A TUNGUS DICTIONARY

Tungus-Russian and Russian-Tungus

Photogravured from the Manuscripts

By

THE LATE PROF. S. M. SHIROKOGOROFF

THE MINZOKUGAKU KYŌKAI

TOKYO NIPPON

1944

کتابخانه شخصی ©

مترجم مهدی أبو أصل

Copyright by the Minzokugaku Kyōkai, Tokyo, 1944

PREFACE TO THE SECOND EDITION

With the reprinting of the late Prof. S. M. Shirokogoroff's Tungus Dictionary, it would seem fitting to state briefly how his MS. was deposited in the library of Nippon Minzokugaku Kyōkai and under what circumstances it was first printed in Japan.

In the summer of 1942, when I called on Mrs. Shirokogoroff to express my deep condolences for the lamented death of her husband whom I had known for years, she showed me several MSS., including the present dictionary and the Tungus fables collected and transcribed by herself and her husband. She told me that Prof. Shirokogoroff had expressed a desire that his MSS. be published, preferrably in Paris, but, if that was not possible, in Japan where he had enjoyed friendship with many scholars. She asked me to take the trouble of publishing the dictionary in Tokyo, since there seemed to be no prospect of doing so in Paris in the near future due to the war; she added that the publication of the fables should be postponed until she finished the retouching. In view of the fact that the time seemed unfavourable for such an undertaking, i. e., to edit the MS. and print it in a proper form under the conditions my country was then facing, I did not commit myself but only promised to do my best after my return to Tōkyo. After returning home, I approached the board of directors of Nippon Minzokugaku Kyōkai, and they agreed to print it at their expense and to pay in advance a certain amount of money as royalties to Mrs. Shirokogoroff. In 1948 Prof. Namio Egami brought the MS. to Tokyo. After we examined it closely, we found that it was impossible to print it in a properly edited form. As a result it was printed photostatically.

Not long after Prof. Egami's return to Tōkyo we were informed of the death of Mrs. Shirokogoroff. Since then we have heard nothing about the fate of the other MSS. of the learned Russian who had devoted the greater part of his life to the study of the Tungus. The present volume, therefore, constitutes his only posthumous work.

So far as my own country is concerned, I regret that there does not seem to be any specialist of the Tungus language, who is qualified to edit definitively the present dictionary. However, I hope that in the near future it will be put into more manageable form by some competent scholar, either at home or abroad. Nippon Minzokugaku kyōkai, I believe, shares the same feeling as mine in printing Prof. Shirokogoroff's dictionary.

Shinobu Iwamura

Kyoto University
September 1953

(Grant in Aid for Publishing Research Result 1953.)

[начать в 1926 (вторая половина)]

ā̃L (М,Х) – да, так (утв. восклицание). аґав
ā̃ (Б. Борз) – нежилые (идея); (cf: ā̃ґі, āґа,) (аґін, ауін [H.S.]) [не есть форма вспомогательная!] [т! 3 нанг]
ā̃ (А Н,Б.) – спать; (cf. асі, аґі
аакан (М) – соб. имя ♂
аакан (Б) – коробъ, берест. посудина. [cf акакан, агакн.]
ā̃абда [И.С] – ломаться, ломаться см. абдо]
а̄бдана (К) – "саранна".
а̄бдан'ча (Б) – сидеть "по-турецки" [въ юртѣ]
а̄бданна (К) – см. авданда.
абдара (Х) – см. авданда.
абдо (М) – см. абду (А)
[абдора [И.М.С] – см. абдура (М)
абду (А) – животныя домашн., скотъ, женское имущество, абдо (М) – скотъ, дом. жив., домъ, хозяйство, (абдӯ [И.С.] – рог. скотъ) [т! 4 коровъ и лош. табунъ]
[абдуу (Т) – одежда вообще].
абдура (М) [М.С.] – ящикъ [Б! С. абдера] [Б! канза]
абґара (Б.Х) [И.С] – см. авґара.
[абґӯ [И.С.]] – см. авґу
абӯл (Б.К.Н.) [H.S.] – недоставать, быть въ нужде, нехватать; (=обул (Б)) [т! 3 устать до изнеможе. обезсилить]
ӓцӓ (М) [И.С] – см. ага
[ӓцамкī [И.С.] – отдохать?
[аӣі [М.И] – дать брата? см аґі (М.)
[аґнаlla [Т] – безрукій [i.e. аґі+нала].
ага (Б.Х.), ӓцӓ (М) [И.С.] – изнурялься, худеть, истощаться, "отощать"; [Б! есепер с]
ā̃ґа (Б.) – см. ā̃ неимѣніе; [part perf.] (cf аґлаl) устать
аґа (Х) – вила для сѣна.
аґавдунґкі (Б.рел.) – "бѣдный головъкъ"; (cf. ā̃ – неимѣніе).
ā̃ґан – коробъ, берест. мал. мягкій сосудъ для гал. жира и индивидуальной. [cf агагчан = ā̃ґан; cf. аба etc.]
аґаскӯі (Б) – сокр. ā̃ґі + бӯґаскі.
аґав (Б) – кончиться, доходить до нуля, истощаться. [см. ā̃ – неимѣніе, ā̃ґа – изнур. etc.]
[аґґа [Т.Л.] – пять
[аґґан (ога) [Т] – обѣднѣть, бѣдный.
аґєн (Н) – вьюкъ (вообще)
ā̃ґі (Б.К.) – см. аґін
а́ґі (М), аӣі [М.С.] – [дать] моей сестрѣ сынъ и дочь
аґібу (Б.) – см ог'ібу
аґікаґагір (К.) см аґікґагір
аґікґагір (Б) – назв. рода евенкскій живущ. между хребт. Хинг и г. Мерген
аґікґан (Х) – мышь
ā̃ґікун (К.Б.) – малый, незначительно [cf. ā̃ – неимѣніе].
ā̃ґікундака (Б.) – мало, немного [меньше?].
аґікє (К) – см. агка
аґікі (Х) – см. агка
аґікункан (Б) – вовсе не, совершенно не, совсѣмъ мало. (cf. ā̃ – неимѣніе)
аґімбоје (Б.рел.) – бѣдный [i.e. аґін + боје], нищій.
ā̃ґін (А.Х), ā̃ґі (Б.Х.) – нѣтъ (cf. ā̃ – неимѣніе).

ā̃ґіндукол (Б рел) – совершенно не [cf. ā̃ – неимѣніе]
ā̃ґіндуґат (Б. рел) – что бы ни, все [cf. ā̃ – неимѣніе].
агка́ (Б.К.), аґіке (К), аґікі (Х) – братъ мл. моего отца [т! 4 мл. бр. отца]
агуна (Н) – чистый, опрятный [?]
аґучі (К) – см. агукі
агудрнакарӣі (Б.) – см. агуккакарӣі
агуккакарӣі (Б.) – по-немногу, по-маленьку
агуке (Х) – см. агукі
агукі (Б) – Запретное сост. женщины во время регул (собственно и всего періода жизни); – тряпка или кожа закл. женщинами; – кровь менсйрульная [cf. акіпчу] [см. оґанґі (А.)]
[агурун (Т) – покрышка на юрту, съ прошивками
ада (К) – мать моего отца
ада (Б.) – быть вмѣсто, участвовать [т! 3 прилагать, составлять, быть товарищемъ.]
[ад'а (Н.S) – тропа.] path., way (S.)
адаӈа (Н.Х.М) – вступить? (Х.) уклониться (Н М), броситься в сторону (М)
адаі (К) – сынъ моей дочери
адаґі (Б.) – сосѣдъ (по юртѣ) [т! 3 сосѣдній сосѣдній]
адаксаl (Б.) – компанія, друзья, товарищи
адакӯ (Б.) – двойня, близнецы (√ада – быть вмѣстѣ)
адаl (Б) – см. адаlі (сокр.)
а́даl (Б) – [см. ӓдӓl] – переѣзжать, гнать рѣку в лодкѣ
ӓдӓl (Б.) – [см. ӧдӧl] [cf. ӓдєlга, ӓдєlка, одного – бродъ] – идти бродомъ
адала (Б). – см. адіla
адалбу, ӓдалбу, єдалбу, ӧдӧлбу (Б) – перевозить, переправлять гнать рѣку
а́далго (А) – см. адєlга
адаlі́ (Б.К.Х.М.) – подобно, все равно [т! 3]
адама́ (К) – отецъ моего отца
адамаі (К) – класс родства старше атакаі
адамаl (Б.К.) – коробъ, неб. берест. для платья etc. [cf. адӓмӓl (Х.).]
адӓмаl (Х) – коробъ, берест. для "выстилищъ" жилъ [cf. адамаl].
ӓдӓр (А) – молодой (моложе?).
адар севе́н (Б.) – шаманскій духъ.
адар одін цор (Б.) – припѣвъ при адар севен.
[адетіl (П) – погибъ.
[адетіл (Л) – погибъ.
адеl (і) (Б.) – проходить гнать просѣкой (ед. гайти). бет леса).
[адгірбіlі (Т) – безъимянный]
адґі (Од) (Ш) (И (H.S) М.С.) (Л) [т! 3] [тп! R: хедӯ(н)] кедун; кедуу – сколько] [хадуБ.S] [cf адіӌ'ен]
[адґі (Т) – см. адґі].
[адґӣ (М.С.) – см. адґі]
[адґіга (Н.S.) – нѣкоторый, многій] [cf. адґі]
адіӌ'ен (Б.) – [адґі-адіӌ'ен (Б.)] – сколь-нибудь, нисколько, сколько [cf. адґі]
адіӌ'і (М) – погибъ (i.e. instrum. отъ адґі)

адінарты (Б) – сколечко-же, едва-ли...
адінкі (М) – который (по порядку), сколько-вой
[адінкун (Т) мило]
аділ (Н.А.)(Н.S)(И.С) – сыть., плаутина (Н)
[адувеі (Б)] [аді (Н.)];
[аділ (Т)(Л) сыты] см. аділ
ādіl (Б) – товарищи, участники одного дела
ādіla (Б) – давать в долг [=адава (Б.)].
аділаві (Б.) – скорее ?
[аділгі (Т) – ловить сетью]
адін (Б.К.)(Н.S.) – калуга (род бѣлуги) (=ацен, ацін (ІБ)) [аді (Б)][т. ɟ бѣлуга осетров]
[ādін (И.С), адін (Л.С.) см. одін]
адіра (ІБ) – см. адікі (М)
адірā (Н) – см адікі (М).
адірга (К.) (И.С.) – см. ацірга.
[адјакта (Н.S.) – мѣнтяй; [ацјакта (Or S.)].
[адлеўна (Т) – мягкий [= баній (Т)].].
[адніјсі (Т) тонкій (объ одеждѣ)].
адō (Б) – см. адуецун.
ādӯ (Б) – см. адуецун.
[адугун (И.С.) – см. адусӯн].
адубцун (М.Бр.) см. адусун. [Бр.?]
адўвā (Б) – пасти [см. адув].
адўваре бојо – пастухъ [см. адува].
[ādумнā (Ц.С.) – теперь, в наст. время (vor einiger Zeit.)
адун (Б.) – см. адусун
адусун (Б), адō, адосун (Б), адўбцун (М), адугун (И.С) – табунъ (Б.М.И.); скотъ, скотина (Б.)
[ādйнuŋ Бур! С.] [т ɟ] || животное (рус. слово) (Б)
адўсун (М.) – см. адусун (лошадь в противоп. коровѣ.)
ацана (Б.) (ver) –
ацевга (Б.) = āцевга, ецевга – духъ, хозяинъ горы, хребта; мунӡ ецевга = інмункон; = боруѵ докеāкā
оцјен (Б) – см. адјін
āцјера (Бр.) – ?
ацјі (Н.) – проснуться
[ацјі (Т) = аді]
ацјіфкјісінматні (Бр.)
ацјікјі (Н.) – тоже.
āцін (Б) – см. адін
ацјіратқам (Б.) – осетръ (= кјірјібу (Б.))
ацјірга (М.Бр.), адјірга (К)(И.С.), азірга (М), азерга (М.С.) ацірча (Н), ацірча (Х.) – жеребецъ. [т! Я. ацірга ‖ ацірба, жеребецъ; āцірба ‖ āцарба – кобыла; [т! жеребец, кобыла] см. азірга (М)
ацім (Л) – правда, вѣдь
ацор буні (Б.) – давно умершіе предки, отъ утака. (= дотле.)
[ацўнтіла (Т) – босой]
[āзā (И.С.) – прорваться, разорваться]
азān (М) = [см.] єзан – хозяинъ, мужъ (не механ!)
āзān (И.С.) – хозяинъ, господинъ. [Бур! езен] [т! ɟ]
см āзан, оцан, єцан, єзан

азјірга (М.) – самецъ несовершенный; см āцјірга
адјірга морін, адјірга нінакјін. (М)
арсā (Х) – небольшой коробъ, для шитья ср. араф
арсā (К) – маленькій небольшой портфель см анса
[арсā (И.С) – kleiner Kasten]
арсā (Бр.) ? [тт! К. аўа ‖ арава ящикъ, ящичка, пишущ.]
[агā (И.С.) нага, – чашка, [Бур! āгага].
агацāн (М) см. агачан, ср агā (И.С)]
агачāн (Х) – коробъ, небольшой сосудъ в весть дид. ящичекъ
агаѵ(і)(Н) – вырываться
агдабā (Б) – брать старшим отца имя
агдакјі (Б.К) подошва (Б), пятка (К.)
[см. агдікі (Н.К.)].
агдалјінор (Б) – классн: братъ отца старше его
агданјін (Б) Огдāнін = жена старш. брата мужа
агданінор (Б) – жена брата мужа старше его
[ср агдамінор.]
[āгді = āгдī (И.С.) – много (очень)][больший? Сш.]
āгді (Б.К.М)(Н.S) – громъ; духгрома (М)
[агді (G.)(Or.)S] [т! ɟ][см аwді (Л) аwдіраТ]
агді даріл (Б) – духъ плохой сѣвъ [ср агді; гром]
агдікі (К.Н.) – подошвы, пятка, ступня, подошва обуви (К.) [см. агдакјі]
агдімкура (Х) – кустарникъ? [в) сопка ок. 1 км. к., мѣстн. остроги. см Зубдомигды ок. 10-11 км. шир. 3.5 км (конец июня); наваром заливают рана жевать]
агдун (А Б.) – берлога, глубокая подъ деревомъ; см. авдун [т! ɟ полуподз. жилище]
агдун-букў (Б.) – крепко [т! ɟ внутрен. надежный; ɟ сильный, крепкій]
агі (Н) – см. аѣјі (А)
[агі (Т Л) – иголкикъ].
[агіду (И.С.) – степь ?].
[агїкта = ајікта (И.С.)].
[агінкі (И.С.) – см. аѣјінкі]
агнакјі (Н) – чужой, не свой [см. аѣнакјі.]
аѣа (М) – чашка [см ага] [Бур! аг].
аѣа (Н.) – коробъ, обтян. замш. для посуды, сумки [ср. агачан, аѣа, ага].
аѣа (А) – догонять (животное), преследовать. (грабителей), возгнать (собаку) [? ɟ окончить преслед. ɟ догна т! ɟ тек.]
[ср. аѣі]
[аѣабіт (Т) – потъ, правосл. священникъ. [Як! аѣабыт].
аѣагда (К) – раба (мол.?)
аѣакакун (А) – медвѣдь [Як! п аѣа-спасъ].
аѣалкан (А) – россомаха (?)
аѣан (Б) – могильный камень (для сѣрпа).
аѣјі (А) – см. агі (Н.) – обходить, обвязывать (ёмкое).
[аѣјі (Л) = см. аѣі – уважение]
аѣјі (Бр.) –
аѣјіда (Бр.) –
аѣікта (А) см. асікта
āѣјікта (М) – см аѣікта
аѣјівіфкі (Бр)
аѣівкан (А) – маховка отъ комаровъ ея изъ хвостика россомахи, во время приложена на оборотн. [ср. азолкан – россомаха? (А)]

аӈ'і́лтана (А) – вечером см. = ачалтана (А.)
аӈ'і́нні (М) – см. аӈ'і́нні
аӈ'і рі́суфкі (Бр.) –
[аӈ'уна́н (Л.) – близко, от даӈ'у́кан ?]
ачáлтана (А) – см. аӈ'і́лтана
аӈ'е́кта (А) – см аӈ'і́кта
аӈ'и́ (Б.в. Р.) (Т) – см аӈ'і́
[аӈ'і́кі (Л) см аӈ'ан'і (кролю).]
[а́ӈ'і·на (У) – см а́ӈ'і]на]
[аӈ'тах (") холдунъ [Як! тюрк. аптах]].
[аӈ'уканъ (Т) см аӈ'ука́н (Л.)] [= далбу].
{аӈ'і́ла (Б.) – помогать [т! ~~тюрк~~]
{аӈ'рак (М) – молочная масса для вакур. арака'і}
аӈ' (Б.) – какой [т! ʒ какой] [обычно только с вопр. т! связкой].
[аӈ' (Т) – хороший см. аӈа].
аӈ' (Н) – спасать [? см. аӈ'і́ла ?].
аі (Х) – хвалится. [от аӈа?].
аі (Бр.) –
([аіӈ'і (Н.S.) – мелкий см. арӈ...][харӈа (Б.) S.]
[аӣ (Т) – очень].
аіӈ'о (Х) – брать старш. м: отца и матери.
аӣда (Б.) Рек. – просить, переспрашивать [см. аӣдäла]
аӣдаӈ'і́н (Б.) – эта сторона реки. [см. аӈ'і́да]
аӣдäла (Б.) – кричать, звать маману [cf аӣда].
аӣдар (Б.) – кабан [т! ~~тюрк~~ отвратительный самец кабан]
аӣдар н'ежін (Б) – созвезд. Гіадъ (т.е. кабаниц глаз)
аӣцавдара (Х) – крепко
аӣш'іӈ5аву (Бр.)
ӈ'і́нкä (Б.) – правильно.
аӣга(сакса) (Б.) Рек. = аӣгä(сакса) – экстремальная (кровь)
[аӣнан (Н.S) – хороший, здоровой (good, healthy).
аӣl (М) – сосъдъ [тп! R ēl, el ‖ аӈ'і́л семейс, состъ]
аіl (Б.Х) – деревня [см. аӣl][äӈ'іl]
аӣвдіна (Б.) –
аӣ'і́рга (Б) – техн. охот. терм. – обходить звъря, если он уже запятнан охотником.
аӣм'і́му (Б.) –
аіӈ'ц'і (Н) – аккуратно, старательно [от аӈа] хорошенько.
аӣрак (М) – молочн. масса для вакурив. аракі
хіс'і́ла (Б) – помогать [т! ~~тюрк~~ помочь]
аӣтара (Б) – доносить (мясо и прочую дичь). слепни гонъ (пчел ассем.)
аӣтен аӣтен (Б.) – всякий, разный, разнотой [т! ʒ ; ʒ] =аӣтäн, аӣттен.
аӣтіра (Б.) – обижать, обманывать [т! ʒ обманывать]
а́ӈа (Б.Х.) – лобная кость, лоб
аӈ'а́ (Б.) – течь, идти вниз по течению, плыть, вытекать, [а́ сохр. ударн. при синкопе] [т! ʒ]
ä́ӈа (М) см. аӈа́. [орлъ!]
а́ӈа́ (Об)(Н S.)(U C)(Л) – хороший, добрый, красивой бравый; добро, хорошее. [тп! R. аӈа ‖ аӈа приятность, приятный]. [? Як! тек добрый аӈы]?
аӈа (Б Н.)(Н.S.) – любить, нравиться, предпочитать [см. аӈав][аӈануі (бое) аӈарі (от.) S.] [удерите на суффиксе!]

аӈа-ц'і́а (Б) – счастье, "фарт", шанс (особенно в охоте) [cf аӈац'і́ан – счастливый]
[тп! R. ц'і́ан ‖ цаӈаӈан – счастье]
аӈава (Б.) – хорошо пробовать, ~~блистательствовать~~ vāja
аӈаӈі (Б) – хорошо, хорошенько vāja [wi-instr.]
аӈафкан (Б.) – стукня, бабка для игры в кости. [см. ацäфкан]
аӈаӈа (Х) – часть трубки (для табака).
аӈака (Б) – faire le beau, показать штуку, [говорят детям]. vāja.
аӈäкä'і (К) – вниз по течению vājā
аӈакакун (Н) – добрый, хороший vāja
аӈаканаӈ'і (Б.К.А) – хорошо, приветствие: вам хорошего, как прощаясь [у Б. бі́нкаво опускают].
аӈак'е́к'енті (Б.) рел. – хорошо vāja
[аӈак'і = аӈахі (Н.S) – см. аракі].
аӈäкі (Б.А.Н.) – вниз по течению vājā
[äӈäкі (М.И.С.) – вниз, И. южный.]
äӈäкі (М) – вниз по реке [cf. аӈā]
аӈäнта (Б.) – быстрая, быстротекущая (вода, рѣка). vājā
[аӈаӈун (Н.S.) – см. аракун] [остяцк., сев. диал.]
аӈама (Б.К) – хороший, здоровой
аӈамакан (Б.) – красивой, презентабельный (о вещи, вещах)
аӈамäр'і (Н) – соленый
аӈамага (Б) – выздоравливать, сделаться лучше
аӈан (Б.К) – старица, залив образ конно.
аӈān (Х.Н) – см аӈā
[äӈäна (И.С) – см. аӈān] vajā
аӈан'аі (Б.) – мать
аӈаӈко (Б.) = аӈа + оӈко хорошее пастбище
аӈанму (Б.) – плыть по течению, быть несомым водою, нести водою vājā
аӈарг'і (А) – см. аӈā + глагол по течению vājā
аӈāсі (Н) – глагол плыть vājā
аӈа[тк] (Б.) – любить, желать, хотеть, завидовать vāja
аӈат (Бр.) – хорошо (-аӈацці (Б.)) vāju
аӈаву (Об) – любить, нравиться [cf аӈа], vаӈа.
аӈе (Б) = аӈі тонуть
аӈе (Б) = аӈа (добро).
аӈе (Б) аӈі (тайга) аӣ
аӈі (Б.Н) – опустить в воду, погрузить, тонуть
см - аӈе (Б.)
[аӈі (Н. S.) [= арі] – звать]
аӈі (Б.) = аӣ-аӣ – тайга, безлюдное место.
[аӈі моӈо́н (Т) [Як! аӈікат]
аӈіда (Б.) – см аӈуи
аӈі́кі'і́кі'інті (Б) рел – "вот только ?
аӈі́кта (Б.Н.), а́ӣ'і́кта (М), агікта (И.С.) – трава для обуви [С (Stiefelschaft)] [cf haimi (Л.)]
аӈіl (Б.) – деревня, группа сем. жил. оседло [Д! тп!] см аӣl.
аӈімкун (Н.S.) – легкий [см. онімкун, аӈімкун] [аӈумкун (Тин.), наінімі (G.) S.]
аӈін'і буа, аӈі буркан, аӣні буа – дух, класса буркан (Спирит. инфекц. болезни, провоцируемые)

аӈінти (Б), аӈінтаі (М), агінти (И.С.) – старый, изношенный, старинный, сильно подерж. (только о человеке)
аӈітен (Б) – разный, всякий, все, вся; см. аӈтен.
аӈітта (Б.)
аӈо – (Н.) – истекать кровью.
аӈō (Н.М.Х.) убегать [= аӈа + ō] [ӈjор (Т)] [см.] [см. арай]
аӈол (Б) рел. – принимать (жертву)
~~[ӈаанзан (Б) рел. = ставить, творить жертвоприношение)~~
[ӈjор (Т) – = аӈо]
аӈу (М) – цыколотка
аӈукан (Б) – бабка (кость ног. чел. и жив.) [см. аӈафкан]
аӈурга (Б) – цыпка желтая. [см. äӈūргä (И.С.)].
[äӈūрга (И.С.) – см. аӈурга]
ака̄ (М.Б.) (И.С) – см. акі. [Бур! ака, аха.С.]
[ака̄ (И.С) – см. окі – старш. сестра, сестра отца или матери (И.С.)]
акаӣ (К) – брать мл. моего отца; (вторично) брать мужа моей дочери; муж м. сл. сестра.
аканкан (Б) – короб, нем. мелк сосуд из бересты для трав etc. индивид. [cf aакан etc.]
акан (Б.) – короб, берест сосуд общий для брусники etc. [cf aакан, ага etc.].
акануокуӈ (Б) – член рода, низ класс [ака + нокун]. см. акіннокун, акунаӷен, акунаӷ; см. акі
[акарі (Н.S.) – глупый – stupid.]
[аката (Т) – стрыла]
акі (Б. Бр. Н. Х. К. А.) (Н.S) – старший брат; млад. брать отца (Н. Бр.); при обращ. к пастор. (Б. К. Х.) (ака (Б. М.) (И.С.)) [ha (or) S.] [ага (Б.) брат] [m!] [Бур! ака, аха. С.] [Mn! R: ах (о). вп; ст. брат] [Kum! a-hiung G.1 and. 4688] (акін (нс.)). [cf акмо]
акі (А) – приставать, приучать
акіда (Б.) рел. – ō?
акімавду (Б) рел. – печень [cf. акін]
ōкін (Б.Х.А.К.), бакін (Т.) [m!] [cf ілігін (Н)].
акі̄н (М.Б.) (Т) старший, старш. брат [см. акі, ака]
акі̄н (Б) – старшая сестра [благодаря а → о?]
акін (Б.) – старшествовать.
акіннокун (Б) – см. аканоку
акінчу (Б) – нечистый внутр. болезнь от контакта с менстр. вещ.; вещи испачк. кровью или быв. в соприкосн. с менстр. вещ.; чужая женщина [cf агукі, очакі]
äкіра (Б.) – мистическ. дер. ритуальный уродливый [материал для луковок etc.] [см. акра (А.), акса (Н.)]
акім (Х) – закрыться.
[акмавтáгін (Т) – ворона] [происх.?]
[акмо (Л) – ст. брат; см. акі]
[акму (Л) – млад. брат отца]
акра (А) – см. акіра (Б.)
акса (Н) – см акіра (Б.)
акса (Б.) дим – продолжать [см. аксі], поддерживать
акса (Б.) – совокупиться, слиться (для отказа) испытывать чувство стыда.

äксä (М.) – нести с собою
äкса (И.С.) – отделиться, раздалиться.
аксі (Б) рел. – см. акса [продолжай etc.]
аксінні (А) – двенадцатый месяц года [Ян! нек ахсынды]
акта (Б.А) – самец халоцелии [общее о лошади, собаке, олене (А)] [m!] [mn! R акта мерин] [ar, mo]
äкта (М) – см. акта
актаӷдi (Б) – ташевый [для оттенков овечьей шерсти] [= byiдyр'ін].
актіра (Н А) – темнота (e.g. ночью)
актіра (Н) темнеть см. пактіра. (А)
акӯ (Б.) – приходить, применять силой, покрывать, прикрываться, затемняться, затенять (горою туча)
акунаӷен (Б.) – см аканоку
акунаӷ (Б.) – см. аканоку [+сестра]
äлǟ (Б.К.Н.А) – ремень через плечо для ружья, патронташ и чег нести на ремне
ала (Н.S.) – собачья упряжь [ala (or), хala (G.) S] [? xal Bilak! S.?] [cf алі (Т) ол. ұлтко]
äлä (Н.) – сладкий, вкусный [алиҷ і (А.)]
ā̈ла (Х) – когда [cf ali]
äлá, алá, ева (Б); äлǟ (М.С.) – Здесь, тут
āла (М.) – тяжесть ноги (у человека и животных)
ава (Б) рел. = аввi
ава (Бр.) [аваvуlg...]
ала̄ + [т, к, г] (Б. Бр. Н. К. Х. А) (Н.S) (V.C) (T.) [авагі (G) S.] [m!] [авач (Т) – см. ала̄] – ждать
[алачін (Т) обувь легкая из ровдуги, мягкая]
алада (Х) – см алала
аладун (Н) – приятный, сладкий, вкусный
алагміїа (Б) рел. – ждать
алагу (Н) – наказывать.
алаӷат (Б.) – погребать, хоронить на подстилке
алаӷу (Бр.) – [cf alla]
алаї качін (Б.) – всякий сорт [mn! R алак || алак мерин]
алак (М) (И.С.) – пьяный [Бур! алак и С.] [m!]
[äлäкäс (И.С.) – сначала, вначале
äлäкін (М) – довольно, достаточно
[äлäкін (М С) – только]
[алаксігді (Н.S.) – завистливый envious]
алала (Б), алада (Х), аllалla – надеть на ремень, надеть на рем. на спину. [m! ~~надеть перекинут. через плеч.~~] ала
[алалон (Н.S.) – кустарник на болоте].
алан (Б.) – ремень у ружья для охоты
аланӷа̄ (Б.) – ложе самострела и зарубками для натяжки
алáр (Б.К.) – светлопятый (масть) [см. алак.]
алас (Н.) – плечевая кость
алат (М) – см ала̄
алатка (Н.) = алака – конфеты, сладкая вещь
алба (Б.) – свитить, свитать
[äлбá (И С.) – покрывать, закрывать [m! покрыть]
алба тӯгі (Бр.) –
албан (Б.) – казенный, государев, оформленный [m! R. алба (н) || албам – казен., служба.

** [Мон? хал?]

[äldäcы (И С) – см. єлдэ олдосі]
[aldын (Н.S) – широкий [broad, wide]
aldy (Х), äldy (Б). – см. єldy
aleŋa (Б.) – хребет высокий
[алерсун (И.С.) – брусника [Бур! âterso С.]
alga (М) – см. alga [|| mn! R. алг(а) || алга - потерять]
älga (Б.Н.) – отпустить, потерять, увольнять
алга (М)(И.С) – сажень маховая [mn! R. алга || алга]
ulga (Б.) – ист. [Бур! algaс.]
алга (М) – проиграть (в карта)
algara (Н.) – см. alga (потерять)
älgi (К.Х.Н.Б.) – обрубать дерево, делать зарубку, засечку [cf. algira, algic.] [см. algi (М)]
algi (М) – рубить [cf. algi - обрубать].
[algi (Л) – утка морянка, Harelga glacialis.]
algiчаманакаві (Б.) – нелегко/сладко! [см. alga]
alg'ir (Бр) –
algira (Б.) – засечка cf. älgi. [для указ. дороги]
algoŋga (Б.) – удивительный [т! и чудесный]
algor (Б.) – см. algyr
algyr (Б.Х) – новое, новости, дело
alga (Б.Н.) – стыдится [т! расходиться, острый по вкусу, язык. вещи,]
[cf. algiчаманакаві] см. älza, halza (И.С.)
algalugdi (Б) – стыдливый
алга (Н.Бр) – сторона хребта, обращ. к ногу, .югъ.
älga, алга (Б.) (И.М.С) – сеть, невод; тенета (И.М.С.)
[т! ств в фразеол.]
algá (Б.) – мирн, спокойствие [т!]
алга (Х), älga (Бр.), – см. алган
алгäŋa (А) – гриб белый, на дереве
алгакаган (Н) – гора низкая
алгал (Н) – мышать **
алгаміlен (Б.) (Рел.) – ноги √алга, алга, älga
älган (Об) (М.Ж.С), halган (И.С) – нога (гл. и жен.)
плавник (рыбы), подставка, ножка (мебели)
[Бур alxo С] [т! шаг, поступь, ходьба] [mn! R. алхад(ä)л || алкадäл; алзäл (Дб.) - поступь];
сошка, рогульки для стрельбы (М.)
алган'іда (Б.) – место в ногах
älганчі (Б.) – безрукавка
ulgar (Бр.) –
älgo (Бр.) – см. olgo (сушить)
алгуган (К) – утка, черная маленькая, "гагарь" (Бр. Казым)
äli (Б.К.Х) – когда; [mn! R - älін || alін-а, - когда? где? какъ?]
[alī (И.С) – см. äli [cf. Бур! ali - где]
äli (Н.Х) – река, степная.
ali (Б) – принять. [т! принять, беру,]
ali (Б) – сторона корп. хребта, горы
алі (Л) [алло] – лямка оленя [см ала]
ali (Б) – превосходить, осилить, подходить, придолеть
ali-mali (Б.) – разное, много, "где-что", все.
[älie (И С) – сокол [Бур! eвеи С.]]
[uliга (И.М С.) – ладонь [Бур! aкада С] т! [mn! R. алаз || илаза - мерка], см. aliэa (М) [Бур! aliэ]

aliган (М)(И.С.) – печень [Бур! elgen, eведен]
[Бур! äliэa] [см. ілібен (Н.) ← Мон!] [mn! ibrel ачей]
aliэa (М) – см. aliга
aliбана (Б) – ходить, идти по сол. ст. побегла √ali (cf. алга)
алiна (Т) – окунь [Як! Пек. алаєсіґ]
alik, alікі (Т) – нигде
alінагін (Н.) – хребет небольшой [т] {гора}, і cf. alaзи (Т)
alікат (Х) – когда-нибудь
alil (Б) –
alima (мо) (Б) – грушевое дерево [mn! R alima || аліма яблоко]
älін (Бр) –
alінгі (Б) – когда-нибудь √ali
alінгу (Б) – торопиться
алінґі (А) – делать мелко [Як! Пек алынjбі]
aliсē, alісі (Б) – скучать, безпокоиться (о друг) быть неспокойным.
алка (Б) – сетка [с высот]
алканаńца (Б.) – по-маленьку
алкі (М) (М.С.) – манить, звать рукой etc
см. äлкі (И.С.) [т! маню, маню, знаю ручного знать]
ölкі (И.С.) – см алкі
алкула (Б.) – шагать. [mn! R. алхад(ä)л || алкадал поступь] [cf алган]
алла (Б), алā, алалá – нести на палке
[? алäла → алла → алā ?]
alla кагін – см. alaй кагін [т!]; см. єlla
[алган (Т) – р. Алдан]
allіка (А) – прикладъ курсія
alмā (Б.) – докладывать, разсказывать [т! сказать]
älma (Б.) – см. almāmmі, elma
almāmmі (Б.) – правда, действительно, в самом дѣлѣ, см. almāmmі, elma (Б.) älma (Б)
alочаун (Бр.) – клика олешя.
alофсéво – татофсéво, (Б.) – оном (погрязлитные при испуге)
алтама (Бр.Н) – золотой; cf. alтан
алтан (А.) (Н.S.) – медь [alтан (Б) медь вымай]
алтан (М) – золотой [алта (Н) (И.М.С.)
alтан (Б.К.Х.) (И.С.) = алтан (Б.К.Х.) – золото
[Бур! alтан] [mn! алтан || алтан R]
[алтан (Т) – трогать]
alтан'ін (Б) соб. от имя [отъ алтан]
? алтєсєн' (Н) – ударить
[aluка (И.С.) – молотокъ [Бур! алка С.] [mn! alка, halка, халка (Н.S) [халуна (Ог) палуа (Б) [р'о-lou ("роли) Jиč] [т!] халкі (Т), халкі (Л.): [см. выше]
aluкан (Б.Х.) – духи, покровители дѣтей, наход. в языческ. вѣрованіи къ от'і
aluкон (Б) – младенецъ, мал. дѣти
āluн (Б.) мило души
aluр (Б) – алур ешуи – злой духъ
äм (К) – лекарство см. ом.
ама (Б.К.Н) (И М С.) – отецъ, второ класс. ст родства; медвѣдь (Б.); живой отецъ (К); дядя, мелкій, в почтит. вт старшем [ама (бхОг.)S.] [т!]
[см. амаї (К.), ам'і ( )

ама (Бр.Б.Х.А.К) – оставаться, бросаться, опоздать потеряться. см. амана, амату, омо, ома

ам̆а̄на (Б.Х.К.А)(Н.S) – см. ама̄ оставить, бросить ск.

ам̆а̄|му (Б.Х.К.А) – см. ама̄.

[ам̆ä (И.С.) – см. омо [приходить]]

ама (А) – стать хотеть. [cf. амат (Б.), амад'у (Н)]

amavallan (Б.) –

амад'у (Н) – см. ама.

[ам̆ǟган (И.С.) см. омоген]

амагде (К) – ребёнка, самая мелкая.

[амаха (Н.S) – медведь] [от амака?].

амай (К) – мой отец. отец м. эрема (если эрмя) [см. ама]

[amaila (Н.S) – сзади (behind) [am̆aila (Or.)S][m!]

амака (Б.) – брата ст. матери; старика вообще (почтение) [см ама] √ама....

амакан'і (Х) – назад

амалді (Н) – не мочь [прил. вальен] [fut., perf нить, но с ергема, амаргут, б'іго] гā [i.e. a+ма+lgi (a+гі+н)].

амалґі (М.Бр.К.Х.Н.) – сын, мальчик; эсенкі (К)

amalґi (Н) – см. амалґі

амалґ'іган (Х.Н) – см амалґі

амалґва (Б.Х) – сзади, назад, позади, после, puisque; амалла; amalli [m!] [позади, затем]

амалла (Н) – см. amalla

amalla (Б) – идти вперед?

amalli (Б.) – см amalla

амам'ікан (Н) – старик, медведь.

аман̆ (Б.) – чистить, расчищ. место в саду.

ама̄на (Б.Х К.А.)(Н.S.) см. ама̄

ǟма̄но (И.С.) – см. ама̄|ни]

аманґ'а (Б.) –

аманді (Н.Бр) опоздать (см. ама̄)

аманмар (Б.) – быстрое, скорое

амар (Х.К.Б.Н.) – скоро, быстро, вскоре [cf. гамар (Х)]

ǟмäр (И.С.) – см. омір.]

амар'дагі (Б) – быстро

амаргґі (Б.А.Н.) – задний [m!], задний ноги (Н.) бедро (Н). [задний, старший] ; сзади (Б.)

амаргґі (Н.М) (И.М.С) – задний ноги (Н), бедро (М.Н.).

амаргґі (К) – спешить

амаргґідадун (Б) – сзади, с севера = амаргґідакам ман (Б.Н.)

амаргґіцін (Б) – см. амаргґідадун.

амаргґіл (К) – становиться на дабл.

амаргґісі (Б.) возвращаться, идти назад; возвращение

амаргтадін (Б.) – вчерa сл.-вчер.

амаргу (Бр Б.Х.М.) – сзади, задний, (сзади) (Б).

амаргут (Н А.) – после, затем, позже.

амарґ'і (Бр.) –

амарда (Б) – сзади

амардадун (Б) – см. амарда

амардадуккуліман (Б.Л.) – см амарда

амардакамман (Б.) – см. амарда.

амарду (Н) – см. амарда [ci accus.]

[амарґ̄ду (И.С.) – сзади [m! и]

амар'іла (Н.) – задний идущий.

амар'іват (А) –

амар'ірy (Н) спешить

[амарканкі (Т) – олень дом по ту сту

амармар (Б.) – быстро, быстрое

амасар (Б.) – сзади приходящий (оттуда)

амаїсар (не Б.?) – рука впад. сзку [= оскін (Б)]

амаскāкі (Б.М.) – назад.

амаскі (Х.М. Б.Н.S) – назад; сзверх (Х) [amaci (G.) [m!]

амаскіла (Б.) – пятиться, "задиться

амасківі (Н) – сзади

ама̄т (Б.) – дремать; [cf ама (А), амад'у (Н)]

амбан (Н.S.) – дух [амбан (Or.) – тигр] [m! ? гиловника, больший]

амбан'(?) – гиловник m! [m!]

амбар (Бр) – амбар [Р!]

амга (К.Б.Н)(Н.S.) – см. амґа

амга (Б.) Рел. – просить, усиление.

амга (Б) = умга = аңга

амгаґін (Б) – волк, букв. рот имеющий.

амгар'і (Н.Х.) – веселый

амгаче (К.Б.) – гайка = аңґаче

амґі (Б.) – идти по кривой, плыть дугу

аңґа (К.Б.Н.), амга, амңа, амбі, амма = рот, отверстие (пещеры etc.); [амнга (G.)СТ), амісі (Or.) S.] [m!] [mn! аман !!S.] [mn! амңа || амазаР

аңґа (К.Х.Б.) – открытое (место), взять (что-нибудь) хапать,

аңґак (Бр.) – устье (реки).

аңґаче (К.Б.), амгаче – гайка.

[аңґі (Л) – см. аңґа (рот)]

аңґ'ілadар (Б.) – прикрытие, укрытие.

ам'і (Об) (Л)(Н.S.) – отец, отец и мужа, отец покойный (К); [амін (Н.S) амї (Н Т.S)] [ама (G.)(Or.)]; см ама, амаї, аммі [м. ам]

ам̄і (Б.) – быть в сост. сна, уснуть.

ам'ікан (Б.)(К.)(ИК.) – стар. брат матери; старик вообще; (Б.); медведь (К.)(И.С) [cf. амі, ама etc.]

ам'ікі (К) – кабан старый с клыками.

ам'ім̄ (К) – оспа

ам'ін (Б.М.) – отец [амін'ір (М)] см амі, ина

ам'індун! (Б) –

[амінї (Л) – отец другого человека] см амі etc.

ам'ірāн (Н.Х.)(И.е.) – отнять

ам'іта (Х) – см. амітаї

аміїтаї (Н) – платье, лопоть, одежда см. ам'ім. [Барг.!]

ам'ітаіл (Бр.) – шаманский костюм [cf. аміїтаї]

äмка (М)(И.С.) – см. омко

[ämкäр (И.С.) – см омкер.]

[амкім (Т) – см. омкоуо, омкото лоъ

[аммі (Т) см. амӈа]
аннa (Б) – самец, птиц [курица, глухаря, тетерева] [т! ♂ аміла]
[амӈа (И С) см. амӈа]
[ämnä – быть легче]
амӈŏо (Б) –
[ämнікі (М.С.) – через, поперек]
амнуннa (А) – источник, ключ бьющий зимою
амнуннaві (А) – назв. реки. сф. амнунна. [где много ключей бьющих зимою]
амолмі (Б)
[амонa (И.С.) – см. амӱн]
[амотканн (Н.S) – см. амут]
аморі (Б) – отдыхать
амсакан деб'і (Б) – орнамент свастика на шат. кост. [= самані гевані івган]
амтa (Х) – ждать, выживать (?)
амтa (Б.Х)(Т)(Н.S) – пробовать, нюхать, обонять чуять [амтa (б) S] [тт! амталаху S] [т! ♂ нюхать, пробовать] [т! ♀ амса || амса вкусить, нюхать]
амтa (Бр.) | см. амті (Т), [тоже сф.]
амтa (Б.)
[амті (Т) – см. амтa]
амтіл (Н), амтєл (Б.) – отец см ані, ата
аму ( ) (Бр. Б. Н. К. Х. А.) – озеро амур. (Б.л.), амуркан (Б.л.), амут (Б.н)(А, Х, Н)(И.С), амуці (Х. Б.нв.) [т! ♂ пруд, озеро],
аму (тг) (Н) качать мошку.
амуг'і (Н) – говно
амуці (Х. Б. л.) см аму
амуці'а (А) – назв реки: озерная.
[ämугу (И.С.) – см. аму]
амука (Б.) – собака [охотн. термин]
амувту (Бр.) –
[амун (Л) – кость]
ämӱн (Об) – говно
ämӱн (К. Х. Н) – испражняться, "говнить".
амундуjав'ін (Н) – назв. рода [перческой гайки?]
амур (Б.л.) – см. аму
амурä (Б. М.)(И.С.) – отдыхать; собирать силу для скачка (Б.) [Бур! аторпаҳ, ☒][т! ?] [см. омура]
амурґі (Н) – корова, берест. сос. для муки, укшиндр.
амуркан (Б л.) – см аму
амут (А. Б. Х. Н.)(И.С) – см. аму
амутн'ун (Бр.) –
[ān (Н.S) – да] (Н.S)
>äнä (Б. М.)(И.С.) – толкнуть, спустить тетиву, stossen (н.)[анагуї (От.), анаure (Б.) S.][т! ♂]
ěнa (Бр) – ана – см ана
äнa (Б.) – место для сна, ~~ночлег~~ вообще юрта см. äӈґаӈӈін
äнa (Б. М)(И.С.) – ночевать, стоять ~~ночью~~ в юрте, проводить ночь или äнä; см. анa (т,г), аӈӈаг., аӈґа
анa (Б) = äӈга ворожить, гадать
инa (Т), ан, на (Т), анґаjі (Н.S) – открыть
>ӈa (И С) – см hаӈa (широкий)

[änä (И.С.) – гасить]
[änä, änін (И.С.) – см онін]
[аӈача (Н.S), оӈого, онноче, анчане – с. ам блика (chiртиск)
анабу (Б.) рем. – отдать назад
[анаїві (Н.S.) – близко]
аӈäцá (М.) сирота, одинокий человек; см. аӈазан, аӈбацакан (Ф)
аӈацікан (Б.)
аӈазан (М.)(И.С.) – сирота, верхнее рыбро (М.) [Бур! öнöсін, öнöцӈ][т! ♂ сам. поперед. поэт. смерти отца ♀]
[анаху (Н.S.) – ключ; [анаку (Б.)(Ам.) S][т! ♂ ♀]
[аӈака (Т) – баран горный] [отталкивание]
ан'ака (Б.) – сестра ст. отца; – м. матери; .жена ст. бр. м. матери.
äн'ака (Б.) – см. ан'ака.
ан'ікан (Б.) – см. ан'ікан – ст. женщина, вместо – мише, антоним. тлгр. [ан'ан]
ан'анан (Б) – зрачек
ан'акан (Б) [ан'ікан?] – мышь, крыса
ан акан (Б) – ясырец бпл. мам. [мышь?]
[änäкі (И.С.) см. енäк'і, онокі]
анако (Х) – палочка для набивания патрона сф. анану [т! ♂] отмычка ас
änaлба (А) – мышевый ♀ [сф аката]
аӈалті (Б.) – прокрадываться, идти с ночевки ближе.
ан(')ам(') (Бр. Б. Н. А. Х. К.) – лось сохатый, самец; ibid эпиграфы (VII–VIII век.)(А). [т! ♂ ♀ аналі]
ā(')на ...(') (Б.)
аӈата (Б), аӈгама (Б.) – идти на охоту на близкое разст. [сф. ? аӈалті][фаӈґінас]
ан'ан (Б.Н) – пыль от телятка, духи при убіскі (Н), (душа Н?)
анан (Б.) – самка птиц вообще (т ♂ лосиного самца ♀ олень самец)
[äӈäн (М.С.) = hаӈäн (И.С.) – см. аӈган]
[аӈані (И.С.) = аӈані (М.С.) – см ангані]
аӈаґтун (Б) – нашивка на бортах мам. кафтана (3×2) с подвесками.
аӈа (т, г)(Б) – äӈа (ver.)
[анчан (И.С.) – см анґан]
анґан, ан'ган (Б.К.) – щека, щеки у рыб (К).
ан'гучі (Б.) – отличаться
аӈгудай (Б.) – злой, дикий, свирепый (с.д. кабан)
äн'аса (Б) – соха, плуг
анда (Об)(И.С) – знакомый, друг, товарищ, приятель [т! ♂]
андача (Б.б) – см андака I
андака (Б.Н.) – много, долгое (время); см андача
андасі (Б) – незначительной, бедный г.-л., самым мало [т! ♂ по-ряда на пол-пути; ♂ миг, мгновение]
äндіра (Х) – см андурі
андурі (Б.), ендурі, äндурі (Б); äндіра (Х) – дух, дух неба; духи разные, этого класса; [т! ♂ ♀].
аӈе (Б.) см. аӈі
аӈґа (Б.К.Х) – ночта, жилище на непред. время: юрта, чоллаш; палатка (Б); ночевка (Б);
аӈґа (Х.Б.) – ночевать, см. äӈа

аңга (К) – ноготь ?
ӑнга (Б.) – лапа ладонь или передняя ножка [см. hанга
аңга, аңба (Бр)
аңга (Б.) – гадать, ворожить, см. аңа
аңга (Н) – поднять курок
ӑңгӑ (Б) религ. – делать изображ. бӑмі, – вместилище для буні.
ангачанде (Б) – подобный ладони. [см. ӑнга]
аңгачі́н (Б) – подобный, такой [сф. –hачі́н, іңачі́н] [m!]
аңгачіна – см. аңгачі́н
аңгач... (Б) кн – бедный, несчастный [сф. аңӑңа]
[анга ji (н.S.) открывать] ["дырить"?]
аңгама́ (Б) = ӑңама
аңгамі́ӏ (Б) = аңґа (ver.)
а́ңган (Б.М), ӑнгӑн, ӑнген, оңгнэн, öңґӑн (Б.); аңгані, аңгн'ан (К) [аңӧн (М.С.); höңӧн (И.С.); öн'ӈон (Н); оңгнан (Х); оңгон (М); höнгön, öнгön (Н.S)] [пöінгö (G.), пöңо (О.) S.] – колено [сф іңгиакан (х) колгаш.]
а́ңгані (К.) – см. аңган
аңгані́ (Х.А.Б.), аңані (Б.)(М.С.); аңӈані (А.Б.); аңін'і (Т) аңӈіні (Л.), аңані (И С.) [m!:] – годе. [ра́ – пієн. Jиč. Gr.] [аі́ңдані – (G.) Gr.] [ангані (G.) S.]
аңгаргаlо (Б.) – утка, крякаль длинноклювый.
аңгара (Х) – anas [дауа?] [сф. саңӈар] [m! ангӑр. S]
аңгас (Н) – ненастье, непогода
аңгдаlдо – брать, взять зубами
анген, ӑнген (Б.) – см. а́ңган
аңґ'і (Б.) – водить, "гонять табун", уводить.
аңґ'іда (Б) = аңіда
аңґ'іма (Б.Х) = аңама
аңґ'інаӏ (Н) – промышлять на корм. разгонять [на корм] [сф. аңама]
аңгна (Б.) – дух класса сеѳен см. аңӈакі (Н)
аңгнакі́ (Б.К.) – см агнакі́ (Н) – люди с кот. я могу встречаться в браке; чужой (не моей экз. единицы); люди другого локӯн.
аңгнаlі (Б.) – класс моих братьев.
аңгн'ан (К) – см аңган
а́ңгнеін (Б.) – сестра.
ангу (Н.)(Н.S.) – см. аңіда
аңгу (А) – см. аңіда
[ангуган (Н.S.) – голубь]
иңгуңґіва (Бр.) –
аңӈ (Н.Бр.) – судороги, болезнь детская спр. судорг.
аңӈ (Н.Бр) – болеть аңӈ
аңӈа (Бр.) кн –
ӑңӈа (Х) см. ӑңа
ӑңда (т.з.) (Н.Н.Б.) см ӑңа [или ӑңӈӑ?]
аңӈа (Н) – ловить.
аңӈа́ңакан (Н.) – см. анӑңа.
аңӈакі́ (Н) – см. агнакі́
аңӈамáркі (Б.) – [почему?] – короткая охота
ӑңӈ'і (Б) – так, вот именно, согласен!

[аңӈіда (Л) – см. аңіда]
аңӈ'і́ мізкя (Б) – ӑңа
[аңӈін (Л) – ночлег, сутки]
[аңӈіні (Л) – см. аңгані]
аңӈівун (Н) – ночью, т.е. во время ночлега.
аңӈококі (Бр.) –
[ӑн'ӈон (Н) – см а́ңган
анӈу (Н) – вынимать – см. hаңгу (А) кажса (Б)
аңӈу (Бр.) – аңіда
[аңна (Т) см. ангаji
а́ңі (Б.) – см ӑңӈі
ӑңі (Б), аң'е – следовать, идти за кем.
[антӣ (И.С)(Т) – дарить (schenken)]
[аңічім (Т) – см. аңӈін (Л), ӑңа]
аңіда (Б)(Н.S), ангу (Н), аңгу (А), аңӈіда (Л) анн (Х), аңӈу (Бр) [ангја (G), анда (От.) S.]
аңӈідадун (Б) – справа [сф аңіда].
ан'іkан (Б.А) – см. ан'аkан, [: ан'ан – тпы ӧн'а – ст. женщина] – изображ. вместилища ст. женщина. (Б).
анӣкта (А) – кипрейник (трава).
[änім (И.С.) см. онім.]
[анім (Т) – баран горный о.] [сф. анамі]
аңімар (Б.) – разевать ?
[äнін (И.С.) – пузырь, волдырь (кожа?) Blatter.]
[аңін'і (Т) – аңгані]
[äнірӑн (И.С) – см. öнірӑн.]
[äніткä (И.С.) – рысица (вид?) [Augenlied] [Бур! ніткa С.] [Бур! öніткäң].
ані́в'ӏ (М) – моргать глазами [сф. öнітка]
аңка (Б.Х.К) – аңкі (Х) – душить, жалеть, любить, иметь потребность. (К)
аңкакі́ (Х) задыхаться.
аңкі́ (Х) см. аңка.
[äнӣда (М.С) – выбросить, отбросить недоуз [hinten ausschlagen].]
ан'о (А) – половина калыма = придание.
анон (Н) – см. онон
анн (Х) – аңіда.
анна (эмфит.) (Б.) = ана [помогать]
анта (Бр.) –
аңтаба (Б.) – постоянно
антаңа (Б.А.К.Х.) – спирохета книбта обращ. на юг, "солнопек"
антаңаван (Б.) см. антаба
антаңама (Б) – см. аңтаба.
антака (Б.) – очень, весьма, что за..., какой [m! о] антака какой? что за?] = андака.
анті (М) – хороший [про голов. и лошади].
[аңті (Л) – новый].
анті (К.)(И.С.) – какой, какой [m! о] антака]
антіӏ (Б.) рсм – мать [öнітніӏ?]
анӯ (Н.Х) – толкать, тыкать, двигать (резко) – (ана + pass. = анӯ) см ана
[анучі анут. (Н.S.) – раздражать, дразнить]

аңтуці (х) - имя. собств ♀
ан'уқан (Б.)
[ӓнуқу (и.с.) — см. ону..]
[ӓнӯнӓ (и.с.) — см. ону]
ао (Б) — вытарать
[апахі (н.S.) затылок? тея [неск.]]
апака (х) — vulva, [cf опоко - penis.]
апавтин (н) - гилза курсейная
[апата (и.с.) — penis][cf опоко - penis]
[ӓпцӓ (и.с.) - см аута]
[апкапта (н.S) - дуб]
апкі (Б.Н.) — удавиться, душить [см. апкӯ (и.с.)]
[апкі (и.с.) — стягивать, festbinden]
апківун (Н.) - петля см апкі
[ӓптіва (и.), ӓптвӓ (м) — рас. оптва]
апу, апо (Б.) - давать
апус (Н.) задыхаться
ар (і) (Б.) — см арі опилки
[ӓрӓ (м с.) — см. ерен]
[ӓрӓ (и.с.) - см. ерӗ
арай (Б.) - см ӯра
ирай (м.)(и.с.)(н А) едва(м.), с трудом(н.), только(А)
[Бур! араі с.] [см аран]
арайгаці (Н) - по маленку
[ӓ]аракі (Об)(и.с.) — водка, спирт, ханшин, молочн. водка; (аркі (Б) аракі, аjахі (н.S).
[аракі (б.)(Юг.) S] [тп! арача ‖ арача R.] [тп! S. аракі]
[Бур' аракі с.] [т!] [Араб! araq] [Як! чек. арғы, арғы]
аракіда (Н) - пить водку
аракін'га (Н) — пьяница
аракун (М.А.Н) - по немногу, по маленьку [т [арака= аркан
[=аракукан (А)]
арал (М)(и.с.) остров (в реке)(в степи)(и.) [Бур! aral с]
арал(ӯ)(Б.) нег. - принять.
аралі'ӗеw (Б) гел. — см аран
арӓн (Б.)(Н.S) см. рӓн, , постель (Н.S.) <
аран (т) - коренной зуб
аран (Б.А) — см. арай
аран-сіран, аран-сӗран (Б.) - см. аран.
[аранjас (Т) - амбар, лабаз [Як! аранjас. чек.]]
аранті (Б.) - едва-едва, только-только [см. аран]
аранкі (Б) — см арпукі
ӓраріван (Бр.) арбукан (Т.Л.)
ӓрбӓ (Б.К.Х.Н) - мелкая вода [см ӓрба, ерба (Б.) арбі (М.С.)
ӓрба (Б Н) - убывать вода см. арбі
ӓрба (Б.) - см арба
арбакаі (и.с.) — см ербӓкай (м.)
арбі (х) см арба ver
[арбӣ (м с) - см. арба]
арбі (Б) — много [Д!] [старин. слово]
арбукакта (Б) рел. — листья, лопасть из листьев..
[арбукан (Т.Л) - мелкий, см арба]
ӓрбун (Б.) — "стрелка, слияние двух рогов
ариjа (Бр.) —
арча (м) — см. арча

ӓрча (м.)(и.с.) — остатки пыль выкур аракі [Бур' ӓрча с.] [т! ½ крепк., мал. муж. со вкусом сахар]
[арчӓна (м.с.) - полугать]
[ӓрчӓна (м с.) - идти на вспряжку, притять, полугать
ӓрча (Б.), ӓрчі (А), арча (м) — богульник [от Д!] [Бур' арча] [тп! R арга ‖ арча тожжевельник] [для обкуривания]
арчі (Б.) - куча(?), толпа, часть единица г.-л.
ӓрчі (А) - см. ӓрча
арей (Н) — см. арай
арейданга (Б) рел. частица без смысла для сат. с косвенной [сфарін'кі]
аренькі (Б) — духи в тайге мелкие, пускающие огоньки, свистящ. и т.п [от ар - оживляться, оживать после летаргии, анабиоза - деревья, звери, люди - арран.]
[душа неотпущая (Тун Сах. и Ам. об. П.В.А.]
арга (Б.) — петля. (на соболя)
арга (м.) — хитрость [т! средство]
аргачі (м) — хитрый [cf арга]
аргаңа (Б.) рел — слушать(?) внимать(?) [говорить?]
аргаjа (Н) — лучше
ӓрган (Б.) — см ерга (н.)
аргасун (Бр.) —
аргат (Бр. Н.) - по-маленьку
ӓрген (Б) рел — см ӧргу, ергу
аргі (х) — летать
аргіл (Б) — дубняк, дуб г Quercus dauricus
[арі (Н.S.) — масло растит. [арің (Т). S.]]
ӓрі (Б.К.Ах.) — звать, приглашать. ар (Б), ӓрі (и.с)
[ӓрі (ие) см. ӓрі] [и аріті (и.с.)] см. орі
[ӓрӣ (и.с.) — см. орі]
арі (Н) — осматривать, высматривать, искать глазами [слегка надавливать?]
[ӓрі (и.с.) - ері]
арі (Б.) рел. —
[арігі (Т.) — см. аракі]
арікалдуй (м) — убирайтесь! руг. слово [cf арівулда.]
[ӓртксан (и.с.) - дыхание; [в пролетн. глаголе] отарі]
арівулда! (м.) — руг. слово при уходе [cf арікалдуй]
арін (Н) — кисточка у оленьей узды.
ӓрінду (Бр)
[арін'кі (Т.Л) - злые духи, абасы Як! см. аренькі]
арівла (х) - пить по шамански
[арівун (и с.) - лопата][пить у м]
[арівун (и.с) — густой [Бур' ағин с] см. арун.]
[ӓркӓ (м.с.), hӓркӓ (и.с) — связать, прикрыть [festbinden] см. арка
арка (Б.) — связать скрыть, обернуть, задернуть ӓркӓ (м), hӓркӓ (и.с), ерка (м), оркє (Н), єркє (Б.А.К.Х), hірка (А), єркі (Б.)
арк (Н.) — способ, средство [т!] сф. аргӓ (м)
[аркан (и.с.) — мездра [Pelzrücken] [Бур! aro с.]

аркан (М.Б.) – спина у гел. и жив
[ärkän (М.С) = артіл (И.С) – только.]
аркäптун (Б.) – тот, больш., кот. вынимает на спину тюка (надне отвлаю) [cf. аркан]
аркі (М) – ясарить на вертель
аркі (Б.) – см арайкі
ärkі (Б.Х.Н) – колоть, втыкать, пыкалывать, буравить, тыкалывать.
аркімун (Х) – пять аракі [аракі ому...] [cf аракі]
[ärk mі (И.С.) аркіні (М.С) – дрожать] см єркі (М)
арківун (М) (М.С) – рожешек, вертель для ясарения [cf. аркі (М.)]
арна (Н.) – перхоть
аронканці (Б) рас. – см арун
арпукі (Х), аранкі (Б.) – палка от насекомых из лош. хвоста
арпукі (Х) – обманывать арпукі.
арпуві (Х) – звонить
арсін (Б.) – источник горячий, жепый
ärта (Н) – см єрдє, єртä
[ärtä (И.С) – см. єрдє, єртä]
[ärtі (М.С.) артіл (И.С.) – см. єрті]
[ärtікі (М.С.) – єртікі]
ару (М) – створка сетки неся пуск солнцем.
арука (Б.) – огинать, чистить от дурь [см. арун]
арукун (М) (М.С.) – медленный, тише, по-маленьку
ärул (М.) – лепешка из гіван смышан. с творогом и высушенная [Бур! арул]
арул (Б.) – см. орол
арулван (Б) – см. орол
[ärūmä, ärū (И.С.) – см. ору - плохой]
арūн (М.Б.) – гнилой [о воде, гел. (М.) и рел! (Б.)], см. аронканці (Б), арон, арон (Б) "арун"
аса (ж) (Б.К.Х Н) – гонять (гел. и жив.); ловить (К.); гнать (плот. Х), гнаться за...
аса (М) – совокупляться (говорить о♂) [cf. асалду]
асасал (Н) – долбить (дерево)
асайбо (Х) – жена отца и отца; жена бр. м. отца [= аси айбо]
асäйгі (Б.Х.Н) – крыло
асалду (М) – совокупляться говорить о [cf аса]
ас'алін (Бр)
ас'алти (Бр) –
арарагдамак'ін (Б.) – один женщина только (на стеклышку) [см ас'імак'ін]
асарäкан (Б.) – вся живые люди (не духи) [шам. поршень]; домашние люди тюлюма, дубленец с пуговицами (хадек) на груди (конфетка!. тюлюм)
асаркан (Х) см. асаткан.
асас (Бр.) –
асаткан (К.Н.), асаркан (Х) (М.С.) – девушка, девочка; дочь (М.С.) [m' от 15 до 20 л.]
асаш (Б) – бить, гонимать [cf аса (ж)]
ас'єгі (Бр) –

асєдаюн (Н) – по-маленьку, по-немногу [см. асєкон]
асєкан (Н) – тихо, негромко
аскі (Б.Х.К.Н М) (Н.S.) (И.С.) – жена, женщина, самка (гел. и жив.); äсі (И.С.), ahі (А)(Т), аб'і (Л), асї (М.)
[асї (И.Е.) – см. осі (теперь)] [cf. äсінäш]
аскі (Х) – спать; ä (Н.Б.), аскін, аскін' (М), аскн (Х) асін (Б.К.), ahі (А), äніна (Н.С.), ас (Х), äсі (Б) (Н.S.)
äсі (Б.) (Н.S) – см. аскі
аскі (Б) см. осі (теперь)
аскі (К) – см осі (чесаться)
аскі бенер (Б) – жена бенер.
аскі нагу (Б) – жена нагу
аскікакіттал (Б) см. осікакіі....
аскікакінті (Х) – см. осікакін
аскікан (Б) – ножка, ножищи [m' от 10 до 30 л.]
аскікта (Б.) – см. аскікта
аскікта (К) – ель, аскікна (Б.); аңекта, аб'ікта (А) асті (Т)(Л) [cf hекта, ңеакіта]
аскіманін (Б.) – см. асарагдамак'ін - одна женщина.
[аскімна (Н.S) – горный орешник].
[äсін (И.С.) – см осін]
аскін' (М) – см. аскі (спать)
äсін (а) (Б.К.Х.) (М.С) см. аскі (спать)
аскінан (А) – женатый [i.e. имеющий жену].
аскіні (Б) вот!
аскір, асір (Н) – слегка, мало
аскірагдамакін (Б.) – см. асарагдамак'ін.
аскіт (Х) – векорь.
аскаңа (Б.) – молодой от 15 до 20 л. мужчина [cf. асаткан] [cf. аскінан]
аскола (Х) – см аскула
аскула (Б) – хватать, захватить; см. аскола, аскулаlдді, [см. єткула]
аскулаlдді (Б) – сватиться, бороться. [cf. аскула]
аскуно (Б.) –
аскіно (Бр.) –
[асті (Т) – см. аскікта]
асуга (Н) – сколько
асучан (Н) кабарга ♀
асукунду (Х) – детеныш
[асун (Н.S) – сколько [how many)]
äсура (Х) – выдавливать
[ät (И.С.) – товарищ [Бур! ät et С.
ата (Б.) – сбросить (кожу, платье) (животн.)
ата (Б) – первый
ата гердні (Б.) – соревноваться, стараться (И.М.Х.) (этап) лучше
ätä (Б. А.М.К.Х.), атä, єтє (Б.) – кончить, прекратить (не исчерпав) е.g. работу, отю (М), öдö (Н.S) [öдöю (От.) S.]; öтöюн (Н.S.) [m! от буру, буруі, мир, до 10 от 10 до 15 от]
ата (Б.) – мочь, быть в состоянии – [прекратить! (этап) от.]
[ата (Н.S.) = не нуждаться] [см. єтє]
атāду (Б.) – первый, сначала [cf. ата.]
атаңа (Б.) – повернуться, обернуться; [см. атāн]
ätäі (И.С.) – жить, питаться, кормиться

ӓтӑ̆каноо (Н) – см атка (н)
атāк'і (Об) – наук [mn' R атӡаці Д.б. наук и агāці ‖ абол. наук]
атáл (Б) – расстелать, сидеть (стол, котел)
[amalray (H.S) – несвязанный, свободный, пустой [mbound] [aruxa (G.), arunamē (or.) S.]
amali (Н) – сопротивляться
[amaliві (H.S.) – затирать, закрывать]
атāн (Б.Х) – см. атаба
атандува (Х) – высить, возвышать
атанiці (Б) см. – повернуться. [см. атāн ч.]
атарга (Бр.)
атаскі (Н.) – на сверх, впереди на...
атаву (Х) – жена ст. др. м. отца
атаwу (Б) – стеречь, караулить. [е.д. о собаке] <
атēкан (Б) – см. атка (н)
атє (Н.) – выходить, истощаться, погибнуть, прекращаться.
аті (Б.К.Х.Н.) – вьючить (вьюки, не мясо!)
ӓтє (Н) – см. атє, єтє [? от ӧ – недплать]
[атига (И.С.) – вьюк, сумка][т! ботать ес.][Бур! аїсан С.]
атіӡаван (К) – вьюченый [сф атига]
атіӡавга (Х) – развьючивать [сф атига] = [атіӡав + га]
[атіӡім (Л.) – купець [Як! пек. атӧсім]]
[атіһім (Т) – [см. агіӡім (Л)] – торговля]
[атіка (Л) – жена [см. атіркан] ст атіка (Т)]
[атіка (Т) – см. атіка, атркан]
[атіл (Т) – снимать шкуру]
атілга (Н) – см. атіӡавга [і.е. атіл + га]
атіӡку (К) – рабa самка (какая)
атір (Н) = асір
атірkаган (К. ндр.) – фамил. обр. см. атіркан
атірkан (Б.К.А.Х.) (Н.S.)(Т.S)(И.С.) – старик, муж, медведь (охотн. терм.) [сф. атіркáл]; єтєркєн
атірkан (Об) (И.С.) – старуха, жена, медведь ♀ (ох терм.) [употребл. и Д! как сейчас]. жена (М.) и муж (М.)
атірkаӡга (Б.К) – медведь (охотн. терм.) см
атіркаӡа (А) – см. аткаӡга и ӓтірkан
атірkон (Н.М.) – см. атірkан
атірku (Н) – медведь
ӓтірku (И.С.) – см. атірku (Н)
атірkутkон (Н) – медведь женского р. [сф атірku]
атка (Н) (т.з) – хранить
аткоо (Б) см. аткан
аткан (Н) (Б), – скакать, прыгать; ӓтӓкан (Н), атӗкан (Б)
аткавутні (Б) – кузнечик, мал. летающий [сф атка (н)]
[аткан (Т) – бодаться
атні (А.Н.) (Л) – сестра ст. м. мужа; тайс м. мужа
[аткіган (Т) –
ато (Б) сноп, охапка, копна см ату
ато (Х) – женa нокун, сына, дуй и нёно.
атоттоја – тоттоӧја (Б) – молодой олень тот холода здесь спугать
[атнухі (Н.S.) – метла [атнух (or) S]
[атнуді (Н.S.) – мести [атнді (or.)S]

[атругдӧ (Н.S.) – большой нож. нож ("тесак?") [kitchen – cleaver] ?[атр + угдӧ → большой С.м.]?
ату (Б) – см ато
атӯнā (Б.) – осилить, одолеть, пересилить
ӓтур (Б.) – остаться
ау (Б) – по ею сторону см. оwу
ау (Б.) – спускаться [см оу, оwу, аwу]
[аӱ (Т) – см ав [мотаться].]
[аудӧрі тоӈун (Т) – молния]
аукан' (Б) –
жукті (Н.) – умываться? [сф ав]
[аулга (Н.S.) – кузница]
аулӧјан (Б.) – собс. имя ♂
āӱн (Б.К.Н.) – тапка см авун
а̄ӱр (Б.) – пар (зимой от реки), злоба, раздражение см авур, овур., аwур.
аӱр (Х) – халат кит. образца, одежда.
аурі (Н.S.) – мелкая стружки для писчей посуд.
аӱр'і (Б.) – оружие вообще [т! ӡ.] см авурі
аурка (Б.) – дарить подарки, провожать; приносить приданое (лошадей) [говорить ц].
аусавда (Н) – короб, дерев? берест. неб. лоргинья для питья [сф афса, аwса]
аусі (Б.Х.) – муж м. ст. сестры. [ауді (Х.)][Д!]
аӱта (Б.) – легкое; см. афса ‖ м. аwсі [см. авусій]
ауw (Б) – ↓см.
ав (в→аф) (Н) (Н.S) – мать, [прибавить (Н)?]
ав (і) (Х) – окислять.
ава (Н) – работа, дело.
ава (Н) – работать [см навави (И.С.)]
[авага (И.С.) – брат отца [Бур! абага С.][Як! пек. абаӡа]
авагавдаї (И.С.) (М) – дух шаманский (И.С.), модная маска шаман. (М.)
аваӡа (М) – брат мл. ист. м. отца [Бур! абага][Як! пек. абаӡа]
авāкту (Б) – грязный от земли, у бодзи "нехороших людей [старин. слово].
авал (К) – дергаться мускулом самопроизвольно
ававці (Б.) – встретиться, соединиться (знакомые) [см. авӱца, авовці]
авам (Х Б.) – широкий (река)
[ӓвӓнк'і (И.С.) – см евенкі]
ӓвӓрā (Б) – изнурить, изголодаться, алкать, проголодаться, оварā, оворā (Б.) [т! Sp. ургімбе]
[ӓвӓскі (М.С.) – здесь, сюда] см. овоскі
[аваскі (Н.S) – сюда см. ӓвӓсски, ӧвӧскі]
авасіна (Бр.) – вот
авата (Н.S) – миска черная [ивата (Б)(or) S]
ӓвданда (Н.Бр) – авданна (Б.), абдара (Х), абданна (К)(Н.S.) [абдаса (or.) S.] (абдада, абдакан, абдана (Н.S.)) [т! ӡ.][т! сф. мать бумаги] – мясть; [хабдіага (Б)] ыбдыінрі (Л) ыбданда (Т)
авданна (Б.) – см авданда
авдаравма (Н) – хрупкий, "лебезный" [авда + ра - в - ма] [см. авді, обдо]

авді (Х) – портить, не портить [ломать?] [см. обдо]
авдіма (Х) – порченый,
авдіргі (Н) – см. авді
авду (Бр.)
авдун (Х.Н) агдун (А.Б.), авдун (Н) – нора, берлога [см. агдун. (т!)]
авен (М) – гамак
[авеган (Т) – куропатка]
авгара (Н.Х), абгара (Б.Х.)(И.С) – здоровый
авгара (Н Х.) – быть здоровым, выздороветь.
авгу(М,Н)(И.С), абгу (И.С.) – который, кто
авба. (Н) – коробъ для шитья; см. акса
ав̈ів̈ (Х) – см. овіл, авуе
авіїга (Б)Рец – жалкий, бедный человѣкъ
авва (Бр.)
авсе (Б.) – см. аусі
[аву (И.С.) – сушить]
ав̄у (Бр.) – см. авун
авугаі (Бр.)
авубун (Н) – мало [ф ав]
ав̄укта (Бр.)
авукты (Н) – умываться см. ав(Н), аукты(Н), а̄ў (Т)
авул (Х) – класть за пазуху [отъ а̄ўур]
авул (Б.А.Н) – см. овіл
авўлці (Б.) – см ававці [см. ововці]
авун (А) – спальня [отъ а̄]
а̄вун (А М) (Ж/Л/Д/Х)(Н.S) а̄ун (Б.К.Н); а̄ву (Бр.), аwін (Т) авун, ану (Н.S); [адгу, ану (Б) авунг (Б.)S] – шапка а̄wун (М), а̄wн (Б.Н), а̄ў̄н (И.С.)
авун (Бр.) –
[а̄вункі (М.С) – черезъ, поперекъ.]
авур (Б.)Рец – подолъ, пазуха[?] [ф. аwур]
авур (Б.)Рец.
авура (Бр.) –
авур'і (Б) – см. а̄ўрі
а̄вус (Н.А.) – муж.сг. м. (з.о) ст сестра. см. аусі
а̄w (Б) – обтирать см. а̄ў
[awgі (Т) – молния [а̄ргі].]
[а̄wгіра (Т) – см. аrgі]
awjе (Б) – выворачивать, вертѣть, переворачивать.
а́wlан (К) – амбаръ на вас. когахъ. съ крышей
а́wlка (Б) боязливый (о гел и жив.)
а̄тн (Н.Б.) – см. авун.
awo (Б) "стегно"; верх. часть задн. конечн. туши убит звѣря (мясо)
а̄wса, awса́ (Б.Х.) – коробъ, бер. и дер. для ѫ вещей и для хрупких вещей вообще; см. а̄wса́ (Б.) афса (Х) авба (А), арна (А), афса (И С.), аусалда (Н) [тп! С апса - гробъ; голст.]! [тп! R.awдзр ‖ абдар ящикъ, сундукъ]?
awсі (Б) – см. аусі
awў (Б) – спускаться, слѣзть (и коня) [см. о̄в (И.)]
awу (Б) – семья, домъ съ домочадцами
awу (Б), ау – какой именно (при вопросѣ)
а̄wун (М) – см авун
awўр (Б.) – китъ, идти парў, далиться (паръ) 41

в!
awур (Б.) – пазуха, etc. [ф. ува (Б.)] см. авур.
1974.. awурка (Б) – см. ово,рка.

да̄ (Б.Х.К) – доить; получить ребенка в люльку (Б.), см. дада (Т), до (Н) [т! В. доить]
д̣а̄ (А.Х) – не мочь, не быть в состоянии; не хотѣть (Х).
д'а (К.Б.) – мягкъ [употребл. только при т! позв. мѣс.] [т!] [отъ бега]; см. д'е
да̄ (Б) = баран. [употр. какъ судорож. при окотѣ]
[даані (Т) – тѣлячій]
дада (Т) – да̄ (доить) – качать
дадаки'і (Б.) – коготь (медвѣдя)
дадў, дадуї (М) – мать отца и матери [Рус!]
[дадї . датї (И.С) – огорчаться.]
[даггї (Т) – нагрудникъ, передникъ [Як! пек. да̄ггы]
[дад (Т) – знаться]
дад'а (Н) –
дада (Б.) – ? дойдо?
да̄да (Н.Х) – лицо; крас. лицо (Х), [см. да̄дї (Б.) зрелъ вишня (Н).
дадар (А) – стройна двойная вообще.
дадара (Н) – чайка
да̄дї (Б) – см да̄да
[дад'ікір (Т) – утроить]
[дадў (Т.Л) – ѣхать [верхомъ?] [садиться?]
даца (Б) [тоцда доцо] – приготовлять, готовить
дацалакї (Н) – раковина' лягушка? [см. дїлзакї (Н.С)]
[дацарах (Л) – провалъ в тайгѣ отъ таянія подзем. льда.] [мп.]
[дайцарах (Л) – ледяная сахарная голова]
[дацікір (Т) – сегодня]
[даза (И.С.) – зять, мужъ сестры? ф. мужа? [Schwagи]
[дазік (Н.S.) – рано = даг'ік (Н.S.) [дацїка (ог.) S.] [дад'ікар, дазікер (Т.S) S] сф. дад'ікір (Т) дацікір (Т)
[даг (Т) – находить.
даіда (Б.Х.) – бѣлый, бѣлодый, масть коровъ (М.)
дагдар'ін (Х А.К.Б.) (Н.S); дагдама (Н Бр.) (Х.А.) рпдко. догдарін, догдама (Т.S.)
дагдама (А.Х.Н рпдко – см. дагда (Бр.)?
дагдар'ін (Х А.К Б М) – см. дагда
дагґїг (Бр.)
[дягт (И.С) – зябнуть, мерзнуть [т!]]
дадяна (А) – столбъ [Як! пек. дадяно]
дадяна (М) – подставка, полочка для поддержки бутылки см дадяна
даха (Н.S.) (Б) – искать, найти. см. дака
[дахавдер (Н.S) – привѣтствие. встрѣтились! [дагігадїў (Б.) good morning] сф дакавді
[дана (Т) – лягушка сф дацалакї] [Як! пек. даґа]
даї (Б) (Н.S) – напрасно, зря, по ошибкѣ, безрезулъ – [даромъ, безплатно] ташню [т! напрасно] [К! татьяз. даї – даї] (НБ) [даї (Бог.) S] [к! G.8556]

дай (Б) – обрывъ, утесъ, торчащій на верху горы, скала [cf дайча (Н)]
дай дуаду (Б.) – место где кончается земля.
дай (Бр.) –
[дайдай (Н.S) – тягучій, прудливый [байбай (Or.) S]
дайча (Н) – см. дай (обрывъ)
дайца (Н) – стой! внимание!
(дайдалю (Б.) – бить, колотить.
дайгал (Т) – море [Як! нак. дайазал, дайбал, дайхал]
дайле (Б.) – благосклонность, милость, благорасположение; [m!]; "спасибо"
дайна (Н.S) – ловить рыбу, охотиться [дойт.. дагі (Т), дотор'і (G) S.] [m!]
дайнача (Х.Б.)Х – духъ тайги, хозяинъ тайги [cf. Даур! дайанача [богатый + отецъ]]
дайн'ар (Х) – напрасно! врешь!
дайта (Б.) – дело, собатье [m!] см. дайті (Б)
дайтаґікан (Б.) – дело маленькое [cf. дайта]
дайтала (Б.) – обращаться с делами (?), нуждаться приносить жертву, почитать [cf. dat+acc.] [m! употреблять в дело, но нуждаться]
дайтей доду (Б.) рк. "напрасно"?
дайте (Б) –
дайт'і (Х) – так! бываетъ!
дайт'і (Б) – см. дайта
дайа́ (Б.Бр.Н) – богатѣть [m!]
дайа (И.С.) – тѣло, человѣкъ [Бур! bajа][m! ibid.]
дайана (Б.) –
дайагір (Б.К.Х.) – назв. рода евенкі см. дайагім (М.) [живущій около Мерген и среди Хинг.]
дайагім (М) – см. дайагір
дайан (Од) (Н.S.)(И.С.) – богатый, богата, имѣющій благосостояніе; [дайан (Б.), дайа (Or.) S][mn! R. баін ‖ дайан][m! богатство, богатѣть etc.] см. дайен
дайарка (Н) – врать, хвастать, лгать.
дайавал (Б.) – вѣтеръ лишь для умершихъ людей.
[дайу (И.С.) – см дойу]
дайукей (Г), дайукеја (Б.) – тунгусъ обычай евенковъ.
[дайун (И.С.) – см. дойун (дикій)]
[дайункіар (И.С.) – охотникъ cf. дайу]
дак (Н) – держать, придерживать
дака (М) – найти – см. дака
дака (Б.Х.Н.Бр.К.)(И.С.) – найти, убивать (звѣря), ловить (рыбу), купить (взять товаръ), вытряхнуть (звѣря); родить (Х) – см. дакам (М), дака (Н.S.)(Б.) [m! найду, беру, пріо- ; отнимаю; накалываю etc.]
дакаца (Н.S.) – медвѣдь. [дака, а (Т.S.)]
дакалді (Од) (И.Б.)(Н.S) – вытряхнуться, увидѣть. [= дака + лді]
дакалкаро (Н.) – продуктъ охоты. [cf дака]
[дакаркі (Т) – поскользнуться]
дакґіка (Б.) – половина склона горы
[дакі (И.С.) сильный, крѣпкій [m!] см. докі [Бур. боко С] cf дакім
дакі (Б) – собс. имя о. [cf дакім (М.)]

дакім (М) – здоровый, крѣпкій см. дакі, докі (и с)
дакса (Б.Х.) – гробъ [дакса(Х)]
данта (Б.) – дать вторую, подходить
[дал (Т) – лѣзтись]
дала́ (Б.) – зерно мелк изъ кот давятъ масло [растеніе высот 40-50 санти]
дала (Н) – см. доло
дала́ (Б)(Ни) – готовить, гіри готовлять в [= дула]
[дала (И.С.) – заставить, принудить [Бур! – balнар с].
дала́н (А.Б.К.Х)(И.С.) – готовый; [Бур! belep с] [m! готово] [mn! R. дол ‖ дол сдѣлать, посмотрѣть дать, мочь, стараться]
[дала́н (И.С.) – см. дала́н]
далан'і (И.С.) – см. доло
дайбука (Б.) – духъ, сильный севки, имѣющій много превращеній.
дайґі (Б.) – см. белґі
далда (Н) – скользить; далдака (Н), далдага (М), долдо (Б.)
[далдага (М.С.) – скользкій] cf далда.
далдага (М) – ска см далда. [Бур! колгодду]
далдака (Н) – см. далда.
далдакі (Н) – скользкій cf. далда
далді (Бр.)
далді (Б.Х.Н) – жить, проживать, родить. [о людяхъ редко (Б)]
[далді (Н.S)(И.С.) родиться, имѣться (И.С.) {]
далді (Н.S.) – шить. [?] [жить!] [J sow. S]
далді (Н.Б.)(И.С.) – родственникъ вообще (Б.); родственникъ и свойственникъ (Н); далдї (И.С)
далдїга (Х.) – кобыла жеребая.
– далдідаві (Б.) – см. ідаві
далдїга (?) (Н) – растить, выращивать, выстраивать.
далдімага (Н) – беременная [отъ стать беременной?]
далдімакта (Н) – увѣчная (женщ)
далдо (Б) – см далду.
далду (Б) – богатый [Д!]. см. далдо
далдукан (Т) – см. далді (родиться)
дале (Б) – см. дали (сильный)
далёрга (А) – гайка (у ружья: скрѣпленіе).
далга (Н) – ласкать
далка (Б) готовить; см. далка [m!] см. дёлка
дали (Б) – закрыть глаза, зажмуриться
дали (Б.)[(Т.G.Or.Н.) S] – сильный; нали (Х)[m!] [mn! далаі S.], см. далікат (Т), дале; [cf дали]
далікат (Т) – сильный, со слаб. зрѣніемъ.
дёлін (Б.) – см. бёлґі
далка (Б.) – см. далга, см. дёлка – собирать, приготовлять, [быть готовымъ]
далла (Б.) – связка, пачка
даллін (Х) – даллін нінакін – китайск. согласно
[далта (И.С.) – полоть дѣльный [Бур! balta С]]
далта (Н.) – тупица (?).
далтіґак (А) – заженить уловушку (гіркан), сдѣлать капканъ) привычное

бамукта (Н) – яйцо? яичникъ, послѣдъ?
бамбовдi (Б) – вертѣть, крутить, вертѣть головою (по оси или наклонять).
бамбур (Б) – весь, все, всѣ
бāмі (Б) – вмѣстилище, антропом. изъ соломы или сух. травы, наконт. манипулир см. бōмі (М)
бáйъ (Х) – мѣшковой (несговорной?); cf бан (Н)[тупой?]
бāнi (М)(И.С.) бāнí (Т). [т! ~~бтот~~ этого мешковой породы]
бан (Н) тупой (мѣшковой?); см. бáйъ.
бсāндā (Б.) – торопить, спѣшить. [т! ?]
бандан (Б.) – скамья, сидѣнье [К! бань-дан.]
бандi (К) – игра: родъ шашекъ (?) шахм.? [т! ?]
бан'нiбъ (Б.) – родить, произвести [т! ~~отбтбк~~]
бацьатакi (А) – раскормленный, о разст. поталм.
бāнi (М.)(И.С.) – см. бáйъ.
[бāні (Т)(И.С) – см. бáйъ]
бáн'у (Бр.) – баня; ум. – мотыга въ баѣ [Рус!].
бар (Б.А) – мѣтъ, годá [на вопросъ о возрастѣ] [см. баргi]-[видѣлось не употребляется, но ади....]
[бāр (И.С.) – см. бēр.]
бара (М) – товаръ
бара (Б) – вытягивать, затягивать, натягивать (петлю)
[бāрāга (И.С.) – см. бēрēге]
бараban (Х) – бласлетъ
[б'арáхтан (Т) – пришокъ, ручка см. бiракат'ан.]
бараkчан (М) – теленокъ, мелкiе одного года (с-ти лес. и быка)
бāрāм (Б), бiрам' (А), бēрам' (А) – смирной, послушный кроткiй, добрый (о нрав.), спокойный
бараmн'á (Б) –
бāрāн (Б.К.Х.) – много см. барiккiкан (К)
баратчi (Х) – больш. ложка разливать., ковшъ.
барогi (Б.А.) – см. бар
барда (Б) = баргiва грезъ, за...
барда (Н) – дѣлать, совершать (молодых)(Х).
бāрдá (Х.Б) – живой, смѣлый, бойкiй, храбрый
бāрдá (Н) – быть смѣлым, бойк. нрав. см. бардата(Н) бардам (Бр)
бардайцiн (Б) = баргiдайцiн
бардам (Бр) – см. барда и барда.ver
бародама (Н) – см. барда грубый (Н.)
бародамдай (Н) – тихо, осторожно (?)
[бардан (Н.S.) – болото]
барē (Б) – см. баргi
баргi) (Б.) – собирать (войска) [т! ?]
баргакi (Н) – играть (?)
бар'гe (Б) рм. брать назадъ.
баргi (Б.Х.Н.) – та сторона [=барг'е (Б.)] см. баргiла, баргiда etc. [т ? сход. отдѣл. мѣстн. окон.]
баргi (Б.) – рѣшать [женщинам вырос о приданомъ etc.]
[баргiла (И.С.) см. баргi]
барг'iн'анун (Н) напротивъ, en face см. баргi.
[баргiскi (И.С.) – см. баргi]
баргōсун (М) – молькара [Бур! баргōсун]
баргубiцен (Бр) – соб. имя. [?б?]
б'арi (Т) – терять.
бāрiган (И.С.) – см. бēрiган.

барiкчiкан (К.) – ковшъ см. баратчi (Х)
[бāркā (И.С.) – мѣхой, пѣльчивой?]
баркана (А) – медвѣдь по 2му году
[бāрнiра (И.С.) – выть, рычать, кричать [heulen]
барóл (Х) – войлокъ.
[барон (И.С.) – см. баронта]
баронатаскi (М) – свв.-западъ [cf баронта]
баронцуласкi (М) – юго-западъ, видъ толмач. слова [убiть барана и жертв. не ѣсться отъ него, кнд]
[cf – баронта]
баронзуласкi (М) – см. баронцуласкi (М)
баронта (М), барон (И.С.) – Западъ, правая сторона, направо, [тт! R бāрāн, – барн.; барōун || барāбун] [т! Ж, et. западъ, ст. монг.]
баротакi, баротатхi (Н.) – на западъ, [cf. – баронта]
баронтатакi (М) – мѣсто въ юртѣ напротивъ отъ входа [плохое мѣсто] [cf. баронта]
бароta (М) – много
[бас (Б.) – ?]
басанчi (Б.) – передникъ женскiй, кругъ пояса [cf. басантiн (Хаппег.) – ремень. Веревка для подтяж. (кольца) бреней оброкомонади.
бāсу (Б.К.) – матерiя, ткань; баćу, бану (К.) бōсу (Х.)(Н.S.), босо, босу (Н.S.) [Or.S.] [босо.(G.)S.] [бус || бӯс. тт! R.] [βυββος. Gr!] [др.Евр! būss.S.] [т! ?].
[басурга (И.С.) – порогъ [? cf т! порогъ подъ дѣтей, соединенiе у мужа, дѣт. кольцо]
бат (Т) – лодка „лѣтка" [як! по олен.] ["плотъ?"]
бата (Б) см. бута, бота
[батагана (И.С.) – муха [Бур! batagana С.]]
[бāтāгi (И.С.) – родъ птицы [Vogelkorpfe]
батка (Н) – мать, утомлять
батка (Бр.)
батур (Б.А) – герой, безстрашный (Б.); злой, (волкъ), медвѣдь (А.); [тт! бāтр || бабатур; батор, багатор R.] [батурi т'Sр.] [Кирг! Зах. батыр] [т'?]
бауlgу (Б.) –
бауlgуki (Б) рел. – подвигаться, напрягти [Етимологiя обуглена]
бē (Б.К.) – см. б'а
бē (Б.К.Н.А) – мѣста въ юртѣ направо и налѣво отъ входа; въ франц: – около котла на право
[беакiлiм (Т) – тоска?]
бēба (А.Б.К.Х.Н.Бр.), бēга (Б.Н.М), бēга (А)(И.С.) бега, бjēга, бiга (Н.S.) бега, бiга (Т.S.) [бja (G.)(Ок.)S] [т'?]; бéhi (Т)
бéralтан (Н) – лунный (ногъ). [усть?]
[бегi (Т) – лѣкарство
бейлi (Б.) – суф. вдоль по... бе-ï-лi-н
[беja (Н.S.) – см. бiра
[бекне (Я) – клеймо, клеймить [як! Оп.]
[бекi (Н.S.) – см. бокi]
[белгарун (Н.S.) – ожерелье, буса [necklace] cf. бiлга

дєлі (Бр.) -
д'елд'елді (Х) - кататься пьяному
[дєнер'у (Л) млад. брат м. жена см. дєнєр]
д'єра-(А) - см. діра
[дєр'ахган (Т) - см. діра, діракаган]
д'ер'єк (М) - берег [Рус!]
[дєргі (Т) - см. бургу]
[д'ер'і (Т) - теряться, терять]
д'ер'ін (Б) - см. дер'ін
дер'ін (А), д'ер'ін (Б) - медведь самка [ф. т! дері невпайка etc.][Х, т! тигрица; ф плотоядная].
[д'ер'ін (Т) - пропасть, потеряться см. д'ер'і]
дєдєнє (Б). перепел? генетика. (птица).
дєдєр (Б.) = додор - прялуес [т! д'ер'ітєн прядущая, от-стирающая]
[дєі (Т) - см. дојо (гельтка)]
[дєіч'ікан (Т) обидеть]
дєйдаву (Б)пер. подкрадоваться, тайно, спрошу подходить, красть
[дєјі (Л) - см. дојо (гельтка)] [см. дој'і]
дєјі (Б) - см. дој'і (краситься) etc.
дєлч'і (Б.), дєлчі, дєлін (Б.) - дурак, фрагакеч, глупый, елирэж; [дєlчі-ходу - ф.] [т!]
дєлга (Б) - родинка. [дєlчі(G)(Or.)]
дєлга (Б.) - готовить
дєлє (Б) гельтка [ф. аја каіза дєlе.]
дєлєфко (Н) - нанимать [і.е. дплать помогать]
дєнєр (Б.), денер'у (Л) - брат мл. м. жена; жена драма м. жена. [Д! дєнер.]
дєq (Б.Х.Н.А.)(Н|Н) (вин), дорі (А) - лук; курок (А)
[т!][дурі(G), дорі, дој'і (Or.)S.]; дар, дер. (И.С.)
ф. дєркан (А.); дор, дој'і (Н.S.). [рон-лі Јиč.Gr.]
дєрєгі (Х.Н), дарога (И.С.) - нагайка, плетка, кнут
дєрєгі' (Нбр) бить нагайкой, плетью, кнутом [см. дрегі]
дєрга (Х) - жена ст. драма [тп! R дэргэн || дерген невеста]
дєр'іган (Мн), дарігон (И.С.) - см. дерга. [Бур! вегеп С.]
дєргіск'і (Н) = см. дарг'ік'і
дєркан (А) - самостирка. [мужек для самостирки].
дєркє (Н) - (Л)(Т).
д'і (об)(И.С.)(Н.S)[G.Or.О.] - я; [т!] [тп! R. д'і || ањи-ханда] [склон.: отп м'ін.][Як! пек. мін - я] [ф. Grube].
д'і (об)(Н.S.)(И.С)(Т)(Л)[G.О.Or.] - быть; [т!][тп! R. ді - недост. глаг.]; быть, происходить, жить (А.Н.) [д'іč'і, д'іні, etc]
д'і ўрак (Б.) - постоянно держаться [ўрак - suff.!]
д'іч'ал (Х.Н) - происходить, жить, оставаться
д'ігла (Бр.) -
д'ігО (Н) - удивляться
д'ігіл'ан (Б.) - Запястье. [ф д'іл'ан, (Т) д'ілантєн (Н)]
[д'ігін (Т) - см. дојін - господин, начальник]
[д'ігн'і (Л) - см д'і [быть]]
[д'іхкі (Т) - медь]
д'іні (А) - см. д'і [быть]
[д'інін (Т). см дојін]
[д'інн'і (Т) - см. д'і [быть]]
[д'ікіган (Т) - готово, сделано]
[д'ікіч'ін (Т) - бара [Як!]

[д'ілан (Т) - Запястье; з. пред. руки: - 4 пис. из 13 (годо.)
д'ілантєн (Н) - браслет → [ф. д'ігіл'ан (Б)]
д'ілаук'е (Б) - кожаная чашка. (см. д'ілок'і)
д'ілч'ір (Б.К.Х.) - разветвление; распутье дорог, разветвие дерева; неб. приток реки.
д'ілдан (Б) - плевливой (обидное, необидное)
д'ілдур (Б.) - жаворонок
[д'ілzank'і (И.С.) - см. дацалакі - лягушка [тп!]
д'ілга (М)(И.С.) - см д'ілган
д'ілга (Б) - птица, приготовленная еда [ф д'ілган].
д'ілган (Б.)(Н.S.), д'ілга (М)(И.С.) - птицевод, горло; [дјелга, білга, делга (Н.S.) [д'ілга (G)(Or.)s]
[т!]
д'ілгана (Н) - скупой.
д'ілер (А) - раньше
д'ілісі (Н) - лечить
д'ілі (Н.Х) - помогать, провожать; [отпуди: (Х) девять в долг - помогать]
д'ілік'ів (Н) - грозить
д'ілік'ў (Х) - зеркало [т!]
д'ілкуқан' (Б.) -
д'ілО, д'ілО (Н) - гроб подвесной
д'ілок'і (Б.) см. д'ілаук'е
д'ірa (Б.Н.Бр.А.Н.К.Х.)(И.С.)[G)S.][т!] - рука; дера (А) діра, деја, дијахан (Н.S.), [дијака (Or), діра, дера (G)S]
д'ірa [но] - (Бр) нет.
д'ірал (Б) рец. - нет.
д'ірам (А) - см. дарам см. дірім. (Б)
д'іран (Борз) - см. д'ірa
д'ірана (Б) рец. - уйти (?), помыться (?)
д'ірар (Б.Х) - сокр. назв. см. - д'ірарґєн; д'ірар јатун - д-ое управление.
д'ірарґєн (Б.) - назв. группы евенкі живущих в районе д'ірар јатун. (хейлунд. пр. Айг. окр.)
д'ірєн (Н) - вторично, [стар. писать гласно].
д'ірга, д'ірге (Б) - закон, вера, (сущность рассказа есть севен, кот. принимается на веру)? [т ум. вып. разучивать здесь, про-дирга разучивать]
дірігО (Бр.) - см. дєрегі
д'іс'і (Б.К.Х.Н.Бр.)(И.С.) - см. д'і [быть]
д'іс'ікда (Б) - хорошо жить
д'ісўр (А) - см. досур, дєсур
д'імар (А) - немного (погодя), через некот. время
[д'імхО (Н.S.) - см. д'імі5а
д'імеба (Б) см д'імі5а
д'імі5а (Б), д'імеба (Б), д'імі5'і (Б.); дімхО, дімухО (Н.S.) [дімінО (Or.), дімхО (Gol.)S.][тп! R. дігік] [тюрк! dimik][т!][питакór Grеek!]. дімік (И.С.) [Бур! bicik С.].
д'імісі (Б.) - см. д'імі5а
]дімік (И.С.) см дімі5а.]
д'ів (Н) - см. д'і (жить) - жить оседло, постоянно
д'ібал-д'ібал (Б) рец. - см. д'і [я].
д'івкО (Н) - житель оседлый
д'імО (Н) - много
[длат (Т) - платок [Рус!] через [як! пек. длат] плат

дӧ́ (Н) - класть ребенка [см. дӑ]
дӧ̄ (Б) - = дуҕа - ёдиница рдетольнир: верста [m!]; место etc.
дӧ̄ (Б) - работ (обычно купленой за долги или вопущенной трановор. кл см. казни Кит. пясей) [m!]
до (Б) - вм. ду (ма) /[c.g. дӧ̄кучі]
дӧ̄ (Б) - вм. dalla - связка, пайка [m! Sp. Кит.]
дӧ̄ (Б) - вм дуҕа [m.e. - = дуа → доа → дӧ̄] - дух гл.
до (Б) - [однозн. ӧ́йка] - готовить пищу [доңа]
добай (Б) таможня, драгоценность. [m!]
добайкалло (Б) - сф. добай пузарек для г.-ник.[?]
добольӣін (Б) - удодъ, Ирира epaps.
догӣ́ка (Бр.) - догка [Рус!]
дӧ́гка (Бр.) - см. догӣка́
дого (Б) см. догун - увять [вообще] [m!]
догокта (Н) - почка (ант?); добокто (Б), доҕокто (Б.К.), dohoto (А); дохті (Т), досокто (Бор.) [m!]
дочу́ (Б) - см. дого
додо (Б.Х.М.)(И.С.) - думать, (планировать размышлять); - см. дӧду [m! Я дӧд, - дӧдӧ dodof - думать][m!] dom ‖ додо ::[фатал. не думать][M]]
додо (Х.Бр.) - идти, бродить (х) [m! вертеться]
дододф (М) - почкать сф. дӧ̄ду
дӧ̄ду (Б.) - мазать (кровью вылетит. для дуо) приносит жертву; мазать сольо (= сопать масло).
дӧдун (Б) (рел.) - толстый [m! R. дудуҕ ‖ дӧ̄дугун толстый]
додуна (Н) - старатель (?)
додӯ́ну (Н) - трудолюбивый
дӧ̄зӑр (М) - опозоренная, нечистая (про всех грешных) см. дӧ̄зӑра
дӧ̄зӑра (М) - опозориться, стать нечистым [про изнасил. и сводниц.]
доенӯ (Бр.)
[дога (Н.S.) - см. дӧ̄ҕа]
[догава (Н.S.) - вып, парящ [доала (Or.)(G).S.][от ф дуҕа]
[дӧ́gigi (Н.S) - на ногах [bӯgdi (G)(Or.) Gr. etc.]
[дӧ́gilkan (Н.S. - почка смола; см. дӧ́gigi
[догдо (И.С.) - Китай]
догдо (А) - китайский подданый
догдодіт (А) - говорить по китайски [сф. догдо]
догдоқан (М) - монгол [сф. догдо]
[дорго, doiro, doiry, дыргу - орлиный [dyiry, dyiry (G) доro (Or.) S.] сф. дургу]
dorli (М) - волк
догогау (Н.S.) - несъедобный
догот (Н) - скользкий
дӧ̄ҕа (Б) - см. дуҕа (небо)
дӧ̄ҕан (Б) - куча земли перед берлогой; утолщение толстой кишки у медведя
дӑҕаңыс (М) - местность, территория
доҕӣ (Н) - отморозить
доҕ'іja (А) - позв. V шс. сосец корове задрасчатый (пальцы) пш) [Як!] [Як! пек. дӓс - сосать]

доҕ'ін (А) - господин, господь см. дӣ́ін, дӣ́нін (Т), доҕін (Н.S.); [m! ?][begibe дуг]
доҕ'інӣ (А) - позв. IX шт. мелюа [Як!] [Як! пек. дӓсінӣ]
доҕо (Б.) - сторона предмет обращ. кл сперу [сф. см. досоҕо].
дӧ̄ҕо (Н) - лекарство
доҕо (Х) - кипеть. ключу земли
доҕокто (Б.К.) - см. догокто
доҕоно (К.Х) - доҕото (К) - гриб на дереве, губа [сф. ? тоҕо etc] [гипотр. на трупе]
доҕото (К.) см. доҕоно
доҕотоно (Бр.) -
доҕу (Н) - см. дуҕу (изюбр)
доҕу ӷду (Б.) рел. - собирать, принимать, брать
[дохан (Н.С.) - пузырь мочевой]
дохон (Н.С.) - достигнуть, решить аридти [докона (Т.S.) дӧ̄нчуі (Or.) S.]
[дохті (Т) - см. догокто]
[дохоно (Н.С.) - порог [Бур! bohodo С.]
доҕоҕо (К) - см досоҕо
dohotó (А) - см. догокто
дойцо (Б.) - чихать
дойҕун (Б) - семейство, род [только в списках регистрац. единицс][m! ; пойҕун m! Sp.]
дойҕун дуку (Б) - долгожданный , вып ждали, см. дойҕун
дойјоді (Н) - украшение.
дойӷун (Б) рел - благодетельствовать, делать хорошо сф. дайве (m!)
дойңга (А) - зверь (вообще) см. дойун
дойңго (Н) - изюбрь
[дойно, дойна, дейнге, дойнгӧ (Н.S.) - см. дойңга]
дойт (Н.S.) - прислушиваться, охотиться, ловить рыбу - см. дойу
дойа (Б.А.Н) см дойо [телятка]
дойагдаціін (Б) рел. - изюбрь
дойавелті (Б) рел. -
дойавей (Б) рел. - вид спиртного из смеси (ӑмі)
дойан (Н) - см. дайан (знатный)
дойед (Б.) - быть наказ. Внаказание [по китайскому роду]
дойегдо (Б) рел. - лечить постоянно, заботиться.
дойенга (Б) - см. дойун
дойенӣі (Б.) главнокомандующий [m! сударь] см. дойо
дойегда (Б) рел. - см дойегдо
дойе (Б.) см. дойа
дойі (Б.) - см. дойо
дойі (Б) - оздоровить.
дойі (Б.) - подкрадываться, красться, воспитывать [дойт?]
дойіңга (Б.) - вм. дойун
дойіңгі (А) - внутрь
дойігі (Н.S.) см. дойі [divide]
дойо (Б Бр. Н.К А Х) - человек; дӗйе, дӗйа, дойа, [сф. , мужч, самец, я] дойі, дойе, дойо осехта (Б), сосать; в ю.-зап. на 120° от предыд. к Мл. пути [сф дойо (М) [тигр]] [дӧйӧ (Н.S.]

дојо (М) – тѣло [mn! R. дије ‖ деје, тѣла, сами] см дојо-гол.
дојо (лоју) (Н) – стать взрослым, возмужать
дојокáн (А) – вместимище, дитятко дит. шам. на тѣлѣкъ
дојоксо (Б) – see bojuksk
дојокга (Б) см. дојун
дојоу (Н) – возмужать, стать взрослым
доју (ж) (Н) – похаживать вокруг, ходить
доју (об) – промышлять, охотиться [по звѣрі и рыбу (Х)]; дäју (И.С.), доіт (Н.S) [сf дојус]
дојуја (Н.Х.) тигръ, хозяинъ медвѣдя (Н) барсъ (К.)
дојујо (т) (Бр.) –
дојуксан (Б.) – сукровица см. дојуксу
дојуксу (Б) – см. дојуксан
дојун (М.К.Б.Х.А) (Н.S) – звѣрь вообще; лисъ (Н.S.) [Б]; тигръ (Б.); дäјун (И.С.) [дојун (Б.) (Ок.) S]; дојінга, дојокга, дојенга (Б.), дојўнга (А)
дојус (Б. Н) – охотиться, ходить в поисках за звѣремъ (Б); идти по слѣду на охоту на кого-нибудь
док (Б) дакъ, см буку (Н) [mn! R. дох ‖ дох дать нехлюп.]
док'і (Н.Бр) задерживать, крыть
док'і (Х.Н), декі (Н.S) – крѣпкій, сильный [m! ƀ] [mn! бöхе дарiлдахо R. борецъ] [бöхе mn! S.]
бäкі (И.С.) [Бур! бöкö С.] [сf буку (ж) m! ƀ] см. докуи
[док'і (М.С.) – смола]
дöкö (Бр.) –
бöкö (Б.Х.М.) (Н) – настигать, догонять, доходить [бöкö (М)] см. докон.
[дококто (И.С.) – орѣха скорлупа]
докон (об) – см. доко
докона (И.С.) – вернуться, идти навстрѣчу
докото (А) (Н.S), – шишка лиственн. сосна. дококто (И.С.) [орѣх скорлупа]; док'то (Н.) [шишка хвоин. дер.]; догото (Н.5.), [докто (б) ö]
докото (Бр.) нет?
докеара (И.С.) – жиръ
докселде (Б.) рефл. – оставить.
[докта (Н.S) – градъ сf доно, сf. докото]
док'то (Н) – см. докото
докколо (Н) – промышлять дичь за шишками. "шишковать".
доктöса (Б.) – нога, передн. конеч. звѣря [докт.. + öса.].
докуеі (Н) – см. доко – здоровый см. буку
докўн (К) – узкій
[дóла (Л) – см. долоші]
долагаірла (И.С.) – дубить, обрабатывать кожу [Бур! bulgairlanap С.] [mn! R долбар ‖ булбо р! шили кожи]
бöлаї (М) – рукавицы [Бур! бöлаї]
[долак (И.С.) – см дулак – испортить [Бур! ібід] [mn! R
[долаçір (И.С.) – грязь [Бур! bulaçır С.]
[долдукта (Л) – сосна низкорослая]
>до.ldo (Б.) – см. dalda
долдо (Б) – совершенно,

дольо (Б) рефл.
дóльо (Б.Х.) – условиться о встрѣчѣ; назначить rendez-vous. [m! ~~дöдок~~ договориться]
долгет (Т) – долбушка, Pinus ритла
долгушäй (Б) рефл – умелый, хорошій! [m! ƀ] одержать, привезти в умелых сетях; пить долгушуре одежды – оленьи]
долдо (Бр) – готовить [см. долокто]
долікат (Б) – играть в жмурки, [мило закрыв глаза шапкой и спрашивать имя прохожаго]
долїла (Х) – ласкать
долїтко (Н.Бр) – готовить (пищу) [см долокто]
долкіт, дулгіт (Б.) – плохо содержать, плохо кормить
доло (Н.) – повторять (?)
доло (Н) – см дäло
доло (Бр.) нет.
доло (М) – см доло
доло, долло (К.А.Х.Б) доло (М), дóла (Л), dolo (Н.S) [G. or. S.], долоні (Б.Н), долонї (М), лолоні, долокі, далан (И.С.), долорі (Б.) [m! ƀ] – осень
долодурі (Б.) – быть полной от воспитат. убого
[долокука (Т) – бродяжка]
долокó (К.Х) – чубукъ трубки.
долокой (Б) – собств. имя ♂
долокоіт (К) – назв. детка, крест. Кумира.
долокто (Н) – готовить, долбю (Бр), долїтко (Н.Бр) [сf. долон, далан] долоткі
долон (Н) – см. далан
долонї (М) – см. доло (осень)
долоні (Н.Б.) (И.С.) – см доло (осень)
долорі (Б.) – см. доло (осень) [непоср. → m!]
долоська (Н) – блоха [Рус']
долот (Н.) (И.С.) – сталь [Бур! bolot С.]
долоткі (И.) – запастись, готовить [сf. долокто]
долотто (Бр.) –
долсевїк (М) – большевикъ
долто (А) – сердце медвѣжье
долторга (Х) – вывихнуть
дом (Х) – культура, около хайлара.
дöта (Н) (И.С.) – этиделія (оленина) (Н), долгазс (И.С.) [Бур! bôta С.]
домас (М) – ругать.
домдокі (К) на шам. шапки
дöмі (М) – см дäмі – [из сух. пирога, мудоих берестъ] [класть накрай: глаза, рот]
доң (Б.) – духъ, «святой сіркуе», трупъ описыв. наш (двигающ) духовій; [mn! R. доң ДБ. горт]
дöң (Б. Бур.) – связать сумасшедшаго [= дуг (Б.Н.)]
дöна (Н Бр. Б К. А Х.) – градъ, [m! ƀ], докта (Н.S) <
дона(е) (Н) – идти градомъ. [m! ~~дöдок~~ идти градомъ].
доңга (Х), доңго (Х) – кулакъ
доңгада (Х) драться кулаками, "кулачить" сф. доңго
доңгосо: вдо (Бр) –
доңкото (Бр.)
доно (И.С.) – см. дöна

доно́ (Н) - головьскъ (?)
доносо́ (Н) - братъ моей жены.
[доogiℓ (Т) - нога, ген. = зват. [cf dorgiгi]
дорії (Н) — см. дєр. (муж) (мужик русское).
дор-дор! (А) - ономат. катанье медвед
дора (М) - погоны [Бур! дōрє]
[дорах (Т) - порохъ [Рус!]]
дорбокі (Б.Х.) — утка косатая (Б), пеструшка малень. "моклокъ".
[дордута (Л) - порадушка утка Anas formosa.
дордō (М)(Ч.С) - сено
[дордок, дурдух, доідук (Н.S.) - лука [тп! доґорсаk s.]
[Калм! дорцок s.] т! охотн. хитр. корит, фуражка dk]
дор'ē (Б.) - отдълить, раздълить, надълить; дор'і, дурї (Б.), дойіčі (Н.S.), дорід (Т)
дорен (Н) - дурять, см. дорєℓ, дур'ät
дорєℓ (Х) - см. дорен
дор'і (Б) - см дор'ē
дорід (Т). - см. дор'ē
дōрк'ē (М) — тарабаганъ ♂
доркоґ'ір (Н) - назв. рода Заб. Тунг. [Барагун?]
доркојо (Б)рел. [говорить откровенно, разсказовать]
дортон (А) - лоно русское [і.с. дор + то + н - лукъ дерево]
доро.(Н.М.К.) — сърый (масть), сивый (К.Н.)[см. дуруе]
доро тáуℓа (Х) — горный заяцъ.
доро карàн (И.С.) - молнія [Бур! хāган С.][тп!]
дороб'єін (Н) - воробей [Рус!] [Як! С. дорубор]
дородʼір (Бр.) -
дороф (М) — теленокъ одного года [по 2му году?]
дороґодо [дірігідо?] (Бр.) - см. дерегі
дороґдї (Н) - водоворотъ.
дорґной (М) - ястребъ (?) [бурый, мелкіе любитъ мясо корицу на]
[Бур! доро корїн, дороной]
дорор (А) - вечеръ, время захода солнца
дорота (Б) -
дороттy (Б) - удивительно, странно, чудесно [т!]
дороґвї (Бр.) -
дортай (Б) - очень, весьма [Д! дуртай].
дору (Бр)
дрзуℓ (Х.Н.) - назв р Борзя. [: дорзїнї євенкіℓ]
дособо (Б.Х.Н), добо (Б.) — сзвыш. спор. хребта
досокто (Б.) - см. догокто
досїу (Х) - см. досу
досуℓга (Б). — см. дусуℓга [см. досурга]
досур (Б) - вепрь, сухая трава для обувн и покрышки юрта, см. бісур
досурга (М) - порогъ юрта [Бур! дахуга], см. дасурга (И.С.) [т!?]
дота (Б.) - см. дуда
дотокота (А) - трава сорная, „чертополохъ"
дотку (М) - бросаться в сторону (о лошади)
дото (Б) - см. дота
[дōуg'і (Т) - пестрой]
доуℓда (Б) вск. - разстраивать [? See bourdu]
доурду (Б) т. - желать исключить об одном

[дöдöуві (Н.S.) - молька] [т! Ді болокаше]
[дöгді (Н.S.) [cf dörgiгі (Н.S.) dk.] нога [дöгд (G.)(Or.)S] [Бур bu-ci-hö Дигs] [т! Ді]
[дöгїн (Н.S.) - см дöуїн (Л)
[дöїℓухі (Н.S.) - ловушка с мускомъ [і.с. дöї мускъ + ℓухі ловушка]
[дöjö (Н.S.) - см. дöjо]
[дöjі (Н.S) - см. дєр]
[дöр (Н.S.) - см. дєр, дор.]
дöргa (Ж) - жено старш. брата см. дєрга
[друс (Т) - брусокъ для тогки, могило] [Рус!]
ду (О.С.)(И.С.)(Н.S) [G. Or. S.] [т Ді], до (Б), дуту (Л) - мы [Вся изменяется, отт тун...]
дӯ (О.С.)(Т.)(Л.)(Н.S)(И С.) [дуа (О), дуру (G.)S] [т! Ді] - дать, отдать [тонъ ӯ сочетаніи]
дӯ (О.С.) см. дудє, дудо (Н.S.) - умирать, кончать жизнь, погибать [тонъ повыш. на суфф.] [Як! нек. - дӯт] [т!] [дукоїко (Н)] [praes.: дӯда, имп. дӯ по дӯґá] [дудімдє (G)S.
дуа (Б) - см. дуба
дуаґїн (Б) - словообращение ко дуркам и андурї, дунїℓ.
дуаґ'ін (Б) - мѣсто на вас. хребтахъ где сростны кедровникъ [растительности мало]
[дуґаін' (Т) - кабарга (вообще и ♂)] [Як! нек. дїґоін]
[дуґ'ікан (Т) - горный баранъ молодой [Як. нем. губука]
дуґо́ (Н) - мертвый
[дуґукґа (Т) - разсудительный.]
дуґукі́н (К) - козка лося; половинка необработ
[дудеєн (Л) - конецъ у нарты] см. дудїℓ
дудере (Б) - смерть [cf дӯ] см. дудан (Н)
дудє (Б) - лошадь проходившаяся, годъ безъ работы [cf. дудєґа].
дудє (Б) - см. дӯ.
[дудїℓ (Т) - см. дудеєн]
дудїр - дудїр асін
дудо (Н.) - мертвый (cf. дӯ)
[дудо (Н.S.) - см. дӯ]
дуду (Х) - красить [і.е. мазать] [см. додду (Б)(Х); мазать жиромъ (И.С.) [Бур! бидапар С.]
дудду (Б) - спотыкнуться см. дудурї
дудурї (М) - спотыкнуться, упасть на переднїя ноги [см. дудду (Б.)] [т! спотыкаться на перед. ногу]
[дудурікаї (И.С.) - Brustgrube [Бур! бидурікаї С.]
[дуґá (Т) - любить]
дуґїґір (Б) - сложенный, составной изъ отд. частей (e.g. медвѣжьи ногти)
дуг (Б) [= дбиз (Б.ℓ)] - связать супружеского, см. дуг' т.з.
дӯг (Н) - погребать, хоронить в землю мясо (собаки)
дуга (М) - мѣсто для спанья.
[дуга (И.С.) - небо, см дуба]
[дуге (Н.S) см. дога и дуба]
дугℓа (А) — болѣть
дугℓі (И.С.) - вся
дуглі (К) - замерзнуть [cf. дугℓа (А) дуглу (Н)]

дуглу (Н) - гибнуть сф дугва, дуг-ві
[дугу (И.С.) - см. дубу]
[дугу (Т) - сушиться, сокнуть]
[дуг-ура (Т) - сухой]
[дугуты (И.С.) горбатой; [m! ʒ']] [mn R бугкгір// буггугур. горбат.]
[дугутуна (И.С.) - см. дубутуна (М)]
дуб (К Б. А. Х.), дуба (рядко Б. Х.), дубун (Б)
изюбръ, самецъ съ рогами [ср. mn! R. бӧл// бох бокъ неколющей]
дӯба (А) - кустарникъ вѣтловый
дубá (ОС) - мѣсто, мѣстность; Земля, міръ, вселенная, небо, "богъ" какъ наивысшее существо разумное; страна, [Ʒ m! место etc.]; см. бога (Н.S) - небо, погода; [бОа (Б.) S.], буа (Б), [Ст. Пере! бога - богъ] [mn! S. богдо - святой], буге (Н.S.). бухо(я)
дубадувін (А) - звѣзда полярная
дубан (Н) - берлога
дубу (Н) - изюбръ ♂. см. дугу (И.С.) [m! ʒ°] [Бур! buqи], дуб (К.Б.А.Х), дубуjе, дубун (Б)
дубудікан (Н) - кличка оленя [фіолет ноги - белая]
дубуцї (М) - металл. наконечникъ насадки (на лукѣ)
дубуjе (Н) см. дубу
дубун (Б) см дубу
дубунчї (Б) - шкура зимняя лося, изюбря, козули.
дубустар (А) - нав. IV мѣсяца года: ледъ снимается [Як! нех [дӯс] устар]
дубутуна (М), дугутуна (И.С.) - камаръ [Бур! дубутуна]
[духо мубанї (М) - земли духъ]
дуjо (Н) - надоѣдливой
дуjун (Н) - лось
[дуjун (Л.) (Т) - стн. дикій олень]
дуjурун (А.Н) - колбаса кровяная
дуjурун (А.Н) - дѣлать колб. кровяную.
дӯк (Б.) - бокъ (изюбря, коровы) см дубу
дука́ (Бр.) -
дука (А) - "однако", вѣроятно, поцѣлуй
дука (М) - см. дуб, дуба (бокъ неколющей).
дӯка (И.С.) - см. дука [m!] [Бур! buка, buха] с.
дукаган (Б.) (Н.S.) - островъ (на рѣкѣ) (дукаган, дукаjан, бокаго, бохоган, богаган. Н.S.] [бОасjа (Б.) буага (Юг.) S.], дукган (Л)
дукаган (Н) - бугоркикъ [a hill (Т.S.)].
дук'ет'а (Н) - кветеръ (?)
[дукрі (Л) - ледъ]
дукі (Т) люлька (эвенкі образно).
дукі (Б) - см. дуб, дӧн
дукса (Б) - хрящъ, соед. ткань, [кости разр].
дуксїца (Б) рем. - идти (думать в дуні)
дуксїнкі (Б) рем. - жить [? "діксінкі ?]
дуксӧ (Н.S.) - см дукса

дукcу (И.С.) - задъ, задница а [m! ʒ' бока (мой, свой) ноги, престь задние, наши опорн.] к
дукта (Н.) - родникъ, источникъ.
дуктур (Б) - крестецъ; ист. полощеть на крестецъ лошади.
дуктура (Бр.) -
дуку (Б.Х.М) боку, бокі (Х.) - крѣпкій, сильный, [гавсе; [m! Ʒ' - здоровякъ], бокуві (Б.)
дукучі (Бр.) (Н) - сильный (Н)
дукучун (Бр.)
дукуні (Б) - крѣпко
дукуl (Б) - круглый
дукувїн (Б) - умный, умникъ, богатырь, крѣпкіе люди
дукуві (Н) (И.В) см. дуку [бокуві], весьма крѣпко (И.С)
дукуві (Н) - расшибиться
дукуві (Н) - гребень (какой?)
дукувін (Бр. Б.) -
дукуві во (Н) - выздоровѣть
дукурїркай (Н) - бѣлый, жирный, опрятный
дукуваl (Б) = дукуван - сѣсть, крѣпкій
дула (Н.Б) - готовить, приготовлять, печь хлѣбъ; сф. дала, зажарить (Н)
дула (Бр.)
дулā (Б.Х.) - хоронить; погребать.
[дулā (И.С.) - семья [Бур! bулē]
[дулä (И.С.) - грязь, горная земля]
дулак, долак (И.С.) - источникъ, родникъ [Бур! bолак, bулак]
дулӓмак (М) - жиръ молока подним. поверхъ при отстаиваніи
дулан (Бр.)
дулан (Н) - щедрой
[дулän (И.С.) см. дулен]
[дулäна (И.С.) - воевать]
дуланцтка (А) - тамана сильно вонющіе.
дулар (Б) - ключъ, источникъ, родникъ холодный; грязь отъ подз. ключей. сф дулак, долак [mn! долг // булагрічй, родникъ R.]. см. дуло, дулов, дулоз
дулаw (Б) - завалить, засыпать землей.
дулбївун (Н) - ремешокъ у мошки.
дулбо (Б) - пасть, мошка (о мухі)
дулбӯкó (Х) - бабочка
дулдан (Н) - смерть? или ист. см. будере (Б)
[дулді (И.С.) - теплой; [m. Ʒ' теплый, теленькій] [mn! дулізен // дӱлігенR] } [mn! R дӱлēн, дэлēн //]
дулді (Б) - отдавать теплую кожицу мышцы
дулдігóкі (Н.Х) - бѣлый (лошадь) (Н) (сф ibol (Х)); муск. полый органъ (testes?) (Х.)
дулду (Б.) - сильно, совершенно, вовсе, очень.
дулдуга (Н) - testes [олень], дулдубїl (Н) дулдукун (Х)
дулдубїl (Н) - testes см. дулдуга,
дулдукан (К) - "простой", необыкновенный

бу́ldуку́ (Х) – testes, см. бу́ldуда
бу́ldурга (И.С.) – возвышение, холм
бу́ldурга (Б) – костяная пластинка (керг гі́ваан) на седло для привязывания лошадей
бу́ldурі (Н) – вытягивает; связка конопляных изд. на спину ездока
бу́ldуті (А.) – нож рода Амурских (в ножн.).
бу́ldаы (Н-) – вывихнуть.
бу́lен (Б) – воевать см. бу́lа́на (И.С.), бу́lен [mn! бо́lуа ‖ бу́lija – ограбить, отнять, взять насильно. R.]. [
бу́lен, бу́lен (Б.), бу́lоң (Бр) (Н), бу́lа́н (И.С.) – война, предчувствие смерти (Б.)
бу́lен (И.С.) – теплый [Бур! ъиl'ен С.] см. бу́lді
бу́lга (Б) – купаться, отмыться (душу), принести жертву, мазать кровью вытягивать, отмыться в холодн. источнике (гельв)
бу́́lга (Х) – лука́ седла. [см. бу́lку (Н)
бу́lг'і (Бр.)
бу́lг'іде. (М) – сбросить седока коню, (конь "дикий") [Бур! бо́лгіна] см. бу́лгодо (Н) (сброс сбивать)
бу́lгодо (Н) – см. бу́lг'іде
бу́lгуб (М) – см. бу́ldуда [Бур! бу́lгуб]
бу́лгурга (М) – конец веревки (или веревка для обмотки ноги?)
бу́lіркі (Н) – птица ночная, мал. женская [сыч?]
бу́lігді (Б) – см. бу́lді
[бу́lіhін (Т) – берег]
бу́lіно (Бр.) –
бу́lкі́т = бо́лит (Б.)
бу́lку (А) – мыть, сполоснуть, см бу́lга
бу́lкута (Н) – разжигать
бу́́lла (А) – сила (в ногах)
бу́lо́, бу́ло, бу́low (Н), бу́ло́б (М.), бу́lар (Б.) – грязь, болото
бу́lодо (Бр.) –
бу́lоң (Н. Бр.) – см. бу́lен
бу́lон (Бр.) – стойбище, остановка, лагерь, см. бу́lоңкі
бу́lоңгі́р (М) – вода грязная
бу́lоңкі (Бр.) – см. бі́jlon
бу́lо(т,л) (Бр.) –
бу́lо́т (Н.S.) – помогать, [бо́ло́гі́тбе (G.) бо́ло́гі́но (Ог.) S.] [?: см. бабан
бу́low (Н.) – вязнуть (в болоте)
бу́lma! бу́lma! (Б.) – онома. [бул-бул] болтаться.
[бу́lmāgі́гена (И.С.) – Berberisbeere.
бу́lmаңа (К) – раба, личность большой
бу́lmаңар (А) – раба, личность низкой см. бу́́lmаңа
бу́lmаккан (Б) – изможденный от голода
[бу́lmанä (И.С.) [бу́lmal-gі́гена] – Johannisbeere [mn!]
бу́lmана (А) – убить, упрямо слить (медведя в берлогу)
бу́lmі́кта (Х.) – яблоко глаза
бу́lmіта (Х) – отнять [mn! R бо́lуа ‖ бу́lija – отнять, ограбить насильно.]

бу́lmог'і́р (А.Н.) – назв. рода (Керг.?)
бу́lmоргі (Н) – закрывать глаза ф. бу́lmор
бу́lmор(і) (Х) – поднимать глаза вверх
бу́lmу́ (Н) – развязаться,
бу́lmурга (Б) – терять [сf бу́lmу]
[бу́lу (Т) – промысел]
бу́lукку, бу́lукі (Б) – зеркало [m!].
бу́lур (М) – мотовка, палка для сбивания масла
[бумага (Т) – бумага [Рус!]
бу́маңа (Б) – отдавать девушку замуж [сf. бу́]
бу́мбо (Б.) – цилиндрический, круглый, куполообразный (ед сотк) см. бу́мбокоган, бу́мборі́н (Б.) [mn! R. буробороп Ах. Гюн! ед полн.
бу́мбокоган (Б) – см. бу́мбо
бу́мбор'і́н (Б) – см. бу́мбо
[бу́тні (Т) – угольный]
[бу́n (Л) – см. бу́ні]
бу́на́ (Б) – доставлять (долг мальчика), давать (женщину); приносить (мясо в пр.)
бу́на (Б) – хоронить.
бу́н'акса (К) – гной, грязь гнойная
[бу́ңба (Л) – уголь]
[бу́́ні (И.С.), ф см. бу́ні]
бу́ні́ (Н), см. бу́ні
бу́ні (Б) – бу́n (Л), бу́́ні (И.С.), бу́ні́ (Н) – выть, рыдать, кричать (о собаке, волке; о людях)
бу́ні (Об) – умершие, мир мертвых (от тени и плоти) [= сі́ркуе (Б.)] [см. √бу́]
бу́н'і́l (Б.Н.) – мир мертвых [сf бу́ні]
бу́ңксі ыдар'і (Б) рел. – мечтать, говорить безумно
бу́но́ (Х.А) – мертвый (Х), мир мертвых (А). √бу́ [сf бу́ні]
бу́́но (Л) – ящик
бу́нта (Н) – охотиться, добывать мясо зверя. см. бу́нтана
[бу́нтуlја (Н) – погка.]
бу́о́бра (Т) – соберу [Рус! → Як! нек.]
бу́́р (К.Х) – кремень, вообще камень восп. огонь
[бур (Т) – остров, см. бур.]
бур (Б.) – полуостров порослый кустарником (заросли)
бураканан (Х) – полка (воспитат. и воспис?)
бур'а́т (И.С.) – бурят [Бур! bуҳа́t.С.] сf. борен
бурат (Бр.) –
[бурбук'і (И.С.) – теперь]
бурбукі (Н), бурбукі (И.С.) – теперь
[бурдук (Т) – мука [Як! нек бурдук.]
бурела (Б) – бежать, отойти, убежать [m!]
[сf. бурує]
бу́рга (М) – лука [Бур! бу́́рга]
бургä (Б) – ветла, ивняк [m! ♀ маленький ивняк, тонкие верхушки дерева; ♀ ивняк] mn! R. бо́ргас ‖ бурбасун – ива] ♂ [сf. бургау (Г) – тополь] см бургаң
бургаканан (Х) – палочник, ветла; переносно: палка; нагайка, прут [см. бургä]

бурган (Х) – "наволока", небольшая роща около реки в широкой долине реки [сf. бурга]
[бургау (Т) – тополь] сf бурга.
бургé (Б) рел. см. бургі́.
бургe (Б) – лука́ [т! ? пер. лук.] [тт! R бӱргеl бӱгургe лука́]
бургі́ (Б) – отдать, дать назад
бургі́ка (Н) – камень мелкий, сf бӱр, бурхат буру
бӱргo (Бр.) –
бӱргӧ (Х.А) – см. бургу
бӱргре (Н) – разсыпаться
бургу (К.Б.Х.Н)М (и.с.) – жирной, толстый, упитанный, густой (о молоке) см. бурго
бургу (Б.Н) – жирное, "заїдается".
[бургуї (И.С.) – бурая [Бур! burgu с.]
бургут (М) – орел
бурхат (Т) – каменный; сf. бӱр, бургі́ка
бур'і (Н.Х) (и.с.) – какой (рядко!) [сf. тт! бӱр ‖ бӱрі – все совсѣмъ]; очень, весьма (Н), все, весьма, очень (и.с) [Бур! burі, с.]
бурі́ (Х.Б) – вытаскивать, отдирать, вырвать (зубъ е.g.) (Х); отдирать, надрывать (Б) см. дорі; откровать (Х)?;
бурі (Т) – курганъ
бӱрі́ (Б) – сплошь покрыть [т! ?] [тт! R {
бурі́l (Б) рел. – [пом-дла знать я забрать ?] помогать (духами), [спец. термин.].
бурі́ра (Х) – гной [сf. бурі́ !]
бурхан (бр.Б.Х.К.Н.М) (и.с.), бурхан (Х.Н) – духъ (класса духовъ) [тт! борхан ‖ буркан Будда, бурхаи, бог] [Бур! burkan С.]
бӱркат (Б) ловить рабу при помощи остраго гарпуна прикрѣпленнаго веревкой. болаган [сf. бӱркӧ]
бӱркӧ (Б) – палашъ на прорубку для рыбы ловли [сf. тот. бӱрі (Б) – покрыть сильно] Х
бӱркол (М) см. бӱркӧl (Х)
бӱркӧl (Эс), бӱркол (М) – остарга для перестрѣлки аракі (Х), перел. гасить остарга ... (М) [тт! бӱрхер ‖ бӱркер – дер. крышка при перестрѣлкѣ араки R] [Бур – бӱркол] [тт! бӱркӧ] [сf. бӱрі]
? бӱркі́ла (Н) – пропадать, гибнуть
? бӱркі́ло (Н) – долизнь (какая?).
[бӱркӱн (Т) – пурга; [т! ?] [тт! R {
бӱро (Б) – расходиться, раздробиться; [сf. бӱрі́]
бӱрӱ (Н) (и.с.) – кремень (у кресала) (Н); галька, кремень (и.с) [см. бӱр.]
бӱру (Н) – быть виновнымъ [сf. бӱрудун]
[бӱру (И.С.) – долгъ [Бур! buru С.]
бӱрудун (Н) – виноватый [сf бӱру]
[бӱрӱl (И.С.) – лохматой [Бур! bürül С.]]
бӱрӱ́l (Х Н) – голый, голодный, сѣдой (масть), бӱро (Н тк.) [т! ? бурой (конь, барсъ)] [т! ? голая лошадь]
[тт! R. бӧрал ‖ бӧбӧрал – сѣдой]

бӱрӱ́l (Н) – сѣдлать (сf. бӱрӱ́l)
бӱрӱ́ле (Б) рел – убирать, „подавать" [т! ? разбросать, ? противодействовать, ? нападение, обр. в тыс-тво. ‖ тт! R. борӱл(о), боргул ‖ боробул; бӧгӧ?, обр. в тыс-тво.]
[бусӓ (И.С.) – полѣ см. бусӧ (Н)]
бусе (Бр) –
бусену (Б) – духъ злой причиняющій кровотеченіе и болизни костей [т! ? злой духъ]
бусі (Н) – угощать
бус'о, бус'ӱ (Бр.)
бусӧ (М.Н), буса – кушать, полѣ (изъ мат. карт) [сf. босо] [Бур! buse, böhö]
бусулган (Б) рел – порогъ (дома) [сf босурга (М.С.)]
бӱсуло (Н) – ополѣсаться [сf бусӧ]
[бӱт (Н.S.) – станъ, блюдо]
бӱт (Б) – весь
бӱтӓ (М.) – загнаться конно
бӱта (Б) – испачкаться, быть рябу рябу [т! ? окунуться, ? испачкаться, ? испортить рябу]
бӱтӓ (Н) – полнить [см. бата, бото]
[бӱтӓ (И.С.) – покрывать [Бур! büdeпер. С.]
бӱтана (Н) – лопать
бӱтандімар (А) – [тяжелый] трудный, или тяжелый на подъемъ
бӱті, бӱцӱї (М.С.) – мозгъ ушной
бӱті (Л) – мозгъ
бӱтнї (Л) – пашъ
бӱто (Х.Н) – закончить (работой) (х.н), управлять (Н)
бӱтӧлга (М) – покрышка, кусокъ войлока закрыв. отверстіе круглое вверху юрты. [Бур! үрін].
бӱту (Б.) – кончить, стараться, започать, стать втянутымъ (о веревкѣ) [тюрк на сафф. -повышается]
бӱту (Бр.)
бӱтуор (М) поводья, узгинъ [Бур! бӱто, долга]
[бӱтуар (И.С.), бӱту, бӱтаср (и.с.) – полная рука, пригоршня [тт! ?]
бӱтӱн (А.) (М.С.) – весь, цѣлый, все, полный см бӱтун (Л.), бӱтунӓ (Пі) [цѣлый, несломанный] – ; [тт! R бӱтӱн, -все, весь] [Як!] тюрк. бӱтӱн] {
бӱтӱн (Л) – см. бӱтӱн
бӱтуна (М) – см. бӱтӱн (несломанный, цѣлый)
[бӱжі́ід (Т) – вить сf. бӱні]
бӱжара (М) – погалиться, тянуться, мешать (о тамашахъ и вообще, через ?? ?].

862 →

[ца (И.С.) шелковая сухожилія]
[цадідар (И.С.) – гитдей съ длин. гривой и хвостомъ [Бур! cabedar. С.]
[цӓцӓн (И.С.) – мудрый [Бур! сесен, с]
[цага (И.С.) – долгъ] см. гага, гага (Х)
[цагуду (И.С.) – см. гауду]
[цаї (И.С.) – см гаї
[цӓка (И.С.) – прямо [Бур! ціхес]
[цӓцӓк (И.С.) – цвѣтокъ [Бур! сисек, С.].

[уäкуäкäк (И.С.) земляной холмик ?]
[уанеѣган (И.С) - блестеть [Бур! уанеѣа, саиеѣга С.] см. уак'іѣу (М.)
уак'ѣу (М) - блестать см. буанеѣга.
[Бур! уак'іѣган].
уалбан (М.)(Нг. С.) - см. ҕалбан [уäлбäн, уäлбан И.С.]
[уäлыäмä (И.С.) - см. ҕолкотто (Н.)]
[уамба (И.С) - платокъ; [Бур! сäтьа С.]
[уамуал (И.С.) - мышка на дер. указал. д.орогу]
[ср. самабі, самалкі; томага etc.]
уар (М.)(И.С.) - см. ҕар [Бур! ҕäгі С.]
уарбо (М.) - предплечье [Бур! ҕарбо].
уфрік (М)(И.С.) см. ҕірік. (х)
[уäрсун (И.С.) - бумага [Бур! carso С.]
уарук (М) - голенище, верхн. часть обуви [Бур! ibid.]
[уавун (И.С.) - клей [Бур! сава С.]
[церукаї (М.С) - см. ҕіруҕеї, тірукаї][Бур! сиҳхаїс.]
[уїцууа (И.С.) - Feuerbrand [Бур! сисаl С.]. =
уіцууа (И.С.)]
[цідар (И.С.) - ремень для подвязки. пер. почва
задней (у мужч.), путо см. ҕідур.]
[уїлмар (И.С.) - ясный]
[уїндакан (И.С.) - заяць см. тіндакан (М.)
уōка (М) - см. ҕука
уōка (М)(И.С.) - пузырь мочевой [Бур! сиха С.; цōко]
уōкур (М)(ИС.) - губарой (масть)(М.); пестрой (И.С.)
[Бур! сōхог С.] [т! • губарой, пестрой, с пятном]
уōрга (М) - зрелость, отрубка для стекания арака
[уоркеѵу (М.С) = уоткіру (И.С.) - Haselhuhn
[Бур! corxerû С.]
[ууцугу (И.С.) - Schamanthaut [тт!]
[уӯгі (М.С) - шуметь [т! , шуметь]
[уӯка (И.С.) - см. цōка, ҕука]
[уӯцӯру (М.С. - см. цуцтурван]
[уӯрін (И.С.) - тополь
№ 37 [ууруkан (И.С.) - см. ҕіруҕеї, тірукаї][Бур! сиҳхаїс]

ҕа (Б...) - см. ҕаї
ҕа (А.Н) - сокол (А) корпуш (Н)
ҕа (Б) infix - подвигаться, двигаться
[ҕаатар нужа (Т) - лук]
ҕабґі (Н.S.) - якорь, ҕäбґі (Б.) ҕабі (Ог.) S.] ← [Gilyak! ҕабх]
ҕаг (Б.Х) - вырастить, вытянуть, отсечать, разлить, поливать (чернилу) (Х)
ҕага (Б) - кость ноги козули
ҕагарґі (Б) - косуля и кабарга самка 2 летняя.
ҕагу (Б.Н) ср ҕаг - разбрасывать, бросать (чернилу) (Б.Н); эякулировать
ҕагуе" (Бр.)
ҕада (А) - вид, облик
ҕаґаѣе (Н) - запутать
ҕаґіцка (Б) - ҕацка [Д! ibid]. см. ҕацуцко
ҕацуцко (Б) - см. ҕаґіцка

ҕага (Х) - молочной продукт арча
ґіага, ҕага (Х) - дышать см. ҕага (И.С.)
ҕагда (Бр.) -
ҕагділ (А) - перегрызть
ҕаҕанкӯра (Б) - дуб от курт арк. Quercus dauri
ҕаҕанкäн (Бр.) -
ҕаҕґіцін (Н) - сзади (с потин!) сф. ҕаҕу, ҕаҕґіні
ҕаҕґі дадун (А) - за сф. ҕаҕу, ҕаҕґіні, ҕаҕґіван, ҕаҕґіцін
ҕаҕґі ван (Б) - за, далее сф ҕаҕу
ҕаҕґіні (Н) - за (e.g. кредитом) [т! , амур.] [т!]
ҕаҕу (Н) - дальний [тт! ҔäгӯР (Ах) - дальше]
сф ҕаҕґіцін (Н), ҕаҕідадун (А), ҕаҕґіван (Б), ҕаҕґіні (Н)
ҕахкі (Т), ҕайдада (Т); ҕаіва (Н.S), ҕаґіван (Б.), ҕаwу (Б)
[ҕахҕäні (Л) - кухонная]
[ҕахкі (Т) - далеко, мать сф ҕаҕу]
[ҕаҕкан (Т) - дотянуть] [сф ана]
[ҕаҕ (і) ја (Т) - бедро]
ҕаї (Б.К.Х.Бр.М, А)(Н.S.) [Or. G. S.], см. уаї (И.С.)
ґаї (Х) - чай; [т!][тт! ҔӯӘ][Кит! 茶]
[ҕайдада (Т) - тамл] см. ҕаҕу
[ҕаіва (Н.S.) - далеко] см. ҕаҕу
ҕаім (А.Н) - приготовлять, варить чай; сф ҕаї
ҕаім (Н) - совет
ҕаїмімні (Н) - повар, кухарка, хозяйка сф ҕаїмҕаї
ҕаїмні (А) - пить чай; сф ҕаїм, ҕаї
[ҕаїнґік (Т) - чайник [Рус!]
ҕаjабу (Х) - пить чай [ҕаїмні (А) сф]
ҕаjамґікса (Н) - приготовлять, варить чай сф ҕаї, ҕаим
[ҕаjаткі (Н.S.) - полезт. сф ҕаракґі (К).]
ҕаjіван (Б.) - за, далее сф ҕаҕу.
[ҕак (Т) - собирать]
ҕака (Х) - воротник одежды сф цака
ҕāка (Б) - пятка лошади, место под коленом
пяткой - ген [т!]
ҕакаґір (А) - назв. рода (Амурских свяск.)
ҕакал (Т) - оборачать, завертывать
ҕакāн (Б.) - см. ґікäн (М), ґікєн (Х), ґікан (Б.Н)
тікана (И.С.) [т!][тт!]
ҕанчакан (Б) - мужа двойни Sкл.
ҕакґір (Б) - пол. рода [Бираргеи]
ҕāко (Х) см. ҕаку
ҕакода (Бр.) -
ҕакіда (Бр.)
ҕакґіва (А) - покрыть
ґаку (Б.К), ҕāко (Х) - чайник [т!] [сф ҕаї]
ҕакур (Т.)(Л) кремень [Як! Нек ҕакыр - кремень]
ҕāл (Б) - ҕел (Б.) - назв. селений на сев. р Амура (1781 г. ныне гор. Сахалян. против Благовещ.)
[т! , хлебной магазин]
ҕалакґі (К) - бурить, внутр дерев полая опухоль
[ҕалбāн (Л) - пузырь (какой?)]
ҕалбāн (К.Б.Н.Бр.А.Х.)(Т)(Л), уалбан (М)(И.С), ҕалбан (Н.S)
[ҕаба (Ог.) ҕалба (Г.) S.][т! невосстан. кора березы]
ҕалбацка (Х) - назв. рода (Жив.) [от березо, имеющая ах берёза]

ɣalбуʂ (А) - березняк [cf. ɣалбон]
ɣалбон (К-М. Н) - звезда Утр и Вечер. (Венера) [ɣолмо, ɣолмон - Венера Mm! R]. ɣолбон (А), ɣалбон (М) - легкий, подвижной головьяк
ɣа́lгуро (Б) - птица (неб. быстро летает с шумом, имеет острый, длинн. хвост) стрижи.
ɣāli (Н) - стрела военная
ɣal'jан (Б) - бинокль [cf. iч...]
ɣalка (Б) - лебедь
[ɣalm'i (Т) - кишка]
ɣalпор (Б) -
ɣамɣа (Б. Х. Н) - платье, верхние легкие, мужск. халат [m! ʒ ʒ исходный вуглаш.][mn! R. гамɣ(i) ‖ гатка рубашка; сāмс, мāмс (с), мамці].
ɣамɣота (Б) - сидеть на корточках.
ɣāмік (Т) - тарбаган, сурок
ɣамін (Н) - зерно, ядрышко ореха
ɣамо (Б) - глотка
ɣамукɣа (Б), ɣамукуган (К) ɣамугкаткан (Б)
ɣамукуган (К) - см. ɣамукɣа ‖ - горжеться
ɣан (Бр) -
ɣаначан (Н) - кабарга (теленок)
ɣа́нараkта (А) - созвездие Плеяды
ɣаʂд (а, о, е) (Б) - наблюдать, крайн. видеть, сидеть
[ɣаʂбаіт (Л) - утка большая]
ɣаʂг'ін (Б) - синий
ɣаʂг'іпу (А) - дикий, живущий неорганиз. жизнью
ɣаʂгла (К) - уставать
ɣаʂграку (А) - птица, небольшая [какая!]
ɣаʂку (Б) - посуда - миска покупная = [ɣаʂіʂкɛ] [m! ɣ ɣашка с узк. дном, широк. отверс. ["ɣаʂ"?] Р!]
ɣанон (Х), см. ɣоно (Н. Х.) [Барг!][mn! R ɣіно ‖ ɣіно-о; шоно волки], ɣонтоkон (Н)
ɣанту (Б. Х.), ɣанто (Б) - выкуп, калым состоящий из мяса (свинья), водки, хлеб [эта часть калыма не устанавл. при сватовстве.]
ɣанлі (Н) - разбивать кости
ɣанó (Б) - прямо, сразу
ɣап (Н) - топтать, мять траву
ɣапа (А) - тонуть
ɣапɣа (Х, см. ɣапɣі
ɣапɣі (Б) - палаш, военная сыкира
ɣапɣі (Н) - забивать (гвозди?)
ɣапɣі (Б.), ɣапɣа (Х) - рубить, разрубить зарубить (дрова, человека) [mn! R. ɣапɣі ‖ ɣабɣі - рубить][m! ɣ ɣ руб. часто дерево, но халамбо - рубить человека]
ɣапкоруе (Бр)
ɣапкура (Н) - вскочить
ɣа̄пӱ (К) - спать [ударн. на оконч.]
ɣар (Н), уар (М.)(И. С.) - бок (коровий) [mn! R ɣар ‖ ɣар бок колхозный]
ɣар (А) - длинная обойка, продольная, орешки, оторочки.
ɣараткі (К) - палец безымянный [см. ɣаjаткі (Н.S.)] ~ гіраткі (Б)

ɣарг'і́ (Н) - небольшая и ? жердей при плетении
ɣарп'ел (К.Х), ɣарп'ен (Б) - годовалый ребенок (К.Б.), больше 1 года (Х)
ɣаскāкі (Б) - назад
ɣāскі (Б. Х. Н) - от, после того, причи [ɣаск'і (Н.S) - туда]
[ɣасні (Т) - чашка [Рус!]]
ɣасун (Б) - бумага, вошло в кит. яз. чтобы на логи-лах [mn! R ɣāс ‖ ɣагасун; шасн, Бур! сāрhан, сāрс - бумага].
ɣасунгла (Н) - жертвовать, благодарить [cf. ɣагу]
ɣату (А) - уголь [Як! пек гох]
ɣаɣуган'ц'ан' (Н) - сидеть на корточках
ɣагуду (Х) - после завтра cf. тіманɣагуду (Н), тіманіуагуду (И. С.), кінішɣагуду (Т)
ɣавāкту (Б) - грязный, некрасивый, неаккуратный, неопрятный, неаккуратный [cf авакту употребл. вместо]
ɣавара, ɣавар'і (Б), цавара (Б) - кричать от страха
ɣавíкса (Н) - пена
ɣавірда (Н) - громко [cf ɣавара (Б.)]
ɣāву (Бр.)
ɣаɣу (Бр.) - дальше от меня, та сторона деревни [в противоположную сторону] см. ɣаʂу
ɣамун (Т) - сковородник
ɣ'ебо (Н.) - читать
[ɣекапан (Т) - укусить]
ɣ'елпук (Х) - волоса на тонкой venеris [m! ɣ ɣ - пух на щеках, борода, усы]
ɣ'емукан (Б.) -
ɣ'емуньга (Б) - член муж ♂
ɣ'еʂде (Б) - испытывать, пробовать, начинать испытывать [m! ɣ ɣ same].
[ɣенган (Н.S.) ɣ ɣ раба [bиrbot][вроде угря с плоск. головой]
ɣ'ецгла (Б.) - см. ɣ'іkгла
ɣ'енгґі (Б) - см. ɣ'іпґі
ɣ'ерболта́ (М) - таймень
[ɣ'ер'емха (Т) - горемыка [Рус!]]
ɣ'ерí (Б.) - см. ɣ'ірік
ɣ'ер'ігла (Б) - воевать ф. ɣ'ерí
ɣерлашн (Т) - скребок каменный для кож
ɣ'ерна (Бр.) -
ɣеу (Н.S) - лопата [ɣеу (G) s][m! ɣ ɣ лопата][Татар! гот. Зам.][Кит! ciao, G 1417]
[ɣеукан (Н.S) - птица cf. ɣ'ірэкан]
ɣ'іуа (М) - икра на ноге [Бур! ibid] [cf. ɣаɣа]
ɣ'іɣа (Н) - кричать
ɣ'іɣагеу (А.Н) - неб. птица, предвещает (прилетает) в Гыдан [m! ɣ]
ɣ'іɣ'ікунда, ɣ'іɣ'івонда (Б) - бить лошадь нагайкой, кнутом; [cf ɣ'ігуʂа]
ɣ'іɣ'ірā (М) - трястись
ɣ'іɣ'івонда (Б) см. ɣ'іɣ'ікунда

čičyḅa (Б.К), čičya (Б), cičyḅa (А), čyčy (К) – нагайка кнут;
čičyl (Б) – вместилище; ... (♂ и ♀) – одноногий, – čičyp (Б.)
čičyнда (Б) – бить нагайкой cf čičikyнда (Б)
čičyp (Б) – см. čičyl
čičyва нāдăн (Б) – ремни ... скрепл. потника с ... седла
čiga (Бр) – ..., умно [Бур! čigана – ..., ...]
čiga (Х) – заткнуть (бутылку пробкой)
čiqyp (М) – ..., треног [Бур! ...], y̆igap (И.С.) [m! ...].
čiqčakaн (А) – см. čiqкан
čiqčiкан (А) – вместилище, птица на ... ... [cf. čiqкан]
čiqка (Бр.) ver. – [cf. čiqко?]
čiqкакакан (Бр)
čiqкан (Н), čiqčakaн (А) [cf čičaky (А.Н)], čiнčiкан (Б) [m! ... ...].
čiqко (Н) – взять; схватить
čiгаĭ насу (Б) ver. –
čiгiч (М) – [Бур! čiгiч]
čiгá (Б) – зверь пушной (енот, лисица, волк, рысь, соболь, белка и т.п.)
čiḅa (Б) – хвоя, игла хвойн. дерева.
čiḅikilgi (Бр) –
[čiḅiн (Л) икра]
čiikigyla (Бр.) ver. –
[čiimim (Т) – огни]
čik! čik! (Б) – ономат.; птица: čimкан звук
čikăн (М) – см. čакăн
čiкa (Б.Н.), čiкi (Т.), čiḅá (Б.), čiky (Н) – отломить, треснуть, лопнуть (хрупкому: – ... etc).
čikagi (Н) – выдергивать
čikakilgi (Бр.) –
čikали (Б) – собирать, рвать [cf. čika]
čikalmy (М) – засеять, ... (в разн. местах) [cf čika].
čikāmi (Б.Х.) – обувь мужская, короткая, мех. верх.
čiкан (Б.Н) – [мочиться] см čакан] и моча см. čiкöн
čiкăн (М) – моча; čikioн (Н), čiki (Х), čikiн (Т.Л) čiкан (Б.К.), čiкeн (Т.Я.)
čikaнgi (Н) – мочевое отверстие ♂ и ♀
čikăp, čikip, čakip (Б) – окружать, кружиться, ходить кругом, кружиться голова [m! ... ... ходу по краю, но ... снаружи]
čikāmi (К) – обувь до колена без шерсти (♂ и ♀)
čiкeн (Х) – см. čакан
čiki (Т) – оторвать см. čika
čiki (Б) – ... большой
čiki (Т.Л) – рубить, резать [m! ...] [cf čanči]
čikilgy (Бр.) ver. –
čikili (Б) – птица (видимо: бекас)
čiкiн (Т.Л) – см. čiкăн
čikioн (Н) см. čiкăн
čikagomo(?) (Н) вцепиться в волоса

čikolmy (Бр) – см. čакан. cf. М.
čikopi (Н) – ...
čikopiгi (Н) – свистеть
čikoc' (Бр) –
čikmi (Б.Н.) – бусы (Н), бисер (Б) – [čikmia), cf čopikma
čikmiḅi (Т) – бисерный
čiký (Н) – см. čika
čikyčaн (К) – утка, чирок
čikylma (Бр.) –
čikywa (Н) – набирать, срывать (ягоды) [cf čiky, čika]
čilaŋmi (Бр)
čilča (А.Б.) – туманный, всклокоченный [cf čil] [волосы, ... etc.].
čilčaгip (А.Н) – назв. рода [... ...]
čilčilkyма (Б) – место возвышенное, гладко ...
čilgapiн (Б.) – конусообразный [e.g. юрта].
[čilгa (Л) – якут]
čimča (Н) – жерди поддерживающ. перекл. в юрте [cf. čimка (А)].
čimčaн (Х) – ... (козули, ... etc. сзади маленькие)
см. čimčel (Н)
čimčel (Н) – см. čimčaн
čimgagi (Х) – дешевле. [cf. нimga]
čimка (А) – посередине юрты, ... при ... ... жерди. iканнун. [cf čimča]
[čimкačaн (Н.S.) – палец малый, мизинец] см čimiki (Б.) čimimki (К) čimikčaн (Х)
čimikčaн (Х) – палец, мизинец
čimiki (Б) – см. čimikčaн
čimimki (К) – см čimikčaн
čiŋa (К.А) – скулить, подвывать (о собаке)
čiнă (Б) – нарост на дереве
čiнака (Б) – маленькая птичка из воробьиных в тайге; всякая мал. птица (в сказках).
čiнčila (Б) – исследовать, смотреть
čiŋнo (Б) – ... ... = [Д! čiŋгepi]
čiŋгi (А) – делать зарубку на дереве
čiŋгla (Б) – превращаться, изменяться по ... 1000 и 10.000 лет см. čeŋгла [Кит! čeŋ-гле]. <
[čiŋḅečiн (Л) – подпруга оленья.]
[čiŋiч (Т) – удить рыбу]
[čiŋim (Т) – крючок]
čiнorga, ikyн (Н) – мохнатый
čiнoн (Н) – насилие, сила [m! R. čiнe || čiнere великий, сила, мощь].
čiнyн (Н) – наголенники [= ... (...)]
čiнči (Б.Х.Н), čeнči (Б), čiнči (Х) – протолкнуть, протиснуть, втолкнуть, вложить, вбить в жилье.
čiнčiнym (М) – назв. рода.
čiнčie (Бр.) – см. čiнči
čiнкačaн (Н) см. čiqкан
čipaн (Б) -- лось 3х лет. [? čipan]
čipanki (Б.) – см. čapanki

гі́рдá (Б) (г) – стрела военная; комета [т! экземпляр стрелы в кит. коллекции]
гі́ргірім (Б) – кружиться, ходить вокруг, etc
гі́рік (Х), гер'і (Б.), уарік (М) (и.с.), с'ір'і (Т). – война [тт! R. геріх // геріг, войско, солдаты, военный] [тт!] [сарі – военная терминология разговорн. Як!].
гі́р'ікта (Н) – медь, гірь.
[гі́рім (Л) – см. гі́р'ікто]
гі́ркан (А) – ловушка (изгиб с зубцами для рыбы)
гі́ругей (Н) – чучка, цёрукай (м.с.) [т!] [Бур! сигхал]
гі́са (Б) – момент [тірукай (Н.)]
гі́сä (Б) – флаг, лента
гі́тгі́с (Бр.) –
гі́тка, гі́кта (Б) – птица мелкая вообще [т!]
гі́в (Х.Н) – облизывать
[гівенек, гövонök (Н.S.) – рак, рачий [гöні (Б.) S]
[гівону (Н.S.) – гиляки и айны о. Сахалина.]
[гофа́ві (Н.S.) – совершенно, полностью [entirely]
гогуку (Н) – пестрый (масть лошади)
гоҕоі́т (Б) – ссориться семейно (мужем и женой)
гоҕоктон (К) – ? рядник
гоҕон–мункаго (Х) – шаманский прибор
гоҕото (Бр.) –
[гохаун (Н.S.) – долото, резец]
[гохомто (Н.S.) – комар] см. го комтукта (Б.)
[гоһа (Т) – колокольчик]
[гоі́га (Н.S.) – кулак, гоігда (Н.S.) [Gівуак! ? гвух? S.]
[гоjан (Н.S.) – см. гöран] [сф. гор (Т)
[гоjін (Н.S.) – см. гöрін]
гок! (Н) – восклиц хорошо! [во время шаманства]
гöка (Б.) – см. гука
гокатеіте (Б.) – нарочно, "не нужный чтоб" [т!]
[гок'і (К.) – драться
гок'і (Бр.) –
гок'і́т (Б) – приставать с шутками, надоедать (девушка), лезть с шутками к ч.
гокгокін (Н) – кошка на болоте.
гокгото (Б) – кулик, Numensis arquata
гокгомун (Б) – щука, гокгумо (К.); гокгома (Х)
гокгумо (К) – см. гокгомун.
гоко (Б.Х.) – висок; гоку́ (Х.); [гоко(ҕ)затыкать?]
гоко уаган кара (М) – ворона летящая с белой отметиной на лбу. [Бур! ібід.]
гокоді́г'і (Н) – удивиться, см. гокон'
гокома (Х) – треногз дерев. для подвешив. котлов
гокомукта (Б), гохо́нто (Н.S.) – ~~комар~~ мелкая мошкара, мошка [комары] гукумукта (К)
гоконʼ (Н) упрекнуться
-гокор (Б) – сильный, незрячий [сф. гокуті (Т) кривой] ← [бокор (п.с.) [Бур! с зокот.].
гокотен'і́л (Бр.) –
гокоwн, гокогун (Н) – прищуть
гö́кур (Б.) – пестрый, в шлюках [лошадь, рыба, птица] (масть); т! ~~гоҕоҕо~~ пестрый конь в шлюках конь леопард
[гокуті (Т) – кривой (на глаз) сф. гокор]
[гокуті (Т) – родь творога]
[галбо (Н) – береза, жерди во время шаманства, см гоҕбо (Н), галʼан; [ґа́ҕван (т)]

гоҕбо́ (Н) – хрустящая корюшка
голʼбон (А) – см. галбон
[голгі́хі (Н.S.) – mustela sibirica [golgi (б) гокгеі (ог) S.]
голдорі́н (Б) – овальный
голі (Б) – говорить, просить, "далтать" см.
голгомо (Н) – орел; ~~уöлкáма~~ (и.с.)
голо (Х) – досуг, свободное время [т!]
голом (Н) – горе! беда! очень плохо!
(голпон (Б.Х) – см. галбон
голто (Б) – сквозь
гомча (Б) – сильной ветер, сильное отсутствие глаза (если жж. е.д. вытекать)
гомгольгів (Б.) – сидеть по-турецки
гомгонʒʒін (Н) – кишка слепая
гомк'і (Х.Н). – клевать
гомо (Б.) – рюмка [тт! R. гомо́ Г. шонан // гама – кружка, чашка, Ср. Кит! 茶碗 га-ван?]
гомо́ (К) – часть трубки, куда кладут табак. (середн. и бронз.) [сф гомо – рюмка?]
гомолголо (Н) –
гона (Б) – пароход (пар Амур).
гона (Н.S.) – труба, дымоход (chimney)
гоңа (Б.) – сидеть на корточках гоңга
гонгаке́ (Х.) – подставка для вещей в юрте.
[гондохо (Н.S.) – дора, лунка, яма (pit, hole) [гонгдо (б.) S.]. сф. гоңҕе
гоңга (Б.) – место в юрте между бē и маю [см. гоңа], гоңҕоɛ (А.Н)
гоңҕе (Б) – Ямка на гладкой местности
гоңгна (Б), гаңінаґа (Б.) – спать спартой и вместе (о взрослых), см гéңгла. [Кит! гоң]
гоңҕоɛ (А.Н.) – см. гоңга
гонк'і (Н) – дупло
гоңкʼіро, гоңкʼіра (А) – богульник свиной (употреб. для обкуривания юрт против насекомых и грызунов) см. саңкʼіра (Б.Н.Х.Бр.), саңкра (Н.)
гоңкʼівун (А) – тесло
гоно (Х.Н) – см ганон
гоноконо (Б) – пополэень; Silta uralensis.
гоноку (А) – олень, осенью 1-го года, до весны.
гонтоконо (Н) волченок, см ганон
гоо, гоwо, гово, гöбо, гоҕа [гуҕа (т! Sp.)] [← т! ... →гува (Бір.); [гооха (тт! Lit.) → гоо] – сварить.
гоб'кʼі (Х) – когти
гонгома (Х) – см. гокгомун
гöнʼі (Б.) – красивый [гонé – т! Sp. ← Кит! ~~гоң~~ ! [употр. как постпозитив слов.]
гонноконо (Н) – лог небольшой
гонкоɛ (Б) – запутаться (волосы)
гонколо (Х) – проколоть, наколоться (конец) [сф. гонкоɛ (Б.)]
гонкору (Н) (Бор) – скакать, прыгать, выпрыгнуть в высоту, см. доткору (Н)
гономот. (Бр.) –

[гор (Т) - кулакъ, см. гоіга (нз)]
горан (К) - колоколгчик (видъ птицы), см. гоjан, гоја (н.S)
[горда (Т) - ударить (отгор) см гор) кулакомъ
[гордо (Т) - дратися см горда]
горі́д (Бр) - см
горі́кта (Б) - гурікта (К.Х), гі́кті (Н) - дуб [глаго кал дуб ва горштанаін] [ф. гуракта]
горі́н (Б) - синій, зелёный (цвѣт) см гоjін нз) [зелёный] [сотіна, соlотіна (Б) S]
горон (Б) - конусообразное жилище: изба-тёпло
готуме (К) - утка самка большая ♂.
готумі́ (Б) - кряква утка ♂ [ф. гіті?]
готурі́н (Б.К) - [синій] зеленый, ф. горін.
гоу (Бр) - ау
гова (Б) - см гоо
говер (Н) - шутить
[кофоін ё (нз.) - ловить]
гокоркі́ (Б) - лягушка мал. зеленая [гок-еркі]
гонор (Б) - ходить кругом [ф. гікір.]
гу (К) - продольная длинная обойка внутренней опорочки (ф. гар (А) ibid).
[губук (Т) - губукъ [Рус!]]
гугі́т (Х) стереть (о собаке)
гугу (Бр) (Н) - палатка см
гугула (Бр) -
гугун (А.Х.Н.) (Т)(Л) - скобель орел. зубчатый на ручке, для кож. (Т Л. - изгибать?)
гугувуі (Н) - имя собств. ♂
[гудуан (Т) - хвалить]
губ'іса (Н) - дошать [ф. губуна?]
губуруk (А) - трубка
губуна (Н) - свистать
губурі́н (А) - пупокъ, середина неба, Полярная Звезда см гудурун.
губурун (К) - носокъ чайника.
[гухо (Т) (нз.) - получить удовольствие, развлечься (радость)]
гуjур (Н) - сударь.
гука (Н) - роза шиповн. "пашта"
гука (Н) (А) - трава, гука, гока (нS) [Бы! гоккре] гока (Б), кбка (Н), кука (Н.с)
гукалаба (А) - свинья когда ешь зел. трава [ф гука]
гукаман (Н) - пропашница "пашта", "пашто-вать"
гуклаба (Б) - хорастам
гуклоцо (К) - кулинка
гукору (Н) - собираться в пучок
гукі (А) - накалывать голову, дергать вверх 408
голову [м! тонкой палочкой голову, палка колышка]
гукі́кагір (А) - назв рода (отъ гукі?)
гукіта (Б) - ракушка
гукі́вун (Х) - коверзяка для трубки
гуксáн (Н) - соль фруктовая
[гуксё (нS) boot, base]

гуксо, гуксу (Бр.) -
[гукуган (Т) - мелкая птица, синица нар.]
гукумука (К) - мошка мелкая см гококоцо
[гулбаиі (Л) - синій и зеленый], гулбі́на (Т)
[гулбі́на (Т) - см. гулбаіа]
гулбон (Бр) -
гулогиж (Н) - свободный, порожний, незанятый
гулбо́гді (Б) - одинокій духъ грутагаіу - гігул, гігур.
гуloцго (Н) - беременная
гулті (Н) - умный
гуман (К.Н) - коробъ, большой берестяной дш. складываіj синій цв. (К.), [(Н) - несколько цв.
гумура (Н) - см. гужурун
гумуру (Б) - см. гужурун
гузека (Б) - место хотн. обводить этим кнц гиндрпка (обычно мужской) см гукука
гужур (Н) - идти самостоятельно (Т)
гужурван (Б) - см. гужуруи
гужурос (Б) - переворачиваться, катиться
гужурун (В.К.), ўужуру (М.С.); гужурван, гужурбі́н (Б), гужурі́н (А), гумура (Н), гумуру (Б) - пупокъ пўгура (Н.С)]т [тонкой палки, толстая держатель]
г'ун (М) - мука употр. для отгонки мыла из подмыш. масел экскрем [мышка].
гунал, годал (нS) - весь [гунал (Ог), гудал (Сам)]
гурактка (Б) - маска из крючка и бисера закр лицо, прикрепл. к шаманской шапке [ф - гдрікта]
гургáн (Н) - пашка
гурері́н (А) - см горі́н [синій и зеленый]
гург'і (Б.Н.Х.), гург'е - капать, стекать жиру каплями
гурі́gі (А) - моховка (ягода)
гурі́ка́ (Х) - шишка хвойного дерева
гурі́кта (Н.Х) - см. горі́кта; (шишка лиц)
гурін, губурі́н (В.) - желт желтым
гурі́рі́н (А) - зеленой, синій см горі́н
гуру (А) - см. гурі́рі́н и горі́н
гушавуі (Н) - имя собств ♂
гушка (Н) - свинья [Рус!]
гутіма (Н) - см. готуме, готуму, (♂)
гува (Б) - см. гоо
гувіт (А) - кулакъ (окаменѣ)
гувун (Х) - духи шаман кой призываются в начале камланій.
гувура (Н) - слово
гувуро (Х) - Запад (??)

да (А.Н.) - да, и, на [Рус!]
дă (Б) - попасть на спину медведя.
да (нS.) - сажень (fathom); [дар. да (Б.), да (А.) S] [даректа (Г.S)]
дй (Б.) - языкомъ, языка, пагаро [На

[ɢ'a (H.S.) - детовой [ɢa (Б.)S][1 т! легкий, детовой] [Зіан Кит! Б.1589]]
ɢaaba (Б) = ɢaɣala
ɢaɣdara (Б) - отпрать о дерево (головку)
ɢaɣdi (Т) - проиграть.
ɢaɣdur (Б) - (раздражение, гнев) вспыльчивый [т! ɢ]
ɢaɣčeй (Б) - постель [прилай [вставить]]
[ɢädra (Н.С.) - болото переезжаю осень
ɢäɣ'eй (Б.) - постоянно, первоначально [т! ɢ, из начала, постоянно издавна]
ɢäɣi (Б) - см. ɢäɣ'eй
ɢaɣ'ilma (Б) [видимо т! ɢaɣ'ilaрdi]
ɢäɣu (Б) -
ɢaɣukі ɢaɣunɉі (Б.) - "прятать лучше глаз"
[ɢäɣsä (Н.С.) - воткнуть, отказать [Бур! dersepeR]
ɢäɣsa (Н) - украшение седла из кости и серебра [Бур! libid]
ɢaɣsakі - ɢaɣsaɣakі (Б.) - принять общий смысл.
ɢaɣsegä (Б.) - потник под седло [т! R. duptel' // звёзды подстилать, девичье; devcxŭp - ковер]
ɢaɣшevul (Н) - имя собств. ♂
ɢär (Н) - см. ɢäɣäl (Х); ɢöjiɫa. ɢöïli, ɢaɣïl (Б.) ɢoɣ'i (Б); ɢöri li (И.С.); ɢoнікте, ɢöjіɢіен (Н.S.) [ɢökɢöri (Б.)S.], ɢorgo, ɢoni (Б.)[т! ɢ]
[ɢägä (Н.С.) - крючок, [Бур! degä С.] см. ɢaɣa (Б.)
[ɢaga (И.С.) см. ɢaɣa (часть)]
[ɢaga (И.С.)(Н.S.) [Инг di-ha-sa, S], ɢaha (Н.S.) см ɢaɣa (близко).
[ɢagayan (И.С.) - ɢaɣaɣan (корень)]
[ɢagaɢun (Н.S.) - близко, рядом] cf. ɢaga
ɢagalano (ŋ) (Н) - приглашивать [cf. ɢaɣaɣ]
ɢagaliɢkan (Н) - приближаться [cf. ɢaga] дальше
ɢarga (И.С.) - [поднимать вверх] см. ɢargi
ɢargali, ɢargale (Н.S.) - стоять (лет) [ɢargli (G)(Ur)S.]
ɢargi, ɢarga (Б); ɢorgo, ɢörgö, ɢergє (Б.) ɢergє (Н) [cf. ɢär] [т! R gerge - поднимать, летать.] т! поднимаюсь, поднимаюсь, лечу] - подниматься, лететь. [т! R. gerge // gerge <
[ɢagі (И.С.) - см ɢäɣі]
ɢaɣa (Б.) - крючек рабол.; ɢägä (И.С.) [Бур! degä, С.]
ɢaɣa (Н) - четыре руки; ɢaga (И.С.)[cf. ɢanmu].
ɢaɣa (Об) - близко, близость, близкий, есть. приближаться; ɢaga (И.С.)(Н.S.)[Инг - di-ha-sa S.] [? т! сидеть за. и много произвол.]
ɢaɣaɣan (М) - корень, [дерева зуба]; ɢagayan (И.С.)
ɢaɣaɣan (А) - верх. голый шкуры ниже лося
ɢaɣaɣan (Н.Бр.) - вид духов (кизлева).
ɢaɣaɣan (Бр.)
ɢaɣaɣuk (Н) - низ поблизости; не высоко.
ɢaɣaɣan (Н) - лошадь 3-ий отпуск [т! R. ɢäɣa // ɢaɣa-ɣan, двухгодов. жерев.] [т! жерев. см. 2-й отпуск]
ɢaɣal (М) - приближаться [см. ɢaɣa]. vɢaɣa
ɢaɣala (Б) - зацепить рабу крючком тянуть крючки vɢaɣa
ɢaɣalgiči (Н) - притока (?), наб. ряжка, расходок. vɢaɣa (часть? приближ.?)

ɢaɣalgiɣar (Н) - назв. рода (заб. евенки) [ɢaɣa - lgi - ɣa - r]
ɢaɣalgіn (Н.) (Бр) - "палка мал., расходок, "рассоши-ч" [cf ɢaɣalgiči]
ɢaɣalgіkan (Н) - будочка, шалашик [? приток, ряжка? cf ɢaɣalgіn etc.]
ɢaɣalіn (Н) - по близости
ɢäɣal (Х) - ~ɢär
ɢaɣalіnana (А) - утром, на утро
ɢaɣama (ŋ) (Н) - прибиваться см. ɢaɣal, ɢaɣa
ɢaɣaman (Б) - вторая низовой (на Амуре, в гол)
ɢaɣana (Х.Н) - голень, дальше [cf ɢaɣaɣa (Б)]
ɢaɣanі (Н) - см. ɢaɣaɣa
ɢaɣanti (Б)
ɢaɣarі (Бр)
ɢaɣarіn (Х.Н.) - натирать стену лошади т! ɢ
ɢaɣarіn (Н.Х.Б) - "садно", cf. ɢaɣarіn → [натирать садно ɢ] [т! ɢ садно, рана] [ɢaɣa // ɢaɣu R т! давить, затрудняться; dēp // ɢaɣarі садно, ссадина R]
- ссадина, мозоль, "садно"
ɢaɣarіn (Н) - см. ɢaɣarіn
ɢaɣarіn, ǯіаčі (Б) - дуга, дужка (голов. у Б.).
ɢaɣata (Н) - владать ружьё [cf ɢaɣa-чить]
ɢäɣ'i (Б.) - см. ɢoɣi (птица)
ɢaɣ'i (А) - крыша амбара (на погаях) [cf ɢaxe (Т)]
ɢäɣ'ila (Б) - см. ɢär
ɢäɣ'in (Х) - левый см. ɢaɣ'in (Х) ɢіуні (Т) ɢіɣіnікта, ггун
ɢaɣuŋɣікта (А) - гриб вообще см ɢavuzakta (К)
[ɢaxe (Т) - крышка сумы оленная [cf. ɢaɣ'i (Н)]
[ɢahіlkan (Т) - покрытый [cf ɢaɣ'i (А) ɢaxe (Т)]
[ɢahu (И.С.) - обувается [cf ɢaku (Н.) шуга]
ɢähur (К.Б.А.Х), ɢaür (Х) (Бр), ɢavur (Х) [ɢahuhal (А)]
ɢaï (Х) - трубка, ɢaïr'i (Б К), ɢaji (Н.S) [ɢaï (G)(Юн)S.] [ɢai - n!Sp] [т! ɢ трубка] [Кит! Б. 10550, ɢai]
ɢaïla (Б) - разрушать, расшатать (вещи); [т! ɢaïlaлa R. сошизаться] [т! ɢ вывать.]
ɢaïr'i (Іб.К.) - см. ɢaï
ɢaïr'iтапku (К) - мешок для трубки (ɢaïr'i)
ɢaïvi (Б.) - крышка дерев. для котла
ɢaïvil (Б) - покрывать дер. крышкой котел
[ɢ'aja ɢ'an (Н.S.) - веретено]
ɢajalimanni (Б.) - как мерю
ɢajan (Б.) - война, разгром, уничтожение [т! ɢ война, сражение - отъехать! ɢaï - падение шелал - [ɢaï-лан' - война]]
[ɢaji (Н.S.) - см. ɢaï]
[ɢaji (Н.S.) - лиственница [cf. ɢa (+ji)]]
ɢäji la (Б) - см ɢär, ɢargi
ɢäïliɢka (Б) - пускать летящие [cf. ɢär]
ɢāk (М) - переходить [cf. Бур! гаркум Бор! agae]
ɢakāla (Б.) - видеться
ɢākan (Х.М.Н.) - жеребенок осенью ("хвостик родился") [т! ɢāɣa // ɢaɣaɣan R. жер. 2-й отпуск] [т! ɢ]
ɢāki (Б.)(Н.S.) - сом [wels, sheat-fish]

gäkʻi (Б) - см. dokʻi
dakʻi (И.С.) - см. gäkʻim
gäkʻim (Б.Х.) - вдругорядь, еще, dakʻim (Х), dakʻi (И.С.) dakirен (Н)
[m! ... повторять] gäkʻim (Б). [Бур! dakʻi С.]
gäkʻin (М) еще [cf. gäkʻim.]
dakirен (Н) - см. gäkʻim.
daktá (Б) - клещъ см. takta (К.)
gäktiä (М.С.) - перо [cf. gäktiän]
gäktiän (Б), doktila (Х) - крыло (птицы)
dakú (Н) - шуба, доха шерстью вверхъ [m! ... шуба шерстью вверхъ]
dal (Б.Бр.) гнать (табунъ, коровъ)
dala (А) - дѣлать "заѣздку" для раба (cf. dalir); [m! ... запрудить, загородить, закрыть, заставить.]
dala (Х.Б) - лакать (собаки).
dala (Н) - шить
dabara -
dalg (Т) - лизать [cf. dala - лизать]
dala (Б.) рел.
dalaï (Б.Х.) (И.С.) - море [иногда большая рѣка]
[m! gälä; debe, debä, galä, tebe К. море]
[Бур! С. dalai]
dalaï (Б.) рел. - перечислять сѣвен'овъ. [?]
dalakʻi (А) - внутренняя обойка окорочки.
dalaŋkʻi (Бр.) -
[dalan (Н.S.) - кормить собаку [dalopi (G.) dalayha (Or.) S.]
dalanʻči (М) - прикладъ (ружья).
dalanti, dalanji (И.С.) - крыло [Бур! dali С.]
[cf. gäktiän]
dalayn (Н.S.) - сушеная рыба, корм собакъ
[dalon (G) dalyu (Or.) S.] [cf. dalan]
[далбіkʻiw (Т) - ножно - см. долбо]
gälbʻir. (Б.К) - грива = garbil [m! ...]
[далбу (Т) - близко [m! ... бока, сторона].
dalda (Б) - скалистый [въ противп. горонъ]; навѣсъ подъ угломъ отъ дождя (мѣтили на рогатки, зимой на сидѣли изъ зверей) [m! R далда || -тайно] [m! ... закрытіе, засыпка, тынъ]
[dalgi (И.С.) - сладкій, см. dalirgi]
[дальді (Т) - см. долді]
[dalgike (Т) - см. dalgi (И.С.)]
gälʻi (Б.) - дѣло, причина, забота, касаніе, свойство отношеніе; [m! ... вина]
dalei (Б.) - натягивать тетиву
dalra, gälka (Б.) - ставить полосой деѣкан
dalra, gälra, delga (Б.Х.) - зѣсть, печь, зѣкрыть
dalra (Б) - болтать, показывать, разглашать
dalranji (Б.) - расходиться, разламываться, отдѣлиться [m! далгаме...]
[dali (И.С.) - уклониться, предотвратить]
dalïgi (Б.) (Н.S) - зѣсного вкуса (сладкій - limtko); вкусной (Н.S.); см. dalgi, dalgike
[dalin, gälin (И.С.) - грива [Бур! delehen С.] [m! ...]
dalir (А) рел. - занѣдка, загородка горы въ кучу для ловли [m! ... загородить, купить.] [cf. dala m! ...]

dalic (Н) - коверъ (лакейск)
dalica (Б.Н), darica (Б. l. g.) - распутье трехъ дорогъ
gälka (Б) - см. dalga
[gälkan (М.С.) рел. - см. dalkon - Vorrathhaus
gälki (И.С.) - [распахать, расцѣпить
[gälkin (И.С.) - см. gilkʻin.]
dalkon (Н) - gälkon (М.С.); gälkan, gälkanlan (Б.А.К) - открытый амбаръ, пакгаузъ (сѣно для помѣщенія) <
[m! ... ? ... керо]; gilkan (К.А.Б), delkan, gilkanla (Б)
dalkur (Х) - духъ (злой) живущій въ аду
[gällä (Т) - печать [отпускъ']
[долюнкі (Л) - корыто для собакъ]
[gämäï, gämdäï (И.С.) - дворъ]
damdʻi (Н) - см домдʻі
[damga (Н.S) - см. tamga]
damgaŋuk (К) - мѣшокъ для табака [cf tamga]
[m! ... табакъ]
damʻi (Н.) - [? dali] - закрывать
dan' (Н) см. gäg
dandan (Б) рел. - "конецъ слова" бѣлорусскій
dandi (Н), dänne (А) - ленчикъ олен. сѣдла
dandadu (Б.) - хозяинъ, собственникъ [см Кит!]
dandana (Н) - см. donggno
dandan'a (Б) - нога, задн. конечн. верхн. (конецъ!) гнѣздо
[cf. dagana - голень]
dangla (Б.) - въ закладъ давать.
[dangnangun (И.С.) - земляной холмъ [Rasenhügel]
dänne (А) - см. dandi
[dantiwy (Л) - братъ младш. матери]
danäli (Б) - мягкій [напр подушка]
dankan (Б.) - близко [употребл. вмѣсто dakukan] (нѣм.)
dankur (Б.Х. М) (И.С.) - рядъ двойной, сшитый рядами (крытье), беременная, двойни (Х), (Б.Х); покрышка на корму (М); разъ (И.С.)
[Бур! dankur, С.] [m! ... ярусъ, слой, вдвойнѣ, сдуру]
[m! R dankar || ... dabku]
dant (Б.) - [cf. dantikaki, двойной]
dänta (Х) - впадать рыкъ [cf dantto]
danta (Н) - ковать [m! ... ковать].
dantikäkʻi (Б.) - навѣсъ мягк.
dänttо (Х) - устье рѣки [см. dantu]
dantu (Б.) рел. - плыть навстрѣчу
dänttu (Б Н.Х.) (Н.S.) - устье рѣки dänttо (Х)
[da (G.) daïe (Gb) Gr.] [data - (Or) S.] [этим. т! по Gr. и Sch. отмѣчено.]
dap (Б.) сурдинка
dap (Б.Ж) - же = dap (Б.)
[m! ... ширина большая, размахъ руки; [m! R сажень]
[däpa (И.С.) - см. dapa]
dapa (А.Б) (М), dere, däpa (Х.А) [cf dere (Б.) спина, т!], dörö, dögde, degel, derer, dere (Н.S.) [dörel (Б.) dögni (Or.) S.] [m! ...] - мясо [cf. m! ... одинъ видъ мяса]; вмѣстилища для духовъ
dapalinga (К) - лѣзешь на лѣсу, опираясь на локоть <
dapata (Б.Бр.К.Н.Х А) (Н.S) - спина, позв. столбъ, спин. хрящ. туша; поясница (Н), [ibid. (Б)] [m! ... поленица: спина часть передъ лопатками = дощатый крестецъ]

** [mong мастеръ искусникъ]

дарāма (Б.)рец. маст. - спина
даран (Н) - всѣ
даран (Н.) - рядомъ [mn! R. дарā ‖ дараба за порогомъ, отцомъ]
даран (Б.К.А) - дара (мышь)
дарани (Н) - послушать, запзжать
дäрāвлага (Б.) - см. дарāвінча
дарбарʼін (Б) - большеротый [mn! R. дарбāбаї (далбан) - широкій съ большимъ отверстіемъ какъ котелъ, дарбаji (Голощ.) - длинный шире].
дарбіл (Б.) = далбір.
дарбуду (Б)рец. - Сообщ.
дарʼема (Б) - тромостяль [cf. дарівʼа][cf дарʼіма]
даргундаткан (Б.)рец. - воробей
дарīл (Б.) - ногнал дорога [т.е. тонкая дорога духъ]. [= долбор.]
дарʼіма (А) - тромостяль идя сторожкій (тип пути кочевница женщина партией съ оленями) (см. дарівʼа)
дарїса (Б.В.д.) - см. дасїса [cf. дарʼіскʼі]
дарʼіскʼі (Н) - поворотъ (?)
дарʼі(др.г.)(Б) убитъ тромомъ [cf. дарівʼа]
дарівʼа, даревʼа (Б). [cf. дарʼіма, дарʼіскʼі] см. дарʼіма (А.) [m ? тропожку мимо, пароткашся на завтра, случайно попадю] [cf дарʼі (др. в.)] р, ? на часть [см. картошку!] [m! ? тропотно, мимо].
даркала (Х.Н.) - ковать железо [cf даркан]
-даркāн (Б.)рец. - суффр. дар+кан. [передметъ какой]
даркан (Х.Н) - кузнецъ [дарҳāн, Баргут!] **
даркан (Х) - хорошо, ладно, "ничего себѣ"
даркон (Б.) - сн. даркан (suff.)
дарма (Б.) - позвоночникъ (часть туши) [см дарāта]
дармалʼча (Б.) - положить на спину. ґдарта
дармїда (Б.) - слепительно прикрывъ глаза рукою
дару (Х) - дарить [Рус!].
даруда (Н.Бр) - старостa [mn! R. дарлаб; дарлаб ‖ дарулба - длина, пряжка][daroŋgha - гиппотн. имѣющій печать, большой знакъ. Ч.-ханомъ въ завоев. городъ. (1223) cf. Cordier H. des C. vol. II p. 328.]
[дас (Т)(Н.S) - закрывать, покрывать [dacina (Or.), дасїлурі (Б.) S.][m! ? покрываю крышу, насѣдъ]
даса (Б.Х.) - наладить, ? поправить, лечить, шаманить для лечения, оказывать почтеніе приношеніе духамъ. [m! ? правлю, поправляю на лучшее]
даса-кʼін (Б.) - (самое) сакало
дасʼевун (Х) - коверъ, подстилка изъ бараньей шкуры съ шерстью.
дасʼі (Бр.) -
даскан (Бр.) -
[дäсун, дäнун (Н.С.) - Rossomelinge. [Бур! dlsi, dlhän]
-дам (А) - suff. также
дата (Б.) - см. дома. (останавливать)
дäу (Н.S.) - переходить черезъ [дауна (Or.) дауріл (Б.) S.][m ? переправа черезъ рѣку].
[дайдакка (Т) - лось]
[дайдун (Т) - махать (рукой).]

дāур (М) - покрышка на юрту, большой (изъ дво) полотнищъ (вѣлка).
дайр (Х) - см. дагур.
даурдїм, даудїм (А) - говорить по даурски [cf даһур.]
даурхан (Б.) - собств. имя изъ сказаній о вер. Амура
дайсан (Б)рец. - притока Кадара сев см
дäусер (Б)рец. - см. дайсан
[даусун (Н.S) - см дававун]
[даусурук (Н.S) - см. дававурук]
[дава (Н.S) - кета Salmo ladoserphalus [дава (Б)(Or.)S] [m! ? кета не выметавшая икру]
дава (Б) - очень, весьма [mn! даж(ӯ) - R. грязнитрый, хорошій, порядочный и т.д.] [m! ? грязнитрность]
давā (Х.Н.М.) - переходить черезъ хребетъ, перевалъ - вать [mn! дажа ‖ дабаба - R. перевалъ] [m! ? перевалъ]
дава (Бр.)
давабан (М) - хребетъ, дорога черезъ сопки [см. дава]
давай (М) - духъ коровій [вмѣстил.: изъ Якутска и майер. нельзя онъ юрить. якутъ: гривад или калт. коровы] [Бур! ibid].
давайка (Бр.) - путь, bet из [Рус!]
давак (А) - краска и вчастн. красная краска [cf. давїка]
даван (Н) - перевалъ [cf дава, давабан]
даварр (Н.М) - заходить, посылать, запзжать [Бур! дайра, куро]
давар (М) - сбить, снести вторую юрту
[даварі (н.с.) - eingehen [cf давар.]
даварʼів (М) - входить сѣвернуу [cf даварʼі] р.
давасу (Х.Н.)(М.Е) - солить [cf. давасун][m! ?]
[= дадасу (М.С.)]
давасун (Бр.Х.Н), давусун (М.Й.С.), даусун, даусксун (Н.S.)[даусун (Б) дассу (Or.) S.] [Бур! dabasa, dabahan С.][mn! S. dabusun][m! ?] [Assyr! dabtan. S.] - соль
давасурук (Н), даусурук (Н.S.) - лыжи изъ сохи (для подпан. оленей. Н).
давда (Бр.)
давдāї (Н.) - не мочь
давдїі (Бр.)
давді (Н) - одолѣть, побѣдить
давї-давїк-давїдай (Б.) - принять общій сѣвернаго
давїчїва (М) - сидѣть по турецки.
давіїса - канда вей (Б.) - принять общій сѣвернаго и
давїкса (Х.Н.К) - краска, см давак (А) - давїка (К)
давук (А) - камень синій и красный (Н).
камень красный (Н.К.Х).
давїнкстїн (Н) - назв. селенія евенкскій нар. Юмаргем (прит. р. Витима, Заб. обл.) [от давїкса]
давїркай (Н.С.) - смола [Бур! daberkай].
давук (А) см. давїкса.
давунакта (К) см. дабунїкта (А)
давур, дагур (Х) - см. дагур.

давусун (МС), давунун (И.С.) – см. давасун
давламбуро (Б)рем – сказать по-шамански
[давламі + бу т! оборотн. этим.]
дёадган (Б.) – см. дільган
д'еду (М) – отецъ отца, отецъ матери [Бур! д'еду]
[Рус!].
[дёг'і (Т) – см. догі]
[д'ёгландін (Т) – хромой]
[дёб (Л) – лежать]
[деікі (Н.S.) – отдыхать [ef. деб (Т)]]
дёкта (А) – хвоя и хв. игла
[д'ёнта (И.С.) – хворость (?)]
[дёл (Н.S) – см. дёл
[дел (Т) – см. дёл
[delara (Н.S) – см. dilara]
делгур (Б.) – вперя, кусокъ кожи на распорках и полкъ для кипячения дома в пору собля.
[дёлі (Т) – черепъ (ef. діл)]
[д'ёлікан (Т) – дількан] (шуба)
дёліксан (Б.А) – свастика, орнаментъ на полкъ на спинк свади.
делім (Б) – мера, – половина большого размаха рукъ. [mn! R delim ‖ (алда) delim – max. саженъ] [mn! R delen ‖ деленъ – воля грудь]
делчан дей (деїі) (Б.) – птица мифич. кой нельзя убивать; на перьяхъ похитить г-ка. коровъ; врядъ большого орла [отъ далкан, ик]
[девлйін (Т) – дарогой]
ден'цїн (Б) – свѣча [Kmn! ден Rug.] [mn! R ден свѣча, лампа]
деңдурік'і (Б)рем – поднять
[дентё (И.С.) – молчать, скрыть [Бур! дерtепёр].
[денуетё (Н.S) – перо
дёр (Б) сокр. отъ дёбар.
[дерді (Т) – отсорвать]
дербокі (Б.А.) – начельникъ женскій (см. дербокі (Х)) (см. деру)
дербу (Б), подушка [mn! R дер ‖ дере подушко]
дере (Б) – лицо, стодъ (cf дара) [m! R, стадійн. кр. лицо]
[дерікан (Т) – медвѣдь]
[дерікан жуні (Т) – берлога]
[дессі (Т) – лежать]
[дет гірбін (Т) – кочкарникъ, кочкоп. болото]
[деуні (Т) – см. дүкі]
деунеу-деуні (Х) – принять шаманскій
дёбде (Б) –
дёгдё (Б)(Н) – см. дёгді (подниматься (кого, кому) притвориться мило пушк) вспомнить (Н)
дёбётікёкін (Б) – насупротивъ, visà-vis [четыре-вилно! тяжко (пол.) дантікёкі]
дёбі (Б.Н)(л) – см. добі
дёбіґдара (Б) – сокращенный путь, дорога (по горам)
дёбіліжкі сіусікун (Б.) – кузнечикъ лесной
дёкёлі (К.Х) – безрукавка.
дёксёксакун (Б)рем – благодарить за оказанная услуги; шаманить в честь и чаю продолж.

делага (М) – см. дільга
дёлган (Б) – см. дільган
дёлгаі (Б) – жечь, сожигать (колицую объ чаду по)
дёлеңъ (Х)р – вамя [mn! R. делеңъ ‖ делеңъ вамя, грудь]
[m! вамя].
делін-делін (Б)рем. –
дёлкёлган (Б.) – подставка изъ 3 жердей для шаманского сида (моленія, на кот. ставятся аніаканы с давнон
дёлкандей дёбїі (Б.) см. дёлкандей
дёлкур (Б)рем [вопросительный (?) частица?]
дёмбей (Н) – [напрасно, зря?] [illegible] см. домбей
дён'чан (Б) – см. ден'цїн
дёңкі (Б.Х.Н) – обувь; дл. легк., отн. для аньга (Б); мягкая бартунская (Х); муж. кор. лег. (Н.)
дербёлцїн (Х) см. дурбалцын
дёрбокі (Х) – см. дербокі
дёрбу (Б.)рем – поднять съ подушки [см. дербу]
дёрё (М) – см. дара (лицо)
дёрёбудукі (Б)рем – поднять съ подушки [ef. дерду]
дёрёбу (Б) – копать [m! ж.р.: дело копать ет]
дёрёгдё (А.М.Б.) вмѣстимый ж.р. – ие (лицо) [cf дёрё, дара] дер. палочки врядъ ічау (А); нп гр. Malu ет (Б) дер. маска.
дёрёңгёцїв'і (Б.) – безсовѣстный
дёрібу (Б.) – см. дёрёбу
дёру, дерёбу, дурбу, дербу (Б.) – подушка [mn! R. дер ‖ дере подушко] ? [cf. тіру, т. ж.р.]
дїба (Б) = тїба – вепсать
дїбар (Б.Х.Н.) – быстро, быстрый (е.д. лошадь)
дїбардїмар (Н) – быстрое √дїбар
дїбарцїі (Б.) – быстро, скоро √дїбар.
дїбарн'і (Н) – быстро √дїбар.
дїбдон (Бр.) –
дїбїгі (Б К.) – четвертый [поанал. съ т! ж.р.]
дїбїда (Б.) – место за моей спиной, мнѣ сзади.
дїбїдон (Бр.) см. дїбдон
дїбїдка (Бр.) см. дїбдон
дїбїлда (Н) – четыре дня.
дїбїмман (Х) – четверезубец (острога)
дїбїн (Об) – четыре [m! ж.р.]
дїбїнчар (Н.Бр.) – сорокъ.
дїбїнікта (Н) – см. гідінікта (Х), дабдїкта
дїбїнмацїн (Б.) – изюбръ съ 4 отростк рогов
дїбїра (Х.Б.К.) – четверодѣтн.
дїбїскокі (Н) – вверхъ [ф. догдо, дёг, дёбї.верхъ]
дїбїнал (Н) – по четыре
дїбїнін (А) – четвертой
дїбївун (Б.) – правой (дорога)
дїбуген (Бр)
[дїхо (Н.S) – прятать]
[дїjам (Н.S.) – см. дїрам]
[дїjён (Н.S.) – наковальня [дїрё (G.) уорёсу (О)(Ос.)S] [m! край пупка, зачер ж.р. – наковальня] S.]
дікіді (Н) кулакъ.

дікі̯ні (А) – прятаться [ср. дікі̯рукаі]
дікі̯рука (Н) – [ср. дікі̯ні] – прятать
дікса̄ноксā (Н) – тряпочка, ленточка для вплетания.
дікко́ (Х) – здоровый (вид) e.g.
дінтин (Н) – скрыня (эвенк. дулаалочэми)
[дікто̄ (Н.S) – черника [dikta (Or) S.]
дікту (Н.С) – дезертировать [Бур. dêktep [т.]]
діл (М), дil (И.С), дil (Б.К.Х.А.Н), діл (Б.К.Х.А.Н) дел (Т); del, gil (Н.S.) [dali (Or), dili (O), цілі (G.) S.] цела (Л)
ділā (Б.) – уйти северную [шам. термин]
[ділауā (Н.С.) – см. ділага]
дєлаца (М) – см. ділага
ділагá (Б.Н.Н) – солнце; ділаца, дєлаца ділага (Н)
ділага (Н) – см ділага
ділантýн (А) – шелк [в настоящ. вр. вовсе не употр.]
ділава (Х) – повозка, возжи, "гизгина діла, ділова, ділоба (Б.); ýілуб (К.Х.); ділуга (И.С.); цілуда (М), цілуба (Н) [Бур. delô С.; ото жолю С.м.] [т!] [т!]
ділавра (Х) – править лошадью [ф ділава]
ділбá (Б.) – туша животн. передняя часть [без пол. голова и шея.]
ділба (Б)рас. – идти, уходить.
ділбір (Х) – пола, край халата. [т!]
ділдулаи (Б) – место в головах (для спанья).
ділгага (Б) – кричать, шуметь, голосить √ділган.
ділган (Б.Х.Н)(И.С.) – голос, крик, говор, хороший голос для пения [т! голос, звук]; дєлган, дєлган (Б.).
ділгарун (Б.) – кричать [ділгар+ун] √ділган
ділгі (Б.)(Вер.) – гнездо
ділгукса (Б.) – кора березы; ей свойственная в V мес. (июнь) [ср. ділгукса]
ділгукса (М.С.) – сок березовый и вообще древесный [ср. ділгукса (Б.)]
ділгуні (Бр.)
ділгура (Н) – петь громко √ділг(ан)
дікі (Н) – выступать воде из берегов [т!]
дікі (Х) – см. дікі [см. дікіи] [?дікірен (х)?].
ділін (К.Б.Х.) – голова см. діл.
ділкаган (А) – см. ділкан (комбарз)
ділкаган (Б.Н) – см. ділкан (муха)
ділкан (Х), далкан (Х), ділкаган (Б.Н), делікан (Т) – муха, дівкон, дірком (Н.S.) цілкан (Л)
ділкан (К.А.Б.) – см. далкон [? і = є]
ділканлан (Б.) – см. далкон
[ділкіга (Л) – мушка]
ділмін (М.Н), – см. ділкін
цілкін (К.Б.А.Х) – ділмін (М.Бр.Н) – селезенка [т! дель ‖ делігуу, R.] [т!] дялкін (И.С) [Бур. дельн С]

[ділкöн, (Н.S.) – муха см. ділкан]
ділоба (Б.) – см. ділава
ділова (Б.) – см ділава
ділтар (А) – медведь, мал. самец
[ділуга (И.С) – см. ділава]
[ділуба (Х.К) – см. ділава]
[дімаjін (Н.S) – гость [дімаханö (Or.) S]
дінь (Бр.) – прямо! немедл.
дінь'і (Бр.) – см. дінь
дінь'н'і (Бр.) – см. дінь
дінірін (Б.) – мягкий
діно (Н) – подниматься
[дін (Л) – нос (часть)]
[дінкана (Н.С.) – тінкана]
дірам (К.Б.Н.Х.Бр.М.)(И.С.) дірамтен (Х.), дірамен (Н); дijам (Н.S.), церум (Т) [дераме (G.) S.] [т!]
[бодіран (Л) = бо+діра+н] [мой]
діран (Б.Х.) – верховья реки.
дірбікін (Н.Бр.) – след оленя
дірдін-дардан – добей-чуру (Б.) – непонятно (вопрос) [т! медв. отп. испуга и холода]. [?дердєн
діргі (Б.Х) – – бок, ряд [?дергі?] [т!]
діргі – діргаву (Х) – прыгать шаманский
дір(і) (А) – устать
[дірконго (Л) – волк]
дірбн (Бр.) – см діран.
дірну[сс][ч] (Н) – укладываться вещи
діру (Н) – пять в полдень, [отдыхать? устовай?] [ф дір(і)(А)]
дірувла (Б) – положить голову на подушку [т!] [см. дереду ст.]
[дісілда , дісілда (И.С) – кислить]
дісканкі (А) – по краю (ед. стати)
діскана (Б.)рас. – идти вверх (реки)
[діскі (И.С) – вверх [ф діва – вверх –] [т!]
дісконкі (Н.) – вверх [т! дэки R. вверх, ...у]
дісу (К) – см. цісу [при выборе: какого рода? – ема дісугі?]
дімібун (А) – порох трава употребл. вместо гая.
[діуні (Т) – см дагунікта]
дівакта (А) – береза серая (почти без коры)
дібу (Б.) – (жилище женск.) вход по реке [ф дісконкі]
до (А) – но, однако =да; [Рус!].
до (Н) – мерзнуть
дó (М) – порох [т!]
дō (Б.)(И.С) – внутренность (вещей, животных), суть душевных качеств; душа, я, подл, в., внутренность (И.С.) [т!] [Мп! R. дотор – внутренний, внутри, внутре, в. по] [ф дон (Н), дон (Х)] [т!] [Бур. dosō С.]
добца (Бр.) –
дога (Бр.) –
додохон (Н.S.) – колодец из бересты посуда [додоха (Or.)]

додун (Б.Н.Х.)(Н.S.) внутри [см. дō]
догдà (Б)рем. - отсутствовать (•дун) [i.e. лéпсать]
догдє (Б)рем. - см догдà
догдо (Б) см дäг, dargi
догдýр (Б) - рядъ в пятуръ [рать на верху]
доӡ'і, доӡи, дєӡ'і, дäji (Б.) - см. дäг, dargi
доӡ'і (А.Н.М.Б.) - птица; утка (Н); дäӡ'і (Б.)(И.С.)
доӡ'і октон (Н) - млечный путь. дєӡ'і (Н.Б.)
дöгі (Н.S.), deri (И.С.), дéгі (Л.)
добукакун (Бр.) = дубукун
дōӡ'ін (Б.) - полуостровъ
дојо (Х) - см. дуӡу
дојукуфкін (Х) - мужескій, мужской (аф. дуӡу)
докчон (Х) - см. доктон (гулки мых. внутрь)
доκ'і (Б.К.Х). - сорока [m!] [m! дўш ‖ дўчін]; дäкí (Б.)
докī (М.) - мотать, дергать готового (коню, [Бур! докī́на].
докī́ла - докдокої (Х) - шаман. притвор
доколо (Н) - хромой [m!] [Бур! dokolaŋ С.]
доколо (Бр.) - [m! S. dogolang]
доколок (Н.S.)(И.С.) - хромой [дохоло (Б.), gōloні (Ог.) S.]
доколона (И.С.) - хромать см. доколот
доколот (Б.Х.Н.)(Н.S.), доколона (И.С.) - хромать [m] [cf доколо]
доктак (А) - берестяной портфель. [cf доктон]
доктīла (Х) - кровь см. дäктівáн
доктон (Б.К.) (Н.S.) [доκто (Б.)(Ог.) S.] - чулки мых. (для ног); футляръ (на кисть) [cf доктак] место для сидѣнія (Б.)рем. дуотін (П.) см.
доκу (Н) - писать, записать, быть грамотнымъ
докўгі (Н), дуκўгі - (Н). грамотный [cf доκу]
докукелен (Н.) - тазовая кость [см. дўкі]
докулін (Бр.) -
дол (Н) - сидѣться, почитать старикомъ [?]
долд (Б) - внутрь [см дō]
долба (Б.) - звѣрь (только на охотѣ) [см. дулба]
[долбí (Т) - см. долбо]
[долбíннā (Т) - длинный
долбо (М.Н.Х.Б.), долбо (Н.Бр.А.Х.Б), долбі (Т) [m!] (И.С.)
[дōлбо (М)] [долбо (Б), добо (Ог.)] см. добони
долбо (А.К.) - становиться, наступать ночи, (стать (Ск.))
долбомюк (Б.) - всю ночь напролетъ
дōлбодулін (М) - полночь. см. долбондулін
долбона (Б.) - переночевать (?)
долбон-дулін (Б.Бр.Н А.К.Х.) - см. дōлбодулін (М;
долбоні(л)(И М.S)(Н.S.)(Б.А.К.Х) [дялбоні] см. долбо. (ночь)
долбор (Б) - назв. класса духовъ ходящихъ ночью и низомъ
долбор-кано (Б) - притвор дарíл сѣвѣн
долбор'jо - долбор (Б) - притворъ карад долбор сѣвѣн
долгі (К.Н) "долд"
долда (М) - см. долді
долде (Б)рем - см. долд.
долді (Б.К)(Л.Т.)(И.С), долгі (К.Н), долда (М), долде (Б) долді (М) - слышать. [m!].

долдіка (Б) - выпестышъ изъ грунта мыш. [Бур.; при болѣзни суставъ]
дōлдокīе (Б) - выпестышъ изъ духъ хромокопій изъ грунта мыш
долеӡунакан (М) - средній палецъ [i.e. дулеӡу +накан], долгоу (Н.S), долоӡу (Х) [m! долōӡу] R. 2 указ. тел.
долеї (ленно) (Б) - говорить
долем (Б)рем. = дулін → дулім →
долга (Б) - жечь
дóлгá (Н) - долгъ [Рус!]
долі'ін (И.С.) - волна [Бур! dolgíп]
долго (Н) - ѣхать на саняхъ [cf талгокі]
долго (Бр.) -
долгоу (Н.S.) - средній палецъ [см. долеӡунакан]
долі (Н) - ворочить, переворачивать.
дōлі (Б.) - середина, полловина [cf. дō].
[долін, дулін (И.С.) - см дōлі [dola (Ав)] [cf дулін]
долін (Бр.)
дōлін (Х.Н) - грива [m! гривы]
[долíндулін (Н.S.) - half and half] [cf дулін]
долíндун (Н.S.) - половина см. долі
долкé (Б) - махать дубьемъ пахать.
долкоӡон (Н.S.) - палка (cf. далкон)
[долкуjан (Л.) - Lamprogrete fisheri (птица,
[долматін (Н.S.) - драться, воевать]
долоӡон (Б), долошон (Б), долоӡун (Б.) - Созвѣздіе Большой Медвѣдицы [Даур!].
долоӡу (Х) - средній палецъ [см. долеӡунакан]
долоӡун (Б.) - см. долоӡон
долон, долом (Б)рел - хотѣть [Даур!]
долонге (Н) - мѣтливой
[долорōуо (И.С.) - чешуя; Schuppen]
долошон (Б.) - до см. долоӡон
долукін (Т) - средній [см. дōлі]
домбéї (Б)рел. - [см. дембéї ?] [m!]
домдí (Н), дамдí (Н) - перебитый, рамиться
домоло (Б.) - родств назв. 3й мл. класса [m!]
домончо (Б.) - родств. назв. 4ой мл. класса
домор (Н) - шутить, играть
доң (Х.Н) - см. дō
дōнса (Б.), дōнí (Б.) - духъ шаманскій не родового женскаго (Б.Л.Х.К.Н) рода
доңгното, доңото (Б.К.Х.Н), доңгото (Н)(Н.S.) Замерзнуть, морозить (кого), озябнуть
дангана (Н.)
доңгото (Н)(Н.S.) - см. доңгното
доңнал (М) - болото съ кочками
дономо (?) н=н=к] (Н) - неудобный для укладки (озойкай)
доңото (Б.К.Н) - см. доңгното
доновí (?) н=н?] (Н) - добывать, промышлять
доовí (Б.) - внутри, "сердцемъ" [cf дō]
дóра (Н), дóраjа (Н) - лучше
дордоро (Л) - засопать
дорга (М) - отвозъ барана таману часть мяса
доргунда (Б.) - см. даргунда

1927
**[студенты, вербы?]

дōр'і (Н) – олень никура для жертвоприн. убієкі [?m! ♂]
дорлосо (Б.) – лента и тряпочки в хвосте и гриве оленя
дōро (Б.), дороб он (Б) – законъ, обычай [m! ♂ закон, обычай]
дороб он (Б) – см. дōро
дороко́н (Б.М.) (И.С.) – бересть [Бур! doroноус] [m! ♂.]
[дорова (И.С.) – путь [Бур! dūlinar. С.]
дорова (Х) –
[дорово (М) – здравствуй! прощай [Рус! здорово!]
дорон (Б) – печать, тавро [m! ♂] казен. печать, отпечаток, видз.
дорондō (Х) – мыть, ставить мышку, штемпель, тавро, печать [cf. дорон].
дороп' (Н) – дробь [Рус!]
дороткy (Н) – хуже [дорогаку??]
дорy (Н) – устает. **
доскан (Н) – табакерка для нюхат. табаку
доскант (Бр) –
дōсун (М) – плетен веревка из бол. и гери. шерсти козла, кот. привяз. руки и ноги бомі во врем шитья
[дотін (Т) – поговница. [cf. доктон]
дото (Б) – дота, дуто (Б) – оставаться, ост остановить, бросить, кончить.
доудутин (Бр)
дов (Бр)
довеї (Б). – шаман когда в него вошел дух; шаман-учитель.
довва (Б.) – путь молитву см. давла
довло (Н) – собирать ягоды [опять-таки записать: товло]
довокі́ (Х) – см. дукі (тазов. кость).
dowgi (Бр.)
dowkca (Бр.)
довс'ен (Б.) – сплошная подушка [внутр. стор.] [m! R подушка на сбруе, конс. покрашка на ситреч. ремни]
[дōгбō (Н.S.) – открыть [dōгбоly (G.)S.]
[дōгі (Н.S.) – доб'і (нгиль) – и утка.]
[дōнікте (Н.S.) – см. дāг, dargi
[дōгōлō, дōгōл, gehel, дерер, дере – (Н.S.) см. дере (мышь)
[дōlemak (Н.S.) – дорога, бой, драка]
[дōнгсо (Н.S.) – высь [дōнгсо (Or.)(G)S.] [Кит! dōng-dzy G:10878 и 12317.] [m! ℞ ½] S.
[дōнгсōlō (Н.S.) – взвыть, завывать, см. дōнгсō]
[дōнхада (Н.S.) – сердится]
[д'ōр (Л) – см. цур (два)]
[дōрō (Н.S.) – стол [m! ℞] [дōрō (G)(Or.)S.].
[дōуюкто (Н.S.) – см. дабуюкта]
[дōвōхі (Н.S.) – см. дукі (крестить) – задн. часть.
[дров (Т). – дрова [Рус!]
дуа (Б)Рел – садиться, спускаться, прямо на дерево птицы [m! ♂ садиться, птица прямо] [садиться севен'у (Б)]
[дуцін (М.С.) – см. дучін]
дучама (Н) – гладкий, чистый
дучін (М) – см. докі (сорока)
[дудаун (Н.S.) – жезл, палка шам-а; rod of a shaman.
[дудi (Т) – кадет, а Японский]

дудкі (Б.) – дудўке (Б), дудўку (К) – слепка рыбы ?[mm! R. дубур ‖ дуубар; название звука, кричать]
дуга (Н) – дуга [Рус!]
[д'угал (Т) – игра]
[д'уган (Т) – [мыть] см. ниже
дуба (А) – конец предмета ?[m! ♂ конец дыма, струи, дерева, хвост и т.п.]
[дубанкі (Л) – пещера (колоть лед)], см. дубункі
дубі (Бар). –
дубо (Б.) – ворота [m! ♂ [вход]]
дубувдікі (Н) – кругъ
дубуна (Бр) –
[дубункі (Т) см. дубанкі]
дуі (Н.S.) – мальчик
– дуїлен (Б.) – частица без значения: сама девица – девица.
[дуjі (Н.S.) – назв. остр. Сахалина] [дуі (Ок.)S.]
дуjу (Н.)(И.С.), дојо (Х) – мягкий, клейкий, тушистый, слабый (дерево, о.с. сосна).
дуjу (Н) – размягчать [cf дуjу].
дукі (Н.S.) – писать [см доку]
дўкі (В.К.М.) – Крестить; задн. часть тушки, (Б.Х.), полозья коньки; довокі (Х.) дувукі (Н), деукі (Т), довохі (Н.S.) [крестить] дукукелен (Н) [тазов. кость] [m! ♂ тазов. кости, около зад. прохода]
[дуківун (Н.S.) – письмо см доку]
дукі (Н) – молчь
дуко (Н) – см. доку
дуксун (Б.) – дыхание, спертость воздуха [в яме, и перед грозой], тяжелый воздух
дукта (А)(И.С.) – бить [палкой, оленя палкой] (А), ударить (И.С.) см. дуу (Т)
дукті (Бр.) –
[дўкті (Т) – ольха]
дўку (Бр.)
[дукумні (Т) – грамотный см. доку.]
[дукун (Т.)(Л) – грамота, письменность. см. доку]
[дукуцуа (Л) – писать см. доку]
дўла (М) – дуло [Рус!].
дулагат (М) – назв. рода дулагір.
дулаі (И.С.) – глухой [Бур! dulei С.]
дулба (Б) см довба; звериное видящий охотника ?[m! ♂ тупой, глупый, неразумный] [охотн. терм.! зверь] [cf. дулбдмō]
дулбу м(о)а (Б.) – подкрасить кожу, чтобы мех не вытил [m! ♂ глупый, больно неразумен!]
[cf. дулба, долба]
дулда (Б)Рел. см. долді
дулг'ен аjа (Б)Рел. – собств. имя?
дулг'ікта (Х)(Н) – растение Compositae
дулг'ікта (Н) краска желтая cf. дулку
дулгу (Б) – см. довегунакан; и средний [см довін, дулін.] = дулбуу
дулгукса (К.) – водоросль на камнях
[дулнін (Т) – теплый]
дулі (Н) – тепло [m! долабан ‖ дулабакан теплому]
дулі (Х) – тополь ♀ [тыкающий]

дулімда (Б)см. -наполовину дураки [m! ♀ четыре, середина, средственный, наполовину]
дулін (Б.Бр.Н.К.А.Х) - середина, половина; [m! ♀]
дулісма (А) - назв. рыбы ["средний"]
дулівар (Х) - назв. рода [от дулі - только]
дулканін (Б) - самая середина [ср. дулін]
дулку (Н) - см. дулгікта
дуломтун (Н) - отросшки рогов оленя
дулугір (Х) - назв рода [см дулягат]
дулубу (К.Н) - см. дулгу
дулубу (Б.Н) - средний [cf
дума (Бр.) - думать [Рус!], думі (Н)
думі (Н) - см. дума (Бр.)
думнірідіра (Н) - гром
дунабір (Б.) - назв рода Б., дунаир, дунайкан
дунан (Б.) - жеребенок 4х летний; [m! ♀] [mn! R
дуно||дунен 4х годов. жив.][Кирг! 3х.
гемиреальный. баран: дунан], дунд(н) (Б.К.)
дунда (Х) - нора барбагана [m! ♀ ушибление, пещера, яма, склет
[mn! R донд||дунда - середина] ♂ торец с.м.з.
дунда (Н.М) - земля, в прим. морю, суша
дундаі (М.С.) - земля см. дунда. [Бур! dunda С.]
[mn! R. сjонд||дунда ~ дунда середина,
донт хору - средний палец]; дунна (А).
[дундікан (Т) - назв. рода = дундімні]
дуненнен, (Б.) - думанкон см дунабір
дунбу (Бр.) -
дунна (А) - см. дунда; литсн. земля больше. лапа высокая
дуннаґі (Б.) - дурун ґаґі см. дурун
дуно(ж Б.К.) - см. дунан
дунзу (Б.) - боля чувства, боля памяти, ощущение
дунун. (Б.) - см. дунан
дуован (Б) - внутрь, в (direct.) см. до
дуоді (Б) - юрлыко (e.g. спать)
дуолін (Б.) - под, внизу, внутри
дуона (Б) - см. дуа
[дуотйн(л) - см. донтон]
дура (Б) - дело, желание; дуюу(н) [m! ♀ дело, причина] [mn! R.
дур, дор||дура - желание]
дурака (Б.К.) - см. дурокі (Н) - стремя [mn! R
дурэ||дурере - стремя]. дуракі (и.с.) [Бур! dur̥o]
дураканці (К) - ремень для стремени
дурбальцін (Б.), дербеёцін (Х) - геометрическ угловой,
квадратной [Д!]; [mn! R. дурчурцін||дурбел-
цін; квадратной, геометрическ ой]
дуребун (Б) -
дуріна аґи (Х) - крыша амбара, крыша навеса [см
дурун]
дурокі (Н.М) - см. дурака
дуронкі (Н) - конск. часть стула, покрова
обкалмыки, кигизы [Бур! ♀ bi b.d.]
дуру (Т) - класть (огонь), тушить (жаге)
дурүд (Т) - гореть
дурүй дасарі (Б) - превращаться, о древесин
жив. 10 000 - 100 000 лет [durovi dasača]
дурул (Н) - стрекаться [итаскіна

дурун (Б) - образец, вид [m ♀ i, ы.] [см. дуріна аґі]
дурунґівітті (Б) - по-сиарошу, по-прежнему
[cf. дурун]
дусі (Х) - наковальня
дута (Б.Х.) - см. дотто ? [mn! R дута брать]
[дуу (Т) - см. дукта]
[дуваі (Н.S.) - лечь]
дуву (Б.) -
[дувукі (И.С.) ♂ferdeschopf
дувукі (Н) - см дүкі

727

ґіа (А) - товарищ, компаньон (по охоте).
ґіа (Б.) - пить, кушать, [обрезал куски мяса]
ґіа (М) - пить → см. ґіаб
ґіа (Ж) - собирать, стребать сено.
ґіа (К.Б.Х.) - дочь (♂ и ♀) моей сестры; сокр. м.сп. дч. (К.) [m! S. ґіі-ґуі]
[mn! зе || ґіге; R → Кит! зе; сокр. мл.
сестра и дочери]. [ґіо. ґіо [зе ґі] R.] [племянник],
ґіа! (Б.) - восклиц. военной дисциплины да! [m! 1]
так, [ґіаґумпі (Б)]
ґіа-ґіа-куїла (Б.) - притяж. обш. сев-вен'ов
ґіа-ґіай, ґіа-ґіае (Б.) - притяж. обш. сев-вен'ов
ґіаб (Б.) - см. ґіоб (Б.А.Н); ґіон (Б.Н.Х.); ґіедбу (Б);
ґіан (Н.Б); ґіаб (Б); заґі, зон (М) (и.с.); ґіін, ґіед (Т)
ґіін, ґіон, ґіідід (Л); ґіо, ґіен (Н.S.) [ґіоргі (Б.)S.]
[m! ♀*] - пасть [*глотать, разжевывать]
ґіабда (Б.) - птица, гуся, припасы. [cf. ґіаб]
[ґіабдан (Н.S.) - змея, гадюка [viper, coluber]
[ґіабда (Ж.), ґіабда Б.) S.] [m! ♀] [cf забдар (Ш.С.)
ґіаґо, ґіатко ґіапка, ґіогбо (Н.S.) - гарпун [harpoon, lance] [ґіогбо (Б.), ґіодо (Ж.Б.)
?[Gil.! čak S.]
ґіабугда (Б.) - остаток пути (e.g. отдых людей,
звери не должного добычи)
ґіаґан (Б.) - охотка. куча дров
ґіаґі (Б.) - десять пять.
ґіадагацка (Б.) рел. - "плохой бог"
ґіадуґіакі (Б) рел. ÷ сложить, свалить
ґіаґіава (Х) - держать.
ґіаґіін'ја (Бр.) -
ґіабсі (Бр.)
ґіагда (Н.) - обварить. [см. ґіагд(і)]
ґіагд(і) (Б.Х.Н.) - горячо см. ґіогд:
ґіагда (М) - дерево из кот. сделан колот. для
шам. бубна.
ґіагда (А.Б Н.Бр.) (Н.S.) - сосна; ґіогго (К.), загда (Ос)
ґіагді (Н.S.) [ґіагда (Б.)S.] [m! ♀] - дерево
ґіагдан (Б) - место горелое, где растут
сосна, дуб и etc.
ґіагдар совсн (Б) - дух шаманский [огня]
ґі'аб (Б.) ґіоіб (Н), ґіїб (Х), ґіеб (Б) - подбородок
ґіебза (Бр) [↓*ґіег (Л)]

** [cf. Orient Terms]

цаб'інта (А) - ветла (дерево, толстое)
цаб'іван (Б.) - ремень шейной упряжи
[отъ цаб -]
цаб'ін (К) - низкн. гласть клюва (вальчить)
[см цаб]
цаб'ін (Х) - левый, см. цаб'інгу (Бр.); д'аб'ін (Х), ц'ейіда (Б.), загін (И.С.), ц'ігінгу (Н), цобінгу (А) цібінгіда (Л) ** [Кит' зо.... толкн]
цаі (Б.)(Т) [цаі, цаґі (Б.)] - прятать [см цаґа]
цайчі (Б.) - второй [т!]
цайла (М) - сторониться, уклониться в сторону [откуда происход болезнь] [т! отвернуться, отвратить, отклониться.]
цайлабу (Б.) - отбивать; сторониться, (ср. рукой стрелу) [cf - цайла] [т!]
[цаінін (Н.S.) - десятый cf. цан]
цаја (Х.Н.)(Н.S.), цай (Б.)(Т), ц'аји (Б.) - прятать, прятаться, уклониться в сторону cf цайла (М), цайлабу (Б.) [cf. т!], цајака(ґ)(Н)<
цајака(ґ) (Н) - прятаться [см. цаја]
ц'аден (Б.) - левее [т!] см. ц'ен (Н), цоо (Х), заго (И.С.)
цаји (Б.) - см. цаја
цака (Н) - воротник [т! R. ціах || ціка край, кто, будь! Зака, ворот, граница] cf цакантун
цака (Б.) - вещь, товаръ, "штука", инвар; цакарі(ґ) быть такового; [т!]
цакантун (Б. К. Н) - воротникъ чьей. конец надтканной ленты; шейной ремень передника (Н)
цакеї (Б.) - вторую [cf цак'і]
ц'ак'і (Н) - поправить, наладить
ц'ак'і (Б.) - становиться на работу
цак'і (Бр.)
цакіі (Б.Х.) - плохой, неладный, больной (ед. глагол), испорченный, негодный к употреблению (вещи, пища и т.), цакеї (Б.); ценіі Б) цокоі (Н)
цак'іва (Х.) - сильно бить лошадь
цакір (Б.) рем.
цак'іт (Н.) - показать, кричать.
[цакон (Н.S.) - уголь]
цакта (Х.Б.) - просо, буда (В.Х.), пища, еда (Б.)
[цјакта (Ог.), цекто (G.) S.] см. цјакта (Н.S.)
цал (Б.) - мысль, идея [цалґуі ловчга, цалґуві мергеран, цалґуві лопан.] [cf. цалайа
цала (Н) - разгибать [cf. цалан]
цалак'ін (Х) - цологан (Х), цуґак'ін (Б.А.), зуґак'ін (Н.С.) цуланкан (Т), цјуґакін (Н.S.) - голый, неодетый [cf цеґак'ін]
цалат'ін (Н.) - полно, до верху
цалан (Б.) - колено, поколение, сустав, живое люди (в противоп. віркуґ, пан) [т! колено, класс, рода и т.]
цалан'ен (Х) - возв. рода
цаланга (К) - сухой, "тонкий"
цаланґу (Б.) - "полный сменами, не пожилой в поколение, имеющий преемство [ед сіранґала аді наланґу) [т! преемственный, внучатый, коленчатый, составной]
цалаґа (Н) - поворотить, повернуть
цалав (Н) - замывать
цалайа (Б.Н.), см. цал, цалва - мысль, идея
?! [т! R. цалкар(і) || цалбарі - молиться умывать].
ц'алаw (Н) - молодой ; ц'алоw (Б.Х.), залаф (И.С.)
цалбір [залі Бур! С.] [т! R ц'алґ || цалаґу - молодые].
цалбо р, цалбур (Б.) рем - просить [т! R цалґор(і)|| || цалбарі; молить, умывать]
[цалбу (Т) - родственникъ]
цалбу (Б.) рм. - см. цалбор
ц'алґі (Х) - желающий, имеющий цал
[цалді (Т) - сосна [цалді?]].
цалдіґ (Н) - темный (масть лошади)
цалґу (Бр.) -
цалґуwа (Б) = цалґува (Б) - засовъ запоръ (ворота)
цален (Б) = цалін (Б) - см. царін (Бр.) - приличие ради чего, для чего [т!]. [употребл. только т!] ; цален (Б)
цалгама (Б) - кадочка
цалгані (Б.) рем.
цалі (Х) - желающий [бі ц'аліфо бісім] [cf. цол, ц'алґі] см. залі
ц'аліка (Б.) - слюна
ц'алін (Б) - см. цален.
ц'алінтун (Б.) - слюнявчика для дитей: нем. фартучек под подбородок у мал. детей
цалкані (Б) рем - см. цілкані
ц'алма (Б.) - обслюнявить; укусить (о пчелах, медведе и др) - оленьи. терпение.
ц'алмодан (Б) рем. - ? тоже пословица.
ц'алона (Б.) - игра: отгадать для другого день
ц'алоw (Б.Х.) - см. ц'алаw
[цалталік'і (Т) - plestr. nivalis.]
[цалтан'а мендєн (Л) - серебро]
[цалу (Н.S.) - наполнить [cf. цалум] [т!]
цалум (Б.Н.) (Н.S.) - полно, полный [cf. цалуптін (Т) - сытый] [т!] [зјалум (Н.S.) [цалум (G.) цјалум (Ог.) S.]; цолон (К), залум (И.С.)
цалумкак'і (Бр.) -
[цалуптін (Т) - сытый]
цалвес (Б.) рем. - терпеть. [?]
цам.... (Б.) - сколько (без остатка) [цамті + ман (окончит)]
цамца (Б.) - коромысло; vorb. : - нести на коромысле.
цамгуґакта (А) - водоросль [лось, ее пьет в воде]
см. цамку (К.) [заим. Н.С. мох]
цамку (К) - см. цамгуґакта; цамку аран.
цамку аран (К.) - место где есть цамку (старая протока) [корм лосей]
цамок (Х) (Б) - см. ц'амок
ц'амок (Н.Х) (Т) - замокъ ружья [Рус.!] см. цамо (Б)
замокъ (Т) [затворить] [Рус.]
цампан (Б) - нем. палатка, москитникъ, [1 : 2.5 .70 mtrs.] [т!] ← зак. [Кит! цанґ-нэн]
ц'аму (Б.А), цамуґ (Н) - алкать [ца + му кушать сила]

цаң (Б.)– кредитное обязательство [m! Sp. цаң арамбе – писать // Кит! 賬 zhàng -пиши в книгу].
ц'ан (Б.Бр.Н.А.К.Х.), зān (Л.Хн.С.); цан, зоан, зān, д'ан (Н S.) [цja (Or.) цуан (G.) S.] [m! 3 1] – десять
цанрі (Л.).
цанакані (Н) – Ладно! годен! пусть!
ц'ан'г'і (Б) – быть, стегать (свинью, ребенка)
цаңг'інк'і (Б.) – дерев. молоток для разглаживания кожи.
ц'анда (Б.) – часть тушки (не цаманская религ.)
ц'аңц'ұң (Б.) – гиль [m! 3 2]
цандан (Б.) – имя собств. ♂. [г цанда]
цáңг (Х) – мыло
цаңга (Б.) – теплые, слабое горячие.
цангін (Н. S.) (Б.Х.К) – холодный, васий [m! 3 1] ← [Кит! S dziang-дзīп G.1212 и 3276] [Зас! сдерживать погасить и кит! гжань-гинь.]; (Б.Х.К) – гиль
цаңгір (Б.) – узел, завязка; 12 годов. цикль [предпишет остаток узелки для памяти]
[цаңгрін'āта (Т) – тысяча [десять сотн].] [см. цаңрі]
цаңіл (Бр.) –
цаңкайва (Б.) – быть долгожитель (кред. убыл.) [m! 3 1] [см. цаң] [быть в патриотах 3 1]
цанк'і (Бр.) –
цаңку (Б.) – бердыш, меч с широк. лезвием [m! 3 1 ibid]. [– алебарда физ. рез.?]
цанла (Б.) – = цаала (Б) – разрезать
[цаңрі (Л) – десять, см. ц'ан.]
цантіівда (Н) – угонять
цантіівацаум (Н) – угонишь
цап (Н) см. цаб.
цапка (Об.) – край, берег, опушка леса (край: мира, вещей (ед. стан).), запка (М.) (Н.С.)
цапка (Н.S.) – время
цапка (Бр.) –
цапка, ца (Б.) т. – восстановить, сделать как раньше.
цапкаңу (Н) – крайний [cf. цапка (Об.)].
цапкава (А.Х) – утренний разведчик, заря.
цапкана (ей) кан (Б.) – имя собств. ♂
цапкі (Н) – воевать
цапкіц (Т) (Л) – см цапкуц
цапкру (Н) – скакать, прыгать.
цапку (Б) (Б.К.Х), ц'апкун (Б.К.Бр.М.) (Н.S.); запкун (Н)
запкун (Н.С), цапкін (Т.) (Л.); цапкон, цако, – восемь.
ц'апкун (Н.S.) [цjапу (Or.), цапкун (G.) S.] [m! 3 1]
цапкуці (Б.Н.) – восьмой см. цапку [cf. m! 3 1]
ц'апкуц (Б.К.Бр.М.) (Н.S.) – см. цапку
цапкунін (Б.) – восьмеро, в числе восьми.
цапнацца (А) – дух, хозяин. буно, бун! [считаешь все живущее].
цаптіван (Н) – пуда, пища. [cf. цаб]
цапуці (Н) – остудить
цар (А) – шаманская песня [m! 3 1 вечерняя] Бурят. и шам.
ц'ар (Бр.) [↓ cf. цара]

цára (А) – петь шамански [cf цар] [m!] царāц
цара (Н) – десять раз
царацаргуці (Н) – дух, хозяин рода, моря
царан (Х) – отросшая рога (изюбря) [cf цалец]
ц'арда (Б.К) – рожки (мясть) [m! 3] cf церга (я)
царга (А) – ругаться [Як! Нек. ацыаргалас]. см. царгацда (Т), царгуба (Бр.)
[царганда (Т) – см. царга]
царгуба (Бр.) см царга
цāрі (Б А) – шаманский подпевало [m! 3 3]. [cf. цар]
царі (А) – см. царо. цар.
ц'āрі (Б) – езерг [m! царā ‖ цараба ерг. R.]
цáрін (Бр.) – см. цавен
ц'арітн (А) – быть цāрі, помогать шаману
цар'івун (Бр) –
цасана (Н) – бить, шлать, сверкать, вспыхивать
ц'ас'і (Б.) – посылать письмо; [m! 1 2]; письмо ответное на словах с посланным?
цас'і (Б.) – серебр. украш в голову, шпилька etc
ц'ас'іган (Б.) – письмо [m! 3 1 письмо, посылка] [cf. ц'ас'і]
цасоіл (Бр.) –
цатівл. (Н.) – по десяти.
цатқун, цанін (Н) – десятой
[цауг (Т) – слава]
[цауд'ін (Т) – звать] [см. ~~цавансі (Н.S.)~~ подобні]
цава (Об), цаво, цово, цаву, цауг – держать, брать, хватать [цjавана (Or.), цафаруб (G.) S.] [m! 3 2]. [ловить, хороший, придерживать cf фрази] см. цавава (Н), завоа (Кит)
цава (К.) – петь шаману
цава (Н) – порох.
цавава (Н) – см. цава
цававді (Н.Х.Б.) – держаться друг за друга; плыть круг (для танца); драться.
цавалгані (К) – держалка √цава; ручка, ушки (е.g. чайника) [cf. цаванкі, цаванга
цаванкі (Б.Н) – √цава; – кольца у ножниц
[цавансі (Н.S.) – звать см. цаудін (Т)] см. подобні
цаванга (А) – √цава – держатель, зажим [держ. тряпка от ворпзки при изготовл. оморочки] [cf m! 3 1 узнать, держать, много за кем.] [m! 3 2 держаться, за что-либо, в оморочке есть ручки]
цавара (Н) – весть, знать лечить [? √цава
цавасі (Б) рел. – √цава – забрать в руку сразу.
цавáскі (Н) – √цава – ловить (вообще)
цавасса (Н) – знать (собака животное) [? √цава cf цавара (Н)]
цавдар (Н) (Khin) длинная полоса конская от шк. сбр. ображ. разл. знач. etc. (мал. прим.) [Khin – и т.п. пальцев]
цавдарін (Бр.) –
цавду (Бр.) –
цаві (Н) – мять, давить.
цаві (Х) – лодка, оморочка см цаw

цав'іна (Н) - √цава - держать
цавлать (Б.) - √цава - держать
цаво (Б.) см. цава
цавравтан (А) - место удобное для пуда на оморочки √цай [есть?]
цавуґ (Б.К.) - сито, "дрищлак": плетенка для вынимания рыбы из котла
цавут (К Х) - держаться √ґва [мыслить(К)?]
цаw (Б.А.К.) - [сф: цаві (Х) лодка] [т! 1 легкий; 2 плоскодонная лодка] - оморочка, берест. лодка. [для семейн. кочевок: (Б)].
цawгіоті (Б.) - сват, головная которр. приезжают взять "девку", невесту. [Даур!] [т! Sp.].
цawґі (Б.) - ехать веслами [от цаw?]
цawра (Б.в.д.) - кричать от сырова вскрикнуть; [цаваґа (В.н.д.).]
ц'е (Б.) - [на вел форма! - от т'.] [сф. ца; цаб.]
[ц'еб (Т) - см. цаб]
[ц'едімні (Т) - [сф. цаму] - голодать [только т!]
ц'еду (Б.) - см. цаб
[ц'едукан (Т) - кормить сф. цаб]
[цедаңе (Л) - см. једа -ждать]. [Як! пет. цадаі - ждать].
[цеді (Л) - конец см. ґіда]
ц'едін (Б.) - см. д'ідін
ц'еңа (Б.) - нести на спине
ц'ен (Н) - см. цајен.
цеґенін (Л) - набородник от наушников [от цеб - подбородок, нижний конец.]
цеб (Б.) - см. цаб
[цеха (Н.S.) - см. ц'іба]
ц'ецун (Т) - колотушка для шам. бубна
[ц'ецурма (Т) - дорога] [= höötірін (Т)]
ц'еікіда (Б) - см. цаб'ін
ц'ейті., цеету (Б.) - рисовать.
ц'ејалґін (Б.) - хребтина лобовой, осевой
ценій (Б.) - цаній
ценґіл (Б.) - бросить, пригнуть (конё) сф цікіл
[цела (Л) - голова сф см. діл.]
[ц'елавун (Т) - ясак]
ц'елбуґі (Б.) - мягкий, тягучий (о сибуле, козуле) см. цулбуґірґі (Б.), цулб'елъ'і (Л.)
целоонмо... (Б.) - =аві унмо..
целенґі (Л) - ц'елік'і (Т) - горностай.
цеlе... (Б.) -
цеlі (Б) (Т) - см. цоlі (таймень)
ц'елік'і (Т) - см. целекі (Л.)
целодо́н (А) - камни в сопке, кожа грубая [сф цоло]
ц'еңга (Б.) - веревка (от пепли на собол.)
ц'еңгавца (Б.) - ходить по горной тропе [сф. ц'ејалґін (Б.)].
ц'ені (Б.) - править, управлять
церга (Б.) - дух шаман. (своей) и бурхан.
ц'ерга (М) - см. царда

церґ'і, ц'ерґ'і (Б) - ряд, сорт, (категория, период), разряд, род [т! R. цірхс || церге, ряд, разряд, категория] [т! Ż, ibid.]
[церомін (Н.S.) - выдра]
[цьрум (Т) - см. дірам]
ц'і (Б.К.) - назв. р. Зея.
ц'іа (Б.К.) - см. ц'іба
ц'іа (Б.) - счастье, фарт [сф. ц'іагі] [т! Ż]
ц'іагі (М) (Б) - дух: хозяин горы и животных, оңгун: гиперкоть. [у шаманов - убивать] антроп. новорожд. не терпит грязи кладка на пряжку]. [Бур! ц'іагі] (М); дух, бурхан. (Б.) [см. ціа]
ц'іаl (Б) = цаl.
[цідіg (Л) - см. цаd]
ц'ігґен (Б.) - житель р. Зея [евенки] [прежде - роза: Маакагір]
ц'ігґ (Х.Н.) - крошить, рвать на части, измельчать
ц'ігґіл (Б.) - см. ц'ікґіл
ц'ігґіңґу (Н) - см. цаб'ін
[ц'ігґінін (Т) - мужской мышцевой для подбородка] см. цеґенін (Л) [от цеґ]
[ц'ігґінкі (Т) (А) - доска] сф. ц'ігґінкі (А.) спина и хвост
ц'ігґір (Х) - морщиться
ц'ігнакун (Х.Н.) - кулик.
ц'ігнікун (Х) - корень
ц'ігукта (Н) - ось
ц'іґ (Х) - (нижн. теч.) см цаб
ц'іба (Б.), ц'іа (Б.К.), цеха (Н.S.) [цеха (Ок.), ціхо, хаха (G.)S.] [т! R. цōс || цобос. дети] [т! Ż]
[ц'ігґ'іңґіда (Л) - см. цаб'ін]
ц'іґор'і (Бр) -
ц'іх (Х) - см. цаб
ц'ік'і (Х) - держаться
цікґіл (Б.К.), ц'ігґіл (Б.), ц'екґіл (Б.) - броситься прыгнуть, скакать [мышь]
ц'ік'імґда (Х) - драться, (между собою). сф. ц'ікодо
ц'ікодо (Х) - вступиться в помощь (в драку) сф ц'ік'імґда
ц'ікон (Н.S.) - крошки, мякиш [стол.]
ц'ікта (А.Х.Н.) - голубица empetrum nigrum.
ц'іл (Б.) - название года по циклам [т! R цій || ціл - год] [сф цаңгір.] [ц'ілґі цаңгір?]
ц'іlаңґ'і (М) - котел небольшой кит. стряпать на автономной стоянке как охладитель
ц'іlц'іма (Б) - ласточка (черная, в домах)
ц'ілґу (Н) - чистить, очищать.
[ц'ілкан (Л) - см ділкан (муха)]
ціlкан (Б) - преувеличивать, считать себя маленьким [т! R: цалдмилский), цалāхан Б. Удж.; цāслхан, Г.Д.Б. Б. малый]
ц'ілу (Т) - [см цулу] передн
ц'ілуґа (Н.М.) - см. дівава
ц'ілуґу (Х) - см. цулаґу

** Mong. Yakut

цʼїн (А) - варенка, фарлей [цʼіні (Л) - идти [*m! ʒ]
цʼінькʼі (Б) - обрудок дерева для кухни надобности.
[цʼіп (Т) - см. наб.]
цʼіраw (Б.) - походень [m! R цоро||цʼіроба ноги]
[Кирг! Зах. норга] [m! ʒ больш. часть переступить]
цʼіргій (Х) - немного; на полов. фаланги пальца
цʼіркаптун (Б.) - воротникъ [сф. цʼірку, цʼіркудо]
цʼірку (Б.) - носить хомутъ, тащить хомутъ.
цʼіркудо́ (Н) - обшивка, опушка обуви. [сф. цʼірку, цʼіркаптун]
цʼірýм (К) - ремень плетеный кистенду для подвязки вьючных лошадей.
цʼісу (Б.) вм. - масть цвѣтная шерсти; ам. gʼісу (К.) [Як. Чен. цʼӱсӱн (gjӱсӱн) масть] [цусӱ || цісу гриваньа m! R].
цісун (Б.) < кислой [m ʒ вляжущ. кислый, жгучий] [m! ʒ кислый] [m! ʒ кислить] [сф - гісʼівга (Х) - щавель кислый] [сф ʒ цуjерʼігді, зуjерʼігді] [.gісʼівда - (Н.С.) - кислый]
цо̄ (Б.) - очь.
цо̄ (М) - см. цу
цо (Б.) (Н.S.) - см. цу
[цо (Н.S.) - молоко]
цо (Б. Н. А.) (Т. Л.) - желчь.
цоаңка (Б.) - см. цо̄н (думать)
цоб (Б. А. Н) - см. цаб
цобда (Б.) - вода
[цобоі (Н.S.) - см. цабаі влдный [цобоі (ок.) (G.) цогбоі (G.) S.] [сф цогорей (Н) цогорда (Н.)]
??[m! R. цʼон - (цʼоб, цон) цоба - страдать]
цобукан (Б.) - кормить [сф. цаб)
цодʼінін (А) - балка, машка поддерж. крыши
цоду (Б.) -
цодун (А) - повѣр. клѣтки (С.-Зап. (. каждук.)
цогароса (Н) - покупка сплава (оса) мѣшн. (цога) лож
цогді (Х.К), цогдо (Б. Бр. Н), цагд - (Б. Н. Х. К.), зогді (М), ;ногдо зігдēң (Н.S.) [цягдям (Т), цогді (G) S.] - горѣть, жечь.
цогді (Н) - пожаръ, цогдо (Бр.)
цогдо (Бр.) - см. цогді (пожаръ)
цогдо (К) - см. цагда (сосна).
цогдокоі́н (Х) - ?ветеръ, хозяинъ паутовъ
цогдунту (Бр.) - очь.
цоглан (Т) - хромать
цого (ʒ/2) - (Н) - цот, цом (Б.), цугі (Х.Н.), цугʼік (Х.) gʼуган (Т) - мѣнять
цогор (Н) - разорять? √цогор сф. цобоі
цогордо (Н) - бодить √цогор
цогорей (Н - бодикій √цогор сф. цобоі (Н.S.)
цобʼінбу (А) - см. цабʼін
цобо (Б.Н) - страдать, мучиться, тащить тяжести в затрудненіи [m! ʒ страдать, мучиться, тащить] [m! R цоw, (цʼоб, цон) || цоба ? - страдать] [сф цогорей]
цобоні́ (К.) - звать. см цоновон. (Х), навансіру (Н.S) <
цоіб (Н) - см. цаб (мягкий, сытый)

цоімаlі (Н) - напоминать [цоймаlі].
цоjо (К) - лишокъ (?алтыкій)
цокʼікан (Н) - удобный (о сидѣн. ед.) [сф цукʼі, цукʼе (Б.)]
цокʼіла (ʒ/2) (Н) - соглашаться [сф цукʼі]
цокʼіlді (Бр.)
цокоі́ (Н) - см цакій
цокоі́ду... (Бр.) очь?
цӧкӧ́ (А) - "сарана" [см зо̄кта - лукович. мѣш].
цокта (К) дерево?
цо̄l (Б. К. К) - вилостилища, буркан (ненадшій) кусокъ кожи и ѣд и повѣсил на посошѣ [мало жевстина Б. и Х.] **
цолбогр.. (Б.) вм.
цо́лго (Н) - редкій
цӧlё (Ⅲ (Н. Х. А. К Бр.) - цälі, (Б.) цеlі (Б.) (Т) - тайникъ зälі (И. С.)
цоlі́нгра (А) - мѣшочекъ кожи богатаго тайникъ
цоло, цоlо (об) (Н. S.) [(О.) (G.) S.] - камень.
цоло́ сагунʼін (Н) (Бр.) - шкарсивенной камень [слабый сплой: бурый цвѣта, полупрозр.] [опцум]
[цолодау (Н.S.) - бросать см. цолого (ʒ/2) (Н.)]
цологан (Х) - голый, разбитый [сф цалакін]
цологдо (А) - каменистый (сопка, рѣка) √цоло.
цолого (ʒ/2) (Н) см цолодау (Н.S.) - бросать, швырять
цолоб (Б.) - каменная россыпь √цоло
цолокчон (А) - дикій баранъ [сф. моңгнокон] [от цоло - камень].
цолом (К) - см. цолум.
цолото (А) - каменный √цоло
цолончі (Н) - наполнять [сф. цолум.]
цолонкóн (Н) -
цолонʼусан (Н) - см. цоло ақіунін.
цолот (Б.) -
цóлото (А) - золото [Рус!]
цолво (Б) - см. цува.. (передній)
цолум (Н) - тайно [?]
цолувкон (Н) - пропустить, "обробѣть"
цомні (Б) - = цон [цонні = цомні]
цомнʼа (Б.) - см. цо, цу (долг) [+бывш. увелич.].
цомто (Б) - тупой (нос, подбородок, топоръ).
цо̄н (Б.Х.) - цон (Б.Х.Н), цоон, цоанка, цуан (Б.), зонʼ (Н) зона (И.С) [сф. цонда (Н) - вспоминать, ~ зонгаі (Н.S) цонгурі (Б. - вспоминать)] [m! ʒ поставлено напоминаю] [сф. ʒ рѣжу, вырѣзаю, чищу] [m! ~~зоңбон~~ вспомнить] - думать, соображать, хотѣть, предполагать [сф. вспоминать]
цон (Б.Х.Н) - см. цо̄н.
цона (Бр.) -
цонда (Н) см. цо̄н
цонца (Бр)
цоңга (Б.) вм.
цоне (Б) вм.
цоновон (Х) - см. цобоні (К.)
цоо (Х) - см. цаjен
цоолорін, цуолорін (Б.) обитатель дома (анга)

цоон, цовон (Б) - см. цōн
цонтатиї (М) - мыто в крит налтво отт всюди (короткое мнение)
цоп (Х Б. Н.Бр) см цаб
цопночін (Б) [от цоп]
цопкон (А) - ручка ложка, надъ служит доходит до почти до верховевъ ручки
цопкона (Б) - вокарйливат [сф. цоп, цаб]
цопта (Б) - пода, питание √цоп см. цопте.
цопте (Б) - см. цопта; √цоп
цоптей (Б) - съгодный; √цоп
цоптіва (Н) - см. цопта √цоп,
цоптіве (Бр) - см. цопта. √цоп.
цордо, цордц (Н) - см царда
цорготу (К) - лошадь пять мыт
цōрі (Н) - личное имущество [сф цормін, цороко, цорму]
[цормін (Т) - воровать сф. цорту, цороко, цорі]
цороко (Н) - воръ; усъ. воровать ∂ цорі <
цороконо (Н) - спать съ чужой женщиной, любовницей [сф цороко] √цоро
цороктo (Бр.)
цоромі (А) (Нs) - см. цороко
цоромін (Н.S.) - воръ [цōмічіне (Or.) S.]
цоцомін, цоцохос, цоцовос (Н.S.); √цоро
[цормуц (Т) - см. цороко] [цормуцін (Т)]
цот (Б.) - см. цого (от)
цоусу (Н) - вернуть
цово (Б.) - см. цава
цово (Б) - см. цобо
цовок (Б.) - см. цава
цовоколом (Н) - шепотка.
цовоlgі (Б) - см цавalgi; взяться, держаться, сдружиться братьями
цовор (Б) - см. цава
цовов (Н) - молиться.
цōгдо (Н) - см цагда (сила).
цогдо, зегде (Н.S.) - см. цогд
цōлум (Н) - тайно см. цолум (Н)
[цōп (Н.S.) - см. цаб]
цōпнōl (Б.) - быть готовым квитотнся медведи, тигрит), быть на чеку, бдѣть, бодрствовать, быть готовым ко всякому и для этого быть легко одѣтым.
ц'у (Б.Х Н.К.А.Бр) (Т), цō (М), цо, зо (Н.S.); [цу (Or., цō, цог (G.) S.], цо (Б.) - домъ, жилище, семья [Як. нек. цiä домъ, жилище].
цуан (Б.) Рел. - цōн
цуанін (Б.) - см. цуба (мясо)
цуда (Б) - стать хитрым, умно; клонить косить.
[цудий (Т) - художество сф цудаці]
[цудаці (Т) тощій сф. цудаї]
цудаці (Н) - хлам, старая вещи [сф цудаці]
цудō (Н) - безпокоить.
цуфсакі (Бр.) -
цуга (Н.S.) - см. цуба

цуга (Н) - проводить лѣто; лѣтовать, см. цугаїт(ц)
цугаїт (Х) - см. цуга (Н)
цугані (БН.) - см. цуба
цугда (Б.) - бить, преследовать ребенка, дѣлать богатым, etc
ц'угдан (Б.К.) - злѣка (К), дерево изъ кора котт. приготовл. черную краску [ещё жевья, орѣхи]
цугцу (А) - толкнуть, стукнуть. =цугцудō (В)
цугцудō (Б.) - бить, колотить, ударить палкой нагайкой см. =цугцу (А). [ф. см. цугцовоА.]
ц'угі (Х.Н) - [мять яма, вымять кожи] см. цого
ц'угік (Х) - см. цого
цугім (Н) - тадому, отт корма [-гім suff.]
цугу (Н) - переговаривать [ф т! ц: дорга].
цугу (Б) - дорога духовн, пути дѣйствія [т! ц. [т! Sp цōбун - чтобы, дорга духовн].
[цугуцак (Т) - ярмарка
[цугуні (Т) - см. цуба]
цуба (Х.К.) - цубані (Б.Н.), цугані (Б.Н.), цугуні (Т), цуані (Б); цуга, цjуга, цога, цова, цjува, дугані (Н.S.) [зугані (Т.S.), цуа (G) цjуа (Or.) S.]; зугані (И.С.) [тт! R. цон || цун] [т! ц. (Sirkki)]
цубан (Б.) - ||-мыто. [Бур! зиц С.]
цубі (Н) - домъ в тайгѣ
цубі (Бр) -
цубо (Бр.) -
цубу (Б.) - сказка [т! ц. ц.]
цубу (Бр.)
цувц (Б) Рел. - травить, напровѣшть [? сф. цуг-у (Б)]. V
цубукту (К) - ось, "стрѣлки [см. ц'ūкту (Б)]
цубунук (К) - осиное гнѣздо, улей [ф цубукту] <
цубур = цувур (Б) Рел. - посылать звѣря (духа), (bring поставить, поднести (душу жертвы), дать ? for) устлать на полѣ. (bring), принести, offer, give...
[цухō (Н.S.) см. цука]
цуї (Б.К.Х.) - сынъ моего брата (см. кіна.) [т! ц. ц.] [тт! R. цō || цiге сынъ сестра - сф. Кит! 侄] 3c
[сф. So.Pn.]
цуїгі (Б.) - второй ← т! ц.]
[цуін gōrgō (Н.S.) - цабін (моей)]
цуjерігі (Б.) - кислый сф.
цука (Н) - ледъ; цухō, зуке, цукō (Н.S.) [зцукō (Or.) цукō (Gol) S.] зукā (И.С.) [т! ц. ō]
цукаl (Б.) Рел. - испѣлить, сдѣлать здоровым
цукчā (Б.) Рел. недовольство, злобо; усъ.: дѣлать плохое. дѣло
ц'укча (А), цук'іjан (Н), цукчам'і (Б) - бронетный щитъ [сф
цукчам'і (Б.) - см цукча
цукіе (Б.) - принять, взять (злобу), accept
цук'і (Б) Рел. - быть в согласіи, любить другъ друга, подходить, быть вмѣсто [ам. уокé, цокіла (Н) etc.]
ц'ук'іjан (Н) - см. цукча
ц'ук'ін (Б.) - выдра; цукун (А), цук'ін (Н.S.) [ц'уку (Or.) S.].

[цук'ін (Н.S) - см. ц'укін]
ц'укра (А) - два, оба [ілакра - наш!].
цуґта (Б)ра - молитва своїм буркан'ам.
ц'укта, цукті (Б.) - вторгу, вибргу [сf. цукі]
цукті (Б.) - обирати (о голов. сили або на лошаді).
цуктоко (Б) - вторгу, каки раз [сf. цукі]
ц'ўкту (Б) - шляк (оса?) см. цубукту (К)
цўкцу (Н) - держсатв
цукуи (А) - см. цук'ін
цула (Н) - зуба (И.С.), [сf. ла (Б.)] [тт! Ж. цула лапта]
цула; зула Дб. свічник] [Кит! ла] [сf. ла]
- свіча [Бур! зула С.] → Wachskerze]
[ц'ўла (Л) - раньше, см. цўллä (Т)
[цўллä (Т) - см. ц'ўла
цубагу (Н) - передній: [гоший н.: зуґг.] (шорський) (мр.), ц'улабу (М), ц'ілубу (Х); цуґеву, цубаву (Б.), цулів (Б.Х.), цулабан (А), ц'ўлау (Х); цоґово (Б.Р.з.) цубіва (Б.), зула (Н.С.) [т! 1. состав. ф. 2. перед. 3. вперед]
цулабан (А) - впереди ідущіе (через конюшню).
цулабу (М) - см. цубагу [цулабуікта (М) - зад. - ризеч]
цулак'ін (Б.А.) - босой (Х.Б.); голый, нагой (Б)
см. цалак'ін
цубалкал (Б) -
цулаккан (Т). - см. цалак'ін
цулала (Н) - впереди ідущий [сf. цулабан]
√цула
цуламонтїн (Н.) - скрипач двери. (в зимовьи)
ц'уласком (Н) - впередъ (е.g. са - знать).
цуласкі (Б.) - впередъ; на носъ; духъ цуласкі
ендурі см. цуґоскі (Х.Н.), цубöскі (Н.S.) <
ц'убау (Х) - см. цубагу
ц'убабу (Б.) - см. цубагу н: южный; [цубабу бубані
= цубабу ендурі]
[цубб'ельзі (Л) - мягкій] см. цуббурігді
цубб'іні (А) - голодать, испытывать отъ голода.
ц'убб'урігді (Б), цубб'ельзі (Л), ц'ельбуді (Б.) - мягкій пушистой (о мехе, ситцѣ, кизячи etc.)
ц'убда (Б.) - ставить впередъ, приготовлять.
цубда (Н) - двое сутокъ
цубдоцу (Бр.)
ц'убдцу (Б) - потроха: сердце, легкія, кишки; зубду (М)
цубдцу, цубдде (Б.) - Зисовъ воротъ
ц'убеву (Б) - см. цубагу
ц'убг'ицїн (Б) - повернуту [сf цубагу]
ц'убґ'ідаду (Б) - передъ, впереди, сѣвера, следовать
ц'убґїт (Б) - сѣвера, южной
ц'убіг (Б) - идти впередъ
ц'убірба (Б) - впередъ, на югъ
ц'убіба (Б.Х) - передній, впереди, южный (Б.).
цубкан бєнін [ahi] - дома хозяинъ (хозяйка)
ц'убку (Б.Н.) - [пододвигать, подложить, подкладывать
нуть, послать] впередъ
цубкура (Н), ц'ібкура (Н) - украшаніе (на шапк)
ц'убогдо (Н) - впереди
цубогробун (Н) - впередъ, за заводъ.

цубоск'і (Х.Н) - см. цубаск'і
цубöскі (Н.S.) - см. цубаскі
цубубу (Н) - см. цубагу
цубїй кан (Т) - = [цокло х як'ол]
ц'уменц'ан (Б.) - некоторый, извѣстный [Кит!];
ц'умїбаї (Б.) - плохой, бѣдная юрта. [√ц'у + suff.]
ц'ўцга (Б.) - семья, домъ [чужіе].
ц'ўцгаса, цуцгäса (Б.) - девяносто, обѣ, два.
цуцгабаб (Б) - см. цуцгаса
цуцген кайдун (Б.) - шаманъ духъ (дѣна).
цуцгі (Н) - грому гремѣть
цуцг'ів (Н) - стоять юртъ (юрто?) [√цу...]
[цўні тацара (Т) - церковь
цуннін (Б.) - жилище, домъ юрта. √цу
цуоюр'ін, цоюр'ін (Б.) - обитатель дома, юрты.
цупті (Бр.) -
ц'ур (Б.Х.А. К.Н)Бр.) цур (Т.)(Н.S.), цуґ, g'ур (Н.S.)
[цур (б) S.] [т! Ж. сл. ав.], зур (М.)(И.С) [т! Sp.
цуа (хеш.) цō Ж. впер. (ієі)] g'ор (Л.), jор (Л.) - два
[цурмер (Т) - двадцать] √цур.
цура (Б.Н). - пара, двойка. √цур см. цуро
цураlla (Б.) - двѣжды √цур
цураткун (Н) - второй. [= цуткун]. √цур
цурдоба (Н) - голодный
цур'енду (Б)ра. - думать о другомъ, заботиться.
ц'ургакі (Б.) - вдовецъ (для семьи) квартира, общая; юрта; сожительство. (в юрте, фризл чужая)
ц'ургі (Б.) - √цур
ц'ур'і (Б.) - діагональ [линія по діагонали]
ц'ўр'і (Б) цур'і — оба √цур
ц'урінга (Б.) - пара, двое. √цур
ц'урінтасун (Б.) -
ц'уріна (Б.) - seems to be Зимуйка
ц'урмац'енцу (Б.) - изюбръ съ 2-мя отростк. рогами.
цурмін (Х.Н.) - близнецы. √цур
ц'уро (Н) - пара [т! Ж.] см. цуро
цусі (Бр.) -
цуссана (Н) - блескъ, то что блеститъ.
цот, цуотґал, цуґот (Б.) - см. цого.
цутал (Н). - по два
цутігді (Б.), цутегді (Б) - сладкій
цуткі (Н) - домой [√цу + suff.]
цутки (Л) - юкагиръ
цуткун (Н) - второй
цукан (Н) - кровь (?)
цуулäскі (Б)ра см. цубаскі.
цунтікäкі (Б) - впередъ, на меня, ко мнѣ.
цуур (Б.) см. цубур, от цикш?, от стрѣл цў!
цубал (Б.) - домашній [подразум. буркан]
цубу (Н.) - перекосить
цубуктцу (А) - см. цубцукту
цубур (Б.) - см. цубур
цубал (Б)р - домашніе (люди) [сf. цубал.].

забдар (м) - лента шаманская [Бур! ibio!]
[cf чабдан]
[забсар (и.с.) - цитра [Бур! zapsar с.] [cf. чава]
[зäгä (и.с) - острие [m!ʁ̂ с.] [cf. чаген]
[зäгдä (и.с.) - см. чагдi
[загда (и.с.) - см. чагда (шта)
[зäгдТ (и.с.) см. чогдi
[зäгін (и.с.) - см чабій
[зана, заса (и.с.) - поправлять, починять улучшать
[з'агга (и.s.) - злоупотреблять, оскорблять [abuse, insuct. to] [giarga... (г.s.)]
[заір (и.с.) - ледяной покров [Бур! zair с.]
[заја (и.с.) - см чаја
[зак (и.с) - маленькiй сани
залаў (м)(и.с.) - см. чалад [Бур! зай с]
[залан (и.с.) - см. чаʔлан]
[зäli (и.с.) - см. чоli
[zälintï (и.с.) - охотно]
[zali (и.с.) - понимание см. чali
[zaliрku (и.с.) - понимание см. чali
[zalўm (и.с.) - см. чалум]
[зам (и.с.) - вера [Бур! зам с - bewohnheit]
[замак (и.с.) - см чамгуlакта.
[замна (и.с) - пугаться
[зäму (и.с.) - голодr [cf чаму]
зäн (м)(и.с.) - см. чан - десять
[зäнда (и.с.) - см. чандá
[зантаtкi (и.с.) одежда Vielfraß
[занум (и.с.) - угрожать [Бур! запапар. с.]
[занi (и.с)(м) - см чаб
запка (м)(и.с.) - край (стола, моста е.g.), кантъ (и.с.)
[запкун (и.с.) - чапкун (восемь)
[зäрдä (и.с.) - см чарда [Бур! zêrdê с.]
[зäфін (и.с.) - см. чалін]
[зät (и.с.) - медь [Бур! zes с.][m!R]см. zet(м)
[зäвä (и с.) - сапрла небольш эмпирика]
[зава (и.с.) - см. чава]
[зедангi (н.s.) - см. jeда,...]
[зек (н.s.) - постоянно, всегда [чjök (or.), чek (б.) готовый]
зерен (м) - антилопа, Antilope gutturosa; [m!R зерен ‖ чезерен ib.d.]
зет (м), зät (и.с.) - медь красная [m!R. чim, gim, gīm ‖ чед медь] [Бур! -zes.с.]
зек (м) - см чаб (нижн. челюсть)
[зiда (и.с.) см. гiда [Бур! zadu с.]
зiган (м) амбарь крытый [Бур! зiган с.]
[зiгдён (н.s.) - см чогд
зiвуга (м)
зiра (м) усть
зō (м) - см. чу
зōзай (м) - кольцо ушка.

зогдi (м) - см. чогдi [и гадаш на лопатке]
[зоко (и.с.) - - Bootstange.
[зōкта (и.с.) - луковица. мясо см. чокта
[золго (и.с) - вещество, противостоять. - беседен [Бур! zolgogor с.].
[зомогол (и.с.) - Span [Бур! zomogol с.].
зон'(i) (м) - см. чōн
[зона (и.с.) - см. чōн
з'он - амаскi (м) - сев. восток [см. зонта]
[зончаi (н.s.) - см. чōн]
.з'он зуласкi (м) - юго восток
зонта (м.) - лъвый, Восток [m!R чўн ‖ чегун; востока, восточный, правый]
[Бур! зонтōсе] см. зўн, зунта (и.с.)
зор (м) - час [Бур! зиг - намво]
[зоргу (и.с.) - вырезывать, разрезать [schnitzen.]
[Бур! зогпар с.]
[зōрi (и.с.) - зор, зор'е - измеренный см. ч [Бур! zогоп с.]
[зорнова (и.с.) - мельница, жернов [Рус!]
[зороко (и.с.) - см. чороко
зōў (м) - см. зō, чу
[зў (и.с.) - см. чу
[зуаiгдi (н.s.) - кислый] [сноjерсi (б.)s.]
[зугäнäк (и.с.) - см. чукунчук
[зугзанда (и.с.) - см мясо]
[зугані (и.с.) - см. чуба [Бур! зиг с]
[зугäмi (и.с.) - отнять, обменять [ablösen, umtauschen]
[зугу (и.с.) - перетянуть через
[зука (и.с.) см. чука
[зула (и.с.) - см. чула
[зула (и.с.) - передний, перед. часть. [cf. чulагу]
[зulägу (и.с.) - чulад.
[зulагу (и.с) - см. чulагу
[зulагiт (и.с.) - см чulагiт
[зulакін (и.с) - см. чулакін
зуласкi (м).(и.с.) - см. чуласкi [Бур! орōкте с.]
зулду (м) - см чулду (поперек). [комплекс экскрем.]
[зulзіхан (н.s.) - уголь [g'ulgi (б.) g'ug'iha (or.)s]
зulегiт (м) - см. чulгiт
[зўгрä (и.с.) - дергать, вырывать [Бур! зulданар с.]
[зullö (н.s.) - см. до, передъ [before] [зulä (т.s.) чulö (б.)s.]
[зўн (и.с.), зунта (и.с) см. зонта]
зўр (м.)(и.с) - см. ч'ур
[зур'у (и.с) - сердитый, упрямый, настойчивый [eigensinnig]
[зўрў (и.с.) - штриховать, делать линии; [Бур! с. зоропар]
[зуса (и.с.) - начинать мять [cf. чуба]
[Бур! с. зиданар]
[зусалан (и.с.) - мятая стоянка [cf. зуса ch]

—

[e , eh(ТХЛ) - см. ӧ [недлать; при отдач. сирдн.]
ē, é, є (Б.Н.М) ÷ что; то, [m! ʒ].
[ēahалдан h'iні (Т). - глазной мускул]i.e. eaha глаз
[ēahí (Т) - канель]
[ēahіл (Т) - глада [см. ēса]
[eбʼé (Л) - ремѣ.
[eбгі (Л.)(Т) - хорешій, чистый]
eцʼа (М) - какой, ктоъ какой! [sинт.]
eган (Н) ÷. шея; [iгі (Л), аиган (Б.К.)
eg (Т) - см. ірді [чесаться]
ёда, іда (Б.Бр.Н.К.Х.А) - почему іда,
ēда (М.С.)(Н.S.), еган ; по какой причин
ēдайʼ (Б.) jадаьу (Б.), jадау (Х), зедангі (Н.S.),
gʼадана (Н.S.), цеданье (Т) [jадаha (Ог.),-
нитолый,; jадарі (Бол.) цитать S] [Як'нек. ʒ. ʒ.]
цадаьы -ждущій; цадаі -блудить ь][m! ʒ. ʒ.]
[m! R. jадуǁjадабу, недостаточ. неимущій] [ʒ
edʼібу (Б.) - класть по порядку
[edʼін (Т)(Л). - см. одін (вотера)
[edʼінка (Т) - да
[edірке (Т) - горбкій
ēдуккат (Б.) [i.e. ē+дук-кат] - изъ вещи,
ни отъ кого..., ничто ничего..
[edʼēі (Т) - торопиться
[eдеі (Н.S.) - молодой]
[eден (Л) - пурга, см. один]
[eдер (Л) - убить, умертвить [cf. ода ?]
еца (А) - вѣтеръ сѣв.-зап., хіндеч.
[eергі (Л) - см. ауырга]
еркāн (А) - кабарга, телится предпл. годо.
[ерген (Т) - см. оґді] [ерген грімагін - сена]
[ергеун (Н.S.) - см. ігдівун]
[ergi (Н.S.) - см. ігді]
[ерцен ордін (Т) - воспитывать, ‡растить ребенка]
[ēгʼі (Л) - см. сібʼі (мясо)]
[ermy (Т) ÷ старшая сестра)[? i.e. ер (*ок) + му (рос.
suff.]ед'.г.]
[ēба (Л) - обрадъ]
[ебікʼja (Л) - сарай (мясо)] см. ehікча
ехан (Н.S.) - корова [ехан(Б.), iha(Ог.) S.][m! ‡ сарай.], ніkін (Т)
ехел (Л) - подошва обувы [? ōса ?]
‡ēha (А.К.) - см. ēса‡
[ehe (Т) - оглянуться]
[ehекʼі (Т) - см. ісакʼі]
[ehенні (Т) - ручка; рукоятка]
[ehі (Л). - см. цеі [повод. узда олиня].
[ehіб (Л) - см. ēса]
[ehік (Т) - коробъ дерев. для гощекя, круглой
ehік гаскі тінкін]
[ehікі (Т) - см. убіскі]
[ehіжка (Т) - см. ебікʼja (Л.)]
[ehімманчʼір (Т) - надопло]
[ehні (Т) ескіна (чихать)]

[ehнʼі (Т) - сильный]
[eіhвын'а (Т) - черный (лисица)]
ейкʼі (Х) - ласкаться [б?]
[ejа (Т) - хотѣть]
[ejажі (Т) - см. ojокі [вышь по теченію]]
[ejаккʼі (Т) - западъ]
ejавал (М) - ничего
ejавеl (Б.) - что-нибудь, сколько-нибудь.
[eji (Н.S.) - орі (дѣлать)]
[ejугаl (Т) - игра]
[екбі (Л) - кора]
[екі (Л) - что [cf. екун]
[еккʼіу (Л) - тесть]
[екму (Л) - старшій сынъ
[екмау (Т) - стругать]
екćán (Х) - см. іксан
[екʼу (Л) - старш. братъ жена]
екучі (Б.) - какъ, сколько, какъ такъ, почему
сколь нибудь, какой
ēкун (Б.А.Бр.Н.Х.К) (И.С.)(Н.S.) - какой, что, кто,
каковъ, (что-нибудь!); екон, екун (Н.S.)
ікун (Т.S)
екӯна (Б.) - зачѣмъ, почему, что?
екунакат (А) - никого (accus.)
екунавал (А) - что-либо.
екунман (А) - чего ради, зачѣмъ.
екуну (Б) - почему (не), какъ (не)
екур-екур (К.) - кое-кто
елбʼіба (Б.) - енотовидная собака;
Canis procinoides. [m! ‡ енотъ (Зак)].
[elбу (Н.S.) - уголь см. ʒ ёlда
elчахачі (Н.S.) - вить, крутить. (twist.)
[cf. ilча] [iliгаha (Ог.) S.].
elча (Т) - замерзла [i.e. ilча - встало].
‡ēlди (И.С.)(Н) - см. ella‡
[elgi (Т) - см. ella]
[elgікан (Т) - щека]
[ёlца (Л) - лодка]
[elе (Л) - см. єla]
eлеву (А) - см. iliбу [остановить собакой]
[елгі (Т) - весть. см. елгʼі (М.) [m!]
[елікін (Т) - ладно! [? елькін' - достаточно].
[елікін (Т) - задній]
[елін (Т) - см. ілан]
[elім (Н.S.) - см ілі]
elітен (А) - третій [палп. умукэнтін, ге,...]
[елкамбіенʼін (Н.S) - кегидолецъ [елкам+біенін] (др)
елкецʼі (Х) - осторожно [см. елкбцʼі]
елкун (Н.S.) - кета Salmo lagocephalus.
ella (А.Б.), ēla (Х), elga (Н), elgi (Т), ēlga (И.С)
елбу (Н.S) [jalma, ‡jalma, jaлбі (Б.) jala, ijakы
Gr. S.]. - уголь.
elma (Б.) - см. almatті.
елмна (Б.) = ілімна.
елтін (Л) - гасить покрышки кошм. [cf. олцун
ōцун

[ємтін унан (Л) - юрта]
[ем (Т) - см. ом.] [приходить]
[ема (Т) - хоронить]
ёма (Об) - какой, изъ него, всякий, кто нзь..
[ё + ma-suff.ject.]?
емаґан (Б.) - горный козелъ = емаго [т! горная коза, дикая]
емаґаґ (М) - горный козелъ [т! горная коза, дикая].
ёмаґаґ (М) - никакой, никто
ёмика (Б.Н.) - какой, каждый, какой ни..
какой именно. [сf ёма, ёма кат]
ёмакат (Б.) - каждый, всякий, какой ни
[ёман (Г) — см. оман. [оставить]
емана (Б.) - идти сильгу, сильжить см.
емаңа
емана (Б.) (Н.S.) - см. емаңа
емаңа (Н.S.) - сильгъ, см. емана (Б.)(Н.S.)
емаңрі (Л.); емаңа, імані, емиңи (Н.S.)
[імаңра, емаңра (Т.S.), хімана (G.)
імаса (Ог.) S.] [т! сильгъ]. імаңа (Х) (Ас.)
hемаңа (Т)
емасуқку (Б.) (Ген.) - какой [сf. ема]
ёматан (Х.К.) - всякий, каждый, какой
емато (Б.) - см. емаґан
ёмаваґ (Б.Х.Н.) - каждый
[емцеу (Л) - сами другой], брашня (кашеи) дорис.
[емгун (Т.)(Л.) - см. отповіл. [спдло поздовое (Т), спдло ночное ужение (Л.)].
[емір (А) - см. омір
[еміске (Н.S) - сразу, внезапно [suddenly]
[емкен (Т) - олень, теленгя осенний.
[емкір (Т) - обравъ [брега? сму.] сf. омкір.
емур (К.) - назв. р. Албазики
емуре (А) - студеный, холодный
емуреб'і (А) - холодная, студеная вода.
[ең (Т) - кричать оленю]
[ең̆а (Т) - см. іңга]
[енакін (Н.S.) - см. н'інак'ін.] [енахі (Н.S.)]
ендa (Б.) - см. інда
ене (Б.) - править (лодкой). - сf. енеуа; енгга
енелда (Б.) - править, управлять (духу) сf. ене
ең̆ґа (Б) - см. іңга
ең̆гарегді (Б.) - полсий берегъ образуемый при изгибъ реки размыв. высокий берегъ [? покрытый галькой! ең̆ґа ?]
[ең̆гга (Н.S.) - править (лодкой) [сf ене] [енггаді
[енге (Л) - идти [сf гене.] бёjё - кулевий]
[ең̆геjé (Л) - богатый. см. ең̆іе (Т)
[енгесі (Н.S.) - крепкий, сильный (strong).
[енгукте (Н.S) - лукъ [сf. ең̆5'і]
ең̆5а (Л) - камень см. іңга
ең̆5аттa (Л) - морошка [сf іңимкура, іңду...]
ең̆5ат' (Л) - см. іңакта [терсать]
ең̆5'і (Л) - сили, сильный [сf енгесі]
ең̆іе (Т) - богатый, см. ең̆геjé (Л), ең̆іjä (Т)
ең̆іjä (Т) - см. ең̆іе.

[ен'ік'і (Т) - см. онок'і]
[ең̆ік'і (Т) - см. іңікта]
[енк'ен (Л) - олень, маленький домашний] см. ен'кен
[ен'кен (Т) - см. енк'ен]
[енмірін (Т.Л) - изда олешя]; украшение на осенней упряжи.]
[ең̆накта (Н.S.) - см. ін'акта (мерзкий)]
[етгікча (Т) - пустой]
ентуе (Б.) - этотъ. м. [Даур: енне.].
[енюк (Т) - можжевельникъ]
[ептті (Т) - отряхивать]
[ер (Т) - отгребать лопатой] см ері
ёран (Б.) - плохо, "не подходитъ"
[ерб'еґі (Т) - гусь. см. ербет
[ерб'ет (Л) - см. ербеґі]
[ерчетка (Л) - сиротки для осня
[ерді (Т) - весло [Як! пек. äрді - весло].
[ердін (Т) - вотъ такой (о размерах)] сf. "ер:
[ерематен (Л) - больной] [сf орума].
[ер'ем'ет (Т) - болѣть] [сf. орума] см. ерімат
[ере (Т) - см ер]
[ерган (Л) см. ерга - одна из 3х душъ]
[ерге (Т) - см ерга]
[ергір (Т) - см. ерєбір]
[ері (Т) - см. єрі]
[ер'імат (Т) - см. ер'ем'ет]
ер'ін (Б.) - время, разъ [т!] [см ер'ін]
[еріwн'ібу (Л) - сегодня; [ері - інеңґі]
[еркі (Л) - см. öркі]
[еркілкан нуңга (Л) - мухъ]
[еру (Т)(М.Е) - тянуть, тащить (М.С.); всягн (?)
ерухту (А) - оглядывать ся, поглядывать, осматривать себя
ерунтаңа (К.) - что-то, нечто
[ерчаг (Т) - тащить [сf еру]
[ес (Т) - идти [Як! пек. іс - итти] [т!] см. (ссеті)
ёса (М) - простираться между пальцами и вообще всякий образующимся уголъ.
ёса (Об) (Ин.) [іса (Ог.), нгасар, насал (G) S.] [т.]
есаl, єза, ссји, ема (Н.S.) [Бур! хацар С.]
ёна (К.А.), іса (Бориз) (М.С.), ehiз (А.) еатіл (Т) - глазъ.
есагі ілга (Б.) - орнаментъ ○○○ [і.е. глазной]
ёсаго (Н) - видѣть, смотрѣть, глазѣть. [сf
ёсака (Н) - слѣпой | есаlма]
есаlма (Б.), см ёсаго и ёса - смотрѣть, "глазѣть" слезы (тисра, барса, медвѣдя, рыси, свиня; рядко-лося) - охотн. терм. [т!]
есаміга (Б) = [і.е. есамі ілга.. глазъ смотрѣть]
ёсаңг (Н.) ослѣпнуть
[ессті (Н.S.) - см. ес.; - пройти, проходить. (to drive, to pass. m.)] [іс (Т.S.), ісінатё (Ог.) ісітобё (G) S.] [Як! пек. іс. - итти] [т!]
ескін(і) (К.)(Н.S.), есні (А), іксана (G), ehні (Т) [äскін (Т.S.), јахсосс (G.) јакаңеі (Ог.) S.] [т!] - глазъ.

[есма (Н.S) - мисливець [ісі (Ок.), сісі (Б.) Э.]
есні (А) - см. ескіні
ета (Б.) - см. іта - кожда сопка лісоду небам
ратколи, гнь прилипа гнать
-етай (Б.) - и все прочее.
[ет'ігур (Т.Л.) - дуки (абаса як!) невидимай (Л.)
[ет'і (Т.) - лицо]
[етікан (Т) - см. ар ätіркäн]
[евдаган (Л) - по-тунгусски [? евє = еу + ин]
[ецкан (Т) - ср. едкан (в)] олененок годовалый
ева (Х Н) - какл, погоду [і с. ē + ба]
евалиун (Бр.) см. евовалиун.
евалті (Б.) - что-либо, что-нибудь
еванзу (А) - тунгусская (евенкі) женщина
евкан (А) очень по второму году см.
ецкан, ф. едокан, едяжан
евовалиун... (Бр.) - см. евалиун
[ежен омук (Л) - родъ.
[ежін (Т) - тунгусъ см. евенкі]

[єдендрі (Л) - см. авданда.
[єденді (Т) - см авданда
єчке (Б.) - класеч вепстарри меш не мок
брашля] [m! R eriге || eriге - отецъ]
[m! ж мн. братт отца]
єдан (Бр.) - почему, зачемъ.
єдє (Бр.) -
єдєл (Н) - переводить [через рэку] [ф одол...]
єцан (Б.) - царь, хозяинъ, ханъ, владыка, царь,
хозяинъ тайги (тигръ) [ф. оцан] [m! ч,
хаин, цари, хозяинъ] [mm! R ецєн || ецен владыка,
государь, хозяинъ] [ецін. ецілє || ецеле - Сильный
воинъ, начальствовать mm! R.] см. äзан (Н.С.)
[Бур! сзен С.] [ф. єзен.]
єцєган (Б.), ацєга (Б.) духъ-хозяинъ [е.g.
дігінні є. = бору дöксäка; мунні є. - іннунукан]
[ф. єцан].
єзен, äзан (М) - духъ, хозяинъ, мужикъ [не нахалъ!].
[ср. єцан]
єгда (Бр.)
єглі (Н) - увозить
єбім (М) - Клюгица [Бур! єбєт.]
[єхє (Т) - подошва [от оса?]
[єнімасігір. (Т) - выпекать
[єхнін (Т) чешуя
[єйхкімні (Т) - близко
[єjік чукаган (Л) - подорожникъ съѣдобный]
[єjігрі (Т) - клещи, см. ajургu] [щипцы]
[єjік (Л) - орелъ
[єкдан (Л) - большой [ф. orgi]
єлінга (Б) - из олінні
єлá (М.Б.) - здесь, тутъ, сюда: см еле (Л)
єлá (Б) - разной, какой [m! [і] вещь, вещество]

єла (Б.) не имѣть аппетита, быть досыта,
утолить голодъ, вполи напиться.
єла (Бр.) -
[єван (Л.) - см. іван (тран)
[єванні (Л) - мясо см. еван
єлбанін (К.) - родъ приспособленія для перевозки
ягодъ и сѣмянъ [ф]
єлбє (М) - покрывать
єлбє (с.,т.) - (Н.Х.М.) купаться въ рѣкѣ, плавать
головку; см. єлбєсі (Б.) - [m! [і] купаться в ванне]
єлбєсі (Б.) - см. єлбє. [ундат - ошибка]
єлбіга (А) - весло одинарное [ф. єлбє]
єлбу (Б), - олбу, älбу, албу (х) - покидать умочить;
уводить, утаскивать
єлгі (Н) - посылка, даръ [ф єлцікy]
єлда (Н) - сажа, копоть, уголь см. ēла, елді (х).
єлданг (Б.) = ілдаңг. - светиться. см. олдонг
єлдєрдіву (Бр.) -
єлдірда (Бр.) -
єлцікy (Н) - посылать
єлцікун (Н) - посланецъ [m ф посол etc.]
єлеї (Б) здѣшній, этого міра.
єлєканді (Б.) - потихоньку, слегка, по малому
[ф. єлєкін] [m! [і] слегка, тихо, еле]
єлєкєja (Н) - только [ф. єлєкін].
єлєкєс (А) - сначала, см. єлєкос (Н)
єлєкін (Бр М Б А Х. (Н?)] - довольно, достаточно;
спасибо (Х.Н); [m! [і] довольно; [і] быть досыта.
[і] пищи etc.]
єлєкін (Б) - первый, лучший,
самый (ф єлєкін)
єлєкон (Н) - см. єлєкін
єлєкос (Н) - см. єлєкєс (А.)
єлга (Б.) -
єлгєс (Бр.)
єлгі (М) - весть [живой. человека] см. єлгі (О).
Елгі (Х.)
Елгі (Х.)
єлго (Бр.) äлго, олго - сушить
єлгун (ū.) - рабочий крючекъ.
єлі (Б Н.) - по здѣсь, в этом месте,
почему (Н).
єліза (Б.) - малый, бордо (цвѣтъ).
єлій (Б.). -
єлітко (Бр.)
єлкаканді (Б.) - понемногу [см. єлєканді]
єлкеді (Х) осторожно
єлкі (Б.М.) подманивать [рукою, головкой]
[m! [і] подманивать
[і] рукою подзывать]; подзывать издали (М)
[єлкім (Т) - ключица]
єлла (А) - сюда
єлталда (Н) - холодъ послѣ захода солнца.
єло (Н) пропадать
єлпар (Б) - широкій, плоскій хребетъ дикой
єлун (А) покрышка зимнихъ чумъ изъ коры
[см. олун]

єм (Б)(Т) - см. отю
єме (М.А.Х.Н) - см. отю
емєнєн (Н.Бр.) - см. отоген
емєр (Т) - см. отір.
емєргі (Б.Х.) - см оторгі
емєргун (Н.) - удалой, сильной см. мєргєн
емгарі (Б.) - раз [т! ☰ однажды, единожды, давно прш]
еморг (Б.) см оторгі
ена (Б) - мать [т! ☰.]. см. ана, (Б. нш. д.)
ендаксан (Б.) = (.) андака оксан (..) - немного погодя
єндє (Н) промежуток
єнді (Н) - что.
єнє (Б) кш. = ама (натаскать зипод etc).
єнє (М) - идти, уйти [сф. гєнє.]
єнє чіфкон (Н) - скроться, [не видеть?]
єнєгаї (Н) - бесстрашный
єнєї (Н) - скучно [сф оної] см. єні
єнєкасі (Бр.)
єнєлва (Бр.)
[єнєн (Т) - поясъ]
єнгенімö (Б.) - весело, очень, слишком.
єнбєркан (Л) - см. сікєрі
єні (Н) - тосковать, скучать [сф. єнеї]
єнго (Н) - просторный
єнін (А) - луна ♀ [т! ☰ ibid]
єнінї (Б.)
єннєбї (Б) [= єр інскі]
єнтака (Б.) = ? антака.
-єнтуé (Б.) - suff. для значения.
єрä (М) - дно (посуда) см. єрєн
єракї (К), єрекї (Б.А.), єрекї (Б.), єрекї (Бр.Б.Н. А.К.Х.), öрökї (Х), öjохі (Н.S.) [т! ☰ зеленая лягушка] - лягушка (существо)
єран (Б.) - "одинако". (см. Каз.).
єрба (К) - "вот столько" [этого]
єрбäкаї (М) - бабочка, см. ärböкаї (И.С.) [Бур! - erbâkê, erbêxсі С.] бабочка
єргі (Б.) вел. этот [єр.+гі? ці? Ман! ☰?]. ✓
єрдä, єрдє (Б.К.) - рано, утром, рассвет [тн! R. эрт(е) ‖ ерте ранний, ранний] [Як! нек. ärdä утро] [т! ☰ ран. утро, до того самый] см. ärта (Н)
єрдар (Б.) - теперь
єрдат (Б.К.) - скоро, в непродолж. времени, сейчас
єрдєну (Б.) - мудрый, сообразительный, храбрый, искусный, отважный; храбрость, смелость, искусство [тн! R эрдем ‖ ердем - мудрость, искусство, сверхискусство] [т! ☰ ibid.].
єрдібäс (А) - глухарь ♀ полулуха [предполагаемое!] теперка. см. єрдісіс (А)
єрдісіс (А) - см. єрдібäс
єрнівалмі (Б.) - вот так
ерє (М), ärä (И.С.) - прясть, сучить [Бур! ёге. пер С; єрєнєт]

єрє, єрї, єрі (Об.), єрі (Т) [т! ☰,] - этот
єрёбаї (Б.) - обычный, домашний, немудрёный
єрєбіма (Н) - всегда; , см. єрєбір. (А.Н.); постоянно
єрєбір (А.Н) - см. єрєбіма
єрекєдї (Б.) - отдельно
єрекєєта (А) - см. єрекє
єрекї (К.Б.А.Х - см. єракї и härä (И.С.)
єрєн (Х.Н.Б.) - дно (реки, котла), ärö (И.М.С.) єрä (М.), hєран (А) [т! ☰ дно (метафора, мат. ест.)]
єрєвун (Б.) - эта сторона реки
[єрєw іннїкіw (Т) - сегодня]
єрга (Б.) - быть праздным, отдыхать [т! ☰ остановиться в дороге; ☰ привязать]
єрга (Б.М.К.) - душа, жизнь, умъ, вена, артерия, долголѣтіе; дрыгать (Б) [т! ☰. жизнь, дыханіе, тонкая кожа душа, жизн. сила]; жизнь, дыханіе (М.);
єргаїн (М) - такой, этакий.
єргацамї (Б.) рел. [сф. єргї ?]
єргаламїї (Б.) - противъ воли, насильно [тн! R эрхэ ‖ ерке власть] [т! ☰ насиліе сила] [т! ☰ ☰ дыхательная сила] [т! ☰ ☰ ☰ насиліе] [т! ☰ ☰ ☰ ☰ сквозной ветеръ]
єргäлі ☰ (М) - шаманство "весизъ"
єргє (Б.) - болѣзнь: разл-да вѣтры) приходы: судороги, закр. глаза, потеря сознанія.
єргелі (Х) - низ [сф оргу]
єргі (Б.) - см. єрга
єргелін (Б.) - низ, подъ [сф оргу] ↖
єрген, ärген (Б.) - нижній, находящ. внизу
єргї (Б.) - спускаться, приходить сѣвер [см. оргї]
єргї (Б.) - сторона [т! ☰. сторона, бокъ].
єргїдä (Б.)
єргіддат (Б.) - здѣсь [єргіддат - таргіддат: здѣсь, тамъ]
єргїлі (Н) - дешевле (i.e. ниже)
єргїлін (Б.) - подъ, [вдоль подъ его]
єргїлан (Б.) - внизу находящійся.
єргїн (Б.) - нижній, нижній мірг. [сф. оргу]
єргїна (Б.) - обнищать, попасть подъ чью-нибудь.
єргїттун (Б) -
єрї (Б) чистить, сѣять, расчищать что дн аңга [т! ☰ вѣтеръ ☰ ☰ мести] [см. ер (Т) - отгребать лопатой]
єрідаңган (Б.) - suff. без значенія (дн ритмо)
єріґда (Б.) рел. липа
єрїн (Б.) - см. єрє
єркä (М) - [связать] см. арка
єркакї (Б.) - стягивать (e.g. танцами въ кружку)
єркє (Бр.) -
єркі (Б.К.А.Х) - см. арка [связать etc.] ☰ пятую зак.
єркі (М), аркіті (И.М.С.) - думать [т! ☰ ☰ ☰]
єркі (Н.Б.) - см öркі
єркігін (Н) - [? большимъ стать ?]
єркіла (К.) - веревочка для скрѣпленія чего-нибудь деревяшки.
єркö (Бр.)
єркон (М) маленькій человѣкъ, ничтожество

ерку (Б.)рас. – заходить (проходя мимо)[см. ірку
еркугіл (Н) – по́верху
ермева (Б.) – змиско = ермелва
ерневі (Б) = ерєінеңі
ерта (М), ыртä, ärtä (И.С.) – см. ерда
ерті (Б.)
ерукта (Бр.)
ёрул (М) – веретено [Бур! Ibid.]
єсєву (Бр.) –
єсігі (Б.) – пославший
ескенда рас. (Х) – см. осконда [брошка
естан (Т) – питанец [Рус!]
етакьа (Бр.) –
етє (Бр.Н.Б.А.К.Х.) – см ätä
етé (Бр.Б.К) – см. ата [быть в гостях]
етє (Н) – ?óто : переходить.
етев, етєw, ötöw, otow (Б.) – подсмотреть, подглядать [шалишь шалава, хреналюра].
єткаңцаң (Б) – см. аткан
єтнува (Б.) – см. аскува
[єўчігім (Т) – пастух]
[єўрі (Т) – ивовый [е.д. мірі-него]
[евенкі (Л) – поперек, поперечный].
евенкі (Од) – самоназвание тунгусов; ewін (Т), öвоңкі; овінкі (Х). [(Бр.Н.Х.М. Борз А.К.Б тун а р.Жилинда, Киев. Ан. обл.) [ф евєму, евдіт]
евенкічен, öвоңкічен (Б.) – вм. евенкі
евдіт (А) – говорить по тунгусски
евеу (Б) – подниматься, залезать (наверх)
[ewгі (Т) – пасти]
[ewі (Л) – см ов'і [играть]
[ewікаттін (Т) – игрушка]
[ewті (Т) – см офтй
[ечухкі (Т) – близко]

фендарі (Б.) – румяна [т!] [Зах.-фань-камонт] [Кит! јан'] [дереја фендарі]
фуьа (Б.) – пропустить перешагнуть обиду [т! без внимания, ібіл]
фрунькан (Б.) – фразан

га' (Б.) (Н.S.) [(Or.Х.G.) S.] – восклицание подтверждения [well, northen. S.).
гā (Од) (И.С.) (Т) (Л) [т!] – брать, купить, взять, взяла невесту, жену; накалать. [ф гада]
гаґевуł (Н) – сосед. плем. от.
гаґінтал (Н) – ? [ставится всегда в конце слова]
гада (Н.S.) см гā [гаді (Or.) газі (G.) S.].
гāдā (Б) кусок, единица круглая штука [т! Sp. гāда]
гада нʼурні (Б.) – старая свистящая
гадагала (ў) (Н) – охранять (не о собаках!)

[гадʼанін (Н.S.) покупатель [ф гада]]
гадʼу (К.Н.) – принести, доставить, привезти
гаңінасін (Б.) – мстить [кімунті гаңі...]
гаңігі (Б.) – взять обратно
гаңʼу (Б.А.Н) – см. гадʼу
[гäзäган (И.С), гäзан, газіган (М.С.) – широкая коса [Бур! дезере С.] см. гозікал (Н)
гагдагір (К) – назв. рода
габ (К.Б.), гäб (Х), гак (М), гоб (Х), гак (И.С), гаң [ф. гол (Н), гатна (Б)] [т! ? кобыла] боук [т! R. гф, гö, кó // гегун] – кобыла
гäб (Х) – см. габ (кобыла)
габ (А.Н). – лебедь
[гäхан (Н.S) – подбородок]
гай (Х.Н.) – дух в ортідунда (Н); мертвец. альтад нечистый (Х)
гайбу (Н) – махать, размахивать см. гаі
гайка (Н) – идти
гайка (Б. Н. Бр.М.) (И.С.) – удивляться, раздумывать, поражаться [Бур! дайхапат.
[т! Sp. гайкамбé] но [т! ?] [т! ? : удивление] [гаjакай ?]
гайкалді (Н) – случай, происшествие
гайкамугді, кайкамугді (Б.) – удивительная, замечательный, достойный удивл. [ф. гайкі
гаів (Н) – см. гайбу
гаіно (М) – гнездо [Рус?]
гаітеі (Б.) – сразу, запятым [т! ?] = кайтеіті (Б.)
[гаjа (Н.S.) – см. гара] [вытка]
гаja-гаja (Б.) – притяж общий северный
гаjамеі (Б.) – притяж при "буніду"
гаjвеі (Б.) – красивый, хороший [ф. гоjо]
гäjel-гäjel-га-га (Б.) – притяж. общ. северн
гаjукаңін-гаjукаі (Х) – притяж тунгусский
гäк (И.С.) – см. габ [кобыла]
гāк (М) – см. габ [кобыла]
гáк-гáк! (Б.) – ономатоп. – птица гāкі.
гāкі (Б) [кāкі] (Н.S.) – ворона [т! ? черная ворона] = гахі (Н.S) [гāкі (Б) (Or.) S.]
гāкі (А) – дерево "воронья ягода": нем. черная ягода, дерево вишни красное.
[гʼäкін (Т) –, гʼекан (Т) – сокол] ф. гёкіі
гäкін (И.С.) – коршун [hawk] [т! ? птица зап.
гакор(і) (Б) символ. знак положение руки сомкнут блокить и с подъемом кисти вниз плеча кулаком [Рал. перев.]
гакоса (Н) – вместо
гаксаł (Б.) – "кобольник, место куда загоняют коров; загон
гаксімат (Б.) –
[гäкні (И.С.) – мерзнуть; чувствовать холод
[гäлā (И.С.) – просить [ф гäлá]
гала (Н) –, гäлā (И.С.) – просить, требовать
[гäла (т) (Т) – см. гäлā (искать)]

гāлā (Б.К.Х.А.) - искать [зверя, вещь etc.]. гава; гāва (Б.К), бе̄ла (Б), гавва (Б.) <
гала(тя)(Н) - идти осторожно, тайком подкрадываясь. [искать?]
[гава (Н.S.) - дальше]
гала (Н), нāла (М)(И.С.), ңāла (А.Б.К.)(И.С.) нгала (Н.S.)[G(Or.)S.]; нāлi (Т)(Л) [т!] [тт! R. гар, бар] [Як! нек. карь (кара)] - рука
гавача (Б.) - чуть было, едва не...
[гавадо (М.С) - гусь [Бур! С. доваң].
галаҳан (Б.) - дух, хозяин огня [тт! R. гал ‖ бал - огонь]
галакта (Н) - работать [i.e. искать работу].
гāлакта (Н), галāкта (М), гāвāктā (И.С.) искать. [cf. гала].
гāвāктā (И.С.) - см. гāвактā (Н)
галāкта (М) - см. гāвактā (Н).
гāвāмō! (Б.К.) - междом. удивления. [← нават. etc.].
гальу (Б) - мiръ, периодъ времени [тт! R. галаў ‖ галан ‖ балба < санскр! kalpa]
гальца (Б.) - держать, -ңāiна (Б.) - держать в руке [гала] [cf т! нагибаю работать:] [незаписано счет!] - одноврем. оправдание.
гальна (Н) - дикий [пугливый?].
гальдуцор (Б)рел. - Suffixes?
гальул (Б) рел. [ничего не понимать]
гāлегда (Б.) - вещь или человекъ пронизан медвѣдем или тигромъ, табуированъ.
гāлеңхiї (Б.) - актъ пронзанья [cf gālerga].
галга (Х) - сухой (погода) [см. алга?], вёдро [cf. галгаан]
[гali (Л) - купить cf gā]
галiл (Н) - блядливый [пугаться?].
гальāн (К.) - вялеть, вялеться, проясниться погодъ [cf галга (Х)] [т! проясняется погодъ]
гамāр (Х)(И.С.) - см. амар
гамнā (И.С.) - берегъ, сохранять [Бур! С. дампамар]
гамна (Б.) - старая, большая кобыла [cf. габ]
гāмшi (И.С.) - сопсальться [вегелен] [Бур! С gemšeпер]
[ган (Н.S) - см. гаң]
гаң (Б), ган (Н.S), [га (Or.), гāнг (G.)S.] [т! сталь прежде] [т! сталь ← Кит!][S. Кит! G.5903]
ган,ца (Бр) - ночь
ганā (Б)рел. - см гане, гане - глупый, слабый, непонимающий [в молитвах для самоуничижения] [тт! слепой, женский, гнусь, см. тяпкомъ и душой].
гāнā (Б) см. гене
гāнар (Б) - ганские (жители).
гāнау (Бр.) -
ганчi (ка) (Н) - промышлять.
гāңде, коңде (Б.) - кресало, и прил. для добыванья огня [оип гаң] см. ганді (Н.S.) кāңді (Б.)
[ганді (Н.S.) - см. гаңде.]

ганiцорка (Х), ганiцука (К) - "тороки", взади епдла
ганiцука (К) - см. ганiцорка
ганза (М) - богородичная трава [для очищенiя]
ганзук (М) - ремешки у епдла [cf. jannikma (A)], гаңган)] [Бур! ганзуба]
гаңга (Н) - расшитое душистое для очищенiя [cf ганзук].
гаңге (К.), гаңгу (Х) - дерев. длин. крюки для подвышиванiя котловъ [Даур!]
гаңгу (Х) - см. гаңге
[ганса (И.С.) - трубка [Бур! дапsa С.] [Як! нек. хапса]; хапна (Т), хаңба (Л)
гаоli (Б.)(Н.S) - корейцъ; медь (Б); [гаоli (G.) S.] [Кит! gao-li. G.5927 and 6911. S.] [? гābli (Х:)] [тт! R. гуili (Н) ‖ баоli, корея, медь] гōli (И.С.) < медь.
гар! (Б.) - вот! вотъ! мгновенный
гар(ä)(G.)[Т] - см. гара
гарā (Б К. Х. Н.)(Т.S.)[G.)S.], гаја (Н.S.)[т! вотъ, вотка.
гарā (Н)(И.С.) - время, [Nachteule (И.С.)]
гарä (Б.) - очень
гарабu (Н) - грабли [Рус!].
гарāl (И.С.) - зеркало [Бур! дегеё С.]
гарāнда (Б) см. гарунда
[гарбāуiн (М.С.) - работники]
[гарбī (И.С.) - см. гербi [казаться]
[гарбī (И.С.) - см. гербi [имя]
гарда (Бр.) - ?
гарган (И.С.) - семья ← [т! ?]. [у Castr. ошибка]
гар'i (Х.Н.) - обрубать.
гарк'i (И.С.) - долгъ [т! ? плату у Зах!]
гарпа (Б.Н.)(И.С.)(Бр.) - стрелять изъ лука, освѣщать лучами солнцу (Б. Бр.) натянуть тетиву (Н) [т! ? стрельба из лука]
гарпа (Б.) - стрела [т! ? стрела] (см 4 здесь ниже)
гару(т,г) (Б.) - бросать, шевелять = гарунда
гарунда (Б.) - бросать, шевелять см. гāранда] [cf. гару (т, г.)]
гас'i (гас'е) (Бр.)
гасi (Х.Н.) - вынимать, извлекать [e.g. сорочку из мяса]
[гасiн (Н.S.) - деревня [гаса, гасан (Б), гаса (Or.)S.] [тт! ? - деревня т! Sp. кажiн]
гāтā (И.С.) - отрезвляться.
гāтá (К.) - Полярная звезда.
гāтāрā (Х) - караулить (о человѣкѣ)
[гатпапi (Н.S.) - см. гарпа]
гаўеi (Х) - медь [cf. гаоli]
гáун (А.К)(Н.S.) - палка [гау (Or.)S.]; употребляется для отталк. оленухи (А.К.).
гавдал (Н) - впередъ [вастрелить].
гāвкi (Х) - [cf гаоli] - гильза [cf. гаўеi].
гавтогаi (Н) - мифич. змiя [тогаi] - змiевидный за моремъ [тобоi ‖ тобаi - змiя тт! R.].

гаw (Бр.) - см гаҕ
гаwнірацʼі - га-га (Б.) - крытый общ. сев-вен'ов
гawli (Б) - медь ф гаові [латунь, бронза]
гаwу (Б.) -
гē (об) (И.С.)(Н.S.) - другой [m! ʔ] [гоji (б) S.]
гē (Б.) - умца, порядок фанз или горы;
ге (Х) - назв. г. Хайлара
[гед (Т) - см. гіда
геда (Н.S.), (Б.) - см. гіда
[гедавабі (Н.S) - убить копьем, гідавацрі, [гедаці?] (Н.S.)
[гедемук, гӧдӧмук (Н.S.) - затылок, шея [гедемоік Т. Ох. S.]. гідімік (Т)
[геді (Л) - см. гіда]
гегдаalle (Б.) Рец. - сердится, много говорить
гегін (Х)(Н.S.) - медь [красная] [гӧгін (Т.S.) геонг (G.) S.] [m! ʔ] - гюань-цзо (Jeu)] гебін (Б)
геҕату (Б.) - нищий [m! Sp. геҕату]
гебін (Б.) - см. гегін
гебун (Т) - см гіс
гейчу (Б.) - идти шаману в мир мертвых.
[гейкоl (Н.S.) - кривой ногой]
[гейкон (Н.S.) - варвзать] сф. гейкоl
гекачан (Б.) - орлан [сф. кекачан]
гекакун (Б.) - объяснение
гекан, гакін (Т) -, гекон (Л), гекін (Б.) - сокол
[гекан (Н.S), гехан (Н.S.) - голость. [гіака (Or.) S.]
геніla (Б) - качать головой вперед, кивать [m! ... ibid.]
гекін (Б.) - см. гекан [и корищун]
[гекон (Л) - см. гекан.
генучінін (Б.) - на другой год
гелан (Х) - большая, двойная юрта
[гелесі (Н.S) - холодный (е.g. вода) [гелісі (Or.) S.]
[гелталді (Т) - белый [о ночи]
гелуку (Б.) - правая треть фанзы [место почетная для мл. гл семейства] [Даур!]
[ген (Т) - рф рожать [сф. геҕа]
ген (Б.Х.) - истина, смысл, втора [m! ʔ] ясный, светлый, разумный] [сф ген ҕнім]
геҕа (К.А) - кричать, визжать [собаки от боли если бьют] [сф генҕ (Т)]
генáчі (Б.) - смятно: ге+н+ачі - напоминающее, похожее, кажущийся, казалось
гендук (Б) = дакун ?ж
геҕна (м) (Б) Рец - резон, смысл [сф ген] отличить
ген'і (Бр) [генн'і (Л) - убирайся!]
[геоксе (Н.S.) - тюлень]
[геоl (Н.S.) - весло, руль = гевуе (Н.S) [геоl (Or.), гjаоl (G) S.].
геоlан (Л) - союз Большая Медведица [сф owlan, довольно]
герр'і (Б.) - смотрельщик, осведомляться [в лодке и только на воде, е.g. посмотри идет ли лодка, только на воде, е.g. посмотри идет ли лодка, удивительно гер'ікае.]

гераmна (Б) Рец - см гіраmна
[гéран (Н.С.) - см гіран [мать]
[герана (Н.С.) - мать гіран [мачеха]
гераванті, каравантi (Б) Рец много
гер'і (Б.) - берег; гірі (Н.S.) [shore, coast]
[геркі (Т) - [см. гіркуу] - ходить]
гēта (Б.) Рец - отвар мяса с костями и хрящами (студень). [сухожилия ног коня для колбасы]
[геуу (Л) - приятель] см. гев (Н.S.)
[геуліб'і (Н.S.) - греть]
[геулімді (Н.S.) - гребень]
гев (Н.S.) - друг, см геуу (Л) [сф геві (Н.S) брат]
г'ева (А.) - шапка маньчжурская
геванган (А) - в прошлом году, см. гечану
гечану (Т) см. геванган, гечану гауду (Г) - в позапрошлом году
гē! (Х) - междом. удивления и одобрения
. геган буркан (Б.) - см. нумʼін буркан
гејавум (Н) - во второй раз, вторично.
гекчан (Н.Х.) - см гекчан
гелā (Б.) - чуть было, едва [сф. галача]
[гелзіl (Л) - довольно]
гелван (Н) - см. гілван
гēн(є) (Бр.Б.Н.Х.А.К.) - идти, уходить, течь, [генē, гонӧ, гäнä] [трудно ткать]
[ҕєнє] [m! ʔ идти]. ҕана (А), ҕєнє (Л), нгонӧ (Н.S) [гӧнӧме (Or.) ӧнӧтӧē (G.) S.] ҕянā (Мг) нäнä (И.С). єнє (М.)
генє (Н) - становиться, делаться [сф. ген(ē)]
генєфкана (Х) - посылать (идти) √ гēнє
генєссігаус (Н) - непременно [от генє?]
генєв (Б.К.Н.) - увозить и генуу (Б.) уводить
геҕгеда (Бр) -
генуу (Б.) - см генєв.
гера (Б.) -
герані (Н) см. гірані
герба (Б.) - см. гірб(а)і [работать]
гере (Б) - все, весь [m! ʔ] много, другое, разное, множество]
герен (Б.) - сдурить, сойти с ума
герен (Б.) - дурак, полоумный [сф. гаро]
герен (Б.) - см. гере
гергай (Х) - жена, супруга [m! R гэргэй ‖ гергеі, гэрэа, супруга]
герна (Б.) - осматривать
гетеҕен (Б.) - коса у женщин [слово редкое]
геўчаку (Л) - кривой, изогнутый
г'і (mz) (Б) - грести
г'ігуу (Б.) - уносить, дугу, идти шаману в буніе [сф геігуу]
г'іда, гēда (Б.Н Бр. К А Х) желать, просить, [сф. гіда - конец]; гідаеа (Х.); порушить, г'іда (Б.Х.Х.), кіда (Н), гега (Б) (Н.S.) [гіда (Т) гедʼі (Л) уіда, зіда (Н С), цедʼі (Л) [Зада Бур'с] [m! R ʼіда? ‖ ціда] [S. probably Кин' Зіа, *гіат G. 1171] [Бур'п. жада]

гідалафкі (А)-стрекоза
[гідіміk (Т) - см. гедетук]
гідінікта (Б) - овод мохнатый, пестроватый
гідінікта (Х) - см. ҫіБінікта (Н.)
гідрчакса (К.) - шкура козули
гідруон (М) - см. гідрчон
гідрчан (К.Б.Х.) - см гідрчон
гідрчон (А.Н.Бр.) - козуля вообще; см. гідруон, гідрчан; гінуан (Н.С.)
гідрса (К) - покрышка на юрту (из козули)
гіја (Бр.)
гіl (А)(Н) = rel [дружие]
[гіlaxa (H.S.) - гилякъ]
гіlakla (Б). verb.
гіlāмі (Б.) - гольды нижнеамурские и Уссурийские [в отличие от Сунгарийск. служил. в 8 знам. орг.]
гіlан. (М) - остатки молочной массы после выкуривания араки. [Бур! цаган]
гіlāптун (К.) - браслетъ см. ӧіlаптун (Н); гіlептун, гіlафун, ӧіlапун (Н.S.)[гіlапту (or.) relefmo (G.) S.]
гіlбаңгін (Н) - кличка оленя.
гіlбаl (Б.)рел. - принять жертву духу [m ?' возможно попарно при жертв. поднесении]
гіlбаlі (Б.) - светить, ясность, блескъ [m. ?' ясный день][m ?' блестящий dтіlаў][m! ?' блескъ]. <
гіlбäр (Б) - наконечникъ стрелы [противопол. конецъ сāні;] [m! ?' кост. головка стрелы олен. рога или кабана]
гіlбарін сауарр (К) - игреневой [масть] светло-
гіlбāун (А.Н.) - кост. или рогов пластинка прикрепл. сзади следа для подвяз. вьючн. оленей].
гіlдерчі (Б.) - стрела костяная.
гіlга (Б.) - шатается пьяному
гіlгі (Н) - кольцо у женск. передника [cf. гіlдукан]
гілгі (Н) - см. гіlіргі
гіlгікакун (Н) - холодно cf. гілгі
гіlдукан (Х) - кольцо (у пелеринки) [cf гіlгі]
гіlца (Н) - гильза [Рус!] ружейная
[гіlептун (Н.S) - см гіlаптун]
гіlга (А.Н.Бр.) - олень холощеный см. гіlгä (Н.С.)
[гіlга (H.S) - самецъ оленя (Н.С.)]
гіlі (К) - ремни на обуви
гіlіlгі (Х) - остывать,
гіlіргі, (гіlірга(Б.) (Б.К.) - холодный, см. гілгі
гіlіје (Б) - соболь (охотн. терм.)
гіlіlгі (х) - остудить.
гіlма (Н) - блестящий [m! cf. гіlбаlі] m! ?' блестящий
гіlмакіндун (Б.)рел. - блестящий [cf. гіlма] ? <
гін (Х) - возвращаться [? cf суңгі][полмыть?]
[гінгі (Н.С.) - уголь [Бур: ginze С.]
гінгне (Б.)рел. чистый, опрятный [m! ?' чистый, опрятный, невинный, непорочный]
[гінуан (Н.С.) - см. гідрчон]
гіралгу (М) - шевелить, трогать
гірамда (Бр.Х.Н)(Н.С.) - кость; гірамна (Б.К.) могила ка?' гірамна (Б.)[иногда могила]. [m! ?' кости] <m!?
гірамкі (Б.А.) - могила (Б.), подвесн. ?' гроб (А) [cf. гірамда][гірамкічі (А). место ряд?? ?? кости подвеш. гроба]

гірамна (Б.К.) - см. гірамда
гіраммада (К) - устраивать поминки. [= гірамна чава...]
гіран (Б.Н) - шагать, гіранасі (Н), герана (Н.С.) cf. гірасікта (Н); геран (Н.С. - шаг)
гірані (Н) - переходить, отдыхать(?)
гіранісі. (Н) - гіран
гірāсікта (Б.) - шагъ (мгро)
гірбачін (Н) - работникъ. [cf. гірбі (Об)]
гірбі (Об.) - работать, гірібі (Б);
гірбі (Х.М, Н. ... Об.), [герді, гäрбі?]. - горбі (Н)
гірбі (Н) - назвать; имя. см. гірбі (Т.Я)
гірбі (Т.Я) - см. гірбі [имя]. [m! ?' имя]. <
гірбіlак (А) - тезка, одноименный
гірбіlак (К) - назв. речки; впад в Амуръ около сел. Черняево.
гіргіwlан (Б.) - погремушки на шаманск. бубнъ.
[гірі (H.S.) - берегъ [кіра, кера (G) S.]. см. гері (Б)
[гірі (Н.С.) - обрезать, срезать]
гіркі (Б.) - жена, супруга [m! R. гэргэй || гергеі ірж.] [см. герган (Х)] [в присут. жена; хорошее слово]
гіркоwн, гіркоун (Н.Бр.) - коверъ изъ кочбы лапъ; полати, нары (у ?)
гірку (Об.) (Н.С.) - бежать, ходить по разным местам, страдать, мучиться [физич. и нравств.]; путешествовать; ухаживать за ♀ (Б); бродить; идти (Н.С.)
гіркӯ (М) - пастись на ходу.
гіркумат (Б.) - тянуть (в сторону)
гіркусік (Н) - мужской кафтанъ (для охоты)
гірсамда (Н) - тряпочка (на рел. вещах) [жертвенные], лоскутокъ
гіс (Н), гісавун (Б), гісівун (Х.К.), гісівун (Н.С.) гебун (Л), чебун (Т) [m! Бр. гізун ← m! ?']
гіса (Б.) - потаскушка, блядь [m! ?' [слово → ?] ?: блядь]
[m! ?: распутная ♀]
гіса (Б.Х) - петь по шамански.
гісавун (Б.) - см. гіс
гісіlча (Х) - кислый, прокислый
гісівун (К.Х.)(Н.С.) - см. гіс.
гісівун (H.S.) - the rod of a shaman [? см. гіс?]
гісу (М) - состояние транса у шамана [гісу бија].
гів (Н.Х.) - трясти, вытряхивать сильно etc.; бабить [патроны, пистоны, пробку .Х.]
гівун (Б.К) - плетенка из тальника [для двери (юрты, амбара)], для сушки черемухи, рябины.
гобңі (Л) - см. гобңо
гобңо (Б.) - см. гобңі - приподымать, идти вдоль, "совмещать"
гочін (Т) - на будущий годъ.
гочін (М) - см. гомін [30].
гочур (Б) - обувь [она же и для погребения]
гоңігір (Н) - назв рода. [? оңігір? тоже?]

гоцоl (Н) – делить, обкусывать
гозікаl (М) – см. газаган, газан, газі ган (Л.С.)
[Бур! С. дезеде][Бур! гозіба] – коса у ♂.
гог (Б.) есть.
гогда (Х) – курносый
гомі (Н) гулять, обонять [ш, чо]
гого (тогда гобо) (Бр. Н. Х. А. К. Б.) (Т.) (Л.С.) [т!] – лаять
гōго (Н) – топорище, ручка топора.
гогса, гокса (Б.) – кожа зимы, покров. на первых птицах [т!][т!]
гоб (Х) – см. габ (кобыла)
гобі (Бр) – уголь
гохо (Н.S.) – крючек для котла [гоко (Ог.) гохо (Б.) S.]
[т!] → у плаща и корсажа. [Як! Пек!
кōкō – крючек для вши платья], ср. гоко (Б.)
[гоно (Н.S.) – см. гого]
[гоігакта, гоізакта, гуігакта, гоігехта, гаргахта, гургакта, гургахта] (Н.S.) см. гургакта.
[гугахта, гунакта (Ог.), гугакта, дунахта (Б) S]
гојо (Н.Х.) – красивый (о платье Х.) (вообще Н.).
гојо (Н.Х.) – наряжаться, франтить. [Баргут!] (Н)
[гојо (Н.S.) – см. горо [далеко] [горо (Б). гоо (Ог.) S.]
гојонокта (Н) [цветная?]
гојомсун (Н) – франт, "фарсунь-человѣкъ".
[гојонті (Н.S.) – см. горонті]
гојовун (Б.А.Н) – ранить [т!]
гојовун (Б.Н) – рана; ранен – ой (Н).
гокіlго (Б.) – птичка мал. (кричит на р. Аргуни)
гоко (Б.) – крючекъ для упряжи; петля [от обмен. полуа до Зсущ. указ. падежа] [см. гохо]
[т, Як!] ср. гокодо.
гоко (Б.) – Запутаться [т.]
гокодо (Н) – крюкъ (у ружья) [ср. гоко, гохо]
гоколо (Б.) – Запутать [ср. гоко]
гоноті (Н) – косой, одноглазой
гокса (Б.) – см гогса
гол (М) – ось телѣги [Бур! об. п. гол.]
гол (Н) – см. габ
гōл (М) – рѣка [Бур! гал – рѣка] [т! R. гол ‖ Буол]
[гол (Л) – дерево растущее] голі (Т); [середина.
голде (Б) – см. – сердцевина, центръ, середина; преимущ. по длинѣ, на длину, протяженіе]
[т! R. голде ‖ ҕолда, наход. посередине]
[ср. голін] ср. goldi
голдіуа – (Б.) фам. – худо делать. ↓ ср. golde
[голдіх (Н.S.) – солдат]
голдутна (Н.) – осторожный [ср. голде!]
голц' (Б.) – закрыть плотно
голема (Н.) – Золотой сапогъ, вытягивание
голēна (Б.) – мука
[гōлі (Н.С.) – ср. гаолі лицо красная]
гōлл (М) – ср. гаолі, лицо желтое, желтуха
[гólі (Т) см. гол.]
[гóліфкані (Т) – высокъ]
гóлін (Б) – середина, средина, хребетъ хребта, семя между пересѣченіе [ср. голде]

гōлінгрі (Бр.)
голлок (Б.) – далеко!
голо (А.Х) – см. голо
гóлó (Б.Н) – см. голо (А Х) [ср. гол (Л), голі (Т)]
бревно (большое для топлива), голу (Н.S.)
голо (Б.) ср. гуло – округъ, середина области, центръ дуна; [т! одно изъ значеній: область]
голō, голо (Н) – просить, умолять, [кн. гоборо]
голо (Бр) = гава (Бр.) [искать]
голофко (Н) – жиръ, слега
голофко (А) – привязать къ бревну [оленя]
голокон (Бр.)
гололо (Н.) лаять ср. гого
гóломта (Х) – см. голумта
голомтан (А) – то что находится подъ костромой, мѣсто для огня ср. голумта
голорі (Л) – привѣтливое
голоро (Н) – про см. голō
голоwго (Б) – цвѣтокъ желтый [врядъ ли его ѣдятъ]
[голу (Н.S.) см. гóлó (Б.Н.)]
голумта (Б.К.М) (И.С.) – голомта (Х.), голомтан (А)
[тс! R. гал огонь][Як! холумтай][т!]
мѣсто для огня (Б.К.М.)(Х)(А) (И.С.)
душа огня (Б.К.М. Х) [* мѣсто для огня]
голункó (Н) – голубь [Рус!]
гōмілла (Б.) –
гоңдун (Б.) – лодка большая многовесельная.
гоңбуро, гоңбор (Х) – держаться ремня у [т!]
гонім (Н) – длинный, нонім (М) (И.С.) [вдоль] зонім (И.С.) уоңгнам (Л); оном, гонум, ганнам, нгонум, нгонном (Н.S.) [нгоніме (Ог.), воніміе (Б)] [т!].
гонімін (Х) – длина [ср гонім)
гонімур (Н) – удлинять [ср гонім]. см. гоном.
гоно (Б.) – см. гене (идти)
гоном (Б.) – [ср. гонімур, гонім.] – длинный, удлинять, удлиняться, становиться продолговатый
гономо (Н.) – курносый [ср гогда (Х.)]
гону (Н) – еще, в продолженіе
гону (Б.) – см. гену (вести).
гоóкі (Б.) – соль.
гончур (И.С.) – купить [Бур! С. дорéит]. [ср канчур etc.]
гóрад (Н) – городъ [Рус!].
горбіду (Б) – козел. видимо заимств. из Зап. Эвенк. или Нан
[горбан (Л) – далеко]
горі (Н) – сумасшедший [ср. см. гара, герен]
?[горкактаво (Н.S.)? – небо palate = гурнактар. корканта]?
горо (Об.) (И.С.) – далеко, далекій, долго [т!]
городо (Бр.) – далеко ↓горо
городо (Х) – давно, долго. ↓горо
городу (А.Х. Н. М.) – давно, раньше, когда ↓горо.

городук (Б) - издалека √горо
городувʼі (Б)
горогʼіт (Х.Н.) - см. городук √горо
горо l (Н) - удаляться √горо
горові (Н) - дальше √горо [вдали]
горолвочеро (Б.) - дальше
гороло (Н) - далеко (direct.) √горо
горо lуідімар (Н) - дальше
горон (М) - гробъ [Рус!]
горонті (Х) - износить, стать старым.
горонті (Н.Бр.А.Х.К.Б.) - старый, древний; изношенной, ветхий (Б.К.Х.); неджирапе черное [мясо] (А.)
гороткʼі (М) - далеко [direct.] √горо
гороткʼі (Х.Н.) - вдаль, вперед √горо
горў (Т) см. горо [Як! пек. ӧр.]
госі (Н) - см. гомі
гостʼіцʼа (Бр) - гостинецъ, подарокъ [Рус!]
госуе (Бр.)
гомі (И.М.С.) - см. гомі
гомі (Х) - горбкий, соленый, невкусный, пъкий
гомʼі (И.М.С.); госі (Н); гомігді (Б), гоуі (М.с) [m!] → горечь, горький]
гомін (Б.Х.Н.), гочін (М), гутін (М.Х.) гуцʼін (И.С.) [mn! R. гогошін ‖ бучін - Зо] [m!] - придувать.
гомкоптун (Н) - заталокъ
[гоў (Л) - см. гого]
говаір (К.) - каз. рода (Кумарок).
говцарʼікан (Н) - кривляться, ломаться.
[гові (М.С.) - лугъ [m! травянист. болото].
говос (Бр.) -
гов... (Бр.) - см габ
[гӧlді (Н.S.) = гӧрбі см. гірбі [имя]]
[гӧlӧ (ji) - (Н.S.) - просить, искать [см. гаlа - искать]
[гӧlӧкто (Н.S.) см. гӧlӧ, гаlа][
гӧмгоl (Б.) - сожалеть [m! обдумывают, обращаются к раскаянию]
[гӧнгі (Н.S.) - горшокъ глиняный
[гӧсӧ (Н.S.) - вместе (together.) [гӧсӧ (О)(б.)(Ог)S.] [m' ← [gö-dzu Kim! G. 6025, 12365].
гу (Б.) - стекло [Даур!] ← m! ② камень иной, не прозрачный, на подложки (чашки etc.)]
гуанʼго-гуса-gаі (Б.) - привычка ангина совсем.
гӯda (Н) - гриб на дереве (большой, злой).
[гуцаlgʼігіна (И.С.) - земляника, клубника][см. гудігані]
[гуцін (И.С.) - см. гомін]
[гучір (Т) - течь, протекать]
[гудʼі (Т) - см. гуді]
гуді (Б.Х.) - брюхо [волица: толстый брюхо: и ребенок] см. гудʼі (Т) [сф. гудіба]; гудӓ, гудєба (Б.) [mn! R. гӱзӟ ‖ гӱдеге - брюхо]
[гудігӓ (М.С.) - см. гудіба]
гудіба (М.Б.К Н.Бр.), гудібі (Б.), гудебатаl.. (Б.) - эпидемия, брюхо; [mn! см. гуді][m! ② брюхо, толстый, тяжелый, большой]
гудігаʼі (Х.Н), гуцаlgʼігіна (И.С.) - земляника гӱзіга (А.)

гудібу (Н) - внутренности сф. гуді, гудібй
гудо (Бр) - уголь
гуцца (Б.) рец. - любить, заботиться, думать о... см. гуцца (Т)
[гуцца (Т) любить [m! ② любить] см. гуцца (Б) рец
[гузӓjі (И.С.) - дизид ?
[гузjаі (Н.S.) - красивый] [handsome, beautiful]
гузіга (А) - см гудігані
гугда (Б.А.К.Х.) (Н.S.), гогда (Н.S.), гугдӓ (Б.) [гугда (G.)(Or.) S.] - высокий [m! ② бугор, высота] [гудіg m! R. горбатая, большая ② шишка] [m! ② высокорослый.]
гугдакпӓаніч (Б.) рец высокий хребет? [сф. гугда]
гугдакта (Б.) - высокая вершина [сф. гугда]
гугданіч (Б.) - см. гугдктанін
гугдоміlа (Б) рец. - стоять выше
гугна (mr) (Н) - разгибаться
губоргі (Бр.) - вил.
[гухі (Т) - орган
[гухута (Т) - вопс]
гуічеl (Бр.) -
гуjсуч (Н) - берестяной сосуд для давления голубиц.
гука (Б.) - сказать [сф. гукта]
гукчана (А) - биться в сотрясении см гукланга, сф. гукчін
гукланган (Н). дуга
гукчін (Н) - сопротивляться
гукʼсʼена (Б) рец. - "гусить", плохо пахнуть [= куксʼена] [говорят детям когда они плачут]
гукта (Н) - слово
гула (Н.Х.) - зимовье, амбар (рядом), кухня (Х), грот, жилище в оригинале (Н.)
гӯlа (Б.) - нанимать, работать [Кит! гу-jен]
гуланчі (Б.) - шкура тюфяк, козуль, лиса лапина (красная). [? ulan? авар.!]
гуларгі (Бр.) -
гулцʼір (Б.) - плохое слабосилие.
гулгун (Б.) - звирь (?), промышлять (?) [m! ② звирь которые ловушки ставят]
гулʼін (К) - кабан, самка по 3-му году
[гуліна (И.С) - пасти, кормить] [weiden]
[гулкʼім (Т) - голубица]
гуло (Б.) рец. - округ, сфера влияния сф. голо
гуло (Б) рец.
гулоко (Бр.) нож.
гулсокі (И.С.) - спускающийся, изогнутый
гулувун (Бр.) -
гум (Б.) = гун (ассам.)
гума (m.) - сговариваться [см. гумат (н, гі)] < гумо
гумаґу (Н) - деньги бумажные [Рус! - бумага] [гумага Рус. зав.], см. гумасʼка[
гумасʼка (К) - см. гумаґу [Рус! бумажка]
гуматгʼірʼі (Н) - рвать сф. гума
гуматна (Н) - сотрясать сф. гума
гумо (m.) (Н) (Бр) см. гума
гун (М) - глубокая вода, часть брода [Бур! гун]

гун (Об) [гун'], [ун] (Б.); (Н.S.) [ундамбе, унд'] (Б) S] (Т) см. гуні (И.С.)
– говорить; приказывать (Н) [т!]
гун (А) – сторона [отставшее как адж.]
гунāн'ін (М) – корова по прошлому году
гуман (М.Б.К) – лошадь по 3му году (М.Б.К) [баш по 3му году (М.) сл.] [тт! гума, гунā. А жеребенок (мал. баш) по 3му году] [т! баш по 3му году]
?[тт! Гурбан – при ?]
[с присоединением позв. животного]
гун+чуву (К) – спрашивать ("справа?")
гуніна (Б) – [ласкать, погладывать, узнавать, признавать].
гунзгна (Б) – периодически приносить жертву
гуні (И.С) – см гун (говорить)
гунні (А.К) – выть (о собаках)
гунзур (И.С.) – песня [Клоўваць] [Бур! гогол.С] 573
гур (Б) – все, весь [т! все, целый, весь].
гурду (Н) – проснуться
гургакта (Об) [гургāкта (А), гургакто (Б)], (И.С) борода, уменьш. см. гургіт (Т)(Л)
гурге (М) – шевелиться, дергаться
гургēв, гурго (Б) – поехать, отправиться, скакать
гургева (Б) – нюхать (о собаках).
гура (Б) < гуран
гураір (Б.К.) – полв. рода кумарск. эвенкі [от гура (н) – полм. эвенкі].
гураљін (Б.) – сверлок полевой [т! горный земной сверлит]
гуран (Б.Х.А. Н.Бр.) (Н.С.) – косуля, кабарга [Бур! гуран, С.] [т! самец сайги] [гуран (И.С.)].
гурбаљін (М) – дерев. прич. рамка прицепная герлк кот. (урка) проходит вдел. [гурбаљін ўрко] [сf R
гурбіван (Б.) – прицеп [сf. тт! [тт! горган – || гран] или тт! R гур – запрягать, нагрузить].
гурбіла (Б.) – прицепать, тянуть [сf гурбіван].
гурім (Н) – ремень (свободный: жл!) [Бур! под. гхур. ремень]
гуром (Н) – кричать [отлет "гур"]
гуру (Н.С.) – плести [Бур! дугепāр С.] [т! плести] [тт! R гур. плести]
гуру (Б.) – понимать, знать, признавать, уметь [т! в знании: вакханство, вокрепко, конец, рок]!
гурун (Б.) – ударить, государство, народ (жертв, людей, птиц) [т! ibid.].
гурунта (Б.) – различимый, видный, признаваемый [i.e. гуру + пмнв. + рл (та)].
гусāз (Б.) – ложка [Кит. гуї-ва]
гусеїда (Б.К.) – напалочник рога (нірд), восьмизначный отвлеч. [т!]
гусє, гусін (Н.Бр.) – фронт машины, двиг. мотора [Гусіхан (Н.S), гусікан, гузікан. – ястреб [Haliaetos albicilla]. [гусі (G) S.] [гусікай, гус (Т.) S.]
гусін (Н.Бр), гус'ін (М) – см. гусє
гусіңхі (Б) Рл – напутствовать, провожать хорошими словами; [т! любить, любить по брат. пашловать цēй]
гусін (н) [? нусін сf кусі] – драка
гусінар (Б) Рел. – сущность (Рел. тюрк., но у номадов до сих пор сущности] [? т! любить] хусе. хōсу ‖ кусе желать, любить]
гусіс' (Бр) – [сf. госус]
гуска (Б.А), см. гуеко
гуска (М.) (И.С.) – см. гуеко
гускаткан (Б.А.) – волк небольшой [сf гуско
гуско (Н.Х), гуска (Б.А), гуска (М) (И.С). [сf. гуекаткан, гускоткон] – волк
гуекоткон (Н) – см гускаткан
гуāін, гусін (М и.с) см гусе
гуві (И.С.) спрыгнуть, выпрыгнуть [Бур! С. дивепар]

байдіка (А) – ягода [плодик с тонкой мякотью, сладкий, вкусная, сладкая]
[баңунча (Л) – сломанной]
[бакін (Л) – см ākін [печень]]
баба (Бр.) –
бацці (А) – кариться в баню.
батік (А) – почечуй [из колуса]
[баўаї беїї (Л) – проводники]
[баўді (Л) – старый]
[беқіта (Л) – дерево конк. мавзолеи]
[берега (Л) – бисер]
[беўенні (Л) – вместилище, антропом. и зоо. на ман. кост. [= Як. Ол. эмэбэт]
бїlmї (А) – игрушка мистиф. [красная] для дальнего шкура.
бірпаја (Н) – короче.
[бодіран (Л) – толстый [i.e. бо + діра + н] сf. діра]
[бојја (Л) – много]
бобу (Н) – делить
[ботуран (Л) – скоро] [усл.?]
боук (Бр) – см. габ [котел]
[бдбовга (Л) – пожилой, старый, старинный]
[буёік (Л) – больше]
[бутаїа (Л) – красивый]

[хā (Т) – см. сā (знать)]
[хабата (Т) – плотный]
[хабда (Т) – калия]
[хабордук (Т) – скороварка [Рус!]?
[хаїг (Т) – трогать]
[хаца (Т) – см. каїгі [потолок]
[хáхла (Т) – сова ушастая]
[хапна (Т) – трубка]

хайцу (Б.) - амбарь (у осетинах), кайцо, кăйцу
кăйцу (Б.), кăсцо (Б. из О) [m! {2 амбар для хлеба} {3 закрывать}][m! R кайцо || кăсі запечатай][Даур! кăйцу]
[хайнр (Т) - хитрая обитая женская [Як! нек. хаҙысыр - хитрая]
[хajalgi (Т) - палец ?
[хajalgin (Т) - когтище (медв., птицы etc)
[хакін (H.S.) (Т) см. ăкін (печень)]
[хăкін (Т) - см. ăкін (печень)]
хавá (х)(H.S.) [(Or.)(G.)S.] - см. кава [родн]
[халаҙа (Л) - гукка
[халбауді (Л) - плоский см. халбăуді (Т)
[сf Як! нек. хаптаҙаі ;] сf каптаҙа.
[халгаҙа (Л) - творог
[халган (H.S.) - см. алган (нога)]
[халгін (Т) - стопа, сf халган]
[халгін (Т)(Л) - тыщкать, сf. халган]
[халіб (Т) - калоши -[Рус!]
[халіпчікан (Л) - каблучник [устарикова]
[халка, hалка, алка (H.S.) - см. алука]
[халкі (Л) - см алука].
[халтаку (Т) - трещина]
[хамал (Т) - см. самал][маманить]
[хаман (Т) - см. саман]
[хаманда ві (Л) - см. сама ...][маманить]
хамнаган (х) - тунгусск кочевое забой скота [Бур! хамнаган под. (х.т.б.)]
[хаумукун (Т) - лужайка (на удочку)]
[хамун, омук (H.S.) - см. ӱмук [гнездо]]
[хаҙан (Т) - шить]
[хаҙарін (Т) - поздря см. саҙар]
[хаҙдун (Т) - палка подвешив. оленю на шею, чтоб не бегал
[хаҙҙа (Л) - трубка см. хатна (Т), [Як! нек. хамса] [Бур! С.gansa] ганса (и.с.)
[хангу, hангу (H.S.) - карась (рыба) [хангу (G.)(O)(Or.)S].
[хаҙhар (Т) - см. саҙар [дара]
[хаҙhарілкан (Т) - дарящий сf хаҙhар.]
[хаҙі (Т) - ладонь]
[хаін'ке (Т) - см. саіан [жена]
[хара (Т) - позв. рода тунг. Захаровать].
[харгі (H.S.) = каргі - деньги [Як! нек. каргы - деньги]
харгі (Т)
харца - харца (Б) - курить, татарск. слова
[харіку (Т) - друг]
[хатіргін, хатіргін (Л) - темнота, темень,
[хатіркё (Т) - тесто [? сf. актіра]
[хаудi (Т) - см. cargi]
[хăун (Т) - шевелится]
[хăур (Т) - трескнуть]
[хавану (H.S.) - работник [сf ава [работа]
[хеакіта (Т) - дерево растущее, см. неакіта, ҕекіта (Л) [дерево материал]
[хеаҙін (Т) - палить [= нінічак]

[хегдегеі (H.S.) - драть, рвать, раздирать]
[хебечін (Л) - вечерь] см. хічін (Т)
[х'егі (Т) - мыть [сf Сігі - гашо]
[хегін (Т) - прорубь]
[хеі, хăі (Т) - плесть [хеі цан.. = плести хеі = плечи]
[х'еім (Т) - омуть]
[хеjă (Т) - макушка головы [сf. ojo], темя [с 1 мпс. из 13.]
[х'елгун (Т) - см. с'ілгун [шило]]
[х'елік'і (Т) - см. елакі [купорашка]]
[х'елімкан (Т) - ковшик жестян. [? севі]
[х'елїй (Т) - пить]
[х'ентіjін ентун (Т) - ленчик алем. стула]
[херіл (Т) - сердиться]
[хесакі (H.S.) - см. ісакі
[х'ётіх (Т) - ива [сf. сектаҙ]
[хсӱра (Т) - дыхание]
[хсӱрі (Т) - сундучки для упаковки и хоз. утвай [тамтыковы] [из р-карт.авос]
[х'іg (Т) - расти]
[х'іеhегін (Т) - вечер] см. хебегін
[х'іhімкін (Т) - грех]
[хікіji (H.S.) - тереть, растирать [rub, grind] [хікірі (Т.) S.].
[хілкіг (Т) - обязанность]
[хіна (H.S.) - принести, нести] [хінарі (Т.) S.]
[х'інаргін (Л) - работа]
[х'інікі (Т) - см. інікі']
[х'ініркан (Т) - см. с'ін ргоје [мышь]
[хірігін (Т) - см. урубун [палец]
хіруба (Бг.) - нож.
[хітіhін (Т) - переходить [рекц]
[х'іу (Т) - погаснуть [сf сі]
[хо (Т) - ужасный [злой? - сf. со]
[хоборгон (Т.)(Л) - баран, перешед. порт.]
[хода, hода (H.S.) - продать [ходасі (Or.)(G.)S][m! 2 1]
ходобо (Б.) [говор. между собой пришлых][Даур!][m! 1 R. ход(ӧ), ходбаі || куда - родительный падеж повел. накл.] - свата [сf. куда, m! {2 обманул 3 пор.сво}]
ходово (Б.) - см. ходобо
ходу (Б) = коду
[хоісо (H.S.) - пена [foam, scum][кӧпун (Т.)S, хоjенса (G.)S.][m! S. хӧ (ге) сун] см. косу
[хоjогон (H.S.) - см. урубун [палец]]
[хоjокі (H.S.) = hоjокі, хоjохі, орокі, оjокін - см. орокі [кулики][woodcock]
[хока (Т) - хватать]
[хокуl (Т) - нюхать [сf. окуl]]
хол (М) - оружие вообще
[хола, холо, ублута (H.S.) - одеяло [сf. уллаеl]
[холгіда (Л) - ногь **
[холӧ (Л) - см. сеlе [зелено]]
[холоцка (Т) - солонка [Рус!]
[холтон (Л) - табакерка

[хонъ (Т) - плакать [cf сонъо]
[хоңахан (Н.S.) - см. уңiахан][оңахан, уңахан (Ms)]
[хонан (Т) - рубить]
[хондiнiке (Т) - надоело]
хōран (М) - грешъ [ломить, вести]
[хорiкi (Т) - см. орокi
[хорої (Т) - олень дикий, молодой
[хором (Т) - лизать]
[хорот (Л) - ухо] см. хорут (Т)
[хорут (Т) - см. хорот
хоċо (Х) - гороховница см. нутé (К)
[хот (Т) - отдыхать]
хотон (Б) - см. котон (городъ)
[хоуцанgi, хоуцанно (Т) — см. сугцана [лизать]
[хоуцüi (Т) - хвостъ]
[хоуцiлкан (Т) - волкъ]
[хоуна (Т) - см. ӯ, уву [тянуть]
[хоунуча (Т) - двигать
[хöхö (Н.S.) - см. гоко [крючекъ]
[хöjо (Н.S.) - см. ojo [ходъ] [öjö(G)S.]
[хöку (Н.S.) - жаркъ см. оку
[хöкусi, нокугgi (Н.S.) - горячий, жаркий [cf оку) [см. оку] [нокусi (G.)S. нöнусi (Or.)S.]
[хоно (Н.S) - теплъ]
[хöгiто (Н.S.) - поясница = кентi (Н.S.) [кiнтi (Т.)S.]
[хрон (Т). - гробъ [Рус!]
[ху (Т) - см. у [дуть]
[хуч (Т) - колоть]
[хучана (Л) - духъ который является ввидъ гукли]
[хуб'i (Л) - лебедь см. уксi]
[хуні (Т) - см. худ'i]
[хуіg (Т) - см. уi (китать)]
[хуїк'i (Т) - см. куїкi
[хуjен (Н.S.) - мясо]
[хуjо, нуjо, уjо (Н.S.) - см. ӯ]
[хукан (Т) - олень дикий]
[хул (ун) (Т) - напасть на дерево]
[хулаjiн (Н.S.) - [красивый] см. уларiн
[хулан'а меңбiн (Л) - золото [т.е красивое серебро]
[хулдан (Н.S.) - см. улан]
[хулиптан (Н.S.) - см. улантан] [=нулöптон, halyptan (Н.S.)]
хулгiн (Б.) - глупый [т: ?о глупость]
[хулi (Т) - берегъ]
[хулiган (Т) - см. сулак.]
[хулiн (Т) - терять]
[хулiнн'а (Т) - см. ларiн]
[хулiнн'а меңен (Т) - см хулана меңбiн(i)]
[хултан (Т) - зола см. улантан]
[хум (Т) - жила см. сук]
[хумнакiч (Л) - тили см. уу, ӯ ет.]
[хун (Т) - см. ӯ [рука]]
[хуңа (Т) - дитя - уна ?]
[хуңал (Т) - кровь [от хун? т: ?]см. хуңбел(Л)

[хуңбел (Л) - см. хуңал]
[хуннiн (Л) - дух - хозяин]
[хунтун (Т) - свадьба, вообще]
[нутана (Т) - коричневой]
[хутiр (Т) - проиграть]
[хуві (Н.S.) - ул [дуть]
[хуwulva (Т) - 'пляши'] [•n'analia][Рус!]

152

hā (ТХЛ) - см. cā (знать)
[havay (Н. S.) - посуда интересная [nāra (G.)S.]
[hädä (И.С.) - переходить [т: ?; перевернуть, передвинуть на др. место
[hāgi (И.С.) [irgend 3 einer]
[hara (И.С.) = ara [гащко]
[härgi (И.С.) - см. orgi]
[härgili (И.С.) - расти cf. härgi, orgi]
[hargun, хаrgun (Н.S.) - см. ugun (долго...) [xargy (G.), argun (Or.) S.]
haңan (А) - тьеня
haнaңi (А) - вчерась С.-Зап. (холодный)
[hanon (Н.S.) - мышонок котенок [хуку (G) S.]
[hайр (Л) - палъца]
[hайтан (Л) - мал. вытащить. для дуть, наполнить насыпу мал. дтфл ?[майтанъ! Рус!]
[haimi (Л) - трава cf. ajikta
haja (н) (А) - дух мал. сѣвен [Як! Ат. - aja; Нак. ajli] [cf ajäkan]
[hajy (Н.S) - испортиться [hajyhape (Or.)S.]
[hanci (Н.S.) - подушка (кет.) [хакдiні (Or.)S] [cf akdik'i]
[häki (И.С) tretten
hākin (А) - см. ākin [печень].
[hákri-ákca (Л) - уродливо растущая мисвенно [см. akïra, akca]
[hantani (Н. S.) - рубаха]
[haktasi (Н.S.) - теплый [haktasē (Or.) роккісі (G.)S]
haktpal (А) см. aktira]
[häku (И.С.) - см. оку
hala (Х) - ближе
halan (А) - двойной [долго-орогая]
halandān (А) - лось с разными. рогами.
[hälgä (И.С.) - см. älgä [пьяный и экипаж]
[halza (И.С.) - см. alца
.haлган (А) (И.С.) - см. алган (нога)
[halki (Т) - см. alука
haltен (А) - одни (= другие)
[hamaңik (Л) - см. samasiik
[haman (Л) - см. gaman]
hambyp - hambyp (Б.) - притянуть тянущ. слова
[hänun (И.С.) - губа [т: ?; губ.][cf. omun (Ром)]
[han. (И.С.) - см. ам. - прямо [восток]
[haңa (И.С.) = ладонь см. hanga
[häңä (И.С.) = äңä - товарищ
[haңa (И.С.) = aңu пищевой

[hаңаң'і (И.С.) - [толанитъ] zaubern, spähen
?[С. т'.?. народ. гадов. ск.]?
[hан'ан (Л) - см. сан'ан [дым]
[hаңан (И.С.) - см. аңган [колоть]]
hанда - hанда' (Б.) - приговор, танцев. слова
[hанга, ханга, анга (Н.S.), hаңа (И.С.) - ладонь; см. йнга (Б.); [ханги (Т.)(Ог.), пjаінга (Б)S.] [т! фаланга] [-ф оңнга (Б.)]
hангу (А) - вскипать. ф.
hанбу (Н) - спрашивать; см. hаңу
[hаніндула (Л) - кожа домашняя [см. сан ом]
[hаннінi (Л) - душа [= Як! кут].
[hаңу (И.С.) - см. hанбу
hансі (Н.S.) - совещаться, уговариваться [hansi-ттагі (Ог.), хансі (Б.)S.] [т!]
[hара (И.С.) - см. єрєн [дно]
[hараmті (Л) - см. сарамукта :] [кровь]
[hаргі (И.С.) - земля]
[hаргіскі (И.С.) = аргіскі (И.С.) см. оргіскі]
[hарго (Н.S.) - часовня [shrine] [хорого (Б.)S.]
[hарiја (Л) - ель [Як! нек. харыја, ель]
[hарітта (Т) - см. hараmті, сарімукта]
[hаркä (И.С.) = аркä (И.С.), см. арка]
[hата (Н.S.) = хатто (Н.S.) - масло [oil]
[hатау (Н.S.) - лесной [hотоңё (Ог.)S.]
[hато (Н.S.) - лесной, лесина [hото (Ог.), хото (Б)S.] [т!]
[hау (Н.S.) - прибавить [add, put to] [хáw (Т.)S.] <
[hаудін (Т) - стараться]
[hаусан (Н.S.) - бумага [hауса (Ог.), хауса (Б.)S.] [т!] [cf. гäсун, цäрсун].
[hабаli (И.С.) - распухать]
[hабаli (И.С.) - работать] [Як! С. хатна ?С.т.?]?
[hабанні (И.С.) - работник [см. ава]
[Як.С. хатначчыт]
hабатäр'і (А) - наст. колос [вообще]
[häбу (И.С.) - см. hау
[hаw (Т) - см. hау
[hєакан (Т) - [серьги] см. секан]
[hєакта (Т) - см. хеакіта (Т), бекіта (А)]
[hєакіта (Т) - мастерство]
[hеетті (Л) - см. секта [нельз. :о]]
[hегін (Т) - прорубь]
h'еңай - h'еңай (Б.) - притча, танцев. слова.
[hеікчан (Т) - молодая работа]
[hекан (Л) - см. сєкан [серьги]
[hекета (Л) - см. hеакіта; асікта ем]
hевакі (А) - см. евакі [куропатка белая]
[hele (Л) - и. сєл [не любить]
[hелі (Т) - см. сікі [мышь]
[hеманда (Т) - см. еманда]
[hенкä (Т) - мыть [Як! нек. кäнна - мыть]
hетурiбін (А) - холодъ [cf. стуре (А)]
[h'еңір'калбівун (Т) - лунь [птица]
hенна (А) - носилки [доска, куда папаго для перенос. вещей (3-4 пуда, на 6а плеч]
[hенук (Т) - подпилокъ]

** [оврій] *** [ар]

[h'єрі (Т) - поленица]
[h'єрмуң чу (Т) - ураса, жилище]
[h'єрта (Т) - бить]
[h'єр'ук (Т) - сума олень]
hёта (А) - крупный подземн. [ф. ета, іта]
[h'єтік'єт (Т) - щипать]
[h'єу (Т) - точить]
hёдєл (А) - ägal [переходить реку]
[hємєн (Т.)(Л.) - см. омун [чудо]
hера, бєра (А) - подошва обуви
[h'єран (А) - см. єрєн] [дно реки]
[h'ї (Т)(Л.) - см. сі (тот)]
[hїгагау (Н.S.) - ящерица [гіого (Ог.) тічу (Б.)S.] [см. сігаган (А), ігаган (Б.Х.)
[h'ігі (И.С) = ігі - обдирать]
[h'ігрі (Т) - леска]
[hіімті (Т) - брусника]
[h'ікін (Т) - корова ф. екан **
[h'іл (Т) - я]
[hіл (Т) - желтый ф. сєлє
[h'ілäкäн (И.С.) = ілäкäн (И.С.) - хребетъ] [cf. халль
hіlдан (А) - заря см. ілдан
[h'ілі (Т) = сіла [ухо, будьте]
[hілік (Т) - коробка]
[h'ілімкун (Т) - тонкий]? сілімкун?]
[h'ілмі (Т) - грунт, краска, мисливск. ямщушка для сидения кожа [cf. сілмік]
[hілмік (Т) - мешок для грунта [см. сілмік]
[h'іттєн (Л) - большой. палец г.]
[h'імкі (Т) - см. сімкі]
h'ін (А) - ремень у кирки
[h'іңілі (И.С.) = іңілі см. іңілі [играй]]
[h'іннi (Т)(Л) - см. сіңі [твой]
hірá (А) - кость в переводе "голова" (1 х-х мес.) [=сухой].
[h'ірі (Т) - карман
h'ірка (А) - связать] [см. арка]
[h'ірган (Т) - порох]
hіркі (Н.S.) - оружейник [hірукі (Т), hіркі (Б)о]
[hіррі (Т) - иди [см. ірі]
[hірукі (И.С) Art, Haselhuhn
[hіңіл (Т) - напиться (пьяным)
[hїңілін (Т) - сивушное пиво.
ho (М.)(И.С) - оружие (М.), ружье (Ж.Г.)
hобай (А) - страшилой на вид; медведь
[hобä (М.С.) - см. ода (стрелять)
hобa, бда (А) - см. ода (стрелять)
[hогда (Н.S.) - пила? [ху (Ог.) хувен (Т.)S.]?
[hогі (И.С.) - опасть, отрезать = огі
[hоhкін (Т) - см. окін, окý] [глазной]
[hоhкун (Т) - оку [глазной].
[hокаң (Т) - ломать]
[hокат бєі (Т) - хвастун ?]
[hокол (Т) - см. hокал
[hокно (И.С.) - см окно [дорога] ***

[hокужі (Т) - см. оку [тепло]]
[hol (Н.S.) - место для огня [hearth, a fire-place]
[hоланкі (Т) - восток] [cf. соlоκі. нуласкі]
hоlацьа (А) - заря вечерняя
hólга - hолга (Б.) - приплыв, танцев слова
[holiч'ен (Н.S.) - глотать [хуliгі (Or.) S.] cf. [ошно]
hоlо, hолоrдан (И.С.) - дикий лесш [т'
hолун (А) - губа [cf. олун], блин (А)
[hонат (Н.S.) - [сестра?], [cf. унат]
[hонгні (Н.S.) - резать, песать, рубить [хонгніха (Or.)S.]<
hонцго (А) - мускулов, сырая кабарожья, кабарга ♂
[hонці (И.С.) см. hонгні]
[hонн'іхан (Т) - домошн. олень, [телемось],
[hоцокта (И.С.) - [ночь] см. оцокто [т! З,
клюв у птицы] **
[hонтаха (Н.S.) - пенька, конопля (нетр)
[т! ф° и S. ошибка!] [хонтоха (G.) оноκто (Or.)S.]
[hонгто (Н.S.) - см. ущту (другой)
[hōōміірін (Т) - дорога [=центрум]
[hопруді (Л) - высокий]
hорадун (А) - подъ [h[]
[hорга (Т) - сухое мясо]
hорогдо́ (А) - шапка охотника из шкура с головы козуми [с рогами] и др. эсив.
[← орон = hорон (макушка)?
[hорокі (И.С.) - см. орокі
[hороко (И.С.) - играть]
[hорокон (И.С.), орокон (М.С) - игра]
[hороlі, hороlі, ороlі (И.С.) - см. ороlі [окрикать]
hорон (И.С.) [А] - см. орон [См.С.) и др.] вершина. (А) И.С.) лука у олен. седла (А)
[hотахан, хатахан (Н.S.) - мышонок полев. конш [хутана (Or.), нотага (G.) S.]? [ф. каттурга S.]
[ф утакан] [ноta (Н.)]
hотокан (А). - вместилище для дудок [у рожки с наперсками]
[hоwні (Т) - работать]
[höігіlö (Н.S.) - см. öргіва
[höікі (Н.S) - мален. тюлень]
[höl (Т) - см. сеlе (желтый)
[hölдагнан (Н.S.) - лисица крестовка]
[hömун (Н.S.) - см. олун [губа]
[höнгön (Н.S.) - см. анган (колпино)]
[höсö (Н.S.) - слово [хöсö (G.)S] [т! З° припан, слово зап-, вода, слово вода, лишн. ж.]
[hў (Т.)(Л) - см. су [вся]]
[hўд'ela (Т) - совещаться [Як! нек. сўдälä]
[hуrlä (Н.С.) [Н.S.] - см. urla]
[hухі (Н.S) - помочиться, освежать [=hунтöуl:]
[hўхін (Н.S.) - внутренности, потроха]
[hўjä (И.С.) см. уjат [раздеться, раскрыться]
[hуjу (Н.С.)(И.С.) см. уjу [купить, [кипятить] кипеть
hуjуву (А) - варить, вываривать на пару, [варить, кипеть (Н.С.)]
ср. уjу] [= ўjуву (А))]
hуjувук (А) - котел с берест. устен. для вываривания бересты [cf. hуjуву]

[hукälä (И.С.) - см. urla [лезвие]
[hукlаlі (Л) - сти ? [лезви?] cf urla]
[hуккі, хуккі, уксе (Н.S.) см. уккі [лебедь]
[hуктä (И.С.) - см. укта]
[hукуlі (М.С.) - укрыть, укутаться]
[hукуро (И.С.) - см. укур] [=укур (И.С.)].
hуl (А) - тополь (толстый)
[hулä. улä (И.С.) - заражать [см. ула]
[hулäфтан (И.С.) - см. улаптан
[hулахі (Т) - см. соlоκі [вверху по нерп. реке]
[hулäкä, улäкä (И.С.) - см. улäкö [деревня]
[hулда (И.С.) - см. улда [отдых]
[hудді (Т) - см. улда [отдых]
[hуli (Н.S.) - идти [кулеш (G.) S.]
hулла, ўлла (А) - см. улда [спальн. мешочек]
[hулö (Н.S.) - бесполезный]
hулöхö (Н.S.) - [см. улäкä] - болезнь, неудобный
[hулö, hулöхö (G.)S.] [хулук (Т) S.] [т! ф,]
hулугдай (А) - тонкий [тонкий] cf. hул.
[hуннакіт (Т) - пила]
hун (Н.S.) - запах [smell, odor] [hунгкö (Or.)
hунгку (G.) S.] ![hингки S.? т!]? [т! ф, пахнуть, вонять, ф, запах]
[hунаг (Т) - девушка см. унат]
[hунагі (Л) - см. hунаг (Т) см. унат] [hунагу (А)]
hунаган (А) - покрышка зимняя для горта
[hунакан (И.С.) - см. унакан (палец)]
[hунакäптун (Н.С.) - см. ун'акäптун]
[hунат (Н.С.) - см. унäт]
[hундівіа (Н.S.) - рожь
[hунгö (Н.S.) - вихрь, смерч [whirlwind]
[hунгнунгтö (Н.S.) - радуга [! ущту ед.)
hунму (А) - трудно подд корей писателя [отгрей]
[hунні (Т.)(Л) - сунні [Ваш]]
[hунні еланні (Т) - третий летний месяц [июль]
[hунта (Л) - см. сунта [глубокий]
[hунті (Т) - см. сунта [глубокий]
[hунті (Л) - ? [=Атош Як!]
hунті (Л) - см. ущту [другой]
hущту (А) (И.С.) - см. ущту [другой]
hунта (А) - попросить, советовать [раб]
[hунöн (Н.S.) = хунен - пятка [кунö, кунö (G.), хунö (Or.) S.]
[hур (Т) - см. суру [идти, уходить (Т) [пахать (Т) на пахоту]
[hурä, hуру. уру (И.С.) - все, весь] см. уру
[hурі (Т) - раба в шумарл]
[hурkан (Т) - пахарь, [мол. трудолюбивый?] ф. урkан
[hуркін (И.С.) - гроб]
hуркун (А) - фантазия
[hўрўкўлкан тардін (Т) - приданое [с/ сурубух.]
hукувўн (А) - напёрсток для тестива на лопасти самосплава
hунта дуркан (А) - духи: этти Natin. [cf. унто]

[hутан'rа (Т) - горный баранъ ♀]
[hутнкан (Л) - сума берестяная [cf. уткан]
[hутнкун (Т) - учить]
[hутö (H.S) - =hуте - сонъ ребенка см. ута]
[hутöхöн (H.S) - игрушка-кукла [← см ута]
[hуту (Л) - внукъ, внучка [см. ута]
[hӯву (Н.С.) - см. уву [дуть]

ī (Н.)(Л) - снимать шкуру (Н), тянуть (Л)
[см. ік (БК.)] [iɣi (Н), iŋгна (Н)]
ī (Об) [м?] (Т)(Н.С) - [ii (Б.)] - входить [ī. тонъ сохраняется]
ī (А) - слепая кишка
í (тк) (Н.) - рычать
īа (Б.) - рога
iдаɣа (Б) - духи причисл. къ трупамъ людей въ кет. всемиръ сіркул (или 1 или 3 духа вторых) [m! ...]
idri iŋha (Т) - камень драгоценный
iдгу (Б.) - место где трава горела и новая растёт густо [лошади любятъ].
iya (М) - см. irа (смотреть)
[iyä (Н.С) - см. irа ↓
irа (Б.Н.) - [irä, ir'е] ir'i (Б.Х.Н.М.), ir'е (Б)(Н.S), iyä (Н.С), iyi (Х), iya (М), im (Т)(Л), irih (Т) <
[m! ..., следующий]* - смотреть, видеть;
родиться (Б. см m!) [*отъ ir'i - пройти!]
irā (Б.) - мера [отъ локтя до корней пальцевъ] локоть <
irаr'iвун (Н) - зеркало [отъ cf irа - смотреть]
irадокан (Б.Н.) - показать [cf. irа - смотреть]
ir'акirа (Х) - всматриваться [cf. irа - смотр.]
irаксiмдак (Н) - сразу [увидевъ?] [cf. irа - смотр.
iralgi (А) - увидеться, встретиться [cf. √irа]
irанук (Н) - зрачокъ [√ irа]
īrан (А) - ясновидецъ (во снахъ, предвидящ.), ясновидящій
īrан (Б.К.)(H.S) - локоть [cf. irāнi (К.)] см. [irа - мера)
irа, irан (Н.S) [irо (Or.) хуirа (G.) S.], ir'он (Н <
iraɣрi (Х.Н.) - гадать [√θirа], см. irанка (Х)
irанка (Х) - см. iraɣрi
irаптун (Б.) - нашивки на рукавахъ шаман. кафтана [cf irа локоть]
ir'ас'iн (Б) - взглянуть. [√irа]
iravil (Б.) -
irавко (Н) - показать [√irа] [irав, liri)
irавун (Н) - видъ, обликъ
irrá (Х) = icrа [достаточно] [отъ ici]
ir'е (Б) - направлять [?] провести [?]
irе (H.S)(Б) - см. irа (видеть)]
irехун (Н. S.) - зеркало [√irе] [cf. irавун;
[cf. iröку (G. - человек) S.]
ir'ен (М) - дыра, нора, берлога
ir'еŋкi (Б.) - глаза, (шутл.!): гляделки [√irа]
ir'ерäi (Б) - присматривающій (за больным),
irеукäнi (Н.S.) - показать [cf irе, irав.]
irlву (Б.) - показать, быть виднымъ [cf irав, √irа]

ir'евун (Н) - маленькіе щипчики [вытаскивать занозу]
[iri (Л) - см еrан (Н) - цветъ]
iri (М.Б.Х.Н) - см. irа [видеть]
iririвун (А) - бинокль [√irа]
[irih (Т) = im см irа [видеть]
ir'iкала (Н) - кабанъ [поросенокъ?]
[ir'iктiутiн (Т) - малина]
ir'iнун (Х) - см. нir'iкун [маленький]
[irilmi (Т) - смородина]
[iriн (Т) - звонить]
iriвун (Х) - см. irавун (Н)
irк'е (Б) - исполнять, иногда обсуждать m! ... [e.g. родовыя дела] [- направлять, устраивать, дело передать исполнению ...]
irк'еi (Б.) - см. irк'е
irк'i, irке (Б.) - палочка, шпенекъ для удержанія тетивы самострела
ir'он (Н). см. irан (локоть)
igä (Б.) - см. еда [почему]
[igäгä (Н.С.) - костюмъ шаманскій [только м?]
[cf. igакон]
igajici (H.S) - горькій [bitter] [igupici, igarenry (T.)S.].
igака (А) - бить наказывая
igакон (М.)(Н.С.) - шаманка, одакон, одокон (Н)
одоɣан (А), igакон (Lam. C.) [Як! hен. удаɣан]
igapiɣi (А) - горький [mn! ...]
igi (Н) - идти, пойти
īgiн (Б) - вверхъ, навверхъ
[igмeл (Т) - укусить]
igy (Н) (Бр.)
igy (М. Б. Н. Бр. А.Х. К.)(H.S.) - где, здесь, [куда. М.)
[igo (Or.) хaigy (G) S]
igy (Н.С.) längst
igук (Об)(Л) - откуда, igука (Н.)
igука (Н) - см. igук
[igун (Т) - см. irгун (гребень)]
igувеl (Н) - здесь, по этому месту
iŋiра (Б.) - позвоночный хребетъ, позвоночный столбъ.
[ierан (Т) - локоть см. еrан, irан]
Ieŋга (Н) - стрела тупая костян.? [m! ... тупая стрела]
iеcкi (Н) - следомъ, сзади
[iemi(?) (Т) - лицо]
irаrаг'iр (Б.К.) - назв. рода эвенкі, живущих между Мергеном и Хинганомъ. [мергенскіе]
[irāуан (М.С.) - см. irаrан].
irаrан (Б) - ястребъ, irāуан (М.С.), iɣаrан (Х) <
iɣаrан (Х) - см. irаrан
irgакäт (Б.) - какъ именно, какимъ образомъ
[удивление!] [mm! R. ǐrет - эдакъ, какъ?]
irgар (Б.) - три туру ...
irgавере (Б) (Pс.) - палка, шестъ къ кет. привязываютъ [iraggyci - привязывать]
irgi (Б.Х.Н.)(Н.С.), eg (Т), ergi (H.S.), irga (Б.)
[m! ..., чешу гребнем] - чесаться гребнем
irgigун (А) - чистилка для ... [cf. irgi, irgiвун]

ігдівун (Б.Бр.Н.Х.К.А)(НС) - грести [ф ігдзі] [т!]
ідун (Т); ігдзун, егдевун, ердеун (Н.S.)
[ігі (Н.С.) - обдирать, сдирать
[ігö (Н.S.) - мозг]
[ігöн (Н.S.) - ручей, ключ [brook, riööulet]
ігаъ (А) - россыпь каменная
ігаъкта (Н) - коросша на раны, [чрезъ? чрезъ?]
ігаъікта (А) - смородина черная
ігаъ' (Н) - ставить
ігі (Н) - см. ïа, ігє, ija (Б), ïja (А), ije (Н), ijä (Н.С.)
ijö (Н S) [ijö (Or.) хуjö (G.) S.] [т! Зо рот] - рог
ігі (Н) - см. ï.
ігівдан (Н) - (икура) лама и нав жвра.
ігіікта (Н) - черная смородина аліъаікта (А)
[ігім'ак (Л) - после, позже]
ігін (Н) - см ігаган]
[іха (Н.S.) = іхö - см. іка [котел]
[іхін (Н.S.) - новый [іköhi (Or.) S.] [т! новый].
[іхöгöгöгі (Н.S) - родина, вспоминать [ф іко (икать)]
[іхögözi (Or.) S.]
[іхöрö (Н.S.) - свеча, лампа] [іхöрö (Or.) (G.) S.]
іhакіma (А) - созвездие малой медведица.
іhі (А) - доходить см. ісі
[іhіgне (Т) - влево, ваши] [ф іс ...]
[іhіnак (Т) - позже].
[іhун (Н.С.) - сажа [Бур! ihen, ihen]
[іhўр (Т) - расти, воспитывать
іі (М.Б.) - см. ї (входить)
ііча (Б.) - крещенский похрисий. обряду
[іічан (Т) - ігаи [мокнуть]
ііфкан (Б.) - вводить √ї [см. їфка.]
[ііН (Т) - см. іН'] [учить]
[ііті (Т) - см. ікта [дуть]
[іїгі, ігі (Н.S.) см. ірґі [хвост]
[іјі (Н.S.) - см. ірžко (М)]
[іјін (Т) - см. інда [слышать]]
їja (Н) - шить не хочет [ф іа, іъ.. рот]
ija (А) - рог см. іъ́і
[ijä (Н.С.) - см. іъ́і
ijака, вал. (Бр.)
[ijакта (Н.S.) - см. ірґакта
їje (Н) - см. іъ́і
[ijèhe (Н.S.) - нить = іga [file] [ірете, ірöгä (Т.) S
сїрў (G.) S.]
ijін (Б.) - буря
[ijö (Н.S.) - см іъ́і
ijу (Б.) - выходить [ф ї, jу]
ijув (Б.) - приходить [ф ї, jув]
ік (Б.К.) - см. ї (синий шкуру)
ікаі (Б.) [ета ікäігі - в какое время]
ік(а)ірі (Х) = ікарі - выпадающий (волос)
ікä (Б.Х.А(К)Н(Бр.), їка (А.М.)(Л), іха, іхö (Н.S)
[ікa, ігo (Т.) іко (Or.) S.] - котел; ікат (К.Бр)
ікa (Х) - ікіg (Т), ікоъо (Н.) - икать [ф ікан]
їкаїн (Б) - имитация всхлипывания [ф ік.ін]

ікаъ (Х) - фундамент для котла (деревянный)
[ка^jі (Н.S.) - см ікa ф ікан
ікакун (А) - котелок большой
[ікалін бііі (Т) - ставить ф їкан
ікäн (Б.) - плясать, танцовать (скакать), плакать
[вместо н'імъан] [ф ікон (Н.)] [ф ікa,
ікаjі (Н.S.) [ікаі (Or.) S.] ф. ікан, ікон
[ікан (Н.S.) (Т), іхан (Н.S.) - пляска [ф ікäн (Б)
ікаптубан (А) - жердь в крыше к коту прив
заваш ікаптун [жердь для котла - ік
ікаптун (А.Б.Х.Н.) - жердь на кот. вешать
котла в крыше [подвески для огня] [Б.
ікаптун прикрепл. к шуруву, ф А.
ікаптузан] [Б. в фашч: жерди на кот. к
другой тяга и складов вещи сезонная]
[х. жердь на вос. 2½ ар. от земли для вы
ну вещей, не под посуду!] √їка
ікат (К.Бр.) - см. ікa
ікгірга (Н) - сохнуть
ікдäр (М) - конопля [стебель]
[ікіg (Т) - см. ікa [икать]
ікірір (Б.) - горная сколопендра [hнаізга] [ф. овдонду
[фауза сколопендра в деревне]
[ікірірін дел. (Т) - жерновъ]
ікоцо (Н) - см. ікa [икать]
ікöjі, іхöjі, ікöрі (Н.S.) - жечь [ікöрі (Т.) S.]
ікгокумун (Бр.) см. ікрі (Т)
ікон (Н) - см. ікан (Б.) [плясать]
ікрі (Т) - жечь ф. см. ікöjі, іхöjі, ікöрі (Н.S.)
іксан (К.Н.) - гнев
ікс'ана (Б.) - см. ескі'ін
ікco (К.) - судить
їкта (М.Б.К.Х.Н.Бр.) - зубъ ф [чуlay, семук, сурка]
ікто (Н.S.), іті (Л) ііти (Т), ікта (Б.)
[хукто (G.) S.]
ікгä (Б) - см. ікта
[ікгä (Н.С.) - кусать, цапнуть, ударить.
[dreschen, zerbeagen, peitschen]
[ікгамäкі (Н.С.) - кусающийся [см. ікта]
ікгамäна (Н.С.) - кусать, см. ікгітöна
ікгäна (А) - олень от по 3 год
ікге (Бр.) -
ікгі (Бр.) -
ікгімöна (М) - кусающий, ікгамäна (Н.С.)
[ікгірä (Н.С.) - мерзнуть, зябнуть] см ікгірі
ікгірі (М), ікгірä (Н.С.) ікгеjеві (Н.S.) -
мерзнуть, замерзнуть
[ікто (Н.S.) - см. їкта
ікту (Н) - быть в обиде
[їкун (Н.С.) - см екун]
іl (Б) -
іl (К.Б А.Н Бр.)(Н.С.) [ıл, il] - плетень [т!]
іl (Б.Х.Н) [ф ілґа, ілqка, ілу' el (Р) ела (Л), іli (Н.С.)
eli (m) (Н S), [елегуг. (G) S] [ф. ілґема, ілатай Б.]
[т! стена] [стена горной кар вала Б] - стена.
[остаться, ночевать (про лошадь) Б]
[встать на дыбы, закидываться]

[ilɛ (И.С) -мыркать
ilі (Б.)- сушить [тонкие на огонь] [cf. ilін (Т) сухой]
ilі (Б.А) =[ілі (А)] - скалистый хребет оголенной ветром, обрыв подо льдом
[ilідагуал (Н.S.)- вечер cf. чупал]
ілірkан (Б.Н.А) - останавливать, поставить стоймя [cf. il]
ілъєн (Н)- печень [ilге || елген печень т.! Я.] см äвігäн (М)(И.С)
ілікакін (Бр.) -
ілікін (Н.) -увал
ілікса (Н) - ноздря cf. ілікса
ілікса (Б.Н)- сопли см ілікса (И.С.)
[еліктан (Н.S.) - стоять cf. il]
ілір, ілір (Н) - останавливать [лошадей] [cf. ілірка]
ілібаl (Х.Н) - куда-либо
ілікі (Б.) - откуда
[ілін (Т) - сухой [см. ілі (Б.)-сушить], ілін (Я)
[ілін (Л) - см. ілін
ілтна (И.С.) -сморкаться [cf ілікса]
ілінду (Н) - растягивать
ілінъгнагі (Бр.) - уголь.
[іліву (И.С.) - поставить [cf. ілірка]
ілівув (Бр.) - поставить [cf. ілірка]
ілка (Х) - см. іl
ілкунта (Н.S.) - незрелый
ілкун (Т) - созвездие Больш. Медведицы
ілоча (Н) - пропасть
ілтакучан (К) - утка маленк. серая
ілтані (Н) - проъезжать
ілъ.кса (Б) -
ілъ (Б.) - поставить [cf. ілірка]
ім (Х) - см. ум. [курить] [и пить]
[ім (Я) - видеть см. ігі
[ім (Т) - приходить см. омо, емє]
імä (Б.) - мышка на ушках (у женщин.)
імаuо (Бр.) -
імаган (И.С.) - см. імаъан
імаъан (Н.М.Бр.), імаган (И.С.) - козлик, імäн (М.) [cf емаъан, емато (Б.) - дик. козел] [тт! R
імаъ(ъан) || імаъан - овёс, jiibato] [тт!]
імаъан (Бр) [Дарья - ?
імжндар (Б.) - сразу, прямо
імаксанасіу (Бр.)
[імäкtä (М.С.) - брусника] см. імікта (А.Н)
імаl (Б.) - подданой
іман (М.Бр) - козел (м). ♀ (Бр)
іманда (Н) - завязка [cf. іманту] імапу]
іманда (Х)(И.С.) - см. емаnda
іманкі (Н) [іманкє] лопата, весло
іманъкі (Х) - "питель", "вывуг", что-то сеять [cf. ім.
іманту (Х.Н.) - разсыпать [cf. імапу
[імапу (Н.S.) - пуговица, [cf іманту, іманда] см. імєнрі (Л) іміnда (Т) іміндi (Т)

іматтарит (А) - скорость, быстрое [лошадь отпущ
[імділкан (Т) - масляной [см. імдін]
[імдін (Т) - масло [cf імукса, імhі]
[іменрі (Л) - пуговица см. іману, імінда (Т)
імър (Б) - входъ в нору соболя [охотн. терм.!]
[? cf. ї (входить)]
[імhі (Т) - жиръ см. імукса
імі (Б.) - войти [cf.. ї]
ім'ікта (А.Н), їмäкtä (М.С.) - брусника
[ягода вообще (А)] імунъкрє (Н)
[іміnда (Т) - см. іману
[іміnді (Т) - см. іману
імма (Х) - см. інма
[імнъä (И.С.) fett essen
[імнъа (И.С.) - см інма
імнга (М) - см. інма
імнун (А) - "сверъ", спв: склонъ горы
імрін (Л) - см. імукса, [cf імдін etc.)
імтой (Н) - полный
ічу (Л)(Н.Х.) - положить (в пищу или на кого) пригодное вещество, "жирить" (м), мазать (Н.Х)
імукча (Н) - см. імукса
імукса (Б.К.Х.М.) - імукча (Н), імрін (Л), імhі (Л) [cf. імдін (Т). масло] [т!]-жиръ, сало
імуксä (И.С.)
[імуюän (М.С.)(М) - масло; жировое вещество (М) [от мяса, молока etc.) см. імдін [cf. імукса]
ін (Н) - ремни у носилок (доска) панаго
[ін (Т) - бочокъ, вьючная кладь, см. іні
ін' (Х.Н.) жить, быть живым, [інці (А)] [cf. інцарим
ін (Б.) - см. ін' [індаві - здравствуй]
ін (Бр) - вот!
інä (Б.) - входить [cf. ї]
ін'а (А.К.Б.Н. ?], ін'акті, інікті (Х), інен (Л)
іңін (Т) [інніjін (Т), іно (Н.S.) [іноктурі (G) S.]
інäктä (И.С.) - слышаться [Бур! іtепер] <
[тт! R. інэ, іно || ініје слышать] [т!] умирать
[іңа (И.С.) - играть, резвиться
іна (К) - кожа лося "половинка шкуры"
іна (Б.), (іно (И.С.) - спать?] развеять?
[der Tag gibt inen]
[іңä (И.С.) - камень [скинга]
ін'а (Бр.) -
іңачін (Б.) - ацгаґін (Б.) іңгагін, -ңагін (Х)
[іңг(ё)ч, іңгг, так, так.образом тт! R.]
інäъ, (Х) - см. інакі [дело]
інак (Н.S.) - корова [Як! тек. одна (одна) корова]
ін'акаптун (Бр.
ін'ак'ін (М) (М.С.) - см. нінак'ін (собака)
[інäктä (И.С.) - см. інка
іңäктä (Б.) ін'акта (Н.Бр), іңгакта (Б Х.Н.)
ениäктa (Н.S), єкъат (Я) [іңjакта (Or)
хіндакта (G), сіңакта (G.) S.] - перстень, кукл, перо, волосы, погалы ручные [т!], пукъ
інъікта (Н) (деревъ
інакпа (К) - черепуха
[см. ін'анкура (Б.Х.К), ін'ъікта (А)

[іӈа́кта (И.М.С.) - Traubenkirsche (H)
іӈа́кта (А) - ягода [Ziegenbeere (H) / beere [сф. іна́кта]
іӈа́тінма (А) - время перед рассветом
ін'а́нкура (К.Б.Х) - [см іна́кта] - черемуха (дерево и ягода)
ін'а́нугді (Н) - слепень
ін'а́нӯкта (А) - малина
ін'а́нуктан (Н) - слива [? н'а́нукта с.ш.]
інäӈ- (Б) - день [в соединении с іӈаӈ-таӈні - день завтрашний] см. інаӈі
[інаӈ (И С.) - см. інаӈі
інан (Н) - младший брат моего мужа [сф. т!-]
[інандовін (И.С.) - см. інаӈдувін
інаӈдувін (М.Б.К.А.) - см. інаӈдовін - полдень [інаӈ + дувін - день + середина], см. інін дувін (Б.)
інаӈӡ'і (А) - см. інаӈі
[інäӈі (И.С.) - заря [день с.ш.] см. інаӈі
[інäӈī (И.С.) - [день] см. інаӈі
інаӈі (Б.К.), інаӈ (И.С.), інаӈӡ'і (А), інäӡі (Х) інеӡ'і (Б), інäӈī (М), інӧнгі, іненгі (Н.S.) [іні (Б.) а]; ініӈі (Т), ін'і, нні (Л) [сф. інаӈтаӈій] [сф іномкок (Б.)] [сф. інандувін ас.] [т!] - день
[ін'ан'і (Л) - [холодно] см. ін'ін]
ін'ано (Б.) -
інаран (И.С.) - светать, наступать дню
іӈдей (Б.) - столбы и щитки против входа в границу [место жертвоприношения анка андуй] [т! Sp. ← Ктт!] [т! - пять!]
іӈдä (Б.) - класть на спину
інда-фалдіда (Б) = індаві; см. ін. (жить)
індаган (Б.) - собств. имя ♂ [от індä]
індаві (Б.) - живой [выражение сказочное!] [сф. інекін, ін]
[їндікан (И.С.) Kniesehne
індуган (Б.) - собств. имя ♂
індаӈка (Б.) - сф. індä - заставлять класть на спину
ін'ӡа́ӯ (Б.) - собств. имя ♂
інӡагат (Б.) [2] живой. сф. ін
інӡарі (Н) - живой, оживляющий сф. ін
ін'ӡі (А) - см. ін (жить, пребывать)
[інӡ'і (Л) - жила [сф. ін, інӡі
ін'ӡ'іган (Б.А) - інӡ'ізан (Б.), ін'ӡ'ікан (Б.Х.), інӡака (Н) - козуля мал. [одного года] [т! Я інӡ'оба - молод. дерево] [т! мал. сайга],
ін'ӡ'ікагі (Б.) - беременная козуля [сф. ін'ӡ'ікан (Н) + гі]
ін'ӡ'ікан (Б.Х.) - см. ін'ӡ'іган
іне (Б.) - = ене [провалить]
іне (Б.) - угодить
ін'ē (Б.) - см. ін'а [смеяться]
інеӡ'і (Б.) - см. інаӈі
інек'ін (Б) - живой, домашний [сф ін'] см. інін'ін
[інен (Л) - см. ін'а (смеяться)
[іненн'і (Л) - моя мать [т.е. сфем енеӈ]
інергі́фкан = ініргіфкан (Б.) - оживлять < (руки, дыхание)
іӈга (А.Б.) - галька, камень мелкий на отмели
105 енӡга (Б.) зим.; ена (Т) [камень вообще], енӡа (Л)
іӈä (И.С.)

іӈга н'ӯніакі (Б.) - гусь белогрудый [сф. н'ӯніакі]
іӈгагін (Х) - см. іӈагін
іӈгакта (Б.Х.Н) - см. іӈакта [теренок, м.]
іӈгалі (А) - подв. ручки [лёгко-каменистая - сф. іӈга]
іӈгасі (А) - ржаная слепка [см. іӈг'іл (Б.К.)]
[інгі (Н.S.) - см іӈі [язык]
[іӈгі (Т) - см. іӈі [язык]
іӈг'іл (Б.К.), іӈгасі (А); іӈіл, іӈгел (Б.К.) - ржаная слепка. [т!], тіӈілі, іӈілі (И.С.)
[інгін (Н.S.) - см. інін (мышь)]
іӈгна (Н) - снимание шкуры
іӈгнакан (Х) [- сф. аӈган] - колпак. гашника
[інгӧктіӧ (Н.S.) - Pinnus radius [інгӧкто (от Х(Т) S.]
іӈба (Н) - прескнуть, лопнуть
іӈбасага́ (Н) - расшивать, орнаментировать [? сф. ілга] ? [сф. іӈгакта - волна, переть.]
іӈбасан (Н) - орнамент из олен. волна [сф іӈбасага]
ін'бікта (А) - см. іна́кта [ягода]
іӈбікта (Н) - птичье перо [сф іӈакта]
[ін'ін'імті (Т) - княженика, Rubus arcticus
іӈбуса (Н) - трясти, шевелить, возбуждать на совак'і
[ініӈ (Т) - поклажа, [см. ін (Т) - вошь]
[ін'і (Л) - см. інаӈі
ін'і (Х.Н) - дневать [сф. інаӈі]
ін'і (т.2) (Н) - см. іӈі [язык]
іӈі (Б.К.) (И.С.) (Т) - іӈі (Т), ін'і (Н.) (Бр.); інгі, іӈӡі, ініні (Н.S)
іӈгі (Л) - Язык [т! ж.ч.]
ініӈ (Б.) = іне
ініӈ'івун (Н) - см. ін [рыба у нанай]
[іӈінні (Т) - см. ін'ін
[іӈікга (Т) - мерзлая [сф ін'ін] см. іӈік'јо (Л)
інік'ін (Б.Н.) (Н.Б.) - сінекін [ін'ікін (Т), ініні (от 'S.]
іӈік'ја (Л) - см. іӈікга
ін'ікта (Н) - цепная кабанья [см. іна́кта].
ініктні (Х) - см. ін'а [смеяться]
[іӈіл (Б.) (И.С.) - см. інгіл [ржать]
[ініл (Т) - наклоняться.
[ініӈім (Т) - замерзать [сф. інін] см. іӈіміл
[іӈімі́л (Т) - см іӈім
ін'імуӈдуӈун (Х) - правая кол. легать ладонь
[іӈін (Т) - см. іӈа [смеяться]
ін'ін (Х.А.Н.М.), іӈін (Б.К.) (Н.С.), іӈінні (Т), інгін (Н.S) - холодъ [сф. іӈікга, іӈікіа]
інінандувін (Б.) - см. інандувін
[ін'іӈ'і (Т) - см інаӈі
інінкак'ін (Б.) - днем [сф. інаӈі]
інінӈктамні (Х) - ежедневно [уев. кта - певчая]
інірг (Б.) - опухать [сф. ін]
інівун (А) - плей из сухожилий лося
ін'ја (Бр.)
ін'јаму (Бр.)
іӈк'і (Б.) - касаться, прикасаться [терять?]

**[mong!]

ін'кі (Б.), іңкі (К.), їнукі (Х), інукі (Н), їңк'іган (А) хін'ій (Т) – ребёнок

іңк'іган (А) – см. ін'кі

інк'імак (Бр.) ?

ін'ма (Б), ін'мä (Б.), інта (К. Н. Бр. К.)(Л), інтга (М) імма (Х), інца (И.С.), інмö (Н.S.) [інна, інто ілто (Т), хурмö (Б.) S.] інмі (Т) – игла [m']

[інмак (Т) – вязать]

[інмі (Т) [– игла] – см. ін'ма

інмік (А), ін'мік (Н) – сума олешя, береей. обтям. замшей и мяхом.

інкміта́ (А) – бояришника

інмітенкі (Б) – головешки [і.е. інма + теўнкі] см. інмöсіх (Н.S.) [інмосіґі (Т) S.].

інмокон (Бр.) –

[інмö (Н.S.) – см. ін'ма

інмöсіх (Н.S.) – см. інмітенкі [ср. інма !! + мосіх]

інмукан (Б.Х) = інмункан – дух, хозяин воды; ендури-бурхан в буно; хозяин мира мертвых. [m! Нишан Сам.]

інн (Б) – сокращ. ісіна

інн'і (Т)(Л) – ясный [ф. ні]

інн'ука (Т) – пряжка (для упряжи)

ін'о'кті (Бр.) –

іномкок (Б.) – узлый день [інаңі ф.]

[іно (Н.S.) – см. іңа (спящий)

[іно,jöн (Н.S.) – отдыхается

інök'ін (Б.)зор.д.) – см. н'інакін

[інöнгі, іненгі (Н.S.) – дем. інаңі]

інтілгумада (Бр.) – чашка из птич. пузыря

інтілгун (А.Н) – сочи

іну (Б) = ну [поджечь]

[іну (Т) – воющий [ф. ін, іні]

інукі (Х) – см. ін'кі [рябчик]

інукі (Н) – см. ін'кі [рябчик]

інультіґа (Н) – грешить, нарушать обычай, поступить против савакі

[інча (Л) – кожа выдубленная]

інкасіл (Н) – заставить уйти

інну (Б.)

[ірä (И.С.) – готовиться, быть готовым

іра (Х) – давать замуж, "отдавать дочку"

іра (Бр.)

ірägä (И.С.) – полировать, чистить [feilen] [ф

[іраґа (А.Х.) – напильник] ; Feile

ірад (А) – мех [ф. ірава (Н)]

ірада (А.Х) – напильник [ср. ірägä Feile] **

ірäкта (Об) – ,ірäкта (М), ірäкта (Х), ірäктä (И.Б); ійакта (Н.S.) – мешковина, Larix sibirica.

ірактаја (М) – дух

ірактін (Бр.)

іраманда (А) – гости [от m! R ірчі от – выдолбленный]

іраманбу (Н) – гостинец, подарок [ср. іраманда]

іраңбу (Н) – дарить, давать подарок [ф. іраңбу]

ірамі (Н) – идти в гости [ср. іраманда etc.] см. ірмасі (Н)

** [тонг. ігнат?]

ірамі (Х) – просить [Жан! – просить, просишь] ігнй йёт (тонг)

[ірас (Н.S.) – чистый (clean) [ірас (Т) S]

ірасі (А) – гнать

[іраста (Н. S.) – чистить [іраста (Т) S.]

ірава (Н) – см. ірад

іравуеті (Н) – см. ірад

[ірб'ат (Т)(Л) – старый; старинный (л)

ірей (Н) – копать яму [ирйташа мясо, пищу]

[ірча (Т.)(Л) – варёный

ірчі (т.го) (Б.) – натереть мозоль [о гнойной]

ірєвду (Л) – мыть

ірергёрка (Б.) = інерг'ірка

[ірга (Об), іргä (И.С.)(Б. Вор.) (Х)(Н), ірга (А.К.) <

ірга (Б) – молиться, произносить слова молитвы

[m! сшиваю, вставляю в спинку.

ірга (Б.)(я), ірга (Б.), іріго (Н)? [Як'нек ігі] – подпилок **

ірга'ік (К) – кафтан из кожи без мездры

ірга'ін (Н) – см. ірґі (хвостец)

ірґäкта (Б.К.А.Х.), ірґäкта (М), ірґакіна (И.С.) ↓ірґакта – паут, овод ірґäкта (Н)

ірґамас'ік (Н) – стрела (долотообразная [ірґрмол]

ірґам (Б) –

ірґєн (Б.) – китаец [m! А. ірґен, ірґең][m!]

ірґі (Об.)[m?] – кормить, воспитывать, поддерживать, растить, питать

ірґі (Б)

ірґі (Н)(А.К.Б.К.), ірґі (Л), ірґа'ін (Н), ірґійін, ірґіја (Б.)ос., ійґі, ігі (Н.S.) [ігі (От.) S.] – хвост [имеет новое. на конце.], ірґінді (Бр.).

ірґ'і (Б.) – вертушка, хвостик

ірґі'ч'іл (Бр.)

ірґіці (Б.) – здесь, по здесь, отсюда [? ер-гі-ці]

ірґіја (Б.)ос. – см. ірґі [хвостец]

ірґійін (Б.)ос. – см. ірґі [хвостец]

ірґінді (Бр.) – см. ірґі [хвостец]

ірґінді (Н) – мятая на шаман. шапке [√ірґі]

ірґім (И.С.)(Н) – откуда [ф ірґівєан]

ірґівєан (Б.) – нашивки сзади шаман. кафтана оленьими [ф. ірґінді (Н.)

ірба (Бр.) –

[ірхін (Н.S.) – десна [ірхі (От.)(О) S.][ілхі (Б.) S.] [ірхі небо ?][gums.?]

[ірі (Т) – варить

ірі (Б) – возвращаться, вместе, идти назад, поступать, быть готовым; [ірі (И.С.) – сметь ет доходить как раз] [ф ірі край, конец] < см. ірко (М), hірр'і (Т) [m! R ір(е)/іре – идти, приближаться] ійі (Н.S.) [m! S ірехў]

[ірі (И.С.) – сметь, приходить как раз

ірі (И.С.) – край, конец [Бур! С. iri]

ірі (И.С.) – кто из, что из [was für einer]

ірі уланда (Б.)рс – против общий советовать [ф ірі – приходить; m!]

ірі'ігі g (Т) – жарить (мясо)

ірі́l (Н) - сытый [см. ірі]
ірімін (Н) - ласковый, нежный
ірімкура (Х) - муравейник [см ірнік (Н.)]
ірів (Б) - болеть, тащить см [сф. ірі]
[ірка́й (Т) - котел [см. ірка]
ірканін (Б.) - новый, недавний
ірк'іла (Б) рем - терется.
ірко (М) - идти см. ірі
ірку (Б.) - см. єрку [поставить, занять, тянуть; мыть]
ірлінкан (Н. Бр.) - дух, хозяин огня в'ёрі-дунда [тт! R. erlik-хан - Эрлик-хан, владыка смерти].
ірмага (Н) - Зрелый [part. perf. ір', ф. ірі́l]
ірмасі (Н) - идти в гости [см. ірам'і] etc
ірро (Б.) - напев, мотив [тт! R. ірöl - предсказание, благопожелание]
ірро (Б.) - петь, предсказывать, благопожелать [ірро - см]
ірнік (Н) [=? ірінік] - см. ірімкура
ірно (Н) - прорубь
ірровді (М) ірровдо (Н.С.) - слышься
ірровдон (Н.С.) - слых
ірті́как'і (А) - куда! см. ірті́кі (Х)
ірті́кі (Х) - см. ірті́какі (А
ірті́кі́вел (Н) - где-то
ірту (Н.М. Бр.) (Н.С.) - вытаскивать, тащить растеять (сеть), взять, влечь, [сф. ірі]
іру (Х) - порять см. ірусі́ні
ірy (Б) - = ірy
ірувді (Б.) - богатый в состязании, украшивать
ірунтін (Н) - вошивка на одежде их матери
ірусі (Н) - протащить через... [і.е. ірy + сі].
[сф. ірі, ірy]
ірусі́ні (Х) - см. ірy [порять]
ірувolда (Бр.)
іс (і) (Б.Х. (А) М.) - достигать, доходить, доводиться до конца, исчерпывать, уничтожать до конца [тт! R. ёöіт доходить] [як! нек. іс - пусть доходит.] [см іh (Ат)]
іт (Х), ісі, ісі (Н.С.)
[предлог direct. или accus.]
іс (Б.) - оскалить зубы [о собаке]
ісä (Б) - блевать, рвать, ісä (Б.) (Н.С.), іс'ä (Х) ісі́ (Н), ішідне (Т), icereel (Н.S.) [ісісі (Ог.) S.] [тоже suff. глагол]
[тса (Н.С.) - еса [глаз]
ісса (Х) - мягкое коленистое
ісäкі (Н.С.) - скупец [Бур! ісігē (ізіqê)]
ісакі́ (МН. Х. Н), ісакі (Н.С.), ечекі (Т) - лопатка [кесаки (Н.S.) [хізјакі (Ог.) піза (О) S. m!] широкоплечий и худой] [по Зах! бей-зі [бэй-нза]]
іс'al (Бр.) -
ісäву (Н.С.) - расти
ісаву (Б.) - родиться [толочить] [о людях]
іse (Холо) (Б.) - ледяной камень [на порядки, прозрачный, летает холодный]

[icereel (Н.S.) - см. ісса [блевать]
Тсеlä (Б.К.) - Эндемизм, вымостил. дерев. в группе малых видов
[ісен (Н.S.) - мозг
[ісі (Н.С.) - см. іс
[ісі (Н.С.) - см. іс
ісі (Х) - дух (неизв. магия и кол.)
ісі (Н) - см. ісса [блевать]
[ісі (М.С) - собрать, подобрать
іс"і (Бр)
ісіів (Н) - см. іе
іска (на) (Б.) - плакать, причитывать
приговаривать
іска (А) стойка, козлы, кобыла (на которых) на кот. отправляется бірдо
іскошка (М) - собачка (у русск) [і?ца! скобко]
ісімуlangі (Бр.) -
існа (Н) - порвать [струну]
[іспічка (Т) - спичка [Рус!]
ісс (Н) - оценивать (первая пуля) [тт! сыр живая, сырая ягода (жизнь первая, конец жизни)]
іста (Б.) - около, дойдешь! [т. од. около, почти]
іс'та (мікáнун) - (Бр.)
іста (Бр.)
істайка (М) - стойло для рог. скота [Рус! стойка]
істакан (Бр.) - стакан [Рус!]
істі́bda (Бр.) (п)
істакіс' (Бр.)
істацка (Б.) рел. - достаточно имей, хватайся [тт! достаточный]
істолда (Бр.) - столб [Рус!]
істул (Бр.) - стул [Рус!]
ісў (М) - накинуть кислым [от сакс. ксі для ракі]
ісўр'ін (Б.) - низ, изнанка [материи, одежды]
ім (Т.) (Л) - внутрь см. іга
ім (Т) (Х) - см. іс [(Т) - спотыкаться]
іта (Б.) - см. ета
іта (Б.) - балка у нарт в древн.
ітäгä (Н.С.) - думать (сделать) [Бур! С. iti дегер]
ітäка (А Б.) - іта, ітка, іткä, іткс (Б.) - повторить надеяться, довериться [тт! окда]
ітакіа (Бр.)
ітан (Т) - олень домашний, тел. по 2му году [тт! 2х летн. тел. для жертвоприношен.]
ітаніці (Н) - фальшиво [не в тон]
ітіда (Н) - собираться (вещи в дорогу)
ітік (А) - благословение предказан. орган (м) (малу)
ітіка (Б) - см. ітäк.
ітікакікат (Б.) - куда ни... куда бы ни - вообще.
= іттік... ітікк...
ітіктіца (Н) - напрасно, безвыгодно
ітіl (Н) - ехать вниз (по долине, реке? от горы?)
ітілда (Н) - вниз
ітілгупа (Бр.) -

ітім (Н) – поросший кустарником, "кустарниковый"
[іті (Л) – сй. ікта
іт'ісабі (Н) – промышлять [ie.? i+tica+bi]
ітєв (Н) – осилить, покорить [см. єтєв]
ітів (Бр.
ітка (И.С.) – кваситъ, кислить
ітказі (Б.) – сюда
ітхулу (М) – лягать
іто (Б) – куропашка [т! стрел куропатка]
[ітö (Н.S.) – дуть
ітте = ікте (Бр.)
[іттуста (Т) – солить = тиета
ітту (М) – большая веревка для связывания юрта
ітума (Н) – бить, драться.
ітє (Б.) – вел, вливать
ітєй (Б) – сосыл. имя о
ітєсі (Б) – уходить
ітwнан' (Б) – впускать [cf. iwalgi]
іва (Б.) – колоть дрова, рубить [доску]
іваце (Б) см. – сидеть (?). (гостить ?)
івакса (К) – сало, шуга (осен. и весен.)
іварґада (Бр.) –
івірґі (Бр.) –
івококун (Бр) –
iwalgi (Т) – дрова [cf іва]
іwкана (Б.) – вводить = іґкан
іwура (Б.) – вводить

jaj аканан (Б.) – уменьш. сын jaja; ребенок
каҳан; сосыл. имя о.
jajаҳку (Б) – привязки т. ласкат. сказ. матери сказ. ребенка
сказ. ребенка на вопрос кто.
jäкаґba (И.С.) – противъ
jakabatti (Б.) – прямо, непосредственно
[jанчіґкін (Н.S.) – ключъ [jakcio (Б) крючекъ S]
jако (Б.) – причудливый, особенный [т! странный предмет.
jако (Б.Н), joко (А.Б.), joхо (Н.S.) [joко (G)S.] [?cf. н'ока, нёна (Т)] [Як! ɣек саха] – якут
jакодіт (Н) – по якутски
jаксі (Н) – [хорошо (?)] галонъ [Х]
jаксоно (Б.) – то go to jöksö or other jöksö
jакта (Х) – поправка, заверять, исправлять
порывъ, горячность, ср. jоктä (Х)
jакціо (Х) [cf. jакта] – горячность
jакукана (Б) = ескукана
jabакtan (К) – чистый
jабчен (В) – освящен (святой) р. Лиг
jabда (Б) – ходить, приходить по сопкам
jaмбу (Н) – слабый [табакъ, вино]
jaмґ (Бр.) – лёгкій [Рус!]
jaмун (Б.К.Х.) – управленіе, присутств. место
бюро (военно-административ.) [тт! R jамн]
jaмун] [т!]↔ Кит! [ja-мєн]
jаң (Б) – языкъ, денотат. единица [т!
фауна, от Кит! [Зиж.] л'ан']
jаң (Н.Б) – тайга, лѣсъ, чаща (Б), голецъ (Н)
jаңґі – таңґі (Б) ост. – въ тайгѣ.
jаңзі (Бр.)
jаңзуса (Н) – брязгать, пищать тс
jанніkта (А) – бугорокъ
jанова (Б.) – красивое видѣть, красиво
выглядѣть ? [Кит! jан – цзо] → цзен
[ср. jаңсе ст.] т! красивой вид, изящный
jаңсе (Б.) – красота [cf. jанова]
jаңс'ела (Б.) – украшаться [cf. jанова] т!
jанкан (И.С.) – см. jаґкан
jанкун (Н) – см. цанкун [jанкунцар, etc]
jанонъ (М) – японецъ [Рус!]
jаңуґґі (Н) – остудить
jанума (Н) – женскій [?]
[jäра (И.С.) – спящій, тосковать [Бур С. jäранар]
jара (Б. Вер.Д.) – рана [cf Ніра (Б. низ.д.)]
jарґіmä (Б.) – кузнечикъ [зеленый свѣтлый:
молодой – синій, взрослый – бурой]
jарґін (Б.) – вѣрно-ли ?, правда-ли ? [т! sam.]
jару (Б.) – губака (сабо)
jасаң (М) – родъ, экзогамная единица [cf омок]
[тт! R. jac ‖ jасдын сосѣдъ, поколѣніе] <
jасо (Б.) ост. – родъ (ближній, поколѣніе)
[cf. jасаң]
jаміkан (Н) – языкъ [Рус!]
jам (Х) – жевать

jаб (у) (Б.К.) – уходить, отправляться
[б→п→ф] [тт! R. jаб, jаw, jам ‖ jабу идти
[т! идти; ‖ ходьба, хождение] [jабо (Бр.) ≈ [не ест
[тт! Sp. jаба] [тт! R jаwа ← Кит! [глагол]
-ja-da]
jабука (Б.) – отпустить [cf. jабу]
jаґа (Б.) – бродить, искушать [тт! R jаґу ‖
jадабу – сидящ. несдѣлан, неимущій [т!
[cf ёдаґ] [т! будущ] [голодать, бродить
jада (Б.) – тощій, худой [cf jада) см. ёдаґ
[jадан (Н.S) – дикій кабанъ]
jадаґ (Х) – см. ёдаґ
jадабу (Б.) – см. ёдаґ
jафґа (Б.) – уцѣлѣвшій
jафґкан (М.Б.К.Н) – тѣмный [cf. jаб] см. jанкан
jафґкан ыаl (Н) – тѣмно коль [cf. jаб]
jафґа (К) – сичъ (сабо)
jафґево – jафґ'ево (Б) – означать. шулун отъ
подпѣсокъ шаманск. костюма.
jа-ге (Х) – притокъ при сѣнокошеніи
[jäґ'ін (И.С.) – см jеґ'ін
[jаja (Б.Х.К.) – назв. родства: 3й спар. класс. от
[тт. R jеje, jэjэ, jöjö – отецъ мужа] [т!
[Кит! 爷爷 jеje мужъ-отца]

jаґаҳку (Б) – привязки т. ласкат. сказ. матери сказ. ребенка
сказ. ребенка на вопрос кто.
jäкаґba (И.С.) – противъ
jакавatti (Б.) – прямо, непосредственно
[jанчіґкін (Н.S.) – ключъ [jакcio (Б) крючекъ S]
jако (Б.) – причудливый, особенный [т! странный предмет.
jако (Б.Н), joко (А.Б.), joхо (Н.S.) [joко (G)S.] [?cf. н'ока, нёна (Т)] [Як! ɣек саха] – якут
jакодіт (Н) – по якутски
jаксі (Н) – [хорошо (?)] галонъ [Х]
jаксоно (Б.) – то go to jöksö or other jöksö
jакта (Х) – поправка, заверять, исправлять
порывъ, горячность, ср. jоктä (Х)
jакціо (Х) [cf. jакта] – горячность
jакукана (Б) = ескукана
jabакtan (К) – чистый
jабчен (В) – освящен (святой) р. Лиг
jabда (Б) – ходить, приходить по сопкам
jaмбу (Н) – слабый [табакъ, вино]
jaмґ (Бр.) – лёгкій [Рус!]
jaмун (Б.К.Х.) – управленіе, присутств. место
бюро (военно-административ.) [тт! R jамн]
jаңґі – таңґі (Б) ост. – въ тайгѣ.
jаңзі (Бр.)
jаңзуса (Н) – брязгать, пищать тс
jанніkта (А) – бугорокъ
jанова (Б.) – красивое видѣть, красиво
выглядѣть ? [Кит! jан – цзо] → цзен
[ср. jаңсе ст.] т! красивой вид, изящный
jаңсе (Б.) – красота [cf. jанова]
jаңс'ела (Б.) – украшаться [cf. jанова] т!
jанкан (И.С.) – см. jаґкан
jанкун (Н) – см. цанкун [jанкунцар, etc]
jанонъ (М) – японецъ [Рус!]
jаңуґґі (Н) – остудить
jанума (Н) – женскій [?]
[jäра (И.С.) – спящій, тосковать [Бур С. jäранар]
jара (Б. Вер.Д.) – рана [cf Ніра (Б. низ.д.)]
jарґіmä (Б.) – кузнечикъ [зеленый свѣтлый:
молодой – синій, взрослый – бурой]
jарґін (Б.) – вѣрно-ли ?, правда-ли ? [т! sam.]
jару (Б.) – губака (сабо)
jасаң (М) – родъ, экзогамная единица [cf омок]
[тт! R. jac ‖ jасдын сосѣдъ, поколѣніе] <
jасо (Б.) ост. – родъ (ближній, поколѣніе)
[cf. jасаң]
jаміkан (Н) – языкъ [Рус!]
jам (Х) – жевать

jama (Б.) - тайу ♀♀ в время родов: фолк, ♀ etc. [но не в время регул.] [m! Sp. jamka]
java (Бр) - [пищеход? см. jafkan]
javap (Б)рец. - трещина [e.g. в замороженном мясе]
javda (Н) - болтать, говорить зря.; (Бр.?) замешать?
javo (Бр.) - см. jav
javurgéredu (Б.)рец. - onomatop. шуршать бумагой и т.п. [см. кесть.]
jerkan (Н.Б.) см. evkan
[jesʲin (Н.Б.) - см. jesʲ'in]
jesʲ'i'i (Б.) - девятый [cf. jesʲin
jesʲ'in (Об) -, jejin (Б.), jegin (Н.S.), ijegin (Н.S.)
g'ygin (Н.S.) [jagin, jegin (Т), xyjy (Б.)(Ок.) S.]
[m! g.] - девять yjyn (Т)(Л)
jegin (А) - вихрь, сильный шторм
jelae (Бр.) -
jen (Н) - корыщить
jeŋ (Б.) - сильный, такой не мелкий, такой [m! Sp. jiŋ]
[Дагур! jeŋ][Кит! jiŋ]
jenga (Н) - краска красная
[jenʲin' (Л) - полет]
[jenʲura (И.С.) - перо
jeru (Б.Х.) - нора (мыши, змеи и т.) (Б.) берлога (Х)
[m! g. берлога, пещера, нора]
joge (Б.) все : jobʲe [m! g. полный, целый]
jobʲe (Б) - см. joge
[joxan (Н.S.) - тесто сорить [joxa (Б.), juxa (Б.) S.]
[m! g. joxan].
[joxo (Н.S.) - см. jako [
joko (Б.А.) - см. jako - антроп. вопросительная ч. гр. малу.
joxso (Б.)рец. [уйти?!][возможно звучит: Зачем?! осталось(лишнее)(этот цвет) связанное с едой e.g. joxso bixa (Ibes)
joxsop (Б.)рец.
joktä (Х) - см. jakta
joktira (Н) - удаляться
joma (Б.) - подобный, такой [вот именно такой]
[?m! g. весь, целый, полный] → сом. kamac.]
joma (Б.) - мясо
[jon' (Л) - настолько, сердце и вообще мелк. зверь.
jona (Бр.)
jonkan (Б.) - путь охотника по крыше скал в форме рогатки; - мал. рогатка против большой рогатки в самом верхнем волке.
jorä (М.), jära (И.С.) [Бур! С. jaranan] - спешить, торопиться
jora (К) - рабочая вроде. лошка
jorko (Н.Бр.) - земля, почва
jorko ulikca (Н) - печь в земле
jormer (Л) - двадцать cf. jor- [cf. jornʲäta - 200]
joco (Б.)рец - см. joco (Х)
joco (Х) - закон, правило [m! R. joc‖ jocon g. закат, отход] сила, закат, обряд, правило]
[jocolo (Н.S.) - закрыть, запереть [m! g. ключ —
Кит! S. jao-mi * jak-zi G. 12961 - 9941]
[m! g. g. jakc....].

[jocop (Н.С.) - часто
jocop (Н) - мало, чуть-чуть
jocy, joco (Н.С.) - вчера [cf. joco (Х)]
jow (Б.) - место около горки для рубки дров
jowc'i (Б.)рец. - гудеть, шуметь, голосить многие люди
jy (Об)(Н.Т.) - входить, проходить, появляться, выпекать, начинаться, уводить (душу) вспахать (сошкой) [m! g. проходить, поехать]
[jy̆ (Н.С.)][jyian (Н.S.)] → [: jyran][cf. ijy (Б)]
[jy̆ (Н.С.) - см. jy [и родительн.]
*jyŋk'e (Б.)рец. = jyŋkien
[jyjan (Н.S.) - см. jy
[jykola (Л) - ю кола]
jykta (Н) - источник, ключ [cf jy]
jylgä (Б.) - разделиться, пошушествовать, уйти из группы [cf. jy]
jylgo (Б.)рец.
jylga (А) - стрела, зрел. ф на звезда
jym (Н) - пить [cf. ym.]
jynat (Н.Бр.) - облава на зверя
jyŋkʲilim (Б.) -
jyŋkʲien (Б.) - по обычаю, как следует [m! g. по полета, совершенство, бывало-исполнен, окончен]
jynty (jakoklon) (Бр.) -
jyrʲik (Н) - небольш. древнейшее поле большиз. древка кисера.
jyv (Н) - протезаться [зубами] cf. jy.
jyvat (Б.) - [выходить?]
jyvna (Н.Бр.) - дочь и сестра сестра моего отца [cf. jyvna]
131 jyvna (А) - сестра моей сестры [cf jyvnä]

kä (Б.)(И.С.)[тоже kän(Б)] - загородить перегородить [реку фл рыб. ловы, ворота, дуга, вилка], закрывать, загородить [Бур! С. nanam][m! g. - загородку, реку плотом ет.] [cf kamkä] [ст. kam (Х.)]
ka (Н) - гадать, волшебство
kaakavdi (Б.) - много, как раз.
kaʔan (К) ; kahan (Б.) .[? kaŋan] - вытащ.
мыше буркан (эскимос.) дерев.
kabda (Б.) - подняться вверх [как на крышу]
[m! g. плавно поднять. крыльями]
kablyk (М) - каблук [Рус!]
[kajina (Н.С.) - желтый. такой стрела [m! g. Зах: тюрк. сайгак для охот.]
kačav (Н) - брать
kačʲi (Б.)рец. - посланник, посланный [m! g. невольник, принуждение]
[cf косяк(Б.)]
kačenku (Х), kasiŋku (Б.) - судорожка, втягивание для мягкой посуды [m! g. продукт судорожка]
käzi (Б.), берег, граница [m! g. граница, место, земляной, край, отрыв]
[xeču ‖ kaciŋu, опушка край [mm!]

kar'ila (Х) - ремень напрямок см. кайгіла (Б) [cf. кайгі]
[kar'іхан (Н.S) - [цешка] см. кагіхан
kar'ікакта (К.) - полки верба
kar'іkан (БХТ), kar'ікаткан (Н), kaц'ікан (М.С) kaц'ікан (Н.С), kar'іхан (Н.S.) - цеплять.
kar'іл (Б) - критиковать построчно [т! ʒ° расклодывать по сортам, разбирать)
kar'іla (Н) (Б) - см кагі
кагіін (Б.) - см. кагі
кагін (Б) - сорт, сотня, какими нибудь, разный [т! ʒ° сорт]
kar'інагі (Б) - гемілка домашней вешм. [cf kar'іл...]
[kar'іma (Н.S.) - назв рыба.. [karjatka (Б.) (Вр.) S]
kar'ікі, kar'іке (Б) - приглашать, вести [т! ʒ°]
kaгурії (Б.) - крестец, часть туши ʒ° ʒ°
жпры; лопатка (охотн. термин)
[kada (Н.S.) - см. кадар [скала]
kada (Б) - ходить по.., находиться на скале
kada (И.С.) - уязвляться, оскорбляться [stechen]
kada (Н) - вбивать гвозди [cf. кадасін]
кāдä (Б) - кāді (Х) - "запазда", домашн рабы [cf: кā] [cf. kadi (К.)]
кадасін (Н) - покойник [cf. kadi (БХ)]
кадар, кадау (И.С.) - упрямый, непослушный [cf. kadu, кадур]
kadagala (Н) - кадагалā [Вур! с. kadagalnam] охранять, держать [bewahren]
[kadagalā (И.С.) - см. kadagala cf.
[кäдäгänä (И.С.) - оса (шмель) [Бур! С. кетсдете Вёене]
[kadaцun (И.С.) - кадасун
кадаї хаца, кадаї хєца (Б.) - притянь кадар севен'у.
kadaє (Б. К. Х) - узда см. kadamar (Н.М.) (И.С.) [т! ʒ° узда и удило]; [Вур! С. казар] [тт! R хацāр || kaцaзар]
kadala (Б.) - обуздать
кадар (М.Б. Н.Бр.) (Т.Л), kada (Н.S.) [kadap (Б.) хада (Or.) S.] [т! ʒ°] [тт! R. хад || kada скала] - скала
kadapa (Б.К.) (И.С.) - харіуз (рыба) [Salmo tymallus. С.] [Бур! С. kaderan, xadaran] [т! ʒ° харіузі ʒ°]
кадара (Л), кадāра (Х), кäдäра (Н.Бр.) - жидкое зургатое для отработки кожи [т! ʒ° жочейка] ʒ°
кідра (Л), kodiāра (Х), та кäдäра (К.) [т! ʒ° ʒ°]
кипр. для Шр. кипр]
Кадарні [севєн] (Б.) (М) - дуга, шам. сабын; ... [єзен] (М) коэлин нра - дуга
Кäдäро (Н) - обрабатывать кожу. при помощи кадара; см kadipa (Х)
кадасін (Н), кадасун (Х) (И.С.), кадацун (М.С.) - гвоздь [Бур! С. kadāhan] [тт! R. гадā, кадō || кадабасун] [т! ʒ° гвоздь] [cf. када]
кадасун (Х) (И.С.) - см. кадасін
кадатар (М.Н) (И.С.) - см. кадає
кадам'ін (Б.) - отец мужа. [тт! R хадм || кадат] родство в мужском роде] [хадм ипи - отец мужа]. см. кадун. (М. К. Х Н)

каданнар (Б.) - "сваты", родственники моей жены [cf кадам'ін (Б.)] [нар- suff]
кадав (Вр.)
кāд'єла (И.С.) - орнаментировать, отделать край женской одежды.
кāді (М.С.) Netz
нади (К.Х) - жердь удерживающ. лодку; (К.); Zanzdka (Х)
[cf. нā] см. кāда (Б.)
кāді (Б.Х) - см. кā [городить решетку для ловли]
кāд'і (И.С), кāз'і (М.С.) - край женской одежды.
кади (Х.В.) - косить [cf кадру, кадур, кадам'ін] [т! ʒ° - косить см. кадu (Н.М.) кат (Б.) кадуєда (Н) кодў (Х)
[k'адікі (Т) ʒ° - пестель]
каділа (Бр.)
кадім (Х.Б.) [анінін, онінін] [см. кадам'ін]
кадіра (Х) - см. кāдāро
кадu (Н.Ш.) - см. кади (Х.Б.), кадуєда (Н)
кадум (М.К.Х.Н.) (И.С.) [кадім (Х.Б.), кадам'ін (Б) < см. кадамін | кадупака (Н.Бр.) - отношение - эрешунка родам
кадумій (М) - отец и мать жены [см. кадамій]
кадур (Н) (И.С.), кадура (М.Б.) ow кадун - сват
[кадур Бур! С.] [т! ʒ° коса] [cf. када, кади]
кадура (М) - см. кадур.
кадурга (К), кудурга (Н) (И.С), кодурга (Б.) [Бур! С хидерга]
[тт! R ходурбā || кудурба] [т! ʒ°] - похвей, подвостной ремень
кацa (Б) - грызть, прогрызть, есть мясо очищая от костей [= кацага] [т! ʒ° разгрызать зашь от.]
кāцāн (Б) - гальдя [т! ʒ° грута танцуя на р. Сунтаре].
кāцага (К) - давно [= кāцага] [т! ʒ° нецйте цйна]
см. кацага (Б.)
кацага (Б.) - см. кāцага
кадака (Н), канкі (Т) - горло [cf. т! ʒ° горл, вокруг. прилегающий, ʒ° насекомых]
кагара (Х) - грызть, повреждать [т! ʒ° грызущий зверь]
кагдань (Б.) место где трава всегда не горела и стояла трава в персидскую ст "вечность" [т! ʒ° старая сухая трава среди зелени]
каца (Б.) - [ачагиа аја каца] - молодец храбрый! [т! ʒ° ʒ° ст.]
канāн (Б) - см. каān
кайцу (Б.) = касіцу
кай (Б.) - частица без значения в конце фразы и середине фразы [взято из т! ʒ°]
кайгі (Б.К.Х.) - кайт (Н), кайнji (И.С), хайцji (М.С) [Бур! С. kaiše, kaiši] [т! ʒ° хасяка] - [cf kiпmii (А)] [тт! R. хāгі || кajigi] хацa (Н.S) [хацал, хаца (Б.), хацja (Or.) S.] [т! S. хажсаба]
кайгіла (Б.) - кагіла (Х) - резать ножницами
кайцун - (Б.) - дуга, будка, и сабын.
кайцо (Б.) - см. косе цо, касі цо
кайго (Б.) - окунь [т! ʒ° хайкула - лещь = гайкапугда [т! ʒ°]
кайкапугдā (Б.) - [разглашать, трещать языком]
кайла (М) - перекапывать, мягко ст. плуга или чего нибудь. [кайлāрат, кайцацāф.]

кайлабун (А) - береза горная [cf. кайlаһан, кайlабун]
кайlāһан (Н.С.) - тополь [Бур.С. кайlаһан]
кайласун (Б.) - ивняк [cf. кайлабун, кайlāһан]
[m! R хайласу ‖ кайласун Witsen (mscr.)
[m! ? вязг, ивняк].
кайматі (Т) - назв. 4-х родов на верхн. Лене.
каір (Н.С.) - песок [m! с]
кайра (Х), кайрен (Б.) - жалеть [m!]
кайрамугді (Б.) - нужный
[cf. керекгі etc.]
кайран (Б.) - жирная, хорошая еда [m! R
хāрчін ‖ кардін, тучный, жирный, само в прач. стан. пало.]
кайренті (Б.) - жалко [cf. кайра] [m!]
кайсіцу (Б) - см. касіцу
кайт (Н) - см. кайгі
кайтеі (Б.) - затылок, [сразу] [m! в затылок, сразу, в прошлом]
[кайті (И.С.) - см. кайгі]
кајафкіі (А) - пищеводъ [cf. кафка]
кајан (М) - низ юрта близ входа [самое плохое место для нищих и т.под.]
кајāгчі (М) - полоса войлока внизу юрты
кајі (А) - степь, гладкий (?) [cf. новор]
[кāјі (И.С.) - заблудиться]
[кајук (И.С.) - береси. лодка, оленьяка
кајувдар (Б.) - принадл. к нарт. о Тавей Мергн.
кајур (И.S.) - driver for the sledge. [кајур (Or.)S.]
кāка (Б.Х.) - кошка [cf. коска].
какарā (Б.) - курица [Дауp! кайсарā]
кāкі (Б.) = гāкі
какіvун (А) - орудие для кожи, - мялка: дерево с зубчатой кромкой
[канōи (М.С.) какоі (И.С.) - крючекъ для ловли рыбы [Angelhaken] С.
[каноіdана (М.С.), каноvда (И.С.) - ловить рыбу
[cf каноі]
какса (Б.) - чистить [котелъ, посудy]
кāку (М) - кукушка; кукý (Н.Б.), кукку (Б.) коккy (Х), кōку (Н.S.) [(G)(Or.)S.], кукучан (Т) [m!] [Бур.! под. жӱхӱі (Т.ал.) хōхōн (б)].
[кала (И.С.) - улучшить, усовершенствовать <
кāла (Б.) - тревожить, беспокоить, завидовать, домогаться, желать, просить, приглашать | удовольствие.
кāла (К.Б.), кāla (А), хала (Х), хala (Н.S.) [(G.)(Or.)S] [m!] - родъ
кāla (А) - см. кōлā.
[кāлāгāі (И.С.) - зашкалить, заговариваться [Бур! С. келегеі] [Як! Пек. кāлāгāі зашка] [m! ?] <
кāлāка (Б.) - сказочка [cf кāлāгāі (И.С.)]. [Бур! Як!]
Калан (Н.) (И.С.) - котелъ
кāланчі (Б.) - передникъ мужской
Каласун (И.С.) - кожа [роговый слой] [Бур! С. халасо, калаһан] = калаһун
Калбаўші (Л) - доска [cf. каптасун].
Калбаўді (Т) - плоский

кāлбе (Б.) - мелкая рыба в озерах
[калбу (Н.S.) - полозъ, кушакъ [Т.)S.]
Калданіе (Бр.)
Калді (Б.) - уговаривать, просить, неискренне говорить. [m! ? заискивать, лгать, вкрадываться в милость, упрс. ? дет.]
[Калзāнзу (Н.С.) - ? барсукъ
[калта (И.С.) - открыть [cf. кāлга - дверь]
кāлга, кāлга, Калга (Б.) - дверь [m! R. халга ‖ калбалба;] [Бур! под. хāлга (нал. т.)]
[калгон (И.С.) - скользкий
[калгу (И.С.) - скользить [Бур! колгōду].
Калгун (Б) - дно, нужда, [доход?] [m! ?]
кāлі (Б.) - карась, калтаза, кāлтōзā (Х.)
Калім (Н.S.) - кить [калима (G.), калета (Or.) S.] [m! ? Зах.; калтā (S.)].
Калларуk (А) - лодка самосплавная.
кāлма [бēі бēінзін] - (Т) - работникъ
кāлтафкі (М.С.) - обжора (Vielfraß).
[кāлтāгā - (М.С.) - см. кāлтōзō (Х.)
кāлтāзā (Х.), кāлтōгā (М.С.), кāсі (Б.), калтаза (Х) [m! ?] - карась [Karausche]
калтаза (Х) - см. ? кāлтōзā
Калтагір (Б.Х К.) [= кулдігір (Х), колдагір (Х)] среди Б.Х.К. и около Мерген по рр. Даякур и Гань
калтака (М) - см. калтака
калтака (Б.Н) (Н.S.) (И.С.), калтака (М) - половина [калта (G.) S.] [m! ? половина] [Дауp! калтаза]
калтакан гокор (Б.) - кривой на один глазъ [т.е. половина слепой];
калтакані калтака (М) гнилой [cf. калтано]
кāлтāку (Т) - искривленной
калтан (К) - одинъ сторонній
кāлтāр, калтар (Б.) - едва, едва-едва, чуть не [m! ? толстого... чуть-чуть не; ? скользить]
калтарої (А) - конверт ? изъ одной головы оси [cf. калтака и калтан]
[калун (И.С.) (М.С.) - бедра [m! ? бедро, ляжка, ягодица, часть задн. ноги.]
калӯн (М) - калмыкъ [мясть] ? см. калур (К.)
[Бур! Под. халун шарга]
калур (К) - см. калӯн
камала (К) - назв. рожки (прит. Кулара)
камалді (Н) - мозгъ (волчье)
[камбо (Н.S.) - ложка [= камјан] [комбо (G.) (Т) S.]
[комб - Silyan! S.]
камдá (Н) - прорубь
камдáв (Н) - ловить рыбу изъ проруби.
камíган (Б.Н.) - сосудъ берест.; овальный деревян. съ крышк. (Б.); вырезной и крытый (Н)
камíт (Н) (Б.Х.) - мешокъ для котловъ (Н); сумка берест. на лошадь (Б.Х.)
камка (Н. Бур.) - западня для ловли рыбы. [от кā?] <

канка (Н) - перегородить реку для рыбной ловли, закрыть дверь (у кеткадан) [см. кā]
[кāмдʼур, кāмзʼур (Н.С.) - мигра [Бур! С кетжиг]
[Як! С. кāт]
канна (Н) - собираться в дорогу [т! складываться, следить за вещи]
каннiба (Н.Х.) - узкое место реки, канью (Н), узкое место между реками в вар. Бореломъ (Х). [т! - узкий проход между горами]
[каннун (Н.S.) - клей рыбий [каннун (Т), каннуу (Ог.) калду (Б.) S.] [т! ред. клей etc.]
[кāму (Н.С.) - творожный, вымешать [ketwen] [Бур С. каппар]
каннун (Б.) - = комун
кан (Б) - ясная сырость, плесень [? кадiна → кадн → канн. → кан ?]
кан (Н) - курить
кань-кань (Б.) - онома топ. : для звука стали
кан (Н.Бр.Б.К.) - хань, царь [тт! R кāган, хāн] т! ?]; кāн (Н.С.) [как "суфф." при позв. духах]
-кан (об.) - уменьшительный суффикс.
кāнā (М.С) - просить, умолять
канда (Б.), кандi (Б.), конды (Н.Х), конгна, конго (Б.) - грать, кусать
кāна (М) - плетенка, решетка для нижней части юрта [Бур! кāна]
[кана (Н.С.) - пускать кровь
кāна (Бр.) [кена?] -
[кʼанʼali (Т) - худой [тощий?].
каңан (Б.) - вместилище для духов, антропом. дерев. ел. лих. оборочкой [на дэтск. костюме] <
каңʼаптун (Х) - пояс широкий
каңда (Б.) [cf канді] - высыхать очень
каңда, каңдо (Б.) - приближаться лодкой приставать, почти близ берега [т! ? близко; ? - приближаться]
каңда (Б.Х) - брить, стричь волосы = [= каңгда, каңда (Х.)]
кандаға (Б.) - лось [т! ? лось]
кандак (Н.) - зимний м.
кандалді (Б.) - составить, встретиться, идти колонией [т! ? составить общество]
кандалга (Б.) - обрывистая скала; край подошвы горы у реки где кончается лар, [у реки]
кандi (Б) - см. гандe
кандy (Б.) - кисть [т! ? кисть на юрте, кисть не обязат.]
каңʼāна (Х) - казна, замок ружья [Рус! казна]
[каңевy (Н.С.) - раздирать [aufrennen]
каңгай (Б.) - каменистый [порода в дуне]
каңгда (Н) - стирать, вырезать
каңгʼер (Б.) рев. - против кадар совсем.
каңгʼi (Бр.)
каңгува (Х) - трава съедобная [Русское Крупитчатка] , сушится на зиму
каңбаң (Б) каңан
каңбукта (А) - трава: дудки [молочай?

кацi (Б.) - см. кацa (гнать)
кані (А) - рашпиль
[кані (М.С.) - товарищ, сотрудник [т! ? среди сольцов]
кацiл (Бр.)
[кāнтірā (И.М.С.) (М) - средняя клетка (И.) (М), ребра (М) с
кацкʼi (А.Х.Н.) - канкʼi (А) - крепкий [т! ? сплетать, приплетать, плести, сплетать]
кацкʼi (Х) - скрепить [т! ? сплетать, приплетать, плести, сплетать]
канкʼiт (Н) крепче [cf кацкʼi]
канкy (Б) - держать крепко
кацса (Б.) - упереть, выкатить
канта (Н) - царствовать
канта (Н) - ширина
кантама (Н) - широкий
кантара (А), кантіра (А), концтіра (А.К.) - стена [cf кāнтірā (И.М.С.) (М), кацтіра (Б.)]
кāнтірā (М.) (И.М.С.) - средняя клетка (М.) (И.С.) ребра (М.С.) [ф. кантара] [кāнтірā (М.)]
кацтіра (Б.) - переделка козули (стуши, [cf кантара]
кап (Н), капʼi (Х.) - запать, сесть [т! ? стиснуть, сжать]
[cf капчʼi]
кāпа (М) - распухать
капчʼi (Х) - колчуга (у кожемяг) [ф. капчi]
капчʼí (Б.Х.Н.Бр.) - стискивать, сжимать, брать в тиски, зажать [подмышку] [т! ? зажать, кляпами; т! ? стискать] [cf. кап] [Бур! под. хаб. ? шiху (т. ал.) хабчiху (с) сжать]
капчʼiркi (Н) - рак [т! ? клешня рака] [cf. капчi]
капчiма (Н) - складной (с.д. нож)
капчiмкi, капчiнкi (Б.) см. капчiркi
кадчiн (кадар) (Б) - ущелье, теснина узкая долина [cf. капчi] [тт! R хабчiл || кабчiл, узкая долина, теснина]
капчiцкi (Б) - зажим, расщепл. палка для самострела удержания
капчiвун (Л) - щипцы для угля [cf капчi]
капчiнкi (Б.) - см. капчiркi
капчур (М.Х.Н.) - щипцы [cf капчi] [Бур! под. хабчiх (т. ал.) - щипцы для угля].
капʼi (Б.К.) - конусный мешок вверх горлышком для молока ст. [для ♀], охотничий из барсука [для ♂] [т! ? [вязка кур-ки] ? [вязка кур-ки]]
капʼi (Х) - см. кап
капʼiган (Х) - коробъ берест. для мелкой [cf капi (Б.К.)]
[капjali (Н.S.) - хвалить, восхвалять [praise]
капкал (Н) - складывать [cf капʼi?]
капкан (М) - капкан [Рус!].
капканнi (Л) - ожерелье
капкара (Б.) - темный [тт! R. кара // хара гермай]
[капкi (Т) - см. кадка
капкý (Б) - сойка кукша.
капта (Б) - короб для вместилища духов
капта (Х) - ленчик, бок. доски седла [т! ? край, бок доски седла, арчаки ст.]
[тт! R хаптал ;] [cf каптаға]
[| каптағін (А)] доски седла

[каптага (И.С.) - см каптағын (А)
каптага (Б) - плоский (камень) [каптаска]
[cf каптағын (А)]
каптағын (А), каптага (И.С.), каптағон (Б. Вар.)
каптасун (Б. Кыз. д. Ж), каптака (Н.)
каптагун (Н.S.) [каптагей (ог.), капасу
(G.) S.] [Бур! С. хаптагай] [тт! R хаптас ||
кабтасун] [Даур! каптағон] [Як! Нек
хаптасбин] — доска. [cf капта]
[каптіак (Н.С.) - покрывало [Бур! С. капкак]
каптака (Н) - см. каптағын (А) [e.g. доска для
каптака (Б) - плоский [тт! R. хаптағай || капта-
бай - плоский] [т! плоский нож, этот камень] [т! плоская
каптамар (Н) ладонь] левый кончик
каптасун (Б.Х.) - см. каптағын
кантту (Б.) - ломать, раздавить [cf. копургі]
каптукар (А) - назв. рода (у турецких)
каптура (А) - см. каптурга
каптурга (Б.Х.Бр.К.Н.) [(Н.S.) [мешок]] [тт! S.
хавтагда, хавтадан - мешок]
каптурга (Б.К.Х.) - кисет [cf. капта] [т!]
капука (Бр.) ков.
капукаңкі (К.) — эколуд: худа
капура (Бр.)
кара (Б.) - осматривать, смотреть вдаль,
опсидеть, молиться оксидением [т! 3
внимательно, караулю звери ль.]
[тт! R хар || кара, смотрящий; харагда || карабда]
кара (Б.) - сердиться., ругаться, упрекать [тт! R
хартё || каратай - недобрый, недоброжелатель.]
кара (М.Б.К.Н.) - вороной, черной масти [т!]
[тт! R. Кара || хар(ă) черный] [Бур! Под. хара]
кăра (Б.) - кора дерева. см; кора (Х.)
карăгідукін (Б.) - неудача на охоте, в обычаи,
жизни, ушиб об падение [нравы неспокойны]
[кара - гі - дук - (і)н — ? от имеющий несчастье]. см. <
[карăдігай (И.С.), см. карăуугай (М.С.) - мель, мелкое
место реки; [Бур! С. карăсагай]. [cf. каргі]
[карафуан (М.С.) - [cf Караган] [ruf. die Steppe bezüglich]
[кăрăгеă (И.С) см. керегла
каранам'ет (М) - назв. рода [кара (тт!) черный]
кăрăк (И.С.) - см. кірік] дело, вещь [тт!] [Бур! Керек]
каравту (Б.) (Бр.) - собств. имя [т! , хватать]
карăта (Б.) = карта - охрана (идти (дуги), покро-
тительствовать, беречь [т! охраняю, берегу, интересуюсь.]
карафтал (Б.) - черный [cf кара]
карауł (М) - караулить, стеречь, пасти скот
?[Рус! или тт!]? [cf караву)
карауłуін (М) - пастух, караульщик [cf карауł] <
кăравуан (М) - [цапля], [кăрафуан (М.С.)!]
карaw (К.А.Н) [жуковина] - караwган (Б.)
[т! старый журавль]
караву (Н) - охранник, стерегущий [тт! R. харул ||
карабул карауш] см; каравулда, каргауł (М.)
каравулда (М) - см. караву

караw (К.А.Н.) - см каривуан [см. карагван
караw, карʼе, карун, карʼје (Б) - милость, благо-
дарность, оплата [т! 3 обратно, назад, взамен, вместо за добро и з.]
карагган (Б.) - см. каравуан [т! 3 помощь, за, (взамен)
карагей (Б.) - благодарный, злопамятный,
платящий за добро и за зло
карагган (Б.) - то что оплачивается, оплата
за добро и за зло [cf. караw] [cf. т! 3 будь!
карʼеїца (М) - корейцы [Рус!] 3 спасибо, защита]
карʼевłă (Б.) - говорить любезности, желать
оказать особое внимание [cf карʼе etc]
карʼеw (Б.) — см. караw
каргі (Б.) (И.С.) - мелкий, мелководный [cf карадігай]
[т! 3 по - кривой, бог. богатый] [Як! С. харгă, нем.].
каргі (Б.) - соленый
каргір (Б.) - назв. рода [бірам јамун]
кăрі (Б.) порог, гряда каменная на реке. [тюрк. жорі
карі (И.С.) - чужой, странный [враждебный С.Ш.] у Руф.]
кăріе (И.С.) - ворона, [ворона? - хищник?] [Бур! С.
кегеă]. [cf кор'е (Н)]
карʼін (Бр.) suff.?
карʼів (Б.) - грязь
кармар (Бр.) -
карокоңте (Б.) - медведь. сказочный [т! Sp.].
карол-(сеен) - дух шаманский сеен. [= Хайдун]
карон (Б.) - полицейский, китайский [т! 3 первая буква, набивать, пост.]
карса (Б.) - животное дикое: хвостистое
горный. Вл.: 1-120 кг. (с хвостом) мягкая шкура, собой
мерка кану водки.
карсін-ікен (Л) - грудинка [Тун-Хакас? Бур! қырсын. тюрк.]
кăрті (Н.С.) - разжечь на часы [Бур. С. Керšепăт]
карты (Н) - играть в карты [от Рус! карты]
картус' (Бр.) - картуз [Рус!]
карʼу (Б) - см. караw
[калоуłуін (И.С.) - см. карауłуін (М.)
карурałді (Б.) - см. отпугать (cf. карuw)
кас'ерак (М) - теленок по второму году
кас'і (Б.) - конь тонк
кăс'і (Б.) - удача, успех, счастье [т! 3 имущество, богатство, счастливый.]
[тт! R хег(і)к || несіг счастье]. <
кас'іцу, кайцу, кас'ецо, кайсіцу (Б.) - амбар
[Даур! кас'і] [т! 3 амбары для хлеба] [хаш || кас' тт! R
запечатать] [т! 3 закрыто вообще, воплощение]
касін (М) - ленивый 3 [о лошади] [Бур! кас'інг]
кас'інда (Б.) - старость семья [т! 3 (семья)
кас'іңку (Б) см. кач'енку (Х.)
кат (Б) - см. кадă [кусить]
кат (Х) - см. кă
ката (Б.К.Х.Н.) (М) - сохнуть, обсохнуть, высушить (М.)
(от влаги), твердеть (кость) [тт! R хат || ката]
засохать] [т! 3 засохло, твердо как сапог ит.] <
катă (Х) - конь 3, вяз [тт! R. хат || када - кряжистый]
ката (М.С.) - твердый, крепкий [т! 3 ibid.]
см. катан
кătă (М.)(М.С.) - много, многий; см кета (М.А), кете (Н)
cf кătăрă (М.С.)

катача (Н) - тухлый (!) испорченный (?).
[высохший? С.Ив.?]
катадову (Б.) нен. - дальний [о крупных хищниках - медведе, калуге, etc.]
катаду (Х) - личное собств. имя ♂
[катагі (Н.С.) - распухание, опухоль?
катаған (Б.К.) - соль [m! ♂ солёный][m! R.? хат ‖ ката засохший?] ♂
катам будо (Б) - здесь умереть.
катамат (Бр.)
катан (Б.Н) ката (Н.С.) - крепкий [о табаке, вине, редко о людях] [m! ♂ крепкий (как сталь)] [Як! пек.] [m! R хатоо ‖ катаҕу - твердый] [m! ♂ твёрдый]
катан (Б.) - сталь [cf катан - крепкий] [cf. инг. ган от кин!]
катар, кӓтӓр (Б.) - рассвет; расцветай [cf. катарғі (турін)]. [mn! R. хетрӯ-l ‖ катарі-бул - начинать идти рассвет; хӓтар ‖ катарі, рассвет] [m! ♂ под рассвет] [Бур! С. katerana, хатагпар идти рассвет]
катарāз (Б.К.Х.) (И.С.) - идти рассвет [галопом (Н.С.)] [cf катар] [·кӓтӓрā (Б.) [↓ олений дух]
катара (Н) - [см. ката [сокнуть]] - запрячь. рано [видимо, подсохнуть]
[кӓтӓрӓ (М.С.) - [многий] см кӓтӓ
катарғі (Б.) - рысь пятнистый [cf катар.]
катасʼін (Б.) - собств. имя ♂ [от катан]
кати хабдаҷі (Т) - широкий [кат - весло?]
катіка (Н) - царица, княгиня [mn! R. хатан | катун - супруга] [см. катучі]
[катіікан (Н.С.), каҷікан (М.С.) - см кагіікан
[кӓтʼінʼгӓ (Т) - чулки
катка (Н) - кадка [Ізус!]
катоwул (Н.Бр.) - собств. имя ♂
катучі (Н) - см. катіка
катуқан (Б.К.) - девушка [обычно при обращении к чужим и о чужих] [mn! R. хатан | катун супруга]
кау (Х) - обшивать
кау-кау-каой (Б.) - пришить. каров совет
[каурʼі (Н.S.) = кауроіхі - тормоз (stopper for the sledge) [каурі, кауріхі (G.)(Or.) S.] [Gilyak: S. каур.]
каҷаж (Л) - acorus calamus
кавакиҷ (Н.) кабан; кованін (Б.К.) [каб. моло́дой] [m! ♂ хлакта, кабан с загнут. клыками]
кавáн (Б.К.Х.А.) - и хафен [mn! R. хаҷаҕ] от [m! ♀] - чинь m!
кавіla (Б.) - черепаха (а) [m! ♀ ibid] [(а) малый и тихоходный]
[кавур (И.С.) - дикий баран (козел?)
каw (Х) - кричать [самка птицы] [cf. коl (Н.)]
[кʼаwрі (Т) - глодать
кӓwсан (К) - чужая работа.
каwсʼен (Б), коwсʼен (Б.) - судно [совет] [cf кофсʼе]
казʼак (Бр.) - казак [Рус!]
кажній (Бр.) - каждый [Рус!]
кӗда (Б.) - шкура [лось, изюбря] выделка.

[кʼедʼік (Л) - журавль белый, стерх см кідʼік
[кідра (Л) - см. кадара (обувь)
кӗца (Б) - ящик, ларчик [в кот. хранят полисмен]
[кʼеҕа (Л) - отец мужа, брата старший отца и матери.
[кеҕанні (Л) - медведь
[кеіген (Н.S.) - семейство [керген (Т).S.] см. гӓрӓй (Пн.С.)
[кеја (Н.S.) - кремень
кʼек (М.) - трава "воспрень" [Бур! кʼáк]
кʼекӓҷан (Б.) - орлец? зяблик? с белыми боками, сверху [cf. гʼекаҷан (Б.)]
[кеневі (Л) - худой, плохой, враг, любимец.
кʼекшаван (Б.) - мисуха; Fulica atra
[кеlар (М.С.) - косой, косоглазый [Бур! С. kelar] [см. ківан]
кʼelбакта (Б) - белок глаза
[kelge (М.С.) - см. гʼilігді
[келгӓтын (И.С.) келгӓсун (Н.С.), -ануна [Бур! С. kelgahaҕ]
[келгасун (Н.С.) - см. келгатун
невтатін (Н.S.) - см. гʼiлтакʼі
кӗlу (Б) - быстро, вдруг
келурʼін (А) - блестящий
[кӗмʼі (Л) - мамонтова кость
[кӗнӓ (Н.С.) - см. кʼіна (А) [ржать] // см. кʼіра (Б)
кера́ (А) - бок, рядом [Як! пот. кырӹ - сторона]
кʼера (М) - передний обводок у луки седла [Бур! кéраҕ]
[кéрга (Н.С.) - резать [mn!] [scheeren]
[кероу (М.С.), кероф (М.С.) - [mn!] [Як! С. кырна]
кӗрві (Б) = jejärvi?
кʼéта (Б.) - капа, зубашка. [m! ♂ зубашка (см)]
кетáр (Х) - легкий, легкомысленный [cf. кӓтар]
кесʼі (Б.) - вот
кéтта (Х) - ракушка молочная ? [Як! пек. хаба хӓта]
кетталáн (К.) - гагара
[кеуе (Т) - подбородок
[кеукʼі (Л) - Бог [савакі?]
кеwа (Т) - темнеть [cf. кауе], кеwе (Л)
кеwе (Л) - см. кеwа
кєдєр (Б.) - скала со стоящими камнями [m! ♂ зубчатый с выступами.] [cf. m! ♂ зуб. скалистых гор]
кєдєрак (Н) - ящичек для орудий и инструментов [cf кӓдӓгӓ (орудие)]
кейдар (Б.) нен.
кєlбеҷана (Б.) ун. - два шамана рядом [сестры] [шам. по]
кєп! (Б.) - межд. на!, бери!
кєрє (Бр.) -
кєрє (Б. Вер.Э.) = каіра
кéрʼба (кырʼба) (Л) - пасть [Як! пек кырса],
кєрса (Т) - см. кéрʼба
кєта (Н.М) - см. кӓтӓ, [кетӓ (Л)
кєтал (М) - дух своей. очень злой. Вымышленные их гугаевскими князьями ей антагон. шаманом и синей
кєтє (Н) - см. кӓтӓ
кєтєкокун (Н) - маленько, немножко [cf кӓтӓ]
кєтєл (Н) - привлекавшаяся [cf кӓтӓ]
кєтєра (Н) - много раз [cf кӓтӓрӓ]

кіту (Бр.) - фраза бокова [m!]
кі (Н) - хотіть, домагатися [кі+глі] см. кіглі
кі'ізнан (Б) - огорожа, сад
кі'іга (Б) - смотреть, желать [mn! R. хеіјіје ‖кігіје - стараться][m!] пытаюсь, пекусь, стараюсь
кі'гі'ібду (Бр.)
кі'гі (Н.Х.) [отдыхай [cf. кіга](Н)] см. кіга
кі'гі'ім (Н) - кончить (кусеж кэрсэндэ)
кі'іда (Н) - см. гіда
[кі'ідік (Т) - см. кедік
кі'ітәлі (Б.) - безумный, дикий [e.g. старик].
кі'імда (Х)
кіглі (Н) - см. кі
[кіха (Н.S.) - трясти [кікә (Т.), тікогі (Ог.)S.]
[кіікан (Т) - свистеть, см. ~~кікә (Н.С.)~~ кі'кі
[кіја (Н.S.) - маленький, малый [кіра (Т.)S.]
[кікә (Н.С.) - см. ~~кіікан (Т)~~ кі'кі
кі'кі (А) - кусаться, щелкать зубами [собаки] см. кіктір
кікі (Н) - захватить, схватить [cf. кі'кі ?]
кі'кі (К), кі'ікан (Т), кікә (Н.С.) - [mn! R. хісхәр ‖ (Г).] - свистеть.
кі'кі'гі'сә (Бур.)
кікілдә (Н.) - осторожно
кікта (Н) - выть
кі'іктір (Н) - см. кі'кі (А)
кі'кулі'фкі (Н) - злой, сердитый
кі'іан (Б) (Х) - косой (на глаза), кі'іаң (Х) [cf кі'іаңку (Н) - быльмо], кіјар (Н.С), кіјарін (Н.С.) [Бур! С. кеіар.][m!][Як! Нек. каіар]
кі'іаңку (Н.) - быльмо [cf кіјан.]
[кіјарін (Н.С.) - см. кіјан]
кіјера буа (Б.) рек. - место [геогр.? топогр.?]
кіјерка (Л) - морковь ласточка
кі'ілга (Н.) (~~Х.Б.~~), кілгу (М) кілгә (Н.С.) - могила, могильн. камень, бугор [Бур! С. bігы][m!]
[кілгәда (Н.С.) см. кі'ілгі'ідә
кі'ілгі'ідә (Н) - тошнить, кілгәда (нс.), кілгіті (Н)
кі'ілгіті (Н) - см. кі'ілгі'ідә (Н).
кі'ілгі'ібо (Н) - звонить
кілгу́ (М) - см. кі'ілга
[кілөл (Н.S.) - тыгыдет [кірөв, кілөр (G.) кілө (Ог.) [m! кілер S.][Кіл. Gilyak! S.].
кі'ілпгә (Н) - хлеб печной или, кормить [Як! Нек. кіліән - хлеб - Рус!] кі'ілпгі (Бр.)
кі'ілпгі (Бр.) - мука [cf. кі'ілпгә]
кі'ілпгіңг (Н) - печь хлеб
[кі'ілуд (Л) - жить
кі'ілурі'ін (К.) - светило - ений
кі'імәлі (Б.) - безумный, дикий [cf. старик]
кі'імда (Х), кі'імда (К.), гі'імдаді (Х)
кі'імпірг'і (Н) - скривиться, сдвинуться
кі'імула (Б.) - сердиться, раздражаться, мстить [m! брата, зятя] [m!]. см. кумулів (Н)
кі'імун (Б) - злиться, раздражаться, пробалтываться нарочно [cf. кі'імула] [m!]

кі'ің - кі'іңгір-уја (Б.) - приплыть для нерестования.
кі'інә (А), кенә (Н.С.), гең (Т) - ржаные
кі'інака(?) кіпакаl\ (Х) грести
кі'інда (К) - см. кі'імда
кі'індігір (А.Х.Н.) - назв. рода животных по р. Басегрой (С-З тай.) и в керл. тайге
кі'інгі'ілан (Н), коңгі'ілан, кулңгі'ілан (Х) - большой колокольчик на животных. [cf. коңзакта коңбакта][m!] ономатоп. звуки колокольчика
кі'іңгло (А) - идти на лыжах [cf кі'іңгла]
кі'іңгла (Н.А), кі'інна (Х.)(Н.S.), кеңңа (Н.S.) -лыжи
кі'іңгна (Б.) - хватать [cf кі'кі'і].
кі'іңгні (Б.) - жужжать (муха) комару, etc.)
[кі'ініw (Т) - см. тініва
[кі'ініwгawду (Т) - см. тімаңгауду
кі'інна (Х) (Н.S.) - см. кі'ілгла
кіннне (А) - отец моей тещи [Як! Нек. кынна - тесть]
кі'іом'і (Н) - ласкаться
[кіпмії (Т.Л) - см. кі'імтії
кі'імтії (А), кімтії (Т.)(Л) - попасшуся [Як! Нек. кынтыы]
кі'іпу (Бр.) весь
кі'іпу, кі (Н.С.) - ломать
кіра (Б.) - шкура [лося, коровы, козы] осенняя
кіра,ча (Бр.)
кірә (Н.С.) - время
кі'рагі (Б.) - двускатная вершина [cf. кера?]
кі'іраім (Х) - мясо в тесте [вовеш. мясо]
кі'ірааін (Н) - место выдающееся в долину реки см. кі'іраім (Х); [cf. кі'ірақін (Н)]
кі'ірақін (Н) - бугорчик [гл? cf. кі'ірааін]
кі'ірақіно (Н) - переходить, переваливать через кі'ірақін.
кі'ірақта (К.Х.Н) - деятель [большой]
кі'іракі (Об) - острога [gіб'іттан. к-і (Х - Ч.зуб. остр.].
кі'ірән (А) - орел., см. кі'ірен (Н)
кі'ірән (А) - рукоятка колотушки для шам. бубна.
[кі'іраніс (Т) - гористый [Як! Нек. кырынәс]
кі'ірбу́ (Б.) - остерегь [m! щипа-раба похлопала остро] см. кі'ірібу
кі'ірчі (Б.) - бирка, палочка на кот. тамгой зарубки о принадлеж. душах
кі'ірен (Н) - см. кірән
кіре (Б.) - трава сладкая [зеленая]
кі'іргі (Н) - грызть [Як! нек. кір, кәрбә] [Бур! Пад. Кэрэхү]
кі'іргуі (Б.) - сокол [мелкий ястреб сокола, лов. птиц] [см. кі'іргуо]
кі'іргур (Б.) - ястреб [cf. кі'іргуі]
кірі (Н) - греться
кі'ірі (Б.) - таиться, скрыть себя, [m!] [сделать вид]
кі'ірібу (Б.) - см. кі'ірбу
кі'ірі'іг (Н) - собств. имя ♂
кіріг (Х) - см. кірік.

кірігі (Бр.) - см. кірік
кірігінāк (М.С.) - заросли, гаща березняка
кірігва (Б.К.) - нуждаться, настоваше недо-
    статок [сf. кірік.] см. керегва
кірік (К)(М)*, кірігі (Бр.), кіріг (Х) - нужда, зло
    [тт! R. херег ‖ керек зло, нужда]; корек (Н)
    сf. кірігва
кірімкі (Б.Л.)(Т) - бровь (Б)(Т), ресница (А), см. кіроткі (Х)<
[кірімту (Л) - ресница сf. кірімкі
кірīна (Б.) - иметь отвращение, ненавидеть,
    тошнить [от плх. тиун и пеприятно] [тт!
    грязная пена в воде, пожар, задыхаться, etc.
кірківі (Ж) - брод, то мелкий водь
[кірō (Н.С.) - тыл [Бур! С. кірō]
[кірōда (Н.С.) - тылить [Бур! С. кірōdпāт]
кіролак (Н) - сводный имя ?
кірукта (Н) - свозить!
кісу (Н.С.) - скрести
кіт (Б.Х.) - хватать, кусать [собака] [сf
    кікі'і[→ кікū) → кіт]
кітаї (М) - китаец [Бур! С. кітат]? [Рус!]
    Нитат (Н.С.), кітат (Н) [тт! R. хітā)т
    Рус! китаець]
ківа (Н.М.С.) - береста (Н.С.), берёза (М.С.) см. кīво
кīво (Н.Бр.) - ківа (И.С.)(М.С.), кīwō (Т)[береста, деньги],
    кīва (Л) - береста
ківур (Б.) - немного, малешко, быстро, скоро
    [Дауо! -кīур], кīwур (Б.), кīур. (Б.) [? тт!
[кīwā (Т) - см. кīво
кīwсī (К) - иметь
кīwур (Б.) - см. ківур
клопу (Н) - клоп [Рус!]
клучка (Н) - ключ, когерга [Рус!]
ко! (Н. Бр.) - междом утверд. одобрит. полож.
кō (М) - сажа
[кобду (Н.С.) - кончать [т!
кобцо (Б.) = гōбцо
кобōн (Б.) - кобун (Б.) - жаровня [металл. дерев. и
    глин.] [тт! R. хōwaц >< Кит! 火 хо-поц]
кобун (Б.) - см. кобон
кōца (М) - баран нехолощеный [Бур! под. хуса
    (б.т.х.ал.) хуча (С.) куса (ну)], нуца (М.И.С.) <
[ноцо (Н.С.) - островъ
ноч' (М) - покрывать [Бур! кочі]
[ночай (Л) - скобель для кипч.
[ночас (Т) - гагара [Як! нек. нуобас], нуобас (Л)
ночо (Б.) - место-медведь с окраш. на палочке
    на полог. берегу загиба ряпки [т!
    [т!, изгиб, излучина], [сf когодун (Бр.)]
когодун (Бр.Н.) - изгиб, излучина [сf. когоkон (Н)
    ряпки
кочокон (Н) - неб. мужской около ряпки. [сf. кого]
ночун (Б.) - сила (геол.), мощь [тт! R. хугір!
    кӱчур ‖ дерзать] [тт! R. хӱгін ‖ кӱгі, кӱгӱн
    сила] [т! - сила, мощь] кучун (Б) кучі,
    кӱӱї (М) нусӱн (Н.З.) [(От.)(Г.)З]

кодіра (Х). см. кадара (орудие)
[кодлен (Т) - маленький
кодӯ (Х) - см. каді
кōду (Х) - сумасшедший, хōду (Б.Х.) - дурак,
    пр[плохо говорящий]
кōдура (Х) - быть сумасшедшим
кодурга (Б.) - см. кадурга
коцані (Х) - когда [тт! R. хецīē ‖ кецīје когда]
коцī (Н) - жить
коцофкī (Бр.).
кофсе (Б.) см. - совещаться [сf кансе] <
кобене (Б) = сокр. кōні
[кохоlо (Н.З.) - см. коколдо
[кохон (Н.С.) - пустой, недалекий [Бур! С. хōhон]
кочун (А) - удалой, прилежный, работяга
    [? каза (Б.)].
[кōhун (Н.С.) - см. кōсу [Бур! С. нöнön].
кой (Бр)
ноїко (Н) - = койкто - заблудиться
койкто (Н) - см. койко
койісфка (Б.) - превращаться в, обращать в
койlуган (Н) - шкура оленя при погребении
ноїмаленї (Б) - говорящий, живой [т!
ноїра (М) - сойти с ума, сдружиться
    [Бур. кеірā]
кojер (Б.), кojор (К.Х.Н.), кöjöр, кöjір (Б) - гнидой
    [хэр ‖ кегер тт! R. гнидой]
кojіга (Н.З.) - сильна = корїка (Н.З) [коріган (Т.) З.]
    [тт! S. хӱрје]
кojірг'ін (Б.) - веревка, обмелка [трос, тт!]
кojоlіманді (Х) - [постоянно шептать молч.,
    шкурн. не слышащем] см. коїмаленї
кojор (К.Х.Н.) - см. кojер
[кojоргун (М.С.) - убить [сf. кojірган]
[кок (И.С.) - сильно на деревьях
[кока (Т) - умереть
[кокан (Т) - мертвый
кокчан (Н)(Н.З.), кокчін (Т) - копать [тт! R.
    хöхс, хохт - раздвоен. копать] [кокчан (Т) З]
кончакі (Бр.)
[кокчін (Т) - см. кокчан
кончо (Бр.) - ночь.
кокку (Х) - кукушка
коклон (Н) - путь по кот. идет солнце
коколдо (Н.Бр.)(И.М.С.), кокоllо (А.К.Х.Б.), кокоро
    (Т), коколда (Н.С.), кохоlо (Н.З.) - перчатка
    коколрої (Л) рукавица
кокоңгур (М) - свѣтло-каурый. [сf кокор]
кокорї (Б.) - задушить [кусить удушением]
[кокорі (М.С.) - звать, кричать [повторяющ. глагол
кокco (Н.) - через
коксо́н (К) - утка ♂ семейства кочатой
кокеуи (Б.) - утка ♂, поцокъ [отличие Б.
    отъ красноголовой Тарми]
[кōкӱкта (Л.С.) - красива
конул (М.) - украшение металл. у девушек на кона
    [семь цепей] [Бур! гозіба!]

конувту (М) - дух [образовано из глагольной основы ср. кокул]

[кол (Л)(Т) - курить (Л), тлеть (Т) см. кооl (Т) [курить] см. колда (Н.S.)

кол (Бр.)

[кола (И.С.) - совершать [т!

[колан (Н.S.) - труба дымовая [кола (б.)о][т!]

колбо (А) - амбар на воле. кугахі [т! гета, нара, кола для подвески колокола] сам идеи соединить: [тт! R. холгō ‖ калбоба, свяс соединяющий [

колбоцку (Б) - лента на ногах. тапки.

колда (Н.S.) - см. кол [тлеть].

колдон (Б.) - кедр

колдовун (Х) - лопата

колканде (К) - утка [голова красная, ноги красные, тело - светло-серое. ср. радужная]

колемте (Н) - карась

кōлі (Б.) - закон, обычай, порядок [тт! R хöлі, хöлі ‖ каолі - закон] [т! закон, обычай]

[колімусі (Н.S.) - жениться [і.е. колі + му + suff. сі]

[колінік (Л) - лодка [? кол ф.]

[коліїн (Т) - лучина

колва (Х) - запрягать см. кулуі (Т) [Як! пек. кōлуї]

кōлвекан (Б.) - бабочка

коло, коло (А) - пробовать, испытывать [Як! Пек. холō, холōн]

коло (Н) - хитрый [т! в нан. массе значений: ловкий, фальшив. враг, дух]

колобōна (М) - мышь, кулугуна (Н.С.) [Бур! С кивдина] [тт! R. хулбн ‖ Кулугуна - мыши]

колоптан (А) - место для огня в юрте см. голумта]

колосун (Б.) - веник, просяник, сухая трава для покрышки юрты (летняя) [тт! R. холтō ‖ Кулусун - просяник]

колтанді (Б) Рас.

колтоґіна (Б) - кора?

колтоко (Х) - место между юртой и кухней. [ф променуткъ - сігіла]

колтонде, колтонді (Б) - дух, "полуживотный" их чужой мир [внеш.: дерев. пара: ♂ и ♀]. [сф. калтака]

[кōлу (І.С.) - оттянуть [Бур! хӣлгар С.]

ком (Бр.)

кōма (Б.) - горло (?) см. кōма

кōма (Х) [аја кōма] - вкусный

[комака (Н.S.) - см. кумака

[комбохі (Н.S.) spoke-bone

комгокі, комгоке (Б.) - овод, небольш. черный [муха?]

комдо (Н) - сделать, совершить

[комінгін (Т) - кривоносый

комніца, комнецце (Б.) Рас - вертится (зимн), ? толкаться (повивать?) [?] (wriggle - ср. в!

комнінас' (Бр.) -

[комно (Н.С.) - котел [Рус!]

комнојін (Н.S.) - см. комнотo]

конкомто (Н) - черный [сф. конкгкорін], комнојін (Н.S.)

конкор (Н) - сердиться

конокó (Б.Х.) - заплатка [сокр. пони и ири сирот.].

конокó (К.) - скупой

[контакан (Н.S.) - ящик, корзина

[контан (Н.S.) - покрышка [кунта (ог.) S.] [сф. кунгто (Б) ирав.]

кому,ла (Б) - считать [т! ?: мера; ?: мера] [хенце ‖ кенціје мо. тт! R] [сф. комун (Б.)]

комуі (Н.S.) - собирать

нōмӯн (Б.) - состояние, постоянство, манера, способ, [т! ?: мера, постоянство, образец] [сф. кому,ла]

конакта (К.Х.) - конбакта (Н), - бубенец, бубен, [сф кікгіван] звонок [т! ?: кругл. бубен. мал. колокол.; ?: дин-дин!]

кон'г'і б'і (Б.) - родственники по роду м. матери и роду матери м. отца [т! ?: родств. по матери]. = кум'г'і(бі) (Б)

конде (Б.Х.) - нора, дыра, пизда, берлога, отверстие (нос, уха), пустой, дупло; [+ крайний!!] синтагм: рунде (окотн. термин), конді (Х.) конду [сф. т! см. конге]

конде (Б.) - убить тигра, медведя [і.е. сделать дыру] [охотн. термин]

кондіїнонн (Н.) - муж. инстр. = "органчик"

кондо (Бр.)

[конзохон (Н.S.) - небольшая посуда [конзјо(ог.) S.]

-коней (Б) Рас. - конец слова без значения

[конгахан (Н.S.) см. кунгакан

[конгдохо (Н.S.) - осетр = см. кундуку [конгдоно (ог.) конгдо (О), конгоро (Б), кундуку (Г.) S.]

конге (Б.К.Х.) - конгі (Х.Н.А) - сосуд берестяной (корзина) цилиндр небольшой [для мол. (Х)] [т! впалый, вдавленный, дупло, с пустотой в середине]

конг'еда (Х) - назв. рода [когда родины помещали в конге]

конг'енана (Б) Рас - ходить по кедровнику

нóнг'і (А.Х.Н) - см. конге

конг'іван (Х) - см. кікбіван

конгна, конго (Б.), конбі (Н) - кусать, грызть

[конгнојін (Н.S.) - см. конгаорін]

конгнор (Б.) - грызть [сф. конгнорін]; конгнорко (Н)

конгнома (Нрдск, Х гашт) - см. конгнорін

нонгнорін (Б.Х.К.А), конгнома (А.Х), конгнојін (Н.S.) конгнорін (Н.S.), конгнорін (М) (Н.С.), комно: мо (Н), комнојін (Н.S.) - грызущий

конгнорко (Н) - см. конгнор

конго (Б.Х.) - сухой, конго (Н.S.) [Б.Х.Т.) S.]

нонгор (Н.М.Х.) - каурый [сф кокогур (М)] [т! ?: светло-каурый]

конбакта (Н) - см. конгакта [светло-каурый]

конбі (Х)* - см. канга [кусать] [о лошади]*

конбі (Н.Х) - см. канга [хватать, брать - рот (Х)]

конбіка (Н) - короб, берест. сосуд. мал. размер, для соли. [сф конге, конгі]

конбікін (Н.) - пустой [сф. конге, конгі]

конбір (К) - корыто, сосуд для разбавления

кōңі (И.С.) - см. коңгі, коңг'е
кōні (Б) - кричать, звать, "реветь", выть
[трещит ткань і, ві) [сф. кун (Х)]
кон'і (Н), кон'ін (М)(И.С.) - баран [т! Я. хōн (ін),
(нōн, ōн || конін - баран] [т! ?]
кōні (Н.S.) - нога [нога, лапа, ножка, под ногой?]
кон'ін (М)(И.С.) - см. кон'і
-конін (Б)рел. - конец слова suff. большой ценный
кōңінā (И.С.) - звонить [сф коңгіла-]? [т! ?
звонит, раздается звук..
конjо (ча) (Н) - хвалить(ся), славить
кóнк'ера (Н) - тыловище, крупец (птиц)
коңкі (Х) - копать, ковырять [сф коңко]
коңко (Б.Х.) - тыкнуть, ткнуть носом (дать
клевать, ударить (лошадь по ногам, ногу
раздробить), конко (Н), нуңку (Н)
[конко (И.С.) - см. конбкан. [Лягнул, ударил ст.]
конко (Н) - см. коңко
[конкор (И.С.) - понижение, отдохание
конкот (Х) - дремать, засапать
[коңкукі (Т) - дятел [сф. коңко]
[коңнокі (И.С.) - см. коңгнор
[коңнора (И.С.) - медведь см. коңгнорjо
коңнорін (М)(И.С) - см. коңгнорін
[М) - масть черная коровы]
коңнорjо (М) - медведь [перев. с Бур! кара гыро]
[коңнорко (И.С.) - см. коңгнор
конōб (Х) - сутки [т! R. хонок || конōб сутки]
[коңор (И.С.) - см. коңгор [светло-каурой]
конордi (Б)рел. - ногь [сф. конōб (Х.)]
коңормōго (Б) - черный гриб (на дуп)
контакуін (М)
контіра (К.А.)(М,Б) - см. кантра (К.А. степи), гряда (Б) (М)
коңтірроклон (Бр.) -
конто (Б) - половина [т! ?.][сф кантака]
контобо (Б.)
контобо (Б.) - см. конто
контроліві (Бр.) -
кон'ух (Бр.) - конюх [Рус!] [конюший, кавалерист]
[коңура (И.С.) - сильная дура, мятель, метель
кōнут (М) - назв. рода [танцовщик]
[кооl (Т) - см. кол
[копхін (Н.S.) - ясабра [gilles]
конiлай (А.Н) - подпоясок из конской кожи
[на молоко (А), на давасуцук (Н.)]
[копкол (Т) - снимать (кожуру) **
копна (Н) - копна [Рус!]
копо (Н) - пуда [см куло]
копого (Н) - прощь
кончук (А) - чайник, котел
коптон (К) - ушка, длин кос, бляха бока
копургі (К) - раздавить
[кор(г) (Т) - кричать (медведю)
кōра (Х) - см. кāра
корā (Х) - греть весной.

кōра (Б) - спина [jеҗін данкур кōрачі].
кōрай (А.Х.Н) - козья самка ♀ [сф. коре (х,)]
[кор'зе (Т) - самец оленя дом. (орон), лошади (мулы)
кордаш (Н) - карюкия [русская]
к'орду (Б) - см. кі'вур.
коре (Х) - лежать, подлежать
корe (Н) - ворона черная (зимующая) [сф. кāріе (Ад)]
кор'е (Б) - куре (А) - двор, загон, куре (Н. Бр.) -
загон для оленей (Бр.) [сф коріган, куреҗа, курган
[коре (Даур!)][кике, Бур! С.][т! Я. хүрсн | күрiен
огород] [т! ? Загородка для скота] [т! ? Двор скотный][т! ?
коре (М) - загнать в кор'е [сф кор'е]
коре (Х) - кабарга ♀ сф. кōрай
коре (Х.Н.) - собирать, складывать сено, вещи
[сф кор'ē (М)]
[кōрей (И.С.) - дикий козел, кōрай (М.С.) [Бур! С. күре]
кор'ека (Б) - кедровый орех [т! ? Кедр. орех пишут ка свой орехи
[нашто впереди фамил - корейцы!]
корел (Б) [сф.
корет (Х) - душить
корēкгі (Н) - иглы см. керек, кірік.
коргá (К) - мост, мостки, переправа
кóрго (Б) - орать [о→и ♀]
[коргода (И.С.) - спрятаться [Бур! С. korgodenat]
кор'ітакін (Б)рел. - кедровник
корі (К.Х.) - сошка, плетенка для перев. котлов
кор'і (Н) - хорошенъ бурятъ [т! R. хор(і)кут]
[корігала (И.С.) - загораживать [сф кор'е]
[коріган (И.С.) - см. нуріган [сф. ндр'е]
коріҗ (Н) - см. кірік [стол]
корiла (Х) - греть [сф кара]
[корім (И.С.) - крепость, солидность [Бур! С. хорім]
[корімі (И.С.) - блестеть
кормie (И.С.) - край платья [Бур! С. кормой]
• кормē (И.С.) см. кормā
кор'імук (Н) - бражка.
коркi'l (Б.М.) - хранить (в сем,
кормā (Н), корм'е (М), кормē (И.С.), кормie (И.С.)
[Бур! С. кормой] - подол, край платья [о→?]
кормāсā (Бр.)
корме (М) - см. кормā (Н)
кōро (Б.) - большой круглый гриб.
коро (Бр.) [короктін]
коро (Б.) [h сосед] Ск: jaja - отец матери; Ск:
maime - мать матери [т! ? ; ?]
[корода (М.С.) - см. кородol [кōгодо (И.С.)]
[короданкāна (И.С.) - сердить, раздражать [сф
корода]
кородol (Н), корода (М.С.), кородоно (Б.) -
сердиться, раздражаться, испытать острые
ощущения [от порыва просишь на мать, грубо]
[т! R. хорō с || корос печалиться ♀, досадовать]
[т! ? сердиться
очарован, пленился, влюблен, неравнодушен]
коргоа (Н) - впереди
коромкi (Х) - [брови] кірімкi
коjомкулон (Бр.) -

коромот (Бр.) -
норон (Х) - боль от сильного удара, ушиба [m! ♂ восклиц. интерьекция] [♂ m! жгучая, досадная, неприятная]
норон (Н) - сердитый [m! ♂ сердиться, злобиться, обидеться] [mm! R. хорте - злой ♂ ведьма];
норон (Н) - ядь, смрадник, зло [mm! R. хорлё || коорла - вредить] [cf. корон (Н)]
короно (Х) - страдать от боли [cf. корон (Х)]
коронов (Н) - тягостный зло [cf. корон (Н)]
коротког (Бр.) -
корум (Х) - см. кур'ім (Н).
корупа (Н)
косаптун (К) - мышонок для пули [= тонгерчук]
косі (А) - косить [Рус!]
кос'ка (Б), - работница, работник [m! ♂ тяжелая работа, напр. и т.д. при измерении]
кос'іма (Б) - ласточка (живет также в Тодоше)
[косіндă (Н.С.) - шутить, смеяться
кос'ка (М) - кёскё (Н.S.) [кёскё, кёкеё (О)(Ог.)S.] [m! ♂ ♀] ← [кот, кошка. Рус!] - кошка <
кёсу (Б) - птица котун (Н.С.), кёсун (Н.С.) хоісо (Н.S) [хоjекса (G.)S.] [Бур! С. кётун] [mm! R. хёс || кйгесу] - птица
кёсу (Б.) - (вернуться [cf. кёсу]
кёсун (Б.), кушасун (Б.), кёнон (Н.С.) - пустой, незанятый, нежилой [mm! R хёсн || кобосун порожний, не содержащий] [Бур! хёнон С.].
[кёсун (Н.С.) - см. кёсу
конін (Б.) - дух, огонь [Кит! 火 神 хо-шін]
кот (Н) - конь [Рус!] cf. кос'ка
[кота = кута (Н.S.) - болото
кота (Н.S.) = кута (Н.S.) - тюлень [hăta (Or.) S.]
коте (Х) - кожсок для пороха
котере (Ж) - коробиться, загибаться краем
которо (Н) [m! ♂ ibid.]
[котіл (Н.S.) - нагнул [ко_ - toli, кутуli (G.) кутуli (Or.) S.] [m! ♂ ♀ навёл, нагнул]
кото (Н.С.) - пузо, живот
кото (Об.) (Н.S.) (Н.М.С.) - конец [кучё (G.), кучінё (Or.)S.] [mm! R. хутъ(а) || кітуба] [Бур! С-хитада] [Бур! под хутага (х.с.т. ан.), хутуга (хан.) хотого (ан.т.)] [Як! нек. бысах [m! ♂ до]
кото-кото (Б.) - [старухи говорят молодым бить!]
[котодо (Н.С.) - эскулдок [Бур! кото С.]
котобос (А) - поплавки (палочки) у сетей (верш.)
котон (М)(Н.С.) - коровник, место где держат коров (М). двор без забора (Н.С.) [Бур! Под. кото (т.)]
Котон (Б.К.Х.) [тюрк. тона на Отт. ст. хокраи. при суффе.] [m! ♂ ♀] [mm! R. хот(о) || кота горд] - город
которгёла (Б.) - искать счастье [i.e. котор (= кутур etc) + гола (= гала)]
которо (Ж) - см. котере
Котоно (Бр.)
Кототтір (Н) - больше, многочисленный.
[котуу (Н.С.)] - см. котур

кётун (Б.), кётур (Б.) - см. котуран
котур (Б.) - см. котон (прогр) [котурган ре-н прич т!].
котуран (Б), котурі (Б.), кутурё (Б.), котту, кутту (И.С.) - счастье [m! ♂ ♀ счастье]
коусіда (Б.) - см. кофсе
коуте (К.) - рабы в древ. Лимке
ков (Н) - хитрый хищник [cf. каw (Х.)]
ковă, кота (Б) - товарищ, одноплеменник
кованін (К) (Б?) - см. кавакун
ков'ет (Н.Х.) - новіт (Н) - делить [Барг!] [mm! R. хоwал, хоwіл || кубіла] [m! ♂ Закрывать засеянное, отделяя от основной территории; ♀ нва (М)]
ков'ев (Бр.)
кёві (т,г) (Х.Н) - см ков'ет
кові (И.С), куві (М.С.) - счастье, удача, успех [Бур! С. хобі, Theil]. [? кунуjа (Н)]
нові (И.С.) - [разделить] см. ков'ет
кёвір (Б.Х.Н) - ковер (Б.) - ковосіл (Н) - степь, луг в долине реки. [тот же кор. при сирр.] <
новіркіран (Х) - [? пятно степное]
ково (Б.) -
ковокочан (Бр.) - [см. кавакун]
ковобін (Б.) - харчи, провиант, пища
ковор (Б.Н.) - см. ковір
новоро (Бр.) [см. ково (Бр)]
ковосіл (Н). - большая степь см. ковір
ковс'е (Б.) - см. кофсе
ковган (Б.) - сечка (самородная)
ковс'ен (Б.) - см. кофс'е. [совпад]
к'ё (Б.) - посилки для людей [m! S к'jо || ? узел ♂ пояс!]
кёjір (Б.) - см. кojер
[кёку (Н.S.) - см. кёку
[кёлтча (Т) - умерь муки [cf кальтако-пальто].
[кёлтеткан (Т) - россомаха
[кёлтёкан (Н.S.) - Gulo borealis [northern dhton] [кёлдёркі (Т.)S.]
[кёлтёку (Т) - Кривой (глазами) [Як! ол. кёлтёзёі]
[кёнчан (Т) - Голень
[кёндёхё (Н.S.) - лопатка [кондат (Т. Осн.) S.]
кёнкă (Б.) - настежь [диалект. всегда съ тăні]
кёнё (Б) - см. коно (Б.) - сидеть в норе, скрываться [в розыске etc.] [о собаке]
[кёрäка (Т) - полоумник, дикий, шалка
[кёрба (Л) - самец волчицы.
[нёсі (Н.S) - см. кäсі
[кёскё (Н.S) - см. кос'ка
[кёкё (Н.S) - см. кёкі (G.) S.] [котікін (Т).S.] - карлик (раба)
[кёухё (Н.S.) - сердитый, злой, хитрый [bad, angry, malicious]
нёвердокі (Ж) - перепелка [cf. ковір.]
кр'ес (Н) - крест [Рус!]
кр'інас (А) - см ніраніс (Т) [Як! нек. кырынас, - горностай
нуакан (Б) - см. кузакан

[куца (И.М.С.) - см. кӧца
[нуӱӱ, нӱттӥ (И.С.) - кипяти
нӱбдуку (Б.) - приговаривание окна входа в новую сакля
[нӱбӱн (И.С.), нувун (И.С.) - дышло [т! ӘӘ вагон, повозка]
нучӥ (Х) - мотать (нитки) [см. нучӥ (Н)]
нӱчӥ, кӱӱӥ (М) - со. кочӱн
нучӥ (Н) - повернуться [ф нучӥ (Х)]
нучӥду (А.Н.), кучӥту (Х) - летучая мышь
кучӥӈга (Б.) - гнилое дерево [ф. кучу (Н.) гнить]
кучӥӈкӥ (Б.) - см. кӱчӱ (А.Н.)
нучӥту (Х) - см нучӥду
нучо,кон (Бр.)
нучу (Н) - гнить [ф кучӥӈка]
нучӱ (А.Н.) - гнилушка (дерева), кучӥӈга (Б.), кутӥе (Б. нт.о.), кунӥе (Б. вр.о.), кӱт (Б.), куӈӥ (Б.)
нучучо (Н) - гнилой, дряблый, плохой [√кучу]
нучум (Б.) - отец м. жена [⇄ куракан]
кучун (Б.) - см. кочӱн
куда (Б.К.Х.) - узнать, деньги (запасы) [т! ӘӘ говорить]
[Даур!] [т! R ходлд || кудалду - торговать]
нуда (Б.) - показывать вину [ф куда (БХ.К)]
куда (Б.) = ходу, коду
кӱда (Б.К.Н) (И.С.) [тт охранять] - сватъ, отъ рода м. жена. [Бур! С. хида] [т! R. хут || куда свояченица]
нудӑ (Б.) -
нудаку (К) - сваха [ф. кӱдӑ]
нуди (Б.К.) - мѣшокъ изъ козульихъ ногъ, жженой глины или ил. вещей; мѣшокъ вообще (Б)
куӈӥ (Б.) - см. нӱӱкӱ кучӥ
кӱдӱр (Б.) - солонецъ [т! Ә° [или т! Sp.?] т! Ә°]
хоцӥгӥр. [ф. кувцӥр] Ә° [тт! хунцӥр R. зав.]
кудра (Х) - жить въ дикости (е.д. волки)
кудуу (А) - см. кӱдӱр
[кудук (И.С.) источникъ, колодецъ [Бур! С. хидек.] [т! Ә° колодезь]
кудур (К) - см. кӱдӱр
кудурга (Н) (И.С.) - см. кадурга.
кудурӥнцар (Х) - мужескій кабарги (tester) [Барг!] [= оцго (Х)]
кучӥе (Б.) - см. кучу
кучӥ (Б.), куӈӥ (Б.) - курить свѣчи, кить. [тт! R. хӱцӥ || кӱцӥ курить. свѣчи]
кугӥ (М) - говорить [пример?]
кӱӈӥ (М)
кӱӈӥ (А) - драться [ф см. куеі (Н)]
кунгуза (Г) - горшокъ [Як! нек. кӱӧс] [Як! ал. ibid]
кӱӱцан, коіӈан (Н.S.) - щука [кущӧ (ок) гугӧн (Б) S.]
кӱӱгӧ (Н.S.) - the bellows [кургго (Т), кугӧ (Ог.) кущӧгӧ (Б) S.]
кӱӱка (И.С.) - кожа съ головы [Бур! С. хиіха] [т! Ә° зах. тюрк.]
кӱӱкалӑ (И.С.) - опаливать щетину [Бур! С. хиіхалгар]
кӱӱкі (Н) - глухой, хӱӱхі (Г)
кӱӱсан (Б.) - сѣрый [Даур!]
кӱӱа (Т) - рогъ горнаго барана

кункані (Г) кукша Garrulus infuscatus
кукӥн (Б.) - товарищъ по артели [т! Ә° товарищ и конкурент (Бур.) хо-ть - жена мл. брата, жена м. сына]
кункӥн (БХАК) - кукӥн (АХБНБр М) (Нс) - жена мл. брата, жена м. сына
кункӥн (МБбрНАХ) - см. кукӥн
кукӥрокӧн (Бр.) -
кукку (Б.) - см. кӑку
[кукму (П) - жена сына.
кукуу! (М) - нам. восклицаніе когда. ловишь руку [тряпкой]
кукку (БХ) (ИС) - синій, голубой, зеленый, сѣрый, лиловый, грѣшей [Бур! С. кӧкӧ] [хӧхе см. кухе тт! R. синій, голубой, зеленый] [т! Ә цвѣтъ голубой [масть]]
кукӱ (БН) - см. кӑку
кукубука (М) - вотъ [Бур! С. ibid]
[кукуган (Л) - см. кӑку
кукунбун (А) - черная краска (краситъ!)
кукуӱо (М) - нам. жеребя ("конь")
кукулгу (Б) [-ӈга гӥгӥкӧ] - дрозд (?)
кукувӥн (К) - галка (у монгадр)
кукума (Х.Н.) - см. кукку
кукура (БК.) - сушеное мясо
кукурӥӥн (Х.Н.М) - см. кукку
кукуро (Б.) - дѣлиться, изъ ели выдѣлъ
кукутӥн (Т) - рукавица
[кукувун (И.С.) [airangefäss]
[кула (М.С.) = кола
кулӑ (ка) (АБКХ) - воровать [т! Ә°]
[тт! R холаӈа || кулаӈаі, воръ воровать]
[хӧлоці || кулаӈуці - воровать тт! R.]
кулӑ (К) - свѣтло-сѣрый [тт! R. хӧл || кулу гнѣдой, со свѣтл. гривой и хвостомъ].
кулада (Н) - птица (кокша)
кулаааї (Бр.Б.) - собств. имя ♂ [в сказкахъ]
куладуга (Бр.) - доха изъ шкуръ с. шкурой [ф
кулаӈа (Бр.) - буланый [?] [кулада
кулака (М) - воръ
кулакчӥн (К.) - масть: буланый
кулаӈ (Б.) - собств. имя [отъ ? каӈ кит.]
кулӑр (Л) - чайка
кулгӥрга (Б.) - свалиться
кулду (М) - "озябнуть", отморозить
кулдуча (Х) - тайменъ
кулдуді = кулдукӥ (Н) - соловей
кулдукӥ (Н) - см. кулдуді
кулдулді (Бр.) - [находится въ затаенномъ, добычи ввѣдомъ ? добывающемъ]
кулетбу (Б.) - обмануть [т! Ә°
кулӗсо (М) - колесо [Рус!]
кулгс (Б) - мостница
кулі (А) (Т) - горѣть (А.), воспламенить огонь (Т)
кулӥіа (К) - см кулӥн
кулӥкан (БКХН) (Н.S.) (И.С.) - червь, [часто ♂] змѣя, [вся безножка] [иногда о пластинчатыхъ];
кулӥн (Об.) (И.С.) - змѣя
[кулӥн (Т) (Л) - комаръ [? с.ш.]

[кувін елаанн'і (Т) - второй летний месяц [соотв. июню]
кувінда (А) - позв. многих ящериц [і.е. зимнее место]
кувнаці (Б.) - тайно, скрываясь [сf кува]
[кўлкурун (Л) - масло
кува, кувві (А) - горельое место (луг) [√куві], [сf. кулорого]
кувлакі (Б.) - котел и прог. печи.
кувлі (А) - см. кувва
кувліканті (Б) рел. - см. кувін
кувомáн (Б) - пара [тт! холмо, холма || колбоба - связь, соединенная] [тт! R. ?° пара, чета, знак, сотня]
кувомна (А) - ловушка на соболя, корова, зайца.
кулорого (Н) - пепел с землей после лесн. пожара [сf. кува, куві]
кулосок (Б.) - тугосúнки [сf. ковасун] [тт! R. холмо || кулусун - прочистить]
кувнак (А) - обувь женская, длинная, зимняя.
кувтір (Н) - порог [прим?]
[кувугуна (и.с.) см. колоgона
[кувуну (и.с.) - нанимать арендовать [Бур! С. kölönöлнöр]
кувуі (Т) - см. кова (х) [см. кувусу (Н).
кувунтутар (А) - позв. III м. мужа [і.е. "жеребушку держишь"] [Як! нек. і від.]
кувура (Н) - горелое место сф. куві
кувурал (Бр.) -
кувусу (Н) - брать в наем, платить за работу, арендовать, см. кувуну (и.с.) [Бур! С. kölönöлнöр] [Бур! под. хölöсýлэхý (хал.) нэд. портал]
кума́ (х) - голень [сf. кутаg (Б.)]
кума (и.S.) - тюленей эмерг
кумаg (Б.) - [сf кума́ (х)] - возвыш. гладкое место без деревьев и кустов.] g → к.[
кумака (м.с.) - [гое female] [сf. кумака́]
кумáка (А.К.В.Н.Бр.Х) - самец всякое ♂ и ♀
кумакатчан (Н) - телесный самец см. кумакатkан
кумакатkан (х) - см. кумакатчан (Н)
кумаk (Б) - см. кутаg
кумала (х) - одеться, кумола (Н)
кумоларкана (х) - одевать
кумалан (Н) - ковер из шкур с шерстью [сf. кумака, кумала], см.
кумалантін (Н) - см. кумалан
кумар (К.) - назв. реки, притока р. Амура [сf. кумор]
кумарар (х) - назв. группа сакских жив. пр. Кумара
кумбі (Б.) - правая сподобная
кумі (Б.К.) - женщина достигшая зрелого возраста, тонг. корма, мэнг. корма Гольдов
кумікал (х) - часть конского дротовых
кумікан (Б.) (х) - зверек; вообще шестикрылая, черной мал. зверек, кот. держ. за задн. и держащая: "мышка" [сf кумікал
кумкá (х.Н.) - вошь [сf кумікан], кумка (Б.) кумкан (Т.), кумко, кумкö (и.S.) [кумко, кумке (Т), кумнö, кумуо (Ог.) S.]

кумка (х) - вабить зверя на приманку
кумкан (Т) - см. кумка [ніуча кумкан - блоха: Русск. вошь]
[кумкö (и.S.) - см. кумка
кумко (Н) - отсыпать [отлить?]
кумкý (Н) - колотить, стучать, бить палкой о дерево.
[кумнá (и.с.) - покрыть, сф. кукто (Б.), сф. комтан (и.S.)
[кумна (и.с.) - мера [русская сажень].
кумна (Б.) - прикасаться, взять близко обнимать [и зрением], прикасаться [рукой]. см. кумнс, кумні (Б.)
кумні (Б. х.) - обнимать, пятнать [см. кукто]
кумола (Н) - см. кумала (х)
кумор (Н) - сухое поле [? кумар]
[кумпкö (и.S.) - см. кумка
кумті (Н) - отпрокинуть [как?] [сf кукто] <
кумуктікагі (Б) - вниз лицом [прилежащ.]
кумўлів (Н) - досадовать, сердиться [сф. кімула]
кумун (Б.) -
[кумурі (и.с.) - см. кумті
кун (х) - см. кöні
[кўн' (Т) - молоко [сf. укун - молоко].
[кунза (м.с.) - см кукакан
кунзакан (об) - кукзакан (К.А.Х.), кунза (М.С) кунзна (Т) - ребенок (♂ и ♀) [♂ Н.]; при прош. старшего к младш.]
кунāсун (Н), кунусун (Б.) - тревожить, хлопотать [тт! R. хýнес, хýнс || кýнесун - тревожить]
кунāсуна (М) - принести жертву, жертвовать
кунді (х) - дыра [сплан. буровой].
кундудуgуті (А) - обходительный, вежливый, любезный [сf. кундудо]
кундулантгі (М) - поперечен на тропу [k]. кундд] <
кундуларе (Б) - см. освободить [сф. кундулó]
кундудó (Н) - угощать, подносить [сf. кукдубуті, кундулатгі, кундуларе ст.] [тт! [Бур! Под хýндýлэхý (ал. б. т.) ст.] [Як! нек. кýндýлā - угощать] [тт! R. хундок. || кундаба - гарка. О]
кунгі (gі) (Б.) - см. конігіgі [е.g. кунгі-балді (Б.)]
кукзакан (и.х.) - рсм. кукакан [Н) - сам].
кукзгіван (х) - см. кікgіван
кукзгна (Б.) - поймать
кукзгу (А) - одежда (надевать) для детей и взрослых
кукзгур (Б) ост. - притолока
кукзна (Т) - см. кукакан
-кунгі, куно (Б.) - suff. -
кукзіl (Б.) - ♂ взятый в м. род и молодые мои дети
кунгіна (Бр) -
кукка (Б.) - см. кумка
кукукі (Б.) - вогнутый (глаза)

нуңку (Н) – см ноңко
кӈкуру (К.) – раба – самоед
[нӈн'ік (Л) – песокъ влажный
нукто (Б.) – покрасть [cf. коптан etc. нутті]
нӈнуттікак'і (Б.) – наперсникъ
кунусун (Б.) – см. кунӑсун
[нӈъут (Т) – толокнянка, Arctostaphylos uva ursi
[нуосас (Л) – гагара, см. когас (Т)
[нуола́ (Л) – ковшъ (прис!)
нуки'ен (А) – купецъ [Рус!]
куп'і (М) – купить [Рус!]
нупін (Н) – конецъ (вещи)
[кункун (Н.С.) – мохъ [Бур! С. хӧркӧн][Бур! Пок хӱдхӱ (т), кӧбкӱн (нч) ст.]
нупо (А.Х.Н.) – одежда зимняя: шерстью наруж (Н), шерс. внутрь (Н), хрст. мех. (Х.) [тт! R. хупсел ‖ кубгала – одевать]
нупо' (Н) – стучать
куптто (Б) ≒ куптту (Б.) – складывать, прятать
нупу (Бр.)
нуптуја (Н) – счастье, удача, фарт [cf. кові, куві]
нупура (Н) – обувь от ӈъкомъ внутрь.
[т! ♀ мех, капт ♀ для закр. лица нушей]
к'ур (Б) ♂ – см. к'івур [Даур! е.д. к'ур кулл. нешто тесочек]
[кур (Н.С.) – скрипка, балалайка [Бур! С. хиг
[т! ♀] [Бур! Под. хӱр (б. ал. т.)] [тт! R. хур ‖ Кубур]
кур (Б.) – окружать [людьми гимнастика]
[кураду (Н.С.) – мужъ сестры [Schwager] – [Бр. Под. хӱрі дӱ (хал. т.) хӱрдӱ (г. ал.)] ⟨
кураканн (М.Б.К.Х.), кураканн (Х.Н.Бр)(Н.С.) мужъ дочери (Н.Х), мл. сестры (М.); сестъ и дот. (Б.КХ) [тт! R хӱрген ‖ кӱрген м. дочери и мл. сестр.] [Бур! С. хӱген][Бур! Под. хӱргэн (ст. хал) хураха (г. ал.)]
кураканн (Н.Х)(Н.С.) – см. куракан.
кураңканкат (Б.) ломать
[курапі (Л) – шапка
курба (А) – отвесная скала (над водой)
курбанкі (Б.) – утка поганка серошокая [Podiceps griscigena]
курбо (Х) – курбу (Б.) – валяться, поднять с земли на доски, переворачиваться с доски на доски [cf. курбо (Н)] [т! ♀ мужик, ♂ женщ] [тт! R. хурбӱ-, хургу ‖ корбо, ♀ курбе валяться лежащи] [Бур! под хӱлбэріхӱ – валяться]
курбо (Н), курбис (Н) – тереть [i.e. переворачивать? cf. курбо]
курбу (Б.) – см. курбо
курбу (К) – ягненок, [баранъ] [тт! К. хӱрӱн, Хурш ‖ кӱрӱб, кӱрбе ягненок]
курбуксо (Б.К.) – бараньи шкура [cf. курбу]
кург'і (Н) – одежда легкая, коротк. ♂
к'ургу (Б.) – см. ківур, к'ур.
кӱрза (М) – лопата [Бур! курзак] [Бур! под. хӱрзе (т. ал. хал) кӱрзе (нч. х. т.)] [тт! R. хӱрце ‖ кӱрче]

кур'енака́ (Б.) – небольшой керекъ
кӱрга (Б.Бр.Н. К.А.Х) – кизячный мякъ, [Бур! Под. хӧргӧ (т. ал. хал.), хӧрӱӧ (д.)] [Як: нек. кӱӧвт] [cf. ојурга (А)?] Кургі (А)
[кургако (Н.S.), ркорчак, корт'ак (Н.S) – могила
кӱрга (Х) – играть на кургавун
кургавун (Х) – мир пюсмр. "воргашки"
кургаан (Б.) – загонъ для лошадей; куреба (Х) коріган (Н.С) [т! ♀ скотн. дворъ] [см. куре]] [тт! R хур'ен ‖ кӱр'ӱјен – огород], [см. кури (Х) Гдан (М.)
[кургу (Б.) (пот.)
кургі (Л) – см. кӱрга
куре (А.Н). – загонъ, дворъ (у остр.); придорожный кустъ (Л). [т! ♀ загон ск.] [cf курган] [тт!] [хӱре ‖ кӱр'ӱје – городъ]
куре (Н) – загородить, сделать загонъ [cf. кур'е]
куребба (Х) – загонъ, "загородка" для пала; ст. [cf. кур'е, курган]
кур'ека (М) – мужъ сестр. сестры. [cf кураду]
кури (Н.S.) – старый [кури (Or.)(Б) S.] [cf. хурін ‖ кӱрін темнопегрый О.]
кур'і (Н) – тыкать [палкой в яму]
кур'іуа (М) – куртка [Рус!]
кур'ідо (М) – см. кураду
кур'іган (М) – см. курган
кур'іја (К) – протока реки.
курікалаб (Н) – взять замуж [в семью?].
кур'ім (Н), (Бр) норум (Х), курру (Х) – свадьба [Бал: кӱрім] [тт! R хӧрім. хӧрм ‖ кӱрім] [т! кочевать (и на свадьбу) ♀]
[курима (Л) – небольшое корыто туе (дерев.)
кӱр'імда (Н) – устраивать курім.
[куркан (Н.С.) – [cf. курбу] – ягненок
кӱртук (Н) – одежда теплая ♀ [тт! R. хурме ‖ Кӱрме – куртка]
куртујак (А) – тетерев [Як! нек. куртујак].
кӱрӱ – курӱ (Б.) – палисад [вообще ели только было и уцелевшее, сплошное]
кӱру (Н) – см. кур'е
куру (Х) – свадьба см. курім.
[кур'угун (Н.S.) – см. хојогон [тт! хору, хоро ‖ Курубун R. б. полец]
куруккана (А.) – буравъ съ мужкомъ
курубӧ'ік (Н) – имя собств. ♀
курунгу (М) – большая кадка в кот. перебраживают молоко для араки
[кусеја (Н.S.) (Х.) (М) (Б.) – a god
кусі (Н.) – сесть, драться [сесть, драться] см. кубі (А.) [cf кубі] (N)
кусї (Н.С.) – царапать, кастать, зазубривать.
кусі (Бр.) кусеі (Бр.) –
кусівбур (Б.) – ограда **
кусівді (Х.) – сторона, рядъ [cf кусі, кубі] кусівду (М)
кусівду (М) – см. кусівді
[кусун (Н.S.) – см. кочун

7261 → кусьві (Бр) (пот?)

нӯт (Б) - см. нӯчӯ
[нӯта (п.с.) - глина [Lehm]
нутамаl (К) - намять
нутé (К) - горловина [см. хоса (х)]
нутʼе (Б.) - ёмкость для подкуривания соболя [см. Нӯчӯ]
[нутван (Л) - маленький
[нутоканʼі (Л) - низкий [? Якінек кучучӯ]
нутсоре (Бр.)
[нуту (п.с.) - см. котуран
[нутӯр (Б.) - см котуран
[нутутʼі (п.р.) - счастливый [і.е. имеющий нуту]
[нува (Л) - см кʼіво
[нувʼі (М.С.) - см. ковʼі
нувʼілга (Н) - превращаться камнем [т! ф 1 перекидывание превращение]
нувʼіва (Н) - луч (небесный) радуги [ср. ковір]
[нуво (п.с.) - липовая обшивка у от [Бур!с хӧво]
[нувудек (п.с.) - кочка [Нйдел]
нужасун (Б) - см. кӧсун
нва (М) - делиться долями [Бур!с. квајо]
[ср ковʼет]

ла (Б) - сыпуча [тт! А. ла-те подсыпать ← Кит! 臥 臺]
[лʼабчакал (Н.S) - жаждать [to be thirsty]
[лабганам (Н.S.) - клейкий
лафсу (Н) - распускать волосы
лафсурга (Н) вскипятить
лафі,ді (Н.S.) - оскорблять [abuse, insult]
лаӡіма (т,г) (А) - ругать
лаӡеца (Б.)рел. - отдавать душу на жертвоприношение [во время шаманства]
лакакан (Бр.) -
лакадар (Б.) - точить, локода (х) [ср. лекє]
лакалд (Б. Юр.) = накалд [искать, преследовать] <
лакʼедун (Б.)рел. - деревья кот. ставятся при "обучении" шамана
лаксʼі (А) - болтать, говорить зря [т! ф 3 болтун, дуралей]
[т! ф 3 - болтать зря, глупости]
лаксʼіка (А) - болтун [ср. лаксʼі]
лаксʼікагір (А.Н) - назв. рода [ср лаксʼіка]
лакшікагір (А) - см. лаксʼікагір [* Нерг. шайги]
лактра (Н) - хватать
лактума (Н) - схватить, [ср. лактра]
лакутта (К) - рыба линок [какой?]
lala (Н.S.) groats. [lala (Б.)(Ог.)S] [т! ф 1 лулу лала]
lalӡука, лалӡука (А.Н. Бр.) - мохг ф 5 каша.
[А.Н. - зимой - не олени]
лалӡукʼіӡ (А) - мясистое место
лало (Н) - суп, отвар [ср. lala] [=cila] [каша!]
[lam ~ нам (Н.S.) - см. лам
лам (К)(Х.Н) - lam (Н.S.), нам (Н.S.), ламу (Х.Н. Бр.), намі (Ю) [наму, lamu, lam (Т), наму (Б.)(Ог.) S.] [т! ф 1 океан]
море; [из Байкала (- Н. Бр.)]

лам бӧра (Б.) - назв. реки (сказка)
лама (М), lama (п.с.) - лама [Бур!с lama] [т! ф 1]
[Тыб! ꡖꡤ блама] [тт! R. лама]
ламаї хаца (Б) - пришлый шаманский сѣвен.
ламалаїʼєн (сєвєн) - (Б.) - духъ шаманскій [ср лама]
ламба (Б) - вертѣться сидя вьюря
lambaган (К) - рыба линокъ маленькій
lambуенʼін (Н.S.) - орокъ съ О. Сахалина [ср lam.]
ламдаракан (Б.) - собств. имя ♂ (сказка)
lamкі (Т) - лямка [Рус!]?
ламу (Н.Х.Бр.) см. лам
ламуӡʼін (Бр.) -
ламусган (А) - вытерѣ тепловой съ С. Зап.
ландаска (Б.) - волкъ
ланґʼіс (Н) - раскрывать, лаӡґʼісна (Н)
laӡгу (Б.А.)(К.) laӡго (К) - ловушка [орѣшковая рядка колышковая для мал. жив. вѣтвь на вѣтвь] [т! ф 3] [ловушка придавл. на бакенскую вѣтвь] - [ср. лаӡн]
лаӡн (Н) - ловушка на соболя [ср laӡгу]
laӡто (Б.) - недоумокъ, "оборотень" [тт! R лохто || ноӡто, недоумки] [т! ф 3 зак. ам кит! лун-тоу]
лаосел (Б.) - купецъ китайскій [Кит!
лапча (К.Н.) - хвостъ рыбы [ср ? лапчі?], лапчаіс (Н) [ср лапгарʼін - плавникъ]
лапчаіс (Н) - см. лапча
лапгарʼін (Н) - плавникъ рыбій
лапчі (Б) - мясистая [см. лава] [тт! R в кишках! ф 1 ф 2 в кишках!] лапчі || нанчі - мясистое дерево [т! ф 1 ф 2]
lупука (М) - отверстіе, дыра [на платьѣ]
лапура (Н) ? крыло
lӓргʼін (Б.) - время [т! ф 1 ф 2 немного времени]
ларкʼі (Б.) - разбрасывать, обвести вокругъ (вещью), размахивать (руками), махнуть (і.е. магическій дѣйственный предметъ. платкомъ).
ласаӡай (Х) - однако [ср. lacі
lacі (Х) - махать, взмахнуть. [т! ф 1 взмахнуть крыльями ф 2 встрепенуться]
лаца (Б.) - сито [Кит! ?]
лата (Х) - гнуть, сгибать (дерево)
лау (Н.S.) - лаять [т! ф 1 собака, выть волка]
laуді (Н.S.) - рабочій [laозі (Н) (G) layzie (Or.) S.]
[Кит! лаоцін, тиб. кит. долго живущій в горах работал]
лао-зі-нʼі - полностью правильно chinese tiger.]
laукта (Н.S.) - см. lавукта
lава (Бр.)
лава (Б.) - мясистая [корова дерева] [ср. лапчі]
лаву (К) - тигръ [ср. lavga]
лавукта (Б.Н.) - мохъ, олений мохъ (Н) [см. ср. laукта]
lavga, лавга (Б.) - тигръ [ср лаву (К.)] [Кит!]
лавга (Б.) - пищій в зубахъ [о животныхъ, собаках etc]
[по lavga тигра не стегода]
lекʼінту (Б) - счастье в груди, хранитель от пресыщ.

лендавакда (Б.) - разрывать, рвать
lenyime (H.S.) - to let through
лекѐ (Б.) - могила [cf лака (Б.)], см. локо́ (Х)
lенѐ (Б.) - протекать, течь давать
li (Н) - или (gramm. kaka ofsuff.) [Рус!]
лілігага (Н) - летучая мышь, летяга, см. Нетаба (Ам.) [Рус]?
liгм'i (Н) - хранить
liве (Б.) - обращать внимание: [анакак. [т!] кой ліеро - не обращ. внимания] [Бр.!
liвердиалін (Б.) отворачивайся не глядеть [см. ліве]
liнк'іс (Бр.) -
[liнк'і (М.С.) - чинить см. liнк'і (Х.Н.)
liнкі (Х.Н.) - затачать двору клинышки, обкладывать, затыкать см. liнк'і (М.Р.)
liнкіятун (Б.) - заплатка (?)
[liпнуган (Н.S.) - закрытой [cf. liнкі] [liпіхамѐ (Ог.), lінкі (Б.) S., liнкі (Т) S.]
ліvla (Б.) - ходить взад и вперед [журнал!]
лоча (М); lога (Н.S), логан (Б.), луга (К.А.Н) лота (Х), lууа (И.С.), н'уч'і (Т), н'уга (Л) [mlуга (Ог), lога (Б.) S.]; [Бур! С. lûса] [т!] [т! Бр. логаз] [т! Я лоѐ ы . Г.] [Кит! [ам. Яо-ба, о-lo-ssu] [Як! нек. нуча, луча, уча] - русский. [* см. параллель. кит. кит.]
лочокó (Н) - седло оленье; вьючное седло (лоч.)
lочонуба (Б.) - трава сподобная
lorla (Ох) - заплата
лоб'і (Бр.) -
lобуза, lувуба, lубу (Бр.) -
[lокон (Н.S.) - меч [т!]
[lохтоко (Н.S.) - дорога
lокавда (Б) - см. lакавда [надписать дорогу]
lоки (Н.S.) - варить, готовить пищу [cf. локто (Х)]
lокі (Б) - см. lоко [вплавать]
lокó (Х), лекѐ (Б.) - точильный камень [т! , точить] (Н.S.) [cf. lокода]
lоко (Об) (И.С.) - (но лока (Н.М.), lукі, луко, lокі (Б.) - вплавать [т!] [lоно (Ог.) lокоу (Б.) S] подвьется [cf. нок (Т)]
lокода (Х) - вплавать см. лака (Б.) [cf. локó] от. - точить [т!].
лоноукі (М) - крючек [i.e. поддевка] √ lоко
локоноко (Бр.) - [сев. сет. язык ?]
lоковlон (Б. К.) - вплавка из 3^х жердей √ lоко
lоковун (А) - вплавка [для прочищ. рыбы вообще] √ lоко.
локто (а) (Х) - варить (как воск) вощарливать (рыба) [cf lокі (Н.S.)]
локтончча (Б) - прикрыть, приклеить [обмазку на горб]
lомболі (Б.) - положить поперек
lоцчокун (Б.) - [гурун] - [ударить] ?
lоцгорін (Б) - длинноносый
lонго (Н.S.) - бурав [lонго (Ог.) S.] [Gilyak! lунг] [cf lонгохо]

7440

lонгохо (Н.S.) - вращать [cf lонго]
лонкіна (Н) - якорь, крючек
lонé (Х), lонi (Н) (Н.С) - гнездо (птицы и др.)
лопока (Н) - яма [cf. лупука (т.)]
лопунтіфко (Н) - пробивать [cf.
лопура (Бр.)
лордо (Н) - бабочка
лос (Н) - прикладъ ружья [Рус! лоисъ; лош (А)
лош (М) - см. лос
lотіа (Х) - см. лога
lотаубе (Х) - по русски [cf. лога]
лотора (Б.) - лохмоть, прядка (у пищаго)
лову (т.) (Н) - вытаскивать
lоwбан (Х) - выщалка, палка с сучками в конце
lубурна (Б.) - сбираться.
[lууа (Н.С.) - см. ? лога
луга (К.А.Н) - см. лоча
лугадіт (А) - говорить порусски
лугамбу (А) - женщина русская, лугамніб'ін (Н).
лугамніб'ін (Н) - см. лугамбу [cf. лога]
лругамні (Бр.) -
lугуме (Х) - длинная обувь ♂ и для старых ♀
лудуса (Н) - хрипеть, сопеть.
лудур (Б.) - горная лисица [прилипчивый для бани] [или горной лисицы. [т!
lудоу (Б.) - см. lуду
лугда (Н) - взбивать, вспенить
лугду (Н) - обувь коротк. лыковая
лугду (Н) - охотиться на лося (самца)
lугдур'ін (Б.) - темный (вообще вся тем. часть)
лубу (Бр.) -
lухі (Н.S.) - см. lукі
luk (Б. Н) - развязывать
лук' (Б. Бр. Бр.) - разорваться, сесть играючи (Б.), см. lукі, lуку (И.С.)
lукі (Н.Н) (И.С.), lухі (Н.S.) [lукі (Ог.) S.] [Gilyak! S. lукіl] [т! тупой наконечн. стрела Нивх употр.]
лукін (Бр.) -
lуко (Б.) - lоко [вплавать]
луко (т.) - стрелять из лука [cf. lукі]
луктей (Х) - каша [т! густой, частой, крупной]
луку (Бр.)
лукугон (А.Н.) - лось, самец (Н), лось тощий и весной зимнего (А).
lуlу (Б.) - быть голодным
лулі'енцун (Б.) - сказоч. назв. города (на небе)
lумбур (Бр.) - [солнца]
lумбур (Н) - вечер поздний, в время заката
лунгуна (Н) - гусиный
лунтуу (Н) lунтуу (Х) - рвать, вырывать
Сунтуу (Х) - см. лунтуу
лунтубі (Бр.) - нет.?
lуту (Б.) - лудоу, лун (Б) - сквозь, через; lуту (Ж.С.) [т! внутри, глубоко, насквозь]

lÿnÿkä (M) - отверстие, дыра (ед. на платье)
лупукта (M) - дыра [е.д. ноздря] [cf лупу]
лупун (H) - пронизывать [cf. лупу]
лупунта (Бр.) -
лурГi (H) - опаливать, жечь [перья], см. lурГi
[lурГi (И.С.) - жечь см. лурГi
[lувӯтi (И.С.) - вытаскивать, вытягивать

ма́! (Od) (H.S.) [(Б.)(O) S.] m! mm! Turk.! Як! Кит!
м'а (Л) - на! возьми.
[ма (Т) - убить
маакагiр (Б.) - назв. рода [Бiрарчен]
маакан (Б.) - юрта (отдельная)
[маата (Т) - волк
[magara (Л), magiга (Т) - тарбаган
[magäljугäj (И.С.) - непонимающий, бестолковый
[Бур! С. medeneр - знать]
магавар (H) - заходить, заезжать, посещать
[маГi (И.С.) - скоблить. [cf. māзi (M)] [Бур!]
[magiга (Л) - см. magara
[мäгу (И.С.) - скряга, жадный
маҥiн (X) - грабли (от конт. местн.)
māзi (M) - царапать, скрести [cf маГi] [Бур! под. māжiху (т. ал. б.) - царапать]
мāфā (Б) - дух кот. приходит к даурам.
[m! Sp. мафа - родъ духов] [m! [illegible] старый чел. родств. назв.]
магарi (H) - сватать, моҕара (Б.), маҥҕарi (H).
margaḷkaн (Бр.) -
märзi, märГi (И.С.) - щель, трещина
māҕi (Л) - катить
маҕiн (Б.H.) (Бр.), маһiн (Б А), маjiн (Б) - спасение, кесьхъ "фартъ", удача [прежде на охоте]; ружье из кот. нечаянно убили дом. оленя и из кот. нельзя стрелять; святой [русский]
маҕун (H) - духи деревьев и скал, cf маһун (А)
м'ахура (H S.) - стать на колени [cf. нiкури (Б)]
[м'ахурану (Б.), м'ахураика (Or.) S.] [m! [illegible]]
[m! S. mоrкоö] [Juč. S. mie - ku - lu] [↓ Gr. Rubr. mieh-k'ü-lü]
маһiн (Б.А) - см. маҕiн
[маһнi (Т) - твердый
маһун (А) - cf. маҕун - духи, хозяинъ духихъ животныхъ
маjгiт гу (Т) - приказывать
маiго (H) - линокъ
маiкаммон (X) полки для палатки [m! cf. [illegible]]
[маiкан + мо + н]
маiкан (Б.К.Н.) - палатка, материя для палатки, или юрты [mm! R. механ (мiхин мēхин) || majiкан - палатка] [m! [illegible]].
маiма (X) - покупать [cf. маiман [cf наiмало (H)]
маiман (Б.) - купецъ, торговля, лавка, торговать. [mm! R. mäimä] [m! [illegible]] [кит! [illegible] maï-maï]
[cf наiмана (H.) - лавка]

маiнда (Б) - дымить, выкуривать (соболя)
[маiтан (Т) - боа, из бел. хвостов
маjа (Б.) - пропасть, уничтожиться само собою [m! [illegible] ibid.]
[маjāу (Т) - любить [cf макта]
маjiн (Б.) - см. маҕiн
маjiн (судала) (Б.) - пульсъ [= маjiн, = бrга судало]
маjiнi октон (К.) - Млечный путь [cf Маҕi]
мано,рофкi (H.) - жевать
[макта (И.С.) - любить [Бур! С. maktanaр]
[м'акур (Т) - тащить]
[м'акун (Т) - крючекъ для вешанья мяса или котла]
[m'ala (H.S.) [mjo la] - дальше от берега
малакуl (Б.) - назв. рода (Бiрарчен) = malaкур [от malgaka (по слов. Бiрарчен) - хромой вследствие порчи большого вертела]
malamонду (X) - обычное приветствие [Баргут!] [cf mongo....
[cf. ма]
[малан беji (Л) - охотник, промышленник [см. малiн беi]
[malaҥirgi (H.S.) - плакать, жаловаться
[malánем (Т.) S.]
malgaka (Б) - хромой [вследствие излома ноги, болезни вертела сильного etc.].
malҥalgi (Б) - спорить, ругаться, диспутировать.
[mālзä (И.С.) - отказывать
[malxун, malaхон (H.S.) - много, многие [molxo (Б.) S.] [Gilyak! malho, molro. S.]
[malin беi (Л) - см. малан беji (Т)
malка (H) - гнуть
malma (Б.Х.К.Бр.) (И.С.) - бить, ударить (конем передними ногами) (К.), рыть землю (конно), копать (Л)
malмаҥкi (Б.) Рел. - хлопотать [см. malmy (А)]
malmy (H) - раскапывать оленю корм [illegible].
см. malma
malmyҥгiрija (Б.) Рел. - неуспех (на охоте).
малу (H.X.) - см. малу
мāлу (А.Б.Бр.К.Н.), малу (H.) [illegible], [в вообще л = л] маро (X)
место в юрте против входа; руки родовые - малу буркан (Б.), малу савакiган (А) = [малука (М), малумкi (М.)] маро (X)
малук (H) - собак. имя ♂. [основателя нового рода малукчен (Баргуз.)] [? от малу]
малука (М) - см. малу
малукчер (H) (А) - назв. рода [см. малук] [б.м. от назв. реки (река где?)]
мiалумкi (М) - см малу
мама. (Б.) - грудь женская, молочная [говорят детям] [mm! R. mōmo, mōmei - мама, грудь, баба, женщина.] [m! [illegible] ♀, калмык. родств. назв.].
мама (К.Х.) - сосать [cf. мама (H.)]
мама (H) - заманивать
[мамгу, mamгун, mamму (H.S) - река, Амуръ [mангу, mанrбу (Б.), манrу (O.) S.].
мамугiр. (А) - назв. рода [народъ кот. раньше воевали, живет на р. [illegible] и упоминается в сказках]

маңукъ (Т)(Л) - маңукъ, олений аркан толстой
-маң (м. и др.) суффикс: сам
маң (а) - (Б.Х.,Н.)(М?) окончить, кончить, исчерпать, приходить к концу (пищу, сказку) [т! [ ] [ф. [ ]] - износить, обветшивать, приходить в конец]
[ф. манар.] см. манаў (Н.S.)
мäнá (Б.) - горная зимняя кит. становая на продолж. время может быть любой форма (адго, горон и т.д.).
мäнá (Б.) - стоять прямой долго. время
[маңа (И.С.) - [краткий] см. маңга
манагó (Бр.) -
манаф (М) - см. маң (а) [ф. ötä - прекратить]
маң'агір (К.Б.) - назв. рода [Кумарг'ен]
[мäнäкäн (И.С.) - см. манакан
манакан (ср. Н. и др.) мäнäкäн (И.С.) - сам
манан (Х) - тулаш, долго
[маңаў (Н.S.) - см. маң (а) [манадіха (Ок.) маңеха (Б.), маніха (О) S.].
манав (Б.Н.Х.) - см. манаф
маңдаңсін (Б) - свои средства, свои силы
манді (Б.Х) - сильно, трудно, средно (Х) [т! [ ]]
маңдівал (Б) - собственный [ф. мані] [см. маннi (А)]
[мäңду (Н.С.) см. мендоу
маңду (Б.) сам себя, сами по себе,
маңču (Б.К.)(Н.S.) - маньчжур [т! [ ]] [и Китаец (Н.S.)] [маңču (О) S.]
маңенун (Н.С.) - степной хорей [Бур.! ср. таңетин]
маңга (Н.S.) - см. маңга
маңга (Б.Н.) - маңга (Н.S.)[Т](G.)(Or.)S.] [Bilyak! S tonga, тада]; маңгасі, мäгді (Н S), маңда (Н), маңа (И.С.) [т! [ ]] крепкий, сильный, молодец, отв. [ф. маңгъ'у (Л) - жестокий, твердый] [ф. маңгі (А)]
маңгдавган (Бр.)
[маңгъ'у (Л) - др. маңга - жестокий, твердый
маңг'і (Н.) - терпеть [ф. маңга]
маңг'і (А) - богатырь, Созвездие "Кисти" [Як! пек. їде мäндäгі - Сев. Орiона]
маңда (Н) - добавать, прибавлять
маңдарїі (Н) см. маңарїі
маңъ'ін (Н) - см. моңъун
мані (Б.К.), мані (К.) - трудно, дорого, много
мані даркан [ф. манді (Б.Х.)]] см. маннi (А)
манїі (Н) - медведь
манї (М) - манить [Рус!]
манїі (Х.Н.) - нуждаться
маңі (К.Б.А.) - дух, миф. существа добывш раньше и оставивш после себя следы своей силы отпечатки порочить etc.; большаки, любимцы (в сказках); сев. Орiона; маңі јеъ'ін дéлгі там. дух на груди малу.
маңі (А.Б.), манїі (А.Б.) - сам
манї (маньї) (Бр.) -

маңіткан (Б.)Рус. дать за голову. [ф маңі]
манта (Н.S.) - trout [манна (Т.) S.]
маңта (Х) - сосать [о ребенке] [ф. мама]
мантачї (Н) - изображать, кривлять, передраз.
манмакта (Б.) - комарь [быт. удар. и долгота] см. [монмакто]
манманмір (А) - друг друга
маннан (Б.) - нечувствительный (от стужи, обморожения и т.д.)
маннi (А) - см. манді
мантукун (Б.)Рус. - сам
[маңун (Н.С.) - см. моңун [деньги]
манус (Бр.)
-ліар (А) - всегда
мар (А.Б.Н.Бр.) - густой кустарник, место покрытое кустарником [отсюда маректа]
мар (И.С.) - Тапте
маракїн (Х) - селезенка
марбакїн (К) - пальчик с когтями [у птиц]
мар'екта (А) - часто-ярким цветом, пестрый
мäр'екта (Н) (ср.) - назв. многих растений покр. кустарником [ф. мар.]
мар'ідгк'і (Н.А.) - бурундук
марілді (Б.) - совокупляться [Даур.]
маро (Х) - см. малу
мäса (Б.) - рябой [т! [рябина] Заг. → Кит. ма-цзы 麻子]
[масамкаван (Н.S.) - валяться, распускать to pour out.
[масі (Н.S) - крепкий [[G)(O)(Or) S.] [т! [жилы волокна пеньки сила] Кривляться] Даур!]
мäс'ен, мäс'ін (Б.) - сейчас, скорее
мäс'ін (Б.) - тайга, лесная удал. от людей.
мата (Н.Х) (Н.С.) - сгибать, гнуть, загибать [тт! Я. матаң - изгибать] [Бур. С. матапар.] [т! [ ] сгибаю, гну в дугу].
м'ата (Х) - кожа по голове [ф. лéто]
мата (Н) - гнусный, незнакомый евенкi
мата (Х) - короб, берест. сосуд для ягоды и т.
[ф. матар, матаган]
матаган (Х) - короб, берест. сосуд для выпечки. для буржаной ов. [ф мато, матар]
[матаку (Л) - племянник (по отцу, каренец) [евен брата отца.]
матар (Б.) - короб, сосуд берест. круглый и конич. краткий (для ферм. ягоды) [ф. мата]
мáтка (Н) - балка крыши, матка [Рус!]
[маугадін (Н.S.) - штормить
[мацгі ві (Т) - черви, змеи.
[мä ван (И.С.) - см. мéван
мавуъір (Бр.) - назв. рода
[мел (Т) см. mel [проступать]
м'ean (К) - см. мéван
м'ерду (Х) - барсь [т! [барс]
мелгеі (Н.S.) - печальный, грустный [sad, sorrow] [лéргорі (Т.) S]
м'екчан (Б.Н.Х.) - кабарга (внешне и ♂). ф
мокко (Н.Х.) [Як! нек. мäкліка (мäкгäкä)]

м'el (Б.), мерíl (Б.), меāl (Т) - просыпаться
м'elím (Бр.)
meli (Бр.)
[мен (Т) - десять
меңга (Б.)(К.) - тысяча. менган (Н.S.), м'iңган (М) міңа̂н (Н.С.) [тт! R. міңган ‖ міңбан ; тан, тан] [Тик! S. ming] [т!].
[мені (Т) - мозг головной
[мео (Н.S.) - городъ, въ часовн. Никалаевск, [меу (Ог.), mjau (Б)(О.) S.] [т!] ← Кит! miao Б.7867.
м'ера (т.ч.)(Н) - метать копна.
[мерат'і (Т) - не прямо (о дорогѣ.
[м'ерг'íта (Л) - пестрый
[м'ерчат (Т) - печалиться
м'ері (Н) - граница (земли, имущ.) [Нас! - мера]
м'ерікі (Н) -
м'ерíjо (Бр.)
м'ерíl (Б.) - см. м'el
м'ер'íl (Б.)возв. - обращаться
м'ер'ір'ін (Б.) - полосатый см мер ; тигръ
м'ерка̄ (К) - мѣрка для гороха [Рус!]
мѣта (Б.), міата (Ах.) - шкура съ головы звѣря [рысь, лиса, кузьма и др. средняя по велич. жив.].
мета́ (Н) - метать копна [Рус!] см. м'етаї
м'етаї (Н) - см. м'ета́
мѣтка (Б.) - шапка сдѣл. изъ шкуръ съ головъ звѣрей [ф. мѣта] (Б.Н.)
м'ēван (А.Н.) меван (Бр.К.)(Н.С.) - сердце [т!] [А.Н.М.Б.), м'ēан (К.), мāван. (Н.С.)
меван (Н.S.) [мjаво (Б.)(Ог.) S.] [? S. т!]
м'еву (Н) - сердитый ‖ м'ен (Т) [сердиться]
м'ен'ган (Б.), м'ікган (Х) - рукав [т!] [i.e. м<ᵂган и суфф. по тому ниже]
[м'ен (Т) [(..)(.)] - см. м'ēван (")
меде (Б.Н) чуять, слышать, знать
замягать [о звѣрѣ] - см. тодо, тода [тт! R. мэдъ мэт ‖ теде знать]
меганкосун (Н) [i.e. меванкосун] - сердитый [о жив. и чел.] [ф м'еву]
мебевін (Б.) - назв. города
мебаукі (Б.) - высматривать [форму дуколь] возв.
мекеңі (К.Х), мокоцін (Н.Бр.) - кабанъ самка [тт! R. мегці ‖ мегеці свинья опоросившаяся] [т! свинья; неопоросившаяся опоросившая]
мендоw (Н.), мāнду (П.С.), малаңонду (Х) [Барг.!] [менде, менду тт! R] [Бур!
мекгір (К.Х.) - сума вьючная вмѣст большого кол|сан. (изъ лапъ лося) лѣшка.
[меңін (Т) -
меңс'ен (Б.) - сумеречный ? [Кит!] ?
мерга (Б.) - думать, искать [т! ? смотрю вспоминаю, придумываю]
? [тт! R. мербе ‖ мерген - ? мудрый] <
мерген (Н) - доха

мерген, мергāн (Б.) - мудрый, умный умѣлый, искусственный [какъ нимя] [тт! R мергā ‖ мерген -мудрый] [т!] [ф мерга].
мерēнта [? мырынта] (Т) - лѣтомъ бѣлая мошка.
меркі (Н) - ходить на геливерешках, ползти на гепл. , міркі (Б)(Н.С.), міхіві (Н.S.) ? [Бур. С. тйкепер] [тт. S. тйлхікй] ? [т!] <
меукі (Т) - кишка сытная
метáр (А) - также какъ, подобно тому какъ (= agali (А) - см. менiер. [тт! R мэту ‖ мэту <
мете (К.Х.) - понимать (чужой языкъ) [тт! R. мэд, мэт ‖ мете - знать] [ф. модо etc.]
метé́р (Б.) - см. метар.
метерб (Х) - опять, снова | см. метар
метертікā (Б.) - такъ и есть, это подобно тому какъ такъ, etc. [ф метар]
метке (Б.К.) - vulva; ругательство [сокращ. отъ обīс метке = онікңíс меткеонініс меткē, т.е твое матери vulva] см. мотко (Н.С) мотко (Х)
меткý (Б.) - ругат. = меткē
[мі (Н.С.) - [рѣзать] см. міна
мігі (Н.Х.) - передвигать, сдвигать на мягкой (Х) сдвигать, двигать (вообще) (Н) [т!] [ф меркі]
[міхіві (Н.S.) - см. меркі
[міі (Т) - будить, забудиться
[мійікі, міхі, мухе (Н.S.) - змея [мікі (Ог.) мутікі, муікі (Б.), мūjі (О) S.] [т!]
[тт! S. . могаі]
міja (Б.) - куча, косякъ [? · мі+ja (acc) ?]
міjі (Б.) -
[мійō (Н.S.) - см. міра
мікча (Х) - см. мēган
[мікган (Н.S.) - ясень дикій [mountain ash.]. [мікта (Ог.) S.]
мíl (Бр.) -
міла (М) - мало [Рус!]
[мілтар'амкан (Т) - наполнять
[мілтір'а (Т) - полный
мíна (Б.Х.)(Н.S.)[ф.ис.) мі] - рѣзать, мино (Н Бр.)
[м'іна (Т) нерка -чікі]
[міңан (П.С.) - см. меңга
м'ірк'і (Б.) - см. меркі
м'íс'і (Бр.) [(Н) мйсо]
мíсó (Н.Бр.) - удвоить, уклониться [о течении] достающий [ст об-ва] въ высь [т! уклонился удалился отъ об-ва]
місун (Н) - дно
мíт (Б.А.Х.К.), м'imi (Н.Бр.Б.Х.М.) мы [узкое].
мíта (Б.) возв. - умножать, увеличивать [т! ? чисто исполнить обычай, принятую церемонию похороны.]
м'imi (Н) - ночь, и мíтні etc., мíткі
м'imi (Н.Бр.Б.Х.М. [ф мíт]
мíткі (Б.) - см. м'imi
м'íткíна (Б.) -
м'íтні (Н) - см. м'imi

мо (Б.) - suff. вопросит. в конце слов
мо̄ (Об.)(И.С.)(Н.S.)(Т-палко) - дерево, палка [то (Б.)(Ог.) S.] [т!] [Бур! С. modo] [тт! R. мод(о), мот ‖ модон деревцко, палка] [Кит! му² дерево на корень] [Як! нек. мас - дерево]
мо (Х) - сжать кулакъ
мо хогай (Т) - рукоятка, ручка кам. скребка для кожъ
мо̄ ӧмӧінін (Н.S.) - волкъ
мо+кан (Бр.) см. мо̄
мочадкапа (Х) - вправить вывихъ.
[мочагі (Н.S.) = мучуідy - см. мучус
мочу (Б.Х.)(Т) - см. мучу, мочагі (Н.S.), мучуідy (Н.S) [мучуда (Т.) мудака (Ог.) мочагуі (Б.) мучцуі (О.) S.] [тт! S Ьисаӣ] [тт! R. буга ‖ буга - вернуть ?] [т! ?], мучу (Б.А.) - вернуться, возвратиться. см. муаус (Н.Бр.)
мо́да (Х) - сдѣлать, смастерить мо (Б.)
мода (Б. Н.), меде (Б.Н.), мӧдӧ (Б.), модут (Х) - гулять, сидѣть (звѣрю), ощущать, чувствовать [тт! R. мед-, мет ‖ меде - знать; мӧдӯл ‖ медетал - сообщить, долженъ ст.) [т! ? ? ? познание, вѣсть]. [cf модай]
мода ӷа (Бр.) - ?
модай (Н) - чутье, ощущеніе [cf мода]
модан (Б) - кончать, завершать, доходить до конца, исчерпываться [cf. мӧда́н (Н.S.), модан] см. тудан (Б.).
модан (Б.К.) - корона дерева, конецъ сказки, дѣло [cf модан] [cf. мӧда́н. (Н.S.)]
[мӧда́н (Н.S.) - край, конецъ; см. мудан, тундан
модандуві (Б.) - наконецъ, в концѣ концовъ, въ заверщеніе [cf √модан]
модандувелмат (Б.) - см. модандуві
модавун (Х.Н.) - орудіе для обраб. конѣ: дерев съ зубцами
[мӧдзі [мӧдзі] (Т) - огниво см моден (Л)
[моден (Л) - см. мӧдзі]
модо (Бр)
модо (Б.) - см. мода (Б.Н.)
модофко (Б) - дайся погудить гвѣлъю.
модуе (Б.) - медвѣдь [древнемой, мал. сѣдовласый] - [отп мо - дерево].
мӧдугі (И.С.) - Berberis vesce
мӧдунго (Б.) - глупъ какъ дерево (i.e. мӧ,ду + ного) [т! тупой от природа, непонятливый ст.]
модут (Х) - сидѣть (о собакѣ) {гулять ?}
моцан (Х) - кузнецъ, мастеръ [т! S. муцан - плотникъ] [т! мастеръ, плотн. ← Кит! му - изъять] см. муцан
[моцу (Т) - крѣпкій
[мое (Т) - обидѣть
мӧгда (Н) - болѣть, хворать [? мӧгда]
могдін, мӧгдін (Б.) - возвышенный берегъ, обрывъ [т! - тупой, обрызганный, крутой гдѣ]

[могді (Т) - смородина черная
мӧго (Б.) - грибъ, растущій на навозѣ [питающій] см. моно (Х), мобо (Б.) [т! грибъ] [какей мӧго - питающій грибъ] [Кит! R мӧго, мӧгу (Н) ‖ мӱгу - грибъ]
[могогді (Н.S.) - мягкій
мобара (Б.) - см. магарі
мобо (Б.) - устать, истощаться, бѣдѣть, оскудѣвать [т! кончаюсь, оскуд. бѣдн. ст.]
мобун (Х) - см. моньо ун
[мобутлі (Л) - плохой
[мохотой (Т) - бурундукъ [Як! нек. мохотой]
[мохна (Т) - кисель [Рус! тюря]
мої (Н) - качаться, см. мӧі (Х) [о поплавкѣ]
мӧі (Х) - см. мої
[моіда (Н.S) - игла для вязанія сѣтей
мойдо (Б) - собств. имя ♂
[моіга (Н.S.) - см мерга
[моігі (Н.S.) - [firesteel] [мӧгді (Т.), мӧді (Ог.)]
[мойка (Т) - олень дикій, годовалый [cf мойкачан]
[мойкачан (Т) - олень дикій маленькій [cf. мойка]
[мойнобон (Л) - утка шилохвостка
мойен (Б.) - ударить, поколачивать [Кто?]
[мойін (Н.S.) - см. морін
[мойівоі (Н.S.) - буравъ
мойорін (Б.) (оюкто) - кость "слизкая" [т! cf. ногтевой, непалогенный].
монадара (К.) - см. кадара [по-деревянный] [орудіе для конѣ: дерев. съ зубцами].
мокче (Бр.)
мокчо (Х) - браниться (? см.)
мокчо (Х.Н) - см. м'екчан
мокчоко (Б.) - сутулый, сгорбленный, изогнутый, гнутый [о дереп] [т! сгорбливаться, сутулиться, скорчиваться]
мокда (М) - болѣть, терять силу [т! ; т! ; т!] [i.e. мокдадан - больше сильно; мокдаран - творительный]
мӧко (Х) - см мобо, мого [грибъ]
моко́ (Н) - вместилище для духа [насильно дѣлать], обманщикъ [тт! R мэхе,ll мекель - перехитрить, обмануть] cf. моко(ко)
моко (И.С.)(М) - тупой, глупый [Бур! С. моко] [т! С. - cf. мойорін]. [cf. моко́] [т!] [cf. ногтевой]
моко (Бр.) -
мокоцін (Н.Бр.) - см. мекецін
мокӧгір (Б.) - назв. рода [Бірарґен]
мококо (Бр.) -
мококо (Н.Х.) - подгибать ноги [сидѣть по-турецки [монгол] ?]
мокс'ена (Б) Рел. - обходить (вокруг).
моксоl (Н) - шевелить, трясти [?] [т! разговорное. ; cf. ровный, плавный]
моксу (Б.) Рел. - лотать
мокта (Б.)
моку (Х) - совокупляться [cf пукутат (Х.)]

мокутмасон (Б) ам. - по всему монгуи
монгун (Б.), ам. мунгун - родя [m! родовое племя: единица] единица экзогамная [от m']
монун'і (СЕВЕН) - дух родовой (тюркский)
мōl (і) (Б) - рубить дрова, мōла (К.Н.)
мол (Н) - дрова, небольшая для костра [=мол]
[мол (Т) - нарезать
мōла (К.Н) - см. мōl (і)
[молāна (и.с.) - [жалеть, сострадать] см. мула.
мōлікта (Б.) - дикое яблоко [сф молікчура, морікта]
молікчура (Б.) - яблочное дерево [сф. мōлікто] [сф морікта]
молірук (Б) - мышеловка для пули, стрелы т.п. (из кожи). см монгерук (К.)
[молтун (Н.S.) отпрыскать [мултун (Т.)S.]
мом (Н.S.) - бить [? ѵтто]
мōта (об) (и.с.) - деревянный
мōтал (Н) - вместилище дерев [для духов] [=сабак'і]
>мотанай (А.К.) - монай, мотанā (Н), мōм'і (Н.) мотāне (М) - кишки толстая, „сычуг"
мотāне (М) - см. мотанай
мōмате (Б К.) - вместилище для духов, дерев. [сф. мōтал]
мōм'і (К) - см. мотанаі
момнан (К.) - умка старая, неповоротливая, голова пестрая, слепая, полная ребятами.
момо (Х) - запутаться, стереться (о ножах) [зубах]
момо (Бр.)
мōмō (К.) (Х) - vulva [сф. мōмо, мōмеі - женщина, баба] [m! R.
момóн (Х) - кровь [?] [см. момото (Б.)]
момото (Б.) - см. мōмō
мōна-мōна (А) - мало-мало
монаї (Н) - см. мотанай
монго (Х) - кисть на шнурках для коса.
мондоававал (М) -
мондуубіет (Н) - иметь здоровый
мондукан (Н.S.) - задь, крестец
мондурок'ін (Бур.)
моңге (А) - пружинка (у ловушки)
моңгір (Х) - сумка кожан. (мешок кам на молодс] см. меңгір (К.Б.)
моңгнокон (А) - баран (козел?) дикий
[монго (Н.S.) см моңго
моңго (А.Б.) - лодка больш. дерев см монго (Н.S.) моңко (А), моңгоча
моңгоча (') - [m! R онога || онгога - лодка]
моңгол (А.К.Х.Б.) - монгол [m! R. моңол || моңбол] [m! монгол], моңо (и.с.)
монголдіт (А) - говорить по монгольски
[монгон (Н.S.) - короткий [моно (Б.)(Ог.)S.] m! тел (Н.S.) [горный, предл. т. шея.
[монгопун (Н.S.) - толь [монгонто (Б.) монгонту (Ог.) S.].
моңгорцуна (А) - мал. пестрая рабо.

моңгоро (Б.) - сосуд жертвенной, дерев. Рел. лафосфарной [сф. моңго].
монгуга (Бр.) - ель.
моңгун (М) - деньги см. моңбун
моңба (Л) - кисет [сф. тобула]
моңбавдатин (Н) - орнамент, обшивка обуви обсасая [m! обшивка оторочка нарт ест.]
моңбіліі (Бр) - свой [сф моңі] , ед, ею. (Б)
моңбоцін (А.Б) - изгиб, ланский (А), 2 ланый
моңболо (Н) - навязывать [m! навязывать на шею]
[сф. монгон (Н.S)]
моңбун (А.Н.Бр.) - деньги, серебро; ? моңун (Х) моңбін (Н), моңгун (М - деньги), мāңун (ис.) менбен (Л), мōнгун (Н.S.), могун, мōгун (Н.S.) [мūңгон, мūңнон || мūңгун :m! R] [m ?] [Бур! С. төрө, төрун] [Як! нек. отмечать]
мон'і (Н) - свой, близкий, родств. [сф моңі] ?
мон'і (Х) - кривляться, передразнивать [сф моно]
мон'і (Н) (Х) [моніву (Х)] - мять кожу [m! парить, мять горячую руками..
[моңі (и.с.) - сморщиться [сф. моні (Х)] [m ?] stem, trunk]
[моні (Н.S.) - ствол [моні (Б.)(Ог.)а]
моніфча (Н) - мех ? [мягкий см.]
моңко (А) - см. моңго
моңку (М) - полупереварившаяся в одном из желудков овцы.
монмакта (Н) - комар, мантакта (Б) нāнмакта (Н), нганмакта (Н.S.) [гармакта, гамата (Ог.), гарманда (Б.)S.] [m!]
монмата (Б.) - дрожать - пугать
моніто (Н) - завязывать крепко
монтосанді (Н) чьсм ? [1 л. ед. ч. рег. ?].
моннаба (А) - лось [„ланской"] сф. моңбоцін]
мон'о (Б.Х) - хитрый, мошенник, обезьяна умный [m! обезьяна] [m! тюле]
мон'о (К) - играть, шутить, [сф моні]
[моңо (и.с.) - см. моңгол
моно (Б.) Рел. - кость.
[моноха (Н.S.) - моноха, моніха, мундуха, мундукан [мундукан (Т.)S.] мундукан (Т), мунрукан (Л.) - задь.
[моноко (Н.S.) - большой [моноко (Т.)S.].
моноко (Х.Н.) - самец [сф. моні], моноко (Х
моңокто (Б.) гриб [плохой] [? сф. тобо]
моновда (Н) - погореть с, [уши горят]
монтāнді (Т) - осень [Як. тала!]
монтāнді еланні (Т.) - августин [Август]
моо (Б.) - измучиться, устать, устало кушать.
мордо (Н) - морда для рыб. ловли [Рус!].
морго (Х) - сон
морго (Н) - беспокоиться
моргу (Н.Х) - кладься; ложиться (х
мургу (Б.К.Н.Бр.) (Х!) (Н) (и.с.) [m! R. мургу - мурбу || мūргу - поклонять молиться] [Бур! С. төгдөпөр] [не m!]. [экспатия, плакать (Н).

моргосу́н (Б.) - рано мал. песцрая
мор'і́бун (Б.) - чувство обиды
мо̄ріkта (Б.) см. то̄ліkта
мор'і́н (М. Б.)(И.С.) - лошадь, мерин; мур'ін (Б.Н.Бр.Н.Х.)Ф.), мурін (А), мурун (Т), мојін, мурін (Н.S.)[морін (б) мурі, моји (Ог.)S.][морі(н), йор, морі‖марін т! R.] [m! ʃ] [Ял' мин: ат]

мор'і́тін (Н) - орнамент, украш. на вочи сума
мор'кі (Х) - вить, свивать, см мурк'і [т!]
моро (Н) гнутбся [ɕf морорін][m! ʃ̆ ʒ̆] [изгибать кривизна з. поворот]
моро (Б.К.Х.Н.) - молчать [корво]
[m! ʃ̆ ʒ̆ молчай, рогаш тигра etc.][m! ʃ̆ ʒ̆ молчаніс], [ɕf моро(Н)]
морор'ін ʒ (Б) - сутулой (о животном)
морбчін (Б.) - оморочка, небольшая, берест.
[мороба (Л) - место песчаное, заросшее травой
мороко (Б.) - подъем выс. берега реки.
мос'а (Бр.) -
мос'е̄ло (Б.) - шоманить
мос'і́к (К)(Н.S.) Рам. - гекать или кашкуль барсука для ружья и вообще [мошук (Т), мошугу (Ог.) мос'у (G.) S.]
мосні́ (Н) - охотн. обувь [кусок кожи съ ро разъками].
[мосна (Н.S.) - голь [dial. flour.] [Рус! мосить?]
мотінце (Б) рам. - [suffix.?]
[мотк'і (И.С.) - дуть [Бур! С. тозкепсро]
мотко, мотхо (Х) - см. метку [vulva]
мотнун (Бр.) -
[мотоко (И.С.) (М.) - см. метке
мотокун (М) - жена, задница
мотокун (Х) - машка [у чи вайнах]?
[моун'ан (Л) - юрта якутская [і.е. то дерево; унан-юрта]
мох (Б.) тоже
мохлерук (К) - см. мовірук
мöдö (Б.) - см меде
[мö ллі (Н.S.) - разбудить [мöлрі (Т.) S.]
[мöнгумö (Н.S.) - серебряной, [ɕf моzбун]
[мöнгöлöн (Н.S.) - цельный, полный
[мöнгун (Н.S.) см. моzбун
мöнокöн (Х) - см. моноkон
мӯ (Об.)(Н.S.)(И.С.)(Т)(Л) - вода [диč. тих [тū]] [m! ʃ̆] [му (Б.)(О.)(Ог.)(Т) S.][m! R мірен‖мүрен. рэка]. [муjакіндун (Б.) = в самую воду]
[муцу (И.С.) см мучу (вернуться).
муган (Н) - водичка, небольш. водоем [ɕf.√тū]
муґ'ікта (Б) - ногка (дерева).
муґ'ілю (Н) - лезать
муґу (Н) - грозить
муґу (Бр.) -
муґу (Б.А.) - см. могу
мурлус (И.Бр.) -

мӯда (Б.)(И.С.) - большая вода, половодье [√мӯ]
муда (Б.), мудо (Н) - прибывать воды, разливаться [√му]
мудакандун (Б.) рел. -
мудан (Б.) - см. модан
мудаґаl (Бр.) - наконец? [ɕf. модан]
муд'е́ (М) - testes [Рус! лӯди]
муде(i,j̄)(Х) утонуть [ɕf.. муі]
мудіба (Н) - лошадь черной окраски
мудіje (Б.) - зимородок? [ловит мелк. рыбу].
мудїje (Б.) - водра см. мудуе [от вода му]
[мудні (Т) - наши, [мені (оленина)]
мудо (Н) - см. муда
мудуе (К) - см. мудіje [водро]
мудуіс (Б) [гінако] - [ɕf мудіje] тоже длинноногая, порядок, с вроде рази.
мудур (Б.Х) - дракон, гром? [жолт. на шам. бубны etc.] [m! ʃ̆]
[мӯгдä (И.С.) - последний [от √тӯ]
[мугдäкан (И.С.) - см. мугдєкан
мугдєкан (Б.Х.) - пень, мугдäкан (И.С.) мугдінкан (Н) [поколязь, отр] [m! ʃ̆]
мугдінін (Н) коновязь [ɕf. мугдєкан.]
[мудукан (Б.) - дух, хозяин воды [ɕf. мудур.][m!] [мудур+кан]
муца (К) - бревна удерживающ. бердо и для мостков
муц'ан (Б.) - мастер, ремесл. по дереву [m! ʃ̆] [Кит!] см. моцан
мугдікачан (А.) - небольш. жердочки в земле образующие лавушку [сверху обычно].
мугдо, вдон (Бр.) -
мугц'ірімн'а (Б.) - змея [ɕf мугц'ірін]
мугц'ірін (Б.) - горбатый, изогнутый, ломаный, кривой [= мугдірімн'а] [m! ʃ̆ горбатый, согнутый].
[мубонні ʃ̆ (Л) - душа [= сур, як!]
[мухá (Т) - доха
[мухöні (Н.S.) - семья
[мухутах (Т) - ласка (звирь)
[мунімкан, (Т) - дух, живущий. в чем [Якутский]
муі (Х) - захлебнуться
муjачу (Бр.) -
муjалла (А) -, муjолда (Н.Бр.) - волос оленей подшейной
муjі (Б) - посмотреть, вглядываться, видаваться
муjолда (Н.Бр.) - см. муjалла
муjум (Б.) - пить воду [і.е. муjа ум.]
мук (Х) - зародыш? яичко?
мука́ (Т) - кисеть
му́ка (Н) - горло [ɕf муц'ірін] ет см. муке
мука́ (А.К.)(И.С.), муко (Х.М.Н.Бр.) - перья
мукак'інкан (Н) - капать (?)
мукє (Н) - см. му́ка
мукі (Х) - кость бедренная.

мукаанку (И.С.) - см. мукомок
мукатан (Б.) - см. мукомок
мукчар'ір (А) - яйцеобразный, яйцеподобный
мукчі'ка (Б.) - см. мокчоко
мукчі'нті (Б.) - изгибаться, извиваться (о змее) [т.! 5 отгибать 3 скручивать 3 искривлять] [ф. мокчоко] [ф мугцірін]
мукчурі'н (Б.) - сутулый, сильно изогнутый [ср. мукчі'нті (Б.); мукчіка]
[мукі'та (Т) - атиз - см. мукомок
мукō (М.Х.Н.Бр.) - см. мукā (К.)
мукомок (Н), мукатан (Б.), [мукі'та (Т), мукомук (Н) (Бр.), муканку (И.С.), мукаикі (Н.S. - back?) - атиз, задница
мукомук (Н) (Бр.) - мукомок
мукорі (Б.) - дитя [чьи кого]
мукорір (Н.Бр.) - позв. рода [Баргузинск. очевидно]
мукорну (Н) - идти, двигаться [= тукну]
мукс (V) (Б.) - ломаниты, воевать ломаным, (i.e.) [говорить о ком ломаный]. Ры
мукко (Бр.) -
мукотан (К.) - см. мукомок
муктäнä (Б.) - желаниничать, кривляться ломаться [о девушках, невестах: стыдится]
[мукті (Н.S.) - тупой, глупый [тодохо (б.) тудуфу (0) S.] [т.! Ś. тохо (ḡ) а] [т.! 5 3] [Бур.! под. тохо] [ф
муктo (Б.) - см. туктy
муктy (Х.Б.) - ломать, сломать, переграбить (е.g. столбы)
муктукан (Б) - дух [класса ендурі] вода
мукy (А) - кабарга (и ♂)
мукy (Н) - идти, двигаться [е.g. через петлю]
мукукa (Бр.) —
мукум (Н) - глоток
мукумат (Х) - изгибаться при совокуплении совокупляться [ф. моку (Х)] [т.! 5 3 изгибаться при совокуплении]
мукун (Б.) - см. мокун
мула (Н) - жалость
мулā = муллá (Б.К.) - идти за лошадьми.
мулā (Б.), мулі (Х) - идти по воду
мулі (Н.Х.) - лить воду (Н), идти по воду (Х). [ф. мулā (Б)]
мулі: (Б.) - полировать, делать гладким, шлифовать [е.g. монету]
мулікім (Б) - прорубь, место где берут воду. [му+лі+кі-м]
мулицкі (Б.) - корабь берест. цилиндр. сп переклад. [для воды] [ф. мулöх]
[мулöх (Н.S.) - ведро, бадья [ф. мулицкі]
мултакан (Н) - мешь, самка 2х лет
мултолі[k]ал (Б) - сойти на конец рем
[мултулі (И.С.) - распространяться, разлиться [ausspannen] [Бур! С. тилтапар] [√тул]
мултулу (Н) - пролить воду
[мун (Т) - взять [мулу ф.]

мунак'ін (К) - утка поросль
[мунаконго (Н.S) - шлях
мунчама (Б.) - молоть деревянной
мунчу'ка (А) - бусы [не тт! и як!]
мунда (Б.Х.) - бить, ударить [= мунгдо (Х)]
мундакон (Б.) - конечно
мунäан (!) рем. (Н) - Конец [? тудан]
мунäан (Б.) - [конец] см. модан, мудан
мундäндукі' (Б.) - наконец, в конце концов [√тундан]
[мундy (Т) - рога мундушка
[мундукан (Т) - см. моноxан
мундулä (М) - тарабанить молодой
мунє (Б.) - см. муні
мунгга (Б.) - могила в земле [т.! 5 3 могила]
мунгга (Х) - играть, по звычаю. [т.! 5 3] ітм.
мунгда (Х) - см. мунда
[мунгба (Л) - испортившийся, протухший [ф. мунy]
[мунгбаі (Л) - плавник (рыбы)
[мунгха (Т) - невод [як! нем. мунгха].
муні, мунзі (Б.К.Х.А) - нашь
мунї (Б.), мунє, мунä (Б.) - глядеть вперед, караулить, оглядываться.
[мунзі олрі (Л) - хвостовая рыба [ф мунy].
мунма (Б) рем. - превращаться
мунмäтаxан (Б) рем. - дрожать
мунміkта (Н) - мошкара ? [? комар?]
[мунзöрсöн (И.С.) - хомут [Бур! С. тöдöгsö]
[мунружан (Л) - см. моноxан
[мунтa (Т) - гнилой [ф. мунy]
мунy (Н.Х) (И.С.) - пропускать, пропускаться, издавать гнилостн. запах, вонять; см. мун (Т); гнилой (Н).
мунyкїі (А) - назв. ягтка ["наши гнилые глаза"] [ф мунy]
мунзун (И.С.) - мокрая медвежья [женская].
муосова (Б.) - мелить [т.! 5 3 мельница] [Кит.!
мур (Б.Х.) - орел, см. [этимология] мурі (Х.С.) [по-чукот.]
мурґір (Н) - тунгусская конная (Зап. обл.) [мурöін]
мурдо (А) - пахать на конь [т.! 5 3 мур! -до].
мурдогір (А) (Н.Бр.) - назв. рода [Баргуз.]. [← мурдон, б.м. тж мурдоі - горбатый]
мурдоі (А) - горбатый, сутуловатый
мурдон (Н.Бр) - собств. имя ♂ [ф. мурдоір].
мурду (Н) - идти медленно, покачиваясь
мурґе (Б.)
мург (i.тм.e) (Б) рем. - вертеться
мургень (Б) - имя собств. ♂ (опять)
мургідо (Н) - напиваться
мургі'в (Н) - опаливать
мурго (Б.Р.) - сазан (рыба)
мургу (Б.К.Х.Н.Бр.) (И.С.) - см. моргу
мурґі'ду (Б.) - причинять зло ["сердце кидать"] т.! 5 3 — [см. стр. 175] бояться скрежет, притупать ногами, обидеть, оговорить, терпеть по-напрасному]

мургудо (М) - ударить рогами
мургусун (К). - птичка, "свая"
мурі (А) - идти за лошадьми
мурі́ (Н,-р.)(Н) - пашенные земли [cf. морін]
[мурі (И.С.) - см. мӯр.
мурічі (Б. Н.) - конной, на лошади [i.e. имеющий лошадь]
[√мурін]
мурікокун (Бр.)
мурікса (К) - шкура лошадиная
мурі́н (Н.Б.А.К. Бр.Ж) - см. морін
мурін (А.К.Х.) - см. морін
мурінакта (Н) - пахать на лошади
мурке (х) - сигара из табачн. листьев (вставляется в трубку) [cf. муркі]
муркі (Б.) - завитой спиралью, закрученный; тянуть, крутить, свернуть; ? cf. см. моркі [m! cf. кручу, сучу, верчу][m! cf. окручиваю, обрываю ?][m! cf. завивание? плетение.]
муро (Б) - [любить] см. моро
муро (Х.Н.) - круг
муроко (Н) - ковер круглый [cf. муро]
муроlі (Х.Н.) - кругом [cf муро].
[мурогнрі (Л) - конский волос [cf. мурунді]
мурругон (х) [cf. мурругун (А)] - коробъ берест. круглый. с кожи. крышкой [cf. муро]
мурругун (А) - коробъ круглый. берест. без крышки: заверченный. закрепленный: "заверчив. конец".. [cf. мурруч, муро]
мурука (Н) = муроко
[мурун (Т) - см. моро'ін
мурун (Б.) - видъ, образъ [m! cf. картинка, видъ, образъ, отразъ, изображение]
[мурунді (Т) - см. мурогнрі
мусо (Н) - спокойно, ругаться
мусоцадзкі (Н) - сварливый [cf мусо]
мусун (Б) - корень гриба
мусуе (Б.) - косить [Гіранна - мусус][Даур!] [cf. Як! тел. муос - конец маломощный, мерзлотный]
[мутi (Т) - мы [cf. мін + бу]. см. мутту
мутіл (Бр.)
мутінадову (Б.) рел - наилучший
мутту (Т) - см. мутті
муу (Б) - обтирать, обшаркать, вогладить, обчистить, обмыть гладким [m! cf. обтираю обчищаю обвылаживаюсь]

на (А) - стать (из ветла или тополя)
нā (Б.Х.)(И.С.)(Н.S.) - попасть, класть, положить, поставить (стать); нē (И.С.) на (Н.S.) н'аа (Т), нō (Б.Х.), нода (Б.Х.Н.), нама (Н.) <
[ҙача (Н S.) - гнилой, испорченный [ҙакцігі (Т.) ҙака (Ог.); ҙаха (Ь.) S] [m! cf. → Ardea alba.]
начāкі (е,а) (Б.К.А.) - четыре
[cf. н'ачāкі (А) - ҙачāкі (К. - ?)
палка (Б) чумовая!]

-н'ачін (Н) - см. - качін (кит сурчина)
?начу (Б.К.Х.) - брат мужа младш. [(и сестра) мачеха (Б.)] [м. машери мл. сестра] [m! cf. мл. бр. матери] [m! R. нагачі ‖ набачу - ? см. ст. матери Дб. начхі - мл. ст. матери]
нада (Бр) - надо [Рус!]
надачі (Б.К.) - седьмой [cf. надан] [m! cf.]
надāн (ОЗ) (И.С.Ж.Н. S.) - семь [m! cf. 7], надін (А), надан уніат (К.), надан уні (Б.) - семь. Плеяды; надан аткал (М) - Сем. Бога. Медведица [наданьаткун (Н) - 7 ого дня]
наданнар (А.Н. Бр.) - семья мать
наданаҙбін (Л) - неделя (cf. надан + інеці)
наданін (Б.) - семеро (cf. надан)
[надін (П) - см. надан
[ҙадү (Т) - опоздать
нацíл, нана (Б.) - мои родственники [я ♀ - моего рода откуда я пришла]; нацíе бурхан - души прошлых ♀ [i.e. ед. мн.ч -бурхан.] м
надэкан (Н) - попадать
н'агда (Б.Х.) - часть туши животного [отошел до позвонка] [спинной позвонок (Х)].
наҙа (Б.) - опустить голову вниз
н'аҙ'ína (К.А.) - потеть [m! cf. потъ], н'осе (Н) [cf нāнін (И.С.)], нāніна (И.С.), ҙасангі (Н.S.)
[нāнін (И.С. - пот [cf н'аҙ'іно (К.А.)] см. нāсін (М.С.) н'остен (Н)
[нāніна (И.С.) - см. н'аҙ'іна
наі (Б.) - открыть (е.g. одеяло), отворить, вскрыть, развернуть [m! cf.; m! Sp. bindi]
[m! R. неїгі ‖ неге - открывать ҙ; нē - открыв.]
наї (К.) - древко острога [см. Ні (М.)] наїі (Б.)]
[н'аїбá (Т) - дрогрель [с красн. мясом] [cf. н'аїба (Л)]
[н'аїба (Л) - кета [cf н'аїбá (Т)].
[наіда (И.С.) - надеяться [m! C.]
наїда (Н.Х.), наіда (И.С.) - надеяться
[н'аїgамі (Т) - см. нондо [Русск]
н'аігда (Б.) - овод с белой головкой
наїҙен (Б.) - постоянно [Даур! нейгін] [m! cf. ровный, постоянный, равномерный], нейҙен (Б.)
наїмалю (Н) - продавать [см. майна]
наїмана (Н) - лавка [см. майман]
[наїмі (Т) - капитан, костюм расширен [см. найамі]
наїмі (м,р.)(Н) - понимать [Рус!]
наїнетін (К.) - наши трое м. пол.; наши сестры м. см. брата* [m! Sp. неїне][m! R. наїнаї ← наши сестры;] ← [Кит! 双 R наї наї] [* из англ.] <
наїр (Бр.) [cf. наіерја]
[наіта (И.С.) - читать [Бур! C. naitaraр]
наіаҙама (А) - подошва [простая].
наіамі (А) - одежда из кожи без шерсти [cf наїмі] [m! cf. платье из оленьей кожи] [cf нимá (Н)]
наіан, наіан (Б.) - пологий, некрутой, широкий плоский (обратный крутым).
наіерја (Бр) - см. наїр.

наjі (Б.) - см. наі
наjі (Б.) - пахать (землю) [т! 5. ростягивать ноі]
[нака (н.с.) - хороший
н'ака́ (В.К.А.) - собол [т! 5.], см. н'око (Н)
[нäка (н.с.) - эдолать, хватить]
[нäкä (н.с) - огниво [см. нокó
[накагі (Т) - мелкая рана [в "тунгарі" Опсн.]
накалда (нид. Б.) - глаголь за. невыд. обложка [см. lакалда (Б. Кир.)]
н'акаманді (А) - сирота на соболя [сf. н'ака]
н'акан (Х) [сf. т! 5 женскі сирота], н'іхан (Б.Н.) - китаец [т! 5 - китаец в 8ми знам. вел. организ.] [тт! R. н'іхäн (А.Х.) китаец]
накан, нахан (Н.S.) - пара сорель [накан, нахан [G] S.] [тюр. нагаи.] [т! 5.]
ндакі (Х) - идти, следовать вдоль реки сf.
н'äксä (К.Б.) - гной, н'jаксі (Н), [бун'äкса (К.)] тюл гной
наксатокур (Н) - кургавой
нäку (Б.) - амбар подвесной, таежный [на вес. погах] [√нä]
нäку (Б.) - класть в амбаров [сf. нäку]
[сf накуаі (Н.S.)]
[накуаі (Н.S.) - хранить, охранять [сf. нäку]
[сf накуері (Т.) S.]
нäкучавун (Б.) - место где был убит зверь и где ночевал [спец. охотн. терм.] [√нäку]
[нäкун (Н.С.) - см. нокун
нäла (М.)(Н.Л) (А.Б) (Н.С) - [рука, кисть] см. гала
ндäла (Б.К.) (Н.С.), ндöлä (Н.С.), нäла (Н.С.), ндäла (А.Х.Н.), ндоlо (Н), ноlо (Х), н'jал (Т); нгаlе, наlе, нгала (Н.S.) [нгöлö (Т.)(ог.) нгölі (G) S.] т! - бояться, пугаться [сf н'алді (Т)]
ндäлафкана (Б) - пугать [сf. ндäла]
ндäлаңа (Б.) - тигр [сf. ндäла]
[н'алакін (Л) - передний
нäлда (Н) - жерди стоящие [в загоне] <
[налдан (Т) - жеребец [эшак? эжерд] сf. ндäлдан
[ндäлдан (Н.S.) - элемент листвы
налдара (К) - бирдо [сf нäлда (Н)] [т.е. загородка для рыбн. ловли
[н'алді (Т) - боязливый [сf. ндäла]
налді (Бр.) уголь -
налдін (Т) - цепь
н'äлі (Т.Л.) - см. гала
ндалі (Б) (Низ.д.) - держать в руке [сf. гала]
налкан (Н) - духи, хозяин оленя в убіжищу [? сf. т! [° наіхан]?
[налн'ін'і (М.)(И.?С.) см - нелкі
н'алоčка (А) - кабарга [этого года].
[нам (Т) - нä
н'ама (Бр.) см. нама [тюрк]
[нäма (Н.С) - увеличиваться [Бур! С. потепер] [т! 5]
нама (Н.С.) (М) см. н'ама [теплый]
н'ама (А.Н.), нама (М.)(И.С.) - теплый [ед. скот]
[сf. н'ипатпан (Л.), н'амаjчі одін (Б.)] [сf намалгі]

[нама (Н.S.) - стадо [нама (Т) S.].
[ңама (Н.S.), ңаму (Н.S.) - см. н'амаці [стол]
[ң'ама (Т.Л.) - см. н'амаці [стол].
нама́ (А) - олений шкурка жен. обыкн. ленчика реки [дойне]. [сf н'амагдан] [сf. наjамі] [т!] <
нäма (М) - [прибавить] сf. см. нäма
нама (Б.) - прибавить, наесться, см. нäма (М)
нäмä (Н.С.) [увеличивать] [т! 5] [Бур! с. потепер]. [сf нама (Н) - полофзкить].
нама (Н) - положить [сf. нä и сf. нама].
н'амäg'і (Н) (Н.С) см. н'амаці
н'амäзі (И.С.) - см. н'амаці
н'амäці (Б.) (М) н'амаg'і (Н.)(И.С), намäзі (И.С) ңама (Т.Л.); ңама, ңаму (Н.S.) - сто
[н'аманітал (Н) тесто]
н'амагдан (Б) - кожаное покрывало на люльку. [сf. нämó (А).]
н'амайчі (одін) (Б.) - теплый [в пещере] [сf. н'ама]
намалгі (Н.С.) - греться [сf. н'ама
[н'амамэі (Л) - см. н'аголо (Б.)
намара (И.С.) - задерживать, оставаться [festbleiben, halten] [сf намара (Н.) - пекаст.]
[т! 5 бок. сохатых, пеймали, польз. спросил]
намара 5 (Н) - попасть [сf. нä, сf. намарж (Н.С.)].
намäрген (Б) - дауры живущие по р. намар.
намарган (Н.С.) - болото [Бур! С. патак.]
н'амасік (Н) - карман на ол. кухли [сf. нама наjамі. т!]
намасіттун (Н) - заплатка
н'аматкун (Н) - сопка
н'аматпан (Н) теплый [см. н'ама]
намавун (Н) - вонюк под спало [сf. намаж (Б.)] [сf - навю (Б.Н.)
намаж (Б.) - обвертывать, [класть убитую дичь на спину] [сf. намавун, сf. нä] [сf нато (Б.Н.)] [сf. намалго (Б.), натож (Б.)]
нам'ет (М) - назв. рода [два подрод.: ейра нам'ет и кара нам'ет.].
н'аңңана (Х) - см. німңа (А), німңан (Б) німңан (Н), німңана (Н.С.), нінгала (Б.) - манить
[н'амңалтан (Л) - небо [сf н'ацгна (Б.А)] [сf <
[намңік'ja (Л) - полынья
[н'амналтін дуррін (Л) - сидячее сверкн. [небо горит] [сf н'амналтін (Т)] [см.
[н'амналтін (Т) - летний намңалтан]
нá́м'і (Л) - см. лам. [тюрк]
н'ам'і (А) - кабарга (ф) [сf нонічан]
[н'амічан (Л), н'амічан орон (Т) - самка олень домашн. см. н'ам'і (А.М.Бр)
[н'амілді (Т) - см. н'аголо
[н'амімі (Л) - дать
[н'амічан (Л) - самец вообще (?). [ф см]
[н'амкан (н'іна) (Т) - сука
намкатінун (Л) - перешина во лбу лошак. [сf н'амбік'ja].

[н'амн (Т) - сжиться, см. н'емкі (Т), німкі (Т,Ю,Ліп.)
намкі (Бр.) - нрв.
[нямкун (И.С.) - см. номкун [тонкий]
[намна (И.С.) - пхать [сф. н'амн'а]
н'амн'а, н'аңна (Б.) - гнать, преследовать, [цель объект перед собой], сжать [кем-нибудь]
[т! ~~вдавить~~ сжимать цель как лошадь]
н'амн'аж (Б.) - быть преследуемым?
н'амо (Н) - см. н'ама (Н. - потерянный)
намо (Б.) - вожжи на лошадь см. нама
намолго (Б.) - см. намаж
н'амоло (Б), н'амула (Б), ңамула, јамула (Н.S.)
[ңамулта, намулта (Б), набуна (От.) S]
н'амілді (Т), н'амалрі (Л) - мозг [т! ңі, мозг] <
намож (Б.) - см. намаж
н'амукта (Б.) - слеза [сф. ін'амуктаін (Н)]
[намукта (И.С.) [Thräne]
[ңамула (Н.S.) - см. н'амоло
н'амула (Б.) - см. н'амоло
нāн (А) - попадать, сжиться в упор [√нā]
н'ан (Б. А. Н. Бр.) - еще, опять, тоже.
см. нāн (И.С.), н'андат (А), ңан (Н.S.)
[ңан, ңанда (Т.) S.] [нано, бівуак! S.], н'аңдікан (Т.) [сф. наңбун (Н)] [сф. наңудаваңу (Н.S.)]
[нан (Т) - н'інакін
[нан (Т) - долг, нангна (Н.S.) [От.] [нангда (Б.) S.]
[ңан (Н.S.) - см. н'ан [еще]
[н'аңоні (Т) - оттуда
[нянä (И.С.) - см. гене [идти]
[ңяна (М.С.) - см. гене [идти]
ңана (А) - см. гене [идти]
н'ан'а (Бр.) -
[нана (Н.S.), см. нанда [кто] 78
[ңäңаркана (И.С.) - сгибать [сф. нанда] ?
[нанаңін (Б) - хозяйский, из хозяев [? наннаңін]
н'анда (Н), н'ангда (Х), н'андаті (Н), ңангшаканан (Н.S.) [ңангта (Т. осн.) S.] - грязный <
нанда (Х.Н.М.) (И.С.), нанна (Б.К.А.), нана, нандран (Н.S.) [нандра, нанда (Т), нанта (Б), наса (От.) S.] [нāра (Х)] - кожа; нанрі (Л)
нандата (Н) - хозяйский, [сф. нанда]
н'андат (А.Б.) - см. н'ат
[н'андікан (Т) - см. н'ан
н'аңґ'ан (К.) - назв орнамента
[нянäва (Н.С.) - ясный
н'аңгдава (А) - кедр см н'аңкта (А) [сф. ңакта]
[нангна (Н.S.), см. нан
н'аңгн'а (Б.А.) - небо, н'аңн'а (Б.Н.) [сф. н'амбаган(ы)]
[ңангшаканан (Н.S.) - см. н'анда
[наңбі (Л) - пасть [см. аңба-рот]
[наңборлон (Л) - нижняя губа
наңбун (Н) - см. н'ан
н'ан'і (Б.) - сухожилие
[н'ані (Л) - топор
н'ані (Бр.)

[нанігібат (Т) - привязать долг [т.е. нанігала].
[н'анікукан (Т) - поменьшему
[нанім (И.С.) - низкий
[нанін (Т) - нужен
[нанітому (Т) - дать в долг
наңкаңтґір (Н. Бр.) [А] - назв. рода [Барнул з. ашк. Тунг.]
наңсаңтґір (А).
н'анкта (А) - см. н'аңгдава
н'анмакта (Н) - см. монмакта
н'аңн'а (Б.Н.) - см. н'аңгна [небо]
нанна (Б.К.А.) - см. нанда
н'аңн'аї хаца (Б.) - прийти для н'аңгн'ан см.
н'аңн'аста (Б) - гнаться, погнаться (сед. свинью)
[нанрі (Л) - см. нанда
н'анта (Н) - орлец
ңаңта (Б) Вер.з. - тихо, [сф. н'аңгдава]
ңаңта (Б) Кыз.д.
нанткун (Б.) - дурак, глупый головой [т!]
[нанңудаваңу (Н. S.) - брать в долг,
[сф. нан] [т! S. наңдаңу] [т!]
нанґі (Х) - см. лянґі (т!)
нанґ'ін (М) - см. лянґі (т!)
[нянтä (И.С.) - через, всегда
нантака (А) - подъем полого
нантала (т.г.) (Н) - разветвиваться
[нантар (И.С.) - низкий [Бур! С. партер.]
[нант'і, нанңі (М.С.) см. лянґі
нāра (Х.) - кожа [Бур: Пау Нарайхан, (ну.т.х.) нарагхун (т.х.)]
нарагі (А) назв ягоды [: где ямщики ночуют]
нарңа (ä) (Б.Н.) - добить раненого, убить
см. нāрбä (Х.Н.)
нярңä (Х.Н.) - добивать, убивать
ңар'екун (Б.) - заря [сф ңар'ін] [т! зоркий свет, сияние, яркий, пестрый]? [т! ? [т! R. нар ‖ нара солнце; нарангерел - свет солнца]. [сф. ңар'іе] [сф. н'ар'ін (Т)]
нареї (Б.) - чугунный [Дауг! недавно вошло в употр.]
нар'еїто (Б.) - мелкая дуда [= нар'ето], нареету
нар'ету (Б.) - см. нар'еїто
нарен (Х) - пройти насквозь [т! проникать, тонкий, мимо чего]
нарга (Б) - доронить [т! ягода дозрела]
нарго (Н) - сырая разведенная [для разрезания теста]
нархāра (М) - дуга казах. сыромятный ремень [вокруг саванки] [т! сара-нара, хара-нара] [Бур! Кит.]
нярґі (М) - курить арака
[н'ар'і (Т) - см н'ірай
нар'іңаган (А) - жеребец (маленький)
ңар'іл (Т) (Б) светать [сф. ңар'екун, ңар'ін.]
нарґім (Х) - жадный [т! скаредный, скрытный]
ңар'ін (Б.) - светлый, ясный, прозрачный [об этих качествах цветов] [сф. ңар'екун] [см н'ар'ін (Т)]
н'ар'ін (Т) - см. ңар'ін
[ңасангі (Н.S.) - [готовить] см. н'аңґ'ина
нас'іву (Бр.) - насилу [Рус!]

[ŋасінг (H.S.) - см. н'остен (Н), нāнін (Н.С.), нāсін (Т.С.), ŋасінг (Н.S.) [нöсінгі (G.), ŋöсенгі (О.) ŋāсынгі (Or.) S.] [cf набʼіна] - тонкъ [т! ʒ]

насо́чі, насучі (Б.Х.) - взрослый (человѣкъ), [пузо взрослое ворочать] [тт! R нас(у)н // насун; [нас, насо] - взрасти]

ната (Б) т. -

нат'ср'ја (Бр.) -

натру́ска (Н) - пороховница, пошрунка [Рус!]

[наука (Т) - см. нажка

наун (Б.Х.), наван (Н), навун (Б.), нажун (Б)(Т) вдова, вдовецъ.

[нāутʼі (Т) - кормить

нāваба (К.) - тукпанъ [кремешокъ для огня]

наван (Н.) - см. наун

[нажіт (Т) - мясо [cf набʼгі ~ ка, лабʼгі]

нажкан (Б), наука (Т) - попасть въ уголъ

[нāнʼлін ондам (Т) - олень (домашн.) [маленький]

нажун (Б.)(Т) - см. наун

[нё наляан (Т) - навозный

[нʼéчу (Л) - ровдуга, кожа дѣланная

нʼеда (Б.) - мѣсто впереди или на одной вочегѣ съ м. головы (в чумѣ) [есть у каждой вещи]

нʼедалін (Б.) - край воды (чудесна!).

нʼеці (Х) - рисъ

[нёчу (Т) - возлѣ [Як! Нек. Іжд.]

неіʒен (Б.) - см. найʒен. [(Дауг!)[т!]]

неіне (Б.) - мл. сестра м. отца [т! ← кин! → тт!] [см. наінетʼін (К.)]

неірібä (Б.) - тъюбрб 1ый годъ (♂ и ♀)

нејама (Б.) = нʼета

[ʒејаві (Н.S.) - см. нірāі [самецъ]

[ʒеју (Н.S.) - Salmo thymallus [нерру (Т.) S.]

нёк[(ä?)] (М) - см. нокó

[нʼéкі (Т) - см. нікі [чужой]

нʼева (А) - мнять, волѣзать терстью [т! ~ камкать мало, водяниваю зерна изъ колосьев]

ʒéваґіра (Б.) - мѣсто глубокое рѣки, фарватеръ.

ʒелакʼін (Н.S.) - голый, ʒелахін, ʒолахін, ʒуласен (Н.S.) [ʒуласі (Or.), нілаку, ʒелаку (G.) S.] [тʼ ~ *] [cf цалакʼін] [*рѣчной плесъ, отъ ј]

нʼелдар (К.) - все, весь [см. нелті]

[нʼелʼк (Т) - гнѣздо [птичье]

[нʼелікін (Т) - передникъ

[нелкі (Т) - см. нʼілкʼі [весна]

нелті (К.) - см. нʼелдар

[нʼелун (Т) - спотыкнутая

нʼēта (Б.) - что? какъ? какъ такъ? [удивленіе]

нʼетат (Б.) - нечтмъ [? ётат?]

[нʼеткі (Т) - спрятать

нʼеʒ (Т) - жаловаться

нʼенʼа (Б.) нёнʼа (Т) - говно, испражненіе Экскременты

[нёнʼа (Т) - см. нéмʼа

нʼēнан (Б.) - [нéннан] - лѣто одного года. [♂ и ♀]

неʒе (Б.) - фритилл [курица] [cf

[неʒін ербет (Т) - гусь - гуменникъ.

нʼенна (Б.) - дѣвочка на кот. ребятишки кричатъ, мясо.

нёога (Т) [нʼоога?] - тирава

[нер (Т) - давать

[нʼерāвʼі (Н.С.) - см. нірāі

[нʼерʼі (Т) - спина

нерігаґі (Б.) - беременная [то живетъ ночь, т.е. - неріга - маленькій + ґі.]

[нʼеркун (Т) - олень домашн. по 3ьему году

нʼерпá (Н) - тюлень, нерпа см. нéрпʼе (Л)

[нʼерпʼé (Л) - см. нʼéрпá

нʼеруґáн (Н.) - хаґіусъ [рыба]

нʼерва (Н) - дерево [какое? чьего?]

нʼескāкʼі (Б.Н.) - вниз по наклонности, [е.ф. подъ гору, по тел. рѣки спс] , см. нескāкʼі (Х.)

нескāкʼі (Х) - см нʼескāкʼі cf наскі (Н)

нʼéскі (Н) - внизъ, подъ гору [cf. нʼескāкі]

нʼескʼіно (Н) - спускаться

нетāʒа (А) - лестница, летуч. бѣлка; нʼетʼаґі (Т)

[нетʼаґі (Т) - см. нетāʒа [Рус!]?

[нʼеудік (Л) - приплыла [въ тундрѣ]

[нéулеку (Т) - волкъ

[нéунікʼі (Т) - май; первый зимній мѣсяцъ

нʼéву (Б.) - лѣвой (дорога)

нігі (Н.Б.) - ніʒа, ніʒі (Б.) - написать, наклонять (голову думая); ŋбібі (Н.)

[нігліја (Т) [ербет -] - калагуки [гуси?].

ніʒа (Б.) - см. нігі

ніʒі (сті) (Н) - плыть

ніʒіве (Б.) - дѣвушка родильная ребятка [ругат. слово]

[ніхті (Т) - молодой

нікʼірʼіʒ [нéкірік] (Б) - гагара изъ хвостиковъ [молодятинка]

ніл (нєс) (Б) кожа съ брюха

ніʁдім (Х) - махать дубиной

німʒаŋкʼі (К) - горло (головное,

[ніʒ (бєі) (Т) - деревъ по дереву

ніннукана (А) - сухое дерево для поленъ

[нір-нір-нір-нір. (Б.) - передом.: треск горящаго дерева

-ŋгаґін (Н) [А.Х.] - см. ŋаґін, нʼаґін. - подобный, такой какъ [уменьш. окон. suff]; -ŋäґін (Т)

нгаісʼі (Н.S.) - см. ŋарін.

ŋʁала (А.Х.Н.) - см. ŋала

ŋгава (Бр.) - см. [рука] - гала

[нгала (Н.S.) см. гала [рука]

ŋгалаліqкʼі (Н.) - тугать [cf. ŋʁала]

ŋгалаqча (Н.) - откроетъ [?]

[нгалеві (Н.S.) - см. ŋала [боязливый]

[нганта (Н.S.) - сосна, [cf нʼанта]

[нгантакта (Н.S.) см. маналакта

ŋgerʲ'in (Л) - см. ŋarin
ŋgʲ'i (Н) - см. nʲ'i
ŋgi (Бр.)
ŋgo (Н) - см. ŋo (запах)
ŋgo (Н) - см. ŋo (издавать запах)
ŋgolo (Н)(Бр.). ŋgolo (Бр.). см. ŋala [плыть]
[ŋgonʲom (Н.S.) - см. goniʲm.
ŋgosukta (Ж) - обнимать [cf. √ŋgo]
[ŋgoŋuyi (Н.S.) - гнить, нюхать [cf. √ŋgo]
[ŋgönö (Н.S.) - см. gene
[ŋgönö (Н.S.) - пригнести - ŋgalei (Н.S.)
[ŋgalpi (Т.) S.]
[ŋgölökti (Н.S.) - см. gala [искать]
ŋgugna (Н.) - прядильный [см. nigunna (Н.S.)]
ŋgŋka (Н) - смола лиственицы.
[ŋgunna (Н.S.) - см. ŋgugna (Н.)
ŋbala (Бр.) - ŋala [тунгайск.]
ŋbaŋbaʲ'ir (А.)(Н) - назв. рода жив. в Ам. обл. (Ж) в верх. бас. тайги (Н.)
ŋbanʲ'jasʲ'in (Н) -
ŋbiŋi (Н) - пригибаться [см. nigi (стр. 182)]
ŋbʲ'iʲ'ivan (Н) - сухожилия ног
ŋbʲ'o (Бр.) -
ŋbonagʲ'iʲ'r (Н) - назв. рода
ŋboli (Бр.) - ? см.
ŋbolodʒo (Н) - тугать [cf. ŋalo]
ŋbolodʒsi (Н) - опасность [=ŋbolugsi (Н)]
ŋbolokʲ'i (Н) - тугливый, больной [cf. ŋala]
ŋbolloma! (Н) - горе! беда! плохо! [см. ŋalamo! (Кур.)]
ŋbomno (т.г.) (Н) - радоваться
ŋborʲ'i (Н) - см. ŋarin
ŋborʲ'iʲ (Н) - расстояние [cf ŋarʲ'in] [см. ŋarʲ'iʲ]
ŋbuba (А) - народ живший до прихода (Д) на С-Зап. Маньж. плоскогорье. [ŋbuzaʲ]
[ŋhan (Т) - звать
nʲ'i (Об.) (И.С.)(Т), ŋi (Н.S.) [ŋi (Ог.) S.], ŋgʲ'i (Н.)
nʲ'i (Н.)(Н2) - открытое сумка, развертывать [? cf. nai]
nni (Л) - день
-ni (Б.) - частица при вопросе
nʲ'iʲ'i (М.)(И.С.) - немного, маленький [см. nigikun ? [т! ?], тряпочка, лент., мал. кусок материи <
[nʲ'igalgi (Т) - кожа, [i: польский ф. nigalpi
[nʲ'igalpi (Л) - [cf. nigalgi] оленья кожа как одежда (мягкая шкура).
nʲ'iʲ'i (М) - немного времени [cf nʲ'iʲ'i]
nʲ'iʲ'ikan (Ж) - мален. медведь [cf. nʲ'iʲ'ikun]
nʲ'iʲ'ikun (К.Б.Х.) - маленький, недалекий, молодой, недорослый [см. nʲ'iʲ'i, niʲ'iʲ (М.) nʲ'igukan, nʲ'igdokan (Б.Х.)] [тюрк. пища на непонятных] , nʲ'igukkan (Б.), nʲ'itkun (Н.S) <
nʲ'igdokan (Б.Х.) - см. nʲ'iʲ'ikun
nʲ'igukkan (Б.) - см. nʲ'iʲ'ikun

nʲ'igu (М) - толщь
nʲ'iguf'jo (М) - толстое (мясо) [cf. nʲ'igu]
nʲ'igurga (И.С.) - кулакъ см. norga (Б.) [nodorga С. Бур!]
nʲ'iʲ'kokun (Бр.) -
niʲ'fʲ'i (Н) - бить (кого)
niʲ'gi (Ж) - кусать бранить
niʲ'gi (Н.Б.) см. р. 182
niʲ'gir'iva (Н) - валежникъ, гнившее дерево
niʲ'gilja (Т) - см. р. 182.
niʲ'gul (МЖ.) - покаяніе, раскаяніе [Бур!с. puɸul] см. nugul [cf. niʲ'gul (М) - гны]
niʲ'ga (Б.) - см. р. 182.
niʲ'gei (Б.) - одинъ [Даур!] [т!]
niʲ'gi (Н. см. р. 182
niʲ'gile (Б.) - см. р 182
[nʲ'iʲ'á (Т) - бисеръ [т!], припухлость [cf. niʲ'iʲ'ikʲ'o (Н) мед.]
[nʲ'iʲ'ni (Т) - холодный
[ŋijyi (Н.S.) - писать, гореть [ŋiriyi (Ок.) ŋirʲ'ri (G.) S.] [т!]
nʲ'ika (Б.) - становиться ?ol.
nʲ'ikan (Б.К.)(? Ж.) см. nʲ'akan (Ж)
[ŋikan (Н.S.) - [cf. nʲ'akan] - Ворчь, ругать кого [(G.) ругъ, китайцъ].
nʲ'ikat (Б.А) - никто ;nikʲ'at (Б.А.)
nʲ'ikʲ'i (М), nikʲ'i (А), nigi (И.С.), nʲ'eni (Т) - утка [т!]
niki (Ж) - вспыхнуть как огонь [cf
nʲ'iki (Б.)(А) - желать, хотеть
nʲ'iki (Є, ö)(Н) - см. noko [огонь]
nʲ'ikʲ'i (Н) - кричать лосю [см. nikʲ'iʲ'ka (Ж)]
nikʲ'igan (Б) - утка [√nʲ'iki]
nʲ'ikʲ'iʲ'ka (Ж) - см. nʲ'ikʲ'i (Н) см. nikta (Ж) - кричать лосю]
[nʲ'ikʲ'iʲ'ik (Л) - молчать
nʲ'iki malʲ'divun (А) - детородная нападающая утка: [√nʲ'iki] : i.e. утятница.
nʲ'ikʲ'imna (М. Б. К.) nikʲ'imna (Бр. А.Н.)(И.С.) - тюлень nʲ'ikin (Т, ?[cf. т!])
|nʲ'ikʲ'in (Т)(Бр.) - тюлень(?) -
nikʲ'imna (Бр. А.Н.)(И.С.) - см. nʲ'ikʲ'imna.
nʲ'ikovda (Н) - высекать огонь [cf. noka]
nikta (Н) - ряска
nikʲ'an (Ж) - см. nʲ'ikʲ'i [кричать лосю]
nʲ'iku (И.С.) - пыль [cf. nʲ'igu (М.)]
nʲ'ikura (Б.) - стоять на колтыях etc. [т!
nil (Н) - передник эрелский см. <
nilʲ'uarʲ'in, nilʲ'uarʲ'in (И.С.) - низкий
[nʲ'ilʲ'ina (Л) - черный
nʲ'ilʲ'ina (Н) - фаркать [лосю]
nʲ'ilgʲ'i (Н.Ж.) - обжечься, обвариться
nilgo (Бр.)
nʲ'ilgu (Н) - необрезанный, "простой"
nʲ'ilʲ'kot (Бр.) -
nʲ'ilka (Б.) - младший, - ол.
nʲ'lki (А) - весна, время талой силы [т!]
см. nölki (В), nelki, nelkʲ'inʲ (М) [т!]
nölki, nelki, nöngnön (Н.S.) [nöngno] (Бир)
nukki (Ж) [cf novkʲ'ipoca (Н)]

н'іλокі (Н) - сосѣдъ - ко;
[н'іма (Т) - см. н'імаw (Б.) [cf німак etc.]
[н'імі (Т) - щекотать
н'імаgі (Н.Б.) - отдавать шкуру и мясо убитого зверя сородовичам [к соседям?] [cf німак etc.]
|| [cf см. німат (Т)]
[ӈімах (H.S.), німāх (И.С) [німанка (Or.) S.] - сосѣдъ. [cf н'імаw etc.]
[німаі (H.S.) - гулять
[німāк (И.С.) - см. німах
німакін (Н) свѣжій
[н'імат (Т) - см. німаgі
німат (Н) - кто-либо, кто-нибудь
н'імав (Б.Х.) - см. німаw
н'імаw (Б.), німав (Б.Х.), н'іма (Т) - идти в гости [преф. lā]; [cf німах]
[н'імба (Т) - доска для шитья кожи [cf нѣнна (Б)]
н'імgін (Н.Х.)(М) - сжимать глаза крѣпко; опустить вѣки (М.) см.
німга (Н) - глотать, н'імгā (И.С.), німӡа (Б.Х.) <
[н'імгā (И.С.) - см. німга
німӡа (А) (Б.Н.) - шаманить, н'імӡан (Б.Н.), < [illegible] превращаться в животн. etc.
н'імӡаӈкі (Н) - бубенъ шаманскій
[cf н'імӡа
[н'імhі (Т) - см. нінга (Н) [глотать]
н'ім'ічін (А) - нюхать [собака].
[н'імкаhім (Т) - сказочникъ [cf. німкан] то
н'імкан (Л.)(Т) - сказка [cf: німнан' (Н.) см. німнакаwн]
німкі (Л)(Т) - выстрѣлить
німӡа (И.С.) - см. німга [глотать]
німнакалан (Н) разсказчикъ [cf. н'імка-hім (Т)]
німнакаwн (Н) - сказка, разсказъ [cf. німнакалан] [см. німкан] [cf німнан' (Н.)]
німнак'і (Бр.) -
німнан' (Н) - разсказывать [cf німнакаwн]
німӡана (И.С.) - см німӡа (шаманить)
німн'анкі (Бр.) -
німн'анма (Бр.)
німнір (Н) - см. німга [глотать]
німну (H.S.) - см. німга
нін кöріба (Т) - кобель
н'іна́ (Х) - блюдо [изъ дерева или бересты] [cf. ніна (Т) дл. чашка; нінна (Л) - длин. чашка]
>ніна (Т) - длинная чашка [cf ніна́, нінна́]
н'інак'ін (Б.К.Х.Н. Бр.), ӈінакін (А) [m! ...] інакін (М)(М.С.), інак'ін (Б. Вер.з.), нан (Т) ӈіӡа (Л) нін (Т); енакін, енахі, ніна, іна, нгенахін, нгінахін (H.S.) [інакін (Or.) S.] - собака
н'інан (Б.Х.К.Н.Бр.) - лось сохатый ♂, нінан (А),
нінан (А) - см. нінан
н'інанан (А.К.) - лось сох. ♀ с телёнком
ніӈг (Х) браниться [cf. н'іӈгулмі] [см. <
ніӈга (Н) - стонать

н'іӈгалакта (Б) бал. - шаманить
н'іӈгулмі (Н) - грѣшить, плохо поступать
[н'інӡ'іl (Л) - огонь
[ніӈг (И.С.) - ворчать, ругаться [см. н'іӈг (Х.)]
н'інн'ама (сена) (Бр.)
[н'інна (Л) - чашка большая [cf н'іна́, ніна]
н'інта (і) (Б.К.Н.) (H.S.) - корень, основаніе, пятка (обуви) ніӈт. (Б. Вер.з.); корень (H.S.) [нінта (Or.)(Т) S.]; ніӈті (Т) [пятка]
[н'іӈті (Т) - пятка cf. нінта
н'інтіран (Б.) - винтовая нарезка ружья
[ніні'чак (Т) камышъ]
[н'інкі (Т) - запирать
н'інті (Б.) - подешевить
нінті (Н) - посуда
нінтуреке (Б.) бел. - печалиться
нінулмі (Н) -
н'іра (Б. ...) - рана [cf. јара (Б. Вер.з.)]
ніракінун (Бр.)
н'іраі (Б.К.), н'іраві (М), н'ераві (И.С.); н'арі (Т) ні (H.S.) [O.Or. 6. ch. S.] [m! ...] - мужчина, самецъ
н'іраі lā (И.С.) - родить [cf. н'іраі?] [m! ...] [m! ... родить]
ніpака (Б) - склонъ сопки.
н'іравi (М) - см. н'іраі
н'ірч'é бобá (Л) - vulva
нірг'і, еін'га (Б.) гремѣть шумѣть (e.q. барабанъ) [m! R. нергі, - нірга || наjір (Ба) - шумѣть, греметь]
н'іргір (Б.) - назв. рода [малочисл. тунгусов отрезов. ... Дауроми] [Айгун. окр.]; н'іргір севки. - духъ шаманскій.
[н'ірі (Т) - спина, н'ері (Т) [m! R. норō, норӯ || нуру, нірузан - спина-хребетъ ніру (Г.)]
н'ір'інтун (К) - нашивки сзади шаманск. костюма [cf. н'ірі]
ніру (А) - хариусъ
ніру (Б.) - стрѣла, рота 8ми чел. организ. [m! ..., стрѣла; рота *больш. с тел. конт.).
нірӯ (Бр.) veзъ [cf нјеру]
н'ісімукта (Н) - бусы мелк. [cf. ніhа́] m! ... жемчугъ]
н'ісу (Н) - ѣхать за оставлен. мясомъ
н'іта (Н) - кто-то
[н'ітнун (H.S.) - см. н'іч'ікун
[нітнун (И.С., - см. н'іч'ікун
нітпака (H.S.) - нагайка, плеть, кнутъ
[н'іукте (H.S.) - см. н'урікта
[н'іурім (Л) - см. н'урікта
н'івалкалі (Н) - кто-либо, кто-нибудь
[н'івāт (Т) - кустарникъ Betula fruticosa
н'івсl (Х) - кто-нибудь
нјака (Б.) - хотѣть [см. н'ікі (В.). нöкä (И.С.)]
нјаканту (Бр.)

н'јаксі (Н) - гной см. н'акса (Б.Н.)
[ӈjal (Т) - ӈава (боязнь)
н'jali (Н) - довольный, радостный
н'jalil (Бр.) -
н'јані (Бр.)
н'јан'ја (Бр.)
Н'јаӈн'а (Б) [сьвєн] - духъ шаманскій [сьбєн] [буркан] - духъ буркана посл. 72 балъзни.
н'јеру (Бр.)
ӈјіӈо (Л) - собака см. н'інакін
н'јокс'ума (Бр.)
[н'јомкун (Л) - тонкій, см. номкун
[нјонті (Т) - пурга
[н'јоріт (Л) - см н'ур'ікта
н'јумуко (Н) - цекотать
н'јурут (Л) - передовой (собака)
ӈо (Б.) - вонь, запахъ, онго (Х) ӈуӈу (И.С.) [тнд. с.ю.] нго (Н), унгу (Н.), уӈіӈін (Т) ӈго (Н) [Бур! С. ӈнур] [тт! К. ӯнер || ӯнур] <
ӈо (Б.), ӈго (Н) - вонять ст. [сф ӈо [запах]]
ӈо̄ (Б.) - мѣста сухова и сѣнова отъ моху (въ нрт.)
но (Б.) - уголь [у плашья и вообще]
но̄ (Б.Х. Бр. Н. М.) - положить, попасть [въ цѣль] [сф на̄] поставить [спать] [см. нода̄] <
ноӯо̄ (И.С.) - разводить огонь [Бур. С. посо̂пар]
нода̄ (Б.Х.Н.) (И.С.) (Н.Ю.) (Т) - см. но̄ [нодоно (Ок.) S.] н'ода (Т) таскай (Б.) рел. см. нодду (Б.)
[нодін (Т) - см. надан
[нодіті (Н.S.) - красивый [нодіччу (Т.) S.]
нодоқто (Б.) - искать по слѣду [мѣтя собля нащупывая слѣдъ по слѣдамъ - пѣтель] = нодакта (Б.)
нодду (Б.) (Н) - см. нода̄
нодяга (Н) нюдді (Н) - погребись [? пожени? нō + ф + га ?].
н'огдін (К) - заталокъ, "загривокъ"
[ногон (И.С.) - Зеленый [Бур! С. подоп] [т! блюдо зелено ст. синевато], ноӈон (М)
ноӈон (М) см. ногон
[нōгу, нōгут (И.С.) - скакала [сф. н'ову ?] см. ногу́
ногу (Н) - выгнать см. но̄гу, ногут (И.С.) [! н'ову (Б)]. ӈогу (Н.S.) [тт! підеп] [ӈонгон (Т. ох.) S.] [н'оӈі (А) сф]
н'оӈаркана (А) - олень 3 г. до 4 му году [домаш.]
н'оӈі (А) - передний [сф ногу́] см. у'оӈол (Н)
н'оӈол (Н) - передній [ноги] [сф. н'оӈі (А)]
н'оӈолін (Б) заря, разсвѣтъ [деклинаціи н'оӈоліч]
ноӈон (М) - см. ногон
[нюнні (Т) - вонючій [сф ӈо]
[ню̄ну (И.С) - нюхать табакъ [сф но́кта (Н)]
[но̄ӈун (И.С., носун (М.С) - козлиная вонь [Бур! С. но̂ноп, ноѕо] [т! ӈ, С.].

[нохун (Н.S.) - курица [нану (Ог.) S.]
ноїне (Х) - жена моя брата м. отца [см неїне] [Кит! пт.'н!] (И.С)
нојо́н (Б.К.Х.Н.М.Бр) „- начальникъ, чиновникъ, господинъ [тт. К. ноін || нојан господинъ] [тт!]
нојур (Н)
[нок (Т) - повѣсить [сф loko]
[н'она, нёка (Т) - якутъ
н'окані (Х) - см. н'окун
но̀кеӣ го̀во̀р (М) видъ шаманства [если случайно убить собаку, то считаютъ отца убитаго. [сф. тт! нокоі ? собака]
н'ок'ента (Б.) - трава употребляемая для прокладки въ олочи. [растетъ на кочкахъ, красивая оранж. стебель кругомъ, по верх. рѣчкамъ].
н'окін (Х) см ноко [огнивo]
н'окві (А) - клокъ [древесный]
н'око (Н) - см н'ака (соболь)
нока́ (Н), нёкё, нёк (М), н'ікє (Н) н'окан (Х) - огниво, кресало
[нёкої (И.С.) - берлога (медв. изд.) [Бур! С. по̂хоі].
н'ококєо (Х) - шкура жеребенка [сф нёкон]
н'окоӏ (Н) впереди [употреб. ассим.]
нока́н (Б.К.) - молод. мужчина, дитя [употр. ... сказки мол. мод. 17-18 клѣтъ ст.] [сф нокъокон]
н'ёкон (Б.К.) - жеребенокъ только что родившійся.
[нокс'а (Н.S.) - сажа см. нукє'а [н'укс'а (Ог.) н'уксё (С. - нашъ диал.]
но́кта (Н) - нюхат. табакъ [сф. нёку (И.С.)].
н'о́кта (А.Б.) дождь проходящій (А); осадки вообще [крупа, мелк. дождь ещ.] (Б.,
н'о́кта (Б.) - идти осадкамъ [сф н'окта (А.Б.).
н'олто́ (Б.) - низкій (о сопкѣ, деловатый) <
нокто (И.С.) (М) - оборотъ [Бур! С нокто]
[т! - сорти Зах. ← Кит! лун-тоу]
нокто (Бр.) (Б.) рел.
н'оку (Б.), нуга (М), н'у (Н), н'окан' (Х), н'укан (Б.) - ушибать [т! совокупл. сл, имѣть сношеніе сл]
ноку (К.Б.А.Х) - см. нокун.
[нокун (Т) - раньше
нокун (М) (Н.S., ноку (Б.К.А.Х.), нäкум (И.С.) [ноко (Ог.) нöу (Бел.) S.], нунчу (Т) - младшій братъ (и сестра) [? т! подруга, тѣлятникъ.]
нокунін (Б) - [младшенькій. ?]
н'olсді (Н) - кисточки на ч шапк.
н'olчіуl (Н) - тряпать
holgi (Н) - см. ноӈга
holі (Б.) - загасить (е.ч кни. свѣчи), см. ну (Н) нуlі (Б.)
holіма (Л) - коэта [прис.?].
holкіроса (Н) - шкура съ лапъ лош [весенн.] [сф носкі
holo (Х) ӈава [болѣзнь]

нъом'і (Б) кишка прямая
номкі (Бр.) (Бит) -
номоъ'і (Н) - покрывать
номоко (Н) - быть спокойным [сf номокон]
номохо (Н S.) см. номокон
номококун (Б.) - узенький, тоненький,
едва видимой (тропа). см. номкон
номкон (Н), номкун (Б.Ж.), номококун (Б)
нёмкун (М)(Н.Б.)[нёмі (Ог.)(G.)S.] -
тонкий, узкий ; н'окун (Л), нёткун (Ж.С.)
[mn! S. nitedan][Бур. С. нітедең][m!]
[m! Бр. н'ікқең, н'ікқекең]
номкун (Б.К) - см. номкон
номокон (Н.М.)(И.С.) - тихий, спокойной, смирной,
мирной; нумік (Т), нунок (Л) [номукСТ)
номуку (G.)S.] [mn! В. номоган || номокан
кроткий, добрый][mn! S. потоған][m!]
[номкон
[о лице и людях]
н'омоту (Н.S.) - мягкий [m! н'і мягкий, нежный]
[нижелат.]
номос (К) чистить (точить)
нондун (Б) - ему, себе. [нуқан]
н'он'а (Ж) - душа злой вообще(?).
нондо́ (Н.)(И.С), нонно (А), н'айдамі (Т) - рысь
Felis lynx
нондомо (Н) - охотиться на рысь [сf. нондо́]
[нонған (Н.S.) - см. нуқан
[нонқ'нін (Л) - его [сf нуқан]
[нонқгнітан (Л) - чей [нуқан]
[нонқгнон (Л) - кто [нуқан]
нонб'ір'і (Н) - гнуться (e.g. дерево)
[н'онқоған (Л) - голозад
нонбуға (Н) - сгибаться, опустить голову
[сf. нонб'ір'і (Н.)]
[нон'і (Т) =сітіған.
нон'іко ? (Бр).
нонім (М)(И.С), нонім (И.С.) - см. гонім
[нонім (И.С). см. гонім.
нонін (Б.). его [сf нуқан]
нонқа (А) - весна; время когда поляз. трава
см. нёўқі (Л), нёнгқон, нёнгқөён (Н.S)
[нёнгнё (G.)S.] [m! ~~пір~~ весна] первая трава
нонно (А) - см. нондо
нонo (Н) - происходить, начинаться
нонқо́ (Б.) - грех [= почти = оруж; скорпе. ремн.]
[сf нігул]
нонó (Б.Н.Ж.) - дитя, маленький [относ к
мал. детям ← [Даур! (совет. Ман. Тунг.)]
нонo (Бр.) -
н'он'око (Б.Н.Ж.) - медведь большой [m! Я. ?
нохо (собака) гурос]
[нонқокон (М.С.) - жеребенок одногод [Бур! С.
иподол][m!] [ф. гунукан (Н.М.), нёкон
(Б.К.)]
нонокон (Б.) - мал. мужчина [зоол. сказочн.]
[сf нонó]

нонолі (А) - раньше, впереди [сf нонон, нонс..
нонон (А.Н.)(Н.S.) - раньше [сf нонолі] [сf. н'ёву]
[m! ; раньше, прежде] [m! ; умершдаю] [сf н'опт.]
[нонқорті н (Т) - см. нуқарпін.
[н'онта (Л) - пальма
н'онті (Б.Н) - прежний, ранний [сf. н'ёву, нонон]
нёр (М.)(И.С.) - озеро [Бур! С. пăг][mn!]
н'ёра (Ж) - идти ....
н'орбоко́ (Н) - бахрама
нордонар'ірк'і (Н) - шаманить [в перенос.
смысле]
нордорго (Бр.) -
норга (Б.) - кулак ; см. нурга, нелга, наига
(Н.S.)[нурка (Т.)S.][нуга (Ок.)S.]; нідурга (Ж.С.)
[noderga, Б.С.] [mn! S. нідурга][m!]
нор'ім (М) - короткий
[н'орін (Л) - посох эвенский]
нқор'ін (Ж) - см. нқăрін [прозрачный]
нқософкан (Б) - обкуривать, отупать за-
нахолм. [сf. нқо]
н'осса (Н) - попытать см. нақ'іна [m!]
н'остіен (Н) - см. нақ'іна ? [сf. н'осса]
[нёсун [нонун.](И.С.) -
ното (Н) - верить
нова (Б), пова (Б.)[нуқа] - капуста
новоқкун (Н) - кличка оленя Сев. ним.
нёву (Б.Ж) - =нёно - раньше, прежде,
сначала, прежнее, [сf нонон], см. нёвуталі
новуталі (Б)рм. - см. н'ёву [сf нёбор (Л)]
н'ёбор (Л) - рано [сf нёву] .
нёко (М) - см. нёк
нёкта (Б.) - низкий см. н'окта
[нёктё (Н.S.) - см. н'окта
нёлгё (Н) - шум, треск [сf нёлгуе]
нёлгуқга (Л) - турпан spectabicis.
нёлкін'і (Б.) - см. нілкі (А.)[весна]
[нёлпікі (Н.S.) = см. нілкі (А.)[весна].
нёмкун (Н.S.)(М) - тонкий см. номкон
[нён'а (Л) - [кал, испражнения, говно] см. н'ен'а (Б.)
[н'ёнті (Т) - грязь [сf н'окта)
[н'ёнт'ук (Л) - турпан, ♀, утка:
[нёр'ігға (Т) - рыба харіуса
[нёті (Л) - молодой
[нёўқі (Л) - [весна] см. нокқа (А)
нгу (Н) - см. но, нулі подражать
н'гу (Н) - см. н'окун [уплывать]
нуăн (Б.) - см. нуқан
нуартін (Н.Бр.) - см. нуқартин
[нўуă (И.С.) - слава
[н'ўуға (Л) - см. луга [русский].
[н'ўгадгін (Л) - по русски [сf. н'ўга]
[н'ўг'і (Т) - см. луга [русский]
[н'ўг'іна кебакті (Л) - медведь черный
нугукан (Б.) - маленький [сf. нігікун]
нуқ'і (М) - кровь [густая часть].

нудяга (Бр.) -
нугдіні (Н.) - толстуха
нугні (Н) - указывать (e.g. дорогу) [cf нуні (Н.)] < -[m! ʤ!
[нугу (И.С.) - луг [wiese] [Бур! С. тодо, тода] Э. [площадь, плоское, ровное место, равн. долина].
[нугуе (И.С.) - см. н'ібуул (М.)
[нугуллаі (Н.С.) - ерепениться [cf нугуе]
нубаа неман (Л) - тетива
н'убучі (Б) - шестой cf н'убун
н'убун (Б.К.А.Ж), нібунбун (Н.Бр.), нунгун (Н.S.) нунбун (М), н'ідзан (Л) (К.А.Н), н'укін (СТ) н'ідзун, нудзун (И.С.) [m! ʤ; S от нінгу: шестой, шестая]
н'убуні (Б.) - шестьдесят [cf ? н'убун]
нубірі (Бр.) -
нубурні (Н) - вечер поздний [после зах. солнца]
[н'ідзін (Н.S.) - выдра
[н'уін'акі (Н.S.) - брови
[н'ук (Т) - отвязывать, развязывать
нука (М) - см. н'окун [уплывать
нукаган (Н.Ж.) - кабан [= н'укакан (Ж)] [муж. знач. вода]
нукаган (Н) - н'укаґін (Ж) - голый
н'укаґін (Ж) - см. н'укаган
(н'укані (Бр.) -
н'укан (Б.) - см. н'окун (уплывать)
н'укані (Н)
н'ука.та (Н.S.) - медведь
нукі'ідзюн (Вар) - запруда, мышеловка из камня для ловли рыбы.
[нуко (М.С.) - младшая сестра [cf. нокун]
[нукок (бєіа) (Л) - смирный (человек)
[нуксса (И.С.) - сапсан см. нокс'а, нукс'а (Н.S.) [н'ука'а (Ок) н'уксё (Б.) S.]
нукєї (К.) - верёвка продольная, для крепления дрёва с пахотником сохи
нукта (Н) - стебель, стержень [у цветка ит.]
[н'уктак (Т) - см. н'ук (Т)
н'уктан (Б.Ж?) - ось [то-то мукн]
нуктукан (Н) - тестирой [оленья масть]
[нуку (И.С.) - погибать, пропадать
нукун (Ж) - вилка
нукун (Ж.Н.Бр.) - см. нокун [младш. их жены пенг - ї - сн. сестра] - младш. сестра. по отцу
[нул (Т) - два пирамидальная
[н'уланді (Т) - радуга [Кажа водян. мягкая]
[н'ульдеку (Л) - чистый
[нульгенї (Л) - временно мыра. одна кочевка [ср нульгї (Б.А.)] см. нульгі (Т)
нульгі (Бр.) -
нульгі (Б.А.) - юрта с четырьмя долгими, и семистворными в время кочевания; единица кочевал
н'ульгі (Об.) - кочевать, переезжать с места на место с (оттуда) четырьмя шестами [противопол. пребыванию оседло] ; нульгі (Н.С.)
нульгі (Н.С.) - см. н'ульгі (Ов.). [? m! ʤ. перенести с места на место]

8918

нульгі (Т) - см. нульгенї (Л) [cf нульгі (Ав.)]
[нульгї (Н.S.) - семейство [cf нульгі (Б.А.) etc.]
нульгі (Н) - эскимо [cf нульгі (Б.А.)]
н'ульгінкон (Н) - гайдамак
н'ульгі'н'і'о (Н) - гайдамак объявший
нульі (Б.Н.Бр.) - возчик, чель [e.g. кирюк. своя кит. (Б.)], подгонять
н'уліун (А) - орудие для обработ. кожи [мягчить]
нулкі (Ж) - см. нілкі
[н'ульгін (Т) (Л) - солнце [нібгін ірахтні (Т) - луч]
нулуко (Н) - обжорка
нулун (Н) - горячий, быть горячим
[н'ўпаі (Т) - теплый
[нумік (Т) - см. номокон
нумін (буркан) - (Б.) - дух; класса буркан от подз. реки нумін в С-Зап. Тайджурии.
н'умн'акі (Н) - гусь [см н'ундакі (А.)]
н'умуку, ida (Бр.) -
нун (Н.) - если?
нунда (Т) - ружье
н'ундакі (А), н'умн'акі (М), н'ундакі (Б.К.Ж.), нундакі (И.С.), нундакі (Н.S.) [нунгнахі (Ок.), нунгда (Б.) S.] [бівуак! S. дёні] - гусь [m! ʤ.]
нундан (М) (И.С.), нудён (Б.), нундзан (К.А.Н.Бр.), нандін (Т), нундзон (Л), нонган, ногаи (Н.S.) [нуан (Б) (Ок.) S.] - он, она [н'ундартін].
[нундау (тулці) (Т) - ружье (заряжать)
н'унгі'е (Н) - гайдамак
[н'унгн'акі (Н.S.) - см н'ундакі
[н'унгун (Н.S.) - см. н'убун (шесть).
нундзан (К.А.Н.) (Л) - см. нундан (он, она)
н'ундзартін (А.Н.) - они, они [cf нундан]
н'ун'б'і (К.Н.) - колоть локтевая [шкура с ног лося (А)]
[нундзон (Л) - см. нундан [cf нанткун]
[нундзу (Л) - дурак; см. нундзу (Т.) <
н'ундзун (К.Н) - см н'убун
нундзун (М) - см. н'убун
нун'і (Н) - долго
нун'і (Н) - долгий
нуні (Н) - показывать [cf нугні]
[ʤуні (Т) - прямой
[н'ундзін (Т) - см. н'ундзун [шесть]
[нундзнін (Т) - чужой [cf нундан]
нун'іра (Н) - обкуривать
н'унім (Т) - см. нугні (Н) [e.g. палубеем]
нунк'і (Бр.)
нунко (Бр.)
н'ундзн'акі (Б.К.Ж.) - см. н'ундакі
нундзнакі (Н.С.) - см. н'ундакі
н'ундзун (Н.С.) - см. н'убун
нунгун (Н.) - теперь [cf. нонон]
н'ур. (Об.), нур (Н.С)* - стрела; военная стрела (А) - [нірду (Б.) на крупн. звери (Н) [m'ʤ.] *жестяная
н'ура (Л).

[нура (н.с.) - крутой берег [Бур! С. nuraŋi]
[н'ура (л) - см. н'ур
н'ура (н) - хурчень! [ср. н'ур.]
[н'ураган (н.s.) - браслет
н'ургалан (л) - плавунчик [phalarop]
[нурга (н.s.) - см. норга
н'ург'е (х) - танцовать кругом [mm! R. нерґі, нірга || najip (5a) - грешить, сбчгать] [Бур. Хор! R. іъ.ф. вести хоровод с пѣснями и особыми движеніями].
н'ур'ікта (м)(н.с.) - см. н'ур'ікта
н'ур'ікта (Бр. Н. Б.К. Х.А.) - волосы, перо птицы (н.), шерсть; см. н'юрім (л), ніур'ім (л), ніукпе (н.s.) н'іуктю, н'уіктö нґурікто (н.s.); [нірукто, нурікпю (т.) н'укто (о.) s.].
нур'іма (н) - пестрый
[нурка (н.с.) - см. норга [ф. н'ур]
н'уркан (Б.) - сыпь для самосыпа.
н'уржун (Бр.) -
н'уркуна (н) - отрокинуться
н'урма (н) - подкрадываться ав. н'урму (т)
[нуро (и.с.) - Gesichtsfleck [Бур! С. nuro]
н'уруб'і (Бр.) -
н'ута (а) - варг, смола для смазочки
[н'уу (т) - нести, вынести, пустить (кань)
[нуwу (т) - младш. брат и сестра [ф. нокун.]

ō (об.) (т) (и.с.)(н.s.) - дѣлать, создавать, становиться, приходить, быть (nowдя, e.g.), случаться). [ō всегда выше по тону] [m!] [oho (or.) s.]
ŏ (об.) (н.с.) недлѧть; ŏ, ä, a, ɔ [ф. aчін etc.] [тянь на суфф. повышен.] [Рго. осіт в этом sz отн ōдам.] [употр. как вспом. глаг. так отрицат. спрягаемый] [ф m! ŏ÷ и др.].
'обаве (Б.) - превращаться, переходить в другое состояніе [превращ. перех. m! водить по кр.!]
об'едай (Бр.) - обѣденное время [Рус!]. обѣдъ
об'ігі (а) - обижать [Рус!]
обдä, обдö, обде (м) - см. обдо
обдаку (Б.) -
обдé (т) - устать [ф обдо]
обде, (-і) (Б.) - снимать шкуру, свѣжевать
обдо (м. Б. Х.А.К.), овдö (н), äбдä (и.с.) [Бур! С. emdeпер], обдä (м), обдö (м и др.) [m! ф. ɔ безвкусн. неаппет. мясо (загнанной звѣря)] - ломаться, испортиться || öвдірго, овдöра (н)
обдов (м) - сломаться (ср. обдо)
обдон (Б.) - быть ломаемым, сидѣть шкуру [ср. обдо]
обгінäл (а) - назв. рода (Амурских евѣзді)
обгін (Б.) - сводить судороги [к.-нибудь один органъ]
обокеда (Б.) рев. увидѣть впереди, сразу начать.

обоbe (Б.) - см. обаbe
обор,о (Б.) - [ср. одоро.] испощать силы etc.
обу (Б.)(н.s.) - най, гасить (т.s.), варка *в теч. дня, ночи] пищи и т.д. [m! ɔ. гасить, угасать, най].
обуі (Б.) - одолѣть ч.-либо. (опять). [ф. обу]
обýк (н) - обухъ [Рус!].
обукан (т) - горная мышь, пищуха [Ladoтуя]
обул (Б) - см. абул
ōўā (м) - крестецъ [= Бур! ōуа].
ōўу (м) - устать [e.g. кого] [Бур! оуо]
очкні (а) - см ачукі
очаірда (н) - незрѣлый
очана (Бр.) -
очакгу (Б.) - "сухой", худой, истощенный.
ōчі (Б.) - см. ō
очі (н) - промышлять медвѣдя в берлогѣ.
очібу (Б.) - составить [см. ачібу] быть впору, подходить.
очіва (т) - высокій
од (т) - окачивать [дѣлать?] [ф ō].
ода (Б.К.А.Х.) - спицы [однотонна с повышен. на суфф. гл.] [пѣть у Буреинских].
одачаі äчі (Б.) - немедленно, немного времени [ф mm! R. удā || удабан - долго ← удāн || удабан - длинный]
одакон, одокон (н) - см. ідакон
ōдан (Б.Х.) - хорошо, ладно, идетъ, годится [ф ō, i.e. ō+дан (Tg. Rew.)].
одāнькі (к) - [ф ода] - сошка в оморочкѣ для спасенья отъ мухъ и комаровъ. [см удаңкі (к.)]
одап (Б) -
одакгкаі (Б.) - см. ода [строгать]
оді (н.с.) - см. ŏ] прекращать!
одікокун (Бр.) -
óділа (н) - повалить, насквозь.
одівдову (х) - идти вбродъ, ödöл (к) [ср agaлго etc.]
одін (х) - зачатіе [mm! R. эд (н) || эдʒ] [ср. эдʒ (н) - пустить]
ödін (х) - женщина беременная [?].
ödін (Б.Х.М.Н.), äдін (и.с.) - вътеръ, буря [чтобъ ?(х)?] [m! ɔ.], эдін (т.я) < одін (Бр.) -]дуть вѣтру (Б.) одін]
од'інін (х) - см. оцан [хозяинъ].
одінмý (н.х) - начинать, идти дождю [ф одін] начинать сыпать (н.).
одінтін (т) - сдѣлано!
одірду (Б.) -
одірму (Б.) - кататься, перекатываться отъ комара [ф одін] [р ← н]
од'іскорі (н) - нитъ! нѣтъ.
одо (н) - переходить (ср. одівдову)
одобан (а) - ідакон ф.
одобу (Б.) вѣтка, ракита [камерія и пр. плакучія ивы на маньчж.].

одоно́н (Н) - см. ідакон
о́дован (Бр.) -
одолго (Х) - см. адалга
одоло̄ (Бр.) -
одо мік (Н) - чашъ (?) [перейдя?]
одос'вав (Бр.) -
одов (Н) - привозить [ef. одо]
о́ду (Об) - здесь, тутъ
о́ду (Б.) (чашъ)
одубун (Бр) -
одук (Об) - отсюда; одукгаскі (Б). отнашъ
одукті (М), одукті (Б.) - здесь, тутъ, какъ раз?.
одӯні (Б) - тогда [?]
одупкое (Б.) - отсюда [ef. одук.]
одуттті (М.Б.) - затымъ [і.е. одукті] (Б.)
здѣсь, по близости (М.)
одував (Б) - здѣсь, тутъ [ef оду]
[оца (Н.S.) - см. уцан [дорога, тропа].
оцайцайте (Б)$_{рец.}$ - быть хорошій сердцемъ.
оцаје (Б)$_{рец}$ - идетъ, идетъ, ладно [ф. о̄дан]
оцан (Б.К.А.Н.А.) - хозяинъ, царь, господинъ, нашъ господинъ. духовъ (Б.К.А.); духи живущіе в тайгѣ (Н.); духи малу (А.) [т! ф козяинъ царь] [тт! Я. ецё)н ‖ ецен ібід.][тт! Я ецін - хозяинъ]; оцон (Н) [хозяинъ].
оцанцур (К) - назв. рѣки [притокъ Кумара]
оцава,ксан (Б.)$_{рец}$ - найти [хозяина]
оцаву (Б.) - находящійся внизъ по теч. рѣки (о жилищѣ и вообще) [? аганіы?]
Оці (Б.) - перестань! брось! не дѣлай! [общее восклицаніе] [форма неупотребительная в др. глаголах]
оці́дакаптан (Б.) - немного ниже по теченію.
оці́гі, оці́кі (Н) - поротъ [ива]
оці́гі́гі́чін (Н.) - снизу
оці́гі́р (КАБр.) назв. рода (Нерг. Барс.) [? отъ оцігім]
оці́гі́м (А) - снизу
оці́ла (Х.Б.) - внизъ по теченію см оці́ле
оці́ла,ра (Б.) - стеречь, беречь, караулить (!) [? осі оці́ілара ?]
оці́н (Б)$_{рец.}$
оці́ңга (Бр.)
оці́ргі (Б). - такой, таковскій, вотъ какой
оцо (Н) - просить
оцові (Б.) - гнутый, искривленный, сдвинутый, некрасивый
оцон (Бр)
пцон (Н) - см. оцан
оцорду (Б.)$_{рец.}$ - періодъ когда "начались" люди; первые люди; начало всего [сшитъ шитьё шить]
Оцову (Б.) - левый (фаша) [оцову кету цо - ? если фаша обращ. къ рѣкѣ?] [фашъ]
ӧруа (Н) - см. орсá
ӧфна (А) - [коробъ] см. ӓwса

офка (т,л.) (Н) - приказавать сдѣлать [і.е. ӧ+фка]
офкі́ёавлі (Н) - ничего [і.е. офкі ёја...]
орса (Н. Бр.), офуа (М), отта (А), аўте (Б.), аўта (Б.), онто́ (Х.) ӓпуа (И.С.), оуто (Н.S.), [ӧбте (Т), хӧута, хӧцу (Г.) S.]; ewni (Т) [тт! Я. ошіх ‖ ацусікі; ӱтэх, Ттэх] [т! ф.]
[ф. Пек. Як! тбіңа].
оптіла (М.А.), оптало́ (Н), оптіла (Х), otmila (Н.Б.) ӓптілӧ (И.С.), ӓфтіла (М.С.), ӧптілӧ (Н.S.) [ӧуптулӧ (Ог.), хоуґіла (Г).S.] ӧдӧлла (Т) [т!] - ребро [перед сшитаръ (Б)
оптіло (Н) - см. оптіла
[огда (Н.S.) - см. угда [угда (Ог.)(Б.) S.] - лодка
огдака̄ (Б.)$_{ӧт.}$ неб. перелом, верхняя доска отъ борта цѣлая рѣзка; средняя; между сонками нитей.
[огдакса (Н.S.), огдаксе, угдакса, удакса [угдакса (Т) S.] - кора [rind, бог«]кем
[огданго (Н.S.) - см. огді
огданїн (Б.) - жены сп. брата [ef. огді]
ӧгдєка (М) - сестра супруга [ef. огді] [см. ріданїн.]
огді (Об) - большой, взрослый, сильный, значительный, вожскій; см. огдоңа (Х.Б), огданго, ӧгдӧнго, огдон, огдоно, огдага (Н.S.) [ӧгді (Б.) многій, много; hӧгді (Т.) S.] hӧгді (И.С), егден (Т), єкцан (Л), огдіъу (М), угдубу (Н) [? т!, долговязый] [? гугда (Ог.)(Б.) S. - высокій]
огді дуга (Б.) - время для немного ранѣе пол.
огді хаца; огді хӓца (Б.)$_{рец.}$ - приплывъ при ударѣ сѣвен.
огді ділага (Н) кличка олешя і.е. большеголовой
огдіъу (М) - старшій, большій [ef. огді]
огді качан (Б.) - журавль номенные
огділ (Н) - увеличиваться [ф. ногді]
огділан (Н) - кличка олешя
огдіңга (Н.Б.К.) - самый большой [ef. огді]
огдірар (Н). - назв. рода [Нерг евенкі]
огдіріл (А) - назв. рода [Амур. евенкі]
огдоңа (Х) - см. огді
[огзі (И.С.) - дѣтскій розсосъ для молока.
[огзі (И.С.) - сосать
огі (Н.S.) - мало [ові, уві (Т), оі, оји (Г.) уі (Ог.) S.].
огі (И.С.), hогі (М.е) - отрѣзать, рубить, тилить
огіја (Н) - [кличка] дикая
огін (Бр.) -
оглі (А.Н.) - не желать [о+гліі].
оглобві (Н) 'оглобли [Рус!]
огні (Н) - прорубать [е.д. ледъ], обрубать
ого (Н) - отсѣкать
ӧгӧч'ӓ (М) - сестра старшая [=ӧкаї]
огого (Х) - заноза
огоє (Н) - товарищъ
огоні' (Н) ставить (норту)
[огоні (М.И.С.)$_{(Н.S.)}$ - подмышка [т! ф.]
огоро (Н) - покрываться

огугді (Б.) - см. оку
[огус (Н.S.) - дождь [огус(т)S.] [обус Як! пек.], обус(т)
обду (Бр.) - см.
[обежат (Л) - осіка
обі (Б) - зима
обіцокта (А) - неудобный [i.e. осі цукта]
[обіл (Л) - см. оса [шкура сохнет]
обіссе (Б.К.) - сокращ.: онінісе тетке: твоей матери
обо (Н) - пять [сф обо (А.К.Х.)]
обо (А.К.Х.) - заикаться, жевать с шумом, жевать высунув язык; обор, обор (А.К.)
обоф (М) - посадить [обні на корабу]
обоко (А) - дядя, предки [тж! R. унук] ребуге пра-пра-бабушка (по матери)] [Як! пек. обугä - труба; төрүт äсä] [äсä ⇄ ahaza]
обол (Бр.) -
оболда (Н) - тесня
обонні (Бр.) -
обон'ор (А) - старуха [сф. обоко] [термин употреб. только спиритами]
оборкон (А) - ловушка на соболя [древняя ловушка]
оборо (К) - гусь серый с красн. шеей [Anser anser]
обовун (Н) - тявкать [сф. обо (Н)]
[обус (Т) - см. огус (Н.S.)
[охінгда (Н.S.) - когда [? осінда!]
[охочаў (Н.S.) - сосать
[охон'і (Н.S.), ококу, укуну (Н.S.) - см. унун [грудь, молоко]
[охто (Т) - ноготь [см. осікта] коготь (лось, волка)
оһа (А) - см. оса [шкура со ног лося, изюбря]
оһі (А) - см. осі [олень самка]
оһі (А)(Т) см. осі [чесать(ся)]
[оһікат (Т) - см. осікта [звезда]
[оһіл (Т) - лапа] [сф оһа (А)]
оһіва (А) - см. осіва [теперь]
оһіматі (А) - см. осі [чесаться]
оһ'ін (К) - рукоятка, черенок ножа.
[оһін (Т) - рукав
оһіткан (А) - см. осіткан
[оһох (Т) - каменек [Як! Сл.]
[оһто (Л) - см. осікта [коготь]
ої (Бр.) -
ой (Н) - хахль! да! междом. вопроса и утверд.
[ойбун (Л) - прорубь [Як! пек. оібон]
ойjo (*) (Х.) - верш. гора [Баргут!]. [сф ojo] орон]
[ойкта (Н.S.) - см. осікта
оілде (Н) - подняться
[оімаһун (Н.С.) - гульки [Strumpf.] [Бур! С. оімаһон]
[оімкун одні (Т) - подешевело [i.e. легче стало]
оіна (Бр.) - [сф öінкун (Л)] сф
[оімі (Н.С.) - мудрый [Бур! С. оітоі]
[оіжін (Т) - серый [пад. не прибавляю подробно] [= неакан]
ojali (Б.) - жена брата мужа [сф т! Sp. yjali].
ойе [= ojo] (Б.) - спускаться вниз по течению реки.

**[Soh. pöjo(olka). xöjo(Ng)]

[ойін (Н.S.) - см. орін [двадцать].
ojo (Н.Б.А.) (М.С.); öjjo (Х) - вершина, верх, маковка [сф. орон] [т! Ф гл] [öjjo Баргут!] [тж! R. ораj - вершина]; ужукта ojo (А) - скорлупа яйца
ojo (Н) - тонуть
ojo (Б.) - спускаться по течению см. ojе [сф. aja]
ojo (Бр.) отъ.
ojодун (А) — сверху
ojогі (Бр.) - вниз. [öjöкі (Ог.)S.].
ojококі (Х.Н) Бр. - вниз по течению; öjöхі, öjöкі (Н.S.) [сф. ojo
ojокон (Б) - медведь по 2му году.
ojокєї (Б.) - плоскогорье небольш. по сент. притек. р. Нюкжа [никда около 100 вершин]
[ojокто (Н.S.) — [трава] см. орокто
ojолітен (Н) - по верху [super. assus. + direct.].
ojолон (Н.Бр.) [ojолонен] - вершина [сф ojo]
ojопкун (Б.) - лёгкий; ajаткун (Б.), уjіткун (Т), äjіткун (Н.S.), оіткун (Т) [ajукун (Т.)S.] [сф он'ім.]
[ojон (Н.S) - см. орон [олень]
ojончі (Бр.) -
ojöн (Б.) Бр. - дух шаманский [сам себя называет когда вошел в шамана].
ojончіску (Н) - спускаться на пароме
ojос (Н.) - вытекать [сф. ojo - спускаться]
ajос (Бр.) -
ojосіндаду (Н) - подъ скалой
ojурга (А) - мех кузнечный [сф курга]
ojуwнан' (Б.) - сесть, подняться, писать сев [уjуw... сф.]
ок (Н) - утаптывать
ока,н... (Б) = урокон
окä (К.) - [моя] старш. сестра, "нянька"] см. окі
окаї (Б.) - ?
окäї (М) - см. окі
[окат (Т), (Л) - рука
окгіс (Н) -
öкї, öкі (К.Б.Н) - сколько, насколько
окї (Б.Х.Н) - старш. сестра; старшая из двух жен; окін (М) Б, окаї, огоча, (М); öкі (В) окä (К.) [äкä (Ч.С.) - ст. сестра; сестра отца и матери.] [т! Ф жена мл. брата отца] окіндєбу (Бр)
[окіга (Т) - краска
окіgali (Б.) рец.
окіgі (Б.) -
окіgу (Н) - никогда
окіgу (Б.) - тогда
окідуккät (Б) - никогда
окілда (Н) - вылить [что?]
окілікат (Б.) - "недалеко", далеко "не...."
окін (Б.М.) - см окі
окін (Б) - старшенство братьев сестер.
öкін (А.Н) (Н.S.) (Ч.С.) - когда
окіндєбу (Бр.) - см. öкі [сестра отца]

ōкінка́т (А) - никогда [√окін]
ок'інті (К) - давно
ōкіті (Б.) - никогда [√окін]
ок'іті (Х) - запутываться
ок'і́в (Н) - мять [√ок'і - см. сестри]
октатвал (Н) - никогда [√окі окі+мат+вал]
оннi (Бр.) -
окно (Н) - окно [Рус!]
ӧкӧ (Н) - не делать, прекращай [√ӧ]
окō (М) - ваканувать, очиканувати
око (М) - хотеть, предполагать [иногда как вспом. глаг. для буд. врем. будаві окон.]
окоч (Х) - обернуть, обхватить
окōц'о (М) - тарабагаить ♀
онojo (Н.S.) - семга (Salmo gibbosus) = охojo [око(б)(ог.)S.]
оно́л (Бр.) - родня
окоlі (А) ломать [е.д. ногу]
околонда (Н) - быть осторожным, не провинить.
оконді орокомija (Н) - считать ни во что.
оксаjі (Н.S.) - сова (ог.) [уксара (б.)(ог.)S.]
оксар-оксон (Б.) рід. - приплод?
оксі (Х) - лебедь - см. уксі
оксо (Б.) рід. - усть. см. оксо (Бр.)
оксо (Бр.) рід. - взять с собой, забрать, принайти. [с океокто]
онсор (А) - наконечник стрелы для самострела
оксосмі (Бр.) -
октаmкура (А) - кустарник, ярник
окте (Б вер.з.) = уктун (Б. ниж.з.)
окті (Н) - переехать
Окmіу (Бр.) -
окто (М) - встретить. [√окто - дать]
окто́ (Н) - нюхать
ӧкто (об) (и.м.с) - дорога, трога, путь, болезнь [от духов и шаманов] [о́кто(Н)][покто(и.с)]
окто́ (Б. К. Х.) - порох, из карсило (иногда сладкое [т! :] окту (Б.)
окто (Б.) - носить на спине
[октоґіві (Н.S.) - лечить [октоґі (ог.)S.] [ґӧкто]
октокоб (Б.) - см. ӧкто [дорога]
октоңі (Б.) - дорожный, находящ. в пути.
окторон (Б.) - см. ӧкто. [дорога]
окту (Б.) - см. окто [из карсило]
[оку (Т) - зарезать
оку (К.) - сосать грудь [сф. окун][окуре́н]<
ӧку (Б. К. А. Н. Бр.), огугді (Б.), ңоңкун (Т), ңäку (п.с.), хӧкусі, ңӧкугді (Н.S.) [хӧкусі (б.)(ог.)S.].
оку (Б.) - перегородить дорогу [духу шаманну]
окуду (Б.) - [когда] см. окіду
окуl (Б.) - быть в жару [√оку]
окулда (Н) - жар дневной [√оку] [inf.? mb?]

окуlґ'і (Х) - греть [сф окуе] √оку
окун (Х) - молоко; см. укун (А.Н.Бр.), укумні (М), ук'ін (Л), укуm'і (м. с. [классич.]). [сф. окун] женщ.
онун (Б.К.Х.) - грудь женская; см. ӧкун, уkун (Б.), укуніо (Н); укун (М.С.); оконі, ококу, укузу (Н.S.) [око (ог.) кӯ (б.) S.] [т! ? соски, титька] [сф окӯн (Х.)]. [сф. дкін (Л). lамӯ] хйх | кйлип Мн! Р.]
онун'а (Н) - вымя, см. укін (Л.). [сф. окӯн]
окунар (Б.) - сестра или [брат и сестра]
окундō (Х) - класть молоко в чай; забелить.
окуно (Б.) -
ӧкур-чӧкур (Б.) - мерзом. чмокать! сморщиться
окурун (Бр.) -
ола (Х) - обнять
[оlа тут'ен (Н.S.) - мокрый см. уlап
[оларга = уларга (Н.С.) [красить]
олбос' (Бр.), єлбєс. (Бр.) - перепрятать, переправить [влаб?]
олбос (Б.) - см. єлбє [купаться].
олбу (Б.Х.) - см. єлбу [похищать, увозить].
[olга (Н.S.) - Ольга назв. народа [? ilга ?].
olga (Б.) - = улда идти снегу с дождем.
ólда (Х) - место откуда расписать рог оленя, кремрога.
[olga (Н.S.) - см. olдо [работа]
ólда (М) - см. olдо [работа]
olga = улда (Б). снег с дождем.
olдан (Н.) - подпруга для огня, см. олдан (Т) см. olоң [Як! то ол.]. olló (А)
[олдан (Т) - см. олдан
olдо (Н.S.) - жир рыбий [сф olдо [работа]]
olдо (Н) Бр. (Н.С.), ólда (Н.S.), ólда (М), ollo (Б.Н.А.Х) olдо, olo (Н.S), олрі (ЛТ). - работа.
olдокун (Н) - работа [√olдо]
olдомо (т. г.) - работу делать [√olдо]
olдомоңар (Н. Бр.) - способ работы делать. [заимка etc.]
olдон (ОЗ.) (И.М.С.)(Н.S.) - сторона, бок, сторона [и голова, ногу, рука, головка, край] [олдон (М.) [окдо (ог.) S.]; место и край для ног и голей [сопоставь dё] (Х.)
olдонг (Б) - спрятаться см. єlдаңі; ilдаңі. [е.д. заря (карéкун)]
олдоні'і'ві (Б.) - боком [опираться сидеть]
олдоно́ (Н) - покатость. [? сф. olдон]
олдонтікакі (К.) - по опорет хребта [сф. olдон]
olдоптун (А) - выкройки боковой части обуви [√олдон]
олдон (А) - стенки амбара [√olдон]
олдороєла (Н) - горе!, беда!
олдоска, олдукса (Н.S.) - стол [олдоксо (Т) доска. S.]
олло, рокін (Н) -

[ole (H.S.) – см. олі [ворсна]
[олёнун (И.С.) – зола [Бур! С. улаһан]
ōленц (Б.) – зобь [болезнь или апат ?]
олен' (М) – домаш. олень [Рус!], изюбрь, марал
[олен'на (Л) – см. олі [ворсна]
оленгала (Б.) –
[олесон (И.С.) – осина [Вур! улâsо]. см. олесун (М)
олесун (М) – осина см. олесон (И.С.) [Бур! С. улаsо]
улан (Б), улока (Б.); хулдан (H.S.) [ноlо, ноlоgдан, хулдан (Т), хулу (Ог.), ноlо (Ģ.) S.] [т!]
[тт! S. ульасун].
олгаркіндон (Б.) – звук эхо [см. улган (Б. Кр.)]
[олгі (Т) – см. олгі (М)
олгі (М) – , олгі (Т) [ф олгі (А.Н.) – сдшить], олго (И.С.) олго (К. Б.) – сохнуть [см. олго (Н)] [т! сохну] <
олгі (А.Н) – сушить, вялить рыбу [см. олгі (М)]
олго (К.Б) (И.С.) олго (М.Л) – высохать, сохнуть; [ф олгі (М)]
олго (Н.Б.) сухой, [ф. олго, олгі] олгокін.]
[олгога (Л) – кошка домашняя [? сушеная]
олгокін (Б.К.Х.) (H.S.), олгохін (H.S.) – сухой, сухое дерево (Х), кашка из проса (слитая вода) (К)
[олгокун (Т), холгуха (С.) S.] [т!] [ф олго, олгі,] см. олго (Н), олгон (Б.)
олгокта (Б.) – назв рыбки; пересохшая рыба [гаше олгон біракан
[олгокун (И.С.) – см. олгокін
олгон (Б.) – см. олгокін, олгокта.
[олгун (H.S.) – ремень [см. улгіlун]
олі (А) (И.С.) (H.S.), улі (Б.Х.), оlе (H.S.), оленіца (Л) – воровать
олін'чан (Н) – торопиться, спешить [т! торопыга, сварлив, суетлив, убегает]
олін'дї (Н) – спешно, торопливо
олінгкї (H.S.) – круг, весло см. улінкі (H.S.) улівун (А) [двулопастное]
олка (Бр.)
олкі (Х) – медленный
олла (Б) – очуела
олli (Б) – еще [для усиления: еще крепче]
ollо (А) – см. олдан [подпёска]
ollо (Б.К.А) – см олдо [рабы]
ollокаїн (Б.), ollакаїн, ella каїн (Б.) – разной сорт белый [і.е. ela каїн].
ollоктікт (Б.) – водиться рабы в б. колм.
ollома (К.) – ловить, промышлять рабу [ф. olle, • када... (Х)]
олō (Х) – см. улo [варить, готовить]
олло (Б) – пугаться внезапно, испугаться [ф олон – испуг] см. олол (М.), оло (И.С.) <
олю (Н) – попасть в беду
оло (Б.) –
ологї (Н.Бр.Х.Б.А.К.) – обувь; обувь вообще (Х.Б.), обувь плат. легкая (А), обувь обтяж., легкая (К) тудеи легкіз из лосиной кожи, мокрая (Н) [т! брюки, короткие, чтобы для прихода в воду] ? [ф олом – брод]

ологдан (Гл.С.) – основной, иметь [Буре] [Бур! С. улаһан]
олодō (Бр.) –
ологу (Н) – приказать
олоґік (А) – наголовники [из кожи со шеренами] [ф. ологі]
олок (Х) – см. улок [обманщик, плут]
[олок'етї (H.S.) – обманщик, лгать; см. улокіт
[олокігін (H.S.) – обманщик, Адуша см. улокіт
олокін (Бр) ! ?
олокіт (Х) – см. улокіт
олоко (Н) – лишний см. улака (Х)
олоксе (Бр.) –
ололл (М) – бросаться в сторону [про гнед. если пугаются]; про ойсу сильную, душу [ф оло (Б.), ого (И.С.)]
олöм (К) – подпруга [т! сбруя, подпруга Зах. ... тт! олум]; олоц (М.Р.) [Бур! С. олоц] см. олум (М) <
олом (Н) (И.С.) – брод [т! брод] [тт! С. олум (Н), олорї (К.А.)
[олоц (И.С.) – см. олöм (К.)
олоц (Б.) (К) – подпёска для котлов [ф. олдан]
олон (Б.) – подвешивать котел [ф. олоц (Б)]
олоц (Б.) – спирт [ф оло, олол,
олондоком (Б) – спиртной [ф олоц]
олоцгро (А) – рабой [ф олдо] [раб]
олонїгн' (Н) – бранить, ругать [?].
олонjо (Н) – треножник [в кругл. тазу]
олōцкї (Б.К.) – дерев. крючки для подпёски котлов. см. олоц
олоно (А) – второй месяц года [Як! нек. олунjу] февраль]
олорї (А.К.) – см. олум.
олот [К.Н.) – см. ологі
олоті (Бр.) –
олоw (А.К.) – идти бродом [т!] [см. алом]
оlow (Бр.) –
[олрі (Т.) (Л.) – см. олдо [раб]
[олрі еуен (Л) – северное сияние.
[овтан (И.С.) – шумный, громкий
>олу (Бір. Бр. Л) = алун (Б. жз. д.).
[олукі (H.S.) – см. улукі [белка].
олум (М.Н.) передн. подпруга [Бур! С. олум] см. олöм.
олúм (Н) – см. олом [брод].
олум (К) – седло [?].
ōлун (Б.) – покрышка кожан. на юрту.
ом (Х.Н.) [ом (Н)] [Як! нек. ам (амп)] см. ам (К)
[ом (H.S.) – см. ум [пить].
[ома (H.S.) – см. амана [оставаться]
[омокта (И.С.) – новый [? сделанной, см]
см. омóкта (М). см. омóкта (М.)
омáкта (Н) – новый [сделанной ? С.Ц.]
омагун (Б.) идти чистить [?]
оман (Б.), ома (H.S.) см. амана
[оман (H.S.) – кость [костн. мозга ?] унан

омäр. (М), омір (Б.Х.Н), ömір (Х), ämär (Н.С.) імір (Т), емір (Л) – острый
омгірó (Н) – обувь хоротйкая (изгмыш) [cf омгурá]
омгура (А) – обувь зимняя мужская охотн. мехом наружу [cf омгірó (Н)]
омду (Н) – приносить
[омго (Н.S.) – см. омбо
омгowван (Б.) – трубá для подзывания тйтеря [крепкий голосом и сильнúе от орёвут]
омбíкон (Н) – бугорь.
омбо (Б) – просить одолжения омо(Н)
омбо (К.А.Б.Х.), омьо (Н.)(И.С.), отго (Н.S.)[омьго (Т) онгоборі (Б.), оттоі (Ог.) S.], оньбі (Л), омні (Т) – забóть, запамятовать [m! ökгомбі]
[омhаті (Т) – гайна
[омні (Т) – см. омбо
ом'і́ (К.Х.), умі (К) [cf. оті наікан (Н)] – дух или людской отпеч. кудесник; медведь (Х)
ом́ наікан (Н) – дух в убíйцу, хозяин оцан (Н).
ом'і (И.С.) – душа [Бур! С. amin]. [cf ом'ійан (Н)]
ом'і (Бр.) –
омі (Н) – показаться
ом'ігонота (Бр.) –
омíб (Х) – островок [?].
омíн (Н) – конса прикрав. берести. в ночн. сорму (покрывать)
ом'ійан (Н.) – дух, хозяин чумвка [cf. омі (И.С.) Буд!]
ом'іla, гірка (Бр.) –
омір (Б.Х.Н) – см. омäр
[омітмік (Т) – пища
омкä (Б.А) – люлька см. омкö (А.Б.Н.), äнкä (М)(И.С.)
[омкауа (И.С.), омкоуо, омкото (М.С.) – см. омкотo
омкаканті (Б.) –
омкакöн (Б.) – один одинешенек [см. умун]
омкан (Бр.) –
[омкан (Н.S.) – [ложка] см. ужкан [√ум.?].
омкар'і (Н) – баловаться [падать].
омкíн (Н) – беречь, öмкір (Б.), ämкär (И.С.)
омкір (Б.) – см. омкíн
омкö (А.Н.) – см омкä
омко (Бр.) – см. оцко [кормить, пастись]
омкоуо (М) – см. омкотo
омкосó (Н)(Х) – см. омкото
омкото (К.)(М.С.) – любь, омкосó (Н.л.), омкоуо (М)(М.С) омкоуа (И.С.), омкотон (Н.S.) [омкот (Т.Ох.)S] амúт (Т)
омксó (Бр.) –
[омку (Н.S.) – влить [to pour in]
омку (Х) – качать люльку [cf. омкö]
омúун (Б.) –
омíлеа (Б.) – одежда [cf умна...]
омнат (Б) – сразу, весьма [см. умнат]

омні (Н) – дикий, омніь (Х.)Н.) [не домашний]
омні (Бр.) vocb.
омніь (Х.)Н.) см. омні (Н) [дикий] [e.g. алеш дикий]
[омньо (Н.С.) – см. омбо
омо (Н) – потерять, забыть
омо (К.А.Х.Б.), ömö (Х), емє (Б.К.Ан.) – приходить, прибывать, уму (Н) [этим]
омоqсо (Бр.) –
[омочíн (Н.S.) = ночо [оморогін?] мал. лодка
омочот (Бр.) –
омоточі (Н) – седло см. емеген, омобоl
омоь (Н)(Бр.) род экзогамной единицы [m! R омок ‖ омоь фамилия] см. омок
омобіlа^вт (А) – обсыдлать [cf. омобоl]
омобéн (А.Н) – седло; ömöбоl (Б.К.Х.), омогогі (Н) ömögагі (Н), емеbен (Бр.), емгун (Т)(Л) ämäган (И.С.), отöl (Б) [Бур! С. etél] [m! R. эмэl (этöl) ‖ емегел]
омобоl (Б.К.Х.Ан.) – см. омобéн
омобон (Н) – см. омобен [найти что?]
омокíн (Н) – один одинешенек [см. умукíн]
омокосун (Бр.) –
[омокта (Н.S.) – см. умукта [хитрый]
öмöкта (М) – новый [поле, долг] [i.e. ö+мокта – сделанный] см. óмакта (Н), öмакта (И.С)
омоli (К.Х) – внук, внука см. олгаlо (Б.) [m! R отбой – внучатый] [m! ∑ внук-а]
[омоl (Н.S.) – поясь, см. умуl (Б.Ох)(И.С.) [омоli, умаli (Б.). уму (Ог.) S.] /?S. [m! ∑]
отöl (Б) – см. омобéн.
[омоl (Б.) vocb.
[омолбі (Л) – см. амалгі
омолгі (М.)(И.С.)(Н.S.) – мальчик, сын (♂) молодой (Н.S.) [m! ∑ внук-а] [ф. оmоli] [амалгі ф.].
омоло́ (Н) – есть
омоlo (Б) – внук см. омоli
омон'(К) – бросить [? cf. аман']
омоньгін (Н) – снимать жир
омонду (Б.Х.) – влить [cf умунду] [ф. умун]
[омонту (Н.S.) – все равно [it is all the same] [cf. умун адаli]
оморда (Б.) –
оморго (Б.) – править лодкой
омото (Х) – уметь делать
омов (Н.К.) – привезти, доставить [to come] см. ому, öму ämугу (Н.С.), умуг (Т)
омý (Б.Х.К.А)(М) – дать см. омов (М) – нести уму (Т)
ому (Н) – желать, думать [ö+му i.e.]
öму (А) – не желать [ö+му i.e.]
омý (Т) – дать [cf омý]
омýбуро (Б.) – проломиться, провалиться через.
омýдка (Х) – напоить, поить [cf. ум.]
[омýк (Н.S.) – см. умук [гнездо] = омунíн [cf жатун]

омункін (А.х.Б.Н.) -одинокій [cf. умун], см. отукон(Б) отукскакан(Б.), отуккон (Х), омунін (М.)
отукскакан (Б.) - одинъ-одинешенекъ
отуккон (Х) - см. отук'ін
отулеа (Б) - см. оломеа, утулеа
о́мун (Б.Х.)(Н.S.), умун (Б.К.Н. Бр. М.)(И.С.)(Н.S.), емун, емо́н, омон (Н.S.), умін (Т)(Л) [omy(Б.)S.][т!] 32
-одинъ [cf отукін, отулеа etc.]
омун (Х.Н.) - губа, номун (А), німін (Т.)(Л.) нятун (И.С.), нёмун (Н.S.)[нёмун, ёмун (Т) нёму (Ог.) пому (Б.) S.] [т!]
омунін (М) - см. отунін
омун'сергав (Б.) - "пазно", солнце еще не зашло.
омуптін (Н) - помучься сзади люльки
отура (Б.), атура (Б.) - отдыхать, собираться съ силою (для прядки), оперется
омурбура (Б.) - см. оморбдра.
отута (Б.) - вмятина для духовъ при Шуласкі. Антроп. дерев. фигур. дѣтъ кончаетсѣ :ноги Шуласкі.
олуте́ (Б.К.Х) - крючекъ, [e.g. у люльки, для котлов etc.] см. утуте
отутьакхаммал (Б.)
[отуттін (Т) - годовой [т!]
отутуе (Б.) - по-одному [cf отун]
отиргä (Н.) оттірга (Х) - ломаться [о жеребятахъ] пропитаться]
оттюрі (А) - обувь зимняя с мех. подошвой
ён (об)(И.С.)(Т) - какъ, какимъ образомъ? почему, что? см. ой (Х); ону (Т)
ён (Х) - см. уун [тина]
[ён чуннї (Т)
ён+дувак (Б.) - какъ [ён+ду+ва+н, i.e.]
ена (М) - см. ена (Б.), онаї (Б.К.), оно (А) онї (Н.Бр), аjана (Б.), аннїе (Б) см. ёнä (И.С.) [cf інелні (И - моя мать)] - мать [т!]; онїя (Б.К.Бр.А.К.Х.); мать двуг. головка: онїн (М.Х...) окін (Н.S.) [? ёнді, ёнде (Б.), ёнінгё (Ог.)S.]; онїкан (Б.)[cf бїjенїу (Т)]
[он'а (Т) - красить
[он'ахапун (Н.S.) - см. ун'акаптун
он'ай, ёнай (Б.К.) - см. ёнä (М) - мать м. рода мать моей матери (К.)
он'анай (К) - жена класса апакай [cf. ёнä (М)
онакї (Л) - россомаха
онан (А) - слабый [человѣкъ]
он'аптун (К) - пашки спереди у шам. кост.
[он'апун (Н.S) см. ун'аптун [наперстокъ]
ёнда (Бр.) -
ондо (Н) - ошибаться, ёндё (Н.S.) [т!т!] см. [енде (Н) - промахнуться]
ондрі (Л) - вода
он'е (М) - жердя сходящ. на верху юрта [Бур! ibid.]<
онерган (Бр.) -
онган (А) - мясна в юрт между задн. ногъ. см. онгон (Х.)

онган (Б.) - путь напрямики, прямая дорога
онгї (Н) - сѣчь
онгїн'(Н) - смотрѣть, осматривать(?)
онгкубу (Н.S.) - валить [онконо (Ог.)S.] см. онку (Б.)
онгнан (Х) - см. анган [колѣно]
онгнан (Б.) - такъ
онгнан (Н) - жердь в чюм 4 для дейан. юрта
онгнен (Б.) - см. анган [колѣно]
онгно (Бр.) Бр.Н. телѣнята.
онгнокон (А) - домашн. олень [въ юрт. дѣтеныш)
(Н) - дѣвочка
онго (Х) - см. но [вонь, запахъ]
онго (Х) - вонять издавать запахъ [√но] cf.
онго (Н) - ёмкій, вмѣстительный
онго (Б) - быть совершеннолѣтнимъ в сочинѣніи.
онго (А) - носъ и жармá олорогки.
онго (Н) - жизнь
онго (Б.К.) ломадъ предназнач. для буркановъ вообще: священной, предназнач. буркановъ [т! R. онон | онбон] см. онгун (М.Х.)
онгб (Х) - мускусъ кабарги [testes]
онго (Н) вмѣсто онко [кормъ].
онгого (Бр.).
онгого (Н), онооо (И.С.), оного (Н.S.) [оного|| онбога мал. лодка т! R][онодо пек. Як!][Бур' С. одосо] - лодка [большая (Н)][cf отогін (Н.S.)]
[онгокто (Н.S.) - см. онокто [носъ]
онго бгун (Б.) - полѣн. птица. [сѣлъ?][cf
[онголгун (Л) - кукша [Garulus infaustus] cf.
онголо́ (Б) - орлѣховка [Nucifragus caryocatactes] <
онгон (Х) см. онган (А) [птица]
онгон (М) - см. анган [колѣно]
онгун (Х.М) - см. онго (Б.Х.) [ломать предназн.]
онбї (Н) - чернить
[онбі (Л) - завѣтъ см. ёнгоі...
онбікан (Н) - книга оленья.
онбісі (Н) - отрубить [голову].
онбо (Н) - товарищъ; см. нянä (Н.С.) аna (И.С.) ого (Н)
онбо́ (К) - бортъ, дерев. полоса по краю отороки
онбо (Бр.)
он'і (Б.Бр.Н.К.А.Х.) - см. ёно [мать].
они (Н) - коротко (дерев.).
они (А) - искать, идти за оленями.
он'іе (И.С.) - [жерди юрты] см. он'е
онійаціін (Б.) рам. - салка козули.
он'ікан (Б.) - см. ёно [мать] [обычно в сказкахъ]
онїл (Т) - глина
он'ім (Н), он'ом (Х), ёнім (М), ёнім (И.С.), ён'імкон (М), он'омкун (К), он'імкун (А), ojомкун (Б.) уjїмкун (Т), аjїмкун (Н.S.), оїмкун (Т), [аіумкун (Т), наінмі (Ог.) S.] - легкій.
он'імкун (А) - см. он'ім [легкій]

/ёїнкун (Л)

9572

[он'імӧн'інін (HS.) – мать отца? майори? ef. онӧ
[оӈінӈ (Т) – могила [? мать?] см.
онін (А.Х.Б), он'ін (Х) – изюбрь ♀ [т! [В.?] ? самка изюбря] [лосиха.]
он'ін – бурхан (А) – дух; эсена тайин.
он'ін (Н.S.)(М.Х.) – см. онӧ (т.) [мать].
[оӈін ігет (Т) – рыжа
[оніӈгатін (Л) – огарч деревянный [? онінӈ?]
[оӈінівкан (Т) – грязный см. оніӈічукан (Л)
[он'іӈічукан (Л) – см. оӈінівкан [ғорінан (Х.)
он'іран (Н) – мачеха [гоні+ран; ф. амі+ран.]
он'ірга (Н) – подвергнуться
он'ірга дяка (Н) – подвергать вать [ef. он'ірга]
он'іткӧ (т.) – вытко и надбр. дуга [вытсить]
[он'јаӈ (Л) – земля [почва]
онка (Н) – для чего? зачьмъ?
онка (Х) – падати [?[тт! Я. он(а)] уна падать] ef.
онкан' (Н) – лезать на спину [ef онка (Х.)
оӈкан' (Бр.) –
оӈкані (Н) – упасть назадъ [ef онкан'] см. онка (х)
оӈкат (Б.) – никакъ (?)
оӈко (А.Н.) – олений корм [мохъ], оӈкі (Л)
оӈколо (Н) – олений корм [ef оӈко]
оӈкор буркан (Б.) – духъ бурхан [севакі]
[Даур! оӈкор – дикий].
оӈкот (Б.) –
оӈкото (А) – кормиться, пастись [ef оӈко]
см. оӈкоw (Н)
оӈкоw (Н) – см. оӈкото
оӈку (Б.) – мыть [воду] см. уӈку
[оӈкувбін (Т) – сотать [ef уӈку [мыть]]
онмалко (Бр.) –
оӈнга (Б.) – ладонь [сынанга]
он'о (А) – орнамент вообще, на вонч. сумках
оно (М) – перевалъ
он'о (Х) – лоптуть [?]
он'ӧ (Н) – старуха, мать отца, бабка [т! Я.]
[ef онӓ (М)
оно (Бр.) –
[оӈоӈо (И.С.) – см. онгого [ӧні (от.) S.]
оноі, он'оі, ӧноі (Б.) – ой! больно! , онок (Н), оносо (л)
онок (Н) см. оноі
он'ӧкам (Н) – медвѣдь ♀ [ef он'ӧ (Н.)]
энок'і (Н.Х.), ӧнӧк'і (К), енӓк'і (М), енані (А)
еніқ'і (Т), ӓнӓк'і (И.С.) – ножна [тт! Я. онончі ||оноӧгі, ножи]
он'ок'іні (А) – мать моей эрени.
он'окта (Н) – клювъ [ef оӈокто]
оноӈтікак'і (Б.) – по длинѣ. [в. п нек!]
оӈокто (Б. вместо улукта он'окта (Н)
оӈокто (Б. А. К. Х.), он'окто (Н), онокто (М.Н)(И.С.)(Н.S.), оӈот (Л.)(Т.); онгокто, онгохто (Н.S), ноӈокта (И.С.) [т! клювъ у птицы.] – носъ, клювъ у птицы.
оӈокто (А.) – выкройка обуви среди. часть обуви передн. треть и уголъ между двумя бок. кожа

оноктo (Н.М.) – см. оӈокто
оноктон'і лупука (М.) – поздря
[оӈовчан (Т) – кедровка [Nucifraga caryocatactes]
› см. онгоро (Б.), оӈоро (А.)
оӈоро́ (А) – см. онгоро (Б.).
он'ом (Х) – он'ім. см. [легкій]
он'омкун (К.) – см. он'ім. [легкій].
ӧнон (Н) – см. анон
оӈоӈі (Б.) подмышка
оӈоптікані тюкурін (Б.) – овальный
оӈоптік (Б.) – длина
оносо (Х) – см. оноі
оӈот (Л.)(Т.) – см. оӈокто [носъ]
онта, онгта (Н.S.) – см. унта [обувь].
оӈтажкан (Б.) рев. = оӈтоwкан.
онтіл (Н) – мать-вместо.
онто (Н) – ковшъ
оӈтокун (Бр.) –
онтукі (Н.) – неполный
онӯ (об) – больть, болѣзнь см. окӯк, онӯг (Б.)
ӧнӯнӓ (и.с.) [больть). ; ӧнуку (м) [болѣзнь]
[т! болѣзнь, болѣть] [обычно усъ. онун]
[ӧнг (Т) – какъ [см. он]
ӧнӯк (Б.) – см. онӯ (болѣзнь)
он'ӯкучан (Н) – мыть
онӯв (Н) – парить
ӧо (Х) – см. уу (пить)
ооні, оні (Б.) – отверстие подъ кукавомъ на боку шаман. кафтана для выхода духа [пазуха?] [ef. озоні Пик. Г.]
[опа (Н.S.) – мука, еда [упа (от.) уда (Б.) S.] т!]
[опчакін (Л) – тарелка. подвѣски к поясу
оп'ет' (М) – опять [Рус!]
опко (Н) – заставить, принудить [ӧ+дко]
опоко (Б.К.Х.) – penis; обычное восклицание при удивлении опоко! (унтр. ӧкд) [см.
опор'іӈ'і (Н) – со всѣхъ сторонъ [опото]
оборо (т.г.) (Н) – обливать [водой [М.Н.Бр.]
опото (М.Н.Бр.) – см. опоко
опра (т.г.)(Н) – дразгать
опрам (Х) – vulva [labia majora]
опта́ (Х) – см. офса [легкое]
оптіла (Х) – см. офтіла [рев.]
ӧр (М) – птичье гнѣздо [Бур! Вод. ӱр (ну. с.х.)]
[ор (Т) дѣлать; см. ӧ
ӧра, орай (Б.) – выздоровѣть, здоровать стать
орай (Б.) – см. ӧра [ef. ӧрӧл (М)
[орам (Т) – стою ef [Як! нек. от]
[ордам (Т) – рыба охота [Ribes dicuscha. Fisch.]
[оргу нјанаві (Л) – тише]
ордомі (Н) – см. ердему [молодецъ] [т! тт!]
орӗ (Б.) Н. – кричать, реветь [о звѣрѣ]
ор'е (Б) – вынимать, доставать [изъ кармана]
оре (Х.Н) – кричать и ревунъ.
ор'ебар'і (Б) – домашній.

орей (М) - поздно
[орен (Л) - см. орон [о]
орёвун (Б.Х.Н.Бр.) - труба дерев. или изъ бересты, для подманиванія тьюркей [воздухъ втягивается]
о̄ресма (Н) - кожа, шалашъ изъ коры
органі (Б) рел. -
оргасун ай (Бр) -
Орг'і (Б.) - придти севен'у [тт! R. ор - |оро - входить, восходить, дуть [тт! соединяться съ женщиной] идти] [см. ергі (Б.)]
орг'іва (Б.Х.) - внизъ [оргіла (Х.)]
орг'ів'ін (Бр.) -
оргітар (Н) - увеличиваться
орг'ін (Н) - низкій [разширять]?
[оргін (Н.S.) - свинья [оргі (О), овгјан (Б.), увгја (Б.) S.] [тт!]
оргіндун (Н) - подъ [ср. Горгјла] см. ерген
Оргу (Х.Н.) - нижній, низъ, внизу (ёрген (Б.))
оргу (Б.) - выглядывать прячась; развед-ваться тайно [ударение на суфф.]
оргу бојен (Б.) - нижній міръ, низкая голова [= дарі ѣ = довбор] [см. ергін]
орбутута (Бр.) -
ор'і (Х) (Н.М.) - см. ар'і [звать, кричать]
орі (Х.Н.), Ор'ї (Б.М.), ёрі (Б.), ёрї (И.С.) - достать [ ] еji (ёji?) (Н.S.) [тт!]
о̄рі (Бр.)
ор'ічі (Б.) - двадцатый
ор'ікта (Б) - экскременты [людей]
ор'ів (Н) - тащить
ор'ів (Н) - отдавать [і.е. начинать достать]
ор'ів (Бр.) (пом.)
ор'ілтиса (Бр.) -
орім'ї (Н) - шить (обувь)
орімну (Н.Х.) - вздыхать [ср орі [достать]]
Орін (М.К.Х.Б.Н.Бр.) - двадцать; [тт! R хёр(і); хёрі (Н)] [тт!] урін, урін (Б.) <
ор'ін (Бр.) -
ор'ін (Б.) - время = ерін (Б.) [тт!]
ор'інан (Х) - мачеха [і.е. оніран (Н)]
ор'ін дар (Б.) -
ор'іннаку (Б.) - обязательно [тт!] [см. орон-наку (Б.)]
орінун (Бр.) -
оріра (Н) - двадцать разъ [ср. ор'ін]
орітал (Н) - по двадцати [ср. ор'ін]
орінкун (Н) - двадцатый
ор'ітта (Бр.) -
орка (Х) - задыхаться [см орко (Н.)
[Орка (И.С.) - петля, укрюкъ [Бур! С. ижека] [ср. орка (убить) И.С.] [ср. урка (Б.) петля]
[Орка (Н.С.) - поймать, захватить [укрюкомъ] [ср. оркє (Н.)]
оркє (Н) - связать [?] см. арка
орк'і (Н) - убить

орк'і (Б.), ёрк'і (Б.) - см. ёрк'і [питать].
орк'і (т.р.) (Н) - сопаться
[ор'кін н'јон'ан (Т) - кишка сытная
орко (Н) - задыхаться, орка (Х)
орко́ (Х) - кругъ
орліс (Бр.) -
орму (Х) - ормус, орумус (Н); оромус (А.Н.), эромёсу (Б)
орму (Х) - орнаменты, вошивка на обуви [?]
ормус (Н) - см. орму [наголенникъ]
орнінті (Н) - подошва
орно (Бр.)
орогі (Бр.) -
орнон (Н) - ноготь
оро (Х) - вершина, хребетъ [тт! R ёрё || ороі вершина]; ёрон, норон (А) (И.С.), орон (Об) (М.С.), орон'ін (Б.Н.) [тт! ? повернуть? Schm! **] [сомкнуть этимъ] [ср ојо] см. о
оро́ (Н) - плохо! поздно! [ороӣ (Н)] [спать?]
ёрё (Б.К.Х.) (Т) - мѣсто, мѣсто для сидѣнія, мѣсто жительства, мѣсто занимаемое сидящимъ [тт!] мѣсто для сидѣнія, стулъ отъ рукъ] [тт! R. ор(н) | орон - мѣсто, страна] [Як! пек. орун мѣсто, орон - кровать] [иногда орон] [орон (Т) мѣсто для сидѣнія]
орочён (М) - орогенъ [Бур! окогенгут - назв. мѣстн. занят. х.-л. народомъ]
орочён (К.Х.Н.) = орогён - само называніе К. Х. Н. и группы сарт. Наун, Ган, и др. (К.) [тт!] [ср. орочён] [ср ёрё].
орого (Н) - каменная розсыпь [Из языка Караимов.]
ородон (К) (Н.) - внизу (по теч. реки) (Н), названіе притока пр. Кулара (К.)
орогай (Бр.) -
ороб (А) - мѣсто покрытое травой [ср. орокто]
орой (Б.Н.) (И.С.) - междом: родости и удивленія (Б); " " " позднo (Н.) (И.С.) [Бур! С. огоі]
орокі (Об) (М.С.) - глухарь [тонъ сохран.], норокі (М.С.)
орокі (Н) - горбе
орёкта (И.С.) см. орёкто [слово (И.С.)]
орёкто (Об.) (М.С.) - трава, сѣно [тт!] [трава 9°]
ороє (М) - здоровой (гемм.) [ср
орол (Б.Н.) - кружиться голова [ороlконп. (Н.) [оруе (Б.)], кружиться [ср ароде] [ср
ёрол (Бр.) [ороlко, ороlі]
орол (Н) - подошва
ороlі (Х) (М.С.), нороlі (И.С.) - окружать (кого) [ср орол]
ороlіфкан (Н) - кружится голова
ороlко (Н) - кружиться [ср орол, ороlі]
ороlто (Б) - одинъ на другомъ
оромі (Б.) - земляныя ямки [ср. ора (мѣсто)]
оромівун (А) - ястребъ нападающій на оленя
оромёсу (Б.) - см. орму [наголенникъ]

оромус (К.А) - см. орму [наголовники]
орōн (А.Н.Бр.)(И.С.)(Т), орен (Л) [m! ♀ ♂] фол. олен
↓(Н.S.) [Т)(От.)(С.) S.]; оро, ојон (Н.S.) - олень фол.
орон (Об.)(М.И.С.) - см. оро
брон (А) - см. оро
орон (М)(Т) - см. бро [место для спальня (Т)[Як! ал. hаран][постель кровать (М.)] с
орон (Б.) - усть.
орондостен (Н) - идти на охоту на оленя [√орон]
орōнін (Б.Н.) - макушка, самая вершина [√бро] [горы, дерева, головы etc.]
ороннакун (Б.) - см. орінnаку [√оро]
ороптун (Н) - маманск. шапка; спинка, лодьки.
орор (Н) - шаманск. зеркало [√орон - олень]
орте (Н) - см. ердä
ортуалle (Б.) рел. [i.e. ему надо отдавать]
брӱ (Х) - делать зло [сф. ору] ↓ [сф орута]
брӱ (Об.) - плохо, слабо; прохой, слабый, неудобный, испорченный; зло; делать зло <
орубун (Х) - см. ӱрувун [больш. полезн].
орукудаї (Н) - напрасно
орута (Н.К.) - плохой [√бору]. нечистый, некрасивый, вредный, гадкий [физич. и морально]
орумна (Б.) - собирать
орӱмус (Н) рел. см. орму [наголовники]
орун (А) - колото [тыбдя]
бса (Х.Н.) (Н.С.) - см. оһа (Н) - шкура с лодыжки etc.
оса (Н.S.) - увы! к сожалению! [alas, unfortunately] [оркі (С.), оке (Ог.) S.]
осавун (Х.) - вытирать [для подлей. пола] [сф. осу] <
осекта (Н.Бр.) - см. осікта [тоже ст.]
ōсекта (Б.) - см. ōсікта (Н), осікта (Н.) ӡсікта (Н.С.), ōһекта (А), оһікат (Т) обекат (Л); осікта, оікакта (Н.S.) [хосікта (С.) S.] - звезда [m! ♀ ♂]
осевējавол (Н) - ничего [acaus.].
осі, осі (Н) ост (М.С.) - чесаться [голов, одежно], см. оһі (А), оһі (Т), оһіmат (А), асі (К.), уст (Б.) *чесать от [осікаіт.)(Н) <
осі (К.Б.А.Х.) - теперь [аси (Б.)], öсі (Н.S.) [äші (Т), öсі (Б)(От) S.] [сф. оһіla (А), осіla (Н.)
осікакін (Б.Х.), осіткан (Н), оһінкан (Н)
осічінкін (Б.) осікакінті (Х.), öсікакінтал (Б.) оскуно (Б.)]
осічінкін (Б.) - теперь вот [сф. осі]
осіна (т.з.)(Н) пачкать
осікакін (Б.)(Х) - в наст. время, теперь [сф. осі]
осікун (Х) - мало
осікуні (Б.) - теперь, однако
осікта (Н) - эвенск. конца "сопки" - рожеч. для стрельбы на реку
ōсікта (К.) - дуб см. усікта [?]
осікта (К) - валежник, дрова [?]
осікта (Б.Х.М.), осекта (Н.Бр.) [m! ♀ ♂ кости, ногти]
убікта (К.), охто (Т); оікта, осікта (Н.S.) [хосікта (От.) хобікта (С.) S.] - ноготь

[ōсікта (И.Х.) - птица, коготь, звезда, копыто
ōсікта (М.) - см. ōсекта (Б.) [звезда]
[осікта (Н.S.) - звезда] ав ōсекта
осікта (Н) - см. ōсекта [звезда]
осіла (Н) - теперь, довольно
осін (М) - кукодзика, рука [нога, копыто] см. äсін (И.С.)
осінаң (М) - сегодня [i.e. осі+інаңі] < ♂ ♀ озарять, излучать
осічча (Х.Н.) - искра [глагол] [m! искры костра, искры от кузницы, искры от etc.]. см. осінгхакта (Н.S.)
осінціра (Б.) [= осін ціра - употребл. только в смысле] - "ничего"
осінгхакта (Н.S.) - см. осічча (Х.Н.).
осінбäн (Бр.) -
осінін (Х.Н) - см. осін (М.)
осісіснун (Бр.) -
осітікон (Н) - теперь [сф. осі], осіткон (Н)
осітконті (Н) - отныне [сф. осі]
оскāкі (Б.) - вдоль
оскäңамі (Б.) -
оскін (Б.) - рел. ручка впадающая в нарты. противн. тяжелой ручки [др.-осм. амасар. ← амаскаікі].
оскуно (Б.) - теперь [i.e. осінкуно]
[осок (Н.S.) - печь [ocak (Т)]
осōка (М) - парей [Бур! осōка].
осокобора (Бр.) -
осоколо (Н) - пхать за хлыбот.
осоңгі (Н) - оглядываться
осоңгно (Бр.) -
осоно (Бр.) -
осу, äсу, öсу (Б.) - подметать [сф осавун (Х.)]
осунго (Бр.) -
ōсур (М) - ремень от стремени.
ōсур (М) - веревка для стягивания чума.
ота (Б) - ~~достигнуть, завершить~~ ?
отāда (Нж) - запретить см. ōтода
ōтің (Б.) - [отпан.]
отга (Н) - отказываться
отдо (т.з.) ошибаться
отевун (Б.) [от етевун ← ете - мочь] - мощный, большой
Оті (Х) - быть в состоянии, уметь [сф. ете.]
отіjа (А) - атрпав (вчерашняя трава) [сламо (А). отъ Як!] но [Як! нег. муе (буе.) устар]
отірg'jаja (А) - бросать вилами ‖ атрпав [Як! нег. атырцах - вила].
отірg'jаji (?) (А) - авгудеть [сф. ↗]
откі (Н) (А) - брать смарк. отца (Н); отец моего мужа.
ото (М. Б.) - кончить, перестать, прекратить (ōтò) (М.) - завершить, достигнуть (Б.)
отоб (Н) - стойбище [Як! нег. отӱ - стать стоянка] см. оток (И.С.) [Бур! С. отоқ.] [палашка, крыша погреба]

отоўон (м) - сѣдло [!отоўон ef. отоўен]
[отоханен (н.S.) - удобные, гостинка [утунё (Ог.)S]
[отоk (н.С.) - палатка, юрта [Бур! С. отоk.]
отоку (Бр.) - осѣ.
отолі (н.S.) - понимать [отолі (Бр.) S.]
отомунон (Бр.) -
отон (н.S.) - сосудъ, посуда дерев. [ото [о)(б.)S.]
отор (Бр.) -
отовло, вір (Бр.) -
отоw, ötöw, етеw (Б.) - подстерегать
ōтуве (Б.) - оводъ большой, желтый
оӯ (Б.) = ау - спускаться см. ōв
оўа (л) - лугъ, ровъ
оўлкані (Б.) - впередъ, поперекъ пут (параллельно пут).
оўескакі (Б) = цунтікакі (Б.) - впередъ ко мн.
оўте (Б.) - см. офса [легкое]
оўтö (н.S.) - см. офса [легкое]
оўwеї (Б.) - дѣлая [промышляя пушнымъ].
ōв (н), овілі (н); ow, ову, оwу, оӯ (Б.) [oje, ojo (Б.) - по вогул] ауў, ау (Б.) [см мешать] [т! В, спускаться вниз] <
оваку (Б.) = аваку (Б)
овабе (Б.) - распутье двухъ дорогъ [= дівгір (Б)]
оварā (Б.) = аварā см. оварабтура
оварабтура (Б) - изголодаться, см. аварā, оварā, оворā, оворабтура (Б.).
оварʼе (н.Б) - баракъ, оварʼі (К.), овʼір (х)
оварʼі (К) - см. оваре
оваргім (Б.) - стоять юртой днемъ [ногою идти; мѣтомъ] см. оворгім
овдіргі (н) - разбить, разрушить, овдöбо (н) [см. обдо]
овдіро (Бр.) -
овдöба (н) - см. обдо
овгідадун (м) (А) - по сю сторону (м), ближе (А.)
овбʼіва (Бр.) -
óвбу (Бр.) -
ові = уві (н.С.) - немного, мало
овʼі (н.Б.х.А.) - играть (пвх); тратить, терять (Б.) <
овірі (х) - находить
овіл (н.х.) = авіл, ауе, авуе - распухать, нарывать; овуе (н) [т! R обö (Г) - тогать; <
овілаcані (н) - весна
овілі (н) - см. ов [спускаться].
овʼін (Бр.) - см.
овір (х) - оваре [барсукъ]
овіскі (н) - кл, [направленіе]. <
овіскіто (т.г.) (н) - предвигать
овіскокі (Б.н.х.) по напр. колить, навстрѣчу (н), вверхъ (К.Б.) = овіскакі (Б.)
овʼівай (м) - дешево, мало
овван (А) - созв. Бобыт. Медв. пдша owван (К.) геован (л), öгвін (н)
оврі (н) - спускъ, падѣніе долгій, обрывъ.
овöл (Б.) - соединяться дорогой [= авалы]

овоцкі (Б.) - см. евецкі
овора (Б.х) - см. авара
оворгім (Б.) - [стоять табором] см. оворгім см. оваргім
оворі (н) - обувь зимняя мужск. мохнат.
оворко (Б.) - притворять ворота = овöрко (Б)
овöскі (Б.м.д.) сюда [теченіе] см. овіскі
овул (н) Б.м.А. - см. овіл
овудадун (Б.) - эта сторона
овулда (Б) вед. - предвидѣть [предотвратить?]
овур = оwур (Б)
[овур (н.С.) - пазуха, грудь = увур (н.С.) [Бур. С. цыц] см. овур (Б.)
овур (Б.) - подолъ [ef овур (н.С.)] см. авур.
овур (Б.) - вскипѣть, вспылить, вскипѣть, разсердиться, взорваться [ef. ауур. (парт.)]
овурда (Б.) - нести въ подолъ [ef. овур]
овургім (Б.) - см. оворгім
оwгалін (Б.) - по сю сторону, ближе колить
оwіббей (Б.) - напрягать, напрячь [e.g. двигать]
оwкадун (н) - коса [орудіе] [ef. кадур].
оwкора (Б.) - полынь, угощеніе покойника.
оwван (К.) - см. овван [see Бобыт. Медв.].
оwта (А) - см. офса [легкое]
öwтʼіва (К.Б.) - см. офтіва [ребро]
оwӯ (Б.) - см. ōв
оwу, (Б.), см. ау, ближе колить, по сю сторону.
оwуга (Б.) - снять со спины [e.g. рукав]
оwумкакі (Б.) - по цыгански. [т!]
оwӯн (х) - мука см. оӯн, овун [ef опа (н.S.)]
оwӯнкакі (К) - вверхъ на хребетѣ
оwурка (Б) - дарить [=? оурка]; провожать, прощаться [ef. оворко]

84
1020.
9961.

[öбölla (Т) - см. офтіва [ребро].
öді (н.S) (Б.) - мужъ, супругъ [ef т! В. самит.!]
[öді коссікір (Т) - мышаю [?]
[öдін (н.S.) - см.
[öдö (н.S.) - кончить [т!] [öдöнö (ог) S.]
öдöл (Б) - см. öдал [идти продать]
[öдöл (н.S.) - тистіть [öдöнö (ог), хöдöгу (б.) S.]
[öдук (Т) - см. одук. [отсюда]
öдан (Б.) - [= одан отъ ō] - идти, ходить, см.
[öргі (н.S.) - кольцо, петля [ring, hoop].
[öргöнго (н.S.) - см. оргі
ғöглін (н) - [see Б. Медв.] см. овван
öгліткан (н) - сов. Мал. Медв. [ef овван]
[öгölö (н.S.) - высшій [superior].
[öіцö (Т) - понимать [Як! нек. öігö]
[öігöн (н.S.) - душа, существо, дыханіе [т!] [ef ерген] [öргö (б.) S.].
[öінкун (л) - дешево [см оіткун] см. онім
20 öріктö (н.S.) - см. орі [звать]

[öjoxi (H.S.) - см. ерекʼі
[öjöxi (H.S.) - см. öjoн-кʼі
öкі (H. x.) - востокъ
[öкі кто (H.S.) - четыре [осікта, окігса (Т), öкукєjö (Т) хöсікто (б) S.] [т! 4. четыре].
[öлак (Т) - см. улок [край]
[öлöн (H.S.) - крыша [öлöн (б.), öлöврі (Ок.) öлöн (to cover) (Т) S.].
[öлöнö (H.S.) [(Ок.) S.] - палецъ
[öлöci (H.S.) - елбъ [купаться].
[öлöci'iм (H.S.) - поплавокъ [?] [float bol.]
[öлöjка (Т) - занавѣска, пологъ
[öлко (H.S.) - поздній [late].
[öлö =ele (H.S) - [öлö (б.) (Ок.) S.] [т! 4]. - готовый [довольный, достаточный об. S?]
[öмгун (H.S.) - назв. р. Амгунь [хöнгун (б.) S] [т! 2]
[öмö (H.S.) - см. омо [приходить].
öмöгагі (Н) - омоген [сердце].
öмöкі (Н) - кость бедренная [сf. умукі]
öмöргі (Б) - [вернуться] см. оморгі
öмта (Б.) -
[öмугдö (H.S.) - животъ, брюхо [öмугдö (Ок.) хöмдо (б.) S.]
[öмугу (H.S.) - [принести] см. öму
[öндöji (H.S.) - промахнуться, ошибиться [т! 3]
[т! S. endexи] [fail, mistake]. см. ондо (Н) [см. енде (Н) - промахнуться]
öңґан (Б.) - см. áкган [сколько] 3
[öнгтукін (H.S.) - пустой [т! 20]
önім (М) - см. онім [легкій]
önöкʼі (К.) (Н) - кожа (К.), футляръ для 'органчика'
önöкʼін (Н) - никогда
önуку (М) - см. ону [летать]
[öнгöнімö (H.S.) - весьма [very].
[önунön (H.S) - больной
[öптіlö (H.S.) - см. öртіlо [ребро].
öрā (М) - разсказывать, бесѣдовать
öргʼідуңда (Н.) - нижній міръ [сf. оргу, оргі] см. öргіскі (Н).
öргʼіl (Х) - бакъ (♂).
öргʼіla (Б) - внизъ, подъ, [сf. єрген, оргіla]
öргʼіндун (Б.) - внизу [см. єрген, оргієн.]
öргʼіскакі (Б.Х.) - внизъ [см. öргіскі єн.], подъ землю, съ обрыва
öргʼіскі (Н) - см. оргідуңда
[öргö (Л) - гусь горный
öрʼіна (М) - [звать] - см. орі
öркʼі (Н.К.) - штаны см. єркі
öркі (Х) - подмашивать (рукою).
öрко (Бр.) -
öрöкі (Х) - см. єрекі (лягушка).
öро кто (Н) - пробовать
öру (М) - см. ору [плохой]
[öрўlgі (Т) - радоваться
[öрўн (Т) - лопатка для сѣна съ ремнями.

** [кит! фа 法; Корейск. рöр ? Древне-кит. fap. Schm. стр. 51

[öci (H.S.) - см. осі [телеро]
[öсін (H.S.) - см. осʼін [рукоятка]
[öсін (H.S.) - мягкій, нѣжный [S. etymol. - сочный - mg! ese, Luč-asui etc.]
[öсінöсі (H.S.) - нужда, бѣдность
öсʼіпкāт (Б.) - никогда [сf. осі]
öсур (Б) - внизу
öтє (х) - не долго въ сидячемъ [см. бтє]
[öткан (Т) - см. уткан (пальма).
[öтöці (Т) - урда оленья
[öтöjöн (H.S.) - кончить [см. єтє] [öтö (Т.) S.]
[öтöнla (H.S.) - складъ, провіантъ
[öтöу (H.S) - красить, смерекѣ [см. amawy]
[öвöjöн (H.S.) - худо, скверно
24. [öвöскі (H.S) - [туда] [см. овоскі]

10045

пабун (Б.) - дисциплина, порядокъ по веденій [т! 5. госуд. законъ, т! Sp. правила обращенія фигуры на йайма] **
пага (Н) - сомостроить на собаки [сf пагáлан]
пагä (Б.) - расходиться со сѣдбы, сокращ. [т! 5 разойтись]
пагáлан (Б.) - распутье, раскид. вода дорог
пагемʼі (Н) - охотиться на дикую въ пагѣ
[пага (H.S.) - пана (H.S.) - окно [пава (Ок.) (О), (б.) S.] [Gilyak! S. пах] [т! 6]
пāхан (H.S.) - зеркало
пай (Х) - карта [т! R. (шāсн, йāй) (дунг.)]
[Кит! сл. пай [打 VII 牌]
пай (Б.) - дѣлать [Кит! пай-за] = пайаґі
пайві (Б) - мудрый, умный, ловкій [Кит! пай]
пајев (Х) - играть въ карты. [сf пай-карта]
пака (Н) - пахать [Рус!]
[пакчін (H.S) - хозяинъ? [master.] [пакчі (О.) (Ок.) S.] [пакші (Сб.) S.] [т! 7]
[Кит! рин(к)-ši, G. 9372, 9992]
[пāктірāнā - стирлять [сf покгроwн]
[пāктірāй (Н.С.) - см. покгроwн]
пала (Б.) - стирлять въ "пятно", [сf. пала (Тун. Буреин.) - стирлять вообще.].
[палан (H.S.) - полъ, полость [пала (б.) (О) (Ок.) S.] [Gilyak! S. пал] [т! 8].
палда (H.S.) - доска [plank, deal]
пали (Х) - см. бали (Б) [сильный].
паппіпі (Л) - короткій
панаго (А.Н.) - носилки: доски съ ремнями для помѣщенія на спины котловъ и оленя добычи съ антропом. назначеніемъ.
паңґ (Б.Х.К.) - сердиться [т! 3] [Кит! фан]
[паңґá (Л) - куликъ
паңґна (Б.) - ударить [бардабанъ о деревѣ, магн. дѣйств.] [т! 9 болѣть, колоть, пизать Кит. фа]
паңго (К.) - назв. руки, [праш. Амура въ С.З. Маньчжуріи.

паньсе́н (Б.) - спокойно, безмятежно [m! ← Кит!]
пантерелен (Н) - осока
[парга (Н.S.) [blockhead] [nara (or.) S.]
пäсä (Б.) - дело, средство, умелое, искусство
[m! Sp. фраза] ← Кит! фа-за
пасе́ка (Н) - высокий
пасе́ві (Н.С.) - раздвинься
пасіна (Н) - тянуться, шуметь слегка [m! шить, задними ногами]
паска(тг) (Б) - лягать [m! ляг(ать) осколь]
пасс (Н) - лобушка, вывоть
тяжелого обуска дерева (дуплист. ; дуплян.)
пасті (Бр.Н.) - пасти [Рус!]
пастух (Бр.) - пастухъ [Рус!]
паталока (Н) - потолокъ [Рус!] [см. поксе
пауксе (Н) - мять больной нз кожсан. обрядковл.
паукседа (Н) - играть в мячъ
паварня (Н) - "поварня", лат. юрта госпд.
(Н). [Рус!]
пе'ега (Х) - давить [см. пöнгсöку (Н.S.)
пеїсе (Б.) - горшокъ глиняной [Кит!]
пе'втана (Б.) - кит. кущаше, родъ галушекъ
[пехірін (Л) - окно
пе'рчатка (А). перчатка (с пальцами) [Рус!]
пе'сок (М) - песокъ [Рус!]
пеңгвама (Б.) - дом съ дымом/сп. потолком
[m! R. фэн потолит] [Кит! 木 пэң].
песке (Б.) - мять, топтать [m! ← потираю ногами]
[пеутірбін (Л) - см. пок'тирожн
пін (Б.) - полно, совершенно [m! плотно! фиц-семе!]
піс! (Н) - междом. : обыч. высмеять. [онопатоп.]
пїса (Б.) - бесстыжий [?? ← непорядочный блядь]
пїса (Н) - давить ягоду [е.g. голубиц].
пїтух (М) - петухъ [Рус!]
плат (Н) - платокъ [Рус!]
поңан (Б.) - ракета, кит [Кит! пао-пан]
погай (Б.) - постель [Кит!
понїргі (А) - см. посїргі
[покгі (Н.S.) - кривой, согнутый [cf
покгоко [m!]]
поксе (Н) - см. пауксе
поксіе (Б.) - [вяскогить ?]
покгран' (Н) - сиротлять [cf покгирожн]
покгрона (Бр.) ← см. пöктірö (Н.S.)
покгирожн (Н.Бр.), пöктірä (И.С.), пöкгіравун (Н.S.), пїутірідін (Л), пакгірäун (Ам. Т.) - рукое ? [Кит! bao....]
пол (Н) - поль [Рус!]
[полахіві (Н.S.) - кричать, плакать [cf вопиющая нагота; отстранить нагота]
поло (Б.) - совершенно, начисто [m!]
полоца (Н), - полозья [Рус!]
понту (Х), пунту (Х) - рога туры, "панты"
пор (М) - священникъ, попъ [Рус!]
пöпі (Л)
[пöпі (Л) - см. пор

[порїг (Т) - раздвинь
[порох (Л) - порохъ [Рус!]
порока (Н) - место (воевщ)
пороко (Н) - устанавать
[порошколон (Т) - нюхать, пахать
пос (Н.S.) - черезъ, сквозь [Нгиндн]
посі (т.г.)(Н). см. посірга [отдирать, отрывать]
посіга (Бр.)
посірга (Б.) [cf. посірбуро (Б.)]
посіра (Н.Х.), посірґі (А), посі (Н) - отрывать, лущить, дергать, отрывать, лопатка
посірбура (Б.) - длинный сякн.
[поскöгöн (Н.S.) - толкнуть, ударить
[пота (И.С.) - мышка [Бур! С. ита]
пöўтун (Б.), пуктуе (К.) - бродяга, золотопромышленникъ, китаецъ [Относ. только к Кит! и самой нарыз.] [Кит!
[пöктіравун (Н.S.) - см. покгирожн
[пöктірö (Н.S.) - стирала [cf. покгран, покгирожн]
[пöктірö (Н.S.) - см. покгран'
пöнгсöку (Н.S.) - горшокъ глиняной см. пеїсе
[пöнгсöку (Or.) пöнгсö (G.) S.] [m!]
[Кит! рöн-зи G.8850. 12317]
проксан (Н) - рем s.? [m!]
простокіша (М) - простокваша [Рус!]
пў (Б.) - самое жаркое время года (9х3дней)
[заимств. из Кит!]
пучў (Б.) - прокать (водой, ртом) [?m]
кашл. синверж. мокр.; харкаю ?
пуд (Бр.) - пудъ [Руе!]
пугäї (Б.) - связать [Кит! пу-гаї]
[пуілтаніа (Н.S.) - внизъ [down.]
пуктуе (К) - см. поўтуе
пул (Б.) - дуть, пушить [m! R. пулй. Дб. дуть, играть на флейте].
пула (Бр.)(Т)(Н) - пуля (Бр.)(Т), свинецъ (Н) [Руе!] см. пулен (А)
пулахеівї (Н.S.) - отрогивать, рагать = palaxijö
пулен (А) - см. пула
пулта (Б.) - плевать, харкать [m! реать, дать о плевать]
[по пöлін похаркивать, плевать]
[пулме (Н.S.) - пьяницомъ [on foot]
пулвана (Н) -
пунгку (Н.S.) - шаферъ [пунгку (Б.) понгко (Or.) S.] [m!]
пунунукан (А) - рога гальян.
пунта (Бр.) - дединъ [Рус!]
пунтну (Х) - см. понту
пур (Б) - черезъ [рпку, тор, равнину, мено рогат.]
пур...рур (Б.) - ономатоп. звуки ломанья сирпль.
пуракі (Л) - поморникъ [stercorarius]
пургі (Б.) - дуть, раздувать [m! пылевая буря, пылевой смерч]
[m! носить, разсылать
этну, уносить стихия. место, место]

пургун (Б - счастье, удача, удача [mn! Sp.]
пусірга (Б.) - см. посірга
путіli (Бр.) -

рамарбу (Н) - дарить [с] іратаца, іратарбу.][mn!]
ран (Х.Н.А.) - гладкое место, удобное для стоянки. [от орон ?] см. аран (Б.) [ьн]
рāста (Б.) - рагать [собаки]
рē дун (АН.) позъ (А.), сзади (Н)
рейнун (Бр.) -
рʹјококлo (Бр.) [ʹєрʲjo]
ромогдо (Н) - сирпла свистящая
рубахі (Т) - рубаха [Рус!]

(И.С.)
сā (ОЗ)(Н.S.), ха (Т)(Л), ха (Т) [сā (Т), сāмē (Ог.) сарамбē (Б.)[m!] - знать, быть осведомл. быть в сознании. [при судорж. сохран. долгота] [mn! R сана || сана думать].
[сʹā (И.С.) - жевать, см. се
саданака (Б.) рел. - обмочить? подмять верхн?
сāду (К.) = себу
сагарʹі (К.Н.А.) - кабан на 2 году (К); олень на 2 году (А); олень жив 2 лета (Н)
сāдар (К.) - масть: темнокарий, темно-сиро-карий [как мы]
[сагʹіга (И.К.) см. саңіга [сорока]
садун (Б.) - свадьба (выр. между собой ♂♂) [m!] [mn! R. садан || садун] тряпка].
сāңā (Б.) - птица, сплая сова [лунь?].
саңá (Б.) - полого место близ перевала.
саңаавдей (Б.) - собств. имя ♂ [вспахать]
саңʹе,нʹі (Бр.) - сажень [Рус!] и [саңсні (Бр.)]
саңʹіа (Б. ♀ трансл.), саңіга (Б. ♂ пр. сл.) сагʹіга, сазіга (И.С.) [m!] - сорока.
[сага (Н.S.) - воротник [сага (Т) S.]
[сāгāф, сāгāр (И.С.) - см. сōгōб, сōгō, сōр (Н.S) [собо (Т), сōфō, сōбу (Б.) S.] [m!] [сf. Як! нек. кіс сāрба - кушать] - соболь
сагда (Б.) - старик, старуха [сf. сагʹі]
сагдан (Б.Н.) - стариться [сf. сагді] [m!] сагдана (И.С.)
[сагдана (И.С.) - см. сагдан
сагданакан (Б.) - старичек [сf. сагді]
сагданʹі (Н) - старики (живые) рода [сf. сагді]
сагді (ОЗ.) (И.С.) (Н.S.) - старый (в возрасте) (о людях и животн.), иногда старики [m!]. [сf сагдан, сагда, сагдана, сагданакан, сагданʹі]
сагдікікан (Х) - медведь [сf. сагді]
сāгʹі (севен) = одін (сывын) - [сf. согʹі] один 76 пальчиковый [вторая, смерга].

саңана (Х) - почитать
[саханан (Н.S.) - сибирская сойка [= сакаман] [сапана (Ог.) S.] - Solmo taimen. [сf. Ян! сакана - рабочая с.т.].
[саігау (Н.S.) = песчаный берег
сáйңʹіган (Бр.) -
сайка (Б.) вар. - сајака
сайкан (Б.) рел. - good, well [Ман!]
сайлавун (А) - сито
[саімукта (Н.S.) ~ см. сарамукта
{саіва (НДИ.С.) - амбарь на поисках
саіва (Н)(И.С.) (Н) - класть на [сайву]
сајака (Б.) - место в тайге без леса. (нез.д) см. сайка (Б. вар.)
сајанга (Н.S.) - соединяться [Сараңго (Т) S.]
саji (Н.S) - стыдиться [to be ashamed].
сак-сак! (Б.) - ономатоп. [подража. сороке.]
сāкā (Б.) - стелить постель [m! Стелищ] [сf сāктā (И.С.)][сf. сокпувун]
[сākā, уākā (И.С.) - прямо [Бур! С. seke, seke]
сакал (М). борода и усы [Бур! ?.hакал] [см. гургакта]
саколту (М) - дрофа [Бур! hакалту]
сакāнім (Б) рел. -
сакар (Н) - сахарь [Рус!]
сакасун (К) - рыба губарь
сакі (Н) - ждать, хлопотать
сāкі (Н) - грязный, мутный
[сакʹівга (И.С.) - блестеть [Бур! С. sakelna] [m!]
сāківā (М) тяжело дышать [от удушья]
[сакʹівган (И.С.) - молния [Бур! С. sakelgan][m!]
сāкса (Б.Х.Н) - кровь [сāкса (Х.)][m!] см. сāкса (М) (И.С.), сōкса (М.).
сāксā (М) (И.С.) - см. сāкса
сʹаксʹа (Б.) - имя собств. ♀
[сакса (Н.S.) - гробь
[сāксуру (И.С.) - трясти [schütten] [m!] тащить, трепать, мерзнуть]
[сāкта (И.С.) - см. сāкā (Б.)
сакта,дукін (Б.) Акц. -
сактар (Н) - заклеёнуться
сал (Н.Б.) - узнать [см. сā]
сāла (Н) - "проч", свадьба
[сāвā (И.С.) - см. сева
салаңʹа (Б.) - заговариваться, бредить
[салагаї (И.С.) рел. - налево [Бур! С. balaga]
[сāлāтā (И.С.) - [меч] см. севеме
салан (Н) - сопать
[салангхі (Н.S.) - идти вверх по воде [сf. соlо] [соlокі (Ог.), сolі (Б.) S.].
салāська (А) - санки для перев. груза сзади [Рус!]
салгʹі (Б) - петля дерев. для вьючки [Даур. слово]
салдáн (Н) - имя собств. ♀
сʹалга (Бр.) -
сali (Б.) -

салк'ӣ (Х) - см. сі́лкі [моль]
>сална́ (Х) - см. сі́лна (Б) [орнамент на кафтане, разрезы]
салта (Н) - солта (Н.С.) - кулакъ
салту (Н) - бить [куда кому?] [ср солта]
[салӯ (Н.С.) - отдалиться, раздвинуться [Бур! С. salanar], см. салу (М)
салу (М) - см. салӯ
>сайагі́р (Б.Н) - назв. рода [мскрод на р. Ангара. (Н.Б) Хингаламъ Мерген; быть оз. Байкалъ; в Керженск. таёжн] см. самагі́т (М), самаjі́ℓ (Н.S)
самагі́т (М) - см. самагір
самаб'і́ (Н) - мыть [ср саталкі́ (А)] ставить мятку
самаjі́ℓ (Н.S) см. самагір
самалда (М) - шаманить [ср. саман], самалді (Н), сата (А), сапда (Б) [т!]
самалді (Н) - см. самалда
саталкі́ (А) - ставить мятку [олень, дорогу]
саталкі́ (А) - мятка [олень и вообще] [дорога]
сама́н (Об.) (Н.S.)(Н.С.) - шаманъ [т!][с'аман (Н.)] [мама (Ог.)(Б.) S.] [Скскр! śramana].<
саманї гевані ілга (Б.) - свастика как шаман. кусп. [= атакандебі] - орнаментъ
самасік (Б.Н.) - шаманский кафтанъ [ср. саман]
самда (Б.) - см. самалда
самдана (Н) - частой? густой?
самгатеjа (Б.) Рел. - выпить лишь для духа: горечь видна рыба, см. самбаі (Б)
самбаі (Б.) - см. самгатеjа
самка (К) - натереть полозь, износить
самкі (Н) - изнесить, истереть [ф. см сомкі (Н), самка (К)]
[самні (Н.S) - закрыть [to shut; to close]
самнакан (Н) - гладкое [вытертое] место
самні (Н) - проводить
само (Н) - плохой, злой человекъ [т!? R. само ‖ самаку - безбутный, etc.]
самуру́ (Н) - мыть [?? т! освобождаться отчего etc.]
[сан (Н.С.) - см. сен [чукч. густое]
[с'ан (Н.S.) - = сонту; ловушка на соболя.
с'ана (К) - жабра (рыба), санга (Б.) <
самаӣда (М) - вздохать ‖ см. сангані (Б.)
санана (Б.) - починять [ср. сана - дыра]
[санар (Н.С.) - см. санбар
[санга (Н.S.) - плыть
санга (Б.) - см. с'ана.
санга (Н) - буравить, делать отверстие
санга (Б.Х.) - дымить, обкурить, обдымить
санба (Б.) [ср. сангн'ан] [т! курить, дымить]
сангані (Н) - см. санана
сангар (Н.S.) - дыра, отдушина
сангнін (Б.) - дымокуръ [ср сангн'ан]
сангн'ан (К.А.Б.Х.), санаан (Н.С.) сангн'ан (Н.S.) [сангна (Б)(О) S.] [сагна (Ог.) S.] [т!] - дымъ

сангнан (Б.) - дырка для отпускания рабочих дней [= санбур] [ср. санбар]
[сангн'ан (Н.S.) - см. сангн'ан
[сангувінін (Н.S.) - гнилой
санбар (Н.К.) - сангар (Н.S.), ханнар (Т), [ср ангара (Х) - апиs] [сангар (Т)(Б.), сангаli (Ор) сапга (Ог.) S.] [тт! S. анаго [дыра] — дыра <
санб'і́кан (Н) - загубрина [дыра] [ср санбар.]
санбі́р (А) - зарубка, отпускъ на мятникъ-бирку. Зарубки у весенней помочи для весла. [ср санбар.]
санбі́р (Н.) - холодно (?) [дыра?]
санбуні (Н) - сибирь. плод ♂
санбую (Б.) - см. сангнан [бирка].
сані (Б.) - пятка сырого [оленья] [в противоположность тыльнику - гі́ві́ӧр]
санкін (А) - петли (на олонцах)
санкі́ра (Б.Н.Х.), санкра (Н) - обкуриватель, "богородичная" (Н). [для обкуривания] (от heather)
санкі́ра (Х) - обкуриваться санкі́ра
санкі́равеі - саравеі (Б.) - привязь при малом сёбом (Аунекен каф).
санкта (Б.) - обонять запахъ санкі́ра [старинное слово] Рел.
[санаан (Н.С.) - сангн'ан [дымъ].
санті́ (А) - плотъ.
[сапуӓку (Н.С.) - медвѣдь
[сапкана (Н.С.) - хватать
[санкі (Н.S.) - китайск. полозки для гроба [сабрі (Б.) сабу (О) с'арai, сапуі (Ог.) S.] [гарту (Т.) S.] [тт! S. сабха] [т!] [ср сарту (Б.)]. [ф танкі (Н.S.)] [см. [табка (Н.)]
[сантік (Л). - шуба
[с'апун (Н.S.) - пушникъ [с'апту (Б.) S.] [т!]
[сар (Н.С.) - гайка [тт! С. Fasienart].
сӓр (М) - место между лопаткой и холкой [первые позвонки] [Бур! ẖär.]
сара́ (Б.А.) - мазать кровью выпустить. для духа; приносить жертву.
(сарагу (Б.) Рел. - сходящий [т! знающий, знающе, понимающе]
сара (Х) - см. сіра [лицо]
сараба (Х) - вавароки изъ подъ супа.
сарай (Б.)(Н.С.) - игреневый, сивушный масти [Бур! С. sâraе] [т! сарыо].
сарату́кта (ХА) - брови (А), [ресницы (Х.); сарті́кпіа (Н.С.), сарі́тукта (К), харі́мта (Т) [ресницы], [брови] > сарі́мі́кта (Н.М.), сарі́тукта (Б.), саракукта (А), харамті (Л); саітукта, саіттен, сајетта (Н.S) [сарі́м'і́кта, сам'і́кта (Ог.), сармі́кта, сармакта, саретта (Б.) S.] [тт! R. сортос ‖ сортоосун - ресница] [т! ресница] [Бур! с. surmosa]
сара́на (М) - "сарана" [Бур! с. surmosa]
сара́нкі́ (Н) - короб цилиндр. вокруг, берестя

саранчі (Б.) - очки предохр. от солнца вогнутые сзади стекла [тт! R сарбагі‖саражі повтсв для вещей с. вмест на 4 этажах; эксп. гл. сорт][т!] сбоку, жел. вагона, конструкц для закрепл гвоздей закрепка. [cf сарба]

сäравéй (Б) рел. - отпускающий [от сä; сäра-]

сарба (Н) - задницатый [cf саранчі]

сäрбä, сäрбі (И.С.) - плавники рыбий [т! Бур! С. serbē]. см. с'арба (К.), ċар'бан (Б.)

с'арба (К) - плавники спинной [см. сäрбä (И.С.)]

сарбак'і (Б.) - коготь (вообще). [cf. серbак'і (Б)]

сарбакта (К) - носок, передок обуви

ċар'бан (Б) - плавники [у рыб][см. сäрбä]

с'арбара (Бр.)

с'арбâсо (Бр.) - показывать

саргакта (Б.) рел. ветошь, сухая трава [на ногах]

сäр'і (А) - знакомый

сäрі (М) - проснуться, сере (Б.), сеjу (Н.S.) [сäрі (Т) S.]. [cf сäр'ів (М.) - будить]

[с'арі (Н.S.) - войско, армия

[сäрі (И.С.) - расти [Бур! С. serepep].

ċар'і м'і кта (М.Ж.) - брови и ресница [см сарамукта]

сар'і мукта (Б.) - брови и ресница [см. сарамукта]

сäр'ін (Б.Х.К.) - свадьба [т!]

сäрінте (Б.) - свадьбу устраивать [т!] [см. сäр'ін]

сäр'ів (М) - будить [cf. сäр'і]

сарлук (М) - буйвол

[сартакта (И.С.) - носовое кровло]

сартаl (Х) - медведь ♀

[сарт'і кта (И.С.) - ресница [см. сарамукта]

сарту (Б), с'ерту, серту (Б.), сарпукан (К.) палочки китайск. для еды [cf. сапк'і]

сарпукан (Х) - см. сарту

сарпула (Б.) - захватывать пищу китайск. палочками для еды [cf. сарту].

[саса (Н.S.)[(G)(Or.)S] small shot [дробь?]

ċаċа (Х) - дробь

сасакаl а (Х) - ударить по мышу [cf. сäсала]

ċäсаʼla (Б) - хлопать руками, вспугнуть [cf. сасакаl а (Х.)], дать пощечину [т! дать пощечину].

[с'ата (Н.S.)[(G.)(Or.)S.] - сахар [т!] ← [Кит! ša-tang G. 9624, 10773.] см. сатан (Б.Х.)

[сäта (И.С.) - колебаться, задерживаться [Бур! С. sâtanap]

сатан (Б.Х.) - см. с'ата (Н.S.) [сахар].

сатімар (А) - медведь ♂

сатïні (А) - XI мес. года [Як! нек. сäттjнjі]

савакі (Б.К.Х.) - вместилище для духов; сосуд в кот. хранятся ↑; Ван духи вообще [вопросительный термин бурятский] см. севекі (М), сäвакі [? cf. сева ← севен]

[савар (И.С.) Fogelzehe [Бур. С. sabar].

сäвас (А) - домашн. вещи: посуда, платье; женское имущество

[савда (И.С.) fliessen

савl а (Б.) - принять севен'у (шаман. духу).

севу (Б.) - признать, узнать, быть понятным

сан (Н) - веселиться, смеяться, быть веселым

санкат (Б.) - игра [закрыв. лицо маской и предлагают узнать кто поднял]

се (Х.Н), сē (Б.); сä (И.С.) - жевать

[сē (И.С.) - см. се (Х.Н.)

себу́ (Б.) - учитель - шаман [т!] [кит! Зах. ши-фу]

сēдана (Б.) - гусь большой

сēнта (Б.Х.Н.) - секта (А.Х.Н) - кусить, палочки, вера, кустарники [cf. сектакан, сектаs etc.

секта (А.Х.Н.) - см. сēкта

сектаs (Н) - острова [?] [кустарники ? С.Ш.]

сектакан (Б.К.А) - ветка и см. сēкта

сектаlіs (А) - место покрытое кустарником.

сентедукін (Б) рел. - болезнь подъ сокотун.

[сеla (И.С.) см. сіеа (зскарить)

[сеla бі (Н.S.) - бояться

[сēлавун (И.С.) - см. сівавун [.рогатка].

[селдун (Н.S.) - серый, ушной конец [= селдоун

[селкі (Н.S.) - см. сівкі [мать]

сēлкʼі (Н) - мясная ряска

сēлкʼі (Б) - см. сівкі [мать]

[секʼінʼі (Н.S.) - брешка

селна (К) - см. сівна

[селу (Н.S.) - мать

сēмʼена (М) - плоть, "семена" [Рус!]

сēмук (Х) - зуб коренной

семума (Н) - молчаливый, грустный

сен (Н.Х.А.)(Н.S.)(И.С.), сʼен (М.Б.К.Н.)(И.С.), сін (И.С.) [сän, сен, сʼен (Т.), сʼан (Б), Сʼjö (Or.) S.] [тт! R. сенці‖сенді ушко][т! мон. ушко] [т!] - ухо

сʼен (М.Б.К.Н) а-с см. сен.

сен(а), сіна (Б.) - траурное платье [т!]

сʼеңа́ (Б.) - рама, кровля сома, высушенная дл. ок. 50-60 сант [Его шкура вытянута на пяльцах для отгонных птиц] [cf сеңган]

сʼеңкан' (Б.) - простудиться // см. сеʼган (Л.)

сеңган (А) - намять [Як! нек. сäаңан намять] <

сенкан (Н) - ушко у ведра и т... [cf. сен]

сеңшан (Б.) - доктор кит.; образованный (грамотный) [тт! R. сäншең - учиться] [кит! 儒士]

сента [adile] - (Б.) -

сʼēнту (М) - бедренная кость

сʼептун (Н) - полочка для пороха [у ружья]

сēптун (Б.) - наушники

сʼер (Б.) - шить [шить? помогать?] [т!] нитка, узор]

сʼерá цʼергї сьбьн (Б.) - дух шаманский [cf. сʼера]

сʹерā (Б.) - радуга, см. сʹēру, сēрун (Н)
сʹера = сарā (Б.)
сʹера (Б.) - сірáˊ [лицо]
сʹēра (Б.), сēрран (К.), сēранʒʹiℓ (А)(К), сēран (Х)
сʹēран (А.К.), серранˊ (К.), сēранʒʹiℓ (А)(К), сēран (Х)
сēранʒʹi (Н) - зеркало для лица
сʹēрāн (Б) - [ср. аран-сʹēрāн] - почти, едва-едва
с трудом
сēранʒʹi (Х) - см. сʹēран [зеркало]
сēранʒʹi (Н) - см. сʹēран [зеркало]
сʹēранʒʹiℓ (А.К.) - см. сʹēран [зеркало]
сēрáˊр (А) - щели в бересте покрыть ею
(ягодным отваром) кот. замазывают
сʹēрасун (М) - зеркало косить остаточ. плеть
варки кисл. молока
сēрбакʹiˊ (Б.) - палица кость [ср. сарбакʹi (Б.)]
сēремʹе (Б) - гулять, познавать, принимать
жертву [т! ; гуляющий, ухаживать, посягать и т.д.]
сʹēрга (Б.) - желтый, сивый [масть] [т!]
сʹēркаˊ (М) - козел холощеный. [кавказ. kadarga]
сēрпакта (Х) - жгутик плетение из волос на
цоˆ [вплетение]; вообще веревка из волос.
сʹēрну (Б.), сēрну (Б) - см. сарну
сʹēрран (К.) - см. сʹēран
сʹēрру .... (тунгусск.) - пришить для сēру, сēвен
сʹēру (Б.) - см. сʹēрā
[сʹēрук (И.С.), сʹірук (И.С.) см. сірґі [песок]
сēрун (Н) - см. сʹēра [радуга]
[сēсан (Н.Б.) - японец [сіса (Б.) шіша (Ог.) S.]
[Gilyak! ʒ.стзем] [Ainо! шісам.] [? госсн см.].
сēута [цанґін] (Б.) - чин, санг. по назначению
сēва (А), севиˊа (Н.Бр.) - вместилище, изобр.
духа (в время умирания) ? [тт! R.
сехӯс ǀсакiбулсун, гений, хранитель, ангел]
сехi ǁсакi охранял, хранящ; сехӯл(у ǁ
сакiбул - хранить]. [ср. савакʹi, сēвен]
сʹēване (Б.) - баловница, дочь начальника, богатого
чиновника ет [сь т! Sp. ?] [Кит!]
сʹēваганца (М) - будд. монахиня [Бур. ibid. ?].
сēваˊа (Бр.Н.) - см. сēва
[севакi (Н.S.) - см. савакi
[севакʹiрук (Н.S.) - церковь [ср савакi] -
сēвēхірук (Н.S.)
сēвēкʹi (Б.) - см. савакʹi
сēґаґан (А) - хотребы ḥīґаґау (Н.S.) [ср ібін]
[ср ігаган] etc.
[сēґʹан (Л) - см.
сēбēлаба (А) - время года, сезон, дождливый
сēбēтка (Н) - бодаться, играть рогами
сēкок (Н) - подпорки на полюсах, на серогах
[тт! R. сӯхē ǁсӯjiке; тīху (Дб.) серсги]
сēктакан (Н) - см. сектакан
сēктēкан (А.) - пояс из толстой жердей [в Колбо]
сēℓ (Б.) - проснуться, бодрствовать, см. сēва
сēℓ (М.Б) не любить о ♀-ну, и обратно;
отказывать в любви, в браке

** (см. hörkö нйт. Amad.)

сēла (А.Н.М.Бр.), сēℓē (Б.), сēℓō (Х), сōлō (Н.С.)
сōлō (Н.S.) [Т.](Б.)S.], hōℓ (Т), холō (Л) [Корей!
гōℓ.S] [т!] - желтый [Кит! tie (т) G11156]
сēℓā (Б.) - см. сēℓ (Б.) - [просыпаться]
сēℓā (Б.) - сiℓa (Б) - [ехать, часто ездить]
сēℓē (Б.) - см. сēла [желтый]
сēℓē ℓan (Х) - желтизной [ср. сēла]
сēℓēтā (М.Б.) - меч малый, кашка, палаш
[т!] - [ср. сēла] сēℓiмēл. (Н)
сʹēℓēн (Бр.) -
сēℓiʷтēл (Н) - см. сēℓēтā
сēℓō (Х) - [см. сēва)
сēℓúн (Н) - крало ноздри, мягкая часть носа
сēℓúн (Бр.).
[сēӈах (Т) полоз (нарты) [Як! тек. сонӈах]
сēнкi (Н) - повиноваться
сēнун (Б.) -
сʹēнкаℓнун (Бр.) - **
сēр (Н) - доить [Бур! тюд. сāха (с.)] [гхāха (тюд.
т.ал.х.)].
сēра (Н) - вставлять
сʹēркаˌдōiн (Бр.) -
сēрē (Б.) - [просыпаться] см. сāрi (М.)
сēрēв (Б.Х.Н) - будить, см. сēрӯ (Б), сēруℓ. (Б)
сēрēнʹаро (Н) - орнамент, цветн. полоска
на костюме (торгайдi).
[сēрга (Т) - нарта [Як! тек. сыарба].
[ср сани: Бур! в.сʹēрган] [тʹēрга (Н.С) - сани]
[Бур! с ċарга] [Бур. тюд. шарга (общ.)].
сēргʹi (Н) - шить, вить
[сēркан (Л) - пояс
сēрсаӈ - сарсаӈ [сēсай чуру] ет (Б.) шелк от
шелка [ономатоп.].
сēру (Б.) - [ждать] - см. сēрēв.
сēруℓду (Бр.)
сēрун (В.) - прохлади. вытерок в время жара;
[тт! R. сēрун, сēрōн, сēрēбōн ǁ сēрiгун -
прилаго, прилагаемый].
сēруˌв. (Н) - см. сēрēв.
сʹēсʹēт (Бр.) чеп.?
сēтēт (А) - веревка и конск. волоса у ездока
[ср сiдiм, сiдiм - т!]
сēтōфкʹi (Н) - мир мирный
сēвар (А), [? сівар (А.)], сʹiвар (Б.); свар, сʹiвар
(Х) - грязь, болото [тт! R. шавар ǁ сібар
- грязь; ċавр (Дб.) - глина; шібар (О) - влажно].
сēвēкʹi (М) - см. савакʹi
сēвēн (М), сēвēӈ (Б.Х.Х.) - дух шаманский
[ср. сēва, севаˊа]
сēвух (Н) - зуб коренной
сʹiˉ (М.) (Н.С.) - желтый цвет [т! 5. желтый, синий, злой]
[сʹiла, сʹiла (Б.Х.), сʹiлá (Х.) - медведь
вайна и т.п.].
сʹi (Об.) (Н.S.) (И.С.) - та [т! 5] [тт! R.
шi ǁ гi - та] [ċi - ċi] [сʹi (Б.) (О) (Ог.) S.]

[cī (И.С.) - исчезнать [?].
cï (Х) - дарить (подъ давленіемъ обстоятельствъ) [m! -заточаю вору, задарива́ю, застаю́ю молитвой, замо́лвою в-дво|суровствъ]
cï̄ (Н.) - тишить, замина́ть [m! замивать, замивать, глазить]
cïdrali (Б) - благодатный отпаденецъ | кровн, безкровной [но не безувѣтной!]
cïgïku (К) - железн. коварзка для трубки
cïgu̇ba (А) - нагайка, бичъ, палка с ремнемъ см. gïgu̇ba (Б.К.)
cïgu̇e (К) - утка, сърая средн. разм., острохвостая
cïga (Б) - дергать (в). см. cïgö (Н.S.)
cï̄g'aŋku (Х) - древко копья, сошка, рогашка [дримка?], cïdaku (Б.), cu̇daku (К.), cu̇dakï (А) - [подставка для руки] [m! подставка для стрелы, неприцельный, прицѣлъ, неловкій]
cïdantun (Б.) - заполонъ
cïdel (Б.) - "путать" конѣ, надѣвать "пута" [путаю, треножу лошадь. [m!]
cïdesu (Б.) - шелкъ [Даур! cïdesun]
cïg'im (Б) - шнуръ с кисл. пуговки тонѣнекій, по кот. двигается совсѣмъ [turkisch. кн шнуру] [cf. cïmïm (А) [Як! Нек. cïmï-] веревка изъ кон. волосъ]? [m! веревочка, бечевочка на кот. держатъ нитки] см. cïcïm, cïdem (Б.)
cïgo (Бр.) -
[cïgö (Н.S.) -[драть, рвать] см. cïga
cïdaku (Б.) - см. cïg'aŋku
cïdakula (Б.) - снимать подсѣлку [cf cïg'aŋku]
cïdem (Б.) - см. cïg'im.
cïdïm (Б.) - см. cïg'im
ciel (Т) - грива [Як! Нек. ciäl]
cïqsïe (Бр.) - усъ.
cïqsïkun (Н), cqsïekun (Б), cïksïvun (Ох), cïusïkun (Б.), cöncïxïn, cïncï (Н.S.) [cöncïxï (Ог.) S.] - кузнечикъ [m! кузнечикъ, ковалка]
cïqsïl (Н) -
cïga (Б.) - усъ [cf cigilä (И.С.)
cïgdenu (Б) - промежутокъ времени, моментъ, время [m! время, промеж. в-то время, когда...]<
cïgdi (Н) - сухощавое лицо. ночь.
[cïgilä (И.С.) - перерывъ, интервалъ [cf. cïgdenu].
cïgila (Х) (И.С.) - мѣсто между ногой и пяткой, середина [=колѣнка] [cf. cïgdenu] (Х); промеж. интерв. (И.С.) [см. cïgilä (И.С.)]<
cïgilo (Бр.) -
cïgile (Н) - середина
[cïgï (Н.S.) - лѣсъ [гаша С.И.]. см. cïŋ'ï
cïgl (А) - страдать [для хоз. орудій].
[Cïgnajïn (Н.S) - см. cïŋgaŋ'ïn
cïŋa (А) - завязки для скрепл. сѣм.
cïŋ'ï (А.Х.Н.), см. cïgï (Н.S.), xcïgï (Т), ēgï (Сл) - гаша, лѣсъ густой
cïŋïnā (М) - сопѣть
cïŋïm (Б.) - высматривать, соглядатай (открыто)

cïhgun (А), cïvun (Х), cïgu̇n, sun (Н.S.) [cïgun, шивун (Т), cïvun, cïgu̇n (Б.) ciy (Ог.) S.] [m!] - солнце
cïï (Б.) - новая волость
cïka (Х) - шуба, шерстью вверхъ.
[cïka (Н.S.) - рукоятка, крюкъ, рука [ciaka (Ог.) S.]
cïka (Б.) - дождь, ливень мясистой гущей очень сильно [m! тяжелый, тяну, опускаю, гущи]
cïkï (Х) - муха
cïkï (И.С.) - грязной, мутной
cïnïgaŋ (А) - корешокъ
cïkïrgï (Н) - стихать [погодн]
cïksä (М.Б.) (П.С.), cïksa (Б.Х.А.), cïksï (Б) cïksö, cïkse, cïksa (Н.S.) [cïksö (Б.) (Ог.), cïkse, cïkta (Т).S.] [m! Sp. cïkse] [m!] - вечеръ <
cïksa (Б.Х.А.) - вечерѣть [cf. cïksa
cïksa (Б.Х.А) - см. cïksä
cïksamïkta (Б.) - темнѣть вечеромъ см. cïksana (А)
cïksana (А) - см. cïksamakta
cïksäŋi (Б) - вечеръ, "наутро" 1½-2 ч. до захода солнца
cïksï (Б.) - см. cïksä
cïksïvun (Х) - см. cïqsïkun [кузнечикъ]
[cïksö (Н.S.) - см. cïksa
[cïktan (Н.S.) - парши вой, гесотошный [scabious, itchy]
cïktenu (Б) = cïgdenu
cïl (Б.) - мѣхъ по кожѣ.
cil (Б.) - см. cël [не любить]
[cil, cïl (И.С.) - стекло [Бур! С. sil] [Тиб! gra]
cïla (Бр.)
cïla (Б.Х.) - см. ci [желѣ]. [cf. cïlavun]
cila (А), cïla (Б.Х.Н) - зацѣпить на вертелъ
cïlá (Б.Х.К.) (И.С.), cila (К.Н.) - сукъ, варакъ изъ подмяса, вода в кот. варилось мясо; бульонъ, см. cilamakïn (В.) [Бур! С. šilen] см. cïrava (Х)<
cïlä (Б.) - гость сукъ [cïlá].
cïlä (Б.Х.Н.) - см. cïla (А)
cila (К.Н) - см. cïlá (Б.Х.К.)
[cïlaksa (И.С.) - роса [Бур! [m! роса].
см. cïlïksa (М.Б.)
cïlamargi (Н) - стрѣла для разрѣза брюшка, кишекъ [cf. cïlukta? celame?].
cïlamakïn (Б.) - см. cïlá (Б.К.Х.).
cïlämalgun (Б.) - см. cïlá (Б.К.Х.)
cïlan (Бр.) -
cïlan (Н) - мохъ [√cila]
cïlavun (Б.Х.), cïlavun (А.Б.Н.К.), celavun (П.С.) cïlovun (Н) - рожонъ, вертелъ для пирога.
cïlavun (А.Б.Н.К.) - см. cïlavun
cïlda (Б.Х.К.Н.) (И.С.! указать) - спросить, тронуть, говорить, сказать. [=cïldo]
cïldï (М) (Н.С.) - вечеръ. перидн. гасить огни, брать кошѣ [Waden knochen]. [Бур! С. šildï] (Н.С.); бедро (М.) [=cïlnï (М.)]

ч см. cilbi (x), cf. cile

cilbuga (Б.) - засунуть за пояс, напустить (вокруг пояса, сзади ?[m! 3 заложил за пояс]

cilbur (Б.Х.) - гульбур, поводок, повод (часть упряжи [плата за невесту. [mn! R. солгўр || гульбубур; гельбур]

c'ilga (Бр.)

cilgi (Н) - метать травой

cilgi (x) - см. c'ilbuga

cilgivun (Н.) - см. cilgovun

c'ilgjivun (Н.) - см. cilgovun

cilgur (Б.) - идти друг по веревке, шнуру

cill (Б.) - см. cila [сущ. ст.]

cile (Б.) - засунуть, заправлять, заплести [cf. cilbuga (Б.)]

cilemkon (Б.) см. c'il'm. (x) (Н.С.) - острый, узкий (хребет); cilunkan (Н.S.).

cilgevun (Б.) - см. cilgovun

cilg'i (Б.) - сверлить, буравить [cf. cilgowundo]

cilg'i (Н.) - о злобных, "околпать" [Заб. Рус.] [cf. cilgi (Н.S.)] [cf. cilg'in].

[cilg'i (Н.S.) - см. cilg'in (Б. К.)

cilg'in (Б. К.) - тянется (вообще о людях, животных) [? (Н) - они холода, cf. cilg'i (Н.)] [cirgungi (Б.), cilgungi (О), cigine (Ог.), хильгарет. (Т) S.] [mn! S šilgexü] [m! 3].

c'ilg'inen (Н.S.) - [не глагол. Им: дрожащий (С.Ю.)] лихорадка [fever].

c'ilgovun (Б.), c'ilgon (Б.), c'ilg'ingun (Б. низ. д.), c'ilgumi (Б. вер. д.), c'ilgivun (Н), cilgun (Л), x'elgun (Т) - гнило [cf c'ilg'i (Б.) сверлить] c'ilgevun (Б.).

c'ilgowunda (Б.) - [см. c'ilg'i] делать дорогу, мостить, ковырять

c'ilgumi (Б.) - см. c'ilgovun

[cilgun (Л.) - см. c'ilgovun

c'ili (А) - лист [cf. c'ilin] [m! 3 журавль]

c'ilikca (М.Б.) - роса, см. ci likca, cilekca (Н), c'ilakca (И.С.) [m! 3 роса]

c'ilikca (Н) - см. c'ilikca [роса]

c'il'im (х.) (Н.С.) - см. c'ilemkon (Б.)

c'il'imnun (К.) - ремень [вообще] [cf c'il'intin (Н)]

c'il'in (Н.) - уголь

c'il'intin (Н) - ремешок у патронташа, толстый кнут [cf. c'il'imkun (К.)].

c'ilkan, c'ilkan (Б.) - умный, хитрый, поворотливый, искусный; verb: стать хитрить etc. [m! 3 увертливый, ловкий, хитрый, т.п.] см. cirnev (Б)

c'ilki (А.) - назв. р. Амура [i.e. узкий, узкая, сужение] cf. c'ilki (Н.) [(К.) etc.]

c'ilki (Н) - ущелье [см. c'ilkikon]

c'ilki (Ю.Н.) - мыть, стирать, (Б.Н.Бр.К.) cilki (А.Х.), c'ilki (М.) (И.С.), c'elki (Б.) (Н.S.) [c'elku, cilkugri (G.), cilki (Ог.) S.], c'alka, colki (х), heli (Т) [m! 3]

c'ilki (М.) - см. c'ilki

cinki (А) - см. c'ilki

c'ilkikon (Н) - см. cilki

c'ilkiro (Б.) - судомойка, моющий [см. c'ilki]

c'illa (Б.) - тянется, поднимается волнами.

c'illaraca (Б.) - меняется цвету у растений [желтеть, краситься] Рус.

c'illa (Б.) -

c'ilnik (М) - сынишка [Рус! Зав.]

cilovun (Н) - [вертел, рогатка] см. c'ilaluu

[cilö (Н.S.) - см. cila [сущ. ст.]

c'ilnä (Б.) - см. salga (х.)

c'iltsn' (Б) Рус. - постоянно выздоравливать.

c'iltik (А.Н) - мышонок, мышонок (А.Н) см. cilmik (Н.S.) [мышонок, крыса]. [cikmeni (Ог.), cilmy (G.), cilgy (О) S.], сумочка (А.)

cilmy (Н) - смола, береста.

c'ily (М) - см. cila [сущ. ст.].

c'ilukäntgi (М) - передник, фартук

cilukta (А), au cilukta (А)

c'ilukta (Об.) (Н.С.) - cilukta (А), c'ilukta (Б.) - кишки тонкие; рабочий бузоров (Б.) c'iluktan (М.), cilukte (Н.S.) [c'ilukte (Т), xilta (Т. ох.) S.].

[cilumkan (Н.S.) - см. cilim

[c'ilun (И.С.) - прямой, прямо

c'im (А) - внешний обод ободка.

cim (х) - мундштук [часть трубки]

c'ima (Б.) - кобель, собака ♂

c'imna (Б) Рус. - тянуть, сосать

cimgun (Н), c'imgu (Б.), cimgun (Н.С.), c'imgun (М.С.) - тянь [они тянут] [m! 3] [cf. aniaн (тянуть (за волосы, деревья) за хвост)]

cimgu (Н) (С.) - затянуть [cf cimgun]

c'imi'nes (Т) - свинец [Рус!]

c'imi'sa (Бр.) -

c'imi'c"o (Бр.).

cimka (х) - ломать, разорвать

c'imki (Об.) (И.С.) (Н.S.) - кашлять [cimni (Ог.) cimbici (G.) S.].

c'imki (Об.) - кашель, c'imkin (И.С.)

[c'imkin (И.С.) - см. c'imki (Об.)

[c'imgun (М.С.), cimgun (И.С.) - см. cimgun

[cimgun (Н.С.) - см. cimgun

e'imso'i (Бр.) -

c'imu,a (Н) - молчать

c'imuma (Н) - молчаливый

c'imun (К.) - наконечник трубки

c'imusik (х) - браслетка

cin (Б.) - прорубь волоку [m! 3]

c'ina (М) - шина, обод колеса [Рус!]

c'inaja (Н) - утонуть

[cingan (И.С.) - эскимос [Бур! С. зіден]

c'ingar'in (К.Б М.) (Н.С.) c'in'ar'in (Н.Бр.) [mn! R шира || сира оленьи] - оленьи

c'in'ar'in (Н. Бр.) - см. c'ingar'in.

сїңцень (Б.) – см. сїґ'ім.
сїңга (Б.) – втягивать (влагу, кровь) [т! втягивать 44 в заслон.
сїңгагін (Б.) – устоять [?] [сомневаюсь]
сїнґ'і (Н) – дрожать
сїнгіjагау (Н.S.) – оскорбить [сінгіері (Or.) сінгарі (G.) S] [т! желание зла мщение.] –
сїнґ'ікоцун (Бр) –
[сїнгöje (Н.S.) – см. сінгері [здание] – мышь [сінгöре (G.) (O) (Or.) S.] хіңіркан (Т), іңгіркан (Л) [т!]
сїнґ'і цун (Н) – дуга изголовья.
сїңгіркогір (Н) – назв. рода [Баунт. в низовьях р.]
сїңгіркон (Н) – собств. имя от [основа рода сїңгіркогір, упом. в словаре XIX ст.].
сїкі, сїнґ'і (Об.) (Н.S.) (Ж.С.) – твой [тт! R. гін(і) ‖ гіні, гіну; шіні (Г) твой] [т!
сїңі (Б.) – убирать покойника [ф. сїен, сїна (G) – траур] [т! траур. налагать траур].
сїңі (Б.) – ходить по гаци [= сіґ'і см.]
сїңкä (Б.) рел. – посылать (?)
[сінкöцöн (Н.S.) – вершина, верхушка [summit, тэр.].
сїнку (Н) – краска вообще [ф.: синька (Рус!)]
сїннудо (Н) – рисовать [на шаман. костюме]. [ф. сїнку]
сїн'ма (Н) – выбирать
сїнмакагі (Бр) –
сїнта (Б.) рел. – волокна пеньки.
[сіңу (Н.С.) – погружать [Бур! С. Бидонар]
сїнкі (Б.) – смотреть украдкой, подслушивать подглядывать, подсматривать [т! впервые разглядывать. видно издалека. любуюсь]
сїнкіґі (Бр).
сїнку (Б.) шпилька [т! сіфіку для шитья, обычно из керрита]
сїнку (Х) – гнездо птиц
сїңці (Б) – одолеть [ударить]
сїңцуе (Б) – сорг, отбросы, экскременты, грязный
[сїра (М.С.) – кровать, постель! [т! С. постель тюфяк]
сїра (Б.) = сара [миф]
сїрä (Б.) – сном, сонный [Даур!) [тт! R. шірэ ‖ сіреге (Н) – сон, грезы, приснилось]
сїра (Б.) – удлинять, продолжать [e.g. соединить два конца веревки, ремня скрепить их) [продолжать, удлинять, связывать т!]
сїра барен (Б) рел. – собств. имя.
сїражта (Б. К.Х.) – нитки жильные (х.б.), орнамент на ручной (К) см. сіражта (Х)
сїражте (Б.) [т! рад, приятно, вернувшегося рад за гибкий [спина]: [т! тонк. нить. тонкие сорта, нить, эрлыкмерти? С.Ш.]. [ф сїран]
сїранам'ет (М) – назв. рода [см. нам'ет]
сїраку (Б.) [чанґ'ін] – насыпать. сделать. [т! Ср. сїраку] [т!]
сїран (Б.А.) – жгут, шнур, [от самострела за кон. задний. хвост; (Б) нитка для завяз. обруча у ловушки (А.) [ф сїражта].
сїранга (Б) – насыпь [ф. сїраку] [т! продолговатый, вытянутый etc. [ф. сїражта]
сїрба (о, і) (Б.) – волочить, тащить, придерживая перед собой [ср. сїрба (Н) – указывать
сїрбі (Х.Н.) – вдавливать, вдавливать, пускать кровь (делать это) ; также: сїрбі (Х.) [см. сіргі (Х)] толкать, вогнать
сїрбу (Х.) – рабочий конец, с острым. чубом.
сїрé (Н) – охранять
сїргала (Б.) – палка
сїргé̈лтукан (Б.) рел. – жертвоприношение. при свадьбе.
сїргі (А) – коптиться
сїргі (А.Х.) (Н.S.) – песок ; сеігі, сеjун, хеган [сергі, серугі, сірук (Т), шілукман (Solon) S] [milo – нö (Juč) S.] [тт! S. elesün]. [сіру (G.) сіjан (G.) S.]. сіругі (Н)
сїргіґіка кулікан (А) – червь песочный (в сух. песке на бер. реки)
сїргіґлавун (А) – коптильня [для мяса, рыбы.]
сїргіґу (А) – коптить
сїрґі (Х) – вдавливать, вдавливать, см. сіргі (Н.С.) гл., сїрґі (Б.) – тискать, вдавливать сделать etc. вдавливать содержимое [ср сірбі (Х.Н.)] [т! эклу, вдавливать дуло]
сїрґі. вил. (Б) – см. сірі
сїрґі (Т) – война [Як! сäрґі пех.] [ф. гірік.].
сїрґі (Т) – , сїрґім (Т) – мяч красный [т! мяч Зак! красный.] [см. гірікпіо]
сїрґіпукпа (К) – см. сарапукпа
сіраґіву (Бр.)
сїрґіґ (Б.) – вытащить наружу, наружу (уши животных) см.
сїркеґ, сіркäґ (Б.), сіркіґ (К.), сїґкі (А) – назв. р. Амура [ф сіжкі (ушное),] [ухо]
сїркуґ (Б.К.) – канон. духов: душа покойника, иногда: совесть, ни кон. бурхан ; высшее бог от кроме ендурі; иногда ругательство; в шаманку некрещ. души; ангелы, некрещеной дух.
сїртук (Бр.) – скотина [?] [? Рус!]
сіру (Н.А.) – олень ♂ (домашний)
сіругі (Н) – см. сіргі (А.Х.) [песок]
сіруkта (Х) – нитка? см. сіражта
сіруґа (К.) – тощий, тонкий, худой, сухой (о голов.)
[сіруна (М.С.) – негатывный
сїсхӓкура (Б.) – дерево орехово [ф. сїсік.]
сїсік (Б.) – орех [т! орехи растет. на лесных] [ф.. сїска, сїсхӓкура]
сїска (Б.) – орех. дерево [ф сїсік.]
[сіу (Н.S.) – вынуть очистить [сівум (Т) сівіна (Or.) S.] [putout, blatout.]! [ф. сірі]
[сіун (Н.S.) – см. сівун
сіусікун (Б.) – см сіорсікун
сів [сіф] (Н) – протухнуть

сі́ва (Б) – платок, надеваемый телке для увеличения кол, телк. платок
сі́ва (Б) – полнить, беспокоить ся
сі́вак (Н) – трава Elymus gmelinii, зимой не ценят. [тяжелость кол и изгибы]
сівар (Б.) – см. сёвар
сівун (Х) – см. сі́нун (А) [солнце]
сі́ну (Б.) – [тушить, заливать + инф] cf. сі
со́ (Б.К.) – весло двулопастное для оморочки
со́ (Н) – зло, злой [т! ♂ → [в знач. прил. значений: недобрый, худой знак, страшное явление]
со́ (об.). весьма, сильно [удалой (Х.)]
со́ (А) – пояс
собдоптун (А) – пояс
[собо́ (Т) – карась [Як! нек. собо, карась] [см. совО (А)]
собар (Б.) – постоянно
содасун (М.) – [кровен. сос.] [см. судава] [см. судасун] <
содолбін (Х) – необузданой.
согнана (Н.S.) – [salmo lenok [a trout] – форель] [= согзјана (Н.S.)]. [см. сугнана]
согнО́ (Н.А) – олень дикий [по рр. Зея, Ландару, ок. оз. Баунтй по р. Витимканду].
согдавул (Н) – самец лося ♂
[согдi (И.С.) – весьма
согдондо (Н) (Н.С.) – спина, согдонно (К.А.), согдонда (Н.С.)
согдондо (М) – спинной хребет
согдондодо (Бур.) – кость?
согдонно (К.А) – см. согдондо [спина]
согдур (Б.) – см. сугдун, Ында
[сог'і (И.С.) – см. сбі (А) – (смерть)
[согокта (Н.S.) – удилище [pole, rod]
собарів (Б.) – [рано писал обмораживание?]
соб'і. (М) – см. сўбі [смерть вилки]
собá (А) – ловушка [2 бревна и загибка – на жилу сев.]
собон (А) – изгиб ♀ см. сонбокон (Н)
собуна (Х) – лягать [cf. сонбі (Х), суіна (К.)]
сохатый (М) – лось [сохатый – Рус!]
[сохо, соко (Н.S.) – набирать воду [draw water] [соконо (ог.) сопуйі (Б.) S.] см. соко
сой (Н) – привязывать [лошадь].
[соја (Н.S.) – блоха см. сура
сојо (М) – клюка. [Бур! hojo].
сојоло (Б) – клацать (щелкать) малый в. спец. реки.
сокі (Б) – = севекі
соко (Об.) (Н.S.) – забрать, загребать [табак трубкой, воду etc.]. [соконо (ог.) сопуйі (Б.) S.], сохо (Н.S.).
сокó (Х) – грязный, мутный см. сокун (Б.)
соколор (Б.) – дуть [т! ♂ дуть (губами); тошн, тошнить]
сокор (И.С.) – сытый ♂ [Бур: С. soxor]. см. гокор
сокорі (Н) – терять [вообще, e.g. силу, молодость]
сокун (Х.Н) – бить (кулаком) (Х); драться, бороться (двое), потерять, мешать (Н.)
сóксä (М) – см.

соксуру (М). вертеть что-нибудь [что равномерно]. вертеться, переворачивать
со́кто́ (Б.К.А.) (Н.С.) – натягивать, надеть [т! ♂] [Бур.! С. soktum] [т! ♂] [cf. сокто, го] [т! ♂]
со́кто́ (Н.) (Н.S) – полный [сокто но (ог.) сокто ха (б.) S.] [т! S. soktа (г) и)].
[cf. сокто], см. сокто го [Б.К.А.) (Н.S).
сокто го (Б. К.А) (Н.S.) – см. сокто [полный].
сокто́ін (Б.) – полн
[сокто́у (Н.S.) – жир, сало [fat, grease]
сокто́вун (Б.К.Х. А?) – сокто́вун – ковер для сидения из шкур козы, кабарги; постель [т! ♂ подушка для сидения] [т! R. со ǁ сабу – ♂, сидеть]. [cf. сокто́ш] <
сокто́ш (Б.) – посадить на ковер, положить ковер, лечь на ковер – сакта́ш (Б) [т! ♂ стелю, расстилаю, постилаю etc.].
соку (К) – кольца у поплавка [cf. сокто́вун
со́ку (Б.) – сильно сильно (из пальцу) удрать.
со́ку́ (Б.) – см. соко́ [грязной, мутной]
[сова (И.С.) – см. сува [оставить].
со́ла (Н) – дверной запор.
[солан'і (Н.S.) – см. сулакі [мясо]
солбар дең'і (Б) – птица изобразу. [балт. тюлі на тюлі, кет.]
солдо рі (И.С.) – скользить вдоль [einheraliten.] [Бур! С. solzenap].
солді (Н) – напугать [в ходе и дорога]
[со́лду (И.С.) – сзади
солеті (Б.) – см. селемé. [мышко, etc.] соло́ңко (Б.)
со́ле'і (Б.) – хорек [т! ♂] см. соло́ңго (Н.Н.)
соле'і́да́дун (Б) – сверху [cf. солоңі etc.]
сулг'і́ра (Б.) – сверху по тел. [cf. солоңі etc.]
соли, солу, сулі (Б) – приглашать к столу [хорошее слово] [т! ♂].
соли (Л) – соль [Рус!].
солі́ңон (А) – живущий на берегу. [√sol']
солі́ле (Б.) – вверх по течению.
соло (А-Н) – идти вверх по тел. реки [т! ♂] [cf. солі́ңон, солі́ле etc. солі́га...].
солоңо (А) – солонец ← [mn! R. солоңо́, солоңо́ǁ солоңо;] [т! ♂].
солоңо (Б.) = солоңу, – солоу – на берегу [по течению
солоңон (А) – поэт. рода. (Амурский).
солоңон (Н) – верхний по течению [cf. соло]
солоңу (Б.) – см. солоңо
солокі (Н) – вверх по течению, солокі (И.С.) [вперед, вверх, к северу] [cf. соло]. [cf. солококо́кі (Б.К.Х.)].
солококо́кі (Б.К.Х.) – вверх по течению
солоңго (А.Н.) – хорек [см. солг'і (Б.)] т! [Хулун-Буйр.]
солоңкі (Х.) – поэт. реки, правой прит. р. Амга.
солоңко (Б.) – см. солг'і
солонтан (Х) – кипеть [? соулантан?].
солоу (Б.) – см. солоңо
[солпіа (И.С.) – см. салта (Н.) [кулак].
солто (Н.Х.) – бить (м), ломать (Х) см. солтуну (Х.Н.)

солту (Х. Н) - ударить, бить, колотить см. солто салту (Н)
сом (Н) - умирать наш...
сома (А.)(Н.S.) - сильно, весьма, [сома, сом, согді (Т.)S.] сf. сомат (А.) [сf. сомо (А.)
сомат (А) - см. сома
сомда (Н) - скрываться
сомжі (Н) - возноситься, претерпеть [см. самкі (Н)]
сомкокун (Х) - кочка
сомна (А) - веревка для привязки. оморочки
сомо (А) - многий
сомтур (Н) - полотно [Рус!]
сомрін (Бр.) -
сомтірга (Б.) - зазубриться, затупиться [сf. ? сомісі ?]
сому (Х) - вдувать пищу в пищу [сf. сонмі]
сомун (Б.) - вошь [полузно].
сона (К.Б.Х.Н.) : судона (Б.) - жердь для корыта [2 с развилкой (Х.)][жерди у клеть бё (К.)][m! сf. жерди!] жердь, перекладина палатки etc.] [3 жерди с розвил. (Н.)].
сона (Н) - выходить, дома [вверху корыта].
сона(навкан)н' (Б.)рас. - вести на поводу v
сонга (Н.S.), с'анга (Н.S.) - [экспорт][см. сакга см. с'ана (К.)
сонгагда (К.) - красноперка, фаба окунь, перка красная. [m! ibid.]
[сонго (Н.S.) - см. сонго [плакать].
сонгусур (Б.) - хитрый, коварный, думающий обхитрить [плохой человек]
сонгі (Н) - см. согуна [мягкий]. = сонгіну (Н)
сонгіну (Н) - см. согуна [мягкость]
сонго (Бр.) -
сонгонон (Н) - см. согон [иногда].
сонна (М) - новости
[сонгінза (И.С.) aussschlagen (vom Pferde)
сонмаді (Н) - ушибиться
сонмі (Н) - см. сому (Х.) [вдувать пищу]
сонтов (Н) - охотиться на изюбря
сонн (Н) - исток реки [? судона (Б.) ?].
сонніін (Н) - "свято", все хорошо
сонго (Об.)(И.С), сонго (Н.Бр), сонго (Н.S.) [сенгоі (Ог.), сонгурі (Б.) S.] хонг (Т.)[m! сфера ударить] - плакать.
соно (Б.) - ворвань, жемень [для смазки][m! сфера варить в печи на кот. держат горшки]
соогі (Б.) = согі [хорек]
[сойко (Т) - телка [Як! пек. солко - Рус!]
сонтаран (А) - медведь [i.e. "сруший ягодами"]
сонті (Б.) = сунті
сора (Б.) = сўора (Б.) - небольшой хребет (убитый), обычно сукой без когтей и клыков.
[сорбі (М.С.) - играть [m! С.сf.]
сордонг (Т)(А) - щука [Як! пек. сордонг]
соро (Бр.) -
с'оронтін (Бр.)
сороптун (Н) - пчела

сорўл (И.С.) - дудка [Pfeifenstiel] мундштук [Бурят. sorûl]
[сосі (Н.S.) - удивляться
сот (Н) - хорошо! ладно!
сотор'ін (Б.) - курносый нос
с'оуксо (Бр.) -
сован (Б.) - слюна [изъяснительное наклонение][m! сf.]
совгу (Х) - субгу (А), сувгу (Н) - конца работы
сов'етай (Н) - судить, совать карать [Рус!]
сов'ін (И.С.) - радость, удовольствие
сово (А), собо (Т) - карась [Як! пек. собо, карась]
сово (Х) - ставить ловушку по пути, ловить
[сögöі (Н.S.) - дикий чеснок [Allium victorialis (wild onion)] [cogei (Or.), сугуli (G.) S.] [m! S. sugruli] [m! S. сf.]
[сögöб (Н.S.) - см. сägäр. [сокол]. писать.
[сökенöун - см. сокнов ун [ковер, кровать]
сökта (Б.) - ветошь, сухая трава для подстилки в обувь
сökто (Б.) - гнездо (звериное: мышиное etc.).
[сölö (Н.S.) - см. scelg (энергия)
сölöкі (Н.S.) - журавль (crane)
сомту (Х) - рисовать; см. сумту (Н.)
[сöнгогні (Н.S.) - пятка [the heel]
[сööксо (Н.S.) - см. сакса [кровь]
[сöпсіхін (Н.S.) - см. сіфсікун [кишка][брюшина]
[сöуl (Н.S.) - руль [rudder] [cjeyl (G.), cjey (Or.)S) [сf со - двулопастное весло]?
сöчу (Б.) - берлога*, гнездо [*сидячая, поверхностная]
сразу (М) - сразу [Рус!].
стекло (Н) - стекло [Рус!]
стол (Н) - столь [Рус!]
страпка (Бр.) - повара, поварихa [Рус! - мягкий, от стрянать]
су (Об.)(Н.S.)(И.С.) - вся [осет. надеть от сўн] [cju (Or.) су (G.) S.][m! сf.]. ну (Т.)(Л) [m! Бр. эсуа].
су (Б.) - молоко [m! сf.][mn! R. ту, сул || су (Н)].
[су (И.С.) - направлять [Бур! С. sûпар].
суаван, субаван, сувайан (Б.)осет. - жертва, [для подкупив. жертва].
суба (А) - одежда верх тяжкой внутрь [Рус!]?
субгä (Б.) - колбе малое, субга (Б.) и штоки
субгу (А) - см. совгу (Х) [конца работа]
субгума (А) - мягкий из раб. конца [√субгу] т.е. конечный (изработка)] см. субгума (Н.)
[сўус (И.С.) - убегать, укрываться [down [auf]
сука (М) - сука, собака ♀ [Рус!]
судала (Б.) - жила, крив. сосуд [Ерга судала]
[mn! R. тотв || судал - жила] [m! сf. жила кровен.]
[сf. содасун]
[судасун, судатун (М.И.С.) - см. содасун
судо (Бр.) -
судур (Б.) - зарастать [травой]
судур (А.Х.Н.) - споткнуться, запнуться

сунāкі (А) – см. сі́дáнкі (Х) [подстилка].
сунаку (К) – см. сі́дáнкі (Х) [подстилка]
сунана (Б.) – завязывать" – суўна [подтирать!]
[* од. ологі ремнями] [ф сўкса]
сунáнга (Н) – мясо [?].
сунен (Б.) – место берега, где песок и галька
сунí (Б.) – тетерев ♀
сунí (Б.) – тополь
[суногдо (Н.S.) – тополь
сугда (ä,у,є) – подни маться, принимать перву, отводить болезнь [от ф. сугдун] [т! ф]
[принимаю перву, что видно по подлёту пара ♂♀]
сугдун (Б.) – пар, невидимая частица перьев, болезнь [вроде тифа] [ф согдур, ф. сугда] <
сугнáна (А.Б.) – ленок [большой] [т! ф]
см. зугзанда (И.С.), хоунанді (Т) ф.
[Salmo fluviatilis.], см. согнана, сōгзjано (Н.S.)
[Salmo ленок.
[сугерä (И.С.) – верёвка [ф. суора, ф. суўäра]
суг'íсá (Н) – слегка шуметь; шелестеть
сугланн (Н.Бр.) – ярмарка, съезд, периодич. собрание [Рус! сугланн] [Як! нек. сугулáн]
[тт! Я. шоглá (Н) ‖ чублазан, собрание]
[сугу (И.С.) – мошка, пазуха [Бур! С. sugu] [т! ф.]
суўалан (Б.) – см. суалан
суўäра (Н) – конец хребта [ф суора, сугерä]
[см. суўарн'jен (Б.)] [ф суўаран (Б.)] <
суўаран (Б.) – острие, лезвие ножа
суў'і (Х) – собирать
суў'і (А) – соў'і (М), согī, сугі (И.С.), суї (Б.) [тот]
вихрь, смерч.
суў'íгон (Н) – нижнее, 12-е ребро [ф. сувíн (И.С.)] [Бур!]
с'ўў'íндо, с'ўўндо (Бр.)
суўундун (Н) – конец [ф. суўäра]
[сужö (И.S.) – см. сужe
суї (Б.) – см. суў'і [вихрь] [остно один суї]
суїдасун (Б)рец. – гениталии [i.e. живой? судасун]
[и орит из дупла от сусі]
суїдасуї (Б.)рец. – дать взамедле [отмылить об за плохую отца]
суїга (Б) – полынь, трава растущая на мягких местах жилищ и у человека [т! ф дикая полынь; ф artemisia's absinthium полынь обыкн. черноболыши.]
суїгак (Б.) – см. суїга
суїкчаńщíн (Б.) – козья самка 2-х лет [i.e. ♀? с вуїкчан.] см. суjекчан (А)
суїла, суіла (Б.) – мучить, не кормить, плохо обращаться [т! ф. придиться к ногам, истреблять]
суїласуjа (Б.) = суїласун – суїласун севен. [притеснять при]
сўjна (Б.) – см. соўуна
суjекчан (А)(Б) – см. суїкчаńщíн [коз. 3-х лет (Б.)].
суjjіа (Б.) – побаливать, причинять, страдать от голода [ф суїла] [т! ф. обидеть, грызть, начать причинять. боль]
сука (ö) (А), сукä (М), суке (Н) – сломать палец.
суке (Б.Х.К.), сухö (Н.S.) [сjукö (От.), суро, сукö (Б) S.] [тт! Я. тухе ‖ сjуко] [т! ф.] [тт! S. sйхе] [Gilyak! S. тих] [Як! нек. сўгē] – топор.

сукä (М) (И.г.) – см. сука (ö) А [топор]
сукä (М) – бить; ф. сукє (Х) [топорить] ф. сукада (И.)
суко (Б) –
сукачон (Н) – кузнечный молот [ф. сўкса].
сукада (Н) – колоть [дрова?]
[сукай (И.С) – Spierpflanze [т! ф. тополь] [Бур! С. хихаі]
сукасун (К) – заба вроде харīуса [Янлез] [р. Амур].
суке (Н) – см. сука
сукє (Х) – см. сукä (М) [бить; топорить (Х.)]
суке (Б.) – косуля, кабарга ♂
сўкса (Б.) – кровь, сок берёза [потом из 3-мес. т.е. апрель-май] [ф сāкса [кровь]]; образно: сам
сўкса (Б.) – завязки ременная для одежды [ф сучана] <
суксāґі (Б.) – происходящий от..; присущий; [ф сўкса]
сукеал (Н) – веревка из конск. волоса [ф сўкса (Б)]
суксíлда (И.С.) (Н.) (Н.S.) – лыжи [сукпилда (Т), сохсолма, сохсílма (Б.), сўлмá (О), сjуікта (От.) S.] ? [т! ф ?] [Як! нек. хайысар ск.]
[Finn! С. сукí] [Финны!]
суксíу (К.) – гайка обкн. [т! ф. гайка обкн.]
сукусун (Н) – краска, синий [от камень]
сўл (И.С.) – хвост [Бур! С. sйл.]
сўл (Н.Ж) – заострить, отточить
сулā (К.Х.) (И.С) – сулā (Н) – оставаться
[ф. сулан (А.К.), сулан (Н)] сола (И.С.)
сула (И.С.) – слабый [т! ф.] [т! ф. отсталый, больной, старый]
[Бур! С. sula]
сула (Бр.) [простывай, слабый, свободный в движении] (Н.С.)
сулакí (Б.К.Х.Н.Бр.), сулакí (М.Н), хулакí (А), хуліган (Т); солакі, солахі, сулані (Н.S.)
[сулакі (От.) соli, солокі (Б.) S.] ? уli (Л.)
[? т! ф. не слышит хорошо] [ф. солгí]
[сулама (Н.S.) – змея
сулан (А.Н.Н.) [сулан (Н)] – оставаться. [√сула]
сúлан (Бр.) –
[сулбакá (Т) – желтый ← ? [Як! нек. суолтаі от Рус! желтый]
сулбáгурі (Б.)рец. – # ничего непонимающий
сулгарé (Б.)рец. – желать вылезть, перемещаться
сўлду (Бр.) –
сулгí (Н) – коварять
сулгímагін (Б.) – створки вмерз зимой [от солгím → с верху (по теч.)]
сулі (Б.) – см. солі [приглашать]
сулíнга (Н) – запнуться
сўллар (А) – обрывистый, крутой берег
сум (Б.) – мера: малая (ещё ерть от больш. до указ. пальца)
[сўм (И.С.) – пядь, ладонь [Spanne] [Бур! С. söm].
[ф сум. (Б.)]
сумалін, сомалāн (Н.S.) – мышка [тт! S. sumce]
[сумала (С.) (От.) S.] [т! ф сумала]
сумко (Н) – тянуть
сумку (Х) – грести гасиной

сумму (Н.S.) = сунгму (Н.S.) - см. суму
сумта (Б.) - [тримаєш тхі] - привязаш, закрепиш. [тобі не дресш]
сумо (Н) - упустить, воспользоваться [из тесн.]
сумту (Н) - см. сöнту (Х) [рисовать]
сумтуча (Н) - рисовой [сф. сумту]
сунгу (Б.Х.Н.Бр.) (И.С.); сумту, сунгту (Н.S.) [сумкö, сумтув(б)S.] - сумка, мешок, нитки (Н) [т!]
сумý бурхан (Б.) - дух: бурхан и сéвакі [ɔjава-мара (т!)] = [сумý бурхан Даур!) [Даур!]
сумýн (Н) - сушить, нитки [сф. сýму]
сумусун (Б.) - каша из бобов (со водой) [т! хлебово, жидк. пища]
сýн (Н.Х.Б.Бур.Л.) (Н.S.) - шуба [сун (Т.)S.] [теплая одежда на меху] [сф. сун (И.С.) мех] ✓
[сун (И.С.) - мех [сф сýн]
сýнакі (Бр.) -
сýнäсун (И.С.) - душа [Бур! С. sunese]
сýнча (Б.) - ~~тянуть [сф сунгі]~~ сф. суфча ✓ [т! болано]
сýнда, бунí (Б.) - разбить [неприятеля] [т! разбиш]
[т! ~~побобо~~ избиваю, разбиваю]
сýндала (Б) - сýндала (Бр.) - пхаш вдвоем пасущий лошади [тт! R. сундýл ‖ сундабýл пхаш сушилку] [сф сýндоw] [т!]
сýндула (Бр.) - см. сýндала
сýндоw (Б.) - посадить на конд сзади [сф. сýндала (Б.)].
сунгі (Н.Х.) - см. сýнча (Б.) - тянуть, вытягивать [тт! R. сунē ‖ сунíja потягивать]
сýнгта, сóнгта (Н.S.) - см. сýнта [глубокий]
сýнгтар (А) - яма в реке где живет рыба [сф. сýнта]
сýнíм (Н) - заноза [ель!]
сунгкоíт (К) - позв. ртом вырыть. кумара
сунгкокун (Б.) - кожа на голове
сýнкта (Н) - глубина, глубокий [см. сýнта]
сýнта (И.С.) - глубокий [см. сýнта]
сýнта (Б.К.), сунта (И.С.), сýнкта (Н) сунгта, сонгто (Н.S.) [сунта (ог.) сунгта (Т.)(О)(Б.)S.], нунта (Л), нунті (Т) [т] [глубина (Б.К.Н.)].
сунусун (Б.) (М) - дух происход. от старого тамана (умерш.го) [от сýсі (стар. евнки)] (Б.) душа (М) [Бур! нунаýу]
суóгоw (Б.) рел. -
сýóна (Б.) - см сóна
сýóна (Б.) - идти по коленам хребтов [сф. суóрóн (Б.)] [сф. сурä (Б.), сувäрä (И.С.)
суóра, сура, сора (Б.) - опавки от посуды, полов [т! приказать, кому, кость, и, кратко на свинье.] 84.
суóрон (Б) рел. - см. суóна хребтов. 11.142
[сýпóхó (Н.S.) - лента, завязки. [сф. суóна]
сýнті (Б.) - выигравшая [лошадь пришедшая 1ой] опередившая [т! ~~охобо~~ пришла первой] [т!]
сýнтíла (А) - животное дикий

суну (Н) - покрывать
сýр (Бр.) -
сура (Бр.) -
сура (Б) = см суóра [полов]
сура (Б.Х.) - блоха [т!]
сурä (Б.)вм. = см. суóна [конец хребта]
сура (М) - спросить, см. сураву (Н) [мудрец, умный]
сурä, сура (Б.) - умный, мудрый [т! мудрец, умный] [сф сурäнúнга - т! ~~бобо~~ -нíнга]
сурäнúнга (Б.) - см. сурä [мудрый]
сурата (Бр.) -
сураву (Н) - см. сура [спрашивать] <
сýрган (И.С.) - мятель, снежн. шторм [т!]
сýргуí (И.С.) - невареный
сурка (Х) - суркал (Х.Н.) - клюкать, сурукал (Н)
суркал (Х.Н) - см. сурка
суркí (И.С.) - беременная [о животных]
суркý (Б.) - шест для отталк. лодки
сурокí (Б.)рел. -
сýру (Х) - мелкая бусы
суру (Х.Н.), нуру (А), ýру (А) - уехать, следовать, уходить.
сурук (Б.), сурувук (Н) - приданое [сурух морíн (Б.)] [невеста надевает: аýркан]. [тт! R. сурí ‖ сабурí "склад начашков на зимнее время"; сýрýк (О) - комнат расплод. женщиной перед своим дом. в тайге. невеста] [Бур! под. сýрýк (Х) - шабунь]
сурумí (Х) - пушистый
сурун (Н) - вертеть, винт [Рус!]
сурупкан (Н) - штопор [сф. сурун]
сувув (Н) - увезти [сф. суру - уехать]
сусаван (Б.) - баки, волосы на лице около ушей
сусéна (Б.) - искать душу шамана [сф сусí] ?
сусí, сусé (Б.) - душа из 3х частей [т! душу, оспот]
сýсýу (Бр.) - ? = суру!
сусу.ран (Н) - задрать
сувä (И.С.) - головное чувство
сувáван (Б.)вм. = суáван [жердь нам. для чертит.]
[сувäрä (И.С.) - конец, край, выступ земли предгорье см. суóра. [т!]
сувгу (Н) - см. суóку [конец рог.]
сувгума (Н) - см. суóгумаі [птицы etc.]
[сувгін (И.С.) - парь [см. сугдун]
[сувíн (И.С), сувен (И.С.) - длинное ребро [Бур! С. зибэ] [сф - сувíгон (Н)]
сувý (Х) - ставить заплатку на пуговицу
свар (Х) - см. сéвар [болото, грязь от родника]
свíнеу (Л) - свинец [Рус!]

[шäн (И.С.) - см. сен [ухо] [т]
[шан (Н.S.) - довольный, радостный
[шанкí (Н.S.) - вязальная игла [сану (ог.) (сарту (б.) сарқуéí (б.) (сарнуéí (О) [т!] → [сернанíй]
4 [шетпакта (Н.S.) - конск волосы [см.

tā (Н) – вкрить [см. taza, taza (Н.С.)]
tā (Б.) – делать, творить, создавать, [т! ? вышив. в ручну роб., смотрить за рибою, вступаться в судеб. дело]
tā (М) – тянуть [cf. tana
tā (Х) – нюхать табак [тянуть?] [cf. tā (М)]
ta (А) – сидеть [tavu – сидеть].
[ta (Н.S.) – пол
[ta (Б.Х.) – он, она, тот, та, оно, они, то. [ta + Suff.] [cf. tar.]
ta (+Suff.) – тогда [т!]
ʔtabʲan (Б.) – удав [= tabʲan] [полуслеп. животное извлекая. выражая. кий! – отвлекай в плохой. местах тайги]. [т!]
tabirin kʲebau (Л) – чужой долг? [отец-отцы?]
tabka (М) – см. sapka
tabu ba (Б.) – уговорить, упрашивать [т! ? вступать в разговор, уговаривать [Застревать на крючке etc.] → уговаривать
taburaxʲi tamanni (Л) – колоть [cf. taman – упор?]
tabuskan (Т) – залог [Як! Пек. tabuskan]
tacʲin (Н.S.) – олово, свинец = tucʲin, tuzja (Н.S.) [tuza (Н.С.)? (Т), тоца (Б.) takci (Or.) S.]
tuza (Н.С.) [т! ?] [Gilyak! S. tač]
tadu (Б.) (Н.S.) – там [cf ta] [tadu (Or.) tadu (Б.) S.]
tadudar (Б.) – тогда, затем
tadudat (А) – туда, надолго, насовсем, вообще [см. √ta] [см. √ta]
tadux (Б.А.) – тогда, затем, тогда, с тех пор.
tadukkal (Б.) – тогда, так, тогда, с тех пор [см. √ta]
tadukkun (Б.) Ка. – вот тогда [?] [√ta]
tadukʲi (Б.) – тогда, затем, к тому
tadukol (Б.) – тогда, тогда, с тех пор [√ta]
tadutʲik (Б.) – затем, тогда, с тех пор (√ta)
taduvi (Б.) – оттого, потому, поэтому [√ta]
[taza (Н.С.) – см. tā (открыть)
[täza (Н.С.) – см. tā (открыть)
[täza (Н.С.) – [вкрой!] [см. teca, etc.], так.
taca (Б.) – см. tā (Н) [вкрить]
tacan (Н) – развь
tacʲi (Б.) = √ta, √tar; adverb. tatidi
[tägä (Н.С.) – см. täba [народ]
[tägä (Н.С.) – см. täba [сидеть]
targ[i.a] (Б.Х.) – тянуть, рвать [зубами, руками] щипать [ptsun], вырвать [волос]
targa (Н.S.) – сердиться, разгорячиться [targahanʲe (Or.) S]
targi (Н) – подниматься
.tärba (Б.) – [попасть] прямо [неглагол.]
[tāgu = tabu (Н.С.) – [галка большая] [см. tau]
täba (Б.) – teba (Б.), toba (Н), tägä (Н.С.) – народ; житель р. Бурея (весь -1) [не интерпретировано в вост. языках.]

taba (Б.Н.) – зацепить (Н.), понасить на петлю (Б.) [т! ? нашатался, зацепился, попавшую в сетку рабочую]
täba (Б.) – см. teba [сидеть] сложив, (руки), сидеть низко спа, сидеть уютно.
täbak (Б.) – равновесие. [täbak b... – уравновешивать].
tabali [Бр.] –
taban (Б.) – узкое полоса, обать тайга
taban' (Б.) – тянуть, стягивать, снимать шкуру [cf. tā (М.)] – tān (Б.)
-tabanin (Б.) – вслед за, один за другим etc. [e.g. inek tabanin, angani tabanin].
tabara (Н) – сесть на мель, становиться на мель [cf. täba [спешить etc.]].
tabavu (А) – споткнуться
tabu (М) – см. tau [= Бур.! ibid.]
tabukon (Н) – мясо
tabut (М) – близнецы [Бур! tabuty]
tahaki (Х) – знакомый [= taʔkʲi] <
[tähu (Н.С.) – страдать [Leiden]
tai (Н.S.) = [tar [см.] (Н.S.)
taï (Бр.) –
tāï (Б.) – см. takʲi, taï
taïnʲin (Б.) – спокойствие, тишина [т!] много тишина спокойствие
taïte (Б.) – назв. родства: ♀♀ 3го сиарш. класса. ?[кит!]?
taïvaŋgu (М) – сват (мал.) [Бур! ibid.]
taïvar = taïvir (Б.) – "переступ" – аллюр лошади.
taji (Н.S.) – пара [a pair.] [täje (Or.) S.]
tajilgi (Б.) – признать взаимно, узнать, быть знакомым [= takilgi]
tajinin (Б.) = tarninin [его; gen.].
tajivi (Н.S.) – зерно [cf tarim]
tāk (Х.Б.) – узнать, признать, знать [т! знать, узнать, признать в лицо etc.] заметать (дорогу) (Х); мигать, прищуривать глаза (Б.) .?[= taji, taï, tar ?]<
täka (Б.) – кошки, желтый. (на колодах), напр. на ноги в виду гололедица [т! ° дерев. подошвы ° подковывать лошадь. [см. tako (Н)]
taka (Н) – подкова [cf. täka]
takagi (А) – назв. рыбки в С.-З. Сах. притоке р. Бассейн [i.e. "колодистая"] [cf. täkan]
takaï (Б.) – маленько [т! поко, покида на надолго]
takala (Х), cf. takalav (Н)
takalav (Н) – см. takala – подковывать [cf täka, taka]
takalā (Х.Б.) – переходить (Б.) [cf käkan.] по льду
takala (Х) – выдергивать [из кучи]
takalen (А) – носки [cf takan] см. takalevun
takalevun (А.Н) – см. takalen
[täkäli (Н.С.) – узнавать

tāka (Н) (Н, Б. А. Х.) -, таакан (Б.) – бревно, колода, валенок, носки; дерев. вилы с тремя зубцами в грунтовку, 2 штуки (Б.)

tākanda (Б.)рел. – таканда докун (Б.)рел. – такой, вот такой [? тенандокун?].

tanaca (Н) – см. tāka [бревно, круглое дерево]

tančʼirʼika (Н). когтистый о большому

[takʼi (Н.С.) – см. tak

takʼiɬ gumʼi (Б.)рел – "такой вот как дух"

takʼim (М) – под коленом сзади [Бур! ibid]

tākʼira (Б.) – моллюск речной [двустворч.] [m!]

takkakanʼ (Н) – щелкать языком [ономатоп.]

[tākca (Н.С.) – гнида [Bogd, Chey] [tākca (Т) (Н.С.) !tukala (Т), tuala (Б.)(Or.) S.]?

takcɛ (Н) – гашка дерев. [Бур! С. таксі] см. takcʼi (И.С.)

[takcʼi (И.С.) – см. takcɛ (Н)

taksʼitʼi (Н) – пригонять, прилаживать

takta (К) – см. dakta (Б.) [клещи]

[takto (Н.S.) – доска [takto, taktu (G.) S.] [m! широкая боковая доска (tator [tandu])]

taku (Б.) – положить, обуздать см. toku

takura (Б.) – послать, командировать, присылать [m! послать]

takurogʼi (Б.) – работник [от takura]

tal (Н) – см. tōli [m!]

talā (Об.) – там, туда; туда (Б.) [√ta], tala (Л.) [там, туда]

tala (Б.) – гнилой весь пропитался [m! сгнить – стень, открытой, гнилой об писала и читать]

tāla (Б. К. Тип. Зав.] – солонец, солончак, солнцепек. почва [mn! R. tal, talā Д.Б.; стена, ровница; tal || tala, гасить, сторона]

[m! Sp. xōdʼirxun tala + m! солонцы солонч. топь]

tala (М) – стена гладкая [cf mn! стала]

talä (Б.) весь.

talä5ʼi, tala5ʼi (Н) – ремни упряжные [от плеч и]

talamʼi (r.,s.) = taliŋglʼi (Н) – охотиться [на соболя] [см. tala]:

talan (Б.) – верх (материи, одежды) [m! лицевая сторона]

![m! R. tal || tala – стирать, гасить]

talaŋur (Т) – быть там [√ta]

talba (Х) – пакать

talba (Н) – лежать поперек, переброситься, [m! распорка, поперечина об.]

talbak (М) – подушка на седло

tālgāna (Н.) (И.С.) – мука [Бур! С. talχan]

tali (Н), täli (И.С.) – тогда [√ta]

[täli (И.С.) – см. tali (Н).

tali (Н) – подтянуть, натянуть [?√tan'?]

talin (Б.) – только что, сперва, сейчас √tali

talimok (Н) – вчера вечером, запрош., тогда только

talin (Н), taliŋno (Б.), talin'u (К) – молния ударить, блеснуть мл [m! молния]. [cf. taldan (Н.S.)]

taliŋglʼi (Н) – см talamʼi (н.г.) (Н.)

taliŋno (Б.) – см. talin' (Н)

talʼinʼu (К) – см. talinʼ (

talintʼi (А) – тогда [√tali]

talintʼiɟuk (А) – с тех пор [cf talintʼi √tali]

talit (Н) – так [√tali]

[taldan (Н.S.) – молния, сахилган (И.С.) [Бур! С. sakelgan] [Як! нек габылган] [m! [cf. talin] [ta-li-gian, Инд!] [m! S. saxilgan]

talkʼi (Н) – см. talkʼi [видеть во сне]

talkʼi (Н) мять кожу на талкʼи

talkʼi (Н) – инструмент для разминания кожи [кедерасы подействует], мялка

talkʼima (Н) – покрытый [m! мышц. ед.]

talkʼiwun (Х) – см. talkʼi

talo (Н.S.)(Х) – тālu (А, Б. К. М) (М.С.) [G.)(Or.) S.] – береста [от берёза кора] [m!]

talpaka (Х) – вязнуть

tālu (А. Б. К. М) (М.С.) – см. talo

talu (Н) – рама, вашт. от тайменя

[tam (Т) – платить, заплатить [cf. Бур! С. taman – цена] см. tama (И.С.) (Н.S.) (Б. К. М)

tām (Б.) – лодка из одной колоды изобр. [для перехода на корейск. разст.]

tam (Б.) [i.e. tāŋan → tāa → tām]. см. tiŋan [место под горой, вост. берег.].

tama (Х) – курить [mn! R tam(ā)ba ☺ м. – курить (шить) плавам].

tama (Б. Х. Н.) (И.С.) (Н.S.) – платить, отдать (Б.); [cf. taman, цена (И.С.) (Х.М) (Н.S.) долг. сʼtam (Т) [cf. tamanma]

tamada (Бр.).

[tamaga (И.С.), tamga (М.С.) – см. tamiga [amma]

tamakʼi (Н.) – табак, тамга (Б.К.) тамка (Х), [mn! R. tamga || tamakʼi], дамга (Н.S.) [gamtu, gamti (Or.) gamaxi, gamxi (G.) S.] [m! дамбаку] [Portug. ! черепа Маланц. ! Кит!]. [Laufer.] tamga (И.С.)

taman (Б.) – холощеный боров [m! боров мерин вол]

taman (Х.Н.) – дорого [Баргут!] [cf. tama]

[taman (Н.S.) – плата, [payment] [taman

[taman (И.С.) – цена [cf tama, taman]

tamanma (Н) – платить, нажимать цену [cf. tama, taman]

tamanʼukon (Н) – детство

tamgin (Т) – рукоятка, ручка [что?]

tamgal java (Б.) – назв. духа [класса сев.н.] [рода дунёнкан – черга севн.]

tamga (Б.К.) – см. tamakʼi

tamgi (Б.) = taŋgi, taŋi [каждый]

tamʼi (Н) – крышка, см. tamiptin (А)

tamʼi (kte) (tte) (Б.) – иметь.

tamiptin (А) – покрышка на оленьи ездовые [cf. tamʼi (Н)]

таміндіра (Н) - [таіндіра?] - лошадь см. таін

таміка (Х) - см. тамакі [табак]

[тамічга (Т) - [питка] см. тамко

[тамко, танко (Н.S.) - питка см. тамкічга (Т)

тамко (М) - [сf. танко (Л) - сучить] , см. токкога (Л) <

танко (М.) - сучить [т! Я. тамухӯу]. <

[сf танко (Н.S.) питка] [

таннаба (А) - туман, таннакса (Б.Н.)(И.С.) (Н.S.) [таттахса, таннака, танна (Б.), томпа (Ог.) S.] [т! ~~дым~~ подымать, разгонять пар].

[таннаінін (Н.S.) - пыль, грязь [dust]

таннакса (Б. Н. Бр.) (И.С) (Н.S.) - см. таннаба

тāгнін (Б.) = таңін [= таңгі'і...]

тампукта (Н) - смородина горная

[тамуқā (И.С.) - прийти, сдать, заставить

тамура (Н) - дорогой [сf. ~~сын~~ таман]

тамурігіка (Н) - стать тонким

тāн (Б.) - аббрев. от татін

тан (Н), таңг (Б.Н), таң (Т), тангі (Н.S.) [тангіха (Ог.), таунү (Б.) S.] [сf. - считать

таң (Т) - см. тан [считать]

таң! (Б.) - [крепко!] прям [т! крепко, твердо]

тāн' (Н) - курить [сf. тāн - тянуть] <

тāн (Б.) - учить, учиться [сf. тāн - тянуть] <

тāн (Б.М.Х.) (Т) (Н.S.) - тянуть, тяна (Х.)(Н.С.) та (М) [там // тит (а) т! Я. тянуть]

[т! ведү, тянуть; понемногу тянусь от кого; сталкивать, напихивать что от кого! тань - сдвигать]

[таңа (Л) - рог; см. таңна (Т) [Бур! С. tatanot] [см. тан'га (Н)]

тан'а (Бр.) - усы

тāна (Х.)(И.С.) - см. тāн

тāна (Н) - осетер

>танä (Б.)Рец. - глупый, неосмысленный [сf тānäң (М) - дурак]?[т! Я. тāңбāн непубокий, мелкий]

тānä (Б.)Рец. - ваши [люди] [т! Я. тānā || тану - ваши].

тānäң (БРец. М.) - глупый, дурак [Бур! двустэбүң][сf тана (т!)] [сf тānаң [см. тānäк.]<

танаң (Б.)Рец. - см. тānäң

[танāүн (И.С.) - поздно [Бур! С. tana]

тānäк (И.С.) - см. тānäң

таңанткāкі (Б.) - на спине [лежать]

тānäра (Б.)Рец. - оглушить [сf танä (Б.)]

таңара (Т)(Л) - бог [Як! Нек. таңара бог] = таңбара

тан'га (Н) - тянуть, дергаться [см. тāн]

таңда (Б)Рец. - найти, узнать; правильно сделать, поступить.

тандо (Б.) - спокойный, тихий, спокойная [редко про быстрая лошадь, обычно о человеке]

таңі (Б.) - глядеть, смотреть

таңелаї (И.С.) - небо [Бур! С. taŋelaj, taŋelej].

танг (Б.Н.) - см. тан [считать].

[тангі (Н.S.) - см. тан [считать]

[тангкі (Н.S) - ногти

тангна (Бкрм.dial.), таунно (Б.низ.д.) - думать, помнить [сf. таннаба]

таңгнагін (Х) - см. тарңагін [тар + ңагін, ңгнагін]

таңгні (Х) - письменность, [читать?]

таңгні'ін (Б.) - каждый, весь [сf. тāні]

таңгор (Б.)Рец. - четверть [мера длины] [см. токор (Б.)

таңгу (Н) - число, множество [т! сто, тысячество] см. тангу (Н.S.) [тангун (Т), таңгу (Б.) S.]. <

[тангу (Н.S.) - см. таңгу [истец]

таңгува (Х) - нарядиться

таңгура (Х) - гайка [гашка?]

таңгурі (Х) - гашка

таңба (Бр.) - усы.

таңбагі'ідү (М) - биться, драться лошадьми.

таңбі (Бр.) -

таңі (И.С.) - читать [сf. тāн - ушку etc.].

тāні = таңін (Б) - весь

тāні'ің (М) - знакомый [Бур! тонівіку целый [Бур! под. таніл.]

таңін (Бр) -

танк' (Х) - курить [см. тāн' (Н)]

таңк (Х) - добывать огонь, таңкі (Б.Х.)

танка (М) - воронка дерев. [внутри аппарата для вакуриев. арака'і]

таңка (Бр.) -

таңкі (Б.Х.) - см. таңк

[тānкі (И.С.) - равный [т! С.] [Як! нек. тāң] <

танту (Н) - мелькать [о рыбе] [т! Я тāңбāн - мелкий, неглубокий]

тāнту (Б.) - быть судорогам, биться [человеку в агонии закатов. глаз, дрожание, судороги] [= ергā (Б.)] [√тāн [тянуть]] [сf тāну]

таңн'а (Т) - рог [оленей, коровий] [нефр!]; см. таңа (Л)

тāнтара (Б.)Рец. - болтать зря, говорить не подумав, без расчета.

тāну (Б.) - двигать см. тāнту [сf. тāнту]

таңул (М) - "тонтун", бездельник

таңун (Н) - так, таким образом

тānä Квитторфеіl

>таңгі. (Бр.) -

таңкү (Б.К.Х.) - футляр, мешочек [для трубки, пояска; пуля (Х) [т! утроба матери, влагалище коневой матки] <

таптін (Н) - ремень длинный у оленя, больший завязки у олен. сумы.

тар (+suff.) (Б.) - быть' таять

тāр (Б.К.)(И.С.), см. та., тарі (М.)(М.С.) тара (М.С.), таваг (М)(Н.С.)(Б.К.) [т'] [т! Я тер(е) || тере][тавар (Л)]

тара (Н) - собирать [?]

тарабазі (М) - коршун [Бур! тарбаҕ]
тарана (Б.) - плешивой (ругат.сл.), гладкій (капка, хребать безъ мяса)
тарау (Х) - гнуться (одеревъ)
тарбана́ (Х), тарбакан (М) - тарбаганъ
тарбакан (М) - см. тарбака́ (Х)
[тарӱі (М.С), тарпіе (И.С.) - Grille [Бур! С. tarca]
тарпіе (Б.) - вотъ, такъ
тарга́ (Б.) - табу; пукель соломы съ праздник. вѣтвями около юрты, дрожи если есть корб. сена [т!] [пукъ соломы; воздержаніе, запрещ.] [воздержаться; вѣшать тарга]
тарга (Б.) - вѣшать см. тарга [т!] <
тӓргӓ (М)(И.С.) - телѣга [Бур! тэргэ (Об)]
[отсюда тарга+чі+(нскій) тракт]. <
таргалӱін (М) - такой [і.е. тарӈагін]
таргӓ́лла (А) - бѣгать муравьями [засидѣвшись], налить, см. таргі (Н)
таргі (Н) - см. таргӓ́лла (А)
таргіддат (Б.) - тамъ, оттуда [√тар]
таргіцарін (Н) - по причинѣ того [і.е. таргі (т)+царін] [√тар]
таргім (М.Н.) оттуда, затѣмъ [√тар]
таргун (Х) - жирный, толстой, тучной [т! R. тарбн ‖ тарбун жирной, тучной]
тарі (Б.) - см. тар [тотъ], тарі (Х.М)
тарі (Бр.) - уголь
тарі (Б. Н) (И.С.) - стоять (хлѣбъ) [т! пахать, обрабат. хлѣб]
тер (Б.) [т! R тар‖ тарі - стоять; тарӓ‖ ‖тарija (н) - пашня]
тарі (Н) - конецъ (предмета)
[тарі (Т) - такъ
тарӱан (Н) - хлѣбъ [сф. тарі ... сѣять] [т! посѣвъ] [т! R. ‖ тарijан - пашня] [сф терган]
[тарінел (Т) - вотъ такъ
[тарікім (Т) - теперь
тарікла (Бр.) тарӈи‖
тарӱівуґі (Бр.) уголь.
тарjала (Бур.) - тамъ?
тарка (Б.) - учить [писать, читать]
тармі (К.Б.) (И.С.) - утка; старая бѣлая (К); шилохвостка и свищъ ф [т!]
тарӈі (Б.) -
тарті, тартікі (Н) - такъ, тамъ, туда
тартікӓкі (Х.Б.) - туда, см. тарті (Н)
тартікі (М)(Н) - туда
тартлла (ВБр.) (Бр.) - такъ-то! [окалчиваются разговоръ этими]
тӓс (Н.Х) - двигать (х), гнать (Н) [тӓс]
[тас (Т) - ощущать, см. тӓсі (И.С.), тасс (Х)
тас (Бр.) -
[тӓсі (И.С.) - ощущать] [см. тас (Т) см. тӓсі
[тасі (И.С.) - охотиться
тасіӈа (Х) - тигръ [т!]
тасімга (Н) - щелкать [ономат. он.] [т! гик! щелк!]
тасс (Х) - загнать, топорить, погнать [коня]
см. тас (Х) тастӓ (Х)

тассера (Н) - спадо [?] [ф тӓс(ф)] [т!]
тӓтіӈӓ́н (А) - колуа [ч сѣять]
тастӓ (Х) - загонять в. загнать [сф. спас (Х)]
тӓсу, тӓһу (И.С.) - страдать, мучиться [т! С.] [Як! С. тӓсіі]
тасу (Б.) - ф
тасу (Х) - запасать [сф. тесанат]
тӓт (і) (Об.) - учить
тат (і) (Б.А.Н) - обт. мамі (И.С.) [т!] см. тӓті (И.С.)
тамӓф (Г.) (М) - [одѣвать] см. тапіе
[тамамі (И.С.) - сутъ
таманда (Б.) - старшій [т! старшій старшина] [глава окотив. команды].
тамӣ (Б.А.К.Х.), там (Б.А.К.Х), тӗт (Б.А.Х.К) [отецъ т! Бр.] [т! одѣвается], тамі <
[тамі (И.С.) - [учиться] ф см. тӓт (І) Об.]
тамӣ (К.А.Б.Х.) - см. тамӣ (одѣваться).
тӓмі (И.С.) - см. тамӣ
тамі (Бр.) - см. тамӣ [одѣвать]
тамігі (А) - одѣтый, см. тамігін (Х)
[тамігӓ (И.С.) - платье [см. √тат]
тамігӓ (И.С.) - учитель]√тӓт(і)]
тамігін (Х) - одѣтой см. тамігі [√тамі]
таміӈа (Бр.) - см. тамӣ (Б.А.Х.К) - платье
таміӈа (Н) см. тӓт (і) [учить, привыкать]
тамікон (Н) - обычай, законъ [сф. тӓт (і)]
тамӣса (Х) . см. тамӣ (Б.А.К.Х.) - платье
тамӣв (Х.Н) - одѣваться [сф тат (і), тамӓф (М)
[тамо (И.С.) - заика [сф. altajсѣво-татарск.]
[тамор (И.С.) - окружность, охватъ [сф
тамо́р (М) - задняя подпруга [томо́р (М) [Бур! тамо́р].
тамо́рӑ (И.С.) - заикаться [сф. тамо]
тай (Х) - надѣваться [тауӈу?] [см. тӑв (Н)
[тауґау (Н.З.) - ковать [in англ. (О) тауґі (Ог.) З.] тауґіві (Н.З.) [тауґіні (Ог) З.]
[ам. ganna (Н) [т! ковать]] [сф -тавін (Н)]
[тауґі (Н.З.) - см. тавін [кузнецъ]
тауӏ (Х) - собирать [злодѣевъ], см. тавві, мівва (Н), теуӏі (Т)
тауп'ін (Б.) - въ такомъ смыслѣ • тӑмін (Б.) (Нид.)
[тауӧлґі (Н.З.) - съ того поръ [thence from that]
тӑв (Н) - ставить, положить, вставить, засѣять, зарѣзать см. тай (Х); тавӑ (Н.) (И.С.) тан (Н) тоwу (Г.), тӑвӑ (И.С.), тавӑ (М)
тӓв (Н) - производить, создавать, творить см. тава (Х) [продолжать, длить] см. тӑ (Б.)
тава (Х) - см. тӓв (Н)
тавалӑу (Х) - бросать жеребій
тавар (Б.Н.М.) (И.С.) - см. тар (Об.) [отдѣлить и взять языкомъ] [см. тавар (А)]

** галка?

[тавар (Т) - товаръ [Рус!]
тав'і (М) - положить см. тāв (Н.)
тав'і (М) - "обонъ", возвыш. вокр. пл. камень для
жертвоприношений пушкаш.
тав'ін (Р) - кузнецъ; тавін, тавчі (Н.S.)
[тавін (Т.)S.]; cf. tawin (Т) [чистить]
[cf. tawtāw [Н.S.]].
таві, (Н) - см. тауе (Х) [собирать]
тāвў (А) - одѣвать? [cf. tam (i)] [cf. тāв (Н)]
тавў (А) - снимать
тавў (А.Н. Хи.С.) - см. тāв (Н)
[тāвў (и.С.) - см тāв (Н)
тавуе (Бр.) -
тāw (Г.Х.), tawyл (Н), тāбу (М); тāвў,
тагу (и.С.) [Бур! тāбу][т! } тангуханы]
[Бдр! тун, тун турлак. (б.т.)] } **
тунг (ну.т.х.) etc]
[тавар (Л) - см. тавар [тотъ]
[tawin (Т) - см. тавін (А)
тавла (К) - лежать на спинѣ
тавла (Б.) - мясная чуша, посль долгой
варки мяса
тавлāн (А) - амбаръ для лучшихъ, сытѣйка
на кой. склад жертвенной гасти;
для вещей [cf √тāw (Н.)]
тавлан (К.) - лошадь по 5^му году [cf. тп!
R. taw, tawн, tawун - пять].
тавўл (Н) - [галка] см. тāw
[тавўр (Л) - тѣло
тё! (Б.) - междом.: шумъ отъ того что кладутъ.
те (Б.) - такъ, такъ. образомъ [тп! R тейн ||
|| ин тсм. лейін, так, тах. образомъ]
тедці -
[тедек(ц)(Т.)(Л) - табаки [см. тамакі]
[тег (Т) - [одѣваться] см. там(і)
[тёгаїїїкан (Т) - облачной
[тегехі (Н.S.), цідакі, тідакі (и.С.) [тізjакі
(Ог).S.] - низк. гасить ноги [cf тіjо (т.)]
[тегетлі (Л) - см. тєбє [сидѣть]
[теh (Т) - терять [cf. [тєлавуфкан. (А)]
теїла (Б.) - только [т! } только, лишь, единственно]
теїсула (Б.) - см. тєсїула [т! } напалки-
тека (М) - князь нехолященный } ваемое
[см тāка (М) ibid.] } случайно,
[tekam (Т) - разрогать } встрѣчаемое]
[telбaxa (Н.S.) - глина [тлаха (or.) тіnà
(б.)S.] [т' }]
[телбік (Т) } болото
[tellax гадан (Л) - коверъ, мягкое подстилка
[telli,ji (Н.S.) - сушить [to dry]
[телтана (Л) - бѣлый [cf. телтāвді (Т.)]
тіёма (К.) - назв. горы близъ р. Кумарга.
теманцїур (Л) Ericaceae stileri
тенгену (Б.) - читать, знать [тп! R. тендек ||
тендег, знать, магить etc.][т! } читать]

[тіем'і (Т) - купать
[тёjар' (Т) - озеро
тенегjа (М) - духъ шаман., когда приводитъ душами
живыхъ "дурить".
[тенмік (Л) - вершина
тенне-тенне (Б.) - ? "одѣвать"
[тенке,ji (Н.S.) - кричать, плакать [тенкеді Б)S.]
тенкін аката (Т) - Колоколъ
тер (Б) - см. тарїїан [обрѣз. галло].
[тіерга (п.С.) - санки [cf тарга (телѣга)]
[Бур! С. targo].
[тіергоlgi (и.С.) - муравей [Бур! С. Jorgoldey)
[т]
[терні (Л) } - сила вѣчная, имя
[ї (Т) }
тёса (Б.) - чашка (фарф.) [т! Ар. тёсо]
теса (К) -, тёза (К) - деньги, единица денегъ
[$, Рубль etc.] [Кит!].
тіеска (Н Бр) дерево, рогашка для рычага для
спущенія кѣ посох при подъ на олень.
тесу, тосу (Б.) - сохранять, быть постоянно, быть достаточнымъ [т! } быть достаточнымъ]
[теті (Т) - картанъ [? плашка?] }]
[см. там(і)]
[teyli (Т) - см. тауе (Х.) [собирать]
тіевсівā (Б.) - ласкать, гладить
товусівā (Б.)
тіёза (К) - см. тесa (Х)
тє (Н) - одѣваться [см. там(і)]
тебгу (Б.) - течь, литься, пускать [слюна]
тедукані (Б.) - духъ изъ класса ендурі
[земли?] [cf тудi (Б.Х.)[изъ бурхан?]
тецa (Б.) - правильно поступать, сдѣлать
тецаjі (Б.) - вѣрно, правильно! см. тіцā
(К.Х.Н.), тіцаjі (Б), тіцетцъ'і (Н),
тī (Х), тіма (Х), тöцä (и.С.), тецевёл (Н)
тецевёл (Н) - вѣрно, конечно [cf тецаjі]
[тегєг (Т) - см. тєбє (тг) [сидѣть].
тегєт (Т) - см. тєбє (тг) [сидѣть]
тєба (А.Б.) - см. тäба
тєба (Б.) - см. тєбє [сидѣть]
тєба (Б.) - дѣлать, сшивать "мягк.
[тєбан окса]
тєбäлан (Б) - теперь, см. тебёлён (Х), тоболан (К)
тєбан (Б.) - см. табан = тāн
тєбандун (Б.) - основаніе дерева, скала, сила,
начало
тєбаjкі (Б.) -
тєбе (Л) - [сидѣть] - см. тєбє
тєбє (Об) - сидѣть, садиться [надѣвать],
[о самцѣ] [т! }] [т! Ар. тё]
[тєбё → тєбэ → тєк] [свадебу ёнджій", вино "сидѣть" etc.] см. тебєт(л
(Л); тобо (К), тєбо (Б.К.Бр.Н.Р.Х); тäба,
тєко, тєба (Б.), тєге, тєбєт (Л);
тєге (т) (Т); тєк'е, тöö (Б), тö (Н.S) <

тебефкана (Б.А.) - посадить [√тебе]
тебеке (Н) - место для сидения [√тебе]
тебелган (К.А.) - сидьбе пр берсаня в оморочке [√тебе]
тебелі (Б.) -
тебелӧ (Х) - см. тебӓлан (Б) [интересн]
тебемду (Х) - подушка [ф сидеть?]
тебет (М) - см. тебе [сидеть]
[тебет (Т) - жить [і.е. сидеть] быть
тебо (Н) - см. тобо (огонь)
текала (Х) - разорвать на клочки [материю] <
текан (Б.) - щепотка, пучка кон. мясо взять кон. палочкам
теканімдар (Б.) -
текевего (Н) - рваный [см. текала (Х)]
текін (Н) (Б) - какой, такой,
тено (Б) - см. тебе [сидеть]
теку (Н) - сердиться
[телбас (Л) - переводчик [Як!]
теллан (Н) - понятливый
тендака (Б.) -
тенеб (Н) - см. тӓнӓб [дурак]
тенук (Н) - напильник
тепа (Б.) - место под колышки
тепема (Х) - липкий, см. тӓпӓма
теревун (Б.) - по ту сторону [реки]
терга (Б.Н) - см. тӓргӓ [телега]
терган (Б.) - пашня, [ф тарібан (Н) хлеб] [т! пашня] [тп! R тарӓ ‖ тарiја (Н) пашня]
терг'е (Н) см. тӓргӓ [телега].
терi (Б.) - ударить
термал (Б.) -
теру (Бр. Н.) - родня, родственнику [см turul (Н.С.) [Бур! С. tureе] - родств. по лин. линии] [тп! R. тӣрӯл ‖ тӣруул <
тесамат (Б) - тесемат (Б.) - нести при себе, таскать с собою [ф. тасу (Х) запасать]
тесемат (Б.) - см. тесамат
тесула (Б.) - см. тейсула
тет (Б.К.Х.А) - платье; одеваться [см. тат(і)]
тетеуду (Н) - посадить покойн [не уоль.]
тетеба (Н) - см. тамӣ (платье)
теткагі (А) - = тамігі [одетый]
теткі (Б.Бр) тат(і) - [одежда]
тетко (А) - тат(і)
тетто (Х) - [одеваться] [см. тамӣ]
тew (Б.) - быть одетым [см. тет...]
тewe (Б) -
tewla (Б) - прямо [ф. terla, tarla - основание]
tewy (Б.) - посадить [т!] [см. тебе]
тewуцкі (Б.) - гехаг, другар [см. тӓв] [от tewy]
тӣ (Б.Х)(Н.С.) - отнимать, грабить < см.
тӣ (А.Х) - отпустить, освободить [тонь сохранялась]; тиң (Б.), тиңа (Б), тиңӓ (Б.Х.К.) →

тіні (Н)
тіңі (Б.), тін' (Б.Н.), тінӓ (И.С.), тіңіна (Б.), т'іін (Т), тіні (Н.S.) [тіndаjі (Or)S.] <
тӣ (Х) - да, так, верно [ф тӣнӓ]
тіңакі (К.Б.) - рысь [не т! тп! Як!] <
тіңакіка (Б.) - мех, шкура рыси
тіңавуе (Б.) - собств. имя от [сказка]
тіңгура (Б.) - берёза горная
[тіңру (Н.S.) - падать [to fell] [тугбуі (Б.) тіңуі (Or.)S.]
[тігамат'і (Н.С.) - спорить, вздорить, ныть, раздор
т'ігар (И.С) - путь, тропа, = у'ігар [т!]
тігакі (Н.С.) - = у'ігакі - инстр. часть нош. <
тінӓ (Н.Х.Н) - да, так, верно, правда
см. тӣ (Х), тіңаjі (Б), тіңетуці (Н)
тіна (Х), тӓнӓ (Н.С.); см. тенаjі (Б.)
тікан (Б.К.) [-да]
тіңа (Б.) - привычной, верный
тіңакі (К.) - дядя, поколения [ф. тігакі
тіңе (Бр., - уель.
тіңетуці (Н) - совершенно верно [ф тӣнӓ]
тіңі (Б.), тіjі (Б.), тііна (Т), тісі (Н).
отнимать, воровать, захватить
[тір (Т) - [тупаешь] - см. тік.
[тір (Т) - сплясать
[тігӓ (И.С.) - сосуд, посуда [т!] [ф тіңіе сосуд, посуда, чашка]
[тір'акун (Т) - узкий
тігані (Н) - [зима] [см. туңа]
тігда (Б.К.А.Н.) - долго, тігді (А), тігдӧ (Н.S.) [тігдӧ (Т), тугді (Б.) S.]; позв. ряки впадать в р. Зею.
тігді (Б.А.) - идти долго.
тігділан (А) - мост через реку
см. тігдіӧн (Н.S.) [тігелан (Т.)]
тігдо (Бр.) (Н.S.) - см. тігда
[тігдӧрі (Н.S.) - тропа, дорога [ф. тігда]
тігӧ (Н.S.) - сторона, место [тігӓ (Т.) S.]
тің (Б.) - узнать [тік. см.]
тің (Б.) - отпустить [тік. см.). см. тіб
тіңа (А.Х.) - тіңі (А.Х.) -, тіңе (Б) см. тіі (А.Х.)
тіңӓ (Б.Х.К.) - отпустить см. тіі
тіңа (А) - покрышка берест. корма [т!]
тіңка (К.Х.Н) [малая крат. форма]
тіңан (К.) - пузыря рыбы, плавательный
тіңан (Б.) - так, так. образом
тіңан (Б.К.) - тіңӓн (Б.), тіңӗн (Х) - см. указ. жесть [ф тіңан (М.)] тіңан (Л.С.)
тіңӓр (Б.) - быстро [т!]
тіңаріціган (Бр) -
тіңі (Бр.) -
тіңір (М) - посадить [см. тебефка..
тіңіка (А) - место ниже дна лодки на лошади; твердое [не болотистое]
тіңіl (Н) - посуда вообще [см. тігӓ (И.С) ф. т! посуда, сосуд].

тіҕіlіli (Б) - безногий человекъ
тіҕілтані (А) - утро, часъ выхода солнца
см. тіҕілтін (Л). [ef дабалтана]
[тіҕілтін (Л) - см. тіҕілтані (А)
тіҕін (Х) - см.
тіҕінкі (Н) - сидънье, скамеечка для доения коровъ
см. тебенкі см. тікіҥкі (Л) <
тіҕіріка (Б.) - сдѣлать уравновѣсить [m! ровнѣе, уровнялъ. ф]
тіҕірідкі (Б.) - клещъ [глубоко сидящ. в кожѣ]
[? тебе [сидитъ]]
тіҕогора (Н) - наслѣдство [?]
тіҥанга (Т) - посуда [Як! нек. тысітнга. Рус!].
[тіҥні (Т) - см. тіса [икра]
[тіікі (Т) - теперь
[тіік (Т) - отпустить - см. ті
[тііта (Т) - отнять - см. тіт
[тіја (И.М.С.) - узкій - см. тіјо (Н.Б.)
[тіјан (Н) - рѣзать
тіјавун (Б.Н.) - палка (посохъ) для ходьбы на лыжахъ; посохъ старикова [m! посохъ олений ♀ (Н);
тіјävун (И.С.) - [посохъ, жезлъ etc.]
тіјävун (И.С.) - см тіјавун
тіјі (Б.) - см. тіт [отнять etc.]
тіјо (Н) - тѣсный, узкій; см. тіја (И.М.С.)
[тіјуксо (Н.S.) - голенище [тіјöксö (Or.) туріксо (Б.) S.]. [m! S. тіјрей]
тік (і) (Об) - падать, садиться, садиться (е.g. солнце), тікі (И.С.)(Н.S.) [m! ♂ тіҕ (Б.), тіґ (Т), тідгу (Н.S.) ♀ [тігбуі (Б.), тідуі (Or.) S.]. тікіg (Т) <
[тіка (И.С.) - трубить [Pfeifen]
тікаја (Б.) - вотъ! такъ! [ef тікан]
тікама (К.) - складываться
тікан (Б.К.) - см. тікаја (Б.), [ef. тіцä]
[тікана (И.С.) - см. гакäн
тіканді (Б.) - такъ не, такимъ образомъ не, ef. тікан
тіканін (Б.) - основаніе, корень вѣтки [ef тіҕанін ?]
тікі (Бр.) (Чоть.)
[тіікі (Л) - сейчасъ, теперь
[тікі (И.С.)(Н.S.) - см. тік (і) - [падать]
тікіфка (Б.), тікіфко (Н) (Бр.) - уронить [ef. тік.(і)К
тікіфко (Бр.Н) - см. тікіфка
[тікіg (Т) - идти слѣду, дорогою [падать]
[тікіҥкі (Л) - стулъ нем. якут. [см. тіҕінкі]
тікісі (Бр.) -
тіконо (Х) - вбивать гвозди
тіксä (К.Х.Н) - см. тіҕа (А).
тіксіка (Н) - сопка покрытая мхомъ
тіксаті (Н) - плыть
тікті (Н) - садиться, [падать] солнцу
тікукай (Т) - уронить

тіl (Х) - вбивать [колышки]. [ef, тілівун]
[тілбік (Л) - болото
[тілгадаҕан (Л) - по-якутски
тілгі (тг.) (Н) - свертывать, накрывать
тілі (Н) - мясной порошокъ, сушеное тюм. мясо
тілівун (Х), тілівун (Н) - колышекъ [ef. тіl (Х)]
тілівун (Н) - см. тілівун (Х)
тілкаті (Б.) - вместѣ одновременно двумъ по одной руки. [ef. тілоҥко]
тіло (Бр.) - усъ.
тілоҥко (Н) - спустить курокъ, написать курокъ.
тілпа (Б.) - мѣсить, подсыпать
тілу (Х) - гашка малая [или стирать порохъ?]
тіма (Х) - вдругъ, нечаянно [см. тіцä]
тімакта (Б.) - промышлять, охотиться
тімäна (Б.) - утро, завтра [m! утро, завтра], тімані (Н), тіміна (Л), тімаҥна (Н.Х.) тімдаҥ (М.С.), тіманна (М), тімаҥна (М) [утромъ], тімаҥіна (Н.S.); тематна, темаан (Н.S.), [гіmma (Б.), тімö (Or.) S.] тіміінін (Б) [ef тіҕілтані (А), тіҕілтін (Л.)] [ef тімі (Б. К. А. Х.) завтра, тіміна (Л) - завтра, тімäна (Б.) - завтра].
[тімчäн (Т) - [зимнее] см. гімікі
тімі (Б.К.Х.А) завтра [см. тімäна]
тімігаудү (Н) - послѣ завтра [ef тіртäно гаудү] см. тіміна гаудү (Л).
[тімігін (Л) - очки
[тіміна (Л) см. тімäна [завтра]
[тіміна гаудү (Л) - см. тімігаудү (Н)
тімінан (М) - [завтра] см. тімäна
тімінін (Б.) - см. тімі
тімкі (И.С.) - тянуть [поросенка] [Kneifen] [Бур! С. сіткепер]
тімуна (Б.) - отпустить [ef ті]
тіҥ (Б) - категорически: все! прямо!
тіҥ (Б.) - [отпустить] ef [см. ті
тіҥ' (Б.Н) - см. ті [отпустить, невыдер]
тіҥ'а (А) - истощенный, худой, сухой [е.g. - кто] см. тіннга, тіҥ'а (А)
тіnä (И.С.) - отпустить [см. ті]
тіҥан (М) - грудинка [у животныхъ] [ef. тіҕан], см. тіҥан (И.С.), тіҥän (И.С.) [m! ♂ мягк. часть груди]
тіҥан (Н) (И.С.) ♀ - сила [Бур! С. ҙінеҥ] [Бур! под. тэнкэ, тэнхэн]
тіҥаріҥа (Б.) - прошлогодний [тäрі аҥгані + m! Suff.]. см. тіҥаріні (Х.)
[тінäвä (И.С.) - см тінова [ветра] = тінівa
[тіндакан (М.С.) - залогъ [Бур! С. ҙandaga]
ҙіндакан (И.С.) [m! ♂ болѣзн. дѣвочка онанистка в хитр. смысл]
тіҥіґен (Б.) - см. тіҕан [грудинка] [тіҥан]
тіҥгіван (Б.) - скрипка левый инструментъ

тіңгірґі (Б.) - оторвать
тіңгіла (Б.) - участь
тінгӧн (Н.S.) -[грудь] - см. тіңан
тіңңан (Н) -[грудь и грудн. кость] - см. тіңан.
тіңңантун (А.Н.) - подруга олешя (А.Н.);
жануарь (А) [ср тіңңан (Н.)] [см. тіңітн (Т)]
подруга
тіңңарінґі (Х) - см. тіңарінга (Б.)
[тґінґі (Т) - давить
[тіні (Н.S) - остановить [тіндауji (Or.) S.]
см. ті ↓[опустошить]
тіні (Н) - см. тӣ
тґіңін (Т) - см. тіңан [грудь]
тґіңітн (Т) - подруга [см. тіңңантун (А.Н.)]
тінівa (Н)(И.С.) - вчера; тінова (Б.М.), тінäвӧ (И.С.)
тінуңa (Ос), тінӯ (Б) тіну (Н.S.) [тупау (Ор.) S.] тґінґіw (Л), кґінґіw (Т)
[тґінґіw (Л) - см. тінівa
тінко (Бр.) -
тіннга (А) - сухой, тонкий, тощий = тінңга (А), см. тінґа (А)
тінова (Б.) см. тінівa [вчера]
[тіну (Н.S.) - см. тінівa
тінӯ (Б.) (Верх.з.) - см. тінівa
тінуңa (Х) - см. тінівa
тґінґа (А) - живность: скот, домашнее (Б-б верх.) и полезн, и розводимые [запас?]
тінамá (Н) - густой, липкий; тäнама (Н)
тäнäма (Х) [е.g. молоко] ?
тінкан (Б. Х) - [покрыть (крышкой)] забивать гвозди (Х.); [закрыть] забить
тінкана (И.С.) [ср = ґінкана] - einhauen.
тінкасун (Х) - гвоздь; см. тінкӧн <.
тінкґінґі (Х) - подковывать [ср. тінкасун]
[тінкогґін (Л) - колошмать кого-нибудь привязал.
покрышка ногтя [ср. тінкасун]
[тінкӧн (Н.S) - [гвоздь] см. тінкасун]
тінкосун (Х) - грязь [ср. тіпола (Н.)]
тіпола (Н) - см. тінкосун - грязь, тина
[тінсі (И.С.) - тупой, одноглазый [einfach.]
тіңуґта (Бр.) - конь.
тірä (Б.) (И.С) - давить (сапоги жмут)
[цеплять, сандать]; тіра (Б.Х.Н.) - прицеплять, надевать, одевать, надевать, давить]
тірä (Б) - осилить,
тірá (Н) - прибавить [см тірі (Н.)]
тіра (Б.Х.Н) - придавить, надавить, давить, прижать [ср. тірай (Б.) (Н.С.),
тіраґка (Ос) - зерди кот. принимающий покрышка ногтя [√тіра] см. тіраґкоя (Н.)
тіраґкоя (Н.)
тіраґкол (Н) - см. тіраґка (Х.)
тіраґа (А) - боковая часть головища [ср. mn! R. тіурі - головище].
тіравудґкана (А) - тиретъ
тіравун (А) - зеркало (обр.) кот. поддерживает.
тіраґка [ср. ковотка - ловушки]
[ср т-уа]

тіраґка (А) - обычно кот. придерживает. заслонка ловушка [ср. тіра]
тірга (Бр.) -
тірга (Н) - средневековье (?)
тірґä (Н) - день, тірґаніі (Н)
тірґаніі (Н) - см. тірґä
тірґанґікґін (Н) - каждый день
тірі (Н) = тірґінтун
тірі [ср] (Х) - минута
тірікта (Н) - опухоль
тірґінін (Б.) - обувь, тупая сторона ногтя кольцо передника. = тірі
тірівун (Х) - дно зерди кот (ногтя) выдра покрыт [тупу?]
тірмодґін (Бр.) -
тіру (Бр.) - см. теру [родина].
тіру (Н) - весь мир
тіру (Od) (Н.S.) (Л) (Т) - подушка [т!]
тірju, тіju, тіjунун, тґіпун (Н.S.)
[тіронту (О.) (Or), ґірґінту, ґінту (б) S.]
[ср дерву (Б.) ← mn!]
тіру (Бр.) - ель.
тірукаі (Н.) - щука см. ґіручеі (Н.)
тірукса (Н) (И.С) - икра [Бур! С. turesö]
[mn!] [mn! S. türisun] [ср ємґіса] <
тґіса (Х) < (Н.S.) - икра; тісен, кіее (Н.S.)
тісе (Х), тґіні (Т), ґґібґін (Л)
[ср. тірукса]. [тіхӧ (Т), турсӧ (О) б.]
тґіса (Б. Н) - перепрыгивать, препятствовать (через реку); плыть (олени) [Н].
тісе (Х) - см. тґіса [икра]
[тісен (Н.S.) - см. тґіса [икра].
тісіма (тг.) - отнимать
тісґон' (Н) - воспитать
тіссі (Бр.) - принимать [?]
тіңцан (Бр.)
[тіміґі (Т) - икра (ноги) см. тіґакі
[тґімґірä (Н.С.) - дрожать [Бур! С. čičirnap]
[тґіпку (И.С.) - красная мышь [Бур! С. tutkanap]
тіпто (Бр.) -
[тґімґіуво (Н.С) = ґіґуна Feuerbrand
[тіурі (Т) - голосъ, говоръ. [тура (тг.) ...?]
[тіуґті (Т) (Л) - голубица, стретить підгот.
[тіґґтіґунін (Т) - фиолетовой [ср. тіуті]
тівал (Б) - перекладина надувн зерди (ікапи) на кот. надпилается опухшие ивовые]
[ср. тівалтін]
тівалтін (А) - зерди продольно на кот. вшита рама для прочности.
тівґі (А) - дрожать [о мышцах]
тівла (Н) - собирать ягоды
тівун (Б.) = тіjавун
[тґіґун (Т) - шесть (от цифры. отмечали ногтем до верх. подт на олешк см тіjавун

тō (Б.Вер.д.) - =тобо [огонь]
тō (Б.) - см. тєбє [сидіть]
[тō (И.М.С.) - більша чинверть [тогор (М.С.)
см токор (Б.), тогор (И.С.) [т! ⚷]
тō (М) - передать шаманство [духам]
[Бур! тōнан]
[тóбар (Т) - топор [Вуе!]
тоу'ílo (М) - могило [Рус!]
тōгі (Б.) =тоогай (Б.) - значеніе, сила, вліяніе
дшо. [т! ⚷ гиди, вісь, сливть от Кит!
[Зах. то-узб.]
тодок (М) - тінка менша дюра [Бур! тōдок]
тóфсі (Н) - коротко [Бур! Под. тогудак друг.]
[тогалне (Н.S.) - мьхг [fur, pelt]
тогдіган (Н.С.)(Н.S.) (Н) - олень самка
тогдур (Б.) ген. vоль.
тогіхсjö (Н.S.) - небо [heaven]
[того (И.С.)(Н.S.) - см. тобо [огонь]
того (Н) - летать см. тобо (Б.), тобєт (Б.)
тогор (И.С.) - см. тō [більшай чинверть]
[тогосо (Т) - кал [Як! онем.]
тōба (М) - украшеніе на спині: зеленкай крин
і серцини украшеніз [Бур! ібід.]
тоба (Б.) - см. тєбє [сидіть].
тобі (Н) - так см. тубі
тобєт (Б.) - см. того [летать] [мех].
тобо (Н) - см. тāба [полюдь]. тєба
тобó (Od), того (И.С.)(Н.S.), тоо, туйо (Б.Вер.д.)
тєбо (Н); тоhу, тоно (Т) [т! ⚷] - огонь
[то (Or.) тава (G.)(O)S.].
тобо (Х) - см. тєбє [сидіть]
тобо (Бр.) vеh.
тобока (М) - свинец
тобо'ніоь = тобоōє (А) - дерев. звізди для скрипк.
смерічки
тобован (К.) - [тетерев] см. тєбāван.
тобовцін (Б.Н.) - вмістилище для духів
духи живущіе оргіскі (Н); =говутма (Б.)
[обитающіе огонь П.В.Нуан.]. =номо-
кокан (А.)
тобóвга (Н) (Б.) - стовбз; полярная звізда.
тобовмак (М) - иголькиця, мишечка для
иголь [=Бур! ібід].
тобоман (Н) - духи живущіе оргіскі (Н). 76
тобомці (К) - подушка у сидла [т! ⚷ покрашка
на потники или сидло, чапрак] [т! R
тохот // токот - потники].
тобона (Б.) - возить [дрова].
тоборі (Б.) - завидить, пересеки дорогу.
тобос (Н) - заливать [ф. тубені]
тобоса (Бр.) -
тобот (Б.) - стоять [сидеть!]
[тохо (Н.S.) - лечить [cure, heal]
[тохо (Н.S.) - пуговица [погохо (Т), тохо (Б.)
тоно (Or.) S.]

[тоно (Т) - см. тобо [огонь]
[тоhу (Т) - см. тобо [огонь]
[тоhуlкан (Т) - огненной [√тоно]
[товаун (И.С.) - см. тосун [масло].
[тої (Л) - глина [Як! ст. тої]
тої (М) - колонная гашетка [Бур! тої]
[тоїбур (И.С.) - колотушка для шам. бубна
[Бур! тоїбур].
тоїві (М) - украшеніз метал. на волоса (ухо)
у женщинъ [Бур! ібід.]
[тојон (Н.S.) - погода хорошая [торо (G.)
тоо (Or.) S.] [т! ⚷ погоде улучшается].
токанін (Б.) - конець [корень] [ф. токонін]
тōкі (Н.Бр. А.К.Х.)(Т)(Н.S.)(Уі.С.) - лось
[токі (G.)(Or.), то (O) S.] [Бівцак! S. tox]
[т! S тохі] [т! ⚷ лоси взрослые]; и:
созвіздіе Большой Медведица (К.)
большой медведь (И.С.)
токіна (Н) - ковер на оленье седло
[ф. токуп.] [ф. токō]
токо (Н) - рвать
токō (Б.Х.) - топинки [топинки пр шерсти
лош (Б)] [т! R. тохом // током потник]
[чапракъ, покрашка на седло т! ⚷]
см. токум (Н)(И.С.), току (Б.К.Х.) [Бур! с. токум]
токо (Б.Х.) - обсыдать, см. току (Б.Н.),
туку (Б.) [т! R тох // токо, тикиниш, обсыдай] [т! ⚷ наклад. сидло].
[ф. токо'] токуча (Н)
токонін (Н.S) - корень [ф. токанін,
таканін etc.] [тоuha (Or.) S] = тöхöн (Ма).
токонок (М) (И.С.) - локоть [Бур! ібід.] [Бур! с.
токопок.].
токоро (Б.) = танура
[токороф (И.С.) = токору (И.С.) - жгу-
раві [Бур! С. токогир].
токс'е (Б.)
токсо (Бр.) vеh.?
токсоко (Н) - большая сопка
токсона (Н) - ломать
токсору (Б.) - подилить голову
токсуніу (А) - под в. Итильма 1ого: морда изго-
шень [Як! нен. токсун'іу - лимарь]
тóкта (Н) - сорь см. токтіроґча
тōкта (Б.Н.) - дергукта (Б.), дюда (Н.)
токтіроґча (Н) - см. токта [сорь]
токто (Б.) - утверждаться в мисли, успокаи-
ваться на чем еде [т! R. тохто // тоъ -
тъба - успокоить, назначить] [т! ⚷ утверждаться, успокаиваться]
токтоду (Б.) - успокоить, помолить
закончить переговоры [ф. токто] [? т! ⚷]
току (Б.К.Х.) - см. токо [погнать]
току (М) - железо удой
токū (Б.Н.) - см. токо [обсыдать]
токуган (М) - маленькой мешок в чем-нибудь.

тонуча (Н) - [обсудлать] см. токо
тонуегу (Н) - разсуждать [сf. токо]
тонум (Н)(И.С.) - [потник] см. токо
тонуро́ (Н) - разрываться
тол (Х) - пупок; пуговица для сшутка ав. лошадей.
то́лай (М) - заяц, см. боро́ тулава (Х.) [Бур! ibid][тм! R. tole, tōlē... || taulai заяц тм! R.]
то́лга (М) - магазин на какой. ставится аптарат для араки.
толгі (Н) - тогда, тогда тогда
толгодо (Н) - ехать на санях [сf. толгокі]
толгокі (М.Н.) - сани; см. толгокі (Н.S.) [тукі (Ог.), тугі (О), токі (Б.) S.] [Gilyak! S. tŭ] [= толгохі (Н.S.)]
то́лі (Н) - в то время, в ту пору
то́лі (Б.) - медное (ранее) зеркало на шам. косн. [тм! R. tōl || толі зеркало] [т! сf. шам. гадание]
толіңъ'і (Бр.) -
толіптін (Бр.) -
толка (М) - толкать [Рус!]
толкі (Н.Б.), толкі (И.С.)(Н.S.), тулкі'гі (Б.), тулкі (Х) [толкігі (Т), токігі (Ог.), толкагі (Б.) S.] - видеть во сне [т' сf.] <
толкі'гі'ркан (Б.) - сделать гадание
видеть во сне [сf. толкі]
толкі'ін (Б.)(Н.S.)(И.С.), см. тулкі'ін [т' сf. сновидение]
[толкі'на (И.С.) - см. толкі
толкій (2) (Б.), толкіті (И.С.) см. толкі
[то́ло (И.С.) - читать, считать [т! сf. считать, весить, мерить] [Бур! С. тōлонар.]
толоъей (М) - гора, небольш. сопка отдельно стоящая
толум (М) - [лить токъ [Бур! ibid][т! сf. надутый мышок для переправы через реки]
тулум (Н)
толурго (Н) - протрезвиться
том (А) - пароть, плоть для переправы
тому, тюмо́ (Н); томно (Х), томугор (Н) [не тм!]
то́мі (Б.) = тайміп - в таком случае, таким образом
том'іктто (Н) -
[то́мін (Н.С.) = тумін [плевок] [сf томо].
томко (Н.С.) - вращать, повернуть [Бур! С. tomomat]
томно (Х) - [пароть [для переправы]] см. том.
томо (Н) - см. том.
томо (Б) (Н.&) - плевать [тупінай (Ог), тапену (Б.) S.] ← S. Kim! ti-mo (spittle) Б. 11394, 8003.] см. туму (Н.S.), тумі'нгі (Н), тумі'ту́ (Н) < тутуна (К), тумі́на (И.С.) [сf. то́мін].
томоло (Б.) - сопка сопка, дочь сопка [тм! Ср. томоло - внук].
томсурі (Н) - снимать шкуру
томтєка (Б.) - попасть, пронзить шилом, догадаться

томі (Н) - см. томо [плевать]
томіжор (Н) - см томо [плевать]
тон (Х) - втягиваться
тон (Б.) -
то́на (М) - круг, колесо на верху норма. [Бур.]
[тоңа (И.С.) - см. туңа [пять]
тоңдо (Х) - молчаливый = тоңгдо (2)
[тоңга (Н.S.) - см. туңіба [пять]
тоңгдо (Х) - см. тоңдо
тоңгна (Бр.) -
[тоңгноңъоло (Л) - сосна
тоңгурі'ін (Б.) - круглый, см. туңгурі'ін [сf. тоңъо (туше)] [тм! R. тӯгӯрроп - круглый, шарообразный] [сf. тоңъоко (Н)]
то́ңъа (М) - см. туңъа [пять]
тоңъоко (Н) - гнутый; кольцо у покрышки; петля у мелки [сf. тоңгурі'ін, тоңъо [сf. тоңъолдо (Х)] [сf. тоңоло]
тоңъолдо (Х) - петли на платье. [см. тоңоло (Б.)]
тоңъор (Б.) - литра: большая сеть верхом [от болоң. ловлю со льдины]
тонкі (Н.) - рась (рожь?) [неупр.].
тоңко (Б.) - сучить, крутить (нитки) [сf. тоңкога (Л) - нитки] [т! сf. скрученные нитки (сопротивление)]
[тоңкога (Л) - нитки [сf тоңко]]
тоңкунен (Б.) -
[тоңно (И.С.) - прямой [т! сf. прямой]
тоңоло (Б.) - петля
токорі'ін (Б.) - неверный
тоң соңкой (Б.) Ср. тогно тонгде, "как я сказал".
тонсуйі (Н.S.) - бить, ударить [тонг. сурі (Т.) S.]
тоңу́с (А) - тянуться, отягчать [известен как "Як!"] [Як! нек. тоңус]
тоо (Б.) (Зор. д.) - см. тюъо [огонь].
то́огай (Б.) - см. то́гі
тоггі (Б. Х. Бр.), тодті (Х.Н.), тодті, тодуі (И.С.) [Бур! С. торсе] [тм. R. тōпш! || тодгі - пуговица] [Як! нек. гонгу] - пуговица
тоггіла (Х) - застегивать, см. тоггілагга (Н) [сf. тоггі], тогтіела (И.С.)
тоггілагга (Н) - см. тоггіла (Х)
тогі (Бр.) - тянуть [Рус!]
тогка (Бр.) -
тогко (А.Х.Н.) - кричать! (Н); кричать приветствие (при радости); кричать [одна из Амурских звуков (Н.Х.)]
тогку (К.) - бумага (обертка) или документ? [тм! R. тапгі || тадбігги - клеить, приклеить etc.]. т! сf. тряпка, тапка etc.] [сf. тапку]
тогока (Б.К.) - дыра см. тогокін (Б.)
тогокін (Б.) - дыра, пещера, углубление [нижняя: подрез] [см. тогоко]
тогоко (Н) - старая тупая [от дорги?]

тоторан (А) - продувасить
[тотґєва (И.С.) - см. тотґіва
тотґі (Х.Н.) (И.С.) - см. тотґї
тотґ... н (Б.) - місце для огня в устятуті юрти
тоту (Бр.) - усть.
тор-тар (Б.) - непідомість [пуста голова]
тораї (А) - балка на кот. лежить поль в амбарі на погах. [по Фдеф. столі підпир. конця матиці, колона, подставка etc] [cf. тура]
торіва (Б.) - усть
торокі (Бр.) - усть.
торґвтан (Б.) рел. - болізнь [заразная, тифоз? инф. легкая? инфлуэнца?]
тоґрґл (М) - вибілювати боковий покрівельки юрти
тоґрга (Н) - прямо, прямочка [вмістилище]
[? mn! R. торгон - желоб]
торга (Б) рел. = тарга [ставить "туру" etc.]
торгадґ (Н) - шити [cf. тоґрга (Н.)] [шити матеріо?]
торгадан (Н) - орнамент, вишивка на одежді. [cf. тоґрга, торгада]
торгадантін (Х) - палка при помощи кот. снімають шкуру большого звіря; [разрез на туші через кот. снімають шкуру]??
торґґнді (Н) - одежда женская из майдана [cf тоґрга, торгада]
торґґко (Бр.) - нть.
торго (Бр.) - усть.
торгото (Н.Х.) - обувь мужск. легкая, длинная [ташитач (Х)] [cf. торгада]
тоґрі (Т) - тамъ
тоґрі (Б.) - заблудиться [mn! R тоґрі] || тоґери (блядь, заблудитись, блуждать)] [т! крижуа скитаюся, перекочую с місця на місце]
тор'і (Б.Х.Н.) (Т) - вокупъ за невесту, калим со стольї из лошадей и скота. еще при свайбі стол [mn! R. тур || туру - законъ, правило] [т! Законі обичаї правило]?
тоґріхо (М) - обходъ [Бур! тоґрі осе] [e.g. тоґріхо ене (gen)].
тоґрі (Б) - поль [cf. тоґестан] [cf mn! R. тосн || тобосун - поль]
тоґрін (Бр.) -
торкуедґ (Н) (К.) рел. = туркуедґ (И.С.) - бороться врагьсл
торподґн (Бр.) - [поит]
торо (Б.) рел. - ставить "туру" [cf. тоґро, туру]
торо (Б.) - см. туру
торо (Бр.) - см. = туро [говорить]
торокі (К.Б.Х.) (Н.S.) - кабанъ дикій [новац. пишн на конці, но не на suff].
тороко (Н) - сосудъ берест. для арчи [у остал. большой] ? [mn! R. торо, тоґро - банка, мал. круг. горшочекъ]. [cf, торукā (И.С.) [Бур! С. torxo]
тортан (Б.) - самое холодное время года (9×3 дней) [ледяной!] [см. туртан (Б.)]
тоґру (М) - высокія жерди берез. от прехлад. как плетница в время шаманства [cf туру] [Бур! торон.] і туру (Н.Б.Х.), Туру [торо]

торук (Н) - бросать жребій
[торукā (И.С.) - сосудъ, чаша [Бур! С. torxo]
тоґрулга (М) - палка круглая, мятая [Бур! тоґронґі] (И.С.)
торґґкай (М) - тощій, худой [мяс. гол. мясо] [Бур! тороткай] см. туруткай (И.С.) [Бур. С. тур рунхаі]
тос'е (Б.) рел. - препятствовать, недопускать, не пускать [cf. тосґі (Н) - расчищать]
тосґі (Н) - чистить, расчищать [cf. тос'е]
тосна (Н) - курить
тоґсо (Б.) - высасывать [звері из за крихкості] [окотн. терпнуть].
тосу (Б.) = тоґсу (Б.) - быть пустовать, пребывать, сохранятся [заготовляю, приготовляю заранее, впрок, в готовности] [т! cf]
тосун (М) (И.С.) - см. тоґґун (И.С.) масло [т! cf [Бур! тоґун] [заготовлять для]
тотоґ (Х) - отсчитывать
[тоусґн (Н.S.) - олово; см. тґґна (Л), тунґі (Г) магін (Н.S.) [cf. тоусја (G. lingo) S.] [cf. mn! R. тубулка || ibid.] [cf m!] [cf. тобоко, туза] [cf. т! свинец] ?
тов (Н) - напитать, зарядить, писать [cf mab.]
товеї (Б.) - собств. имя ♂
товоґґлга (М) - украшение из свинца на сбруе [Бур! ibid.]
товосґ (Бр.) - усть.
тову (Б.) - ставить [cf тав.] [т! посадить, посеять]
товуе (Бр.) -
тоw (Н.Бр.) - простреливать, попасть на волосъ [т! cf, прострел. дорог, попасть на волосъ]
тоwlā (Б.) - ущипать [тот сохран.] [тоwlā]
тоwсāҕа (Б) - гнусъ [мошки, паутов, комара и вся мелочь летающая и кусающая]
тоwу (Б.) - полоскать [см. тав]
[тохоl (Н.S.) - см. тебе [садиться]
[тоганга (Н.S.) - [платье] см. тапґ
[тогоґ (Н.S.) - [вырить] см. та
[тогоґ (Н.S.) - вырвать [cf. тогоґ - вытащить] = тере, тезе (Н.S.)
[тогомоґ (Н.S) - хозяин, управитель [master, ruler] [тегетер (Тюрк.) S.].
[тогоґвоґн (Н.S.) - идти дождь
тоґоґрага (Н) - разорвать, [рвать: cf. тоґко]
тоґко (Н) - рвать [платье]
[тоґконґні (Т) - нести [на спине: цонорґдаку].
[тоґконоґн (Т) - поднимать.
[тоґлунґу (Н.S.) = тоґлум (Н.S.) - сказка, рассказ [tale] [тевынг (Т.Ох.), тоґлунґу (О.), тоґлінґу (Б), тоґлунґґі (Ог.) S.].
[тонг (Н.S.) - ровный [тонгіцјана (Ог.) S.]. см. танкґі. (И.С.)
тоґнкґі (Б.) рел. - запирать см. тапкґі, танк.
[тоґнгкоре (Н.S.) - китайская скрипка [Chin. fiddle] [тонгкоре (О) S.] [т! ~~китайск~~ тенгери]
[тоорго (Т) - кричать

[töті (Н.S.) - [одъ̆ватьсѧ] - см. матї
[töунте (Н.S), тоакта, туктe (Н.S.) [тевукні (Т), теута (Т.Ох.) S.] - черника, брусника, клюква [red whortleberry, berry].
[töуку (Н.S.) - стулъ] [см. тібіңкі
[töвуді (Н.S) - полоскать [см. тав]
трупка (А) - трубка [Рус!]
трубa (Н) [ненал] - труба [Рус!]
ту (Н) - стукать, попасть ногой [в яму].
ту (Х) - ползать на четвереньках (дети)
туагін (Б.) товарищ = туагіңъ (Б.) - і.е. человекъ присматр. за хозяйствомъ [т.! ♀ присматривать, ведать хозяйством, надзирать.]
туäо (Б. вост. д.) - см. тобо [огонь]
туäсі (Б.) - зимовать [см тоъос] ♀ плоды дикой, весной, фрукты
тубі̇ъе (Б.) - фруктъ вообще [т.! ♀]
тубубу (Б.) - рабочая конь, конекъ [т.! ♀ рабочая лошадь на карпатск. склонах. горами и красив. гещуен.]
[туч (Т) - дъ̆ржать [тук см.] [сf туга]
туча (Н) (Бр.) - стукать, шагать [т.! ♀]
тучäві (Б.) - растухнуть
тучі (Б.) -
туді (Б.Х.) - духъ, буркать; земледел класса [при земледѣлии заимств. от кит!] [сf тедукан]
туча (Л) - олово, см. туцы (Т) [сf тӱза (И.С.) - свинецъ] [сf. боусін]
[тӱза (И.С.) - свинецъ см. тагін, тучін, туза (Н.S.) [тоцн (Б.), такчі (Ог.) S.] [Bilyak. tač. S.] [т.! ♀] [багдарін тӱза (И.Г.) - цинкъ]
тудрка (А) нитка [волос.?] за кот. цѣплялсѧ звѣрь при лѣзаніи сіраномъ [сf тукан (Б.)]
тудркан (Н) - наступить
туга (М) - положить за-пазуху
[тӱгагін (Т) - [облако] [см. туксу]
[тугäдʼен (И.С.) - зимовье, стойбище [сf туба]
[тугäні (И.С.) - см. туба [зима]
тугар (Н) - зимній [сf. туба]
[тугар (И.С.) - недавно, в нед. прошломъ [umläŋgst] [? зимній? С.Ч.]. [сf тугар (Н)]
[тугäсі (И.С.) - см. тобос (Н)
[тугзе (Н.S.) - рось [сf тібдакі]
[тʼӱгʼені (Л) - см. туба [зима].
[тугі (И.С.) - см. тубі [такъ].
[тугоні (Н.S.) - см. туба [зима]
[тʼӱгуні (Т) - см. туба [зима
[тугусäк (И.С.) - дрѣвно, пень, полѣно [Бур! С. tödöзök.]
туба (А) - см. тукса [дъ̆ржать]
туба (А.Х.М.) Ж.; Б.) тубані (М.Б.К.) тугäні (И.С.), тугʼені (Л), тӱгуні (Т), тігані (Н.Бр.) тугоні (Н.S.); тугö, туңö, туö (Н.S.) [туö (Ог.), туа, ту (Б.) S.] [т.! ♀] - зима
тубʼаlу (Н) - ломать по суставамъ
тубані (М.Б.К.), тубані (Б.) - см. туба [зима]

[тубечін (Л) - облачно, [сf. тӱгагін.] [сf тубулі]
тубсін (Б.) - зимою [сf. туба - зима].
тубі (Н.Бр.) - плакъ, см. тобі (Н), тугї (Н.С.)
[тубі (Л) - названіе растенія Hottuynia cordata
тубʼі (Х) - поступать, использовать тамъ имѣнно [сf. тубʼі (Н) - такъ]
[тубінеl (Т) - назв. сѣтчатокъ кровошапскихъ [латинца]. [пиявка]
тубʼівавʼі (Б) рем. - "говорить мастеръ"
тубіроса (Н) - шкура оленя изъ зимою [тубір-оса]
тубʼім (Х) - см. тобос [зимовать]
тубовді (Бр.)
тубу (А) - облачно [сf см. туксу] [сф. тубо (Л), тӱгагін (Т)]
тубудгін (А) - собств. имя [в сказкахъ]
тунакі (А) - см. туксакі (залезъ)
[туһан (Т) - прыгать [тукса ф.]
[туһонмік (Т) [= тустах (Як! Ог.)]
[туі (Н.S.) -, туіба (Н.S.) - см. тур.
туjазау (Н.S.) - оскорблять, злоупотр. [abused, insulted] [тӱрäт (Т.Ох.) S.] [т.! тоотіб. S.]
туjаlу (Н) - отрѣзать
[тӱjан (Н.С.) - луга солончаковый [Бур! С. tujan]
[туjун (Л) - олений шерсть
тука (Н) - тонуть
[тукай (И.С) - негрѣлый, сырой [Бур! С. tükei]
тукʼа(...)ла(...) (Б.Х.) (И.С) - грязь, погва [зöла(Х)] [Бур! С. tohon], тукова (Н) [поль]
тукала (Х) - наѣсть землей, грязью.
[тукалагда (И.С.) - свинья [Schwein]. см. тукалагді (Н); [сf. тукала]
тукала (Н). - кабанъ [сf. тукалагда (И.)]
тукалара (Н) - худѣть, изнуряться
тукче (Н) - остаться
тукʼе (Б.) рем. - см. тукʼі (Х) [поднимать]
тукʼі (Бр.) -
тукʼі (Б.Х) - поднимать [телѣжка съ горы большую; поднимаетсѧ ремѣ.] [т.! ♀ поднять, поднимать; ♀ поднимало подпорки, подпору подавать, подносить, приносить дрова (Б.)]
[тукʼін (И.С.) - столъ
тукʼірі кjо (Б.) - носилки [тукʼі]
тукʼім (Б. Вер. д.] - см. тукʼі
туккакʼі (Бр.) -
туко (Б.) - см. токо [полощить, обед.].
тукова (Н) - полъ [сf. тукала]
тукон (Н) - мочь
тукса (Н) - сѣсть [охотн. терм.?] [тукса]
тукса (Б.Х.Н.М) (И.С.) - дъ̆ржать; туксі (Б.) туба (А), туг (Т) [т.! ♀ быстро дѣржать] : ходить, бродить; укла ♀ тупой отъ дрожи.
тукса (Б.) - дѣлъ [сf тукса - дѣржать]
туксафкам (Б.) - заставить дѣржать

тукса́кі (Б.К.Н) (Бр. (Н.S.)) – заяць вонюс [тюкса (Б.)S.]
тукса́кігдін (Б.) – подобный зайцу, как заяц.
тукса́та (Бр.) –
тукса́ава (Н) – нападать [?бегущего убить]
тукси (Б) – см. тукса [прыгать]
тукси́ (Н) – ребро верхнее
тукеё (Х) – (тыло) см. тукеу
тукеё́е (Бр.)
тукеу (Б.Х.Н), тукеё (С) [ср. тубу (А), Тубегін (Л) тугагін (Т) – туман] тукеу (Н.S.)(И.С.)
[токе (От.) мовокеё (Б.) S.] – облако [т!]
[тукеу (Н.S.)(И.С.) – см. тукеу
тукеуда (Н) – покрывать облаками, туманом.
[ср. тукеу]

тукта (Бр.)
тукті (ОБ) (Н.S.) – подниматься, лезть, вползать, преодолевать [о змее], взбираться [е.g. на дерево] [см. тутуу (Х.Н.)]
туктірі (Н) – крутой [ср тукті]
туктівун (Н.S.) (А.Х.Н.) – лестница [ср тукті] [= туктіун (Б.), бревно с зарубками [т!]
туктіи [в.ф.] (Б.) – втаскивать, поднимать, вволакивать [ср. тукті]
туктургара (Х) – гнуться [о вещах]
туку (Б.) – см. току [обсыпать]
[тукууан (И.С.) – см. тукучан [теленок]
тукучан (Н), токууан (М), тукуван (И.С.) – теленок [коровий] [т!] [? Бур! под. тугул (т.х. чу. ал), тогол (б.с.)]
тула (Х) – зрачек [есиқі туда].
тула (Б.) – давать [имя гербіјен тула]
туласкакі (Б.) – войти наружу [ср. тулгін]
тулавун (А) – бревно (с нарезками опускать в ловушку)
тулгі (Б.) – хромой
тулда (Б)Рец. – см. тулдуна [подняться, чтобы смотреть]
тулду (А) – войти [чтобы телеонтролить]
тулдуна (Б.) – подняться на цыпочки, чтобы увидеть зверя [ср. тулда (Б), тулду (А)]
тулгін (Б.) – (Рец.) – нижнее [т! кроме, сверху только нижнего зуба]
[тулгін аді]
тулгінгін (Н) – снаружи; см. тулігда (Н)
тулгіці (Б.), тулгін (Б.), тулін (Н), тулілә (Х.К.Б.) тулли (Б.) [наружу, вне] [т! вне периода за кроме.] [ср тулігда и др.] [ср. тургіговай (Б.)]
тулгігā (Б.) – ограда, см. тулгін
тулгіці (Б.) – см. тулгін
тулгіи (Б) – доходить вверх, подняться вырасти
[тўлі (Н.С.) – утрамбовать себя, напрягаться
тулідо (Н.) – цурлясь [тронех.?]
тулілә (Б.Х.К.) – см. тулгін
тулгунна (Б.) – вагонять наружу [ср тулгін]

тулін (Н) – см. тулгін [i.e. "наружа"]
[тулгіскі (Н.С.) – см. тулгін
тулліскі (Х.Н) – см. тулгін
тулгіскокі (Н) – см. тулгін
тулкі (Х) – см. толкі [выдать в сын]
тулкігі (Б.) – см. толкі [выдать в сын]
тулкін (Б.) – см. толкін [сон, сильн.],
[тулкуда (Н.С.) – предсказывать, "шаманить" [ср. толкі].
тулла (Б.) – см. тулгін
тулли (Б.) – см. тулгін
тулві (Бр) – [Вольг.]
тулў (Н) – пришивать
тулучарі (Н) – близ
тулум (Н) – [тулуткан] – см. толом (М.)
тула (Б.К.), туман (М)(И.С.) – десять тысяч [тт! R. тўм ‖ тўмен] [т!]
тумо, гумä (Н.S.) [тама etc. Яс! Иран!]
тума (Б) – см. тото [плевать]
туман (М.)(И.С.) – см. тума [10.000]
тўмча (Н) – шить [скальпом]
тумін (И.С.) – [плевок] см. тўмін
тумін (Н) – слюна [ср. тото [плевать]]
тўміна (Н.С.) – см. тото [плевать] [ср тўмін]
тумíні (Н) – см. тото [плевать].
тумíту (Н) – см. тото [плевать]
тумкавай (Н) – вскочить [прогнос.?] [ср. тумку (Н.S.) [двигаться].] [тумку (Б.)S.]
[тумку (Н.S.) – двигаться, двигать [тумку (Б.)S.] [ср. тумку]
[тумкун (Н.S.) – умный, сообразительный [дот, clever]
тумнай (Б.)Рец. – лепетать, учиться говорить (о детях),
тумна (Б)Рец. – сердиться [плевать?]
тумо (Н.S.) – см. тума [10.000]
тумпун (Б.) – таз [Кит!]?
тумуна (К.) – см. тото [плевать]
[туна (Н.С.) Band.
тунге.ldi (Б.) – спибать по доскам [ср тунголі...]
тунгалда (Бр.) – см. тунгалда (Бр.)
тунгакгна (Б.) – пятерка, пять штук.
тунгані (Б.К.)Рец. – пять десять [< тунгá]
[тунгерітунгані (Л) – дух озера
тунгнун (Бр.) –
тунгоді (Б.) – вокруг, кругом [e.g. стола]
[тунгсе (Н.S.) – переводчик [т!][Кит! S.] tmg-si G. 12294. и 9990.] см. тўнгсі (Б.)
[тунгуўін (Н.S.) – см. тонгурўін (Б.) [крючок]
тунгуді (Х) – обманный [т! крючковый, сказочн. вытрогивать]
[ср. тунгоді, ср. тонгурўін]
тунгун (Бр) – [* кроме (Ю)]
тунгуа (ОБ)* – пять; тонгуа (М), тунгуан (Л), тунгін (Т), тонга (И.С.), тонга, тонга (Н.S.)
[тунга (От.) тонга (Б.), тунга (О)S.][т!]

туңгавдо (Б.) - см. туңгалдı
туңгачі (Б.) - пятый [посл. сч т!]
туңгамак (Н) - пятизарядка, ружье [от туңіга] самод. образца
[туңган (Л) - см. туңіга [5] √туңіга
туңігані (Б.) - пятиведерный [порядк. сч т!]
туңіганайіні (Б) - изобр сч рогами в Б отрисовке
[туңгер (Л) - озеро см. тӱңнар (Т)
туңгнун (Бр.) -
туңгу (Б.) - округлость [сf. токгурін]
туңгулгух (Б.) - темя ?[сf. тӱңгурін]
[тӱңнʼакі (Т) - грех [произн. ?]
[тӱңнар (Т) - см. туңгер (Л)
[туңін (Т) - см. туңіга [5]
туңкä (Б.), туңке (Б.) - бубен шаман. [т! барабан с бубенц. вообще]
туңкʼе (Б.) - слабать [сf.], см. туңке (Б.)
туңке (Б.) - см. туңкä
туңкокʼі (Бр.) -
>туннук (Н.S.) - окно [тӱңнӱк (Т.) S.] [Як! нек. тӱннӱк]
туңсі (Б.) - переводчик [тт! В. туңсі] ← [Кит! туңші 通士] → [т!] см. тунгсе (Н.S.) [см. тунгсе] [G. 12294 = S 9990. S.]
туңтуру (Б.) - быть в убытке [сf. туңкä]
[тӱңура (Н.С.) - см. чуңурун
туогі (Б.) - мало, редко [происх. ?]
[туӧкӱн (Т) - обманщик [Як! нек. тӱӧкäіда] іньо.
тур (Б. К. Х.) - земля, почва ; см. туі (Н.S) [тор (Т. Ох.) S.], турʼівлаан (Б.) ; вся земля <
турä (Б. Бр. Н. А. К. Х.) - говорить, болтать, журчать, кричать [птицы], вокализировать; упрекать (Х); гудеть [ветер] (Б.) читать (Б.).
турä (М) - наголовник [сf. турäі (Н.С.)
[турäі (Н.С.) - жилище семейное [Sitzfelschaft] [т!][Бур! С. turi][тт! С.][сf турä (М)]
[турäі (Н.С.) - конопля [Бур! С. turaγ]
турäкʼ (Об.) - грач [не гнездящийся] [Як! нек турäх] [т! грач, птица меньше вороны] <
турабаучча (Н) - песок.
туран (да) (Б.) - разбрасывать по земле [сf. тур] [т! валяю на земле, сыпать и рассыпать]
туран (А) - речь, говор ; [сф. тӱран (Н.С.) гомон] [сf. турä (говорить)] [сf. Турар]
[тӱран (Н.С) - голос [сf. турä] [см. туран]
турар (Б.) - удивление [интерес] [сf. туран]
турäм (М Б.) - читать, говорить, приговаривать, заклинать, ругать [см. турä] ; греметь (грому) (М)
турбабаді (Бр.) -
тӱрʼенда (Б.) - нанимать, брать в аренду [т! нанимать ; нанятая плата]
турга (Бр.) - пол
турга (Бр.) - весь.
турга (Н) - вспрыгать [?].

турга (Б.) - ставить "тӱру" см. тургго [сf тургга(х)]
турга (х вв. ХИС) - скоро, близко (e.g. пахать) [тт! Я. тургэн | тӱргэн][тӱргенник Як!нек.] [ширина; близкий р. пчелиц, межа т!]
[Бур! С. turgun]; тургаи (М), тургун (Л) <
турга (х) - опираться [сf тургга (Б.)]
тургаді (Бр.) нет.
тургаи (М) - см. тургга (х.)(Н.С.) [скоро etc.]
[тургангі (Н.S.) - см. тургга (скорость etc.)
тургі (Бр.) -
тургʼі (Н) - дрожать (земля) [т!] при ходьбе
тургʼігаваи (Б.) - нарочно ходить, ездить [при дрожании] <
дома [сf. тулгі....]
тургä (Б) вр. см. тургга (Б). - ставай! тургго (Н) - ещё расти, приближаться [сф. Тургэ]
тургу (Б) вр. - приходить к тургу ставить тургу
тургуча (Бр.) -
тургучікан (Б) - небольшое дело [сf. тургʼін]
тургун (Б.) - забота, дело, повод [т!] причина [ibid]
тургун (Л) - см. тургга [скоро]
тургбаідгі (Н) - см. тургго (Н)
тургі (Н.S.) - горох [тургі (Б.)(Ог.)S.][т!] [S. Кит! G. 114. 2 кор! tu [tʼau][t. pi].]
тургʼі (Б.) - см. торгі (калоть)
тургі (Б.) - см. тӧргі (заблудиться)
тургʼікта (Н) - черепуха
тургʼілгаваи (Б.) - см. тур [земля]
туркан (Б.) - дух земли = тур ендурі, = тудукан
[туркʼі (Н.С.) - попадать в цель
туркгу (Б.) - скользить ногами, ощущать [медленно]
туркгу (Бр.) -
туркувдгі (Н) (Н.С.) - драться, бороться
[турлакі (Н.С.) - см. тургакі
тургнʼі (Б.) - большой самый медведь; i.e. "земляной", живущий в берлоге в земле.
турӧ (Х) - род присвоб. ед. перед. для детей первого [рама деревянная].
туро (Бр.) - помогать
турó (Бр.) -
туроцаі (Б.) рец.
[турсі (Н.С.) (Н) - брать, продавать, покупать [Бур! С. tursep]
турган (Б.) - см. торгап
тургу (К.) - ремень кож. привяз. ребенка к взрослым при верх. езде [т! ремень для поддержания; сабли; поручень]
тӱргу (Б.) - ключица
тургу (А) - звук кож. издаваемый детьми, когда сердятся.
тургу (Т. Бор.)(Бр.) [вся земля] см. тур
тургу (Н) - высокий столь, шкаф [при шаманстве] см. тӧргу (М.)
тургубун (Б.) рец. см. тургувун
тургуʼігір (Н. Бр.) назв. рода ивняка
турука (А) - соль [сf [Як! нек. тус], туе (Т)]!

турукагі (А) - соленой [cf. турука]
турукан (Х) - см. тōру (Р) [...нам. чаудо ев.]
[изображ. на обыч. нам.]
турукарук (А) - мешочек для соли для подман.
оленей [cf турука]
[туруℓ (Н.С.) - см. теру (Б.Н.) [родственники по о']
туруℓ (К.) - см. туркі (Н)
[турумкаі (Н.С) - см. торумкаі (П.)(Н.С.)
турунда (Бр.) -
[турут (Т) - раскрывать [рот] [?
тур увун (К.Б.А.), турубуй (Б) нам. [cf. тірівун (Х.)
[cf пуру, тōру]
[тус (Т)(Н.S.) - соль [Як'. пек. туе] [тус (Т) S.] <
туса (Б.) - дело, маленькое дело [Даур!] [т!]
[т! R. тустаї ‖ туса-таї пользоваться] [пища выгода нужда]
[туса (Н.С.) - путать лошади передние
ноги [Бур! С. tusanap] [cf. тусаи]
тусā (Н.С.)(Н) - путы для перед. ног [Бур! С. tuša]
тусакта (Б.) - знак на шапке [военный]
cf. [т! R. тусслакгі воен. чиновники]
[т! R. тушā ‖ тусіја - поручать доверять]
тусала (М) - помогать [т! cf ауджа
[Як! пек тусалас] [Бур! С. tosalnap] [Бур! тюд. тугхалаха (б. т), тусалаха (хал.), тугхулуху (х. нп)] [т! cf приношу]
тусалā. (Н.С.) пользу
[тусалā (Н.С.) - см. тусала (М.)
[тусаń (Н.S.) а trace [т! S. tuša]
[тусā (Т) S.]
туска (Н) - наступать
тускакон (Н) - место куда попала [т! cf
туля [случаюсь, попадать.
[тусōхō (Н.S.) - залив [inlet, bay]
[тусер (Б.) S.]
[туста (Т) - солить [cf. тус]. [Як!]. ?
тустак (Н.S.) - солеварня, соль [cf. тус].
[тутев (Н.S.) - сам [? утес?] [см. утен]
тутіℓ (Б.) нам. - идти
тутту (Н.Х) - ползать по земле, лезть [Зайти]
см. туктіі (Б.А. -ть.,
тутту (Бр.) -
тутуедэкан (Б.) ом. - голубь
[тўучіт (Т) - помогать [cf тусала (М)].
туукан (Б.) - см. тудэкан (А.) [волос. шапка от самоед. на соболя]
туукгі (Б.) ом. - диф [конец слова]
тудукук (Б.) - всю зиму спишь. [= тубāні] <
[тунчак (Т) - зимовье где собир. тунгуса зимой.
[тунчан (Т.) - зимовать
тункгі (Бр.) -
тван (Н) - [родственники по о'мужу (?)

ӯ (А.Х.Н) - орудие для обработки кожи (жен. ускообр. скобель на дер. р. скл.).
ӯ (Х.Н) - обрабатывать кожу при помощи ӯ
ӯ (Б.) - заноза, осиновая щепка кот. можно вынуть занозою [т! ф. заноза, шип, колючка]
ӯ (К) - [прожигать] см. уӡу (Н.) [cf ӯ (Б)] <
ӯ (Н) - рана; см. уја (Н); уйā, нуjā (И.С.ХМ.С.) хун (Т); ujjō, нуjō, хуjō (Н.S.) [Ч. уjō' (От.), нуjō (Б.) S.] [т! cf. рана, язва; cf. раненый зверь]
ӯ (Х) - дуть; см. ув (Н), ху (Т), хуві (Н.S.) ӯву, нуву (И.С.) [т!] [cf. пуℓ (Б) Задуть спичку ← т!. R. пуℓā Д.Б. идти играть на флейте]
[у (Т) - [садиться] см. ук, уг [подниматься]
уā (Б.) - носить на спине
уāрахілкан (Л) - ученый [Як! пек. уāрāх-пōех - ученый; ӯōрāх - ученье]
убӡерʼін (Б.) - сырой
[уӡікі (И.С.) - кривой, искривленный]
уча (Н) - замерзать [? іга!]
[учат мурун (Т) - мерзнуть
учало (Н) - заколоть, зарезать см. учаво
учаво (Х) - см. учало !
учавтуу (Бр.)
учан (Н) - бывший годовалый [cf. тукучан].
учанджалбі (Т) - ломать [чрезвыч.?]
учаткан (К) - назв. рода ивовых [Кутарген]
учавʼу (А), учар. - суетиться, спешить
(торопиться)
ӯчгі (М) - [нож, лезвие], см. ӯгі
ӯчʼі (М) (Т. Борз.) - нож, лезвие; см. ӯчгі (М)
[уцʼі, утʼі (И.С.) - лезвие]
угʼі (Бр.) - [? угі (Н.Х.)]
угʼі (Н.Х) - запутаться, запутываться, висеть
угʼігалка (Н) - распутывать
[угʼікілкан (Т) - на оленях]
угʼіравʼ.... (Н) - коробиться
[уда (И.С.) - сопровождать, эскортировать [Бур! удепер] [т!]
[удација (Н.S.) - поздно ? [ударах, удан, удаңја (Т.) S.] [т! S. uda (ā) an] [cf. удай]
удай (Н) (Н.S) - медленный [уді (Т.) S.] [cf. удаңја]
[т! R. удāн ‖ удаӡан, длинный, долговязый]
[cf. удáн (Нсх.) - долго] [т! R. удá ‖ удаӡан долго]
удáн (Х.) (Т) - [дождь] [см. один
удáн (Н) (И.С.) - длинный (П.С.), долго (Н) [т!]
[cf удай]
удаңкʼі (К.) - сошка для рыбы на одной из лыж
[см. одаңкі ‖ода - американец]
удʼік (Х.Н) (И.С.), ущік (Б.К.), удʼікін (Т) - пузырь мочевой
удʼінаптун (А) - женский передник [? удʼік?]
[удʼікі (Т) - доска для кройки
[удʼікін (Т) - см. удʼік

[удін (н.S.) = украшеніе мѣдальн., орнаментъ на платьѣ.
[удін (Т) - донсдь
удінгоніла (Бр.) -
удіро (х) - носокъ обуви
удісі (н) - ногтять
удо (К.) - кольцо для привязыванія лѣшка къ трубкѣ [орнаментъ]
удочка (н) - удочка [Рус!]
удово (Бр.) - усъ.
удоорі (м) - сухощавіе пальцевъ [Бур! ibid.]
удосурбон (Бр.) -
уду (Бр.) [удурубон]
уду (н) - поправить, наладить
[удухо (н.S.) - мало
[удун (и.с.) - см. одін
[удундіган (и.с.) - доходить идетъ [ср удун]
удурла (Б.)рм. - посылать, наводить, напамикать.
удурутун (Бр.) -
уна (Бр.) - уза, оза (и.с.)
"уна" (Б. А. К. х.) - слѣдъ ; унан (н), унні (Т.)(л)
уна (Б.) - идти по слѣду [√уна]
унан (н) - см. уна [слѣдъ]
[унні (Т)(л) - см. уна [слѣдъ] [и дорога (л)]
унніган (х) - собств. имя ♂
унніканан (Б.К.) - могильный памятникъ [см. удік] и лѣтокъ для жира и жидкихъ вещей
уніпиун (Бр.) - [ср. голова]
уну (Б.) - главный, первый [т! ср. первый]
[ууургай (Т) - березовая щепка, т.е. корневое утолщеніе [Як! нем. ууурбаі]
[уза (и.с.) = оза - см. уна [слѣдъ]
[уза (и.с.) см уна [идти слѣдомъ]
[уга (и.с.) - вонючій [і.е. поднимать?] [им уга (н.)]
[угаї (и.с.) см убе (нѣтъ, не)]
[угаїра (и.с.) бить въ нужду [Бур! с. идêр̂ер]
[угаіту (и.с.) - бѣдный [см. убеїту (т)]
[√угаї √убе]
угакачан (н) - лѣтокъ [уга - носить]
угдабан (А) - кора [ср. угдама] см. огдакса
угдама (н) - навѣсъ изъ коры [для вещей и пищи] [ср - угдабан (А)] [ср. огдакса]
[угді (и.с.) - сосать
[угді (и.с.) = угзі (и.с.) - длинный ремень [Бур! с угді, угзі]., огзі (и.с.)
угдо (н) - садиться [? ук (уб) + до (suff.)].
угду (н) - ползать
угдубу (н) - см. огдобу [большой
угдуни (Б.) - заимка; иногда: дорога; фраза вѣтокъ въ заимку. [ср. агдун] [т! ср. заимка etc.]
угдус (Бр) -
угдаду (х.н.) - дергаться, дергать
уге (м. н. Бр) - см. убе
угі (Б)(и.с.) - см убі [поднимать]
[угі (и.с.) - нагадаться [sich satt essen] [т! с.]
[ўгі (и.с.) - жена стар. брата [т! ср.]
жена младш. брата (Зах. Сах.). [ср. убі (н.Б.)]

[угїдан [eahal] (Т) - внизъ
[угігім (и.с.) - [√ўбі] - сверху
[угїла (и.с.) - [√ўбі] - вверху
[угїлі (и.с.) - [√ўбі] - наверху
угірін (х) - вверхъ [√ўбі]
угірмат (х) - поднять [√ўбі]
[угіскі (и.с.) - [√убі] - вверхъ
угнан (Т) - спать [ср угла - лежать]
угла (х) - сдирать
ўгла (Б.х.) - лежать = укула (В. нид.д.), уклаа
[ср угнан (Т) - спать] ф. укла (н.S.) [to be sitting]
угојо (н) - умереть [Бтт! R. ўхў ‖ ўкў]
[? убе]
уголь (н) - уголь [Рус!]
угожган (х) - жерди вкопать на какой-нибудь высотѣ вещи въ предохр. отъ сырости
угö (х) - дрова, жердь отдѣл. мясо мало [малу] отъ костра [см. убä]
угрї(тг) (н) - вытаскивать
[угу (и.с.) - [спорить] см. убі (н.)
[угула (и.с.) - воевать, драться
уб (Бр.) см. убі [подняться на конь]
убä (Б.) - бревнышко отдѣл. сонтовун (в крыши) бревнышко подкладъ подъ голо (для костра) см. угö (х.)
уба (м) - очищать шамана etc. отъ нечисти.
уба (А) - см. убі [подняться на конь, etc.]
уба (н) - см. уга (н.)
уба (х) - улыбаться
убаланама (Бр.) -
убалабїн (А) - пазухъ [і.е. около 3½ час. дня].
убе (н. Бр. м.), ўге (м.н.Бр), угаї (и.с.) убеї (н.Бр. м.) - нѣтъ [тт! R. ўгеї, ... угē ‖ ўгеі] [Бур! С. идäі]
убеїту (м) - бѣдный ; угаіту (и.с.) [√убеіт]
убел (н) - колыхаться, шевелиться, сходить на нѣтъ [ср. убе].
уберї (Б.) - [бѣсъ] [т! ср.] см. убірі (Б.х.)
убі (х) - вверхъ ; убірін (х), убіlä (м)(и.с.) убіle (Б.), убіскі (н), угіскі (и.с.), убіскакі (Б.к.), убіскокі (н), ускі (Б.) ўўўскі (Б.), ўjila, убіla (Б.), ўjila-кін (Б.), ўjilö (н.S.) [ўilö (Or.)S.], ehiki (Т) [ср. угігім (и.с.), [т! ср.] угīla (и.с.), угīlі (л.г.) etc.].
убі (Б.) - гнѣздо см. ўjін, уї (Б.). **
убі (Б.н.) - женск. сліпая орлица (Б.); см. ўji (Б.) женск. младш. орлица (н) ; см. угі (и.с.)
убі (Б.н.), убін (х.) убір (х), убі: (Б.н.), убо (А). уг, уб, ук, ўji, ўр [от убі:о] (Б.), укe (Б) ўгі (и.с.) [√убі - верхъ] - подняться, садиться на лошадь, поднять ловушку, спасать жизнь, помогать, etc
убі (Бр.) [см. уба ?]
убігча (н) - сидѣть [на конѣ ?] [ср ўбі, ўт]

уб'ідо (Бр.) – весь.
уб'ір (Н) – предлогъ требующ. suff. dyli, li.
уб'ікачан (Х) – медлить і 20 года, по 2 году
[cf. уюкчан (А). уюкан (Б.) – ібід по 3 году]
уб'ікон (Н.Х.) – перекладина на "туру"
ступени і во время шоу.] [cf уб'і подним.]
уб'ікта (К) – ноготь [cf. ос'ікта]
уб'ікта (А) – узкій, спасающій; как в. гасъ
р. Бочкарой
уб'іва (М) – вверхъ [см. уб'і-]; верхній міръ.
уб'ічча (Н) – святой [cf.
уб'іче (Б.) – см. уб'і [верх.]
уб'ідобрі (Бр.) –
уб'іллан (Б.) – верхній міръ [i.e. уб'і + ла +
+ н – новое понятіе √уб'і]
уб'іму (Н) – умереть [и.е. переставать
быть √уб'є]
уб'ін (Б.) – огень, весьма
уб'ін (Бр.Х.) подняться [напр. самолетъ] см. уб'і
уб'ір (Б.Н) [сокр. ӯр] – см. уб'і – [поднимаясь]
[помогать, спасать жизнь etc.]
уб'ір (Бр.) –
уб'ірі (Б.Х.), убері (Б.), убурі (Б.) [m! 3 д. 3 о.]
– все, весь. см. уб'ор'е (Б.)
уб'ірідка (А) – подъемъ у рукава [cf уб'і
уб'ірк'ілда (Бр.) – подымать]
уб'іскакі (Б.Н.) – вверхъ [см. уб'і – верхъ]
уб'іскі (Н) – см. уб'іскакі | см. уб'іскі,
уб'іско (Бр.) – | уб'іскок'і (Н)
уб'іскӧкі (Н) – см. уб'іскак'і
уб'ор'е (Б.) – см. уб'ірі [m!]
уб'ор'ін (Б.) –
уб'он (Б.Н.) – лепешка, хлѣбъ см. уӧна (Б.)
уб'у (Н) – верхній [cf. уб'і]
уб'у (Н) – распоротъ, наколотъ [см. ӯ Iуб'уго(к)]
уб'у (Бр.) –
уб'уганкі (Н) – верхушка [см. уб'у, уб'і]
уб'уго (Х) – заносить [см. ӯ, уб'у]
уб'уґуді (Н) – спорить
уб'ундунда (Н) – верхній міръ [i.e: уб'у + дунда]
уб'укта (Н) – уколъ [cf. ӯ, уб'у распоротъ, наколотъ]
уб'укун (А) – мало, недостаточно [cf. уб'е-
мнѣ] [cf. уб'еітун] бодливый
уб'укуттар (А) – [бодаетъ], мелетъ
уб'ул (Н) – верхняя покрышка юрты [cf.
уб'у (Н.) – верхній]
уб'уеді (Бр.) –
уб'ума (Б.) – жена млад. брата м. отца
[m! Sp. wyxeme] [m! 3 о. мл. тетка. Зах.]
уб'ун'ча (Бр.) –
уб'унб'у (Н) – заносить сапогомъ [см. уб'уріне] (Х)
уб'ун'јо (Бр.) –
уб'урі (Б.) – см. уб'ірі [все, весь]
уб'урін (Х) – см. уб'унб'у (Н).
уб'ӯтуда (Н) – верхній міръ

уб'уву (Бр.) – весь.
уб'увук (А) – краска красная, камень
[ухуе (Н.S.) – отрицание: почти нажм. [– i.e.
окол.'] [см. ӧ]
уґі (Л)(А) – веревка (Л), поводъ оленій (А)
см. ує'і
уґ'ілді (Б.) см. – мятаться, болтаться
[поднять вдвоемъ]
уґін (Т) – народъ
уґӯуські (Б.) – [cf. уб'і верхъ] – вверхъ
[см. уб'іскі]
уі (Бр.) –
уї (Бр.) (Т)
уї (Б.Н.) – привязать, связать, сплести
см. уїім (Б.), уїі (Н.Б.), уї (Б.Н.) [Т] – одеть]
[пред. dat.] [Бур! С. уїенав.] [m! R.
уї ‖ уїа привязать] [уїм (Бр.)?], уїу (Ч.С.)
уі (Б.Н) (Н.С.) – см. уї
уї (Б.Х.) – [кипятить ключемъ] [см. уїу
[уїчін (Т) – привязанный [см. уї]
уїді (Х) – кричать [А. раздраженно, безъ толку]
[уїдін (Т) – уголь [cf. уї.]
уїдо (А) – понимать
[уїӧґді (Н.S.) – [тяжелый] см. уґуґді
уїлагір (Н) – назв. рода Кумарчен евенкі
уїлак'ін (Б.) – вверхъ [cf. уб'і] [см. уб'іла (Б.)
уїлдо (Бр.) –
уїле (Б.) – торжество [уїле ӧ – совершать]
уїліча (Б.) – собств. имя ♂
уїліґко (т.) (Н) – кипятить [cf. уїу, уї]
уїмна (Х) – кипятить (?) кипять. [см. уїу]
уїнтін (Н) – крутая кол. связываются при
ношеніи жерди жилы [cf. уї]
уїт (Бр.) – [тянуть?]
[уїа (Н.С.) – см. ӯ (рана)
уїа (Б.) – воспитывать, растить, кормить
[m! 3 д. ед. ч. наст.]
уїа(т) (Б.) – расходиться, раздвинуться
уїат, уїет (Б.), уїалді (Н), туїа (Н.С.) <
ӯїа (М) – сустав, позвонокъ [и щиколотка]
уїа (Бр.) –
уїала (Бр.) – кит. см. уїала
уїакан (Б.) < уїанга (Б.) – 5 ый мл. классъ [4 ый]
уїакан (Н.S.) – плавательница [уїӧкӧ (G.) S.]
уїалді (Н) – см. уїа (Б.) [расчесаться]
уїалга (Бр.) см. уїагла
уїалі (Н.Б.) (и.е.) – дѣти моихъ дальнихъ акі (Б)
[= m! S. далхі]; кузенъ [какіе?] [Н.С.]
[Бур! С. уїӗ ке] → уїакі (Н.С.)
сынъ моей сестры (М)
[уїакі (Н.С.) – см. уїалі
уїамда (Н) – рагсій
уїамкан (Т.)(Л) – горный баранъ; чубука
Ovis nivicola
уїан'ча (Б.) – см. уїакан (Б)

уjат (Б.) - см. уjа
уjав (Б.) - привозить в дом [рода] невесту и вообще; см. уjенна, уjо (Б.Х.).
уjе (Б.) - слезать, спускаться [с лошади]
уjегiдка (Б) - разгедниить, разсадить [e.g. детей] [cf уjа] [= уjаназа (Б.)]
уjенна (Б.) - жениться [i.e. брать в род] [cf уjав.]
уjет (Б) см. уjа
уji (Б.) - см. уБ'i (Б.Н.) [эта стор. брать]
уji (М.Х) - см. уй завязывать etc.]
[уji (Н.S.) - тянуть [to draw]
уji (Б.) - см. уБ'i [подняться]
уjiгначен (Х) - название рода хин. евнк'i [i.e. "дрячун"]
уjiла (Б.) - см. уБiла [вверх]
уjiлga (Б.) - связать [cf уji, уй]
[уjiлö (Н.S.) - см. уБ'iла [вверх]
уjiма (Б.) рел. - говорить "лопотать" см уймä, уjiмаценая (Б.). уjума (Б.)
уjiмчä (Л) - наголынники
уjiмкун (Т) - см. ojомкун [легкий]
уjiн (Б.) - [гнездо птичье] см. уБ'i
уjiн (Б.) - много, весьма, очень [см. уБ'iн
уjiнор (Б.) - [i.e. уБ'i + нор (mt! Suff.)] - эпид. мелких болезней
уjiт (Б.) - см. уй [привязать] [треб. такі]
уjiт (Б.) - см. уjа [отделиться]
уjо (Б.К.) - см. уjав [жениться]
уjокан (Б.) - [медведь не 3му году] см. уjокчан (А), [cf. ojокон. медв. по 2му году]. [ходить один без машки].
уjокчан (А) - см. уjокан
уjов (К.) - отдавать звуку голоса [cf. уjав] см. уjу (Б.)
[уjö (Н.S) - см. урö [гора, сопка]
уjöjо (Н) - кипеть, кипятить [см. уjу]
уjу (Х.Н.Б.) - быть ключем, кипеть, etc. см. уй (Б.Х.) уjта (Х), уjбi (Н), хуjg (Т) кипятить: уjу (Х.Б.)(Н.S)[m! cf. ibid.] уjбiрхс (Н), уjö (Н); ћуjув, ўjув (Н), ћуjу (И.С.)(Н.Б.)[хуjуzi (Ог.) ћуjуру (Б.) S]
уjу (Б.) - см. уjов [отдавать голоса]
[уjу (Н.С) - см. уй [связать]
уjуча (Ма) -
уjучє (Бр.) -
уjурка (Б.) - [сесть, подняться]? [? посадить] [cf уБ'i, подняться]
уjума (Б.) - [говорить] см уjiма
[уjумкан (Н.S.) - [короткий] см урiм
[уjун (Т.Л.) - девять [m! cf.]
[ук (Т) - снимать кору
ўк (М.Б.) - см. уБ'i [подняться, садиться на коня]
ука (М) - ум [укаґi (М) - умный) см. укан (И.С.)
укаган (Б.) - сука; см. укоган (Н)

[укäк (И.С.) - ящик [gefü Herter kasten] [Бур.: икик, ихек.]
укавб (М) - быть злой
[укан (Т) - ковш, см. укiн (Т)
укäн (И.С) - см. укä (М) [Verstand]
уканъга (К) утка [большая дикая врид гуменно]
уканъна (А) - гагара; ўкóн (Н)
укча (А) - ломаться [cf. ужга [Х.Х)]
укча (К.Х.) - делить, отделить, разделить (отрезать мясо) [cf. укча (А.)] [cf. уjа] - отделиться, разделиться etc →
[укчан (Т) - разговаривать [? какя ?] [cf. укго]
[укчанi (Л) - привлечение
[укчарi (Л) - ископаемый мясо [на отрезать].
укго (Б.) - ругаться в чужой (драться) (перед) с людьми.
укчу (Б.) - поймать, идти встречу на голову, нападать (встречу)
укчага (М) - сердиться см. укчару
укчару (Х) - см. укчага
ук'е (Б.) - см. уБ'i [подняться]
укi (Б.) - утка, большая остроносая, спина красно-серая с бел. пятнами, цвет желтоватая
[ук'iгамда (Т) - синий
[укiн (Т) - большой, дерев. ковш, см. укан (Т)
[укiн (Л) - [волна] см. окун'а (Н)
[ук'iн' (Л) см. окўн (молоко).
[ук'iру (И.С.) schreien
укла (А) (Н.S.) - см. угла [лежать]; to be situated (Н.S)
укла (Н) - снимать кору [со дерева]
укло (Бр.) (Н) - см. угла
укоган (Н) - см. укаган [сука]
укоli (Н) - бросать, девочка [медведь камень]
укотна (Б. верх. диал.) - [сосать] - см. ўку (К.
ўкóн (Н) - [гагара] см. уканъга (А)
укон (Н) - желудок, мускуловый
укўптун (Б.К.) - наман. трикадлетический: 1. нитка бусы со тобі подать. во время кошмы (а желтая буса - инеңі дүйн окто; гаптаң: довоз окто); 2. платок на тобі [как фашу клиентам]; 3. подвески спереди (К.).
укосiна (Б.) - поворачивать
[ўкса (И.С.) - см. ўкса [рукав]
ўкса (Н.Х.) - рукав; ўксä (И.С.), укса (Х), уксö (Н.S.) [уксö (Ог.) хуаксö (Б.), хоксö (Б.) S.] [m!] [онiн (Т)]
учсаптун (Б.) - нашивки на рукавах (внизу) нам. кафтана [cf. ўкса]
уксi (Б.)(И.С.), оксi (И.С), ћуксi, хуксi, уксе (Н.S.) [укшi (Т), S] оксi (Х)(И.С.) - лебедь; хуні (Т), хуБ'i (Л)
уксiнта (И.С.) - отвратный берег, обрывистый
уксiн (Б.) - волна
[укс'iн (И.С.) - народ, окружение [Gesinnüt!

укс'іса (Н) - спорить, ругаться
укс'ів'ір (Бр.) -
[уксö (Н.S.) - см. ӱкса [ругань]
уксокгол (Б.) рем. -
укта (Б.) - вошь, гнида
ӱкта (Бр.) -
уктакан (Х) - небольшой мяч; см. уктакон (Н)
уктакон (Н) - см. уктакан
укте (Н) (Б.) вар. д.) - круглая гробка см. окте (Н)
(Б. низ. диал.). [см. укті]
уктє [= уктä] (Б.) - обрезать, нарезать, разрезать
укті (Б. К. Х.) - крышка гайника, гробка etc.
[см. окті (Н)] [см. укте (Н)]
укті (Об) - броситься в сторону: бежать, скакать, прыгать, быстро ехать, спать лишай в (е.g. по казен. дому), умывать (рать)
см. уктів (Н), уктір (Б.), [ук (Б.) е.g. укган].
[уктö (Н.S.) - тухлый, испорченый [cf. rotten, putrid.]
укту (Бр.) -
[уктy (И.С.) = окта (И.С.) - встретить, совпасть, случиться [ведедтен] [Бур.: С. иктапар] [т! ф.]
унтурук (К) - коробь, посуда [береет. кружка ф.] с кусси или хомь невысокий]
[уку (Л) - сын остяковский
укӱ (Б.Н.) (И.С. - уку) - см. оку [косить]
уку.л (Бр.) - ель.
укурка (Бр.) - ель.
[укудєл (И.С.) - дух [доволь, стой] [Бур.: С. укидее]
укукєу (К.Б.) - шкура, кожа коровья [cf. укур.]
уккусуп (Бр.)
укуł (Б.Н.) - скручивать, скатывать, обертывать [т! ф. обертка ф. обязательно, скручивать]
укула (Б.) - см. угла [лежать]
укулвга (Б.) - вертеть [cf. укуе]
укулгі (Н) - перевертываться [cf. укуе]
укулі (Н) - раскатиться [раскатиться и упасть]
[укулі (И.С.) - см. укуе
укуліи (Б.) - скручиваться [cf. укуе]
укумна (М) - полощить молоко, замутить [cf. укун молоко]; укунмі (Н)
укумні (М) (И.С.) - [молоко] см. окун
укун, ӧкун (Б.) (М.С.) - [грязь ненг.] см. окун
укун (А.Н) - [молоко] - см. окун
укунмі (Н) - см. укумна
укунмӣма (Н) - молочной
укун'о (Н) [грязь ненц.] - см. окун
укур (Б.К Х. Н. М. Бр) - корова, рогатый скот
укук, нукур (И.С.) [т! R. ӱхӱр ‖ ӱкер ibid.] [Бур.: ихег, ихиг.]; дух - корова (Б.)
ӱкук - гӧкур (Б.) - медвед.: охотн. сильно полоскать
[укурі (И.С.) - кочка на болоте, кочки [т! ф. насыпь, кочка]
укус (Б.Н.) - повернуться, перевернуть, вывернуть наизнанку. [cf. укуł]

укув (Н) - кормить грудью; укуву (И.С.), укушкана (Б.)
[укуву (И.С.) - см. укув
укушкана (Б.) - см. укув
ушвіндо (Бр.)
[ул (Т) - плыть
ул (Н) - выпрозаимо [из дерева, е.g. ручной ларь]
улä (Б.), ӱла (Н), ула (Б.) - копать, рыть, [или отчистить]
ула (Н) - см. улä → уесӧ'і (Н.S.)
ула (Б.) - см. улä
улā (К) - быть
улā (М) - подошва [Бур! Под. ула (б. хан. т).
ула (И.С.), см. улла (М) [Як! нек. уллуң; нош.
[ула (И.С.) - см. улā [[уллуңах]] [т! R. ола, олоll ула → подошва]
ула (Н) - промочить, промокнуть [cf. уван],
улä (Б.) (см. уллаві (Н.S.))
ула (Бр.)
[ӱла (М.С.), ӱло (И.С.) - трут [Бур! С. ӱла]
[улā (И.С.) - [валежник] см. ӱло
улӓга (Б.) - зла [cf. улä - копать, рыть]
[і.е. вредный]
[улӓдотӓн (Н.С.) - см. уланган
улӓгі (Н) - красить (глиной) [cf. ула+рін] [cf. ула-кі (Н.)]
[cf. - улаї (Б.) - напомнить до красна]
улаї (Б.) - накалить до красна [cf. ула+рін]
улак беја (Л) - вор, мошенник [cf. улок -лгать]
[улäкä (Н.С.) - избалованный, помощь см. удака
удака (Х) - мышь, избалованный; оӈоко (Н) (избаловать) [улікі (Х)
см. улäкä (Н.С.); нулöхö (Н.S.) [нуго, нулöхö (б.) S.] [т! ф. помощь] [[? Бур.С. уеу ?С.м.]? [іледі т! S. ?С.м.] [ілӯ ‖ ілегуу т! R. ?]?]. [cf. уӧкä (Б.) ст.]
уланаз (Б.) - осиновый мыс, осинник
[cf. уван (Н), улока (Б) - осина]
уланчін (Л) - ложь, неправда [cf. улок -лгать]
уланкі (Н) - [красить] [cf. ула+рін; улӓгі]
уланківун (Н) - краска желтая [оранжев.!
улактіка (Н) - цветок [cf. [cf. улӓгі etc.]
ула+рін]
уланкі (Н) - см. уларін
улама (Х) - см. уларін
улама (К.) - рожа [небольшая кто]
уламанку (Н) - красивье [√ула+рін)(ма)]
улан (Н) - осина, см. улока (Б.)
уланда (Б.) - краситься, надеть ларп [√ула+рін) (ма)]
уван (Б.Х Н) - мочить, промочить, (ж.с.)
намочить; см. уланка (Н), ула (Н), уланкі
[т! ӧтӧбо улатбі; намываю, вымываю]
уван (Б.) - остаться, быть в остатке
уванка (Н) - [промокнуть] см уван.
[уванкі (И.С.) - см. уван (намокнуть)
уванкун (Б.), уланкун (Н,Ж) - мокрый
[Ср. уван - мочить]
иланкун (Н.Х.) см. уланкун

ulanta (Б.А.К.Х.) -пепел, зола; улäфтäн, нулäфтäн (И.С.); хулалтан, нулöтан, ҳалунтан (Н.S.) [хулöнтö (Ог.), пулкöнöн (G.)S][т!] [ф. ulan -остаться]

ulanta (Х) - см улаҳ (намочить).

ulāp, ulắp (Б.) - могила [?исчезнувшие]

ulapra (Н)(И.С.) - красить [ф. ula-pin] [см улäгі]

нулар'ін (Б.К.Х.)(И.С.), улар'ін (Бр.Н.М) усата (Х), хулін'а (Т), бутан'а (Л); хулаjін, холаjін, ҳолаjін, кулаjін уларін (Н.S.) [хоlоliгі (Ог.) S.][тт!R олäн ‖ улабан] [ulāy Бур! С.] [т! , красной] [ulарін, нулаjі , хулаjін, кулаjін (Т)S.] - красной [ражий масть корова (Т)] [ф. ulägі etc. - красить] [folgen (G.) Gnade] [Jнč. fün-läh-niäng, Gnade] [Klapr. (Т.Ох) ulắty; (Lam) ulắgyn] etc. [ф ulaві (Б.) -мясо-красной]

ulap'iно (Х) см. ulägі [красить]

ulac (Бр.) - [см. уласі (Н.)] [см улïе (Бр)

уласі (Н) - высвободить, высвободить (глаз) [ф. ulgy (Н)] [ф. ulgyc (Бр.)] [улïс (Бр.)

ulāві (Б.) - мясо-красной [см. ula+pін]

ulавун (А) - скобель, жел. по дерев. ручке.

ulбyc (Б.) - см. сlбlс [путаться]

ulga (Бр.) -

ulga (Х.Н.)(И.С.), ulgā (К.Б.), olga (М.С.), ulgö (Б.) ўлурі (Л.), нulga (И.С.), нulgi (Т); нўlla, ўlla (А); хоla, хоlо, ulgута (Н.S.) [хulla, нўlga (Т) S., хукта (Ог.), нulта (G.) S.] - мясо

ўlga (М), ulgä (И.С.), ulga (Н.Бр.), ўllö (Б.К.А.), ulle (Л), ullö (Б), ul'ö (Х) ulö [Н.S.) [ulgра, ulта, ulре (Т), (ulіксö (G.)?) укта (Ог.) S.] ulgi (Т), ulрі (Л), [т!] [ulін (Б)рем.]?[ulхsa (G.) Gnade]. [? т! сушеное мясо]

ulga (Н) - вырастить

ulgaҳ (Б)рем. - отзываться эхом [? ulган ?]

[ulgi (Т) - кусок [видимо мяса: "мясо"].

ulgi (Т) - см. ўlga (М) [мясо]

ulgi (Н.Х)(И.С.) - плести сеть (Н), шить (Х.Н.) [т! шить на пишущую машинку]; ulі (Б.) ulіңан (Н.S.) [ulні (G.) ulі (Ог.) S.][т! - вдевать нитку] [ф. ulgім - шить?]

ulgi (Бр.) -

ulgім (Н) - шов (?) см ulарін (Б)

ulgіраp'і (Б)рем. - пахнуть теплом

ulgy (Н) - вырвать [см. ulgyc (Бр.)]

ulgyгi (Бр.) -

ulgyc (Бр.) - см. ulасі

ulejанько (Б.) - корзина, в кот. попадает рыба в "Запъдки" см. ul'jанько, ulejанькy (Б.

[упек (Л) - обманывать см. улок

ўlга (Н) - гасить путников, шпана

ulга (Н) - повесить, изобразить (духом выражал. потенциал повышение?)

ulган (Б.) - свинья домашняя [т!] шкода: капанчик

ulган (Б.п.р.д.) - звук, эхо см. огакін (Б. мыш.)

ulгана (Н) - см. ulга [повесить] [Бр.

ulгана (Х) - отразиться звуку

ulгі (Б.К.Х.) < ulге (Ст.) - сушить [повесить] - ф. ulга]

[ulгі (Т) - тянуться [ф. ургі]

ulгівун (Н) - большой ремень (веревка) у мешка (для ноши плеча) [ф ulга - повесить]

ulгу (Х.Б.К.А.) - говорить, молвить, сказать болтать, (спрашивать) [тт! R. ўlгер ‖ўlгіер, притча, рассказ] [Як! пек. ўlлўгўнäй - говорить Бог]; ulгуга (Б.), ulгуmеjі (Н.S) [ulгумері (Т), ulгуга (Ог.) S.] [тт! S. ўгўlехў] ulгуlама (Б.), ulгуmо (Б.Х.) <

ulгуга (Б.) - [рассказывать, говорить] [см. ulгу]

ulгуlама (Б) - спрашивать, думать, молиться

ulгуlамбу (Б.) - передать на словах [i.e. ulгуlамі + бу] [Ø-т!]

ulгуmо (і, у) (Б.Х.) - [просить, говорить] - [см. ulгу] [спрашивать].

ulгуlан (Б.Бр.Н.А и К) - [говорить, рассказать, сказать, отвечать] - см. ulгу

ulгук'і (Х) -

ulгуmеjі (Н.S.) см. ulгу

ulгуlі (Б.) выйти походить

ulгур (Б.)(И.С.) - слово, речь [см. ulгу] [тт! як!]

[улъа (Л) - надо, нужно

улъумо (Бр.) - см. ulгу

[ulі (Л) - [см. сулакі] - мышца

ulі (Б.Х.) - [ворота] см. olі (А)

ulі (Н), ulікан (Н) - мало [ф. ulічку] маленький

ulі (Б.) - стоять [треск.?]

ulі (Н.Х.)(Н.S) - питать, угостить, дать пищу, кормить ребенка руками [т! ф. питать кормить]

ulі (Б.) - см. ulgі [шить]

ulі (Бр.) -

ulіца (М) - улица [Рус!]

ulіда (Х) - оставить

[ulіңан (Н.S.) - см. ulgі [шить].

ulібір (Б.) - сказка [тт! R. ўlгер ‖ ulібер рассказ, притча]. ulöбір (Б.)

ulікан (Н) - маленький [см. ulі (Н)]

[ulвічча (Т) - мокрый, сырой [ф. ulан - мокрый]

улікі (Х) - оставшийся, последний, свободный незанятый [ф. ўlа улака (2,)]

ulін'і (Т.)(Л) - см. ulукі [плака.

ulікта (Х) - сушеное мясо, ? [т! ф. сушить] [? ulіксö (Б.) Gnade] [т! ф. мясо сушить]

ulічку ўра (Х) - дерево, кустарник [красивое; растет на склонах] дз [тропик]

ulін' (Н) - грести, см. ulі (Л) [ф ulінкі (Н.S.)]

ulіңгаjи (Б)рем. - древний, предки?

ulінкі (Н.S.) - весло, руль [oar, rnader] [ulіun (Т)S] ulјон (Л) [весло]. [ф. ulін (Н)], улівун (Л). (двойное весло)

ӱвінун (Б) рел. – мясо
ӱвірі (Л) – грести [см. ӱві]
ӱвірін (Б) – тюлень см. ӱвӱім (Н)
ӱліс (Бур.) – см. ӱлас,
ӱлітну (Н) бр. маленький [см. ӱві (Н.)]
ӱлівда (Н) – работа [?]
ӱлівун (А) – весло двойное [ф ӱлін', ӱсінкі]
ӱлін (Б) –
ӱлјаңко (Б) – см. ӱвјаңко
ӱлјон (Л) – см. ӱвінкі (Н.S.) ӱлібӱн (А.) (√ӱлі – грести)
ӱлкі (К.Д.) – перекладина на оленухе
ӱлкіган (Б.) – бурундук.
ӱлкіілту (Б.) (перх.д.) – водоворотить
ӱлкусса (Н.) – синяк, шишка, ушиб.
ӱллӑ (Б.Н.К.Х.) – см. ӱлда [мясо] [см. дефеня.]
ӱллӑ (К.Б.) – см. ӱлда [стопа лошади, одно]
ӱлла (М) – см. ула [подошва]
[ӱллауві (Н.S.) – наметить удар] [to stab, etc.]
ӱллаві (Н.S.) – лягать [ӱлларі (Т.) S.] [cf. ӱлан]
ӱллӧ (Б.) – см. ӱлда [одно]
[ӱлло,ji (Н.S.) – см. ӱлӓ [копать] [to dig, engrave]
ӱлӧ (Х) – см. ӱлда [мясо]
ӱло (М), ӱлӧ (Н.С.) ӱло (Б.Н) – варить
ӱла (Н.С.) олӧ (Х) ӱло,ji (Н.S.) [ӱло (Т), ӱлӱ (G.) S.].
ӱлобо (Б.) – обманывать [см. ӱлок. лгать]
ӱлӧк (Н.С.) – см. ӱлок
ӱлок (Н) – ложь [см. ӱлокі – лгать], ӱлӧк (Ч.С.) (нецерковн.)
ӱлока (Б) – осина [см. ӱлан] см. ӱлака (Н.С.)
ӱлокчі (Бр.) – ель.
ӱлокі (Б.Х.Н), олок'і (Х), ӱлокім'і (Н.С.), ӧлак (Т) олонеті, ӱлокіті, олохі (Н.S.), олокічін, олохічін, олоночінда (Н.S.) – враг, лгать
ӱлокі'кун (Б) – см. ӱлок
ӱлокін (Б) –
ӱлокім'і (Н.С.) – см. ӱлокі (лгать).
ӱлок'ја (Л) – мокрый, влажный [cf ӱлан]
ӱлом (Б.) – олӧт (К) – [подруга]
ӱлон (Б.) – см. ӱлор [народ]
ӱлоңоӆор (Бр.) –
ӱлонка (Б) – см. ӱлан [оставлять]
ӱлонк'ітло (Бр.) –
ӱлонтан (Б.Ч) – см. ӱлантан [зола, пепел]
ӱлӧнтан (Н) – см. ӱлантан [зола, пепел]
ӱлӧр (Б.) – народ, люди (♂ и ♀) см. ӱлон (Б.)
ӱлора (Б.) – повар, -иха; [i.e. вариций] √ӱло; ӱлорі (Б.)
ӱлорі (Б) – см. ӱлора
ӱлӧті (Б.) –
[ӱлӧ (Н.S.) – [мясо] ӱлда
ӱлӧдӓ (Б.) –
ӱлӧӆір (Б.) – см. ӱлібір [muscle]
ӱлӧкӓ (Б), ӱлӧко (Б) – больше, более, ушкай (Н.Б.), ӆӱлік (Л), пулӧхо (Н.S.) [хӱлук (Т), пулӧ, пулӧхӧ (G.) S.] [m! ф: малый] [cf. улака (Х)]

[ӱлрі (Л) – [см. ӱлда] [пища] [– мясо! с.м.]
ӱлтӓ (Б.) – ловить (рыбу), приворовывать [см. ӱлтӓрга] [ӱлтӓка] см. ӱлтєрге (Х.), ӱлтӓрга (Н)
ӱлтӓка (Б.) – дочка, дочка [cf. ӱлтӓ]
ӱ́лтан (Н) – громкий
ӱлтӓрга (Н) – см. ӱлтӓ
ӱлтєрге (Х) – см. ӱлтӓ
ӱлті (Н) – testes животного, мудекуса
ӱлтєкан (Б.) – ноздри [cf. ӱлтӓка]
ӱлуг'і (т.) (Н) – память
ӱлуӆӯ (Бур.) –
ӱлукӓ́ї (Н) – см. ӱлӧка
ӱлук'і (Об) (М.С.) – блюдо [m! ф: блюдо с крутыми краями]
ӱлікі (Л) (Т), ӱлгукі (Н.С.), оӆукі, олохі, ӧлукі, ӧлӧхі (Н.S.) [олокі (Ог.), хуӆу (G.) S.] [Gilyak! S. Lakp.].
ӱлук'і (Н) – блеять; см. ӱлумо (Х, Ч) (Б) ӱлума (Н)
ӱ́лум (Н) – промахнуться
ӱлума (Н) – см. ӱлукі [блеять]
ӱлумо (Х.Б) – см. ӱлукі [блеять]
ӱлур карагган (Ю.) – журавль [cf. карагган]
[ӱлурбі (М.С.) – цапля [Бур! С. ölerbe]
ӱлурі́ (Л) – [оленья] – уда
ӱлус (Т) – улус [Рус! ← Turk.]
ӱлусінму (Н) – прибывающая вода обваливает берег [m! ф: обвалился, обрушился берег от прибыв. воды].
ум (Бр.Н) – [послать, см. умго (Н)] см. ӱзгна
ум (Бр.Н (Н.S) (Б.М), умі (И.С.), [умӱ (А) (Н) – накрыть]
ом (Н.S.), імі (М.С.), јум (Н) – пить [m! ф:]
кукить (М.) [Х.) – імі]; [умі (Ог.) оміурі (G) S.]
ӱ́ма (Б.) – жена мл. брата м. отца; см. умєнор [cf. уӆумӓ] ← [сокр. мг]
ӱ́ма (Н) – свистящая согрела напиться [m! ф: пищал согрела]
ӱма́ка (Н.S.) (Б.) – разв. удочка [умака (Т), ӱмӱ (G.) S.]
уман (К.) – глотка
ӱ́ман (Н.Бр.Б. К.Х. М.) (И.С.) – костный мозг умін (Т), ӱӆбон (Л) [m! ф:] [оман (Н.S.) – кость]
уман (М) – трубчатая кость [cf. уман]
[cf. умара (Н) [m! ф: нижн. часть ноги с плюсна в прыжок. ↑ подъем Зав.]
умара (Н) – нижняя часть ноги [cf. уман (М)] [m! ф:]
умӓ́с'і (Б) – весьма [m! ф:]
умбалка (т.г.) (Н) – мотаться (в стороны)
умча (Б.) – давать см. умнуді [дай] (Л)
умго (Н) – [послать см. ум] см. ӱзгна
ум'да (Бр.) –
умдар (Н) – хребет (?)
ӱменор (Б.) – см. ӱ́ма [нор m! Suff.].
умга [= амга, умба, онга, ӱзга] (Б.)
умгарга (Н) – блядовать

умбо (Бр.) -
[умнуєі (Л) - дай см. умча (Б.)
ум'і (К) - дух см. ом'і
ўмі (К.Н) - смазывать сліка, мазать [см. імц (Н.Х.)]
ўмі (И.С.) - см. ум [пить]
[ўміаіўді (Т) - собрались на собраніе
ум'іў (Н) - сова [должно?] см. умуў (А) [сова].
умівбакан (Бр.) -
умівка (Н) - кровеносный сосудъ [вена и артерія]
[умін (Т) - см. уман [мозгъ костной]
[умін (Т)(Л) - см. уэцун [одинъ]
умірі (Н) - скватить, уапнуть
умісма (Х) - см. ом'і [духъ им.отн.къ плодовитости]
умісм'і (Б.) - см. ом'і, ум'ісма (х).
умів (Н) - напаивать [сф. ум (пить)].
умівбака (Бр.) -
умнан (И.С.) - ледяная кора на травѣ, гололедица [т!]
[умкан (И.С.) - мускъ [см. уцкан]
умкан (А) - клей рабій = умкан (А)
умкон' (Н) - лепсать [на спинѣ]
умку (Н.Х)(И.С.) - [лить, облить, разбросать, бросить] см. уцку
умку (Бр.) -
-умм'і (Б) - suff.
умна (Б.) - жертвовать, приносить періодически кушанье духамъ "смотрѣ духамъ": посвященіе шамана
умна (Б.К.) - однажды, сразу, одинъ разъ [но цуэра, іла-ра etc.] см. умнакан (Б.А.)
умнакан (Б.А.) - см. умна
умнакар (Н) - рѣдко см. умнікар (И.С.) [сф. умнакан]
умнакар (И.С.) - [рѣдко, -и, немногіе] [см. умнакар]
умнан (А)(Н.S.) - совершенно, сразу [entirely] [сф. умни]
[умн'іканан цунтак (Т) - олень домашній по 5му году
умно (Н.Х.) - см. умна (Б.Х.)
умнулак (Н.) - собств. имя ♀
умок'і (К.) - бедро; см. умукі (Б.), омок'і (Н.)
[умон (Н.S.), ўмон (Н.S.) - горностай [опок'і (Ог.)S.]
[умтіган (Т) - водяница [erpetrum nigrum]
[умта (Л) - яйцо птичье см. улукта
[умті (Т) - яйцо птичье см. улукта
уму (А.Н.)(И.С.) - жалеть (И.) (Н) [сф. ум, мить] тить (А)
уму (Н) - приходить (зимой) см. омо
умў (М) - см. умун [одинъ]
уму (Бр.) -
[уму (Т) - принести [см. ому]
умубу (А) - ледъ; умўкса (М), умуксу (И.С.)
[умухкат (Л) - скоро
умук (Н) - гнѣздо; хамун, омук, омунін (Н.S) [омокін, омок (Т.), омо (Б.) S.] (Ог)

умукакан (Б.) - одинокій [√умун]; см. умукін (В.) умукукон (Н) улўкон (А)
умукі (Б.) - см. умокі (К) [бедро]
умукі (И.С.) - лепешка изъ [? опокі (Ог.)S.] тонкаго теста
умукін (Б.) - см. умукакан
умукон (А) - см. умукакан
умуконду (А) - влѣзть; умундуш (М); (Б.Н) омонду, омунду (Б.Х.)
умўкса (М) - см. умубу [ледъ]
[умуксу (И.С.) - см. умубу [ледъ]
умўкта (Н.Б.А.) (М)(Б.С.); умта (Т), умті (Т); омокта (Б)(К) отукта (Б.) [умукта (Ог.)S.] [тт! S. ömdögen]?
[Бур: hад. ўндўгўн (хал.), öмдögön (С.Х.), öмдогэн (Ку)
умктадвін (Н) - яйцеобразный [і.е. умукта + дев] [т!]
[умуктала (И.С.) - класть яйца [сф. умукта]
умукучан (Н) - палецъ [сф. унакан etc.]
умукукон (Н) - см. умукакан [одинокій]
умукун (Н) - только
умуў (Бр.) - обнудать [сф умуё (И.С.)] [опюл сидя.]
умуў (А) - дѣлать [сф умій (Н.)]
умуў (И.С.) (Б.Х.) - полѣть (birt) [т!] кушакъ, поясъ; омоё (Н.S) [омоёі, умаёі (Б) умуу (Ог.)S.] см. отолсто
умуе (Н) - быть тяжбы (въ волосахъ)
[умуёа (И.С.) (Х) - опоясаться [сф. умуе] [т!]
умуекан (А) - сошь [сф. умуе, умій] опоясаться
умуёла (Б.) - одинъ, единственный [сф умун]
умуло (Н) - кабарга ♂♀
умуёу (К.) - по одному [аналог. цула, іла-ла etc.]
умумна (Х) - моргать
умун (Б.К.Н. Бр.М.)(И.С.)(Н.S.), омун (Б.Х.)(Н.S.) емун, емён, омон (Н.S.), умін (Т.)(Л) [ому (Б.)S.] [т!] - одинъ; ömun (Б)
умун адікарті (Б.) - одна одна, еле-еле одинъ
умун - комун (Б.) - одинъ другимъ, безъ остановки одно дѣло.
умун-умунцін (Б.) - мало-по-малу
умун'ат (Н.S.) - погребать, хоронить [то bury] [умуіві (Ог.), хумурі (Б.), хумі (О.)S.] [т!]
умундуш (Б.М.Н.) [вмѣстить] см. уткуконду
умунін (Б.) = умун (+ін)
умуніті (Б.) - по одному; см. ўтутуе (Б.)
умунунк'і (Н) - объединяться [√умун] соединяться въ одно.
умурін, дун (Бр.) -
умуте (Б.Х.) - см. омуте [кривой, кривизна, кривить]
умутуе (Б) - по одному
умувца (Н) - сутки
ун (Б.) - [мінї ун'і пр...!]
ўн (Б.) - = гун [говорить, считать за, видѣть думать etc.] [? унгуга (Н)]
ўн (Н) - тыла сокр. см. увун
ўнц (Б.) - деревянный ободъ лука [сф т!]
уна (Х) - брить
унä (Б.) - условиться, уговориться, продавать
уна (Б.) - подумать? разрѣзать?
унā (Бу.) -

унайчікан (Б.)- "самый старый"
ўнаўа (Х.Н.), ўнайчі (В.Н.М.), унит (Х.Н.М)(М.С.)
уні (Б.)(И.С.), нунат (И.С.), нунач (Т), нунагі (Л) - дочь, девушка
унаца (Н)-[продовать, торговать,] см. уні
ун'ана (Б.К.Х.) - палец, мера в 1,2 и 3 пальца;
унакан (М)(М.С.), нунакан (И.С.) [ундугчан(Н)]
хоңакан, оңакан, ңакан (Н.S.) [ңага (Ог.)S.]
унакан (М)(М.С.) - см. уніакан. [палец ноги, руки] МАС
конец веревки для облопки юрта.
унаканді (Б.)- наконец
унёкаптўн (Н)- кольцо (всякое), ун'анаптун (Б.К.Х.) [браслет (К.)], унакаптун (М.С.) нунакаптун (И.С); оңахатун, ңакаптун, ңакапун (Н.S.) [хоңан (Б.), іңанаптү (Б.)S.] ун'канін (Т)(Л).
[унаканттун (М.С) - см. унакаттін [кольцо]
ун'акаптун (Б.К.Х) - см. унёкаттін [браслет (К.)]
[ңакаптун (Н.S.) - см. унёкаттін [кольцо]
[ңакапун (Н.S.)- см. унёкаттін [кольцо]
[ўнён (И.С.) - таять
ўнаўі (Бр.)-
ун'апін (Л) - см. ун'аптун [наперсток]
унацкі (А)- верхняя покрышка юрта
ун'аптун (К.Х), ун'апін (Л), ун'аткун (Н) ун'іјаптун (Х), ун'ікун (Т), он'апун, он'аптун (Н.S) [хон'апту (Б.) S.] - наперсток [ср. ун'ака - палец]
ун'аттувван (Б.)- собств. имя =ун'аттувваңкон [ср. ўн'аптўн]
[унёрё (М.С.) - действительно, верно [т!]
унат (Х.Н.)(М.С.) - см. унаца
ун'аткун (Н) - см. ун'аптун [наперсток]
[ун'ікун (Т) - см. ун'аптун [наперсток]
ўнда (Н)- говорящий
[ўндёпун (И.С.) - корень древесный [тт! С. Бур! нод. ўндёсо (С), өндөгхөн (Б) ст.]
ундавамас'ін (Бр.)-
ўнџіе • ўнді (М.С.) - Erdbaase
ундў (Бр.) -
ўнің (Б.) - звать, просить, говорить [см. ун]
ңңн'івіңң (Б.) назв. города [в сказке]
уне (Б.) = уна
унечі (Б.) - [говорить, сказывать] - см. ун
унеңе (Б.) -
унел (Б.) - см. унаца [дочь
унерї = унерї (Б.) - такой, по-истине, действительно
ңңга (Б.) - кончить, прекратить, бросить [г.-л. сделать]
ңңга (Б.) - чуять, слышать запах [о звере]
[ф. оңго, ңго, ңо] [ф. ңңгутін] см. ун'ікан (К.)
ңңгёңа (Б.) - валить в кучу ** [о собаке]
ңңг'ангута (Бр.)-
[ңңг'іма (Н.S) - [послать] см. ңңгна
ңңгм'і (Бр) -

ңңгна (Б.Х.), ңңі (М), уні (И.С.), ңгіма (Н.S.) [ңггау (Т), ңгуі (Б.)S.] [ср. ум, умго (Н.Бр.) - послать, вещь] [т! ф. посылать взять 2 предмета]
ңңгно (Н) - небо
ңңгон, ңгон (Б.) - середина вещи [ср. ңгондуді]
[ңңгён' (Т) - таймень
[ңгёндуді (Н.S.) - внутри [therein, within]
ңңгту (Б.Х.Н.) - [= ңңтту] (Б.Н.) - другой, иной
нуңгту (А)(Л.С.), нунті (Л), нонто (Н.S.) [хунңтү (Т), нонгто, нунгто (Ог.)S.].
[ңгтувун (Н.S.) - маленький коленчатый шом кусей [ңнту (Ог.) ңмчуку (Б.)S.] [не добыл?]
ңңгу (М.) - вогнувшийся конец
ўңгу (М) - мездра, сторона шкуры обтягивающая шею
ңмгуча (Н) - рассказывать, сообщать [? ңвгуча? ?ун]
ңңгуір (Б.) - дуло, конец ружья пушки винтовки. прицелу.
ңмгунія (Н)- запах, "дух"; см. ңңімбін (Т)
ңну (И.С.) [Бур! С. ңпңг] [тт! Я. ўнерйўнур] [ср. ңо, нго] [ср. ңга. - чуять]
ңңбанціг'ір'у (Н)- дичь
ңңбон (Т) - [мозг костный] см. уман
уні • ңңі (И.С.) - см. ңңгна [послать]
уні (Б.К.Х.Н.М)(Т)(И.С.) - торговать, совершать обмен [to trade] [продать (М)]; унеја (Н.Бр.А), унаја (Н), унёја (И.С.), ун'ідмаг (Т), ун'іттмат (га) (Л) [тт! Я. ўн(е) ‖ ўне ұно] [т! ф. продавать]. унії (Н), унііа (Н.А.) (И.С.)
уні (Б.) - та ф. сунг
ўні (И.С.) - ушко топора (axtauge) [т!] [Бур! С. ўні]
ун'ідм'аг (Т) - см. уні [продавать]
уніе (М.С.) [= оніе (И.С.) - жерди для юрта [Бур! С. ихâ]] - см. он'с (М).
ун'ібён (Б.) - корова [ф в других. языках] [тт! Я. ўнё ‖ ўніје (н, - корова] [т! ф. олень корова]
унібі (Бр) -
унії (Н) - см. уні [продавать]
унііа (А.Н) (И.С.) - см. унеја см уні [продать (В)]
ун'ііјаптун (Х) - см. ун'аптун [наперсток] купить (Н)
ңңікан (Б.) - палец [указат.] [ср. ун'ака]
унікін (Т) [указат.] [ср. ун'іјакан]
уніл (Б) - девушки, совершенно тождественно Тал. Медведица [ср. унаца]
[ңңіл (Т) - личинки мухи
уніўдівун (Х.Х.) — эвенск. существительное, накалывать на палку для жарения рыбы (мяса).
ңңіліва (Б.) - клещ [мал. плоский, на ветви животных, ходящий задом].
[ңңімбін (Т) - см. ңңгунін (Н) [запах]
ун'імкан (К) - нюхать [о собаке].
унінdар (Б.) -
[уніндін эмгун (Т) - подушка сделанная
ун'іңбілін (Бр.) -

уні'та (Б.) -
уні'ттат га (Л) - [продать] см. їні
унів (Н) - уступить [продавал, облегчил] [ф. уні]
уні'жкан (Б) - см. уні'кан (указат. помочь)
→ уні'жарі'с (Бр.) -
уннка (Бр.) -
уні'кан (Т) клей [см. ункан]
уніжан (А) - рыбій клей [см. ункан]
[уні'кан (Т.)(Л), - см. уцкан [ложка]
[ункан (Н.S.) - см. уцкан [ложка]
уцкан (Б.), уні'кан (Л.Ж.Т), ункан (Н.S.), укан (Н.S.)
умкан (И.С.), омкан (Н.S.), [онкан, унакан (Т.)
хōнда, унга (Б.) S.] ложка. [лецка чр тазов.
кошт медв. кабарги]. [уніга (Ог.) S.] [ф. уцку]?
уні'канін (Т)(Л) - см. унäкаптін [колво, перстш]
уцкан, тікāк'і (Б) - насекомое мухоми (вверх
[летать].
[уцке (Л) - [мать; уцкі (Т); ф. см. уцку (Об.)
їцкі (Т) - [мать] - см. уцку
уцкі (К) - бурундук
унко (Бр.) -
уцксатді (Н) - посылка [ф. уцгна - посылать]
уцку (Об) - мять, поливать, промывать,
брызгать духами, переливать; уккуе (Т)
Оцку (Б.) уцкі (Т), уцке (Л), умку (Н.Х.) т!
уцну (Б.) - полотенце [обворачивал вокруг
[уннуб (Т) - см. уцку
уцкуцкі'і (К) - ковш для расплав. свинца
[ф. уцку, (уцкан?)]
уннуві (Н.S.) - см. уцку
ун'тальді (Б.) - спорить
унті (Б.) - вот? [?] [частица после глагол. и имен]
унті (Т) - толстая часть руки; сентябрь
[т.е. фат. мес. нач 13].
унті'нта (Н.Бр.) - мошка см. мунті'кта (Н)
унті'ласані (Н) - сезон [какой?] [обіласані
- весна]
унту (Бр) - есть
унокон (Н) - покрышка зимн. юрты.
уцсі'гда (Б.) - слабый, некрепкий [тобак,
вино, человек]
[унсук (И.С.) = унцук (М.Х.) - обух [топора]
унтā (К.Х) - обувь высокая мягкая [т!
женская (К), мех. нац. чув (Х); ўнтá (М)
длинная; унті (Т) (длинная); унта (Л);
онта, онгта унта (Н.S.), унта (И.С.)
[отта (Б.) S. ?].
унта (Н.S.)(И.С.)(Л) - см. ўнтā [обувь]
уцтеді (Б) - вот именно, правда, истино
[т! R. ўнен ‖ ўнен - дай-ка-что] [т!
унті (Т) - см. ўнтā [обувь] [истина, правда
уцту (Б.Н) - см. уцгту [другой, иной]
уцтувун (Х) - см. унтувун (И.С.), уцтувун
(Б.К.), унтун (Л)(Т) - бубен шам. [т!
[? т! туеной] [убем

уцтувун (Н.С.) - см. уцтуцгу (обычно)
уцтувун (Б.К.) - см. уцтуцгч (обычно)
уцтуе (Б) - частица стоящ. после фразы: вроде!
уцтулі (Б.) - вдругорядь
унтун (Т.)(Л) - см. уцтун
уцтункäні (Б) - в другом направлении
уну (Н) - идти мягко, слыш. дождь
уцу (М) - нюхать [см. уцга]
уцу (И.С.) - запах [см уцгутін]
уцуді (И.С.) - вонючий, пахнущий запах [ф. уцу но,]
унукан (М.Н.Бр.Ж.И.С.) - зеребенок [т! ф.
[Буг! с. итадан, итодан]
унулдуван (Х) - буравь
[уцулгін (Т) - сова [ф умуе (А), уміе (Н)]
унумкове (Б.) - по длине [т.е. ф. гонум.]
уо (Б.) - запах [см. вся]
уоко (Б.) - сделать
уокоту (М) - обжечь
уокотуча (М) - перкарсонт ожога [ф. уокоту]
уöна (Об.) - см. убöна [кость лопатки]
уоцгнам (Л) - [длинный] см. гонім.
уоніка (Б.) - см. убона [кость, лопатка
уöс (Л) - сверь
упаткїн (А) - искра
уппу (Б.) - пух (животной и птичий)
уп'еу (Л) - свекровь, мать мужа мужа.
упка (Б.) - см. упкае [все. весь, весь]
упкаді (Б.) - все имеющие [√упка]
упкае (Н.Бр.)(И.С.), упка (Б.), упкаві (Х)
- весь, все, весь
упкіс (Н) - убежать
[упкі (Т) - по-хватать, досадить
ўр (Б.) - сокращ. от уб'ір (√уб'і) [подними!]
ўр (Б.) - сокращ. от увур [мундштук насоса]
ур (Н) - быть похожим, похидить] см. урй
ур (Н) - ворваться; см. урівать, удісі (Н)
ірy, ірусін (Х) - [т! ф. в воду]
ўр (И.С.) - гнездо [Бур! С. ўг]
[см. ōр (М.)]
ура (М) - [промахнуться], не иметь [цели]
на охоте; не попасть
ура (Н) быть согласным [ср. ура (быть, жить)]
ура (А), ур (Н), урі (Н.Б.) урä (Б.) - быть
похожим, походить [ср. ура (быть согл. нашим)]
ура, (Б.) - см. уро [хребет, гора, спина]
урä (А) - см. уро [хребет, спина etc.].
урä (Бр.) - глагол
ура (Бр.) - весь.
урädан (Б. вер. діал.) = см. уцгідän (Б. ниж. діал)
!урахган (Т) - см. уро [гора, etc.]
[урак (Н.С) - мелко нарезанная тесемка [Бур! С. игак.]
уракан (Б.) - неб. сетка [см. уро]
уральді (Н) - разставаться
урамба (Б.) - поздравлять, поздравить.
уран (Н) - аккуратный, тщательный [ср
[т! R. урäн ‖ урані мастер] [уранді]
уран (Б.) - [? вровень, наместо ?] [ср. ран]

ураңчі (Н) – плотникъ [mn: R. ураң ‖ уран – мастеръ] [cf. уран (аккуратно etc.)]
ураїзікун (Б) рел. – см. уро [гора etc.]
урдажкі (Б.) – нагрешившій, красношейка
урду (Б.) – [собирать въ кучу, мять, сминать] плохо жить [m!] ??
[голодать, алчу, хочется etc.] cf. уреви [потащить бодрствовать]
урга (х) – удерживать, сохранить, держать [?] [ді урек имѣющій [?].
уре (Б) – =урі, орі [вытаскивать]
уреду (Б.) – плакать, испугаться
урен (х) – отовсюду [гдѣ ?]
уренїун (Бр) – [cf. урїдän]
урен'у (х) – становиться тонкой [] <
урга серпакта (х) – [петля ? веревка ?] изъ конскаго волоса [cf. уркун
урга (М) – пугать [звѣрь, *гончая]
урга, ургä, ургö (Б.Н.), ургä (л.с.), уїгögді (Н.S.), ургі (л) уегі (т) [хуз'гö (б.) S.] [m] – тяжелый [вѣсомый] [нажду, подземная нагайка]
ургä (Б.Н.) (л.с) – см. урга [тяжелый]
урганчі (М) – ремень у винтовки
ург'анттун (Б.к.) – кольцо роговое или костяное на пальцѣ для стрѣльбы изъ лука [=ургаттун (к.)]. [cf. ургун – палецъ большой]
ург'ел (Б. нтз. дол.) – [cф. уїкіїту] водоворотить
> быть водоворотту.
ургі (л) – долото
ургі (л) – "дорогой [тяжелый] [см. урга]
ургігді (Б.) = ургунді [радоваться].
ургогді (Б.) – беременная [т.е. затяжелѣвшая]
ургö (Б.Н.) – см. урга [тяжелый]
ургу (Б.) – подкрадываться, скрываться [отъ злого человѣка, е.g.], "вкрадывать".
ургу (М) – бросаться, подбѣгать [отъ испуга]. [cf. урга (М.) – пугать].
ургуґчі (т) – дѣтская дѣвсада.
ургукїеі (Б.) – "такой чье стало"
ургуґіккан (Б.) – медвѣдь черной [m! ? Понто]
ургумкаwн (Н) – безлюдье, лѣсъ [cf. ургатый]
урґун (Б.) – палецъ большой см. ургунун, ургувун (Б.), урґун (Б.х.); ~~ургувун (к.)~~ ургубун (М), оргубун (х), ургугун (л.с.) хоjогон, курjугун (Н.S.), хірігін (т) хімен (л) [Бур! С. erkê, erxe] [m!] [mn! R. ерхі ‖ (ерікеі); хоjгу ‖ куjгубун] [см. Ree. 195, 209].
ургун (М) (л.с.) – широкій [Бур! С. ergun] [отсюда назв. р. Аргунь].
ургуґґіе (Б.) – радоваться "поздоровлять" [cf. ургунді] [m! . радоваться] см. ургуна (м.с.)

ургундä (Б.) – радость, развлеченіе [m!]
ургунді (Б.) – см. ургґгді, ургігді (Б.) – ухудшаться, усиливаться болѣзни [cf. ургä ст. тяжелый]
ур'jо (Бр.) [= ер'jо, р'jо. ?]
ур'і (Б.Н), см. уре, ор'і (Б.) – вагрязать, вытаскивать, вынимать; снимать (е.g. котелъ) (Б.); ур'іс (Н) **
[урі (м.с.) – долгъ, обязанность [Бур! С. цгі].
[ур'і (м) – синзть съ коня [не Бур!]
урі (Б.) – см. ура [быть похожимъ]
[ґурі (и.с.) – терять, сгинуть [verlieren] [Бур! ґгепät].
урі (Б.Н.) – см. уро [гора etc.]
урі (Бр.) –
ур'ідän (Б. нтз.д.), урädан (Б. вч. dіал.), ур'ілен (Н.х.) [√ур'і] – спокойствіе [больше 4^х часовъ (Б.)] [cf урен'ґу (х.)] [cf. урін.]
ур'jонтті (Бр.) –
урїка (х) – [нем. гора] – см. урö
урїка (Н) – небольшое серое животное, вродѣ хорька, грязунъ.
ур'ік'і (Бр.) – умъ.
урік'ін (х) – анатом. [внутренности ? какіе]
урїе (Б.) – дѣлать [mn! R ура ‖ уре плодъ] [m! ; типографская, роспись.; ; отпускъ (отрасль.)]
[урїеä (и.с.) – переходить, переводить [übergehen, übersiehen] [Бур! С. икеепат]
урілді (Н) – см. урулді – похожій [cf. ура – быть похожимъ]
ур'ілен (х.Н.) – см. ур'ідän [спокойствіе] [ґур'і]
урім (Н) (и.с.) – короткій, урімді (Н), урімкун (и.с.), урумкун (х), нор'ім (м), уїумкан (Н.S.) [хурумі (б.), умі (ог.) S.]
урім (Бр.) "наїн урім бірґі"
ур'ім (Бр.) –
урім (Н) – см. урум. [портить глазать] [cf. умумна (х) – портать].
[урімуїра (и.с.) – см. урімур [укорачивать]
урімді (Н) – см. урім [короткій]
урімур (Н) – урімуїра (и.с.) – укоротить; урумуїро (х)
урін, ур'ін. (Б.) – см. ор'ін [двадцать]
урін (х.А.Н) – см. урен'ґу (х.)
урін (х.А.Н) – см. уген'у (х.)
урірталан (Б) – ломать [е.g. ногу]. (?)
урїс (Н) – см. урі [вытащить]
урїс (Бр.) –
урівал'(Н) – [нагрѣть] – см. ур
урка [Б.А.х.К.Н.Бр.М.)], ґурка (А), урка́ (х), ургä (Б.К.), ґурка (М) урка́ (Н.Бр.) (т.) (л), уркö (Н.Б.х.), уркä (и.с.); уікö, ускö уркö (Н.S.) [укö (ог.) утку (б.) S.] [m!] – дверь, входное и выходное отверстіе вообще; "ворота (М)

** см. ура (время)

урка (Б.)- спинной мозгъ [т! ɨпурсун]
урка (Б.)(И.С.) - петля, аркан (Б.)(И.С.), укрюкъ (ис.)
см. орка (И.С.) [урка (Б) сф. орко [завязка]]
[урка (И.С.) [тт! R. урга ‖ урба, укрюкъ]
[Бур! С. икека] [т! , укрюкъ, шестисаженный]
[урка (И.С.) - ловить с арк [помощи урка
ӱркӓ (Б.)- провожать до двери; "дверить"
урка (Бр.) - уголъ.
урканáн (Б.К.Х.)- сынъ, мал. мальчикъ
см. уркáн
уркан (Б.Х.К.) - см. уркакан
уркáна (Б.)- сдѣлать петлю
уркáптун (Х)- плетенка изъ талошка, циновка (для двери) [сф. урка [дверь].]
уркасíк (Б.)- вѣчнозеленое растеніе растетъ на каменистыхъ мѣстахъ, переноситъ деревья на перевалахъ въ тайгѣ. [кедровникъ?]
уркí (Т.)(Л)(Н) - см. урка
уркíгон (Н)- теперешняя солика.
ӱрко (Бр.)
уркоѵ (Н)- подтягиваться
уркон (Б.)- веревка [сф. урга (Х)]
урконн (Бр.)-
уркорí (Б.) (Б.Н.Х.)
уркö (Н.S.)- см. урка [дверь]
ӱрку (Н)- мѣшать, болтать, смѣшивать
уркувун (Н) - мѣшалка, мотовка
ӱро (Н) - соглашаться **
ӱрíо (М)- спать, проспаться см. урō (Бр.)
ӱрō (Бр.)- см. урíо (М) [спать]
урo (Бр.) - [ӱро? урō ?]
ӱро (Бр.), урö, урä, урí (Н.Б.К.), ура (Б.), ӱjö (Н.S.) [хурон (Б.) S.] - гора, сопка, хребетъ; урíра (Х); ӱjоктö, ӱjöкон, урокон (Н.S.), ураканн (Б.), ӱräнjíкун (Б.), ӱрахчан (Т) небольшая гора.
[урōва (И.С.) - eine Hälfte, Seite, ein vorder und Hinterfuss. [Бур! öрôвö].
[урō̈ва (И.С.) - путать, завязывать [передними задними ногами] [Бур! С. örö̂vednep.]
уромко (Н) - размягчить
ӱроро (Бр.)-
урожкí (Бр.)-
урȫ (Б.)- см. урēнíу (Х) [смалодушничать, стыдиться]
[урö (Т)- животъ]
ӱрö̈ (К.Б.Н)- см. уро [гора, стр.]
ӱрта (Б.) - собак. имя ♂
[ӱртаһун (И.С.)- запланка уртасун (Мс.) [Бур! С. ürtese, ürtehen]
уру (Н): в горсти, пригоршня. [полная руки]. (И.С.)
ӱрӱ (И.С.) - давить, вдавливать [drücken прессовать]
уру тасу (Б.) - все
ӱрӱ (Х) - метать копны [сф уруву (собирать)]
ӱрӱ (А) - [см. hуруу] см. суруу [уховертка]
ӱрӱ (Б.) -

уру (Бр.)-
[урубба (П)- деньги, [Рус!]
уругун (И.С.) - см. ургун [больш. палецъ]
урубондíн = урувундíн (Бр.)-
урубун (М) - см. ургун [больш. палецъ]
урубун (Б.)- конопо; урӯн (К.Х.), орун (А) [сф ургун. больш. палецъ] [Бур! пид. нурун (С)]
урум (А)- гайнакъ [немецкій]
урумно (Х)- [укоротить] см урíмур [сф. урыу]
урумкун (Х) - [короткій] - см. урíм
урумуу (И.С.) - птица, сливки [т! тт! урумэ] [Бур! пид. ӱрмэ заим. тт (Х.Ад.)]
урӯн (Б.К.)- см. ургун [большой палецъ]
урӯн (К.Х.)- см. урубун [конопо].
ургун (Б.)- благодарить [радоваться] → стр. см ургун.]
[урунуа (М.С.)- [радоваться] см. ургунгíр
урӱзкун (Б.)- слабый [голосъ] [сф. урумкун (Х)- короткій].
ургуп (Б.)- собираться
ургупса (Бр.)-
ургӱша (Бр.)- на востокъ
ургуттун (А.К.Н.)- передникъ [мущинскій изъ легкаго мѣха: сохранился только у тазовскихъ]
ururja (Бр.)-
урӱрӓнун (Бр.)-
урут (Т) - что относящ. къ курсиво [Кора!]. [Якъ! хотарокъ]
урӱгӱган (Б.)- собак. имя ♂ [отъ урувун]
ургуч (Бр.) - уголъ.
уруву (Н.Х.)- собирать. копить [сф уруву - собирать копны]
урувун (Б.)- см. ургун [больш. палецъ]
ӱс (Н.А.) - стричь [усс... (Н), усi (А)].
ӱса (Н) - плохо [сф. усада] [сф. усагу (А) маленькій]
усä (Б.)- помощь
ӱс'а (Бр.) пом.
усада (Н)- худой [сф. ӱса (Н), усагу (малый)]
[усägädä (И.С.) [сбросить, швырнуть] [сф ?усканда] [см. усігі (Н.)].
усагу (А)- маленькій
усагу арга (А) черника
усакт (Х) = усатк. (Х) - коварять
ӱс'атнус (Бр.)-
усí (Б.К.Х.Н.Бр.), усi (И.М.С.), усi (Н.S.)- ремень, шнурокъ, поводъ (↑), завязки, леса, вереница; уhi (А) [усi (От.)S.] [т! - тесемка, лента, шнурокъ]
усi (Н)
уст (Б.)- см. осi
усігі (Н)- вабрасываться; усägädö (И.С.)
усонда (Н) [? ускаида, ускиндо, оскаида
ескаида (Х) метать?]
усíбін (Бр.)-
усíксаѳ (Бр.)- ?
усíкта (К) - [удобъ] см. бсíкта (К) ?

усʼіва (Бр.) -
усіто (Н) - шаманский аркань
ускаида (Х) - бросать, метать; ускандо, оскаида, ескаида (Х).[ср усонда (Н)]
ўскі (И.С)(Н) - назадъ, обратно
ускі (Б.)рам. - вверху [abbrev. - убіскі]
ускідбу (Н) - отдавать назадъ [i.e. ускі + бу]
усківаʼ (Н) - назадъ, обратно [? асет. ўскі]
ускондо (Х) - валятьбы, бать оброшенным [см. ускаида]
усло (Н) - умереть [?]
усʼовонті (Бр.)
усонда (Н) - бросать
усʼеʼу (Бр.)
усўгуі (И.С.) - см. усўбуй [пяйка]
усўгуі (И.С.) - пяйка [Бур! усўбуй (М) - см. усўгуі усўбу] под. ёсёгэј (с.), ўгхўгэј (т.ан.)]
см. усўбун (М)
усўбун (М) - см. усўбуй
усўка́ (Н) - сердцевина дерева
усўва (Б) - вести на водопой [лошадей, etc.]
усўрʼкі (Б.)рам. - назв. р. Уссури.
ўта (Х) - гнилушка
ута (Н) - быть плодовитой
ўтӓ (Б.К.Х.Н)(Бр) - ребёнокъ (♂и♀); первый кл. класс; иногда: сопл, зять (Н). ; см. уті; упоі (Н); ўтʼё (Б.К.), утапка (Н), нуто, нуте (Н.S.) [хуту (Т), нітö (Ок), пікто (Б.) S.] [ср. т! ада плодиться] [ср. утакан (Б.А.)]
ўта (Бр.) ♂; утä (Б.) [ср. утамбо]
утäчі (Б.К.Х.) - имеющий детей [ср. ута]; дедушка, старикъ; 4ый кл. сибир. родства зятя пигрг (Б.); воинские и знак. звания.
утанун (И.С.) - шелковый [Бур. С. итанан].
утäка (Б.) - 4ая сибир. класс родства ♀♀; сибирка. [ср утäчі, ута]
утакаган (Х) - мышоночекъ для спичекъ = утукаган (Х) [ср. утакан].
утäкан (Н.К.)(Н.S.) - мышоночекъ нем. конусан. [для соли сахара (Н)]; см. утукан (Х); мышкъ (Н.S.) [тп! R. ўт, ўта ‖ ууута; убута - мышокъ]
утакан (А.Б.) - См. ўтä [парнишка (А)]
[утакан (Т) - работникъ [?] [ср. утакан]
утакон (Н) - зародышъ [ср. ўтӓ]
утала (Н.S.) - зять lately ? [т! ? ср. ?]
утамбо (Б.) - ребёнокъ до 1 года [ср. ўтä]. ср. утапка (Н)]
утапка (Н) - ребёнокъ до 1 года [ср. ўтä, утамбо (Б.)]
[утʼан (Л) - домъ
утäнан (А) - имеющий детей [ср ўтä]
утасун (Н) - телкъ см. утанун (И.С.) [Бур! С. итана].
утасʼун (Бр.) - (noun)
утаву (Н) - внукъ [ср. ўтä]
утчау (Н.S.) - собранное, созванное [called together]

утє (Б.К.) - см. ўтä [дитя]
[утʼі (М.С.) - ночь [= ууі (М.С)]
[утʼі (И.С.) - питать, кормить
уткаї (Б.) - затемъ, же, вотъ = [т!]
уткáн (Б.А) - палка́; орудіе, отчего [вовлечь у (Ф)], уткон (Н. Бр.)
утнон (Н Бр.) - см. уткáн [палка]
утнурі (И.С.) - толстый
утʼн (Б.К.) - утка, крахаль большой [ловить рыбу, под длинной]
утінні (А) - узда оленья
утіркýн (Н) - [машка] см утубу (Х)
утоло (Б.) - напрасно, зря, слишкомъ, эстолько [?? ср. тщетно, слишкомъ, столько, эстолько etc.]
утолті (Бр.) -
утту (Б.)рам. - обкуривать, дымить [тп! R. отä ‖ утабан - домъ]
ўтўна (Б)рам. - охранять место, чтобы никто не спалъ.
утубу (М) - задница
утубу (Х) - машка [от утту → ута мышокъ]
? [ср утакон ?] [тп! R. ўтэх ‖ ўтугу - женск. автор. глаг.].
утукаган (Х) - см. утакаган (Х) [мышоночекъ для спичекъ]
утукан (Х) - см. утäкан
утукан (Б.А.) - медведь одного года
см. утукатакан (Б.) [тп! R. ўдэгэ ‖ ўтеге, медведь]
утукатакан (Б.)рам см. утукан
утуваїчі (Б.) - напрасно [ср утоло]
утўна (Б.) - задницы, сесать, см. утуну (И.С.)
утургуга (Бр.) -
ўтуто (Бр.) -
уу (Б.) - ў [зимовать]
ууубун (Б.) - ўў [тила] см. увун
ууур (Б.) - см. ўр "пустой", пустой, необработанной
ув (Н) - ў [дуть]
ўвауві (Н.S.) - волна [ува (Ок.) S.]
уві (И.С.) - мало, немного [см. ові (Х.С.) огі (Н.S.)]
уві (И.С.) - напиваться по сита [уп+ьа+н]
увʼіет (Бр.) -
увіўмалді (Бр.) -
увута (Бр.) увутакʼін
ўвуу (И.С.) - [дуть]. - см. ў
увуу (Б.) - родиться? [убі]
ўвун (Н) - тила, ууубун (Б.), ўн (Н), ōон (Х) когда (Н.S.) [ху (Ок), хувен (Т.) S.] [т!]
[ср. хутнакʼім (Л), нутнакʼім (Т)]
увунсіму (Н) - раздуваться, надуваться
[увую (И.С.) - пазуха, грудь, [см. ашур]
[ср. ува (Б.) - класть за пазуху] [ср. авуе (Х)]
ув (К) - сидеть, ехать (на коне)
ува (Б.) - класть за пазуху [ср. авуе]

уwач'ен (Х) - ключица
уwім'інокеја (Н) - рядкий [?]
уwра (Бр.) -
уwўр (М) - даура и монголы [уwўр богдокан]
уwур (М) - сторона гора обвращенная солнцем.

вā (Об.), (И.С.), ва (Н.S.) [waha (Ог.), вару (G.) S.] вара (Б.) - убить, [на войне, при нападении; и воздух] [т!]
ва (Б.), ван, ваң (Б.) - запах, вонь, [запах е.g. здоровых людей] [т! хороший и плохой запах].
wā (Б.) [cf. уо (Б.), ъо ек. (Н), уң...] [e.g. от мёртвого]
вāга (Н. Бр.) - воротник из двоа из хвостов белки.
вāгана (Б.), wагана (Б) - медведь [с черной, белой шеей]
вайда (Б.) - пугать крикомъ [собаль] [cf. вакар'е]
[ваji (Н.S.) - убиение [killing] [cf. вā]
вака (Б) - бабка (у лошади) [т!] [о копытно]
вакар'е (Б.) - рогать [о медведя]
валā, валā (Н) - кугать
валбу (Н) - пугать
валдаңкi (Б.) - место для драки [cf. вāлдá]
валдi (Б. А. К. Х) - валда (Б.) - драться, состязаться, засада, воевать [вā. cf.]
вāлў (К. А.) - гора, сопка, "увал"
валувi (Н) - слабый, безсильный [вал + убе?]
вамат (Б) - драться на дуэли [из русск.]
вāмпа (Б.) - пушной [о ратующих орудиях] [см. вапма]
ван (Б) - см. вā [запах]
ваңбур (Б) - колыхаться беззвучно, шевелить губами беззвучно [из глагол!]
вапма (Б.) - притупленный [см. вапна]
вāра (Б.) - см. вā
вара (Б.) - ожидать, хотеть пить [см. оварра... (Б.)]
васа (Б) - ~~см. ваза~~ - чулки; wáса (Х) [из материи] [т!] [Кит! ва-цза] **
ват (Б) = дарить
[вата (Н.S.) - волна, вал [a billow, wave]
вāw. (Б.) - быть убитым [cf. вā]
в'ек (М) - жизнь, вѣкъ [Рус!]
в'ен'ікча (Н) - подметать, мести [Рус! веникъ]
в'ера (Б.) - лягушка [водяная] [см. wера (В.)]
в'ерг'іган (Б) - утка "чирянка"
в'ерста (Бр.) - версия [Рус!]
в'ева (Н) - крикливый
в'езд'е (М) - везде, всюду [Рус!]
в'іла, в'іва (Н) - вила, грабли [Рус! вилы]
в'ілуңан (р.) (А) - Евенкi с р. Вилюй.
[в'інтерка (Т) - винтовка [Рус!].
воріна (Б.) - гримасничать [плача или от кислого, горького]
[вулагік (Н.S.) - дыра [a pit, a hole]

wā (Б) - см. вā [запах] [см. ъо]
[wāгін (Т) - см. wагін [такой, подобный]
wāгана (Б) - см. вāгана [медведь с черной шеей]
wаракан (К) - приток р. Курарро.
wаса (Х) - см. васа [чулки из материи].
wера (Б.) - лягушка [на ...] см. в'ера
wнаја (В.) - self: "и вся причем" [Гунтэ ф. рядк.]
wнуч'ка (М) - сын или дочь моей сына или дочери [Рус!]
wіск (Бр.) -

забор (М) - заборъ [Рус!]
затілок (М) - затылокъ [Рус!]
затвор (М) - затворъ ружья [Рус!].

[13.418 карточ.]

[окончен 20.X.1926]

Стр.
-1- >[äбгiзäду~(И.С.) см овгiзаду

-2- > адеҧа (Б.) рел. охранять, помогать, стеречь сны от злых духов

-3- < сф. аусалда (Н.) лиса

-4- >[äфтiлä (М.С.) см. офiла]

-5- > айҧа (Б.rel.) см. аiга

-6- -{ [см. аю, аjар, арай, ора, орай]
ajанкун (В.) см. ojомкун
ajeв (Б.) rel - принять жертву

-7- < ергi (л)
ala (Bir.rel.)-to taste (?) приглашение принять жертву.
> ala качiн (Б.) см. alaй, alla, ella
< печень [hакi (G.), hакiн (T.) S]
хакiн (Н.S.) хакiн (Т.)

-8- сф. см. хапiргiн (л.) катiрне (л.)

-9- > älдä (И.С.) см. hälдä
> alдo + во (Б.) rel.
> alза (И.С.) см. alца
< hалган (А.) (И.С.) халган (Н.S.) [palra (G.) S.] халгiн (Т) [стопа]
халгiн (Т.)(л.) пiшком
[? завдан Кал. Т]

-10- > alitali (Bir.) everywhere, повсюду
алта (Н). ? (И.М.С.) см. alнiан, алнан

-12- [Бур. атан, ата С.]
> ам'il (дато) Bir. rel.

-13- Ган (И.С.) см. hан]
[äндä (И.С.) см. hän,a

-14- {.см. ан,гiма (Б.Х.)
< еган (Н), iч'i (л) анцан (И.С.)
{[inn! R. анда ‖ аңда приятель, друг, товарищ

-15- > а́н,гi (В.) см. а́н,бi, а́н,i
> ангу (Б.) rel - говорить

-17- [< saган (кал Т) место для юрты
?

-19- > арон (В, rel. - see арун

21- < öмöу (Н.S.) [ämäуiä (Т.) öтуpi (G.) öjöуi (Or,S]
> amiҧal (К.Х.) вьюк; см. amil (Н.) см. amiга
<ämiка(+му)(л.) муж см äpiркäн] [m! mn!]
> amil (Н) - см. amiҧal

2- äй (Б.) - см. aw
ай (Б.) см. awy

Стр.
-22- ауе (Б) с.м. ауеi, авсе

-23- > иvur (Bir) rel. - the gossip [другого слова]
Спорi злюсте) [= awur]

-24- {[mn! R. бач ‖ бача сводка (мужья двух сестер между собою
(m! -{ бахана от тп! багана Зах. подпорка поддерживающая круг в юрте (поддерж. свод юрты
[mn! баган(о) ‖ [баҧана колонна]
> бahy (К) - см. бäсу

-25- > бajен (Б.) см. бajан; [бäн! богач Этфая mn! R.

-26- {[бальiха (G) bargihan,e (Or.) S] [m!]

-27- {m! мнюсь, на [банка] прош.вр.
{[слово Як! происх. согласно (А) но тп! бар. Т.А.Х тигр, барс - Назв. 1го мес. года.
{m! со стр. 28а
барг'е (В.) см. барг'i

-28- сф. буcуlга (Б) р. босуlга (Б.) [порог!]
{[m! хвастун, самохвал
э.э. рег. хвастаюсь, превозношу.
со стр. 27а
> барг'е (Б.) см. барг'i
> beida (Bir) rel. - to approach (тихонько)

-29- {[буdене . О. перепелка mn! R.]
> bъeлан (masun) (Bir) rel. -? приготовленное Замы (27,36)
бeрегедо (Бр.) см. бeрегi
см. бeрiган, бäрiгän, бöрга (х)
> бeсӯр (А) - см. босур (В) бiсӯр (А)

-30- bilče - ходи (Бiр.) rel. - feeble-minded, imbecile
sometimes referred to the emerians. (Mem!
сф. bъelčи - шутники, повеса, etc.
{[m! зерно, хлеб, плоды.
заготовл. запасы, припасы.
{ б'iран (Борз.)
> бiтухö (Н.S.) см. б'iтӯҧа]

-31- {[mn! R. бочa ‖ буча возвращаться]
{ см. будy (х) красить
>[богото (Н.S.) орех сф. см. бокото]

-32- {[mn! бехi S] [Тигк! bак, bai] → Кит! бо bек 6.9340] [master, host]
> боiнгоlо (Н) - промышлять, "звіровать"

-33- bolдi [ǯакol] (Bir) rel. - (27,19)

-34- { см боно (Х)

-36- > бöдöр(о! см. бедèр(о) [m!]

Стр

-37- {[т! Ф. хрящ] [буксӭ (G)(Or)S], буксӭ (H S.)

-38- {[тп! R. бу́хсӭ // бӱ̈хсе - задница]
{// бӱ̈ljэн - теплый, слегка остывший
см. бу́гэдi (Б), бӱ̈гэн (И С.)

-39- бӱ̈гу (З) рел sce бӱ̈га
ъигди (Sir.) rel. - = ǯoвдо (Manchu) clean, pure

-40- ъӱ̈н (Bir.) - cf. ъин'i - выше, кричать
[ъиҷэган (Bir.)] звери [олени]
бӱ̈шн'iд (Т) (выть о собаке)
{cf. бург'iна (Н) бурхат (Т.)

-41- × cf. J.As. "Kidani" 1897, I p. 442 (карта)

-42- < буробо // бӱ̈ркеге - закрывать затмевать
< [Бур! ъитэн С.]

-43- > ч'iдакi (И.С.) см. т'iдакi (И.С.)
> ч'iкiл (И.С.) скала, клиффг. [Këirpe]
> чуглан (И.С.) см. суглан
> чужту (И.С.) вместе

-44- < голбо, гоӧбо (Н)

-45- ҷан, гiт, ган, гiтiл - название народа ок. кот. воевали в пределах Якутской Обл. [и на Амуре?]
< [cf. гӱ (К) ibid]

-46- < голпон (Б. Х.)

-48- > ч'iл (Б.) (А?) - запутаться
< cf. гонгта (Б.
> ч'iнкi (Х.) щетка для чистки ломадей

-99- [Бур! hохог - слепой Шагдарев - Очиров]

-52- > чунҷука (Б.) место на возв берегу сильно травянистом обычно см. чунҷэка

-53- дашин (Hi)(S) rel. быстро, остро, скоро
cf. Manch ɣ.
{ подняться, летать (на аэроп.) [т ɣ. высоко вверх]

-54- * подниматься? gergэ, garga, görgö (Б)
{[т! ɣ.]
>[gärili (И.С.) см. gär] на стр. 53а
{[т! ɣ. крючок на загзубр. для уды

-55- > dalaй kele (Bir.) rel - all
{[cf. далаун (H.S.)

-56- > даѵкан (Х) см. дiвкан (муха)
< довконон (H.S) [полка]
< да (H S) cf. [gарi Ч. Ol.) - мыть S] и
даji (H.S)
< ем дäрäвлача [Б]

Стр

-58- давла (Б.) см. довла

-59- > дергi (Бик.) восток [ɣ. Ман.:]

-60- птица очень большая, как помост (Катанск)
> дi (Х.Н. вкладывать нож в ножны
дiда (И.С.) см. гiда
дiдӣн (Б.Х.) хребет большой см. ч'iдiн (Б.)
ч'ӣгал ч'iн (Б.) rel. [т! ɣ. хреб. ч'ӣдӣн (Б)
дiча (Б.) нетли ребенка на спине
дiг (Бр.)
[дiгар (И.С.) см. дiбар]
[дiген (Л.) см. дiбiн]
[дiгенмер (Л.) сорока]
[дiгiн (H.S) (И.С.) (Т.) см. уiбiн]

-61- > дiва (Б) см. дiлаба

-63- < дуко (Н.) дуки (H.S) дукунъба (М) [cf. дукун дукунъи]

-64- дувгу (Б) дувъбу; дулäкiн (Т)

-65- дота (Б) см. дото

-68- < ча (Б) ча (М)! [тп! R. чо чо // чабу - кусать
[чабаi (H.S) см. чобоi]

-69- {заран (И.С.) сильно? [Glied] [Бур!?] [т! С]

-70- {чajaha (or. S.] заja (Т.) S] зиja (И.С.)

-72- {тп! R. зӧрт // чегерде - рыжий] чäрдä (Б)
чордо, чорду (Н) зӧрдӣ (И.С.) [Бур! зерде С]
< ск. чабдан (H S.)

-74- <[тп! R. чiан, чiiан // чуабан - судьба

-75- {чаудiн (Т)

-76- ǯок'е (Sir. rel. = ǯикэ (Bir) rel

-77- > cf. Mong. зоki - выкуп (кож). ??

-78- {чормуй (Т) чороко (Н) чоромi (А) (H S);
зоромi чоjомi (H.S) [зороко (Т.S) чjомi зiмэ (or. S) [як. лек цор; выковать [на стр 78а
зоjоко (И.С.)
> чубу бajлас (Bir) rel. prepared according to ritual {[cf. зугäнак (И.С.) зугуг (М.Е.) Бур. зидэ С тела] чувукту (А) [оса]

-80- < зуläскi (H.S) [чуло (G) чjуlilö (Or) S]
[чулö Ine. S] [на стр. 79а]

-84- > екар - нэiкар (Х) что-либо [cf. екун].
> [el (Л) ела (сюда)]
[el (Т) см. il
> ēla (Х) см. ella
ēla гургун (Б.) мир, дальше буни, откуда души не возвращаются
[ela (Л) см. il

см. [ela (И.С) - гріть, топить, разводить огонь
[elakï (Т) - обманывать [cf. ylok.....]
elakï (Н) holikï (Н) хелікі (Т) куропатка
[ilakca (Н.S) кора [ilakca (Т.S) tlakca (Or.S)
[elan (Л) луна месяць] ? [ilan - свящить: cf.
[elan (Н.S) - kun - три)]
[ilintyp (Л) принадлежать] [cf. lan]
[lannïn (Т) - черный

-88- <ätbäci (И.С) olbos' (Б) ylbyc (Б.) elbe
(П Х.М) ölböci (Н S.) [älbämi (Т) öböci
(Ок) ötbyci (G) [ni!

-89- > ène (Бір) rel - to send, direct [cf. ene
> cнм'y (Л) - мать см. eн'a [i.e. н+т'y
v in ère'i komun - used in prayers [Possess 1g.]

-92- < см. гачу, вернуть, принести назад
< гоух, говв (Бр.)
gaikaŋ gnan tel (Bir.) rel. "спеціально
умеющій делать" (р. 1824 Rel)

-93- < götö, gölökto, ngölökmi (H.S) [gölöktönö
(Or) gölögypi (G) S.] galäkmä (М) [cf.
gäläktä]

-94- < Tolb (М) [медь желтая]
> гара (Н) дурак, сумасшедший [cf.
гёрен (Б)] см. горі (Н)
> гарду - гане (Bir. rel) stupid etc.
{[гарнаі (G) hanaï (Or) S] [m! 𝄞
[mn S. харбурху] ramnani (H S) 𝄞

-96- гекчан (Н. Х?) - жстребъ cf. гекачан,
гекан

-97- [гіфчан (И.С) см. гіфчон
{cf. гілта (Н)

-98- {gölbi, görbi (H.S.) [görbu (G) gölbu (O),
göbu, göbu (Or) S]
см. kelmatin (H.S) [! cf. kelyrit (A)

-99- < roho (H.S) cf. robo (H) roy (л)
{[Бур. Ал. П. roko - крюкъ] xöxö (H.S) hook

-100- { мал: бревно [rolo (Cor) rolo (Or) S]

-102- gyžaenor (Bir) rel: любимые, dear, beloved
(27 21)
giža (laksuk) (Bir) rel (2841)
< гума совѣтоваться, рѣшать

-103- < || Бурбан - [Бур! гурбан Под] - три]
< гушін, гусін (М.И.С.) брат и отецъ ма-
тери

-104- > хафен (Б.Х) см. kavaн

-105- > [хамахан (Н S) см. - хотахан

-106-

-107- > [хонадіу (Н.S) - см. honam]
[хупен (Н.S) см. hyпён
> [хукла (Н.S) = hyrla см. yrla]

-109- < haby (И.С)

-111- < hon,i (И.С.)

-113- < [irohо (Or.) ірёру (G) S.]
cf. ірган (локоть)
< ієчён (Т) ііган (Л) [iro (Or.) хуіira (G) S]

-114- > ієка (Т) - см. ікa [котелъ]
< ін'ін (Н) hіrачау (Н.S) [гіого (Or) niny (G) S]
cf. [гекчан!] [сікачан!]

-115- > [ікa (Н.S) [С.Ш) см. ікан

-117- іla - обтищать отъ шерсти шкуру, от-
мыса сонку etc

-118- ilга - шнурок для косы (Х)

-120- < інчі (Л) [жила] інчарі (Н) інчі (А)
< [пір! S іне (Г) сху]
> інāк'і (А) см. онок'і (ножны)
< ен, ім (Т) [перо. малое]

-121- > інан, ен (Б)

-122- > іні (Бір) rel. - to direct, govern, central
> іначака (Н) - см. іначіган
[cf. інірг (Б) інєрг (Б.) оживать]

-124- < ірга - мозг головной
< ірга (М) баран холощенный [3 клеймый]
ірій (Н) спать

-125- > ірігo (Н) подмышка (см. ірга)
ірікта (Б.Х.Н. Бр.) - муравей = ірікта (Н)
ірікта (Н) кора лиственницы
ріктітокон (Н) безъ коры дерево

-127- > itke (Bir.) rel. to trust, believe
< [Бур! С. јабагаи]

-128- > jakso (Bir) rel. - see jokse
> jansʼelāгі (Б) rel. - болѣзни нать [cf.
jansе. - красота?]
< см. јорā (М)
< [Бур! под јахан (Х)]

-129- > јор (Л) - см. чур [два]
< јосу, јосо (И.С). [вѣра]

-130- > [каїкан (И.С.) см. кайкан [щенокъ]

131- кадаміn (Bir) - см. кадун

Стр.

-132- кадуми'н (Б) мать и отець мужа (сокенын?)
> кадумака (Nerč. Nan.) - старшие, живущие
ооди мужа [кадум+ака]
< if кафафк'і (А) (пищеводъ)
>[кайуф (М.С.) - см. кайчі

-133- < заика; ?: язык] но ?: нпмой
[калакун (И.С) см. жавасун

-134- > кавда (кан) (Катпоw) (Bir.) rel see Kabdun
-133- < т.! ? мьняло, замьняю кого нб
службь ? улучаюсь, измьн. къ лучшему
-134- < Кит! Конь (кам) Schm. p 57 заклинать

-135- < см. кан, бан, (Б)
> kandaya (Bir. rel) - the cervus elaphus
cf. Manchu Sp. kandaya - the same
cf. кандаба - лось

-136- < контіра (Б.М.)
< капчіпкі, капчіwкі (Б.) см.
< капчімкі, капчіwкі (Б.) см.
> капкан (И.С.) - покрышка [Бур! С капкак]

-137- > капшагун (H.S.) см. каптабін
>[карāзугаі (МС.) см. карāдігаі
|< карчідукін (Б)
< см. карудзін (И.С.)

-138- (кöсці (H.S) [G.](Or) S:] [mn! S хеšік]
< [Бур! ката под. хатоха - сохнуть (т.с х. б. ал.)]

-139- kativa (Bir) см. katava
>[käwal (Т) сбитое молоко

-140- <[як. Пек. киталык] [grno l..... geromus
< кідзіа (Bir. Jw) [盒兒 хе-цза Jw]
> кейдар (Б. rel)
> керегіа (Б.К.) käräglа (И.С.) кірігіа (Б.К.) [mn! R херегле || керегле - нуждаться] [cf. кірік]

-142- см. кічі (х) ~ [кічі (Н) ?]
> кірамкі (Б.Н.) - см. кірімкі

-143- < см. кірамкі (Б.Н.) коромкі (х)
>[коахан (H.S) - см. кунбакан]
[коакан (H.S.) см. кунбакан]
<[т! ?]

-144- < см. коудівда, ковсе, kowcе (Б.) спрашивать совьта, судиться (Эпмункан'а)

-145- < кōнні (И.С.)
v cf. кат (Тит! etc.)

-146- < Бчь. Год. Кöллэхў (ну) хўллўкў (т.ал. etc.]
< кон, нокі (И.С.) кон, норко (И.С.)
< кон, ор (И.С)

-147- > коно (Б.) см. кöнö

-148- < cf. кōрай (М.С.) дикій козел [Бур! С. кўрē]
[см. кōрей (И.С)]
<[mn! Я. хорō || короңа - дворъ, усадьба]
<[cf. корігала (И.С.)]

-149- <[mn! R. хэшіхэ (хэ?чікэ?) < т! кошка
cf. кот (Н)

-150- < кові (И.С) [Бур С. хиваңар], ква (м) [Бур! С. Квајо]
<[mn! R. хōр || кōгере - стелъ] [Бур! Под. хэр (Т)

-151- < кудy (А) кудур (К) [Бур! Подг. хучі'р (Б.Т.)]

-152- < о рькахъ: "змьинная
-153- < кумалаптін (Н)
-154- см. кутуңрі (И.С.) [Бур! С. Кöтегпар]
[Бур! Под. хöмöрўлхў, хоморіхо (б)?
<| кундлен, || кўндулен - поперечный mn! R]

-155- <[mn! R. хурду || кўрі gerry: - мл. шурин, мл. братъ жены, мужъ мл. сестры
Кур'ідо (М)
> Курана (х) метать пращей

-156- < см. кўру (Н)
-157- < см. lokalda
-158- < см. нанчі (х) нанч'ін (М) нанті
нанчji (М.С) [Бур! С. парсе, нарзнить

-159- < см. linкугау (H.S.)
-162- <[Бур! Reg малтаха (т) разрывать]
[т! ? скребать, доска съ длинной палкой

-165- м'ēр (В.) полосатый
< моіга (H.S) моічі (Or) морочі (О) муручі (G) мірган (Т). S.]

-166- < cf. т! ? ухожу ползкомъ etc.][
[мьркі, ? и мулке - разные!! [cf. мічі
< мете, мадо; etc.] подобно, такъ, образомъ] [cf. метере (х) метертікä (Б)
>[mixi (H.S.) см. mijixi
(-165-) < Кит! miao tsiang 鳥鎗
> м'індукан (Н) жердь, шестъ
м'ендумавча (Н) прощайте [cf. мендоw]
м'ін,ган (М) см. мен,га
м'ін,і (Б. и др.) (Т) м'інні (л) мой [mn! R. мн(і) || мінў] [т!]
[м'інні (л) см. м'ін,і
м'іно (Н. Бр) см. міна
м'іноска (Н) вырезать [г мино]
[м'ін'ті (Т) - корень
м'інтікōкъ (Н) прямо на Іжен..
- мін+тікōкі]
м'інтоt (Бр)
[м'ір' (Т) см. м'їза [и февралъ || ой мьлчуг]
[м'ір (Т) см м'їра
м'їра (Б. К. Х. Н) м'ір' мір (Т) [т! ?]
[мїрä (И.С) см. м'їра [Бур! с моро]
м'ірасе (Н) выходить замужъ

Стр

166- м'ірін.к'і (Б)-
[м'і,кі (И.С.) см. мерк'і
-167- < см. мор (Б)
-169- > момäнä (Н) см. моманаї
-172- < см. муддухъ мудöхö (Н.S) [муöду, мудду (G) мöдо (О) S]
-173- миксег вида (Sir) rel.
миксіvaъда (Sir) rel
-175- > muse (Sir) rel. = mose
< нам (Т)
-176- > н,ач'ін (Б) см. н,гач'і (suff)
vv [nāžil my mother's relatives Dahur Poppe]
< см. нечне
-177- <[cf. навбара (К) бирдо]
> н,аламо! (К) см. н,боломо! (Н)
-178- < н'амасік (Н)
< Н,Бала (Бр)
< см. н'амнаlтін (Л)
> н'ам'і (А.Н.Бр) - олень домаш. ♀
н'амічан (Л) н'амічан орон (Т)
[cf. н'ам'і (А) - кабарга ♀]
179- < н'аmolугда (Б) рел
> н'амолуїда (Б) рел. - н'амоlо
< [m! грязнай ~~грязнай~~ пачкаю

180- - н'ан,на (Sir) - дух ♀ раздающий детей [Kim! SOT. p. 322] Doré [niang-niang
н,герін (Л)
н,Борін (Н) н,орін (Х)
-182- > нелкі, нелк'ін'і (М) см. н'ілкін'ілвеска)
немет (Х) поставить заплату, починить платье
нен,гуla (Б) заработать: "все найти, платье, ?ду, etc."
[н,ене (Л) см. гене
> нъдала (Sir) rel. to shamanize, tell in long
> ніхте
-184- н'ібул - грязь [cf. ніг-ул]
н'елкін (Т) н'алакін (Л)
< н,імкулв (Н.S) [ніzе (or) нӯгі (G) S]
нткун (И.С.)
-185- < німні (Т) німна (И.С.) [m! глотать (Or) S]
німнір (Н) німну (Н.S) [німmаha
< німнана (И.С.)
> ніна (Н.S.) см. н'інакін
н,ін,а (Л) - см. н'інакін
н,інакін (А) см. н'інак'ін
< н'ін,т (И.С.)
< [cf. нонни (Т) вонючий]
-188- < нӧкта (Ю) нӧктӧ (Н.S) [(Or)(O)(G) S] [m!
-190- < [Finn! C. пуккі]
-191- < жуніт (Т) [e.g. напомни]
-193- < (Н.S.) у; ухуl [e.g. ухуl отоji - не забывай]
< см. обоl (Б)
-194- < ödін (Н.S.) хöду, öді (Or) хöдун (G). S]
öд'інін (Т) [бурд], [удан (Х) (Т) - дождь]
удун (Т) дождь [удун (И.С.) дождь]
-195- > оза (И.С.) см. ула (ельдэ)
-196- < палеарк. планки омороки (Тг) стр.
< [i.e. orgi+oka]
< оргін,ка (Б.Н.К')

-5-
Стр

-198- > ока (Х) см. окі
-199- < октокоб (Б); октороп
-200- < cf. oldонтікак'і (К) олдоно (Н)
< укӯ (Б.Н.) уко (Б. низ. д.) уку (М.С.)
окочау (Н.S.), укомпа (Б. верх. д.)
-201- < olгі, olго (Н.S) [orilha [on] S]
< т! трепетать отъ страха, вздрагивать [Зах. отъ что не выгодно С.Ш.]
-202- < ulом (Ю) олум (Н.М)
olla (Sir) - исцелять (мстьями)
-203- см. умісма, умісмі
-204- омок (М) см. омоб
> оморгі (Б) емергі (Б.Х) еморгі (Б)
öмöргін (Н) - вернуться
-205- < cf. онie (И.С.) [Бур! ипа] [тп! С.] умie (Р.С)
-206- < см. он,ован (Т) он,ово (А)
-207- < самка лося, косули, изюбра набарги
< cf. онкан' (Х) он,кані (Н)
он,кі (Л) оленій мох
он,ко (К.Б.А.Н.) пастбище, корм для лошадей и оленей, мох (А.Н) т! пастбище, выгон
см. он,кото, онкоw
он,ко (Б.Н.) жевать; есть; пастись [cf. он,ко (Н)
онкоl (Б) [imperat.] [не делай мне....]
онкоў (Х) - рыбь охотиться [cf. он,ко]
-208- < апата (И.С.)
> он'ока (
см. ӯр (И.С.) [Бур! С. Йг.]
-209- < ар (Б) āрі (Б.Х.А.К.) āрі (ИС) аji (Н.S)
Вріна (М) öjікта (Н.S) [öрі (Т) хöрсі (G) S]
< орін (Н) öjін (Н.S) [оji (Or) хорін (G) S.]
орін (И.М.С.)
-211- < осі (Н.S) царапать, скоблить [?т.
скоблить, очищать
Е? хочісі (Or) S.?] уст (Б) [e.g. головл] тянуть
-212- < осінін (Н.Х) öсин (Н.S) [хöшін (Т) нöсі (G) S]
[тп! S. iši] [ручка, рычаг эфес, рукоятка т!]
< öсӯр - (Б) [вилка]
-213- - спускаться
< öві (Н.S) [Ові (Т)] öві (Ок) хупіири (G) S] т!
[ефімбі
öш(е) чин || ебетчин; болезнь
< о.вöскі (Б.М.А) сюда; öвöскі (Н.S)
[äвäскі (Т) öвöсе (Or) S.]
-214- > овун (Х) - см. оwӯн [мука]
-216- < ? Древне-кит Фар Schm стр. 51
-216 > ранzіна (Sir) rel. [cf ban'zina] К.Т (р. 17)
[как ранzіпаса - the cookoo is born]
-220- < сöоксö (öксö, сjöксjö (Н.S) [сöксö (G) (Т) (S)
[сö-гі (Juč! S] [Gilyak! S: Čeox] [тп! S, Eisu]
-221- > сало (Н.Бр) пропить, пропустить (невесту)
> сама (А) см. самалда
< хаман (Т) hаман (Л)
< сонга, сanга (Н.S) [с'анга (Or) сöнгö (G) S]
[т! гребень у петуха, эсеаборн]
-222- < [cf сан,бір (А) [зарубка ступени]
сан,бікан (Н) [зазубрина]]
-224- > с'eg' (Б) крепко = с,eg'і (Б) [т! здоровенький крепкий мальчик]
с,eg'і (Б) см. с'eg'
с'ефеекун (Б) см. сіфсікун [кузнечик]
сегдірканті (Б.) rel. sea: sogdur.... ono

Стр
-224- себа чапке (Б) рел. лежать, выздоравливать
[сехі (Н.S.) муж
сіju (Н.S.) сере -[проснуться]
сіjурекʼі (Б) рел. свободно, спокойно
сʼёки - слушать, новостить уши | дышать
[;f. сен] (М.Б)] cf. секак (Н)]
секан (Б.К.Х.Н.Бр) -серьги сʼёкан (ИС)
секан (Б.К.Х.Н.Бр) -закончить [cf. секін]
секі,тан,гаl (Б) -
секін (Б) рел. Рел конець [m! cf
место присподн. начал,
источник]
< сёкта (Н.S.)] [сʼакта (Or) сукту (G) S]
< cf. сʼёнда (Б)
< севакі, севокі, севохі, сӧвӧхі, сʼван
(Н.S) [дод] [сӧвокі, севакі (Т) севокі (G) (Or) S]
-225- < шетпакта (Н.S) [шерпакта (Т) конский
волось. сірпакта (G) сірпакта сінакта (Or.) S]
-227- < см. сʼіктенду (Б)
< см. сʼігдіе (Н)
> сӱора (Б) небольшой хребет ек. см.
сӧрä, суӧрон (Б)
-228- < ? Кит Ju-си (Кант. Sex) (p.77 Schm)
<сʼіläмаvдун (Б) рел.
> сіламакан (А) назв. реки приток Быстрой
[пуvаl - происхождение]
-230- > сʼімгу (Б) см. смгун
-231- < сʼірукта (х) [нитки жильные]
-232- < сʼіска,ду (Б)
-233- < судасун (И.тс.) [Бур! С. sudaзо]
-234- < сӧкстӧун, сектевун (Н.S.) соктӧфу (G) S]
> солон (Bir. etc.) солон(ы)
-235- v sonafkanʼcal
> сора (Б) см. суӧора [помои отмывки]
-237- > Sugdä (Bir.) rel. to look, observe
> sugduna (Bir) rel. to accept the "sugnun"
< сувгін (И.С.) пар
< см. сувäрӧ (И.С.) [m!] [cf. суӧна-приток]
> suʼdusiй (Bir) rel. See suidasiй
-238- сукеал (Н) веревка из конского волоса.
-239- < [тн! R. сурʼхі-Дж спрашивать] [Бур.
подг. спрашивать гхураxе (б.т.ал)]
v [son - верхняя одежда. Seroš]. p.547 footnote
v подвязать, натянуть жерв. внутрен-
-240- < cf. санкʼі (Кит. пол для ходьбы) ности?
-241- < тата (Б) [cf. тіча etc]
< см. täв (Н) [etc]
> таакан (Б) см. така (Н)
-242- < cf. таjівді; такі, тай etc. знать, быть
< см. такʼі (И.С.) знакомым
-244- < см. таркʼівун (х)
< тамага (И.С) [Як! нек. табах Рус.]
лебек (Т) (Л)
-245- (Бур Под. Томохо (ну Т.Х.С.б)]
< см. танкʼ (х)
< cf. тан,і (И.С.) [читать]
> тіäна (Б) [манді] ојобун танавіівука]
< [Бур! Тепек С] тенеб (Н) [баловний,
-246- > [тан,гуге (Н) безчисленный | дурак
< см. тӧнг (Н.S) [тӧнгіџjана (Or) S]
> тäпäна (Н.S) см. тепема - липкий

-246- < см. тонку (К) [тп! R. täпчі || талбіха -
- положить, класть
-247- < см. таорга (Б) рел
< терга (Б.Н) тергӧ (Н) [Бур! С. terge, tereg]
[Даур терга] [m! возница; но Терге нпт]
[тп! R. тэргэ || терге [Як. Пек. сьарба] терге (Н)
< см. таст (х) [загонять в загон]
> täст (Б) гистить (e.g. от травы, зарослей)
см. täсʼі (И.С) тас (Т)
-248- тс (Н) темто (х) тето тас (Т)
< тамі (Бр.) [одувать] [MS отутбе]
[тӧміга (Т) тӧму (G) S] таміба (Бр.)
> тамī [Б.К.А.Х) тімкʼі (Б) тамига (ИС) тӧганга
тамікеа (х) платье [m!] [cf tam(i)] (Н.S)
тамӣ (Б.К.АХ) темʼі (Т) [кафтан]
темкʼі (Б.Бр) темко (А)
[тп! R. täwі || талбі - положить, поставить
поместить.
тӧву (Н.S) [тӧуі (Or) | m! ставить
пӧумбурі (G) S] сажать
класть
-250- > Terʼi (Б) = cf. terі (Rel. 3.46)
< [тӧхӧ (Or) тӧрu (G) S]
-251- > тебенкʼі (Н) см. тіхінкі [cf. техе] сидячее
< см. текевечо (Н) рванный
< - родств. по ♂ линии особ 4го поколения
между собою]

-252- < [to let, to leave]
< см. тібчо, тугче (Н.S) тібчjahi (Or)
тугза тубча (G) S]
> [тібчо (Н.S) см. тібчакʼі
< см. тичакі; (К. задн голенища); тімікі
(Т) [икры]
> тігӧн (Н.S) тибан [грудь]
см. [грудь:]
< тінгӧн (Н.S) тінгем, тігӧн (Н.S)
[тінгӧ (Or) тунгӧн (G) S]; тін,ген (Б),
тін,бан (Н) [грудь] и грудная кость; тʼін,ін (Т)
см. тіссі (Н) тіjі, тічі (Б) тʼііта (Т)
-253- < [cf. тӧуку (Н.S.) стул [пӧуку (G) (Or.S] [m!]
< идти [падать] дождю, снегу; тікті (Н)
садиться [падать) солнцу]
> tiкі (Bir) rel.
(2737)
< тʼікукан (Т) [уронить]
-255- < см. (Н.S) [тіпа (Or) тупкон (G) S.] [cf
тіпкочін (Л) дерев. колышек] [cf тіпкан]
-256- > тірі (Н) поднять сводка лошади см. тіра
< [турсӧ (О) S.]
-257- < см. туäсʼі (Б), тубʼім (х) тушчан (Т)
туäсʼ (И.С.) [m! Ср. тулемʼі] [cf. тіба,ні]
-258- > токчока (Н.S) изогнутый, нагнутый
[токчіка (Т) S.]
-259- < толкʼіна (И.С), толкʼітʼі (И.С.) толкʼітʼ (Б)
[не тп!] [Як. Пек. тӱС] ?
< тума (Б)
-260- [Як. Пек. тӧгӱрӱк - круглый]
[Бур. Под. тӱгӱрук (х) тӧхӧрон (о) тӱхӧ)рӧн (т.ал)]
[cf. Тун,бу (Б) [окружать] [cf. тун, гусі (х) [овальный]
< тунгуjін (Н.S) [тунгурін (Т.) S] [cf. тун, госі]

-260- cf [т! ~~~ кривоногій, съ загнутыми внутрь ногами.]
> тоңбо (?) гнуть
-261- < см. тӯрі (Б)
< см. турі' (Б)
< жерди, выс. столбы, пришам. [иногда маленькія]
[cf. туруб̄ун etc.]
-263- > [тучін (H.S.) см. тӯза
< тубӗнін (Б) тубані (Б.К.) [...ні. Gen! (М)]
-264- < туракі (М.С.) турлакі (И.С) [Бур! с. турлок, турак]
см. тук'ім (Б. Вер.) тук'ік (Б. Нож.)
тук'ік (Б. Нж.) см. тукі
-265- > tukse (Bir) - cf. tukče (Ner.)
> tulг'ін (Б) см. tulгim [изъ, отъ, внѣ, снаружи, кромѣ]
tulĭcкі (И.С.) tuliскі (Н.Х.) tuliскокі (Н)
[т! наружный, снаружи = [~~~]]
-266- < [old Turk! türk
from Pars! tuman S]
[Korg! Tox! Mir]
-267- tuŋkse (Bir) сгибать руки, ноги etc) rel.
[cf. tuŋ k'e]
< см. туру (Бр. и Т. Бог.) вселенная, вся земля
-268- < см. турганді, туіген (H.S.) быстрый, скорый]
тургӧн (G) тургӧніде (Or./S.]
< см. турул (К.)
-269- < cf. тушчан (Т) [зимовать]
-270- < уб̄учо (х) заносить]
[cf. уб̄ухта (Н) укол.]
> уу'і (И.С.) - см. уч'і (М)
-271- > ӯг (Б) - см. уб̄і [поднимать]
уга (Н) переносить, брать съ собою, влечь, тащить; см. уба;
[? уга (И.С.) вьючить?]
< см. огдакса, огдаксе, угдакса, удакса (H.S.) [угдакса (Т) S.]
> уб̄'і (Н) нападать [cf. уб̄'ігча (Н) свитый] см. угі (И.С)

см. уб̄і,ігча (Н) [сытый
-272- < угла (Б), укло (Бр. Н.) hugĕā (И.С.) (H.S.) ухва, хуква (H.S.)
< [тп! R. уб̄ӗ'тӗ ‖ ӯгzi-mei-нешлушій, бѣдный [cf. т! ~~~ недостаточность; т! ~~~ уменьшаться.
-274- > ӱікӧ (H.S.) см. урка [дверь]
[т! ~~~ развязывать, разлучаюсь
жіта (Bir.) rel. see ijita
-275- < [cf. ӱjов (К) отдавать ♀ замужъ]
> ӱjір (Б) рел. поднимать, подносить
cf. уб̄ір
[Бур. Под. ухан (х.б.хол.пт) ☐ [тп! R. охӣ (охакан) ‖ укабан-ум, разумѣ]
-276- > укчав (А) ломать [cf. укча (А)]
> ӱjіве (Б) преступленіе [противъ рода, личности]

-277- < ужулі (М.С) нужіль (И.С)
-278- < см. удан, (Б) rel.
< [cf. улалі (Н) [краснѣться] уланы (Б) [рдѣть красный, заря] уларга (Н)
уларіно (Х) [т! ~~~ и др - красный
-280- < улапта (Х) [cf. улікча (Т) [мокрый]
ӱлоптан (Б) улоптан (Н)
см. удан, (Б) рел.
* спрашивать, [to ask, to speak]
см. улгучаӈн (Б.Бр.Н.А.К.Х.) говорить, отвѣчать
улбуно (Бр. [? унгуча (Н)]
> улы (л) см. улін' (Н) [честь]
-281- см. уха (Н)
ӱlо (da) (Бір) rel. - ?
> ӯlō (И.С.) см. ӱlо
ӱlо (В.Н.) (Н.S.) см. ӱло
< улок'ікун (Б)
-283- < умно (Н.Х)
-285- < Нунат (А); [cf сестра Нонат, хонадіу, unadin, g. упагкап (Ner.S) [pondadžu, pondadu (Or)
> унаті (Б.К.М.) - см. уната (G) pondadzu Sch.]
[pandadi (G) (Grube)
< [cf. ун,ікан (Б) ун,ікін (г) указъ, ун'јакан (В)
> ун'ча (Бір) rel. капризъ, непослушаніе
[cf. ӯн ? - ?] говорить, просить, требовать?
> унеја (Н. Бр. А) см. уні [продавать, etc]
< ун,ч (М) нюхать; [cf. нӧху (Н.S.) [собакой]
-287- un'ja^a ptu (Bir) rel. hom. progr. (a man's name)
See: un'artu (ульч) (24ч)
< ункуві (Н.S)
> ӯр (Б) [простой, пустой etc.) см. уур (ӧ)
-289- < урӧ, уро (Б) урін (А.Х.Н) [cf. ур'ідӓн]
[гур (г), урін (А.Х.Н.), ур'ім (А)
- ургегді (Б) см. ургунді [худѣть]
-290- > урім (А) [см. ур'ін] см. урен'у (Х)
-292- < [Бур. Под. тощій, худой эсэгхэн (Т.ал.)]
-295- [кит! wèn (Shant) [wèn-i-wèk - p.813
[illegible] see W. Hiller]

переписано VI. 1941.,
З.Н. Шароногоровой

адъютантъ — см. работникъ
аистъ — с'ібі (Ам) [дзя -журавль]
айнъ — ч'івонку [Нг]
аккуратно — аін'ц'і (Нр), уран (Нр) [урáн ‖ уран. [Мон] → мастеръ]
acorus calamus — кауаж (Лм)
алкать — аваръ, аворъ (Бір, Хин.) [wyrг'імбé Man.Sp.] ?дорова (Хин) вара (Бір); ц'аму (Бір. Ам.) ц'амунъ (Нр).
аллюръ. — См. переступь, рысь, и др.
амбаръ — сайва (Нр. Мн) (съ навѣсомъ); гула (Нр. Хин.) (домъ); угдама (Нр.) (: изъ кор<л); наку (Бір.) (на вас. ногахъ) колбо (Ам.) (на вас. ногахъ) [пара, гета, козлы для колокола; холкō ‖ колбоба Мон! связь, соединеніе. Рудн.] ōwlan (Кум.) (съ хорошей на вас. ногахъ); mawlan (Ам.) (безъ временной крыши на вас. ногахъ); gálkan (Мн. Castr.); gálkan, gálkawlan (Кум. Ам. Бір) (безъ крыши стойка, обычно Ам. и для томагавка, Бір.) [(дер. верхъ)] см. "попона" ?
аранъяс (Тм.) [Як!] амбар (Бар) [Рс!]
з'іган (Мн. отъ Бур!); кайцо, хайцу, кайс'іцу, кас'іцу (Бір) кас'ецо (Бір. Низ.) [амбаръ для хлѣба; запирать; [хаші ‖ касі запечатать Мон! Рудн.] касіцу - Даур!] такто (Hr.Sch) [Ман! (Gol) богатый домъ для жительства.]
антилопа — зерен (Мн.) [Кум.]
arrus — лукотан (Бір.); мукомок, мукомук (Нр.); мукіта (Тм.) муканку (Ur. Castr.); аньгара (Хин. дара). ?муканкі (Hr. Sch.) ?(back)
аптарать (для вакуриванія) — буркöл (Хин); буркол (Мн.) [бурко́ Мон! Бур!] [см. шалать]
арендовать — см. нанимать
арканъ, олений, тонкій — івг'іга (Лат. Тм.)
" толстый — мамук (Лат)
орка, урка (Ur. castr.) [ичека - Бур! Castr.]
усіто (Нр). шатанскій.
армія — с'ар'і (Нг). *[ґерікеть см. война]
артерія — см. сосудъ кровеносный

бабка — кость у ган. и пасс.? ajукан (Бір.) ступня (·) (·) (··) ajафкан (Бір.) (для игры); вāна (Бір.) [Ман! кость ноги.]
бабочка — лордо (Нр); кöлбекан (Бір) бувбўко́ (Хин.); ӓрбāкай (Мн) ӓрбäкäї (Ur. Castr.) [erbâkê, erbêxei Бур! Castr.]
баки — (волосы около ушей на щекахъ) сусиван (Бір.)
балалайка (и скрипка) — кўр (Ur Castr. [Ман! хур Бур!]
балки — матка крыши матка (Нр.)

(у осѣдлан) [Руе!]; — у нарт въ драмзѣ — іпа (Бір); — на кот. лепятъ пожъ въ кольо — торай (Ам.) стѣна поддерж. матку. (Кум.) еда ^ [cf. моні (Хин.)
баловаться — моно крив.ться, моно (Бір) обезьяна]
баловный (дуракъ) — тäнäб (Нр) [cf. тäна Бір. - дуракъ, стс]
баранъ домашній: кон'і (Нер) конін (Мн. Ur. Castr.) (аєї конін - овуа Мн) [хöн(ин), (нсн. бн ‖ конін Мон! Рудн.] Ман!; самецъ нехол.: кōца (Мн) [кууа (Ur. Mn. Castr. хиса Бур! Castr.] Ман!; ягненокъ: курбуксö (Кум.) [хўрўп, хурк ‖ кўруб, кўрбс Мон! Рудн.]; горный: [емато, емаган ? (Бір.) Сев. (Кюзель?)] холощеный: ірга (Мн.) [Бур! Сев.: ірґі] дикій: [монгнокон, колокгон (оленъ Ам.), кавур (Ur. Castr.) [См. козелъ?]] горный: уjамкан (Тм. Лм) [ovis nivicola] анъина (Тм); анім (Тм) - ♂; нутанча (Тм) - ♀ бучінан (Тм) - молодой;
" передокъ саней (часть нарты) хоборгон (Тм. Лм)
баргутъ - см. монголъ
барсукъ — овір (Хин.); оварі (Бір Кум. Ам) оваре (Бір. Нм.); дорокóн (Бір. Ur. Castr.) (Мн) [dorohon Бур! Castr. Ман!]; кавзāну (Ur. Castr.) *[Meles taxus]
барсъ (леопардъ?) — м'егду (Хин.) Ман!
бойуjа (Кум.) [звѣрь вообще]
барсъ (Як!) — бікіч'ін (Тм.)
барышня — (дочь начальника, богатаго человѣка) сéванé (Бір.) [с'ао-зе Кит!]
бахрама — н'орбоко́ (Нер.) [см. качать]
баюкать — бā (Бір. Хин. Кум.) баба (Тм) бодрить - см. сонъ успокоить
бедро — умōкі (Кум.), умукі (Бір), ömökі (Нер); амаргі (Мн, Мн Ur. Castr.) (задняя, дальняя часть ноги); сéнту (Мн.) [сагайту Бур!] - кость; сібді, сібкі (Мн.) [ібіd. Бур!] - часть бедра [cf. сібкі]
безвыходно — см. постоянно
безальбникъ — танул (Мн.)
безимянный — агдірбібі (Тм.)
безмятежно — панс'ен (Бір.) [Кит! спит Ман!]
безлѣсъ — см. весна
безногій (человѣкъ) — тібібібі (Бір)
безплатно — хібікіч (Лм.) [босхо. Як!]
безпокоить — кāва (Бір) [?? см. умирщвлять Ман! замучить, измучить, истомить, изм. къ лучш.]; чудо (Нр.); ґікту (Ur. Castr.) [ґўткенгер - Бур! Castr, Мон!]
безтолковый — мäдäjуґаї (Ur. Castr) [medeпер - знать. Бур! Castr.]
безпокоится — сіва (Бір) (думать, помнить), морго (Нер.), алісé, алісї (Бір! (въ душѣ) (скучать).
безполезный — тчуö (Hr. Sch)

безпомощный — см. слабый
безрезультатно — см. зря
безрукавка — ӓlгаnчʼі (Бір), дєкєві (Кум. Хин.) [ēчʼі - халат!]
безручний — ач нʼаlва (Тм.) [arі - плохой]
безсовѣстный — дєрєнгецʼівʼі (Бір.)
безстрашный — єнєгай (Нер.), батур (Бір.)
безстыжій — пʼіса (Бір) [неизв. прилаг. непотребная женщина]
безумно — ітіктіца (Нр.)
безумный — кʼімаlі (Бір.) (злой)
безъ чувствъ, замять — дуньу (дунд тіко) (Бір.)
бердышъ — цанкуу (Бір) маш.
берегъ — кагʼі (Бір) [хечу ‖ каціbу Мон! Рдд. сторона, край; маш. — закраина, край] кагʼіlа (н) (Бір); цапка (Мн. см. край); отъ воды по возв. берега — герʼі (Бір.), гʼірʼі (Hr. Sch.) (a shore, coast); отвѣсный укссіята (Ur. Castr.) возвышенный (рѣки): — омкір (Бір.), омкін (Нер.), ӓмкӓр (Ur. Castr.); могдін, мӧгдін (Бір.) [маш! край обрывистый, крутой — сӱллар (Ам.), хуlі (Тм.), нура (Ur. Castr.) [nuraŋi, Бур!] бӧрʼек (Мн.) [Рус!]. [см. подъем] [См. "край"] песчаный: — саігау (Hr. Sch.) [см. "обрывъ"] пологій на низкій берегъ: — ецгареда (Бір.)
береза бѣлая: — галбан (Бір. Хин, Кум. Ам. Нер. Бар. Тм. Sim.), цалбан (Мн), цӓлбан (Ur. Castr.) [габа, галба, Gol. S.] [Hr. Sch. — береста, невысохш. кора];
черная: — тібгура (Бір.) кайлабун (Ам) [см. ильмъ]
сѣрая: — дівакта (Ам.) почти безъ кор.
березникъ — галбуб (Ам.)
беременная — бабдімага (Нер.), бабдіга (Хин) (зрѣлая); гуlоңго (Нер.) ургогді (Бір) (отяжелѣвшая); інцʼінагі (Бір) (о козулѣ — съ ягненкомъ); [ӧӧйн ? (Хин) — критика]; суркі (Ur. Castr. о пузатой). неруагі (Бір.) (отъ изъ норы) данкур Хин. [см. байкал]
береста — mаlо (Хин. Hr. Soh.) тӓlӱ (Ам. Бір. Кум. Мн. (Mn. Castr) Gol. Or. (Sch)) маш. — слань бересты -ой
кʼіва (Ur. Mn. Castr.), кӱво (Нер.), кʼіwа (Тм. дикій, береста), кʼува (Лм.) [хӓlсш ‖ kalicyn Мон! Рдд. береста, кора]
берегъ — кʼігʼі (Хин) [маш! Мон!], карӓма (Бір.), карма (Бір) [покровительствовать охранять, о духахъ] ▪ гамна (Ur. Castr.) [дапгапар. Бур! Castr.]; бублӱ́ін (Тм.); ӧтӧу (Hr. Sch.) [ӓтӓу (Тип), ӧту (Бое), ӧтӧу (Or.) Sch] [маш! охраняю, берегу]
берлога — авдун (пора Хин. Нер.) овдун (Нер.) авдум (Нер.) агдун (Ам. Бір.) [маш! подземн. жилище]; бубан (Нер.), ігʼен (Мн) (пора медведана, волка, лисицы) дерʼінан чуні (Тм.); [сань Sch. Ur. ?] нӧкої [Ur. Castr.) [нӧхої, Бур. Castr.] [медведя и др. зв] конуе (Бір.) [медведь, дупло]

берушовая (кость?) — ібгука (Бір. Кум. Хин) сʼівʼі (Ur. Castr.) [siебе Бур! Castr.] [cf. бедро?].
бесѣдовать — ӧра (Мн).
бечевка — см. веревка.
бинокль — ічівун (Ам), чалјан (Бір).
бирка — кірчі (Бір.) [бирка от полотн. о духах тащащ. на плащу] саңбур, саңгнан (Бір.) [бирка отметки для раб. дней]
бирдо (загородка для рыбной ловли) наlбага (Кум) < см. бусы
бисеръ — бӧрега (Лм), ніна (Тм) [маш! семечки]
битъ — мунда (Бір.) мунгда (Хин) [мунгрі - Tun. Sch.] мом; мунгі (Hr. Sch.); соlто (Нер), соlту (Нер. Хин.), салту (Нер) [вабивать]; уlа (Кум.); ніфсі (Нер.) сукӓ (Мн. Хин)
нагайка: — бӧрге (Бар. Нер.), чічікунда, чічівонда, чічунда (Бір) [отъ чічі (inf.)]; дукта (Ам.) [бить оленя, лошадь палкой, нагайкой]; чакіla (Хин.) [бить сильно лошадь] ? сокру (Хин.); цугцуlӱ (Бір) [нагайкой вообще]
? — тонсуjі (Нег. Sch.) [тонгсдірʼі, Tun. Sch.] нерта (Тм); іпуна (Нер.) мукорі (Бір.) [ударить убійц], чанʼгʼі (Бір) [снегать]; — вѣнокъ: — боједо (родовое наказаніе), бологу (ребенка), байдало (напоить) (Бір.) ідака (Ам.); — сильно: — ікта (Ur. Castr.) [кусать, жалить] — пристрѣлить: — цугда (Бір.) [ребенка, домашн. животное etc] См. — покалачивать, драться (лошади), бить, ловить, рыбу, убивать (Мн)
— ключамъ: — уjу (Хин. Нер.), уj (Бір. Хин)
— въ бубенъ: — тунтуру (отъ тунка) (Бір.); інту (Нер)
бить — см. нагайка
благодарить — урун (Бір.) дексе (Бір.)
благодарность — см. отплата
благодарный — каржеі (Бір.) [cf. карам] благодарность за услугу, таинство одного-только с.
благодѣтельствовать — бойун (Бір.) [см. доброжелательность]
благопоспѣлать — іро (Бір) [тотъ, предсказатель]
благосклонность — бай ье (Бір) [маш!]
блевать — іса (Бір), ісӓ (Бір. Ur. Castr.), ісӓ (Хин.); ісʼі (Нер.); іпідне (Тм); ісечеf (Hr. Soh.) [iccі (Or.) Sch.].
блескъ — цуссана (Нер), гʼілбаlі (Бір.) [маш! — блестящій]
блестящій — гілтакʼі (Бір) [видимый]; кевурін (Ам.); келтанʼін (Hr. Sch.) нгаісʼі (Hr. Sch.) [нгарісʼін Tun. Sch.] (горящій, святой)
блестѣть — гʼілта (Нер) [маш!]; цассана (Нер); ілӓна (Бір.) [светиться] корʼімʼі (Ur. Castr.) уакелган (Ur. Castr.) [уакелга, Бур! сакелга Бур Castr.];

блистать молнии — maltn'y (Кум.) [ef. maliңno, Бір. malin', Нер.] [~~azzlog~~ Ман!] yakil'y (мн.) [yakilган - Бур!] [~~sa~~ Ман!] sakilra (Ur Castr.) [šakelra Бур! Castr.]

близиться — daza (Бір. Кум. Хин Ам. Нер. Бар Мп)

близкій — daza (Бір. Ам. Хин.) mon'i (Нер.) [свой, родск.]

близко — daza (Об), daza (Hr. Sch. Ur. Castr.), daha (Hr. Sch.) [di-ha-sa. Jud Sch.]; owy (Бір) [в противопол. гаму - далеко от меня] ewyxk'i (Тм) [dätäx - Як!]; aңukan (Лт) aңukan (Тм.); dalby (Тм.) [~~zha~~ бок, сторона Ман!]; anach'ivi (Hr. Sch.); daңkan (?) [неточн! прилаг.] daңukan (Бір); hala (хан.); ertella, daңukan (Бір) (мн) [ertella - совсем близко] tuyugar'i (Нер)

близость — daza (Бір. Ам. Хин. Нер. Бар.)

близнецы — k'urm'in (Нер.) [двоешки] [двойни.] (Нер. Хин) adaky (Бір.) [от ada - быть вместе]; taңut (Мп) [taңut - Бур!]; daңkyr (Хин) [см. двойни]

блоха — sura (Бір. хин.) [~~zha~~ Ман!]; bloska (Нер.) [Рус!]; soja (Hr. Sch.) [syja, sjura, syala (Or. Sch.) sora, sura (Goe. Sch.)].

блудить — m'ji (Тм.) (заблудиться)

блядный — s'idgaly (Бір) (см. блудный) (от грязный крови)

блюдить — umgarga (Нер.)

блюдо — n'ina (Хин), m'irö (Hr. Sch.) [mirä, Tun. Sch.], dut (Hr. Sch.)

блядь — gtsa (Бір.) [~~zha~~ Ман!] [~~zha~~ Ман!] [~~zha~~ блядь]

боа — (воротники из длинн. хвостов) bäga (Нер. Бар) майтан (Тм)

бобер — buobra (Тм.) [Рус!]

богатый — bajan (Об), bajen (Бір) bajan (Hr. Tun. Goe. Sch.) baja (Об. prop. or. Sch) [baiн || bajan Мон! Rud.; ~~zha~~ Ман!]; balgy (=(o)) (Бір.) [Даур!] eңie, eңijä (Тум), eңgeje (Лт.) [точн.? бай Як!]

богатырь — bukuljin (Бір.) [толстый, крепкий ин.д.] # [~~zha~~ Ман! Здоровяк] bätur (Бір.) [~~zha~~ Ман!] [Мон! Rud. baatr || bajatur батор, багатор]

богатыть — baja (Бір. Бар. Нер) [см. богатый]

богородичная трава — ganza (Мн.), jannikta (Ам.) ganga (Нер.)? (коштай) (см богульник) (Ам)

богульникъ — arca (Мн.), arč'i (Куп.) arč'a (Бір) [arč'a - Даур!] [arca - Бур!]; sankira (Бір Нер. Хин. Бар.), sankra (Нер.) gonk'iro, gonk'ira (Ам.), jannikta (А)

богъ* — burkan (Ur. Castr.) [Мон!]; kuseja (Hr. Sch) kejk'i (Хім); sevak'i (~~Hr. Sch~~), sevok'i, sevoh'i, sövöh'i, sivan (Hr. Sch.) [sövok'i, sevak'i (Тим), sevok'i (Gol. Or.) Sch.]; tanzara (Тм. Лт.) [tinzara, Як! Пек.] {tanzbara}

[* неточное понятие!]

бодать — sebetka (мг) (Нер.)

бодрствование — ikki ube (?) (Нер.) (см. быть готовым, ждать)

бойкий — bukirirkai (Нер.); bukuigok'i (Нер). Barga (Хин.) см. "сильный"

бок — oldon (Об) (Ur. Mn. Castr.) (Hr. Tun. Sch.) [окдо, - Or. Sch.] [олдон Мп. Нер.]; k'eri (сторона, голова, зверя, конца, начала ...) k'ira (Бір)

(Ам.) (рядом, вдали) [нерв, Як! сторона, край].

dirgi (Хин. Бір.) [~~zha~~ Ман! - левая сторона]

owmila (Кум. Бір.) [нерв: бок убитого зверя]

болото — dülö (Мп. Нер.) dulö (Нер.) [-b, -w] (ручей) sevar (Ам.), sivar (Бір.), evar (Хин.) Sivar (Хин.) [монгол || сибир - грязь; Срав. Ав. gima; шибир О. - болото (marsh). Rud. Мон!] || tonnod (ы) (см. ледяной речка)

мелбік (Тм.) тілбік (Лт) [бараван, кабі, мар - Як!]; намарган (Ur. Castr.) [namak - Бур! Castr.]; gädgä (Ur. Castr.) [перелистывается]; kuta, kuta (Hr. Sch.); bargan (Нер. болото) (swamp)

болтать — urky (спотыкаться) (Нер.) говорить зря: — lassi (Ам.); javga (Нер) galga (Бір.); tura (Бір. Нер. Ам. Кум. Хин.) ülgü (Бір. Хин. Кум. Ам.) [см. говорить]; täntara (Бір.)

болтаться — (шататься, опаздывать) - ylügi (Бір.)

болтунъ — (см. обманщик) — lansi'na (Ам) [~~zha~~ Ман! болтунъ; ~~zha~~ болтаю Ман! мятущийся, сомневающийся]

болѣзнь — onu (+ (-)), onug (Бір.); onü (Ам Хин. Кум. Бір. Нер.); önuk (Бір.); önuku (Мн.); änuku (Ur. Castr.) [~~zha~~ Ман!]; oru (Мн) [плохой]; болѣзнь дряхлости, недомогание: - janse (Бір.) сопровожд. судорогами, потерею сознания [болезненный, дурной] 1-2 раза в месяц: — erg'e (Бір.); то-ли у женщины: tänu (м) (Бір.); [см. болѣзнь судорогами] интересующая: (плод ??) — turkeltan (ф. törel) (Бір.); сопровожд. судорогами (у детей): — anb (Нер. Бар) неизв. болезнь: — bunk'ilü (Нер)

болѣть — onü (Об.); änünä (Ur. Castr.) bugla (Ам.); er'imat, eremän (Тм); сильно (истощаясь) — tägda (Нер. Мп.) причинять (?): — anb (Нер. Бар.) причитать: — sujila (Бір.) [~~zha~~ Ман! находящ в затруднении etc] ; cela bisim. (Hr. Sch) основ: — ukalä (Мп.)

боль — (e.g. от обрыва) — ürön (Хин.) [~~zha~~ Ман! рана, удар, толчок, досада повторенное дважды: междом. балы]

больно — (восклицание) - onoso! (Хин.), onoi, önoi, on'oi! (Бір), onok! (Нер.) [öni! Or. Sch]

больной — jakeй (плохой) (Бір. Хин.) jakii (Бір) erem'atmi (Тм), erematen (Лт.) önunön (Hr. Sch) [? заболеть!] [önu (Goe.) Sch.]

болыне — ulöka, ulöno (Бір.) umkai (Нер. Бар) bulik (Лт), nulöxo (Her. Sch.) [хучук Тим, nulö, nulöxö (Goe.) (Sch.) ~~zha~~ Ман!, Бір, малый; ileди, Мон! Кн.] kotottür (Нер.) [кото - многий, много]

большеротый — darbari'n (Бір.) [дарбабай (удлабан) широкий, с большим отверстием, конец конец, дарбаji (Олекм. говорится широко, Мон! Rud.]

большой — ogyi (Об) ogiona (Хин.) (Бір) oguanго, ögdöнго, ogdon, ogdono, ogdaga (Hr. Sch) [ögi - боль, högdi (Тим) Sch.] [gugdi (Ur. Gol. Sch. - сильный) hägdi (Ur. Castr.) [~~zha~~ Ман! физически] egden (Тм.) ekuan (Лт)

угдубу (Нер.) ергібу (Мн);
о животных: — нагадову (Бір.)
мощный: — отєвун (Бір.)[от єтє-мой]
?єрнігін (очень большой)(Нер.), тоноко (Нг. Sch.)[тоноко-(Тит) Sch.]

бордо (цвет) — ібіба (Нер.)

боровъ — (холощеный) — таман (Бір.)
[Ман! борова, иногда вола]

борода (и усы) — гургакта (об) (Нг. Sch.) (Ur. Castr.)
[гургакта (Ам.)] гургім (Тм. Лм.);
гоігакта, гоізакта, гуігакта, гоігята, гаргахта, гургахта (Нг. Sch.); [гугахта (Or), гучакта, гугакта, бучахта (Gol.) Sch.]; [Ман! (Мон!) Ман!]
сакал (Мн) [среди молодых!] [нанал, Бур!]

боронить — нарга (Бір.)[Ман! борона, боронить]

борьба — (между мужчинами) — кімун (Бір.)
[Ман! борьба, драться] дöвеман (Нг. Sch.) (fight)

бороться — торкувді (Нер. Ur. Castr.)
туркувді (Ur. Castr.), асичавді (Бір.)

бортъ — пчелья — табан (Бір.) кормä (Нер.); — отверстие — внутри: гаванї (Кум.) — внешний: анбо (Кум.)

босой — чувак'ін (Ам.) [тоже Бір.-голый]; ачуктіла (Тм.)

ботало — (для скота, оленей) — к'інг'іван (Нер.) конг'іван, кунг'іван (Хин.)[Ман!: Звон от колокольчиков][?Мон!]

боязливый — нболок'і (Нер.), н'algi (Тм.)
— о животных и птицах: — ачіка (Бір)

боярышникъ — інмінá (Ам); мöлікта (Бір.) [яблоко? дикое?]

бояться — нāва (Бір. Кум), нäla [Ur. Castr.) нāla (Ur. Castr.), нґава (Ам. Хин. Нер.), нгоlo (Нер.) нolo (Хин.), нjal (Тм.), нгale, неale, нгаla (Нг. Sch.) [нгölö (Тит) (Or.) нгölі (Gol.) Sch.]
[Ман!]

бравый (красивый) — гоjо (Нер.), аja (об.) (Нг. Sch.) Хин.

бранить — олон'ігн' (Нер.), нігі (Хин.), моніо (Хин.)? н'інґ (Хин.)

браслетъ — г'іlантун (Кум) (Тит. Sch.), д'іlаттен (Нер.), барабан (Хин.), г'ілентун, г'ілґадгун, ділґанун (Нг. Sch.)[гіlаттy (Or), г'ілефто (Gol.) Sch.], н'уроган (Нг. Sch.)

брать — чава (об.), зава (Ur. Castr.), чово (Бір.) [чава (Or.) чафа (Gol.) Sch.], чаун? (Тм) [Ман!]; га (об.) [гада (Нг. Тит. Sch.) гсід'і (Or.), газі (Gol.)][Ман!]; га (Тум. Лм.)
зубами: — акгдаlgо (Нер)
ртомъ: — амба (Бір. Нум. Хин.) (рта)
жену — уjо (Бір. Кум.) уjента (Бір.), га (об.)
: пробовать: — турс'і (Ur. Castr.)
съ соли: — убā, угā (Нер.)
[См. взять, держать, хватать, жениться] ндр

брать — назадъ — барг'е (Бір.)[Ман!]
въ тиски: — канч'і (Бір. Хин. Нер.)[Ман! (Нафр.)], канчів (Бір. Ам!); [нангдаурі (Gol.) Sch.]
рѣзко — конi (Хин.)[нагдаху, Мон!]
въ уголъ: — нанчудавану (Нг
въ плечи — кувусу (Нер.)[Ман!]

брать — братья — (см. классъ):
a. младший (по сестре): — нокун (об), нокун (Мн. Нг. Sch.), нäкун (Ur. Castr.) [ноно (Or.), нöу (Gol.) Sch.][Ман! по отцу приятельница], нуwу (Тм.);
b. старшій: — ака (Бір. Мн. Ur. Castr.)[аха, ака Бур! Castr.][Ман!] акай (Бір.);
акі (об.) (Нг. Sch.), акі'н (Мн Ur. Sch. Бір.) [Бір. акі'н-♂, акі'н-♀], акін (Тм.) [ана, Or. Sch.; a-hiung G. 1 and 4888. Кит! Sch.] дямо (Тм);
c. жены младший: — бенер (Бір.), боносо (Нер.) бенер'у (Тм.) [бенер-Даур!]
d. жена старшій: — ену (Тм.) / гушін (Ur. Mn. Castr.)
e. матери: — гус'ін (Мн) [нагаjо-Бур!]
f. матери младший: — нāчу (Бір. Кум. Хин.)[нагачї ‖ набачу (ст. бр. майдан), Дб. нахчі-(мл. бр. майдан), Мон! Руд.][Ман!]
g. дантіwу (Тм.); гусе, гусін (Нер.) [матери дяди матери)]; амака, амікан (Бір.)[старших возьме]; ?айдо (Хин.) (мачехе: отец брата) н'еда (Лм.)
h. мужа младший: — інан (Нер.)[Ман! сын моей сестры]
курідо (Мн.)[хурдӯ ‖ кӱрі дегту, младший щурин, мл. бр. жены, мужа мл. сестра. Мон! Руд.]
i мужа старшій: — ака (Мн.)
k. отца младший: — акі (Нер. Бар.), агна (Бір. Кум.), ачіке (Хин. Кум.)[Ман! мл. бр. отца] ?акай (Кум.)
анму (Тм.); авада (Мн.) (ст. и мл. братья отца)
l. отца старшій: — авада (Мн.), авага (Ur. Castr.)[абага-Бур! Castr.], агада (Бір.)
[абада, убаі, Як! пек.]; ?откі (Нер.) к'еда (Лм)
m мужа моей дочери (из вежливости): — акай (Кум)

бревно — гоlо (Бір. Ам. Хин. Нер. Бар.), голі (Тм.) для молодых (...)
голо (Ам. Хин.); убä (Бір.) [небольшое]
небольшое подъ голо: — убä (Бір), угä (Хин), jурлік (Нер); таканан (Бір. Ам. Нер.) таакан (Бір.) (для маленьких)
отдѣляющее нару: — убä (Бір.)
большое, срубленное дерево: — тахаса (Нер.)
приданым в. звѣря в ловушкѣ: — Тірашка (Ам.)
? тугусäк (Ur. Castr.)[тögösök Бур! Castr.] для спуска в ловушкѣ (из жерди): — тулавун (Ам.); для удержанія бирдой лосей: нуца (Кум.)
малое (?): — голу (Нг. Sch.)[голо, Gol. голō, Or. Sch.]

брить — уна (Хин.), канда (Бір. Хин)
канґда, канда (Хин. стрич: ?)

брови — и ресницы — сар'ім'іята (Бір.) (Нф. мн.) (Мн)
сар'імунта (Бір.), саранчукта (Ам.)
нарамті (Лм) саімукта, саімтен, саємта (Нг. Sch.)[сар'імікта, сам'ікта, Or. сармікта, сармакта, саремта, Gol. Sch.][сормс ‖ сормоосун. ресницы, Мон! Руд.][Ман! Зонтик?]
брови: кірімкі (Бір. Тм.), кіромкі (Хин)

кі'рамкі' (Бір. Нер.), ?нуіңанj (Нг. Sch.)
бродить — [см. ходить] — г'ірку (Мн.)
бродъ — олом, олум (Нер.) [олом — Мон! Ман!]
олорі' (Кум. Ам.); адагга (Кум), одогго (Хин.)
адагга ādalro (Ам.); кіркілі (Хин. мелкая вода)
бродяга — (Китайцы. золотоискатели) — пунтуl (Кум.) пōўтуl, пōўтун (Бір.) [Кит!] → [золотоискатель]
бросить — нōдā (Бір. Хин. Нер.) (Нг. Sch.) [нода, Тип. нодоно (О)], ноду (Нер), н'ода (Тм);
покинуть: — аман, оман, омон (Бір.), опон' (Кум); дота, дото, дута (Бір.)
метать: — усканда, ускандо, осканда (Хин.) Єсканда (Хин), усонда (Нер.), ?уколі (Нер.) (мешать)
шевелить: — ?олнго (Нер.) чолодау (Нг. Sch.) гару(ж)ку, гäраңда (Бір.), усägäдä (Ur. Castr.)
жеребій: — торук (Нер.); ?табалу (Хин.)
мять: — т'ітку (Ur. Castr.) [ситкапар, Бур!]
вылили сыно: — отірд'jаjа (Ам.) [атарцая — вылил. Як! Пек.]! [см. лить, прекратить, оставить]
потерять, бросать предмет, — сокку (Нер.) гач (Хин.)
бросаться — учтā (Бір. Бар. Кум. Ам. Хин. Нер.) äтäкä (Нер.)*; ургу (Мн.) [см. урга); *см. "прогнать"
уклониться: — адаба (Мн.) [см. "уклонить"]
про лошадь: — ботнку (Мн.), Чеміl (В.)
про душу если пугается — олол (Мн.)
брошка — севкі'нi (Нг. Sch.)
брусника — імі'кта (Ам. Нер.), імуңкрä (Нер.) [см. "ягода"]. імäктä (Мт. Castr.), кiimmi (Тм.);
аверсун (Ur. Castr.) [âterso — Бур! Castr.]
?тöукте (Нг. Sch.) [тевукті, теута, Тип. Och., Sch.]
брус (Тм.) [Рус!]
брусокъ (точильный) — кі'лгу (Мн), кі'лгä (Ur. Str.) [bil'u — Бур! ? Мон! Castr.] [см. "точить", "камень"]
бразгать — опра (тр) (Нер), уңку (Бір. Бар. Нер. Хин. Ам. Кум.) [дуть]; гачу (Бір. Нер.) [ремн.] гасуңга (Нер.) [рем.]
бразжейка — кор'імук (Нер.), ?сімусік (Хин.)
брюхо — гуді (Бір. Хин.) гудіга (Бір. Кум. Нер.) [см. живот] гуда, гудä (Бір.) (см. гуд'і (Тм)) [гүзē ‖ гүңеге Мон!]
брюшина — см. брюхо] öмугдö (Нг. Or.) [хöтдо, Gol. Sch.]
брязать — jаңбуса (Нер.)
бубенецъ — конңакта (Кум. Хин.), конгіван (Хин.), конңбакта (Нер.) [Ман! корпай бубенчикъ] [см. "болталo"], асаран (Бір.) — [бубенецъ и пуговица плайковіе груди человека, нз. есть иное значение]
бубенъ (маманский) — уңтувун (Бір. Кум.), унтубун (Хин.), унтувун (Ur. Castr.), унтун (Лм) (Тм) [~~ю~~ бубен ~~ороб~~ — пуговица Ман!]; тунка (Бір.) [Ман! бубен, барабан etc.] німбанкі' (Нер.)
бугорчикъ — кіранїн, бунаган (Нер.)
бугоръ — омбїкон (Нер.)
буда — просо — цäкта (Хин. Бір.)
мелкая — нар'емо, нарeймо (Бір.) [Даур!]

будить — сереву (Бір. Хин. Нер.), серу, сереу (Бір.), сäрів (Мн.) Хинт.)
буйволъ — самлук (Мн.)
бульонъ — см. варки из подр. мяса.
бумага — ?часун (Бір.), цäрсун (Мо. Castr.) [Ur. Parso — Бур! Castr.] [?цäс ‖ гагасун, цасм, г. Дж. сäрнан, сарс Бур!, Мон! Рус.] наусан (Нг. Sch.) [науса (Or.), хауса (Gol.) Sch.] писаная: дім'ік (Ur. Castr.) [bičik — Бур!] Ман!]
буравить — (?)аркі (Бір. Хин. Нер.), (?)сі'лг'і (Бір.) саңга (Нер.)
буравъ — унулдувун (Хин.), ?моjібі (Нг. Sch.); ложа (Нг. Or. Sch.) [лунг — Гил! Sch.]; бургуї (Ur. Castr.) [burgui — Бур! Castr.]
ел лучкомл: — курукчана (Ам.)
бурундукъ — маріоқі' (Ам. Нер.) уңкі' (Кум) улкі'чан (Бір.), мохотой (Тм) [як! нек. мохотой]
буря — одін (Нер), öд'інін (Тм), ійін (Бір.) [Ман! ветер] коңура (Ur. Sch.) [сильная], тігдорі' (Нг. Sch.) [см. дождь! гнать?]
бурять — борєl (Хин.), борен (Нер), дурäт (Ur. Castr.) [бuрät — Бур! Castr.]
бусы — мунчука (Ам.), чікті (Нер) [чікті (Бір. — диссер)] горікта (Бір), гурікта (Кум. Хин), нісімукта (Нер. — мелкія буса) [Ман! жемчуг]; сūру (Хин.) [мелкія]; бельдарун (Нг. Castr. cf. бiльга)
бухточка — дагалдікан (Нер.)
бывает! — дайті! (Хин.) [см. "корова"]
бокъ — обус (Тм), огус (Нг. Sch.) [обус, Як! пок!] дука (Мн.) дūка (Ur. Castr.), док, дūк (Бір.) [бох! бох. Мон! Рус.] [быки, быха Бур! Castr.]
цар (Мн., Ur. Castr.) [zâri — Бур! Castr.] гар (Нер.)
?öргіl (Хин.) [?гар ‖ гар, Бать хлопочет; Мон. Рус.]
бастро — (-)амар (Кум. Бір. Нер. Бар.) (-)гамар (Хин.) (-)дібар (Бір. Нер.) дігар (Хин. Ur. Castr.) [см. скоро] тібар (Мн.), дēр (Бір, сокращ!) дібарні (Нер.) дібарчі (Бір. повел.); ?ічеlу (Бір.) [Эгель] ? [см. скорый и скоро] ківур, кurду, кorду, кур [кур — Даур!]
бастрые! аманмар, амартар (Бір.) дібарді нер (Нер.)
бастрый — [см. сообразительный] — на ходу: тургандi (Нг. Sch.) туіген (Нг. Sch.) [тура, тургандi, (Тип); тургön (Gol); тургöнде (Or.) Sch.] [Ман! быстрина, быстр. лошадь] [тüргäннік — Як! скоро, тüргäн — Як! скорость. Як! Пек.] [тургэн ‖ тüрген скоро, быстро Мон! Рус.] тгурга (Хин.) [ехать скоро, быстро]; аjакта (Бір.) [вода!] чіктідії (Тм.) [откуда?] іматтма (Ам.) [о лошади іматтарім — скачет, быстро]
быть — (Ur. Tm. Лм.) бі (Об.) [Нг. Gol. Or. О. Ман! Мон!] [дісі — Бір. Мн. Кут. Нер. (Ur. Castr.) (Нг. Sch.); діні — (Ам.); діні (Тм); (і)діңні (Лм)]
бременать — см. оставаться
внимательная — околонда (Нер.)
влюстъ — см. участвовать, быть соседом

впору — см. "подходить цукі (Бір.)
видимымъ — см. показываться
достаточнымъ — тесу (Бір.) тосу (Бір.
[Ман!]
готовымъ — (к встрече съ часа вперед)
цöпкöl (Бір.), ірі (Бір.)
голоднымъ — lulu (Бір.) [посидеть и голодовки?]
гонимымъ — асаw (Бір) [вытолкнутый]
должнымъ (денежный долг) — цаңкаіла [Ман! Ср быть в долгу, но Ман! быть взаимодействие]
емерякомъ — см. емерякать
в жару — окуl (Бір.)
знакомымъ — majilgi, makilgi (Бір.) [взаимно признать, узнать]
легче — ämnä (Ur. Castr.)
в недостатке — обūl (Бір.) абūl (Кум)
[Ман!]
в нужде — угäіра (Ur. Castr.) [цдёгепар - Бур!]
в остатке — уваң (Бір.)
осторожнымъ — см. быть внимательным.
плодовитой — ута (Нер.)
ребенкомъ (до 1 года) — утамбо (Бір.)
рабнымъ — оllокtіkті (Бір.)
въ сознаніи — см. знать
въ согласіи — [см. подходить — цукі]
спокойнымъ — номоко (Нер) [номоган || номокан. краткий (дорога) Мон! Яд.]
судорогамъ (у лошади) — тāнму (Бір)
сумасшедшимъ — ходу, коду (Бір.)
в состояніи — ата (Бір.), оті (Хин)
" молніи — ірга, іргё (Бір) [см. [молиться] ада (Бір) [см. участвовать] [Ман!]
убитымъ — ваw (Бір.)
хорошо — ауаба (Бір.)
храбрымъ — барда (Нер.)
бога — гунчанган (Нер.)
бѣгать — тукса (Бір. Хин. Нер Мн. (Ur. Castr.))
туксі (Бір.), туба (Ам.) [Ман!]
туң (Тм); гірку (Кут.)
бросится: — укті (Бір. Бар. Нер. Хин. Кут. Ам.)
бродить: — см. бродить.
нахмурить: — (сдвинуть) — цікіl, цігіl (Бір. Кут.)
отойти, уклониться: — бурева, бурула (Бір) [Ман!]
состязаться: — ірувді, ірувду (Бір.)
гуккча (на) (Ам.)
напасть: цукті (Бір.)
мурашковъ отъ отмороженія: — таргі (Нер)
таргёl (Ам.) таргел (Нор.)
бѣгло — кёlу (Бір.) (взять бѣгло)
бѣгъ — тукса (н) (Бір.)
бѣда! — голом!, öлдорола!, нöлома! (Нер.)
навало! (Кут.) (Бір.)
бѣдный — ёдаң, јадаву (Бір.), јадаң (Хин)

[см. "плохой" "худой"]
[Ман!], зеданґі (Нг. Sch.) ґ'адана (Нг. Sch.)
[јадана (Ог.) - читающий; јадарґі (Бое) - читать Sch.]
цеданде (Тм) [цадаі - Як! бедный, цаданы Як! бедный. Як! Пек.] [јадуl јадабу Ман! (Куз)]
убэїту (Тм.) угаіту (Ur. Castr.) [от убэ Мон!]; аґімбоје (Бір.); аґалдуңкі (Бір.)
[ачін etc.]; цогорєі (Нер.), цобоі (Нг. Sch.)
[цобоі (Ог.) (Бое.), цогдоі (Бое.) Sch.]
гдѣ либо (чтобы, выйдется): — андасі (Бір.)
[Ман!] анган (Бір.) (плохой) (несчастный)
жалкій: — авіlга (Бір. Рел.)
аґган, аткан (Тм)
бѣднять — јада (Бір.) [Ман!] [јам, јаg || јада (немецк. Мон! Р 19)]
цогордо (Нер.)
бѣднякъ — аткан (Тм)
несчастный: — болоцукä (Тм.) [барахсан - Як! пек.]
бѣлить чай [класть молоко] — унумна (Мн), укунмі (Нер.), окундо (Хин.)
бѣлка — уlуңі (Бар. Бір. Нер. Бір. Кун. Ам. Хин.)
уlукі (Мп. Castr.), улікі (Лм. Тм.), оlукі (Нг. Sch. оlохі, ölукі, öлöхі (Нг. Sch.) [ulгукі, ulукі (Тим.), хulу (Бое.), олокі (Ог.) Sch.] [ваир - Бил!]
[Ман! белка и горностай]
бѣлка-летяга — умукі (Ur. Castr.), лічага (Нер.), нетāда (Ам) ? [Рус!]
бѣлковать (охотиться на белку) — улулиq (Бір) (Х)
іlіукі (Ам.), улума (Н)
бѣлокъ (глаза) — кеlбакта (Бір.)
буlнікта (Хин.)
бѣлье — см. одежда
бѣлюмо — ?кіlаңкý (Нер.) [см. косой]
бѣлый — багдāрін (Хин. Ам. Бір. Кум. Мн (Ur Castr.) (Нег. Sch.) (Тим. Sch.)), багдалá (Нер.) [Ам. Хин. - рядом]; багда (Бір. Хин.) [богдарін, богдата - Тим. Sch.], Телтана (Лм), гелталді (долбінна) (Тм.)
безумный — кімаlі (Бір.)
бѣшеный — см. дурной

валежникъ — тāлга (н) (Нер.) (см. дрова)
сёнта (Бір. Хин. Нер) (см. тальник, вероба)
осінта (Кум) (поэт. дерево?); нігірґіла (Нер.) см ["куставые деревья"
валить — тіпґіфко (Нег. нар!)
в кучу — уңгāца (Бір.)
валяться — (подать) — омнарґі (Нер.);
в. бротенять — усноңдо (Хин);
съ боку на бокъ пыхтя — курбў (Бір.)
курбў (Хин) [Ман!]
вареный — ірга (Лм. Тм.)
варить — ulō (Бір. Нер.) уло (Мн.), ūlō, ulā (Ur. Castr.)
olō (Хин.), uloji (Нг. Sch.) [ulo (Тим), ūlū (Бое.) Sch.]
[готовить пищу];
готовить пищу: — локто (Хин.) локтāлма
lukі (Нг. Sch.);

ірі (Тм) (бодрить);
гай — гаjамі́кса (Нер.), гаім (Ам.Нер) (См. "гай")
выпаривать: — нуjуву, ўjуву (Ам.) (зерно на пару); нуjу (Ur. Castr.) (кипятить); нуjу (Нг. Sch) (от. вашу - хата?); [нуiу (М) (Тим.) хуjучі (От.) нуjу ру (Ge.) Sch.] [кипеть кипеть кипеть]
варъ, смола для опарочки — нўта (Ам.)
вашъ — нуннi (Тм. Sim.), сунi (Об.); танäл (Бір.) [см. тыныай] (Мон.)
вбивать — тіпіган, тіконо (Хин.) (Бір. - закрывать крышкой?); въ землю - гіпгі (Нер.)
гвозди: када (Нер.) [см. гвоздь]
кольшки: тіл (Хин.)
вблизи — изъ... дабадук (Нер.)
вбокъ — олдонтікі, (Нер.), оскакі (Бір.)
вверхъ — убі (Хин.) убірін (Хин), убіла (Мн) (Ur. Castr.) уб'іле (Бір), убіскі (Нер) угіскі (Ur. Castr) убіскакі (Бір. Кум.) убіскокі (Нер) ускі (Бір), ўйўскі (Бір.) уjіла, убіла (Ur.) уjіланін (Бір.), уjілö (Нг. Sch) [уiлö (От) [д. олло Ман! поверхность, верх чего] ehікі (Тм.); діскökі, дібіскокі [дэщі. Мон! Руд - вверх, вверху] [на гору?]; овіскокі (Бір. Кум. Нер.) овіскакі (Бір.); оwунькакі (Кум.) [на горку] [Нер. повышенное место] дайін (Бір.) [рел. текст].
по теченію рѣки: соlокі (Нер. Ur. Castr), соlококі, солококі (Бір. Кум. Хин.), соlіle (Бір.) нуваkі (Тм).
вводить — iiдяkан, iwу, iwkан (Бір.)
вволакивать — см. втаскивать
вглядѣться — (отрочно) - сіўім (Бір.) вдумываться) - луjі (Бір.)
вдаль — гороткі (Хин. Нер.)
вдвоемъ — цунгаса, цунгäса, цунгавае (Бір.)
вдова, -ецъ — наван (Нер.), нäун (Бір. Хин.), навун (Бір.) нawун (Бір. Тм.)
вдувать (житницу) — сонмі (Нер.), сому (Хин.)
вдугорядь — дäкім, дäкім, (Бір.) дакім (Хин) дакі (Ген) (Нер) [повторить; повторный - Ман!];
гејавум (Нер), ? унтулеі (Бір.)
ведро — муінкі (?), мулöх (Нг. Soh.)
вёдро — галга, аjа (Хин.) [сухая, хорошая (погода) (ненастье)]
везти — омуу (Об); олоу (Бір. Хин); єlоу (Бір.) эру (Тм.); öму (Бір. Ам.); сурув (Нер.)
ездить — вёзде (Мн) [Рус!]
вена — см. сосуды кровеносные
веревка — усі (?) уні (Тм), урюн (Бір.) урга (Хин),
обмотка (узда, тропа) — нојіргін (Бір)
изъ конск. волоса (у сита) — сімім (Ам) [сіті - Як! нек.] *
изъ волча — серпакта (Хин), суксал (Нер.)
инструмент для шитья: - ілгавун
для связки корзины: - öсур (Мн), (для большой Iпу (Мн)

* см. Завязка (Бір.).

** poro(olĕa)

*** pöjo(olĕa)

на собаке (ошейник) (ошейник) - цєнга (Бір.)
для привязывания оморочки: - самна (Ам.)
для скрепления остроги с древком: - нуксі (Кум.)
" поперечная: - еркіла (Кум.)
изъ шер. и шт. козы. шерсти при шитьи: - дöсун (Мн)
на кот. гадать севен: - сіцім, сіцуєм (Бір.)
сіцім, сіцуєм (Бір.) [Ман! деревянная веревочка]
вересень для обкуривания - аргчі (Ам) [см. сильной обкуренный]
веретено — дjадjан (Нг. Sch.), ёрул (Мн) [ёрул - бур!]
вернуть — ноусу (Нер.);
вещь, человека и т.д.: — ганіу (Бір. Ам. Нер.)
зло и добро: — карєw, кара (Бір.) [? Ман! Это (рана) вылечил!]
вернуться — могу (Бір. Хин. Тм.), муґу (Бір. Ам); могагі (Нг. Sch) [мугу - дом (Тим) могагуі (Сол), мугунуі (О.), лудака (От.) Sch.] [morkiwei (Даур!), Sch.] [бугад бугда Мон! Руд.] [Ман!] Муuу (Ur. Castr.)
оморгі (Бір.); емергі (Бір. Хин.); еморгі (Бір.)
мурге (Бір. рел. текст) ірі (Бір) [место, где вы живете] [гіре Мон! Руд]
іргі (Бір.) (хвостить)
[ман (Бір) ? вернуть? (Бір.) і = карєw ?]
верста — (единица) - бö. [? Ман!] [от буда?]
[см. "место"] буба (Бір).
вертель — сівавун (Ам. Бір. Нер. Кум.); сіва вун (Бір. Хин.), сівовун (Нер.); арківун (Мн.) унівдівун (Кум.); [для жарения] сеlавун (Ur. Castr.)
анатомия. - чікі (Бір.)
вертѣть — головой - бамболді (Бір.)
сигару, см скручивать, свертывать, крутить
сито см. переворачивать, выворачивать
верхний — по теченію - солобон (Нер.) соlобо солову (Бір.); живущий вверху по теч.: - совібон (Ам)
верховья, рѣки — діран (Бір. Хин.) /см. верх/
верхъ — убі (Бір.) убу (Нер) [по верху угілі (Ur. Castr.) [сверху - угігім (Ur. Castr.)] угуганкі (Нер.) (бересты) материи, etc. талан (Бір.) [тал ‖ тала, сторона, сплошная глей. Мон! Руд.] [Ман! поверхность, лицевая]
вершина (горы, хребта, головы, земли) — öрö (Об.) (Mn. Castr.) (Ам.)
орöнін (Бір. Нер.), öрон, норон (Ам.) (Ur. Castr.)
оро (Хин.) [öрö ‖ ороі. Мон! Руд.] [Ман! поверхность, etc. солнышко. Этим.!]
ojo (Бір. Ам. Нер.) (Mn. Castr.); öjo (Бір. - наклонный, покат. крыша)
[ojjo - Баргут!] [Ман! макушка etc] öjолонен (Нер.)
[см. оро(н)];

* * *

тенмік (Тм.), сугера (Ur. Castr.), сінкöлтон (Нг. Sch.); гугдакта (Бір.)
двуспальная: кіраvі (Бір.)
веселый — амгарі (Нер. Хин.)
веселиться — сам (Нер.)
весло — іманкі (Нер), ісоіга (Ам), эрдjі (Тм) [ärdi Як! нек.]. [корнепадатель?]
двулопастное: — со (Бір. Кум.), увівун (Ам) увінкі (N.S.)
— рулевое: — увінкі, овінгкі (Нг. Sch.)
геоl (Нг.) гевуl (Нг. Soh.) [geoli (От.), гjаоl (Gol Sch.) [увіун - Тим' Sch.]

весна — нілкі' (Ам - період пізньої весни) нелкі' (Мн.), нулкі' (Хин.), нелкі (Тм.), нялкі' (Ur.Castr.) нявкіні (Мн. genet.) нялкіні' (Мн. Castr.) нöлткы (Hr. Sch.), нелкі (Hr.Sch.) [нölкі, нölкіні' Тип! Sch.]
нонджа (Ам. - період появлення трави) ноунді (Лм.); нöнгнон, нöнгнöн (Hr. Sch.) [нöнгнö (Gol. Sch.)] [нанагаи Мам! перше тра шкільного (і дівчат - хлопці.)]
овіласані (Нер.)

вести — елгі' (Мн. - новина, животина); усуіа (Бір.) (із водоної) [Нутулма - Бур!]; на нову — сонаіцавакан (Бір. Сел.); олго (Нер.), элгі (Тм) [Мам! всіяти по Сосу] [качкі', качке (Бір.) [приглашать, звать] Мам!]
цавара (Нер. - гіалить лещ.)

весь — упіна (Бір.), упнасв (Нер), упнаві (Хин) бутун (Ам.) бутун (Мп.Castr.) [бутен - Бур!] [бутцун - Мон! Rud.]; [бутун - Як! пек.] [цілий]
балбур (Бір.) [вся]

весьма — со (Бір. Нер. Бар. Хин. Нум. Ам.), сома, сомат (Ам.) сома (Hr. Sch.), согді (Ur. Castr.) [сома, сом, согді (Тип) Sch.]; убін, уцін (Бір.);
єнгенімö (Бір) öнгönімö (Hr. Sch.)
омнат (Бір.), [умнат (Ар. дол.)] омна (Бір) [сразу]
бурі' (Нер.) (Хин!) [бур, бурі Мон! вся Rud.]
букулі (Ur. Castr.) [крепко]
дава (Бір.) [дамў] - Мон! [праві, хороший, чистоплотный. Rud.] [Мон! чистоплотен]
бортай (Бір.) [буртай - Даур!];
умасі (Бір.) [Мам!];
андака, антака (Бір.) [Мам! что за... каковы!]

ветла — цабікта (тальник) (Ам), одобу (Бір.) сектакан (Бір. Кум. Ам.) (куст, ветка) (Кум - верба) ["тальник" см. лоза]
ветошь (сухая трава для подстилки и покрышки юрт (Бір) подстилки в обувь) — босур (Бір. см. бісур (Ам.)); сökта (Бір.); ковосун (Бір) (тростник) (Мон!);
на болотистой почве: — сагдакта (Бір.) (Сем.)

ветхий — гороптi (Об) [см. "старый"]
вечерять — сіксä, сіксі' (Бір.), сіксö (Бір.), антіра (Нер.) (Мн) [см. "темнеть"]
вечерь — сіксä, сіксі' (Бір.), сікса (Хин), сіксä (Мн), сіксä (Ur. Castr.) сіксö, сікее, сіксја (Hr. Sch.) [сіксö (Gol. Or.), сіксе, сікта (Тип) Sch.] [Sp. Мам! сіксе]; [Мам! вчера, задне вечером]
хіэнечін (Тм.) хеңечін (Лм), ahalmana (Ам.), абілтана (Ам.)
вечер поел Зах. солнца борор (Ам.); нубурні (Нер)
" до Зах. и в врем Зах. солнца — цунбур (Нер.)

вещь ~~после зад~~ - цака (Бір.) [Мам!], кäрäк (Ur. Sch.) [kerek - Бур! Castr.] [Мам! Castr.] [дело]
женская: — сäвас (Ам.) (платье, покрова);
старая: — цудакгі (Нер.)

взбивать — см. ворошить. [лугда (Нер.]
взвешивать — атандула (Хин.)
вздохнуть — ігасін (Бір.)
взорить — см. спорить
взрыхлить — санäлда (Мн), орімну (Хин. Нер.)
взмахнуть — lасі' (Хин) [Мам! взмах, взмахнуть крылом]
[и махать]

взмахнуться (лошадь) — кöсу (Бір.) [хöс] [Мон! жугесу Rud.]
взрослый — огді (Об)
стать в-м — бöjоло, бöjоум (Нер.)
взувáться — (от разглаживания — овуцэ (Бір.)
[см. вешиться, вспомнить, хватать etc.]
взять — см. брать —
гä (Об) (Hr. Sch.) (Ur. Castr.) [Мам!] [газі (Gol.) gagi (Or.) Sch.]
Шавд (см. брать).; со смыс: албу, äлбу (Бір.)
схватить: гіфка (Нер.)
близко, см. обнять, прижать.
взять? — нурікалав (Нер.)
взявся — новолді (Бір.) цавалді (Бір.)
видеть — іга (Бір.), ігі (Бір. Хин. Мн.) ігé (Бір. Hr. Sch.) [ігä (Тип), ігоно (Or.), ігöру Gol. Sch.] іуä (Ur. Castr) іуі (Хин.); ім (Тм. Лм), ім (Лм.)
есаго (Нер. - глазеть)
красивое: — јанола (Бір.) [Кит! јан - цзя] [Мам! с широкими красивый видом] [см. загораживать красивое]
красота;
критически: — чанда, чанде (Бір)
видеться: — дакäва (Бір.), гурун (Бір.)
делиться — кукуро (Бір)
видеть во сне: — толкі' (Нер.) (Бір.), толкі'(ні) (Ur. Castr.); толкі(?) (Hr. Sch.) [толкічі - Тм], токічі (Or), толкагі (Gol.) Sch.]; тулкі'чі (Бір.), тулкі' (Хин); [Мам!]
сбывшееся видеть во сне: - Толкічіэкан (Бір.)
вид — ігавун (Нер), ігівун (Хин.) мурун (Бір.) [Мам! облик, вид]; дурун (Бір.) [Мам! вид, облик] чурін (Бір) чада (Ам.)
визжать — гена (Кум. Ам.) [собака от боли]
вилюйские (жители) — вівупан (р.) (Ам.)
вилы — аіа (Хин); віла (Нер.) [Рус!]; віла (Нер.)
виноватый — дурудун (Нер.)
быть виноватым: — дуру (Нер.) [Рус!]
винтовка — вінтерка (Тм) [см: ружье]
винт — сурун (Нер.) [шурупъ - Рус!]
высокь — гоко (Бір.), гокý (Хин.), говірка - ні (Тм.)
вить — моркі' (Хин), угі' (Нер. Хин.) (запутаться), елахагі' (Hr. Sch.) [ілгала (Тип), ілігака (Or.)]
вихрь — суї (Бір.), субі (Ам.) [Мам! вихрь, ураган]
јенін (Ам), нунгö (Hr. Sch.)
вкусный — галігді (Бір. Hr. Sn.), галgi (Ur. Castr.) [галіді, галріні, галні; Тип. Sch.]
ала (Нер.), алагі' (Ам.), аладун (Нер.) [см. сладкий] аја кöта (Хин) [вкусный]
вкусь-жира — галігді (Бір.) [=вкусный]
вкладывать — ложить вложить — ді (Нер. Хин.)
влажный — улокја (Тм) [см. мокрый]
владыка — см. хан, хозяин, царь
влечь — см. тянуть, тащить, срочно сделать
ірі (Бір.) (лошадь влечет сноп)

внить — ункувї, омку (Нг. Sch.)[ункурі Tim. Sch.] [см. мить].

внѣятельный — огдінга (Бір. Нер. Кум.) [напівський, напівський]

вложить — см вкладывать, бывать (в семью) вполкнуть; їінчі (Хин.)

вмъзать — тунті (Бір. Нер.)[поднятбся по-тюр.]

вмъру — см. впору

вмъстимость (для духов) — савані, сäвані, [(м)сéвéкі], свекі (Бір. Кум. Хин.);

1. антр.-топ. форзеднимъ: — бойокан (Ам.) анїкан (Бір. Вм.); а) мно бада (Нер.) [при цулäскі омутäй (Бір.); с) по нам. кост. бэйзнні (Лт.); d) воїни санїкан (Бір.) (старод.)
2. бурканий (:) цöл (Бір. Кум. Хин.)
3. maly: (женскія націі и родовыя) — кäнäн (Бір.), кайн (Кум.); бойо (Бір.; одноповій: — гїгул, гїгур (Бір.); съ разв. сущ.: довдіка (Бір.); съ худ. вокалом и слом. гредою: самгате, самгäлі (Бір.); мыло: — дерегдї (Бір.)[дере-мыло!] с. огня: тобольцїн (Бір. Нер.)[тобо - огонь] d. тайги: мыло на деревъ: дерегде (Мн)
3. деревянное: — мöлатє (Бір. Кум.), мома (Хин.) молаїсун (Нер.). За. золотей: говета (Нер.)
4. на детскомъ костюмѣ: связка конопи: — бугдурі (Нер.); птицы: — гїфгїкан (Ам.); облакцушку: мокä (Нер.)[мэхеле ‖ мекеле Мон! Рчд облапать, перехитрить]; на антр. антроп.: найтан (Лт.); антроп. кацан (Бір.) бодрое (Бір.)
5 при шаманствѣ буній: боја большия: бäмї (Бір.), бöмї (Мн.); сéва (Ам.), севаја (Нер.) (Бар.) [Мон!?]; нопäнäкан (Ам.)[мл. съ пархатостью] тобольцїн (Бір. Нер.) ||| 6. кривой и трясучій: гірсалда (Нер.) тóрга (Нер.)[торга(н) ‖ шелкъ Рчд.].

вмъсто — ?ганоса (Нер.)

вмъстить — умунду (Бір. Нер. Мн), умуконду (Ам) омунду, омунду (Бір. Хин); іїé (Бір.)(вп?); уукту (Ит. Castr.); кінта (Нер.); гöсö, гесе (Нг. Sch.) [гöсö (О.)(Gol.)(Or.);][Маш!][go-dzy. Kur! Б. 6025, 12365]; ? окїлда (Нер.)[что? вмѣстить: едї]

вначалѣ — нöву (Бір.)(первый); ногу (Нер); äёäкäс (Ит. Castr.)

внизу (на горѣ) — ородон (Нер.), (оттуда) оргу (Хин. Нер.) öргїндун (Бір.)

вынуть — оргїла (Бір. Хин.), öргїла (Бір.); нöїгїлö (Нг. Sch.) [нäргїлä (Тм), хöгїлö (Or.), хöцїлö (Gol.)];
2 öргїскäкі (Бір. Кум.), нäргіскі, äргїскі (Ит. Castr.) [вынуть из арава, подъ земли, etc.]
b. вынуть по наклонности: — нёскі (Нер.), нескäкі (Бір. Нер.), нескакі (Нер. Хин.)
c. вынуть по желанію: — ajäкї (Бір. Ам. Нер.), ajахäкї (Кум.), äjäкї (Мн)(Мп. Castr.), Эjахї (Тум); öjококі (Хин. Нер.)[съ вершина?] öjöхі, öjöкі (Нг. Or. Sch.), оцїla (Бір. Хин.) оцїlе (Бір.); наход. вынуть по мес.: оцäву (Бір.)
d. ? імїlда (Нер.); пуїlтамна (Нг. Sch. - down)

внимание! — сöцуа (Нер.)

внимать — лїlе [Маш!]

внука, внукъ — öмöко (Бір.), омоlі (Кум. Хин.) [Маш!][омбшл — внук. племянник Мон! Рчд.] утаву (:) (Нер.)

внутренности — зїлду (Мн)[Бур!?] гудібу (Нер); нухін (Нг. Castr.) см. "потроха"

внутренность — (вещей, жид., "э", ...и.) дō (Бір.)(Ит. Castr.) доң (Хин.) дон (Нер) [Маш! внутренность, нутро] [дотор - внутри, -ій, внутрь Мон! Рчд.][dosō - Бур. Castr.]

внутри — додун (Бір. Хин. Нер) (Нг. Sch.) унгöндуєї (Нг. Sch.); сердцемъ: доові (Бір.)

внутрь — дова, дуован (Бір.) по внутри дуоін (Бір.)

внѣ [см. наружѣ - прочь] "снаружи"

внѣзапно — їгамнікдан (нер - чтать!) іннал (Тм.) еміске (Нг. Sch.)

вовсе не — аїікуннан (Бір.)

вода — мӯ (Об) [Маш!][мӯрен ‖ мӯрен. рта Мон! Рчд.] му (Нг. Sch.)[му - Gol. Or. Tim. Juč; Sch.]
большая — см. половодье: — мӯда, мӯду (Бір.) [в шорск., тат.]
небольшой водоемъ, мелкая: — мугкан (Нер.)
мелкая: — арбä (:) (Бір. Кум. Хин. Нер.), арбї (Мп. Castr.) [Мн. - заботы!]; кірні (Хин.) (гуз.) (кірклі поливная вода)
глубокая: — гӯн (Мн.) [гу - Бур!] [нутро, чрево]
? ондрї (Лт.)
грязная: — буломїр (Мн)

водить — ангї (Бір.), ілгі (Хин.) [управлять, гонять, пасти]

водиться, (рогат.) — оллоптікті (Бір.)

водка — аракі (Об)(Ит. Castr.), аркі (Бір.) [Маш!] арігі (Тм)[аргы, арыгы, Як! Пек.] [аракі - Бур!][арака ‖ арака, Мон! Рчд.]
колінік (Лат.)[происх. ?] [см. "спиртн. нап."]

водоворотить — ургєл (Бір. Низ. D.), увкібту (Бір. Верх. Р.).

водоворотъ — боровъї (Нер.)

водоросль — цамку (Кум.) цамгуäнта, цамгу (Ам); нäмуа, намало, нäмӯгда (Бір.) [и мохъ] - на камняхъ — дувгукса (Кум.)

водяница - стрет. nigrum - уттіган (Тм)

воевать — balgі (Бір. Ам Хин. Бір.) balga (Бір.) бувен (Бір.), цанкї (Нер.), ҳергїla (Мн.)[Мон!] шаманам: — мукс (é) (Бір.) [катафом границы] угугла (Ит. Castr.) долматін (Нг. Sch.)(to fight)

возвращаться — см. далѣе назадъ.

возвращаться — см. вернуться.

возвышеніе (холм) — бувдурга (Ит. Castr.)

возжечь — нӯлі (Бір. Нер.)[возгорѣть — см. гореть] [хин. кур. сл. Бір.]

возжи — см. поводъ.

возить (дрова) — тобона (Бір.)

возница, — наjур (Нг. Or. Sch.)[согласный сдвиг]

возрастъ — насо (Бір.) насу (Бір. Хин.) [нас(у)н ‖ насун ; нас, насо возрасть, Мон! Рчд.]

возстановить - (постепенно) цанка (Нер) (Бір) (излечить) - согдур (Бір)[подчеркивание] (чистовой туру) - тувдан (Бір.)(Хин.)

возіміи! – ма! (Бір. Нг. Sch.) [ма! (Боё.)(Ман!)(О) Мон! Тйг!]; м'а! (Лм) [Як! Кит! (!)]

война – буён (Нер. Бар.); монашеская: – буен (Бір) буäн (Бір); [буäн (Ur. Castr.) [бӯља ‖ буља очаровать, внять силой Мон! Рид.]

уарік (Мн)(Ur. Castr.), гірік (Хин), ч'ер'і (Бір.) [герік ‖ геріг; войско, солдаты, воевать, Мон! Рид] [— Ман! карт. шлем, война → Кит! дай шлем]; с'ір'і (Тм) [сäрі. Як! Пек] ** разучить, упражнять, война дайан (Бір.) [— Ман! карт. шлем, война → Кит! дай шлем]

войлокъ – бароé (Хин)

войско – см. армія

войти – см. входить.

вокругъ – тунгоі (Бір) [тиягӯррӧн – кругом] Мон! Рд. танцевать

волдырь – äнін (Ur. Castr. – Blatter)

волкъ – гусно (Нер. Хин), гуска (Бір. Ам), гускäй (Мн) гускä (Нг. Cast.); гоно (Нер. Хин) [гіно ‖ гіно Мон! Рид.] молоденький – гускоткон (Нер.) гускаткан (Бір. Ам); гонтокон (Нер) ганон (Хин) ландаска (Бір.); ангаїн (Бір.) [буквально: мо ӧмӧінін (Нг. Sch.) ‖ "рот имеющий" (Тум) д'ірконго (Лм); маата, неудачник, хоуцілікан/

волна – уксін (Бір.) dolgін (Ur. Castr.) [dolgin. Бур! Сэт.] увауві (Нг. Sch.) [ува – (Or.)], вата (Нг. Sch. – волк)

волокно (нитки, часть ягоды) – сінта (Бір)

волосъ – н'ур'ікта (Бір. Бар Ам. Кум. Хин. Нер.), нӯрікта (Мн. Ur. Castr.), н'јорім (Лм) нӯрім (Лм) ніукте (Нг. Sch.) [ніуктӧ, н'уікто, н'урікпо (Нг. Sch.); [ніруктӧ, нурікто (Тим), н'укпо (Or. Boe.)]

а. козлиный: – нӧнун (Ur.) нӧсун (Мн.); [noso, нӧпок – Бур. Castr.] [— Ман! пух, мягкая шерсть]

ъ. конский: – сарпакта (Хин. etc.); шерпакта (Нг. Sch.) [шерпакта (Тим), сірпакта (Boe) сірпакта, сіпакта (Or.). Sch.]; мурундӧ (Тм) а мурокрі (Лм);

с. оленій подшейный: мујолда (Нер.) (Бар) мујалда (Ам.)

d. шерсть іңгакта (Бір. Хин. Нер.), інбакта (Нер.), інӯікта (Нер.); ін'акта (Нер) іңакта (Бір); іңакта (Ur. Castr.); нӯрікта (Мн). [на тлин. волосы, ягоды]

волочить — ірї (Бір.) [см. влечь, тащить]

волочиться – ір'ів (Бір.)

вонь – ва, ваң, ван (Бір.) [— Ман! хор. от зап. стороны: с запада; в сторону] ңо (Бір.), оңго (Хин.) [уңу (Ur. Castr.) см.]

вонъ – вон там? – тар (Бір. Мн. ст.)

вонючій – нонні (Тм.), унуці (Ur. Castr.)

вонять – ңго (Нер.), оңго (Хин.) ңгосікта (Хин) [принимать – мунц (Хин. Нер.), мун (Тм.)

воробей – даргунда, доргунда (Бір.), ворогбеін (Нер.) [Рус! . воробей]

воровать – нулä (Ам. Хин. Бір. Кум.) [— Ман!] [холаңä ‖ кулаңаі, вор.-ский Мон! Рид.] [хwіwці ‖ кулаңуці – украсть, воровать Мон! Рид.].

ороко (Нер.); уоромі (Ам) уормуцін (Тм)

зороко (Ur. Castr.), ңормц (Тм), зоромігa (Нг. Sch.) [ңjомігімē (Or.) Sch.].

ворошить – см. гадать

ворона – гäкі (Бір. Хин.) кäкі (Бір), гакі гахі (Нг. Sch.) [гäкі (Boe)(Or.), гаjі, гäji (О) Sch. – cervus japonensis] [— Ман!]; коре́ (Нер) [принадлежащая к майгараш] анмавмäгін (Тм) [см. ворон, грачъ]

ворона – см. гагара

вороной – кара (Бір. Кум. Нер. Мн.) [— Ман!] [кара ‖ хар(а), Мон! Рид.] [кара. – Бур.]

воронъ – уеі (Бір. Хин.), оlі (Ам. Ur. Castr.), oli, ове (Нг. Sch); оленіца (Тм.); käріе (Ur. Sch) [кегеä – Бур. Castr.].

ворота – [см. дверь.] дубо (Бір) [— Ман!]; кäлга [Бір.) [кäлга, кааlга (Бір.) [халга ‖ калҳалга Мон! Рид.]

воротникъ – шака (Нер.) шäкаптун (Бір. Кум); ширкаптун (Бір.) [цäх ‖ цика – край, борт Мон! Рид. (х Ург! заххä, Бур! . заха – граница, обочина) Рид.] монгон (Нг. Sch.) [монго (Boe)(Or.) [— Ман! короткий, перед шеей] сага (Нг. Sch.) [сага (Тим. Sch.)] [саңа – Як! нек воротника]; чака (Хин.).

ворошить – доlі (Нер.), лугда (Нер.) [см. взбалтать]

ворчать – сердиться, ругаться – нінї (Ur. Castr.)

воръ – чороко (Нер.), чоромін, чојомін, чојохос, чојовос (Нг. Sch.) [царомін (Тим), цjомі гіңē (Or.) Sch.]; чормін (Тм) [чормуцін. Тм.] кулака (Мн) [— Ман!] кэнэлі (Тм.) улок бӧја (Лм) [вор] н'ікан (Нг. Sch.), ніка (Нг. Sch.) [нікан (Boe – рабъ, китаецъ; Ман! Китаецъ].

воскресенье – цапкун(н) (Бір. Кум. Хин.) цäпкун (Мн) цапкун, цапкон, цако, д'апкун (Нг. Sch) [цjапи (Or. Sch.), цапкун (Тим.)(Boe) Sch.]; запкун (Ur. Castr.); јапкун (Нер) [— Ман! -8] цапкін (Тм. Лм.).

воспитывать – ірґї (Об.); уіа (Бір) [— Ман! ритуал шаманства] balgira (Нер.); інӯр (Тм), згӯчен ордін (Тм.)

восклицать – [выражает восклицание] – ткач'ін (Бір.) !! [ікан (знак) Тм.]

востокъ – окі (Нер. Хин.), поланкі (Тм.) зӯн, ңунта (Ur. Castr.) [зцп – начало – Бур! Castr.] дерґі (Бір. Кум) [— Ман!] [начало, начин. путь] конкон (Нер. путь солнца?), цоонта (Мн)

востречь – (трава) – к'ек (Мн) [кäк – Бур!]

восьмеро – цапкунін (Бір.)

восьмой – цапкуєі (Бір. Кум.) [— Ман!]

вотъ – кэсї (Бір.), ца! (Бір.), ас'іңі (Бір.), га (Нг. Sch.) (Or. ін (Бір.)

вошь – кукка (Бір.), кумна́ (Хин. Нер.) кумкан (Тм.), кумкӧ, кумпкӧ (Нг. Sch.) [кумко, кӯмкс (Тм.), кумцкӧ, кумцо (Or.)], укта (Бір) [см. гнида]

впадать – даңата (Нер) [— устье], дапта (Хин)

впереди – ц'уlіва (Бір. Хин), цулґідаду (Бір.) цувава, цулубу, цулогдо (Нер.), цулаңан (Ам)

ųylaby (Біp.) ųyylāci (Біp) [Ман! идти впереди]
Ноноl (co accus.) (Нер.) ноноli (Am)
впередъ — kopola (Нер.) [вместо → гаврal
(Нер.), ųуласкон (Нер.) [вперед (вначале)]
овоскі (сюда) (Am. Біp.) [obicki. Нер.)
ко мнѣ — оускāкі (Біp.) (на меня)
парал. со мной — оумкāкі (Біp.)
на меня — ųуунтікāкі (ко мнѣ) (Біp.)
вообще: ųулöскі, зуläcкі (Hr. Sch.) [ųylö (Gol. Juč) ųjylilö (Or) Sch.]
на сѣверъ amacкі (Нер.);
на югъ: ųуласкі (Біp) ųyeirla (Біp.)
на западъ: ųулогдобун (Нер.) [...]

впредь — одук/часкі (Біp.) [Ман!]
впитывать — (влагу, кровь) — ciнa [... сосу]
волзать — mукmi (Біp. Кум. Am. Хин.)
впору — ųуктоно, ųākeі, ųуктa (Біp.)
[быть: бакта (Біp.)]
впослѣдствіи — malімкок (Нер.)
вправить (вывих) — моčāфкāн (Хин.)
втуснать — iųwкан' (Біp.), miн' (Біp. Нер.)
> вращать — см. поворачивать
вредное — мандi ~~Біp~~ (Хин.) [Ман! см. трудной, тесно] [см. трудно опасно]
вредной — (людей, коня) [гадкий, плохой etc] — орумд (Кум. Нер.)
время — єpiн, öpiн (Біp.) [Ман!], läpгiн (Біp.)
[Ман!]; промежуток (времени): — cirgendy (Біp)
[Ман! промежуток времени];
ųапка (Hr. Sch), kipä (Ur. Castr.) [nÿ (Біp) [жара: сезон: Кит!]
начало всего: — оџорду (Біp.)
настоящее — см. нынѣ, теперь
въ то время: — nóli (Нер.)
сезонъ холода: — mормáн (Біp.) [9×3 дней ... Кит!]
сезонъ бѣлкованія: — ciбiлаба (Am)
сезонъ вроста травы: — чукалаба (Am)
за полтора-два ч. до зах. солнца: — ciксäні (Біp)
дня немн. раньше полдня: — orgi gylra (Біp)

врать — см. лгать.
вращать — lонгохо (Hr. Sch.) [lонго (Or)] [lунг. Гил!]
все — убірі, убєрі (Біp. Хин) [~~...~~ Ман!]
бамбур (Біp. Кум.); гірє, гєрєн (Біp.)
[~~...~~ Ман!]; гуп (Біp.) [~~...~~ Ман! вовсе]
много, очень совсем ... упка (Біp.) [не имеющий упкачі Біp]
нэлmi (Кум.), helдap (Біp. Верхн. д. Кум.) [вместо убірі и бамбур]; уру масу (Біp)
jore, joбє (Біp) [~~...~~ Ман! ... полностью,]
все равно: āgāli (Біp. Кум. Хин. Мн) [Ман!]
омонту (Hr. Sch.)

всегда — єрєбір (Am. Нер.), єрєбєма (Нер)
эргір (Тм); охінгда (Hr. Sch.), зek
(Hr. Sch.) [ųjök (Or), ųek (Gol)
— мар (Am) [какъ суффикс]

вселенная — муру (Борз.) дуба (....)
вскипѣть (физич. и психол.) — овур (Біp.)
всклокоченный — čilra (Am. Біp)
всклокочить — лад͡эсурга (Нер.) ік ( ) (Хин.)
вскорѣ — ocim (Хин.)

вскочить — ӯк (Біp.), чанкура, mумкаlаі (Нер)
убі, убі, уј, уг (Біp.)
вскрывать — наі (Біp) [~~...~~ Ман!] [Ман! Sp! limбe открывать]
[неіčі || неге открывать; нэ — откр. окно Мон! Рус.]
вслѣдъ за — mабанін (Біp.)
вслѣдствіе чего — magyдam (Am.)
всплеснуть (руками) — cäcaлa (Біp)
всплывать — gєrgєpє (Нер)
вспоминать — ųонмі, ųоммі (Біp.) ųонда (Нер)
зончаі (Hr. Sch.) [ųонгčірем (Тп.), ųонгурі (Gol)]
[~~...~~ Ман!]
вспугнуть (?) — адаба (Нер. Хин. Мн.) [уклониться]
вспѣниться — кōсу (Біp.) [xōc || курєсу Мон! Рус. пена]
вспылить — см. вскипѣть.
вспыльчивый — gaбgур (Біp.) [~~...~~ Ман! ...]
вспыхивать — см. блеснуть (Нер.) ųaccaнa
встать — ilr'ema, ilr'ima (Біp.), ili (Hr. Sch.)
[ilin (Tun), ilici (Or)] ~~...~~ Ман! стоять]
[см. стоять.]; діба, міба (Біp.)
подняться: — oilgє (Нер.)
отъ сна: — mäба (Біp.) (сидѣть)
солнцу: — jy (Об.) [Ман! ...]
вставить — cipa (Нер.), čenči, čінčі (Біp.)
maвy (Am)
встрѣчать — тэісуla, тєсуla (Біp.) [...]
[~~...~~ Ман!], мурга (Нер.) мурго (Нер)
[приближаться];
окmo (Мн ~~Нер~~); укmy, окma (Ur. Castr.)
[uкtanap, Бур!] [~~...~~ Ман! ...]
боконa (Ur. Castr.) (? Біp? ..)
животное: бака (найти) (Біp. Хин. Нер)
слѣдъ: ламба (Біp.);
: зolгo (Ur. Castr.) [zolgonop - Бур!] (противопоставить)
встрѣтиться — бакалgі (Біp. Бар. Хин. Нер. Hr. Sch. Ur. Castr.) [бakalgi (Hr. Tun) Sch., бačіурі (Gol) Sch.]
[~~...~~ Ман! противоположно ... против него.]
abälųі, abyųa, aboųі (Біp.) [...]
кангаlgі (Біp.) [идти в компании]
[~~...~~ Ман! ... согласиться]
вступить? — häki (treten) (Ur. Castr.)
всхлипывать — ixörgöčibі (~~Hr. Castr.~~) (Hr. Sch)
[ikörgöči (Or.)] [искать? См.]
весь — убоpє, убэpі (Біp.) [~~...~~ Ман! ...]
бorli (Мн) бугli (Ur. Castr.), букуlgy (Біp)
hурä, уpy, hуpy (Ur. Castr.), čynal (Hr. Sch.)
[čynal (Or.), čyqэal (Gol. O) Sch.]; упкаl,
упкаm (Ur. Cast), gapaн (Нер.)
изъ всѣхъ, ни отъ кого ēдуккäm (Біp)
[См. весь, все]
всюду — ilāciн (Біp), imikaкikam (Біp) [...]
iligačynal (Hr. Sch.) (Or. Sch)
всякій — alaï kačiн (Біp.) [Ман!], eмaмaн (Хин. Нер)
gjimeн, ajmeн (Біp.) [~~...~~ Ман! всякий, разный]
втаскивать — myкmi (w, ф. в) (Біp.)

бтанинуть — ʼinvʼi (Бір.)(в воду)
втроечь — іванта, іанта (Бір.)
второй — цуткун, цуратчун (Нер.)
цаjʼi → (Ман!) (Бір.), ге (Нг. Sch.) [ге (Тим) гоjі (G)]
втынать — аркʼі (Бір. Хин. Нер.) [буравить]
втянуться — тон' (Хин.)
входить — І (Об), іі (Бір. Мн), І (Ur. Castr.), і (Тм)
духу — диварʼів (Мн), давар'і (Ur. Castr.)
іна (Бір.) [отъ і]
входь — ýрка (Ам), урка́ (Хин), уркä (Бір. Кум.) [Ман!]; імер (Бір — въ соболью нору) [охотн. термин]. [см. дверь]
vulva — меткé, меткý (Бір. Кум); моткó, мотхó (Хин.), мотоко (Мн. Ur. Castr.) момото (Бір.) мотӧ (Кум. Хин.) [мӧмо, мӧмеї - женщина або Мон! Руд.]
анана (Хин) [cf. опоко - penis!], нʼірге́, баба (Лм.); нукун (Хин.)
tonus veneris — гʼелмук (Хин) [Ман! тугі ложиться женщина]
labia majora — опрам (Хин.)
выпытаться (в волосах и драке) — гʼінодо (Нер.) цікодо (Хин); умуl (Нер.)
вчера — тінова (Бір.), тініва (Нер.) (Ur. Castr.) тінäвä (Ur. Castr.), тінунба (Хин), тіну (Нг. Sch.) [тунау (Or.)], тʼінʼіw (Лм.) кінʼіw (Тм.) тінӯ (Б. вер. д.).
вьюк — аген (Нер.) [аuан (аćан), Бур. Castr.] [Ман! вьюк etc.]; amiга (Ur. Castr.); ін (Тм)
под сидока: намавун (Нер.), намо [Бір.)
для перекид. через спин: — намо (Нер.)
вьюченый — амібаган (Кум) (а) (класть на спину)
вьючить — амі (Бір: Кум. Хин. Нер.); уга (Ur. Castr.)
в — см. внутренности, внутри мясом etc. — наман (Бір.), іну (Тм.)
вы — сӯ (Об) (Нг. Sch.) (Ur. Мн. Castr.) [сjу (Ор), су (Gol.) Sch.] ӯу (Тм. Лм.) [Ман!] [→ прибл. суй, Ман. Sp.]
выбивать — напр. огонь: - гʼів (Хин) ИИИИ
золу из трубки: — кулиса (Хин.)
от пыли: - гʼів (Нер.)
выбирать — ілга (Бір.) [брать. мясо etc.]
сʼінʼма (Нер.)
выбрасывать — усігі (Нер.), чаг (Бір. Хин.) [вынимать etc.] [экскременты (Хин)]; äнмӯдä (Нм. Castr.)
выбегать — см. убегать
вываренки (изъ жидк. мяса) — сʼіlа (Бір. Хин. Кут)
сʼілу (Мн), ѐілä (Ur. Castr.) [bilen - Бур. Castr.]
сʼіла (Бар.), сілӧ (Нг. Sch.) [milä (Тим.) сілӧ (Бол.) (Ог.)] [миlун. Мон! Sch.] [Ман!] сіраба
сараба (Хин), сіламакін (Бір.), hілі (Тм.)
[См. супъ.]
вывернуть (напр. шапку) — ужус (Бір. Нер.)
спить: (выворачивать) — сокеуру (Мн)
аwjе (Бір.)
вывихнуть — довторга (Хин), довwali (Нер.)
выгладить — луу (Бір.) [вытирать, обтирать]
[Ман! обтирать, обчищать]

выглядеть (красивый) — јанова (Бір.) [см. видеть]
выглядывать — смотреть — сʼібʼім (Бір.)
найти (высматривать) — оргу (Бір.)
выговаривать — см. упрекать
выгонять (звѣря отъ лавы) — ілба (Нер. Бір. Хин. Кут.)
наружу: — тулімуна (Бір.) [тулі отъ.]
выгружать — урʼі (Бір.) (Нер.) [см. вынимать]
выдавливать — сірʼі ие (Бір.), сірóʼі (Нер. Хин.)
сірі (Ur. Castr.), сірі (Хин) [Ман! жиру, вагнем. доить.]
асура (Хин) [см. выжимать]
выдерживать — [см. тянуть] изъ руки:
танава (Хин), гʼінаді (Нер.); бурі (Хин. — замозу, зубъ), лупту (Нер.) луптуц (Хин) [рвать].
выдирать — (волосы) — marg (i/a) (Бір. Хин.)
выдра — лудуе (Кут.) мудіе (Бір.) мудухä (Нг. Sch.), мудöхö (Нг. Sch.) [муöду, муду (Gol.)] (охотн. терм.)
мӧдó (О) Sch.]; калун (Ur. Мн. Castr.) [Ман!]
калун (Мн. Castr.)
цукун (Ам.), цʼукʼін (Бір.), цукʼін (Нг. Sch.) [gʼуку - (Or.) Sch.];
церомін (Нг. Sch.); нʒухін (Нг. Sch.)
выдергивать (кожу) — унʒу (Мн)
выжимать — см. выдавливать
выздоровть — ӧра, орай, араї (Бір.); [см. "здоровый"]
ајо (Хин. Нер. Мн.), ајамага (Бір), ајор (Тм.)
авгара (Хин. Нер), бунулівo (Нер. окрѣпнуть?)
урамба, ілтен - чабін (Бір.) (Рел.)
выигрывая (монеты) [доведшая очередь] - сутті (Бір.) [Ман! бросать в печурки etc.]
выкапывать — окӧ (Мн.)
выкармливать — цонкона (Бір.)
выкипать — анку (Нер.), канʒу (Ам) канса (Бір.)
выколупнуть - (глазъ) - кунʒкʼі (Бір) уласі (Нер.) за небольшую
выкупъ — мурʼі (Бір. Хин. Нер.) (Тм) [Ман! обычай] [тӱр || тӱру Мон! закон, правило Руд.]
: состоящий изъ мяса, воды (для приправы пищи) — ганіну (Бір. Хин) ганто (Бір.)
вымуривать — (соболя дымом) - маінда (Бір.)
вымыть — [см. мыть] - онгкуlбу (Нг. Sch.) [онконо (Or.) Sch.]
ункі (Тм.) см. "мыть"
вымя — окунʼа (Нер.), унин (Лм); [Ман! вымя]
ділінʒ (Хин - лошади) [делеӈ Мон! Руд]
вынести — нʼӯу, нʼіӧу (Тм) [вынимать, вытаскивать, нести]
вынимать — урʼі (Нер. Бір.) [Бір - рыбу изъ невода]; [сорвать изъ мяза] - гасі (Хин. Нер.); орʼе (Бір. мясо изъ котла) ; сіу (Нг. Sch. очистить) [сівун (Тим), сівіна (Or.) Sch.]
выпускать — тіні (Нер.)
выпь — сӧмун (Бір.), гунӱта (Тм.) кукубука (Мн) [кукубука - Бур!]
вырвать — тіцʼі, тіjі (Бір.); мазг: см. вокал; мять
улау (Нер.); зӱlгä (Ur. Sch.) [зилдапар. - Бур! Astr.]
вырываться — аган (Нер.)
вырастить — улда (Нер.)

выросший — керо́у, керо́ф (Mn. Castr.)
[кырыа? - Як. Castr.] [Мон! Cas. tr.]
вырѣзка (ремней) - ці́ї́н (Ам)
у весел и у омор. для весел - саньбі́р (Ам)
вырѣзать — (выдалбливать) - у́ґ (Нер);
(строгать) - каньґда (Нер.); мі́наска (Нер)
геікон, уллöjі (Hr. Sch.), зорґу (Ur. Castr.)
[зорґан - Бур! Castr.] [уллöрі (Tum.) Sch.]
выслуживать - бöjі, бöjі, бєjі (Бір. кра́ться)
[см.: высматривать]
высматривать — сі́бі́т, се́бе́т (Хин.); (Бір.)
ар і (Нер) (искать глаз); ітöсо (Бір. изгиб. ножевой
мід. телн. термин); і́ґакі́ґа (Хин.); лиjа -
луку́і (Бір. нагиб. изгиб. в сторону Рел.)
высовываться — сумо (Нер.)
высокий — ґугда (Бір. Хин. Кум. Ам.) Ман!
[гудґ - Мон! тогтох Рус.] [
гугда (Ис. Sch.) [гугда (Tum) (Gol) (Or.) Sch.)
гогда (Hr. Sch.);
очі́ва (Тм); конруqі (Лм); пасе́ка (Нер)
нанім (Ur. Castr.)
выстрелить — см стрелять
выстрѣль?? саса (Hr. Sch. - small shot)
[саса (Gol) (Or.)]
выступъ — сувäра (Ur. Castr.) [Ман!
выступать (вдаваться) - ґілі (Нер) ґілі (Хин)
[Ман!]
высушеный - бучунча (Тм)
высший — цангін (Hr. Sch.) [Ман! dziang·gün Кит! G. 1212 и 3276]
öгölö (Hr. Sch.)
высыпать - ункубу (Нер.) см. перевернуть.
высыхать — олго (Нер. Мн.), олго (Бір. Кум) Ам
olґі (Ам. Нер) [Ман!
[см - сохнуть]
высѣкать (огонь) — нікновда (Нер.), нікі
(Хин.); канда (Бір.); куві (Тм.)
вытаскивать — ур і (Бір.) ур і́с (Нер), ор і
(Бір.); бурі (Хин); угр і (Нер); лову (Нер.)
вувуті. (Ur. Castr); іру (Нер.) (Ur. Castr.)
вытекать — аjан (Нер. Хин), аjаґр і (Ам)
аjа (Бір. Кум.); ojoe (Нер.); jу (Об) [Ман!
масамкаван (Hr. Sch. пролиться).
вытерпеть — энілманчір (Тм)
вытирать — ао (Бір.); ...ся, вытереть: см. "мыть"
вытолкнуть — дäqсä (Ur. Castr.) [Бур! Castr.
вытряхнуть — гуві (Ur. Castr.) [
вытягиваться (о плоти) — сунґі (Хин. Нер.) Castr.
? гін (Хин) [сунё || сунija Мон! поднятие. Рус.]
вымь — буні (Бір. Нер.) (Лм.) (Ur. Castr.) бучні (Тм)
собака - гуннi (Ам. Кум.), ? бäрісірä (Ur. Castr.)
[? кöні (Бір) - звать, кричать]
выходить — jу (Об), iju (Бір), jў (Ur. Castr.)
jуjан (Hr. Sch); (рекл, напечатать, вставить и т.д.)
походить — улґулісін (Бір.); рекл: аjан (Хин
Нер.), аjаргі (Ам), аjа (Бір Кум.); напр. ужу: —
тулду (Ам), туласкакі (Бір.); замуж: —
лі́ірасс (Нер.); сватри: петиуатсо: —ami (Нер.);
äтä, ете (Бір).
выход (для дома, в церкви) — со́на (Нер.)
вычищать — сі́ірбі (Бір.)
выше (по течению) (жилище) — ґіву (Бір.)
вышивка — см. орнамент.
вѣдь — ацім (Лм)
вѣерь (для нагонящий дыма в сот. норку) - деlґур (Бір.)
вѣжливый — кундубуті (Ам.)
вѣко (к надбр. дуга) — он і́тко (мн.), угі́дан? Jahal (Tm)
вѣкъ, (жизнь) — в'ен (мн.) [Рус!]
вѣникъ — ӧсäвун (Хин.), ӧсун (Бір.)
для мытья посуды: — кач'енку (Хин) [насі́нку
[Ман! тривал. сидопойка]
вѣра — бі́ргä, бі́ргэ (Бір.) [на веру принимай
[Ман! разумный, дух познающий;]; ґе́н (Бір Хин).
[-истина, смысл] [Ман! ясный, разумный]
josy, joco (Ur. Castr.) [Ман!] зам (Hr. Castr.)
вѣрить — пäца (Бір.); тä (Нер.), täza, taza
Castr.); moro (Hr. Sch.); ното (Нер.)
вѣрно — тґцä (Хум. Хин. Нер.), тіцаjі (Бір.),
тіцетубі (Нер.), ті (Хин.), тіма (Хин.)
täцä (Ur. Castr.); [Ман!
унäрä (Ur. Castr.); [ ]; ґдін (Бір.)
älmatti (Бір.);
вѣрно-ли? — jаргін (Бір.) [Ман!
вѣрный — тіца (Бір.), тöгö, теге, тезе (Hr. Sch.)
вѣроятно — бу́ка (Ам.), бі́рен (Нер.) [
вѣсить — дöнгсö; ловві (Hr. Sch.); амандула (Хин).
вѣсы — ургумкажн (Нер.), дöнгсо (Hr. Sch.) [дöнгсо (Or.
(Gol); Ман! Кит! dŏng-dzy G. 10878, 12317]
вѣтеръ — один (Бір. Хин.) мн.); эдін (Лм. Тм);
öдін (Hr. Sch.) [хöду, öді (Or.), хöдун (Gol.)
[Ман!] äдін, äдґін (Ur. Castr.)
тихий: — намаіцi один (Бір)
прохладный: — сірун (Бір.) [серун, серон,
серeдон || серігун, Мон! Рус.]
тепый С-З. — ламусчан (Ам.)
С.-В. — (холодный) — нанаб'і (Ам.)
С-З. - хіусъ — эна (Ам.); | см в. зимний -
С-В - амаргдатін (Бір); | сулґітадін (Бір.)
низовой (на Амуре) - дабаман (Бір)
вѣтвь — гара (Бір. Кум. Хин, Аер, Вар.), гар
(Бір. Тум.); гаjа (Hr. Sch.) [гара (Gol)] [Ман!]
? арака (Hr. Sch.); сектакан (Бір, Кум. Ам)
[куст, ветла, верба]
вѣшалка — локовун (Ам.), локовлон (Бір.
Кум.), ловбан (Хин.) [палка с сучками]
вѣшать — локо (Бір. Ам. Кум. Хин.) локо (Нер. Мн)
луко, лукі, лохі (Бір.) [Ман! вешать]
платье, знак тайу тарга (Бір.) [Ман!]
вязнуть — talпака (Хин.), булов (Нер.)
[в болоте, топать];
вялить — рабу olґі (Ам. Нер.) [см. сушить]

гагара – кеттаван (Кум.), уканьа (Ам), ӱкӧн (Нер.); кочас (Тм); куобас (Лм)[куобас. -гагара Як! пек.]

гасјсить – аңа, аңга (Бір.); ігаӧр'і (Хин.Нер) ігапка (Хин); ка (Нер.); зогд'і (Мн - зомать) (Мн)[ніабу - Вур!]; таву, тагу (Ur. Castr – галка блроц.)[Маи! гал. блроц.]

галопъ – јансі (Нер.) [хорошо?]

галька – іңга (Ам. Бір.), эңга (Бір. Верл. D) буру (Ur. Castr.) [кремень?][см. "камень"]

гармонія (инстр.) – кордаwн (Нер.)

гарпунь – цсобго, цапко, гапка, цогбо (Нг. Sch.)[цогбо (Бог), цобо (Ог). Sch.][Сак. Гил!]

гайка (ручная) – бсіёрга (Ам.)

гвоздь – кадасін (Нер.), кадисун (Хин.) кадаӈун (Ur. Мн. Castr.); [гада, кадаӈ кадабасун, Мон! Рид] [Мон! Вбивать][кадаӈ наӈ. Бур!] тіпкасун (хин.) <

деревян. для скатыв. отпор. – тобоһоl (Ам.) {Тобоёе!

гдъ – ідуу (Бір. Нер.)(Нг. Sch.); іласуӈкон (Бір) іlе (Тм.); іртінвёл (Нер.) [іду (Тим) ідо (Нг.) хаіду (Gol)] [ханна Як! Олен.]; іlа (Об)

герой – батур (Бір.)[батр | багатур; батор, багатор; Мон! Рид.] [Ам – злой, медведь] [см. "богатырь"]

гильза – ружейная – апалтін (Нер.), Гівві (Хин)

гибнуть – буглу (Нер.) [бугла (Ам) – бояться] бурқіlа (Нер)

гиляк – гіlаха (Нг. Sch.), ...найнъ сь (Сахалин: гівону (Нг. Sch.)

главный – ууу (Бір.)[Д. Маи! главный голова]

гладить – вычищать – сірба (Бір.); ласкать: – тевсіlа, тевусіlа (Бір.); ілбі (Ur. Castr.)[ilbeпер. Бур?]

гладкій – дучама (Нер. чистый), тагака (Бір. – сопка, плывай-река.); калгон (Ur. Castr. скользкий)

глазъ – ёса (Бір Нер. Хин. Бар. Мн.)[Ur. Castr.)(Нг. Sch) [ема, ical (Тим); іса (Ог), нгасар, насаl (Gol)] [Маи!] ёна (Кум. Ам.), іса (Борз)(Mn. Castr.) эніӈ (Лм.) эаніл (Тм.); іґенкі (Бір глядеть)

"глазѣть" – есаго (Нер.), ессаlма (Бір.) ["охотн. терм.: слюдяные следы зверя: мед. от раны: борода, шерсть; рогов: олени"]

глина – такса (Нг. Sch.), таксса (Mn. Castr.) пукава (Нг. Sch.) [таксса, пукаlа (Тим), пуаlа (Ог.)(Gol.)]; оӈіл (Тм.), melбаха (Нг. Sch.)[Маи!][тінаха (Ог.) тінà (Gol.)] нута (Ur. Castr.).

глисты – маугіlі (Тм.)(черви)

глотать – німга, німніг (Нер.), німңа, німгā (Ur. Castr.); німну (Нг. Sch.)[німаһа (Ог.) кумбурі (Gol.)] німні (Тм) [Маи!]

глотка – уман (Кум.)

глотокъ – мункум (Нер.), гамо (Бір.)

глубокій – сунта (Бір. Кум.), сӣнкта (Нер.) сунта (Ur. Castr.) сунгта, сонгта (Нг. Sch) [сунта (Ог.) сунӈта (Тим.)(D)(Gol.) Sch.]

нунта (Тм.)[Маи!] нунті (Тм.)

глубина – сунта (Бір. Кум.), сункта (Нер.)

глупый – [манаӈ, танà, тäнэ (Бір.)[тäңбäн Нельдский, немой. Мон! Рид.][тäнā || тану – Ваш Гон! Рид.] – ваш Рел!]

ганà, ганэ, гані (Бір.) (Рел!)

бäлчі (Бір) (белчі) Бір.) [Маи!

куда, ходу, коду (Бір); моко (Ur. Castr.)[моко; Бур!]

натинкун (Бір) [Маи! дурак]

хулг'ін (Бір.) [Маи! глупенький]

дурачку что обман; модумого (Бір)[Маи! играй-ка играть] анарі (Ur. Sch.)[акар'і (Тим)] Бес. Мн.

глухарь. – орокі (Бір. Кум. Хин. Ам. Нер. Бар.)(Ur. Castr.) horokī (Мн. Быт.), хорікі (Тм), ерділäс (Ам.)(ф) хojoкі, hojoхі, хojoхі, орокі, ojoкін (Нг. Sch.) [норокі, орокі (Тим.), хоокі (Ог.) горо (Бог.) Sch.] [хоро Мон! Sch.] [Маи!]

глухой – куїкі (Нер), хуїкі (Тм.); коңго (Бір. Хин.) коңго (Нг. Sch)[коиго (Бог)(Тим) Sch.]; дулäї (Ur. Castr.)[dulei Бур!]

глядеть – таніці (Бір.), муні (Бір.)[радушно помахивать etc.] / ілба (Нер. олень)

гнать – цавасса, цавара (Нер. – собаку науськивать всей)

наңна кта (Бір. свинью), ілба (Мн) [гнать телегу] ілбі (Тм.); тас (Нер.); аса(w) (Бір. Кум. Хин. Нер) стадо: – gal (Бір.); намна (Бір.) [Маи! заставлять, принуждать] плоть: аса (w) (Хин.) ajасі (Нер.) по течению: ajаргі (Вич.) ajанту (Бір.) || ірасі (Ам.)

гнаться – боко(т) (Нер.) боко(н) (Об.) накалда (Бір. 15 км. Нг. дн), каналда (Бір. Верх.) бад (Тм.)

гнида – укта (Бір.)

гнилой – кучуо (Нер.), мунта (Тм); ңага (Нг. Sch.)[уакмічі (Тим.) ңаһа (Ог.) ңаха (Gol.) Sch.][Маи.]; мунц (Нер.) дерево

гнилушка (дерева) – ӱта (Хин.), кӱчӱ (Ам. Нер.) кучіңга (Бір.), мутіје (Бір. Киз. д.), куцје (Бір. Верх. діал.); кӱт (Бір.); б'ілмі (Ам.) (мясть в. для зимн. одежды);

гнить – кучу (Нер.)

гной – нäкса (Кум. Хин.), нjаксі (Нер.); буніакса (Кум.); буріра (Хин.)[Маи! Болезнь мясо]

"гнусъ" – (комар, мошки – все кусающееся) – тоwсаңа (Бір)

гнить – мата (Хин. Нер.)(Ur. Castr.)[мата- пар. Бур.! Castr.][Маи! загнивать], латара (Хин) тäрä (Хин), малка (Нер.)[см. "гнилой"] дерево "загнивать"

гнуться – тарау (Хин – дерево); тукпірга- ра (Хин ивняк), нонбірі (Нер.); морро (Нер.) [Маи! Извилина, кривизна]

гнутый – тонъбоко (Нер.), оцööі (Бір. – сгибать) мукгіка, мокгоко (искрив. сл. дерево)(Бір.) [Маи! сгорбиться, сутулиться]

гнѣдой – кöjöр, кojер, кöjір (Бір.) кojор. (Кум. Хин. Нер.)[хэр || кегер Маи! Рид.] уабідар (Ur. Castr.)[cabedar Бур! Сам.]; бу-

рыб (Хин. Нер.) [бӯрал - стр. Мон! Кур; готовый, старый]
гнилой: — уб!, ӯйн (Бір), (гнилье) ⊗ [ӯйн Бур!]
гнилье: — ор (Тм), ӯр (Ит. Castr.: [ӯr Бур!]
дёгть (литься), уj (тяжк. Бір), нёлік (Тм.)
хамун (Нг. Sch), омук, омунін (Нг. Sch)
[отокін, опок (Тит.), омо (Gol) (Or.)]
умук (Нер); сінчу (Хин.)
звериное (мышц. ткань): — сöктö (Бір.)
...а берлога на поверхн. сöчу (Бір.) Ит. Castr.
блины: — ёнгё (Хин.), ёнгі (Нер.), уёлікі (Тм.)
осиное — шубунук (Кут.) ‖ конде (Бір.) медвѣдь на дерев. (дупло)
? гадно (Тм.) [Рус!]
говно — амӯн (Ос.), амчі (Нер); нёна (Бір)
нена (Тм.) нона (Лм.); тогосо (Тм.)
молодшое: — орікта (Бір.)
говорить — гун (Ам. Хин. Бір. Нер. Бар.) (Мн) (Нг. Sch, Тм)
гӯні (Ит. Castr.); [Ман! прилагательный]
ӯн (Бір.) (унӣ, унчі, Бір.); гука (Бір.), нугі (Тм.)
ууїма, ууума (Бір.) (Рел.!) [лопотать]
туура, турат (Мн. Бір.); турā (Бію. Бар.
Хин. Ам. Кут. Нер.) [тужить, тужить, тужить]
спросить: сі'лба, сі'лбо (Бір. Хин. Кут. Нер.)
разсказать: ульу (Бір. Хин. Нт. Кут.); ульу
га (Бір.); ульгумеї (Нг. Sch) [ульгутерi (Тит)
угуча (Or.)] - [Мон! угулехӯ Sch;] [ӯлгер || ӯлігер
Мон! притча, разсказ] [ӯлӯ гӯнăі - Як. Нем. (Бо сказ)]
болтать: лаксі (Ам.), јавда (Нер.)
глупость: - тăнтара (Бір. Рел.)
упрямый: - годі (Бір. Рел.)
льстить, вкрадываться — кавді (Бір.)
любезность, почтительно: - кар'евā (Бір.)
молитву: давла (Бір.) (читать!)
по-китайски: богдодіт (Ам.)
[довэjlэпко (Бір.), о'инэкі (шепчать безъ звука)
(Бір), боркэjові (Бір.) (распол. покрывало); тунівав
(Бір) (говорить, мастеръ); сингурі'ва (Бір.)
Рел.]; - по-манджурски: - дагіlам-бу... (Бір.) Рел.
говоръ — туран (рѣчь, языкъ) (Ам.)
годъ — аңган'і (Хин. Ам. Бар.); аңгані (Бір.) (Ит. Castr.)
аңгăні (Ам. Бір.), аңгін'і (Тм.) аңгіні (Лм.)
агані (Нг. Castr.); [Ман! годъ]
на другой годъ: геваңган (Ам), гежану (Тм)
гежану гаңду (Тм.) [позапрошлый годъ]
на другой годъ: - гежуґін (Бір.)
на будущій годъ: — гогін (Тм.) [см. "лѣто" "возрастъ"]
голенище — задн. голен-ка: тіңанні (Куш)
боковая часть: - тіраңа (Ам) [тӯрі - Мон! Бур.]
верх. часть обуви: царук (Мн.) [царук - Бур. Castr.]
голенища: - турăі (Ит. Castr.) [Ман!] [тӯрі, Бур! Castr.] [Мон! Castr.]; тіjуксо (Нг. Sch.) [тіjёксо (Or.) тӯріксо (Gol.) Sch.] [тӯрєі Мон! Sch.]
голень — даңана (Хин. Нер.); кончан (Тм.) [см. нога]
голець — јаң (Нер.); кума (Хин.) [см. кумаң Бір.]
голова — гі (Бір. Кут.) гіл. (Ам. Нер Бар. Хин. Тм) (Ит. Castr.)

(гілін-Бір.), гэл (Тм.); чела (Лм.), gel (Нг. Sch.)
[gil, gнl, gel (Тит), gнli (Or.); gili (O), чili (Gol.) Sch.
голодать — алхаше - чёбіптім (Тм.), дорба (Хин.)
истощался — чувбіні (Ам)
> голодъ — зăму (Ит. Castr.)
голосить — gilraга (Бір.) (про птицъ)
голосъ — gilган, gелган (Бір. Хин. Нер.) [1. Ман! 2. Мон! Якут.]
дăалган (Бір.); (Ит. Castr.) туран (Нг. Castr.), тіури (Тм.)
ав'ен (Мн)
голубица — чікта (Ам. Хин. Нер.), гулкіт (Тм.)
тіуті (Лат. Тм.) empetrum nigrum
голубой — нуку (Хин.) кукума, кукурі'ін (Нг. Хин.)
(Хин. Нер.); [пасть голубой. синій; лиловый (Бір.)]
хöхе см. хӯхе: синій, голубой зел. (трава) синій
[Ман!]
голубь — тутуеркан (Бір.), ангучан (Нг. Sch.); голунко (Нер.) [Рус!].
голый — чулăкі'ін (Бір. Ам.), чалакі'ін (Хин.)
цолган (Хин), зулăкін (Ит. Castr.); чулакkан (Тм.); ңелăкін (Нг. Sch.) ңелăхін, ңолăхін, ңулăкен, чулăхін, (Нг. Sch)
[ңулăкі (Or.) ніlăку, ңелăку (Gol.) Sch.]
? [Мон! нѣжный (тѣло), мягкій, пріятность]?
ңукаґін (Хин.) ңукаган (Нер.)
гольдъ — сунгарійскій - кăцăн (Бір.)
[Ман!];
амурскіе и уссурійскіе: — гілăм'і (Бір.)
вообще: golgix (Нг. Sch.)
гора — уро, урă, урі (Кут. Бір. Нер.); уріка (Хин. -ній сопка); ујö, ујöкто, ујöкöн, урокон
(Нг. Sch) [уро, урöкан (Тит.) хӯрон (Gol) Sch.]
ура, уракан (Бір.), урăңінчи (Бір.) ӯрахган (Тм)
кадар (Мн. Бір. Нг.) (Тм. Лм.) (Ит. Castr.)
[каса Бур! Castr.] [Ман!]
токсоко, текскэ (Нер.) [балка, покатость, косогоръ]
отдѣльная сопка, небольшая: — толоңеї (Мн)
крут., сопка: — бăлӯ (Кут. Ам.)
невысокая, низкая — алгакаган (Нер.)
горбатый — мурдăлі (Ам сутуловатый)
мукчурі'ч, мукчука (Бір.) [сутулиться; сгорбился, согнулся изъ за увѣчья Ман!]
мугчірін (Бір.) [Ман! горбатый -чин.]
мукє (Нер.);
бугуті (Ит. Castr.) [Ман! горбатый]; Мон! букчір! Чж. бӯгчугур. горбатый
горбъ — мӯка (Нер.) (См. горбатый)
горло — голосов.- німңаңкі'і (Кут.)
+ наружн. — бі'ілга (Мн.) (Нг. Castr.) [Ман!]
кома (Бір.); кадка (Нер.); канькі (Тм.)
[Мон! проходит насквозь; Ман!]
горностай — гамучча (Бір.), гамӯччан (Кут.); кринас (Ам) кіранїс (Тм.) [кырынас Як! Нем.]; чёлкі (Тм.) целэкі (Лм.)
умон, ӯмон (Нг. Sch) [отокі (Or.) омукі (Тит.) [см. опок]]
городить — кăді (Бір. Хин.) [см. кадра] [Ман! Мон! загородить]
дворовой ломъ

загородить :– корігава (Hr.Castr.) [Мон!]
дуги городу, тамаги, тюмань: – оку (Бір.)
город ъ – котон (Бір. Кум. Хин.) [хот(о)‖ кота, Мон! Рyд.] [Man!]; хотон (Бір) котур (Бір.); meo (Hr.Sch.) [меу(от mjau (Gol.)(O) Sch] Man!][mjau Кит! G.7867]; горад (Нер.) [Рус!].
горохъ – тур'і (Hr. Sch) [Man!][тури (Man!)(Gol.)(Or.)] [gou - Кит! G.11412] [Кор! - ти].
горечь – уру (Нер.)
горлокъ – пэдсе (Бір.), пöнгсöку (Hr.Sch.) [рöп-зу - Кит! G.8850 и 12317][Man! Man! горшок и фляжка горшочек (жидкость, вино)]
гöнг'і (Hr.Sch.);
кунгуза (Тм.) [кöсуjä - Як! пек.] [Ялк! Одм.]
горький – гомігді (Бір.), гомі (Хин.) гусі (Нер.) гомі (Ит.) гоуі (Mn Castr.)[Man! горек, горький] igapiъ'i (Ам), egipke (тм.), igajici (Hor. Sch.)[igapici, igapenгу (Тим.)] Sch.
горьние – тилие - чанга (Бір)
гороъ-чогд (Кум. Бір. Хин. Нер. Бар.), чагд (Бір. Хин. Нер.) загда (Ит. Castr.), чöгдö, зегде (Hr. Sch.)[чагда чjögdö (Or.), чöгді (Gol.) Sch.]; g'ugug (Тм.) куді (Ам.), чулуп (Нер.) [быть горящим]
горячий – оку (Бір. Кум. Ам. Нер.) огугді (Бір) hoнкун (Тм.), häку (Ит. Castr.), хöкусі, hокугді (Hr. Sch) [hокусі (Or.) hокусі (Gol.) Sch.]
готовить – бäлка, балка, балга (Бір) [бäлка Man!] [? белгадавагун (Бір.)] [пишу, сварить] болокпо, бöлпко (Нер.); бала, була (Бір.) бага, боца (Бір.); ірä (Ит. Castr.); ете (Бір.) [бол ‖ бол. Мон! сварить, сварить, сварить Рyд.] [Man! готов]
готово – дікічан (тм.)[см. отг бäлка, бäвак.]
готовый – болон (Нер.); бäван (Бір)[см. готовить] [belen Бур! Castr.][Man! готов] [бол ‖ бол Мон!]
öлö, ele (Hr. Sch.)[öлö (Gol.)(Or.) Sch.][Man! Sch. ? довольно длительное вр. ?] [Мон! Рyд. белiъ ‖ белен - готовый]
господинъ – нойон (Бір. Кум Хин. Мн. Нер.) (Ит. Castr.) [Мон!] [ноін ‖ нойан Мон! Рyд.] äзан (Ит. Castr.) [Man!] [ezen. Бур! Castr.] [оуан (разг. Тим. Диал. См.]; оуан (Бір. Ам. Хин.) ** дiъін (Лм.), дiнiн, (Тм.)[см. Ам.!!!] начальник.
гостиницъ – ?ірамардбу ? (Нер.)
гость – ірамаца (Ам.) [ірці от Т. - видать отъ ір(е) ‖ іре - встречать Мон! Рyд.] [Нер. см встречать!]; теру (Нер.) (родственники (бли) [народ, население])
государство – гурун (Бір.) [Man!]
государственный – албан (Бір.) [Man!]
грабить – гариб (Нер.) [Рус!] мацiн (Хин.)
грабить – ті (отнимать) – (Бір. Хин.)
градъ – бöна (об.); боно (Ит. Castr.), докта (Hr. Sch.) [бохто, буоно (Gol), бöна (Or.) Sch.][Man!]
нöнті (Тм.), нöкта (Бір - осадить бывшее и город]
грамота – дунгу, докгу (Нер.), дункун (Тм. Лм)
бiгiбa (Бір.) [см. книга]
грамотный – докучi (Нер.), дукумні (Тм.)
граница – мері (Нер.) [Рус!]
грачъ – туракi (Бір. Бар. Нер. Бiт. Хин. Кум.) [турах - Як! пек.][Man! птица черная](Mn. Castr.); turaлak (Ит. Castr.)[turak, turak - Бур! Сбг.]
гребень – ігдівун (об.) (Mn. Castr.); ігун (Тм.) ергеун, ергевун, ігдіун (Hr. Sch.)[Picun! щетка]
гнилой: – сумку (Хин.)
хребта – букуеі (Нер.), хребта сопки: – гöбін (Бір.) [см. середина ?]
гребешъ – геуеімді (Hr. Sch.) (Or.)
гремѣть – барабанить: – ніргі (Бір.) [нерді, – нірга нажір. (Ба), Мон! гремит сильно гаолы Рyд.]; [Нjірrii - Як! Пек. гром. гремящ]
грому: – чунгі (Нер.), тураг (Мн. ед.) [говорить (грозу!)]
грезить – см. видѣть въ снѣ.
грести – уеін (Нер.), уді (Пм.), чанді (Бір.)
кора (Хин.), геуеібі (Hr. Sch.) [гребешок на ногах?]
грибъ – давунакта (Кум.) дабунъбікта (Ам.) дібініkта (Нер.), гідініkта (Хин), дöгунö-кто (Hr. Sch.), дiунi (Тм.) ‖ – поганый: – мöго (Бір), мöко (Хин.), мобо (Бір.) [Б. Man. грибъ] [мöго, мöгу(н) ‖ мүгу Мон! Рyд. грий] – подземный – наподобие того (Бір.)[см. земляной] дубовый (по китайски): – концор мого (Бір.) на березѣ (для прочего): – бобоно (Кум. Хин.) бобото (Кум); губа (Нер.)[Рус! губа], былой: – моңокто (Бір.) [алгаъа (Ам.) большой величины: – хöран (Мн.) – бывший мой: он? – көро (Бір.)
грива – дäлбір (Бір. Кум.) дарбіl (Бір.) дöлін (Хин. Нер.), däлін (Ит. Castr.)[delehan Бур! Cah.] [жеребец Man!]; сіэl (Тм.)[сiäl - Як! пек.]
гримасничать – воріна (Бір.) (от слова кислого)
гробъ – банса (Бір. Хин.); бiло (Нер.) (почетный); гіраікі (Бір. Ам.)[почетный]; горон (Нер.), хрон (Тм.) – [Рус!]; нуркін (Ит. Castr.); сакса (Hr. Sch.), гула (Нер.)
грозить – лучу (Нер.) [гулахан Як! пек]
громкий – үлтан (Нер.), oltan (Hr. Castr.)
громко – гавірда (Нер.)[гавара (Бір.) кричать, говорить]
громъ – argi (Бір. Кум. Мн) (Hr. Sch.)[argi-(Gol)(Or.) Sch.][Man!]; мудур (Бір. Хин.) [Man!] – [дудка!]; awgira (Тм.) gумgірігіра (Нрр.) [äтiн - Як! пек.]
грубый – [сильный]. бардата (Нер.)
грудь – упишком передн. часть. – конпіра. кäнпіра (Мн); кость грудная: – пiңан (Бір. Кум.); пiңан (Мн), пiңген (Бір.), пiңбан (Нер.) пiбін (Хин), пiңан (Ит. Castr.), пінгöн (Hr. Sch.) пінгем, пігöн (Hr. Sch.)[пінгö (Or.) пунгöн (Gol) Sch.][Man! мягкая часть груди] пiңін (Тм); подложечка внутренняя: – будурінäj (Ит. Castr.) [будрінäi Бур!]

** [см. ротъ]

пазуха: - овур, увур (Ит. Castr.) [ʔьвыг бур! Сам.]
грудинка: - карсін -нікен (Тм.) [гдн.?]
женская: - окун (Бір. Кум. Хин.); укун
ӧкун (Бір); укунʼо (Нер.); укун (Мн. Сн.)
[ʔ° Ман!]; охоні, ококу, укуку (Ит. Sch.)
[место тишина] [око (от.) ку (Бос.), ʔцкун (Тм.)]
грызть - конзі (Нер.) [хир. конгна, конда, кандʼ Ман!
(Бір.); кана (Бір.) [ʔ° Ман! Не разумеешь Знаешь зачем]]; кіргі *
(Нер); кіпака (Хин.)
ца (Бір.); бʼіліб (Нер.)
грузь — вокол — нато (Бір.) (связки мяса между костями)
грузный — сетума (Нер.) (малайский);
meigeiji, (Ит. Sch.); [мӧргӧрі (Тм.) Sch.]
грызть — окулгʼі (Хин.), повічен (Ит. Sch.)
[хуеічʼі (От.) Sch.]; гі (?) (Нер.); карʼіб (Бір.)
кагара (Хин.) [Ман! чувствительный нерв]
сла (Ит. Castr.)
грызться — кірі (Нер.), намалгі (Ит. Castr.)
грызть — ноцб (Бір.); нібун (Мн); нугул
(Ит. Castr.) [пидиг Бур! Castr.];
хінімкін, тӱцнʼанʼі (Тм.) [сзды Як! пек]
грызшить — нінцгулмі, інулмібі (Нер.)
нугуллā (Ит. Castr.)
гряда - пороги - кāрʼі (Бір.)
грязный — соку (Бір.) сокоʼ (Хин.), сакʼі. (Нер.)
сікʼі (Ит. Castr.) [bɣga] [грязный] [мутный сн!]
нʼанда (Нер.), нангда (Хин.) [Ман! то грязный]
нʼандагі (Нер.), нангтакан (Ит. Sch.)
[нангта (Тм. Och.) Sch.] онінілкан (Тм.)
онінʒукан (Лм.); авакту, гавакту (Бір.); сіптул (Бір).
грязь — бӱлӧ (Мн. Нер.), бӱлӧб (Мн); бӱлä
(Ит. Castr.); бӱвар (Бір. от истаптывать);
боланзір (Ит. Castr.) [bulanzir (Бур!) Castr.]
свар, сівар (Хин); севар, сівʼаг (Ам.)
[Мон! См. болото]; тіпола (Нер.), тін косун
(Хин.); тукала (Ит. Castr.) [tohon Castr. Бур!]
тамнайнʼін (Ит. Sch.);
бандарах (Лм.) [увел.? образ. от малый под -
ногт. лда]
губы — отӱн (Нер. Хин.), нотун (Ам), нітін
(Тм. Лм.); нӓмун (Ит. Castr.); нӧмун (Ит.
Sch.) [нӧтун, ӧмун (Тм.) нӧму (От.)
пӧму (Бос.)] [Ман! **
гугнить - гуксʼеңа, куксʼеңа (Бір.) [плохо выговаривать]
гудеть - от голосов шум - јовсʼі (Бір.) (Тим.) Sch.
gulo borealis — нӧвтӧкан (Ит. Sch.) [калдарки]
гулять - німаі (Ит. Sch.)
гурʼи - ♂ козуля — гура (Бір. Рел.)
густой — нункума (Нер.); тінама (Нер. -
- мокро, липкий); бургд (Бір.) (жирный)
(Хин. Ам.)
гусь — нʼуңнʼанʼі (Бір. Кум. Хин), нʼунʼанʼі (Ам.)
нʼумнʼакʼі (Нер.); нуңнакі (Ит. Castr.), ңунгңакі
(Ит. Sch.) [ңунгнахі (От.), нунгңа (Бос.) Sch.]

*** erbelkan (Чык. сдір.)

[нʼоні - бʼил!] [Ман! чей дикий? домашний?]
благородный: інга нунʼакʼі (Бір.)
небольш. некрупный: ilargi (Бір. Кум.)
черный, тех. отлад. ("большая сажа"): - оборо (Сір.)
большой: - сʼедана (Бір.)
черный: - ӧргӧ (Лм.)
вообще: - галар (Ит. Castr.) [galar Сам. Бур!]
эрбэт, нэңін эрбэт, нігліja эрбэт (Тм.)
эрбэгі (Тм.) эрбэт (Лм.) ***
гуща - мясная пюм долгой варки: - mawga (Бір.)

да — ā (Хин. Мн.), ān (Ит. Sch.), да (Ам. Нер.) [Рус!]
вопрос: уа (Бір. Кум.) [Ман!]; ті (Хин.
тінан (Бір. Кум.); эдʼінна (Тм.)
давить — тірä (Бір.), тіра (Бір. Хин. Нер.),
цʼавʼі (Нер.), тірä (Ит. Castr.), тінʼі (Тм.), пісо
(давишь голубицу) (Нер.); пʼега (Хин.); уру (Ит. Sch.)
[Ит. Castr.] [Ман! Солит. отпечатки!!]
давно — городу (Ам. Хин. Нер. Мн); горӱ (Тм.) [Ор. Як!]
городо (Хин.); окіліті (Кум.);
кацана (Бір.) кāцаня (Кум.) [Ман! давно ист. сл.]
далекий — горо (об) (Ит. Castr.) [Ман!];
габу (Нер.) [гāгур. Мон! Рид. АХ. дальше.]
далеко — горо (об), гојо (Ит. Sch.) гороlо (Нер.)
горотнʼі (Мн), гоllок (Бір.), горбан (Тм.)
-ли? - гојову (Ит. Sch.); [горо (Бол. Тм.), гоо (От.)]
гаӱіlа (?), гаіla (Ит. Sch.); гахкі (Тм)
дальше — гороцндімар, гороlі (Нер.), гаwу
гаӱіван (Бір.) [гāгур, Мон! Рид.] [ожу - ближе]
гала (Ит. Sch.); мjала (Ит. Sch - мы берега)]
дарить — іратбӱ, ратарбу (Нер.), аурка (Бір.)
оwурка (Бір.); ані (Тм.); дару (Хин.) [Рус!?]
подр. довольствие, запас сʼі (Хин.) [Ман! Запасаемо]
дароллч - бай (Ит. Sch.) [бай (Бог) - [Кит! G 8556]]
bат (Бір.); дʼелмʼін (Тм.); дӓрай (Ит. Castr.)
дӓтбай (Ит. Castr.)
даръ - тысячью - єлгʼі, ?ілгі (Нер.) → (Ит. Castr.) бӱ
дать — бӱ (об) (Лм.) (Тм.) (Ит. Sch) [бувʼі (Ит.) буа (От.)
бӱру (Бол.) Sch.) [Ман!]; ану (Бір.) (Рел.);
умча (Бір.); оту (Тм.) умнуві (Лм.);
приглашать: - нама (Бір.); нʼамімі (Лм.)
нельзя: - уві (Хин. Нер.) [Ман! нельзя! кормить]
оленьку: - нер (Тм.); ..имя: - тыва (Бір.)
доставлять: - (рыбу, мясо etc.) - бӱнā;
замужем: - бӱтата (Бір.); бувді (Бір.)
іра (Хин.); [см. "отдавать"]
в долг: - āgiла, agala (Бір.); бʼілі (Хин.)
наніtому (Тм.)
назад, вернуть: - анабӱ (Бір.), бургʼі (с)
(Бір.); ускʼібу (Нер.)
Козлезвіе: - суйцусуй (Бір. Рел.) [Ман! дать напасть]
поручить: - сасала, сабала (Бір.)
дагуръ - дагур (Бір. Кум.), дагур (Бір), дабур (Хин)
дагуhал (Ам. Ит.), дайр (Хин), увӱр (Мн) →

[Ман ...]

и монголи]; намарген (Бір.)[Д-ы из назв. мн. Мергена]; дамур (Хин)

даурски...по- — дауди́т, дауди́т (Ам)

два — ч'ур (Бір, Бар. Кут. Хан. Нер. Ам.) (Hr. Sch.) (Тм); зур (Мн.)(Ir. Castr.), [ч'уч, д'ур (Hr. Sch.); [д'ур, чуру, чур. (Тм.); чур.(Gol.)][Ман! Sp. чуа (Хин.) цо (Зап.)]; д'ор (Лм) jор (Лм)

по два: ч'утал (Нер.) ; оба, два - чичкра (Ам) [см. "дать"]

двадцать — ч'урчар (Бар. Ам) [вторич. ч'уjгi (Бір.)] Ман! полное заимствов.

чурмер (Тм.); jормер (Лм.)

орін (Кут. Бір. Хин. Мн.)(Мн. Ir. Castr.), орін (Нер) ojін (Hr. Sch.)[Oji (Or.), хорін (Gol) Sch.][хöр(i) хöрi(н) Мон! Bур Хорін Мон! Sch.][Ман!]

по 20-ти:— оріто́л (Нер.); 20. раз:- оріра (Нер.)

двадцатый: — ор'i'гi (Бір.); оріткун (Нер.)

дважды — ч'ураlla (Бір.); чура (Бір. Нер.)

дверь — [см. ворота, отверстие] — уркö (Бір. Нер. Хин.); у́рка (Ам), урка́ (Хин) урка́ (Бір. Кут.); у́рка (Мн.); урка́ (Нер.)(Тм. Лм); урка́ (Ir. Castr.); уікö, ускö, уркö (Hr. Sch.)[укö (Or.) ут'ку (Gol)][Ман!]

дверить (провожать) — урка (Бір.)

двигаться — анду (Нер. Хин.) (резко) тас' (Хин.), хоунуwа (Тм.); тумку (Hr. Sch.), ?ана (Бір.) [тунку (Gol) Sch.]

двигаться — мiч'i (Нер. Хин.) [и двигаясь] [Ман!] или задними на четвереньках]; муку, мукорну (Нер.); [iс'iв (1. ед.) см. достигать] дохождать

двое — пара - ч'урiнгна (Бір.); сутоки: чулда (Нер.);

двойной — рига (!)(знаком!) - hалан (Ам.); вопрос: данкур (Бір. Хин.)[данхăр ‖ дабкур. Мон! Bуд.] Ман! лишек слова, родств.

двойни — данкур (Хин.)[см. близнецы.]

двор — курiган (Мн), нуреба (Хин.), куре (Бар.) (Нер.), куре (Ам), кор'е (Бір.) [ките Бур! Castr.] [Ман!][ху́р'ен ‖ кÿрijен Мон! Bуд. ограда] котон (Ir. Castr.) [без забора] [см. коротких (М.)]

девять — jеб'iн (Об), jегiн, ijегiн, д'угiн (Hr. Sch) [jагiн, jегiн (Тм); хujу (Gol)(Or) Sch.] jагiн (Ir. Castr.) [Ман!]; уjун (Тм. Лм.)

день — iнаң'i (Бір. Кут.), iнаңб'i (Ам.), iнäб'i (Хин) iнеб'i (Бір), iнäң (Мн), iнаң (Ir. Мн. Castr.); iнöнгi, iненгi (Hr. Sch.) [iнi (Gol.) Sch.]; iн'iң'i (Тм.) iн'i (Лм.), н'i (Лм.) [Ман!]; [iнiнкакiн (Бір.) (Орел) сутки Вид.] Тергани (Нер.), Тергä (Нер.)

стоялки: — коноб (Хин.)[хвнок ‖ коноб Мон!]

за днем: — iнаңтаңгi (Бір.)(Рел.)

ночи: — iномнок (Бір.), [illegible]: — iавава (Бір.)

деньги — моңбун (Ам. Нер.), моңгун (Мн.), мобун (Хин.), мäңун (Ir. Castr.) [мÿңгон, мÿңкон ‖ мунгун - серебро Мон! Bуд.][тöдö, тöдин Бур! Castr.] [Ман! серебро];

чiка (Бір.), ч'iа (Бір. Кут.). чека (Hr. Sch.)[цеха (Or.) чiха, чаха (Gol.) Sch.] [Ман! деньги][чöс ‖ чоbос Мон! Bуд]; теса (Хин.), куда (Бір. Кут. Хин.)[сестра-чужая] [Дауг!] [хωдлд ‖ Кудалду, торговец, Мон! Bуд.] харгi (Тм.)[харгы Як! нек.] харгi, каргi (Hr. Sch.);

гумас'ка (Кут.), гумäгу (Нер)[рус!] урубба (Лм) [Рус!]; kiwa(Тм. - бересто?), еньа (Тм.) [рус! деньги] [Гумага, Заг.]

дергать — тан (?)[см. тянуть]; зÿгä (Ir. Sch.) головою: — (кивать) — докíт (Мн)[докiна Бур!] вожжи: угу'ару (Хин.)(Нер); [зивдапар Castr. Бур!]

дергаться — угу'ару (Хин), укuара (Мн), тан'г (Нер) ч'iкiдi (Хин.); дергаться мышцами самопроизв.: - аbал (Бір); репiз - гонбур... (Хин.) [Ман! вдруг (внезапно)]

деревня — аil, ajil (Бір. Хин)[ēl, ce ‖ ujiл, äl, ol etc. - семейе, об. состав Мон! Bуд.][Дауг!] гасiн (Hr. Sch.) [гаса (Or. Gol.) гасин (Ch.) Sch.] [Ман! семейный; кажин Ман! Sp.]

дерево — мо (Об.) (Ir. Castr.) (Hr. Sch) [мо-(Gol)(Or) (Тм) Sch.][Ман!][му - дерн. нож. Кит!] [мод(ö), мот ‖ модон (дерево, полка, деревяшка) Мон! Bуд.] [мас - Як! нек.]; [modo, Буз. Castr.]

деревянный — мöма (Ам. Кут. Бір. Хин.) мома (Ir. Castr.)

держатели — для опорки [см. Зависимый]

держать — ч'ово, чава, чаво, чавlат, ча-вут, чавава (Бір.), чавiна (Нер.), чаңга-ва (Хин), чаңч (Тм.)[Ман! держать, иметь] [см. "брать"]; чуку (Нер), бак (Нер.)

кадагава (Ir. Castr.)[kadagavлат Бур!]

крепко: — канку (Бір.)[от вежливости Castr. канкi]

постоянно: — дi ӯрäк (Бір.)[ӯрiк-чин]

в руках — hалi, гак (Бір. [зав: гако ро

= [ф. - (Низ. дист.) - (верхн. дист.) - начинать работать. Ман! не непосредств. зависимость: аналог. образовани

держаться — гр. з. дрчю - чавагдi (Бір. Хин. Ам човöвдi (Бір).

держащий голову вниз – гук'і' (Нм.)
[Ман! наклон. голову etc.]
десна – ірхін (Hr. Sch.) [ірхі (D)(Or.), ілхі (Gol) Sch.];
десять – ц'ан (Ам. Кум. Хин. Нер. Бір. Бар.); зān (Мн) (Ur. Castr.); цан, зоан, зān, д'ан (Hr. Sch) [цja (Or.); цуан (Gol) Sch.] [Ман!]
цаңрі (Лм.); мен (Тм.)
– 10 раз: – ц'ара (Нер.), по 10: – ц'аміл (Нер.)
– 10 лет: – ц'ач'і (Бір.)
– тысячь: – тума (Бір. Кум.) тумā (Бір.) туман (Мн) [зān міңган]; г. уман. (Ur. Castr.); тумö, тума [цан менган] (Hr. Sch.). [тим ‖ тӱмен, Мон! Рид.] [Ман!] [ТЬМЭ - etc. Рус! Иран!]
десятый – цатқун (Нер.) ц'ач'і (Бір.) цаінін (Hr. Sch.); ц'анін (Нер.);
дешево – дешевле – к'інда, ч'імдаг'і (Хин.) к'інда (Кум.); ерг'ілі (Нер. – ниже); тан'укон (Нер. вата?); öінкун (Лм – лечь?); асукуніду (Хин) [агікун?]; ов'івай (Мн); д'а (Hr. Sch) [ца (Gol.)] [Ман!] [Кит! зіан G. 1589]
дзянгинь – насилует. – с'іраңу цаңг'ін (Бір. [Ман! с'іраңу Ман! Ср.]
дикий – омні (Нер.) омніş (Хин.), гавц'а (Нер. – пугливый); ганг'ітӱ (Ам.); аңчцвдаї (Бір.) баjун (Ur. Castr. – животное)
дискутировать – тавцавді (Бір.) [См. спорить]
дисциплина – табун (Бір.) [Ман! государ. законы, правила, обращение, приказ]
дитя – куңаңан (Об.) [мал. до 4-5 л. и при обращ. к малу.] утаңан (Бір. Ам.), хуңа (Тм.), ноно́ (Бір. Кум. Хин.) н'оно (Женщина!) [Даур! ?], нокон (Бір. Кум.) [при обращ. к малышу до 10 лет и старше] См. "малыш, ребенок"; "сын"
диагональ – ц'ур'і (мера по...) (Бір.)
длина – гонім'ін (Хин); по длине: ононтіканг'і унулкові (е) (Бір.)
длинноносый – ңоңгор'ін (Бір.)
длинный – гонім (Нер.), нон'ім (Мн.) (Ur. Castr.) ңонім (Ur. Castr.) [Ман!] уоңгнам (Лм) удан* (Ur. Castr.); нгонном, нгонум, ганном; гонум; оном (Hr. Sch.) [нгоніме (Or.) вонімі (Ob.)]
для – ц'аліn, ц'аген (Бір.) [семант. пласт слова], зарін (Ur. Castr.) [царін – (Бар.)?] [Ман!], чего? – онка (Нер.)
дневать – стоянка днем – іні (Нер. Хин.)
дно – ерен (Хин. Нер. Бір.) ерā (посуды) (Мн) ārā (Ur. Castr.); неран (Ам.); нāра (Ur. Castr.) [Ман!]
до – зуllö (Hr. Sch.) [зуlä (Тм.), цуlö (Gol.) Sch.] [Ман!]
добивать (раненого) – нāрбā (Хин. Нер.), нарба (Бір. Нер.)
добро – ājā, āja (Бір. Низл. D), aje (Бір. Верх. Дон.) *
добрый – aja (Об) (Hr. Or. Gol. Sch.) [aj ы Як! нек.] (Тм.); ajакакун (Нер.); спокойный: jірам (Бір.) [см. красивый]
добывать – очень – таңк' (Хин.) [См. трогать] іам (Хин) [мять]

таңкі (Бір.) [сухой путь, зимний санный путь]
довольно – елекін (Бір. Ам. Хин. Мн), ālākin (Мн) [Ман! быть довольным достаточно.] (Ur. Castr.) [Ман!]; гільір (Лм); осіja
довольный – см. выше – качінагі (Бір.) [ф. качіlla]; радостный – н'jali (Нер.); цан (Hr Sch) [см. достаточный]
доводиться до конца [см. доходить, дочерный ств.]
довъряться – ітāка (Ам. Бір.), ітка (Бір) ? [Ман!]
догонять – [см. гнать] – бока (Об.), накавда (низ. г. Бір.), lакалда (Верх. діал. Бір.) аба (Ам); бöкö (Мн)
дождь – тігда (Бір. Кум Ам. Нер. Бар.); тігді (Ам.) тігдö (Hr. Sch.) [тігдö (Тим), тугдö (Gol) Sch.] удан (Хин.), удāн (Лм), удін (Тм.), ччун (Ur. Castr.), одін (Хин.) [см. буря, вихрь]
ливень: – с'іка (Бір.) [Ман! тяжелый, жидкий, проливной дождь]; проходящий: – н'окта (Нм.)
мерзлый (крупа и т.д.) вчерашние осадки: – н'öкjа (Бір.)
догнать – цага (Хин.), цага (Ur. Castr.), сір (Нер.)
докладывать – āлмā (Бір.) [разговаривать] [Ман!]
доктор (Кит. образ.) – с'енцан (Бір. Кум.) с'еңс'ен, с'еңсаң (Бір.) [Кит! 大夫 醫生] [цан. шең – учитель. Мон! Рид.]
долбить – ассаңал (Нер.)
долго – удāн (Нер.) [удā ‖ удаңан Мон! долго Рид.] [удāн ‖ удаңан – длинный, долговрем. Мон! Рид.]
дольше горолвоч'ерэо (Бір.)
долг – ур'і (Мн. Castr.) [цгі Бур! Castr.]; гаркі (Ur. Castr.) [Ман! нету у Зая!]; бурбу (Ur. Castr.) [бити – Бур! Castr.]; нангна (Hr. Sch) [нангда (Gol.) нангна (Or.) Sch.]; нан (Тм.) долга (Нер.) [Рус!]
должен ствовать – кі (Нер.)
долина узкая – напч'ін (кадар) (Бір.) [См. ущелье] [хабч'іл ‖ кабч'іл – узк. дол. Мон! Рид.]
долото – ургі (Лм), чохачун (Hr. Sch.)
долъ – ц'у (Бір. Бар. Кум. Хин. Ам. Нер.); цо (Бір.) зō, зōў (Мн), цу (Тм.), зу (Ur. Castr.) [цій (дійä) Як! пек.] [долъ: семья и жилище], цō (Мін) (семья); цомн'а (Бір.) ‖ цо, зо (Hr. Sch.) [цо, цог чужая семья: – цуңга (Бір.) ‖ См. "жилище" ‖ долъ в буд. понятии: – пеңгlама (Бір.) [фэн Мон! потол. Рид.] [Кит! 天井 пэн. потолок]
? hагдун, хагдун (Hr. Sch) [хагду (ок), агду (ог)]
? утан (Лм.) (цу)
дотой: – цутк'і (Нер.) [долъ с долговадами: аму (Бір. [См. "жилище" Ур. 9, 1934]
домашний – ор'едаз'і (Бір.) (Рел.); люди – дуни: ц'уwал, ц'увал (Бір.)
дотягаться – (кого) – кāла (Бір.)
дотягадъ – боібун букувду (Бір. Рел.) [Ман! ?] ц'уwал, ц'увал (Бір.), аwу (цугун) (Бір. Ал.)
доносить – ложно и преднамер. – āйтара (Бір.) айтора (Бір.) [на Тат!?]

дорога — онто (об.) (Mn. Castr.), онтокоб (Бір.), онтокоб, онтокоб (Бір.), онтокоб, онтокоб, онтокоб (Бір.); нокто (Ur. Castr.), ноотірін (Тм.) уці (Лм.), оца, ода, узја (Hr. Sch.) [сит, ?] ц'енурма (Тм.); дібі (Бір.) [спор. путь по суше] дібівун (Бір.)

через переваш! — дабаван (Мн.)

духовн — шугу (Бір.) [дорога Ман!] [цобун, Ман! Ср. дорога духовъ] [см. путь]

дорого — таман (Хин. Нер.) [Баргут!] мані (Бір.), ман'і (Кут.) [ср. манді обс - трудно]; ургі (Лм.) [тяжело]

дорогой — тапура (Нер.)

дорожный — онтоні (Бір.) [путевой, конный къ]

досадовать — к'імулів (Нер.)

доска — вообще — кантасун (Бір. Кун. Хин.) кантабон (Бір. Верх. діал.) [Бон — Дайр!] кантабін (Ам.), кантана (Нер.) кантагун (Hr. Sch.) [кантага (Тим.), Канагеу (Ог.), канасу (Бог.) Sch.]; кавбаўці (Лм.) [хантасу - доска Ман! Ауд] [хантагаі - Бур! Castr.]; палда (Hr. Sch.) [Як! Нек. хантасан]

охотиться на стену: — панаго (Ам. - Нер.); ненні (Лм. - ўча панаго)

для рязанія кожи: — н'енна (Бір.) уд'ін'і (Тм.); ? ц'ігін'кі (Тм.)

для шитья кожи: — н'імба (Тм.)

доставать — см. вынимать (из кармана. Бір.)

доставлять — отов (Кут. Нер.); гад'у (Кут. Нер.)

достаточно — елекон (Нер.) [ср. довольно] цакеї (Бір.); ікка (Хин.) [отъ: ік...]

достаточный — істанга (Бір. Рел.) [Ман!]

дотянуться — тіцегу (Бір.) [вырасти?]

достигать — ото (Мн - заворшир); [дойти] ік' (Мн.) (Хин); ікі, ік(і) (Ur. Castr.); раннее прош.: -бохон (Hr. Sch.) [бокона (Тим), бончуі (Ог.) Sch.] [см. доходить]

достойный — ілган (Бір.) [см. выбранный]

досуг — голо (Хин.) [Ман!] (свобод. время)

доходить — ік (Мн) ікі, ікі (Ur. Castr.), ihi (Ам. ім (Хин) [Ман! до места]; ік(і) (Бір. Хин.)

до конца (исчерпать до 0) — ачав (Бір.) [ік - Як! нек.]

заканчиваться, до конца исчез. — модан (Бір.) [см. конец]

доха — дакў (Нер.), мерген (Нер.), туха (Тм.) [Ман! терпеть вверх.]

дочь — унат (Нер: Бар.), унаца (Нер. Хин.), унацї (Бір. Кум. Мн.), нунат (Ам), нунацу (Лм.); единственная унеїн (Бір); асаткан (Mn. Castr.) [см. древний] [Ман!] нунаґ' (Тм.)

драгоценность — см. талисман

дразнить — см. раздражать [tease, vex] анцугі (Hr. Sch.)

драка — дöветак (Hr. Sch.); ? гусін (Нер.) [см. драться]

дранки — продажн. на олёнках — гаґ (Ам.) чў (Кум.)

драть — угла (Хин) (содрать), ілакі (Нер. Хин) (содраш; сідö (Hr. Sch.), хергегеі (Hr. Sch.) [хегдс (Тим.)]

драться — кусі (Нер), кусіцду (Бір.), кухі (Ам.) - между собою цінімілда (Хин.); оружием: тыркуідгі, торкуідгі (Ur. Castr.); борются: тыркуідгі; образно: навадгі (Бер. Рел.); гонї (Кут.); гордо (Тум.); ігцума (Нер.) [ф. общ.] нукакати: -боцгада (Хин.) [см. бояться] на одном, на пороге: - вамат (Бір.); лошадями: — танґаґіідду (Мн.)

древко — остроги — най (Кут.) нёпель: - сіґ'анґку (Хин) [Ман! на плечах] рогатина, сошка, служ. вм. посоха: — т'еска (Нер. Бар.) [см. рогатина?..]

древний — уёінґа (Бір Рел.), горонтні (Об) [см. старый]

дремать — āмāт (Бір.), конкот (Хин.) єрк'і (Мн); äркім'і (Ur. Castr.) äрісіці (Ur. Castr.) [Ман! у Зах. Castr.]; будір-будір асін' (Бір.), [амаґу (Нер.) клевать спать голов.?] дробь — саса (Хин.); дроп' (Нер. Тм.) [Рус!]

дрова — лю, люл, мол (Нер.); осікта (Кут.) [дрова колоть?]; iwalgi (Тм.).

дровосек (насекомое) — кум'ікал (Хин.)

урожай — сінґ'і (Нер.), м'ім'ірä (Ur. Castr.) [Бур! Сах. сісігтар]

дрозд — кукулгу (Бір.); інга гіґ'ікä (Бір.)

дрофа — саналту (Мн.) [накалту - Бур.]

другой — гё (Бір. Кут. Хин. Нер. Бар.) (Ur. Castr.) (Hr. Sch.) [гоji (Gol.) Sch.] [Ман!]; г'ів (Ам. Нер.) (рус.); ундгу (Бір. Нер.), ундгу (Бір. Хин. Нер.), нунгу (Ам.) (Ur. Castr.), нунгі (Лм.), нонгто (Hr. Sch.) [хунгту (Тим.) нонгто, нунгто (Ог.) Sch.]

другъ — синда (Об) (Ur. Castr.) [Ман!]; гев (Ur. Sch.) [гевї-брат?]; муж. друг - ödi (Hr. Sch.) [Ман! Sch. самый, этимол.!]; харіну (Тм.) - друга - манманмір (Ам.); [анда Мон! Рид] [см. Ман!]

дружба — ундзанцінгнірїу (Нер.)

друзья компания - содакеал (Бір.)

грустный — сито - цавуґ (Бір. Кум.) [тесемка]

дряблый — кукуго (Нер.) (тюлень)

дубинка — арґ'іґ (Бір.) [quercus dauricus]

дубить - (кожу) - добагаірґä (Ur. Castr.) [bulgairla- пар. Бур! Castr.]

дубъ — öсікта, усікта (Кум), габанкура (Бір quercus dauricus); анкапта (Hr. Sch.)

дуга — упряжная - дуга (Нер) [Рус!]; у лодки: -сіцбіптун (Нер.); подбровная - онітко (Мн.)

дуло — прил. дўла (Мн.) [Рус!]; ? äсін (Ur. Castr.); цигун

дуть — цён (Бір. Хин.), цон (Бір. Хин. Нер.), цоон!, цоанка, цуан (Бір.); зон' (Мн.), зöна (Ur. Castr.) [Ман! напрягаю щеки]; [у рояля, [струна] упругость]; бодо (Бір. Хин Мн.) (Ur. Castr.) [размышлять, планировать] бодц (Бір) [бод, -бодö, бодо | бодо Мон! Рид. думать] [Ман!]; ніба (Бір.) нігі (Бір. Нер.) - умение выжать (нігаґ Нер.?) ? ц'іоґ, цаґ (Бір.);

дорога — онто (об.) (Mn. Castr.), онтокоб (Бір.), онтокоб, онторон (Бір); нокто (Ur. Castr.), ноотірін (Тм.) ууі (Лм), оца, ода, уэ́ja (Hr. Sch.) [см.??] ц'енурма (Тм.); дібі (Бір.) [спорт. путь по суше] дібівун (Бір.) через перевал: — дабаван (Мн.) духовн — цугу (Бір.) [дорога Ман!] [цобун, Ман! Ср. дорога духовъ] [см. путь]

дорого — таман (Хин. Нер.) [Бар. тут!] мані (Бір.), ман'і (Кут.) [ср. манді етс - трудно]; ургі (Лм) [тяжко]

дорогой — тамура (Нер.)

дорожный — онтоні (Бір.) [путевой, ездовой кг]

досадовать — к'імулів (Нер.)

доска — вообще — кантасун (Бір. Юж. Тм. Хин.) кантабон (Бір. Верх. діал.) [бон — Даур!] кантабін (Ам), кантана (Нер.) кантагун (Hr. Sch.) [кантага (Тим.), катагу (Ог.), канасу (Gol.) Sch.]; кавбаўці (Лм.) [хантасу - доска Ман! Рид] [кантагаі - Бур! Castr.]; палда (Hr. Sch.) [Як! Нек. хантасун] охотники на стену: — панчаго (Ам. - Нер.); ненна (Ам. - ітка панчаго) для рязания кожи: — н'енна (Бір.) уд'ік'і (Тм.); ? ц'ігін'кі (Тм.) для шитья кожи: — н'імба (Тм.)

доставать — см. вынимать (из кармана. Бір.)

доставлять — отов (Кут. Нер.); гадў (Кут. Нер.) [отвозить]

достаточно — елекон (Нер.) [ср. довольно] цакеі (Бір.); ікка (Хин.) [отъ: ic...]

достаточный — істанца (Бір. Рел.) [Ман!]

дотянуться — тіцегу (Бір.) [вырасти?]

достигать — ото (Мн - завершить); [дойти - ic' (Мн.) (Хин); ісі, іс(і) (Ur. Castr.); раньше прошло: - дохон (Hr. Sch.) [дбкона (Тим), дбнчуі (Ог. Об.)] [См. доходить]

достойный — івган (Бір.) [см. выбирать]

досуг — голо (Хин.) [Ман!] (свобод. время)

доходить — іс (Мн) ісі, ісі (Ur. Castr.), іні (Ам. ім (Хин) [Ман! до конца]; іс(і) (Бір. Хин.) до конца (не доходя до 0) — арав (Бір.) [іс - Як! нек.] [дойти до 0] заканчивать, до конца исчерп. — модан (Бір.) [см. конец] (стать негде)

доха — данў (Нер.), мерген (Нер.), туха (Тм.) [Ман! тёплый кафтан.]

дочь — унан (Нер: Бар.), унаца (Нер. Хин.), унацы (Бір. Кут. Мн.), нунан (Ам), нунацу (Лм.); ея - унейін (Бір); асаткан (Mn. Castr.) [см. девочка] [Ман!] нунач' (Тм.)

драгоценность — см. талисман

дразнить — см. раздражать [tease, teaze] анцуґі (Hr. Sch.)

дракa — дёвегак (Hr. Sch.); гусін (Нер.) [см. драться]

дранки — продажн. на олёнорки — гарэ (Ам.) чў (Кут.)

драть — угва (Хин) (сдирать), івакі (Нер. Хин) (сдираешь; сідё (Hr. Sch.), хегдегеі (Hr. Sch.) [хегдге (Тм.)]

драться — кусі (Нер), кусіцу (Бір.), кунні (Ам.) между собою: ц'інімілда (Хин.); оружием: турку - ідгі, торкулдгі (Ur. Castr.); борешься: цавалді (Нер. Ге.); гонні (Кут.); горбо (Тим.); ігцума (Нер.) [об. бить] нацакать: - боцгада (Хин.) [см. воевать] на дуэли, на кулаках: - вамат (Бір.); лошадьми: - танцаґілду (Мн.)

древко — остроги — най (Кут.) напильн.: - сід'анку (Хин) [Ман! не пишется]

рогатина, сошка, служ. для посоха: - т'еска (Нер. Бар.) [см. рукоятка? ...]

древний — увінга (Бір. Рел.), горонті (Об) [см. старый]

дремать — ā̄мāт (Бір.), конкот (Хин.) ерн'і (Мн); ärкім'і (Ur. Castr.) ärісіці (Mn. Castr.) [Ман! дремать. Castr.]; будір-будір асін' (Бір.), [амад'у (Нер.) хочешь спать?]

дробь — сасa (Хин.); дроп' (Нер. Тм.) [Рус!]

дрова — ліо, ліол, мол (Нер); осікта (Кут) [какое?]; iwalgi (Тм.).

дровосек (насекомое) — кумінал (Хин.)

урожай — сінгі (Нер.), тіім'ірā (Ur. Castr.) [Бур! Сиг. сісігтаґ]

дрозд — кукулгу (Бір.); інга гіґікā (Бір.)

дрофа — саналту (Мн.) [наналту - Бур.]

другой — гē (Бір. Кум. Хин. Нер. Бар.) (Ur. Castr.) (Hr. Sch.) [годі (Gol.) Sch.] [Ман!]; гіл (Ам. Нер.) (рядом); унту (Бір. Нер.), унгту (Бір. Хин. Нер.), нунгту (Ам.) (Ur. Castr.), нунгні (Лм.), нонгто (Hr. Sch.) [хунгту (Тим.) нонгто, нунгто (Ог.) Sch.]

дружба — ундандінгнірў (Нер.)

друзья компания — сдаксал (Бір.)

дрыгалый — кукуго (Нер.) (пьяный)

дубняк — аргіл (Бір.) [quercus dauricus]

дубить — (кожу) - добагаірбā (Ur. Castr.) [bulgairla - пар. Бур! Castr.]

дуб — бсікта, усікта (Кум), габанкура (Бір quercus dauricus); анкапта (Hr. Sch.)

дуга — упряжная - дуга (Нер) [Рус!]; у индейцев: - сіндзінтун (Нер); надбровная - онітко (Мн)

дуло — ружь. дўла (Мн.) [Рус!]; ? äсін (Ur. Castr.); унгту

думать — цон (Бір. Хин.), цон (Бір. Хин. Нер.), цоон'; цоанка, цуан (Бір.); зон' (Мн.), зона (Ur. Castr.) [Ман! напоминаю; в уме, в голове]; бодо (Бір. Хин Мн.) (Ur. Castr.) [размышлять, планировать] бодц (Бір) [бод, - бодо, бодо | бодо Мон! Рид. думать] [Ман!]; ніба (Бір.) ніґі (Бір. Нер.) - умение думать (нігаґ Нер.?) ? ц'іол, цал (Бір.);

вдумываться, думать, размышлять : — муjі (Бір.)
обдумывать, думать, размышлять : — шурʼенду (Бір.) (Рел.)
мерга (Бір.) ? {моіга (Нг.Sch.)[moiгi (or.)
моргочи (О), мургчі (бой, мірган (Тин.)Sch]
[мербе ‖ мерген Мон! Рид. мэргэй][Ман!
[вспашка бороздок сабля мотыга:]
?бöдöр (Бір.) [см. бодо];
думать ‖ хотеть — ӯн (Бір),
jтäгä (Ir. Castr. - стучит)[itigener. Бур! Castr.]
думі (Нер)[Рус! думать];
желать кіглі (Нер.), ʼому (Нер.)
дупло — гʼонкʼі (Нер), конде (Бір.Хин.)
дуракъ — тäнäб (Мн), тäнäк (Ir.Castr.)[tenek
Бур! Castr.] тäнä (Бір.) [см. глупый];
нанткун (Бір.)[Ман!], нунъну
(Ум), нунъну (Тм);
бäвін, бäвгі (Бір.) [придурковатый]
олон (Бір.) = бäвін (Бір.)
помощник — гéрéн (Бір.), гара (Нер.)
кому дурака : - дуліда (Бір. Рел.)
духота - (в фанзе с горячей трубой) - дуксун (Бір.)
духъ - ӯ (Нер.), ӯв (Нер.); ху [Тм.); хуві (Hr.Sch.)
ӯву, нӯву (Ir. Castr.)[Ман! духъ]
вытру : - оүін (Бір.);
задуть - нуг (Бір.)[нуläДБ. дуть, чтобы погас]
вытру - моткʼі (Ir.Castr.)[моʼкепар-
Бур.! Castr.]
? - іттö (Hr. Sch.)
развевать, раздувать - пургʼі (Бір.)

дух — шаманский сам(себя) когда вселяется в шамана : -
оjон (Бір.);
1. разное, вообще : севенʼі, сеченʼі, саванʼі,
севокʼі, сонʼі (Бір.)[см. вытереть, мыть]; сірнуе
(Бір.Кут.)[вот хороший ендурʼі]; бунӣ (Мн.) —
души образ. после смерти людей; арінкі (Тм.Лм)
мелкие духи тайги :- аренкʼі (Бір), етигур (Тм)
отрицательный дух: - бонъ, ібаға (Бір.Кут)
[Ман! ібаға Ман! Sp.][Мон! Рд. боо (Аб.)
2. шаманские : - сéвéн, (сéвéнъ) (Бір. Кут. Хин. Рим.)
родовый : мокунʼі сéвéн (Бір.)
чужой доня, дöнʼі (Бір.Кут.)
плохие дороги: довóóр (Бір.)
мелкие духи полог. хозяину: чувун (Хин.)
злые, (Бір. Кум.
: ковтонде долтонді (Бір.)[плохой дух
от кабана]
чубóрді (Бір.) - одинокий; чʼігув, чʼігур (Бір.)
долдокгé (Бір.) - хромой;
мақітиан (Бір.) - из головешки;
сäгʼі = одін (Бір.) - вчерашний, смерча;
дарів (Бір.) - ночной, ночной дороги; сéрацʼергʼі (Бір.)
абідарів (Бір.) - грома (ночной); ламалайчéн (Бір.)[см. ламаи]
адар (Бір.) ; чäгдар (не бойтесь огня); [Бурят!]
цёргä (Бір.); каїдун (Бір.), аңгна (Бір), нʼаңнʼа (Бір.)
каров (Бір.) = каїдун [Хазу Ман! Бурят?]
кадарнʼі (Бір.)(спал); сунусун (Бір.)[от
талдавјава (Бір. роза дунянкан)

одно слово шамана); дадука (Бір.)[много мусульманский, китайский и монгольский влияний]
чунъген кäjдун (Бір.) [дöна]
наjа(н) (Ам.) [аjа (сл. Ам.) Як! аjи як! Пек.]
кетäл, (весенний дождь)(Ман.); кокуетну (Мн.)
- [вероятно из французского]; тенегʼjа (Мн)[шаманить
делать "суеверным"]; авагалдаї (Ir. Castr.)
хуґана (Лм)[дух гуска); (Ir. Castr.)
3 бурkан (Бір. Бар. Кут. Нерчин. Мн.), бурkäн (Хин. Нер)
[Мон! Борхан ‖ суркан Рид. будда, бурхан, бог]
нецʼіл бурkан (Бір. Кут.) [от прил. малый][Даур!]
аjінʼі (Бір.) - злой
дагарʼін чʼіачʼі (Бір.) главный у Бір.
сумун (Бір.) =[jава мафа Ман. Sp.][сунцу бурхан
Даур!]; нʼаңнʼа (Бір.)[Кит?].
цёргä (Бір.), онкор (Бір.) дикий [Даур! онкор дикий]
нумʼін (Бір.) = гéган (Бір.) - женский [женский. родов.]
даваї (Мн.) - короткий [Бур! даваї]
чʼіачʼі (Мн.) - хоз. юрты [Бур! чʼіачʼі]
мафа (Бір) - дух нижн. мира. т даурск. [Ман!]
кута - бурkан - (Ам.) - злостный дух.? [Ман! Sp.
бусеку (Бір.) - любовь крови [Ман! злой дух]
нархара (Мн.) - большие глаза [Бур! нарсара:
: нара + сара]
? іриктаја (Мн.) ? ‖ онʼін бурkан (Ам.)[жена
маʼін (Ам)]
4. тоҗоман, тоҗовнʼін, гаj (Нер. Бар.) - души
нижнего мира; севаjа (Нер.), сэва (Ам)
шаманку помогают при öргі...
5 андурʼі (Бір) ; ʼандіра (Хин.), ендурʼі (Кут. Бір) : души
большие, не шаманские, хозяева — ʼенен, (Бір. Мн.) онан (Ам. Нер)
[Ман! ,] - хан, жен. etc.] ; хункʼін (Лм.) женский
буба (Бір. Бар. Нер. Вт. Хин. Кут.) — почти „бог";
[= место, мир etc.] ; чуваскі буба (Бір. Кут)
= чуласкі ендурʼі (Бір) - высший ендурʼі (как бог)
вождь : — муцурkан, муктукан (Бір. Кут.)
[Мин! урянхаи - сойот etc.] Ман! хранитель
земли, мир
солнца, покровитель etc.]
Земли : — туді (Бір.)[Кит!]; ?тéдукан (Бір.)
водь, подземный, "буни" : — інлукан, інпункан
(Бір. Хин.)[Ман! (Ніш. Сам.)]
местных, "буні" - цапнаца (Ам.), ірлінкан (Нер.)
[ерлік-хан - Эрлик-хан; Кидуха смирил Мон!]
моря, озер etc — Шарацаргузʼі (Нер.)
древней фанзы — омʼі (Кут. Хин.), улі (Кут)
умісмі (Бір.), умісма (Хин.); омʼі налкан (Нер)
[высохшая убʼідунда]; алукан (Бір. Хин.) души живущие
хоз. убʼідунда - омʼі налкан, налкан (Нер) стн. хр. оми.
[Ман! ? Земли хан ?]
тайги :- байнача (Бір. Кум. Хин.)[Даур!
баjан ача - богат. отец]
Земли: - бухо лубанʼі (Лм)
озера: - тунъгер тубанʼі (Лм.)
горы: - кадарнʼі сзен (Мн.), ацелга, сцелган (Бір)
деревья, скалы etc.: - маъун (Нер)
ясеневый: — маңун (Ам.)
бор злой [(?) хакий] - дакуда (Хин.)
мертвый — інмункан = муны сцелга (Бір),
горы Відін - боjсуг доксаки (Бур.).

головьяка: – омійан (Нер.)
огня, очага: – Кошін (Бір.) [Кит!] (ко-шін) (мн.) говутта (Бір. Кум.), говомта (Хин.) галаґан (Бір.) [гал (кит. Ман! Руд.)] (синонимы)
6. разные: ісі (Хин.) [неизв.знач.]; нома (Хин.) - [вообще злой]; ан'ан (Нер.) [при убійстве] унудеl (Ит. Castr.) [икudeл - Бур! Castr.] ланді (Бір. Кум.) [подпруга, земле etc.], лунімсан (Тм.) [izziбах як! Олен.], ан:ґан (Нг. Sch.) [dwil(?)] [амбан - тигр Ог. Sch.] [Ман! большой etc.]; укур-сіркув (Бір.) [в душ.]
душа – жизнь: – ерга, ärган (Бір.), ерган (Лт), врге (Тм.) [тын - як! Ол.] [тын як! Пек.] [Ман!] öігöн (Нг. Sch.) [öргö (Gol.) Sch.];
материальная: – нанінні (Лт.) [кут - як! пен.ал.]
нематериальная – муbонні (Лт) [сўр (пен.), сур. (Ол.) як!];
? омі (Ит. Sch.) [amin - Бур! Castr.]; [см душг] [омійан (Нер.) etc.?];
вообще: – сунусун (Мн.) [нунайў Бур!] сунäсун (Ит. Sel.) [sunese, Бур! Castr.]
сус'і (Бір. Кум.) сус'е (Бір.) [сосед. Ман!] [из зол гнилой] [Ман! доброжелатель] [Ман! внутренности кишки]
психич. и ум – до (Бір.) [дон (Нер.), доң (Хин.) ?] [б. Ман! внутренности кишки] [дотор - внутренний, внутри, в. по. Руд. Мон!]
душить – кор'ет, аңкі (Хин), аңка (Бір. Хин. Кум.); анкі (Бір. Нер.); см. "удавить"
душка – гайпйка - цаваґані (Кум.) (вагон)
дымить – саңга (Хин), саңба (Бір.) [Ман!] лаінда (Бір - вкусн. сабля); гоцоl (Мн.) - [обкуривать]; нуні (Нер); упцу (Бір.) [обкуривать] [отä || утаґан, Мон! дым Руд.]
дымиться – ачур (Бір - пажу); кўкуро (Бір.) (подали горящ).
дымокурь – саңгмін (Бір.).
дымоход – гона (Нег. Sch.) [иöно (Or.) Sch.]
дынь – саңрн'ан (Ам. Кум. Бір. Хин.); ссиңнан (Ит. Castr.); сангнан (Нг. Sch.) [Ман!] [сангна (О) (Gol), сангнан (Тм), сагна (Or.) Sch.]
нуні (Нер. Бар.); хан'не (Тм), нанjан (Лт)
дым от пожара: цубі (Нер.) (в тесном смысле. знач.)
дыра – саңґар (Нер. Кум.), сангар (Нг. Sch.) [сангар (Тм. Gol.); сангаві (О), санга (Or.) Sch.] хаңґар (Тм.); аңгара (anus) (Хин.) [ангар (Мон! - дыра) Sch.]; топока (Бір. Кум.) [Ман! яма, пещера]; топокін (Бір) (Кум.); лупукта (Мн); іч'ен (Мн.) (нутро) гунгурван (Бір.) [Ман!] [см. изг. кет. идет нарт Хамыча; в нем - сообщение с гнилой] [см. пупоць] ултäка (Бір.) [пенис в сильных] ; гондохо (Нг. Sch.) [гондо (Gol) Sch.]; вуларік (Нг. Sch.) (арит) лохтоко (Нг. Sch.); конде, конду (Бір.); конді (Хин.) [дыра, отверстие etc. дупло]; кунді (Хин.) [анус Кураво]; серáр (Ам.) [в смерт. мерзлоту листвой беременных кет.] [на платье и отверстие]. лупука (Мн.)

* см "проникать"

ханґарілан (Тм) - дырявый
дыхание – ерга (Мн.) (Бір.) жизнь; ергі (Бір.) [Ман!]
хеўра (Тм.); äрігсäн (Ит. Castr.) [вторично ори - дышать]
дышать – öрі (Мн.); öрі, öрі (Бір.); ори (Нер. Хин.)
еjі (öjі?) (Нг. Sch.); äрі (Ит. Castr.) [Ман! передохнуть.]; [Ман! (озн.?)]
обо (Ам. Кум. Хин. Нер.) - пить!
сеjурекі (Бір. Рен.) - спокойно
сäкіla (Мн.) – тяжело так что-нибудь. дышать.
дышащий – чубіса (Нер. Бар.)
(живой) – ерёбаї (Бір.), інікін (Бір. Нер.)
інекін (Бір.)
дывушка – девочка – [см. дочь]; [см. невеста]
унат (Хин. Нер.), унаца (Хин. Нер.), унаці (Бір. Кум. Мн.)
унат (Мн) (Castr. мя); уніе (Ит. Castr.) (Бір.), нунäт (Ит. Castr.), нунаґ' (Тм), нунаґі (Лт)
соб. Мал. Медв. – уніl (Бір.)
асаткан (Кум. Нер), асарокан (Хин.), асäткан (Ит. Castr.) [Ман!]; [эти названия не употребляются] Мон. Руд.
→ катцукан (Бір. Кум.) [катäн || катцун. супруга]
родившая ребенка (крупан.) – нібіlе (Бір.)
.дводушка, дпдъ – jаjäкан. [см. или по духу какан.] (Бір.); утäкі (Бір. Кум. Хин.) [имеющий жёсткий] [о сибиряках, 4ой класс, тихих, etc.] обоко (Ам.) [см. предки].
делание – öjі (Нг. Sch) [орі (Тим), оно (Or.) Sch.]
делать – ö (Об.), (Ит. Castr.); öда (Ит. Castr.), ор (Тм.); оу (Бір.);
наї (Бір.) [Кит! наї; наї-за] (рек!)
создавать, заботиться та (Бір.), таіb (Нер) [Ман! мешать кому в чуриё дыма]
работать: – ава (Нер.); совершать etc.: бардa (Нер.)
зло – ору (Хин.), голдi (Бір.)
"заздку": – дава (Ам.) [Ман! Защищать, заговаривать]
отверстие: – саңга (Нер.); тихим: сівго - вунда (Бір.); [см. буравить],
колбасу кровяную: – буjурун (Ам. Нер);
[см. разделывать тушу и т.д.]
[Ман! полезная выгода] [тустай | туса-май Мон! найдай]
выпотрошенная: цубі (Нер.) (в тесном смысле. знач.)
делаться – [см. сгласовываться]
делить – боlу (Нер.), унча (Кум. Хин.) [Ман! разламывается, раскрывается.]
делиться (имущественно, домом) – унча (Кум. Хин.)
ковет [Нер. Хин.]; ковіт (Нер.) [хоwал, хоwтіл || худіла; ругались Мон! Руд.] [Ман! силовое притяж., притяж.]
ква (Ам.) [кваjо, Бур!]
подi (Нер.) посі (Хин. Нер.)
хойрґі (Ам.), пусірга (Бір) - спрятать etc.
посірбура (Бір)
дело – коріг (Нер), кіріг (Хин.) кірік (Кум. Мн.) [Ман!] [кегек Бур! Castr.] [херек || керег Мон! дело, занятие Руд.]; [Ман! дело, занятие]
байта, байті (Бір. Кум.)
тугугун (Бір. Рен! золото) [Ман! золотая голова, чрезмерная]
дура, дуру (Бір.) - отношение) [дур, дур || дура, отношение Мон! Руд.] [Ман!]; туса (Бір.) [тип. суть] [Ман! полезная выгода] [тустай | туса-май Мон! найдай]

дăсă (Бір. средство, искусство) [Ман!]; [наї-за, фа-за Кит!]; ункнокомун (Бір) [одежда, весь снаряжение]; місун (Нер.); дăлуї (Бір) [Ман!]; налгун (Бір.) [Ман!]

дать — ута (Ам.); урїл (Бір.) [ӱрэ‖ӱре глагол Мон! Руд.]; ерга (Бір. глагол, ложить, класть); [Ман!]; уjаli (Бір.) уjăli (Ит.Сах.) — дать мочи дальних ақі [Бур! ujeke Сах.]; ца. (Бір. Хин. Нун.) — дать мой стар. сестра. [зе‖уіге — сын тв. сестра — дочь Мон! Руд. + зе Кит! Руд.] [Ман! Ср. -ціг-цуї + Кит!];

jувуа (Нер. Бар.) — дать сестра тв. рода; ақі (мн) [аці (Мл.Сах.)] — дать моей сестры. hуту (Яа)? — дать моей сестры; ололо (Бір. Кум Хин.) — дать моей дружбой [сf. внук в]

действительно — ăлмă, елмă (Бір) ăлмăтті, елматті (Бір.); унер'і (Бір.); унăра (Мл. Сах.) [ӱнēре‖ ӱненбер-ijен — подлинный, настоящий Мон! Руд.] унăр'і (Бір.) [Ман!], истинный. летертіка (Бір.) [мэту — подлинность. Мон! Руд.];

дядя — см. брать

дятел — большой: — кіракта (Кум. Хин. Нер.) маленький: — іласта (Бір. Кум. Нер.); ? конкукі (Тм.) [обл. форма Ол.] [сf. клевать! стучать ек.]

его — ноңєїн (Бір.) ноңгніn (Лт.)

едва — аран (Бір. Ам.), арей (Нер. Бар.), арай (Мн) (Ит. Сах.) [арai, Бур! сах.]; аранті (Бір) аран-сіран (Бір), с'еран (Бір.) [в спешке, разом.] гала (Бір.) [глагол?]; кăлтăр (Бір.) [Ман! толкать; скользить]

адікарті (Бір. — скользко-ие.) [едва-ли]

единственный — ончєла, унцєла (Бір) ончєкин (Хин) [ф. Ман!] унукін (Бір)

единица — денежная: — јаң (Бір.) [Ман! — Кит! л'ан']; тіезаконная (Кум.) [сf. деньги]

расстояния: — нулгі (Тм.) [точка]

крупа, микро: — гăдă (Бір.) [Ман! Ср. гăдă]

ежедневно — тірга, тіргаңітікін (Нер) інінктаммі (Хин.)

еж — ш'ар'і (Бір.) [шара‖шараза, Мон! Руд.] ололо (Нер.)

ель — асікта (Кум.) ас'ікта (Бір.), ачекта ажікта (Ам.); ачті (Тм.); нарыja голо (Лт.) [хвоя-ель Як! Нук.]; ?нгангта (Нег. Sch.) нанта [нгангта (Тим), нангта, ванта (Gol.) Sch. fir]*

елан-шелый (порось. недосталь) — ітіт (Нер.)

емерянь — алоң (Бір.) [Ман! тренировочный пункт] — по ошу [Ман! объект 'см.']; бăлчі, бăлін (Бір.) [сf дурак]

см. кедръ

емерялить — ОЛО (Бір. — мутиться [Ман! взбаламучен, в состоянии аффекта и смуты]

олондокон (Бір) (Быть смешным)

елкий — оңго́ (Нер.)

гагретит nigrum — (голубуа) — ц'ікта (Нер. Ам. Хин.)

epicaneta stjleri — теманцур (Лт.)

енотъ [canis procinoides по Зах.] — елоґіда (Бір) [Ман! енотъ етк.]

ерникъ — н'івăт [betula fruticosa] (Тм.)

если? — нйн (Нер.)

еще — н'ан (Бір Нер. Бар.), нăн, наннун (Ит. Сах.) нăндат (Ам. Бір.), ндан (Нг. Sch.) [ндан, ндандя (Тим) Sch.] [нано Gilyak! Sch.]; нăндікан (Тм.) дăкїт (Бір.), дăкіт (Хин); гону (Нер. в ином значении) (для исчисления): ollі (Бір.).

жабры — саңга (Бір.), с'ана (Кум.), сонга, сjанга (Нг. Sch.) [сjанга (Ор.), сöнгö (Gol) Sch.] [Ман! грабить и пытать, жабры]; копхін (Нг. Sch. gills).

жаворонокъ — б'ібдур (Бір.)

жадный — нарім (Хин.) [Ман! строгий, строгать] [?жакий?]; мăду (Ит.Сах.) см. скупой

жаждать — аңка (Кум. Бір. Хин.); умуу (Нг. Сах.) коімусі (Нг. Sch. → му — пить. кові — пить Sch.) ljабгакае? (Нг. Sch.)

жаловаться — мургу (Нер.) [мургу‖мӱргу Мон! пожаловаться Руд.]; н'еңь (Тм.); hancï.bi (Нг. Sch.) [hancimarï (Ок.) хапсеї (Gol.)] [Ман!]

жалкий — авїлга (Бір.)

жалеть — кайрен (Бір.) кайра (Хин.) [Ман! сожалеть] лувана (Хин.), лула (Нер.) лолїча (Ит. Сах.)

жара — (дня) — окулда (Нер.), хöку (Нг. Sch.) [нöку (Тим), пöку, нö кулеі (Gol.) Sch.]; сезон: — (9 из 3 дней) — гуй (Бір.) [Кит!?]

жарить-ся (в вертеле) — сїла (Бір. Хин. Нер.); сіла (Ам.); седа (Ит. Сах.) [Ман! жарить на огне] аркі (Мн); ірїгід (Тм.) мясо: дала (Хин. Бір.) внутри: — булă (ў) (Нер.),

жаркій — оку (Бір. Кум. Бар. Ам. Нер.);

жаровня — кобон (Бір.), кобун (Бір) [ветвь. подвиж. гвоздь] [хöwаң Руд. Мон!] < [Кит! хо-пынь]

ждать — алă(т) (Об); алат (Мн.), аbат (Нг. Sch) [alarï (Gol.) Sch.], аbат' (Ит. Сах.); аlăч (Мн. Сах.) (Тм.) [Ман! Жрать] алалїіда (Бір. Рел.); ?сиmта (Хин.); сан'і (Нер.)

же — утнаї (Бір.) [подчн. союз. [Ман!] Ср. за тем

жевать — сē (Бір.), сē (Нер. Хин.); сă (Ит. Сах.); см. глотать онко (Кум, Бір. Ам. Нер. Бар.) [пластинка] [отслоившаяся] [Ман! внутренний покров, пленка]; ?ндакогодкі (Нер.) [сильный?]

жезлъ (шаманский) — орор (Рел. олень) (Нер. Бар.), мурір (Рел. шаманить) (Нер.); кункуіо (Мн.); ?дудаун, ?гісівун (Нг. Sm.) [см. посохъ]

желаніе — дура (Бір. [см. "думать"]

желать — нїкі (Бір.), нäкä (Ur. Castr.); заірку (Ur. Castr.); ajam (Бір.)[любить ся. олиу (Нер. думай); кіглі (Нер. - пасчитаю); ні (Нер. долженствовать); моіга (Hr. Sch. ам. думаю) [см. "хотеть"].

желающий — нäлчі, нäліф (Хин.)

желоб — для стекания аракі - цöрга (Тм.)

желтый — сіндарін (Кум. Бір. Тм.), сін'арін (Нер. Бар.) [міра сіра, желтый Тон! Рид.]

сулбана (Тм.), синарін (Ur. Castr.)

желудокъ — гудіца (Тм.), гудіга (Тм. Castr.) [бöсö Ман!]; гуді (Тм.); комодо (Ur. Castr.)[koto Бур!] птичий, твердый мускулъ. — укон (Нер)

жемчъ — цо (Бір. Нер. Ам.)(Тм. Лм.); сіла, сіла (Бір. Хин), сіла (Хин.), сі (Ur. Castr.) [ᴧ̂ᴧ̂ Ман: жемчужина.] сі (М) жемчужина

жемчужный — сеlеван (Хин.); hil (Тм.);

жемчюго — сéла (Ам. Нер. Ман. Бар.), сеlо (Бір.), сеlо́ (Хин.) сäлä (Ur. Castr.); сöлö (Hr. Sch.)[сölö (Тим)(Бал. Sch.)[Ман!][Кор! гöl][Кит! tie (t) G. 11156] [тїмїр // темур. Тон! Рид.]; [тімір. Як! нек.]; höl (Лм.), хоlö (Лм.)

мстивое: — нäлбан (Hr. Sch.)[ср. Жемчюг (Т)]

узбек: — тоқу (Тм.) [Бур!?] жемчюг

жеманничать — кокетливо, ломаться

жена — атіркан (Об) (старшая,) (Hr. Sch.) атіркані (Лм - чужая), атіркату (Лм.) моя); асі (Бір. Бар. Хин. Кум. Нер.)(Hr. Sch.), аkі (Ам. Бір. Вер. д.) äсі (Ur. Castr.) [асі (Бол.)] аші (Hr. Sch.) гіркі (Бір.) [гэргэї // гергеі жена супруга Тон! Рид.] герган (Хин.); нulгі (Нер.)

1. — мл. брата, сіна, сес. — Кукін (Об.)(Ur. Castr.) кукін (Хин. Кум. Ам. Бір. в.-н.); ато (Хин.)
2. — ст. брата — убі (Бір. Нер.), угі (Бір.), угі (Ur. Castr.) [Ман! Castr. Зах. " — жена мл. брата] [уїнор. (Бір.) — ф. брата]; бöрга, бéрга (Хин) [бэрген - Тон! Рид.]; бéрігän (Тм.), бäрігän (Ur. Castr.) [Бур! ъеген Castr.]; агданін, огдäнін (Бір.).
3. — мл. брата отца — ўтенор, ўта (Бір) убутä [wухете Ман! Ср. ‡. Ман!]; ноїне (Хин.) [Тон! Рид. най-най] [Ман! Ср. неїне] [Кит! 从 从 най-най].
4. — ст. брата отца — атаву (Хин.), асаїбо (Хин), агданінор. (Бір)
5. — отца моего отца: — асаїбо (Хин.), онсакаї (Кум.)
6. — мл. брата матери: — асі нäгу (Бір.)
7. — мл. брата жены: — бéнéр (Бір.) [Даур!]
8. — брата моего тестя: — ojali (Бір.)

~~[9 — мл. брата матери: — асі нäгу]~~

женщина — асі (Бір Бар. Кум. Нер. Хин.)(Hr. Sch.) ані (Ам.)(Тм.); аґ'і (Лм.); äкінір (Тм.) [Бур! екенер]. - тунгусская: — эвамбу. (Ам.) взамѣнъ: — кунїл (сеl) (Бір.) один женщины на отца: — асірагдакін, асірагдакін, асарагдакін (Бір.)

женить — асінан (Ам.)

женится ся — ўjента (Бір. - "брать дочку"); ўjе (Бір. Кум. - "брать жену").

женихъ — амалгі (Нер. Бар.) [мальчик от]

жердь — голорко, мїндукан (Нер.) 1. юрта: [Ман! сона, сўона (Бір.) [хвост]; сона (Хин. - у его разных сона (Кум. у шитых); турунун, турубун (Бір. на 90° от Ган (слово бе?)); турубун (Кум. Ам.) [2 у входа в юрту]; тірівун (Хин); онгнан (Нер.) [4 жерди сложены]; тырадкол (Нер.) тіраґка (Хин.) [кол. пружина] палка покрышку юрты]

гімка (Ам.) гімга (Нер.) [жердь по середине]

іканттун (Ам. Нер.) (Бір.) [2 кругл. на хвосте. Вертит!] [2 круг. на хвосте. вращается котел] → іканттубан (Ам.).

іканттун (Хин.) [для склад. вещей!] [ср. іканттун]

серран (Кум), серанбіл (Ам. Кум. Нер. Бар.), серан (Хин) — [жерди для сиденья на бок. котлов]

угоwlан (Хин) [жерди на хвосте. кладутъ для сушки вещи в юрту]

тібал (Бір.) - перекладина над кот. в юрте (над 2 іканттун)

2. тібалтін (Ам) - кругл. жердь для сушки рабы;

налба (Нер.) - верт. жерди у "загородки", каді (Хин) для удержания "морды" в загородке; [ср. бирдо]

тірабун (Ам.) - боковые ловушки - 2 толст. наклонных тірапка;

турдінаган (Ам.) наб. палочки в два ряда у ловушки.

3. отліба, офтіба (Кум. Бір.) [жерди алибара крашм] [ам. лебро];

он'е (Тм.), оніе (Ur. Castr.), уніе (Тм. Castr.) [он'е Бур!][ита Бур! Castr.][Тон!] [сложены в круг; наверху жерди гнутся];

4. суаван, субаван, сувáван (Бір. - жерди на кот. вешается жертва)

тöру (Тм.) турў (Нер. Бар.) турукан туру́ (Хин) - столбъ у потолка шаманства. [торонъ Бур!] [имеется и на охоте]

гаргі (Нер. наибольшая жердь изъ 9 при шаманствѣ), голбо (Нер. там. жерди ел. "береза"); гавбан (Тм.)

жеребенокъ — см. лошадь.

жеребецъ — аґірга (Тм. Бар.), аґірга (Нер. Кум.) аґірга (Хин.); аґ'ірга (Кум)(Ur. Castr.); азірга, азерга (Тм. Castr.) [Ман! кобыла и конь] [аґірга // аґірба Тон! Рид.] [äґарба Тон! конь Рид.]

жертвовать (дарить). — кунäсуна (Тм), утна (Бір.) [перед. шаманам]; дразнить: — гасунъгна (Нер.) гагу (Бір. Нер.)

жертвоприношение отъ сыновей: — сірґ'евтукан (Бір.) Кит.

жестокій — маньгґ'у (твердый) (Лм.)

жесть — налбан (Тм) [ср. железо мест (Н.S.)]

жечь — цогд, цагд (Кум. Бір. Бар. Хин. Нер), зогді (Тм) зігдён (Hr. Sch.) [цöгдöм (Тим), цöгді (Бол.) Sch.) [см. гореть]; дalга (Хин. Бір), долга, делда (Бір.)

[печь, сжигать бумагу];
іла, іла (Бір. Хин. Нер) [сварить, вынести печь, etc.]
бургі (Ит. Castr.), чӯр'ін, чувур'ін (Бір. — камнем жечь зола) см. опаливать

живой — інік'ін (Бір. Нер.), інекін (Бір), інні (Тт. Лт.), інікін (Нг. Sch.) інеі (Нг. Sch.) [інікін (Тт), інінні (Ог.) Sch.];
ерёбаї (от ерга) (Бір.) (движущий) [см. двигать жить]
ін'чарі (Нер.), індагат (Бір) [живучий]
індаві (— сабдіавї) (Бір. в сказках)
івергер'і, іебан (Бір) тенавб, вытирать с. сіркуб
— см. бойкий — барда (Хин) бункурірка (Нер)
цалан (Бір) — мірз живых крошит м. сіркуб
асаран (Бір) — живое слово (не бухи) (рел.) имеет связь с молитвой
животное — адасун, адун, адусун (Бір. — см. скот)
абдо (Тт.) [см. скот]; домашнее: — абду (Ам.) (Бурятский!) см. скот
— спрос, вроде корова: — уріка (Нер.);
— спрос диких зверь. из камня: — тіпа (Ам.)
животь — уро (Тт.) см. брюхо.
жидкий — јапума (Нер.), сіңан (Ит. Castr.) [біпер Бур! Castr.] к
жидкость (остаток. после варки кам. мол.) с'ерасун (Мн)
жизнь — ерга (Бір. Мнеты) — см. дыхание.
вин.: — в'ек (Мн.) [Рус.!].
жила — судава (Бір.) [~~Маи!~~ Ман! хребет. сист.], інці (Лт. — см. живой), хум (Тт — см. сухожилие). [готе || судал жила Мон! Рус.] ергасудава (Бір.)
жилище — аңга (Бір. Кут. Хин.), аңа (Бір) : т.е. этот постоян. дом
горон (Бір) [каменное]; долдан (Бір) [стан.
кум'і (Бір.) [углубление]; майкан (Бір.) [см. пещера];
мана (Бір.) — жилище на время [см. сюр: горин, кумі, долдан]; гіва (Хин. — см.) (Нер — в ранее знач.)
Ч'ч (Об.) (семья); -нагдун, хагдуны (Нг. Sch.) оригинала монгольск.
угдун (Бір.) — полуземз. жилище; утан (Лм) [дом] ["См. дом"]; цункін (Бір.) [дом, от чу горна] <
жирный — бургу (Кут. Бір. Бар. Хин. Нер. Мн) (Ит. Castr) доіго, доіго, доігу, быргу (Нг. Sch.) [бургу (Тиш), бу[г]гу, буігу (Gol.), бого (Or.) Sch.], бэргі (Тт) [см. упитанный, жирный]
тарғун (Хин) (тучный, жирный) [тарбн || тарғун] Мон! Рус.
рожа "жирная": — кайран (Бір) [харшін || Карбін, тушка, жирный, сало и мн. Мон! Рус.]
жирнть — бургу (Нер. Бір.?)
жир — імукча (Нер.) імукса (Бір. Кут. Хин Мн) імухсä (Ur. Castr.) [~~Ман!~~ Ман!]; імрін (Лм.) imhi (Тт); імурäн (Мн.) [жирное, с жиром] [см. імуча (Мн — положить жира!]; соктоу (Нг. Sch.), бöксара (Ит. Castr.); булäмак (Ihн.) — жирное молоко, пенка. сверху olgo (Нг. Sch.) — разбей; кума (Нг. Sch.) — топленый;
Житель, — бірко (Нер.) см. живой
жить — быть: — бі (Об.), бірр (Нер. — жить остаться)
[ингäбі - бальгібäбі (Бір.) сказ. Бараж.]
— бальгі (Бір.) [любить, найти] (Нер.)
убічал (Хин. про жизнь героя); бічікäва (Бір.)
жить, сидеть: — тіні (Тт). Корпо. жить]

существовать, живым быть: — ін' (Хин. Нер); (Ам.), іін (Тт.);
оңго (Нер), коці (Нер.),
äтäі, äтäjі (Ит. Castr.) [жить, питаться etc.]
хорошо, спокойно: — урін (Хин. Ам. Нер)
дикой жизнью (быт): — кудра (Хин.)
вместе: — сувгар'е (Бір.) (Рел.)
? буксіңкі (Бір. Рел.) [— там жить, молиться]
житница — см. амбар
жолудь — капукаңкі (Кут.)
жужжать — кіңгні (Бір.)
журавль — караш (Кут. Ам. Бар. Нер.)
карагчан (Бір.), карафуан (Мн. Castr.)
[? Ман! сарой журавли]; убур карагчан (Бір.);
токороф (Ur. Castr.) [токогин Бур! Castr.]
сосöкі (Нг. Sch. crane);
огдікачан (Бір.) [больше?] [больший, сперва]; кедік (Лт)
жученъ — (мал. черный) [вообще все желтого цвет.]
кулічкан (Бір. Хин?)

за — (далее) габіван (Бір.) габіні (Нер.) сајіван (Бір.)
[гагур - далеко Мон! Рус.] [за, = по ту сторону]
барда (Бір. через — барпга (Бір.)) габідадун (Лт)
забивать — тіпкан (Хин - гвозди); гангі (Нер.)
забирать — (захватить) соко (Об), в кулаку: — цавасі (Бір. Рел.), (тянуть) бобцаду (Бір.) [см. драть].
заблудиться — тöрі, тоборі (Бір.) [тöр(і) || тöгері заблудившийся Мон! Рус.]; кäjі (Ur. Castr.)
коіко(?), коікто (Нер.)
заборъ — забор (Мн.) [Рус.!]
забота — см. "дело".
заботиться — цур'ен дуві (Бір. Рел.)
забыть — омбо (Бір. Кут. Хин. Ам.), ? омо (Нер.); бей
омңо (Ur. Castr.), омго (Нг. Castr.) [омнго (Тиш), онгоборі (Gol.), оммоі (Or.) Sch.], оңбі (Лм) омні (Тт.)
завалить (землей) — бував (Бір.)
заверотывать — см. обернуть, повернуть
заверошать — см. достигнуть, дойти до конца
завидывать — аүат (мыслить) (Бір.), кäла (Бір.)
завистливый — авакісігді (Нг. Sch) [рот. ала пусает? (и.)]
завитой (спиралью) — муркі, муркіма (Бір.)
[бокой изгиб ~~бараны~~ искривленный, неповоротливый, кручение]
завтра — тімі (Ам. Хин. Бір. Кут.), тімінан (Мн.); тіміна (Лм.); тімаппа (Хин. Нер.) (Нг. Sch.) темапна, темаң (Нг. Sch) [тäта тна (Тиш.), гімма (Gol), тімö (Or.) Sch.]
тітäна (Бір.), тіманї (Ит. Castr.); [Ман! завтра утром]
после завтра: — тіміна гаңду (Мн) (Лм); тімігаңдү (Нер.); тімаки уагуду (Лм Sch)
завязка — усі (Бір. Кут. Хин.) усі (Нер.) уні (Ам) (узел) цаңгір (Бір. Рел.); на платье — іманда (Нер)

[* См. домогатіся]

для скріплення оборотки - [illegible] (Ам.); для олучи - с'укса (Бір.)[cf завязка, веревка] сіба
завязывать. - уjі (Бір.Хим.), уj (Тм), уі (Ur. Castr.)[ujепар. Бур! Castr.];
крынко: - монмо (Нер.), олочи: - су[cf завязка, веревка]уама (Бір.)
"путать" коня: - урōва (Ur. Castr.)[örȫledпер Бур!]
загибаться - которо (засахаить и корич.) (Нер.), котере (Хим. Нер.)[? Ман! загибаться кричать, завертеться]
загнать ся (лошади) - бутёй (Мн)
загон (двор) - коре (Бір.)[Даур! - кор'е']; куре (Ам.) [для олений]; куре (Нер. - двор)[Бар. загон для оленей]
[? Ман! загородка для скота]; куреба (Хим.)
коріган (Ur Castr.) [Кит. Бур! Castr.]
курган (Бір.)[загнать для лошадей, окружить (с лошадьми)]
[[illegible] Ман! скотный двор] ? Ман! сарлык в загоне]
[хүрен ‖ күрijен - ограда - Мон! Рид.]
загонять (в загон) - коре (Мн.) күру (Нер.) см: кобылицы"
лошадь: - маст, масс (Хим. Нер.)
загораться - ілāна (Бір.). Зāгді (Ur. Castr.)
см. гореть, ясень
загородить - сд. загонять: - куюе (Нер.); дорогу, двор
-ряду: - кат (Хим), кā (Бір.)[? Ман!]
[cf. кāпка Рус! Сл. < Тюрк.?] кā (Ur. Cast.)[Бур! Castr. канат]
задавить - (лошадью, перевернуть.) - тіра (Бір. Хим. Нер.); тірі (Нер.)
задерживаться - сāта (Ur. Castr.) [satanap. Бур.!]
?намара (Ur. Castr.); бонi (Нер.)[закрутить?]
задница - мотокун, утубу (Тм.); бунсу (Ur. Castr.)[Ман! бока таз. кора, ящик, окорок]
[ср. anus] [Мон! Рид. бүхсē ‖ бүгсе задница]
задний - амаргi (Бір. Ам. Нер. Бар.)
амаргу (Хим. Бір. Мн.)[Ман!]
эвікін (Тм.)["достойный" достойно??]
задушить - казнь - кокорi (Бір.)[? Ман! пустило, ушло]
вадъ - см. крестец.
задыхаться - орка (Хим.) Нерь, апус (Нер.)
аңкакi (Хим.), орко (Нер.)
зажигать - таңкi (Хим. добыл. огонь); таңкi, тāнкi (Бір. - свечи кит); ну (Нер.)[поджечь], нулi, новi (Бір. - свечи Кит.)
зажимать - (в тиски) зажать, подтолкнуть - канчi (Бір. Хим. Нер.), канчiв (Бір Ам.?)
[[illegible] Ман! стиснуло] [см. защемить]
зажимъ - (расш. палка у самолет.) - канчiңкi (Бір.) - деталь тягодв. прив. в движение - бавкiбак (Ам.); для оборотки: - цаваңга
[[illegible] рукав давать [illegible] то что плотно входит, цилиндрический ел. Ман!]
зазубривать ся - сомпірга (Бір.), кусi (Ur. Castr. - нарезать, насекать ел.] [? санбікарнедун]
заика - кāвāка (Бір.)*; тапо (Ur. Castr.)
заикаться - кāвāгāi (Ur. Castr.)[келегеі Бур. Castr.][кāвāзāi, Як! пек.][[illegible] Ман!
? Заика полный Ман!]; тапорā (Ur. Cast.)
заналбивать - загнозать - угало (Нер.) угава (Нер. Хим.)
занапливать - (много собака) - бүг (Нер.)

Закладывать (в залоги) - (засунуть) - сiлi (Бір. Хим.) - даңгва (Бір)
Закончить - работу - бутo (Хим), сенi (Бір. Рен.); перечеркнуть: - токтобу (Бір)
[[illegible] Ман! написанный, начертить, чтен]
Заклонъ - обклад - дōро, доробон, дуро (Бір.)
[[illegible] облагать законом; [illegible] этикет Ман!]; Iосо (Хим.)
[Iос ‖ Iасон. способ, обряд, правила Мон! Рид.], кооlі (Бір.)[? Ман! запрет, чтение]
тапікон (Нер.) [крепление? учение? обычаи: обклад] [хой, хōлi] [часть - запять] Мон! Рид
Закрашина - оборотки - дāлакi (Ам.)
Закрючать (отт сйрану) - цавра (Бір. Вер.Э.)
чавара, чаварi (Бір. Низ. Жол.)
Закрыть - двери - кā (Бір. Хим? Castr.), крынко: - ? далi (Нер.); дас (Тм.), amaliві (Нг. Sch), сан (санні) (Нг. Sch.); Iосоlо (Нг Sch) [[illegible] Ман! Закрыт.]; ключ - [кит. jao-ши, jак.-гі. С. 12961 and 9941]; [? Ман! покрышка]
äлбä (Ur. Castr.)[? Ман!]
глаза: - бāгi (Бір.), бүгторгi (Нер)
чем либо: - кунна (Бір.) кумнä (Ur. Castr.)
Закрытый - лiпкучау (Нг. Sch.)[lin-кім (Тм.), лiпiхамē, лiпкī (Бнг.) Sch.]
Закрыть (ворота etc.) (см. завязать) - сунна (Бір.)
Залатать - нiмiт (Хим) [см. погасить]
Заливать - сī (Нер.), сiwу [? Ман! дождь возлияние etc. полить, кропить etc.]
?цалав (Нер.)?
Заливъ - ацан (сторона)(Бір. Кум.), даңгвдікан (Нер.); тусöхö (Нг. Sch.)
[тусер [Бол] Sch.]
Залъзть - (подняться) - єву (Бір.)
Заманить - лална (Нер.)
Замерзнуть - доңото (Бір. Вер. Хим. Нер.), доңгноmo (Бір. Кум. Хим. Нер.); донгото (Нер.) (Нг. Sch.); даңгана (Нер.);
іңгі (Тм.) іңгімiл (Тм.); бүглі (Кум.) (см. Нер. Ам.)
іктірі (стать людьми) (Мн.); iктеjе (Нг. Sch.) [iктереу (Тм) Sch.]
рука (кисть): іл (Бір. etc.); ел (Тм.)
Замокъ - руки - цāмок (Хим. Нер.) цато (Бір.) [Рус!]; каңцана (Хим.) ["казна"?]
Замъчать - ута (Нер.), мiдi (Бір. Нер.) [звериный. см. знать]; дорогу, etc.
тāк (і) (Хим.); разлом: тāк (Бір.)
Занавъска: см. полог
Занимать - см. брать в долг
Заноза - ū (Бір.)[д. Ман! занозил палец, кончик щепки, дрова.]
огого (Хим); сүнім (Нер.) (глагол?)
Занозить - уу (Бір.), убуго (Хим.)[д. Ман!]
Заносить (снегом) - убунбу (Нер.)
убурін (Хим.)
заострить - сул (Нер.), сул (Хим.)
Западъ - баротагi (Нер) баротнтā (Рин.)(Ur. Castr.) кто

барон (Ur. Castr.)[baron Бур! Castr.][баронта-ні, Бур!]; чувурö (Хин)(?); солову, солові (Бір - чайные знакомые!); эјаккі (Тм)

запасать - тасу (Хин); болотні (Нер.)

запахъ - wa, ва, ван (Бір.)[Ман! запах] уо (Бір.); цо, нго (Нер), унгутін (Нер.) уцімбін (Тм.), уну (Ur Castr.) [ипиг Бур! Castr.][ўнер ‖ ўнур, тон! Руд.] [сf. "вонь"]

запирать - камка (Нер. дверь), ка (Бір.) двер. нінкі (Тм.)[Ман!] [сf. "загородить."]

записать - доку (Нер.)

заплетать - ічча (Хин.), чанале (Нер.) ічуā (Ur.Castr.)

заплатить - см. "платить."

заплатка - намасіттун (Нер), урта-сун (Ur.), уртанун (Мн. Castr) [urtese, urtenen Бур! Castr.]

запнуться - судур (Ам. Хин. Нер.), суёнга (Нер.)

запоръ (дверной) - сöла (Нер.), нукіфкон (Нер.)

запруда - дил рабат - камка (Нер.) стар. вып.

запрягать - ковла (Хин.), кувуі (Тм); (въ хомутъ) току (Бір.)[тако Руд. Мон!] [Ман!]

[тох ‖ токо наклад. обводят. Мон!]

запретъ (на жену в время рейда) - ачучі (Кум) ачуке (Хин), ачукі (Бір.), анічу (Б.)

запрещать - отода (Хин. Нер.), увгуган (Нер.) [чтобы не делай!]

запутываться - учі (Хин. Нер.) онім (Хин) ґіл (Бір.)

запыхаться - обо (Ам. Кум. Хин.)

запястье - дібіван (Бір.); дівап (Тм.)

зарабатывать - (быть на готовом) - неңгува (Бір.)

заржавѣть - оку (Тм.) ? солто ?

зародышъ - ?мук (Хин); утакон (Нер. матка?)

заросли (березняк) - кіґіґінак (Мн. Castr.)

зарастать (травой) - судур (Бір.) бутu (Бур.)

зарубать - (рубить) - ганчі [Ман!] (Бір.) ганча (Хин.). [ганчі ‖ габгі Мон! Руд.]

зарубка (на дереве) - ґіңгі (Ам.), авді (Кум. Бір. Нер. Хин) (сделанная рубить) зарубку

зарубка (место сруба) - санір (Ам.)[см. "засечка"]

зарывать - бувā (класть, погребать в зем.) (Бір. Хин.) нувä, увä (Ur. Castr.)

зарѣзать - см. закалывать

заря - утренняя - інаңі (Ur. Castr), шапкаға (Ам. Хин.), нобоін (Бір.), нареңун (Бір.) [нар ‖ нара, нарай герел - свет солнца Мон! Руд.] [йхтбор (солнце) бүсіндаю (быстрого) свирепого ; тохх ; тобоіх (сіяние) ясный свет Ман!] нілдан (Ам.)

вечерняя - ноланьба (Ам.)

рядъ - (улица) - нунаў тув (Тм.) тов, тав (Нер.) [положить].

'нуть - см. стать

овъ (коротъ) - ц'алдуша, ц'увду, ц'увде (Бір.)

сать (кругом) - ґікалту (Тм)

тягивать - іманму (Хин. Нер.) тонґіла (Хин) тонґілагга (Нер.) [топші ‖ тобгі Мон. Руд] (застежка)

тонтіеla (Ur. Castr) [Ман!] [ср. пуговица]

застежка - см. пуговица

заставить - принудить - [suff орка]

засунуть - сіґе (Бір), сілді (Хин), сіебуда (Бір.)[за ухо и сѣ] [сіңґамбі Ман! засунул]

засуха - ілаву (Нер.) [сухой?]

засыпать (яму) - тав (Нер.) [насыпать?]

засыхать - ката (Бір. Кум. Хин. Нер.)[Ман! засохло] [хат ‖ ката засохл. Мон! Руд.][см. Загибайкі коротышки]

засыпать - гордоро (Мн.)

засыпать (дерево) - алді (Нер. Хин. Бір.) ґіңгі (Ам)

засѣка - (дорога) - алдіра (Бір.)

затвердѣть - ханта (Хин.)[закрасить, закрасчійся]

затворъ (ружья) - затвор (Мн.) [Рус!]

затушиться ся [стереться] - момо (Хин.)

заткнуть (бутылку) - ґіда (Хин.), (дверь и мышь) - ґінкі (Хин. Нер)

затылокъ - комоко (Бір. Хин), готкоптун (Нер); ?гоко, ґогда (Хин); н'огдін (Кум); затілок (Тм) [Руе!]; сіґантун; ґінкіптун (Бір.); гідімік (Тм.), гедемук, гödöмук (Нг. Sch.) [гедемых. (Тим. осно) Sch.]

затылокъ - тадук (Бір. Ам.), тдуптін, тадукні, тадудар (Бір.); тайтнок (Нер.); таргім (Мн. отпущ.) атаргут (Нер. Ам.); амабі (Бір.); одўтті (Бір.); утнаї (Бір.) [Ман! недавнее зайц.] гайтеїті, кайтеїті, кайнеї (Бір.) [Ман! вопрос, напасть, вопрос. вопрос].

затѣнить - сіґмгу (н)(е) (Бір.)[см. тѣнь]

затягивать (петлю) - бара (Бір.)

захватить - кікі (Нер.); аскова (Хин), аскуда (Бір.), міцґі, міјі (Бір. - отнять) пищу полагали: - сарґуда (Бір.) орка (Ur. Castr.) [напр. при пом. лассо]

захлебнуться - муі (Хин), сантар (Нер.)

заходить - давар (Мн. Нер.), тадавар (Нер.); єрку (Бір. Борз.), ірку (Бір.)

заходить (костер) - гоно, гоново (Бір. от гоко) [Ман!]; аскуда (Бір.) гонков (Бір.), анім (Хин.); в печь: - даба (Бір.) [Ман!] [от даба] ; тада (Бір. Нер.)[Ман! вдеть, вложить]

зачѣмъ - ода (Бір Бар. Нер. Ам. Хин. Кум.); екўна (Бір.) екунман (Бір.); онка (Нер. от он? - кай?)

зацѣпить - кап (Нер.), капі (Хин.) [ударить, стукнуть ет.] [ср. капчі] см. зажимать

зашипеть - сарда (Нер.) [ср. сарапчі]

залазить - см. лезть

заплатка (на рубашке) - кāдä (Бір.), кāді (Хин.)[Ман!] куребан (Хин. - заплата); дабір (Ам.)[Ман! заплатка нитей] ?капка (Нер. Бар.) [см. заплата]

заячъ - туксаніі (Бір. Кум. Нер. Бар.)[Hr. Sch.] [токса - (Бое) Sch.], туканкі (Ам.); тōлаї (Тм.)

[tōlaï - Бур!]
[tōbe, tōlē... ‖ taulaï, Mon! Rуg.]
гриб - дорго tāyba (Хин.);
тіндакан, ціндаʼнан (Ir. Castr.) [сан-
daga - Бур! Castr.] ~~гриб~~ белый гриб, хин. яр. Ман!]
табусиан (Тм.) [табысхан - нек.
як! белый]; мундукан (Тм.), мунру-
кан (Лм.), монохан (Hr. Sch.) монокан,
монжан, мунухан, мундукан (Hr.
Sch.) [мундукан, Тим.]
звать - ар (Бір.), āрі (Бір. Хин. Ам. Кум.), āрі
(Ir. Castr.), aji (Hr. Sch.); орʼі (Хин), ōрʼіна
(мн), öji (нем.) (Hr. Sch.) [öрі (Тим); хöрсі (Gol.
Sch.]; нобене, кōні (Бір. крикать);
кокорі (Мн. Castr.); ŋham (Тм.)
звонить - арпуві (Хин), кʼілгʼіво (Нер.)
коңіна (Ir. Castr.), ігін (Тм.)
[эбон Ман! раздай!].
звонок - конко (Ir. Castr.); гōja, гojan (Hr. Sch.)
[см. Ду бенеуъ, ботало].
звук - уlган (Бір. Верх. дол.); олганʼін
(Бір. низов. дол); звук дыма - турú (Ам.)
звучать (эхом) - уlгана (Хин.) [см. уlган (Бір.)]
звезда - ōсʼекта (Бір.), ōсʼікта (мн.)
осікта (Нер.), ōсікта (Ir. Castr.), ōнé-
кта (Ам.), онʼікат (Тм.) обекат (Лм.)
осікта, оінакта (Hr. Sch.) [осікта
(Тим), хосікта (Gol.) Sch.] [~~ö~~ Ман!]
Утренняя и вечерняя (Venus) - голігон
(Бір. Хин), галбон (Кум. ~~Мн.~~ Нер. Бар.)
голбон (Ам.) [голлио, галгон., Вашра,
Мон! Rуg.]
Полярная - тобоlга (Бір.), гāтá
(Кум.), бубадуéін (Ам.)
звіровать - см. промышлять
зверь (зоолог.) - бōjун (Мн. Бір. Кум. Хин. Ам.); бойңга (Ам)
боңбо (Нер.), бойно, бойна, бейнге, бöйнго (Hr.
Sch.), бojiңга, бojoйга бojeңга (Бір.);
на охоте - бolбá (Бір. окотн. Терт.);
пушной - гібa (Бір.)
здоровый - абгара (Бір. Хин.) (Ir. Castr.)
авгава (Хин. Нер.); хороший - ajama
(Бір. Кум.), аїкан (Hr. Sch.)
öрöl (Мн.) [олур ~~ку~~ ку, Бур!],
крепкий: - банīт (Мн), бöкулі [Ман!]
(см. крепкий, сильный).
(уметь) лаять - дʼікcó (Хин.)
сделать - адеба, адоба (Бір.)
здравствуй - мендоw (Нер.), мāнду (Ir. Castr.)
[менде, менду, Mon! Rуg.]; маламанду
(Хин.) [Барг!]; доровo (Лм.) [Rус!]
здесь (зона) - оду (Об); öду (Мн); одūттʼі, одунті
(Мн), одуктí (как разлетит) (Бір.), одувéс (Бір.)
(по близости) (Бір.)
(по соседству);
ближе: äla (Бір.) älā (Мн. Castr.), éla
(Мн. Б. р.), éлі (Бір, позднее), ~~ел~~ елe (Лм.)

"по здеси" - см. сюда, отсюда
іду (Нер.), ідувéл (Нер.) [здесь?]
здоровый - éвеї (Бір.) äläї (Бір.)
Зеленый - нобон (Мн), ногон (Ir. Castr.) [нобон
Бур!] [подон Бур! Castr.] [~~зуб~~ зеленый, Ман!]
зел. и синий: - кукума (Хин. Нер.), кукуp'ін (Мн) [хуҳе ‖ кӱке Mon! Rуg. синий, зеленый]
[кӱöх, Як! Нек.] [Ман! синий, синий?];
готуp'ін - (зеленый (много синий)) (Бір. Кум.);
гуру, гурер'ін, гур'ір'ін (Ам.) гоjін (Hr.
Sch.) [coriha, colriho (Or.) Sch.]; зел. и синий
гулбі н'а (Тм.), гулбан'а (Лм.)
Земля - (Ва) (в крупном зерне) - дӱнда (Мн. Нер.) дунта
(Ам.) [dunda Бур! Castr.] дундä (Мп. Castr.)
(Ва) - тур (Бір. Кум. Хин.), турібlгалані
(Бір.), туі (Hr. Sch.) [пор. (Тим. Осет.) Sch.], высокая
(мірг) - дуба (Об.); туруу (Т. Бург.)
почва - jорко (Нер.) тур. (Бір.), тукава
(Бір.); онíjань (Лм.);
?. hāргі (Ir Castr.) (какая?)
пашня: - Терган, тірган [Ман! пахать пашня]
[тар'ā ‖ тарija (н) или тарijан от тара!]
[Мон! Rуg.]
Земляника - гудіган'і (Хин. Нер.),
гузіга (Ам); гуцалg'ігіна (Ir. Castr.)
Земляника - угдун (Бір.) [~~земля~~ Ман! земляника] см. дальше
Зеркало - ігагівун (Нер. Бар.), ігехун
(Hr. Sch.); бібіну (Хин), бубуку (Бір.) [Ман!]
hāхан (Hr. Sch.)
гäрäл (Ir. Castr.) [gerel Бур! Castr.]
Маланское: тōбі (Бір. Кум. Хин.)
тал (Нер.); на спине: аркантун (Бір.)
(от арка - спина) [тöl ‖ tolі Ман! Rуg. Зеркало]
[~~зеркало~~ Ман!]
Зерно - бабá (Бір) [из кот. давить масло; семена (растений) масло; Вс. Яз. Гос.]
тајібі (Hr. Sch.) [Mon! Ман!] с.-т.
Зима - туба (Мн. Ам. Хин.); тубан'і (Мн.) ту-
гäні (Ir. Castr.), тʼугʼен'і (Лм.), тӱгун'і (Тм.)
тʼігані (Нер.), тугоні (Hr. Sch), тугö, тубо,
туö (Hr. Sch.) [туö (Or.), туа, ту (Gol.) Sch.]
[~~зима~~ Ман!]
зимою: - тубенін (Бір.), тугар (Нер.)
Регодилу: - тутукук, тубäні (Бір.)
Зимний м... - кандак (Нер.)
зимовать - тобос (Нер.), туäсʼі (Бір.), тубʼін
(Хин.), тушцан (Тм.), тугäсі (Ir. Castr.)
[туветі Ман! Sp.!] [тай Яки!?]
Зимовье - (карта) - гӱla (Хин.), тугäдʼен (Ir.
Castr.); тушцак (Тм.) - (собир. туиг. зимний)
Зимородок - тудіjе (любит воду) (Бір.)
Зло - со (Нер. (и дух)); корон (Нер. - в отрицат. знач.)
[~~зло~~ Тим! худой, злой] [Ман! повреждение, обида, вред]
коро (Хин) [Мон! Rуg - хöрло ‖ коорле вредить];
öрӱ (Об)
Злоба - цукгä (Бір. Ран. - недовольство, досада); айр
(Бір.) [гарь, раздражение], авур (Бір.), кʼімун (Бір)

злобиться — кородов (Нер.) [хорбс ‖ корос Ман! Рид. писаница, орнамент, я ослаб!]
злоупотреблять — туја чаш (Hr. Sch) [тӯра (Tim) Sch.] [Ман!]
злой — само (Нер) [само ‖ самабу Мон! Рид. сидящий безпутный]; меву (Нер - сердитый); кі́ку - буфкі (Нер. - сердитый); кӧуко (Her. Sch.)
- о собаке: батур (Ам.) [ср. богатырь etc]
злиться — кувін (об.) (Ur. Castr.), кувіја, кувіканан (Бір. Рел.); сулама (Hr. Sch.), чабдан (Her. Sch.) [Ман! - удать]; мугцірі́мна (Бір.) [ломаный] - міјкі, міхі, мухе (Hr. Sch.) [мікі (Or.) муікі, мутикі (Gol.), муји (O) Sch.] [моғаі, Мон! Sch.] [Ман!] [мобоі ‖ мобаі Мон. Рид.]
лирич. : - гавтогаї (Нер.) [мон?!]
знакомый — сарі (Ам.), танакі (Хин) тан'іл (Мн.), анда (Мн. - см. друг) [тан'ілку Бур.!]
знак - сигнал, военный - тусакта (Бір) [тусалакчі Мон! Рид. воен. чинов.] [тӯша ‖ тусія - поручать Мон! Рид.] [Ман! - печать - темгету́ (Бір.) [Ман!] [темдек ‖ тетдек - знак, докум. Мон! Рид.]
- свастика на монгол — деліксон (Бір. Ам.)
знаменитый — (досл. удивление) — гайкамугді, найкамугді (Бір.) [Ман! разошлись, расп. молву (И.С.)]
знать — са (об.) (Hr. Sch.) [самē (Or.), сарамбе (Gol.) Sch.] [Ман!] [сана ‖ сана думай. Мон! Рид.] на (Тм. Лм.), ха (Тм.); тан (Бір.) [такамбі Ман!] - узнать признавать
гуру (Бір.) [понимать, уметь etc.] [выкапывать вырастать]
значение (сила, важн. для) — тӧгі, тоогі (Бір.) [Ман! цари, власть < Кит! то - цзы (Зал)];
знающий — сараду (Бір.) [Ман! знающий знающе познаний];
зоб — ӧбеку (Бір. вытяж. жел. или опущ. кроме?) - птичий комо (Ur. Castr.) бӓпӓгі (Ur. Castr.)
зола — уланта (Бір. Кум. Хин. Ам.), улонтан (Бір. Нер.) [от слова в четвёрке: улан.];
? тукала (Хин. - земля); оl'ечун (Ur. Castr.) [улāнаң - Бур! Castr.]; хултӓн (Тм.)
золото — алтан, алтан (Бір. Кум. Хин. Нер. Бар.) (Ur. Castr.) [алтан, Бур. Castr.] [алтан ‖ алтан Мон! Рид.]; [Ман! аїсін]; уолото (Ам) [Рус!] хулана менъген (Лм.), кулеина менъен (Тм.) [= желтое серебро].
золотой — алтата (Нер. Бар.), алтан (Мн.) [алтаніі (Ur.) алтазі (Tm. Castr.)]
зрачок — (есаңі) туја (Хин), аңаңан (Бір.) ігатук (Нер.)
зрелый — іртача (Нер.), кероу (Mo Castr.) [см. взрослый]
зря — бай (Бір.) [Ман! напрасно] [Кит! (Цинз.) бай - бай] [см. напрасно]; утоlо, утуваіч [Ман! только столько]

дімбій (Нер) [Ман!]; [см. домбей]
зуб — ікта (Бір. Кут. Хин. Нер. Мн. Бар.), ікто (Hr. Sch.) [хуктӧ (Gol.) Sch.]; іті (Лм.), ііті (Тм.) ікта (Бір),
резец — цувабу (ікта) (Мн) шулагу (Нер.) [і.е. передние]; цувау (Бір.)
клык: - суркал (Хин.)
коренной: - сетук (Хин), севук (Нер.) аран (Мн) [?];
зудиться — утӯна (Бір.) утуні (Ur. Castr.)
зябнуть — см. замерзнуть, мерзнуть. іктірӓ (Ur. Castr.)
зять — см. муж ....
звать — цӧоні (Кум.) цавансіру (Hr. Sch.) цоновон (Хин), цаудін (Тм.)

и — да (Ам. Нер.) [Рус!] и все прочее - етаї (Бір)
ива — нул (Тм.) (тростник.); хӗтіх (Тм.) сектаб (?)
игла — інма (Бір. Кут. Хин. Ам. Нер. Бар.) (Лм.) імнга (Мн), імма (Хин.), імня (Ur. Castr.) інтӧ (Hr. Sch.) [інма, інто, івма (Тм.) хурмӧ (Gol.) Sch.], ін'ма, інімӓ (Бір), інмі (Тм.) [Ман! шила швейная]
для стрел: - моіда (Hr. Sch.); шанні (Hr. Sch.) [сану (Or.), сарну, сарӄуві (Gol.) сарпуві (О) Sch.] [Ман! Ман!]
игольник — інмітеңкі [і.е. інма текунгкі] (Бір.), інмӧсік (Hr. Sch.) [іммосігі (Тим.) Sch.], аті (Тим Лм), тоболмак (Мн) [тоболмак - Бур!]
игра — норокон (Ur.) орокон (Mn. Castr.), ejugal, g'ugal (Тм.);
с мясками: - сажкат (Бір.) (глагол)
Играть, ловк. др. руки: - цалона (Бір.)
играть — овї (Бір Бар. Хин. Ам. Нер.); овіл (Нер.) ӧвіјі (Hr. Sch.) [ӧвї (Or.), хуптурі (Gol.) Sch.] [Ман! ефіпді], ewi (Лм.); нороко (Ur. Castr.)
резвиться: - мунга (Хин.) [Ман! играй резвись]
: шутить: - долюр (Нер.)
словами: - мон'а (Кум.) [см. кривляться кого]
жмурки: - болікат (Бір.) [из слова]
в карты: - карта (Нер.) [Рус!]; najel' (Хин.) [Кит! ? см. кайта]
на органчике курга (Хин) [кургавун]
в мяч — паукседа [Нер.] [см. "мяч"]
игрушка — ewiкатті́н (Тм), нутӧхӧн (Hr. Sch.)
идет! — ӧдан (Бір. Хин.), оцаје (Бір.)
идея — см. мысль
идти — ген( ) (Бір. Кут. Хин. Нер Бар.) гене, гоно, гӓнӓ (Бір.); цана (Ам.) ңене (Лм.) нгӧнӧ (Hr. Sch.) [гӧнӧме (Or.) ӧномӗ (Gol.) Sch.] ңӓнӓ, нӧнӓ (Ur. Castr.); ене (Мн) [Ман!] (Мн.) цїні (Лм.) [Ман!] [ген?]

ірго (Мн) hірpi (Тм.) [ір(е)‖іре Мон! тривавість Рудб], іjі (Нг. Sch.) [Мон! ірехїй Sch.] (
??? энгэ (Лм.), гаїка (Кер.), н'ора (Хин.)
1. ес (Тм.)-?[іс идти Як! нек.];
kур (Тм) ?[отї сїру. Тїм?]; hуli (Нг.Sch)
[hулсі (Gol.) Sch.]
2 самостоятт:: — гунбур (Нер)
переваливаясь, лениво: — муруу (Нер.)
бродить: — бодо [~~обходить~~ Ман! вернуться] [См. др.]
идти серединою [не затрагивая крайних
пятерсовъ] — голде (Бір. Рел.) [Мон!]
подкрадываясь: — гала (Нер. - искать?]
бродить: — гірку (Нер) (Ur. Castr.)
блгать — тукса (Бір.) [См. блгать]
навострить: (прислять, получить): аруана
(Мн.) (Ur. Castr.); : к ногтям: октона
(Мн); [по очереди: онї (Ам.)
3. по воду: — лулі (Хин), лула (Бір.);
хомодвли: — лула (Бір. Кут.); мурі (Ам)
въ гости: — ірмасі (Нер.), ірам'і (Нер);
[ірні от видеться Мон! Рудб.]
нїмав (Бір. Хин), нїман (Бір.)
нїма (Лм.);
4. следовать за... ані, локалда (Бір.)
бога (Нер.)
5. слъдомъ: уца (Бір.), уза (Ur. Castr.)
съ охотъ, возврату. — амарогісі (Бір)
вдаль, e.g. за соболем — гобцо (Бір.);
стороною отъ кочующихъ охотиться:
дарівла (Бір. Верх. д.) дарєвла (Бір. Низ. д.)
[~~сїхбон~~ Ман! прогоню мимо. случайно попадаю
параллельно; на что. нагибаю
сидя на]
дарїма (Ам.);
поблизости съ погивкой: - аңалті (Бір.)
аңама, аңгама (Бір.)
6. вдоль реки: - ңані (Хин.);
вверхъ по теч. реки: — соло (Ам. Нер.)
[~~нолобон~~ Ман. same!]
по хонд. хребтинкамъ: - суӧна (Бір.)
вдоль ручья: — ңенга, ңуана (Бір.)
"сопк. сѣвер. хребта: - аліңана (Бір.)
"скалам (подойти): - када (Бір.)
"кедровнику полз. — коңґе (Бір.)
вбродъ: - ogilgoвu (Хин.), ӧдӧl (Бір.)
олоw (Ам. Кут.) [См. бродъ]
7. На четверенькахъ: — меркі (Нер.) [ползти] см.
на лыжахъ: - кіңгла (Ам)
рысью - катара (Бір. Кут. Хин), кӧпӧ-
ра (Бір.) [кӧтр ‖ катарі, Мон! рысить Рудб.]
[~~ңїхбон~~ Ман! идти рысью]
водой вплавь потех.: - ача (Бір.), саваннгхі,
сава (Нг. Sch.) [салокі (от.), соli (Gol.) Sch.]
[~~ңолбон~~ Ман!].
идти бочкомъ лодки: - каңда (Бір.) [Ро Ман! близко]
[~~сїхбон~~ прибиться]
по дну (от крови) - амгіlі (Бір.)

сусєма (Бір.) задушить маманту (Бір.)
8. гєїгу — въ міре дунеть; гїгу (Бір.)
дуеть по вечерамъ: — сїlдур (Бір)
'дуеть' вчерась: - ділскана (Бір) (Нел.)
впереди - нуеіг (Бір)
?? gilба (Бір.) Рел.; бунсі (Бір) Рел. тумїl (Бір.)
(по запаху и дуеть) Рел.
9. дождь — тігді (Бір. Ам); одінму (Хин);
узунгґан (Ur. Castr. могобон (Нг
Sch.);
лить — уну (Нер),
'рады: — бона (Нер)
проходящему дождю — нїокта (Ам)
крупа (мерзл. дождь) — нїокта (Бір.)
снегу съ дождемъ — бӧда (Бір.)
снегу (сильно): — соку (Бір.)
снегу или дождю — мікіа (Тм-падать).
избирать (начлка) — ілга (Бір).
избранный — ілган (Бір).
избыточный — уläкä (Ur. Castr.) [ulu, Бур!] [Ср. Маң! большой]
[См. полный, достаточный].
извиваться (о змѣѣ) — мукгінні (Бір) [Ман! сгорбиться, сидеть]
[См. изгибаться];
изворотливый - см. искусственный; хитрый]
извѣстный — (нѣкоторый) - ңґуменґңґан
(Бір.) [Кит!].
изгибаться [при совокупленіи] — мукумат
[~~гїлбон~~ Ман! ibid.]; змѣя - см. извиваться
изгибъ (рѣки) — когодун (Нер.) [дорога] ңоңґоко (Бір.)
изголодаться — авара, овара, овора, ово-
равтура (Бір.) [См. "алкать", "изнемочься".]
издалека — горогґім (Хин. Нер.), городух (Бір.)
издыхающій (отъ голода) — бултаккан (Бір)
излишне — пувґ'ен (Бір.) [~~ңолбон~~ Ман! кромѣ, помимо, сверхъ того etc.]
изнемочься (отъ голода) — оворā, авара
моо+кс. (Бір.); [См. истощаться].
измученный (отъ голода) — См. издыхающій.
изнѣжиться — [по истеч. 1000. 10.000 лѣтъ] — (ср. превратиться)
ґінгла, ґєңгла (Бір. Кут.) [ген-глѣ, Кит!].
изнанка — ісурґін (Бір.) [материи]:
износиться — самкґі, сомкґі (Нер.), горо-
пті (Хин.), такалі (Ur. Castr.) [Нек. Як! сопрѣлая изношенной одеждой].
изнуряться — ага (Бір. Хин.)
изношенный — гороптті (Бір. Бар. Нер. Хин. Ам Кут)
аңіптті (Мн.), ajiптті (Бір.), аґіптті (Ur. Castr.).
изобильный — пулöхö (Нг. Sch.) [хулук (Тюн), ?
пулö, пулöхо (Gol.) Sch.] [іледи - Мон! Sch.] (см.
?-[ілу ‖ ілегуу, Мон! обильный Рудб.] [Ср. Маң! полный] изобиловать
изображать — мантагі (Нер.)
изогнутый - (дерево) мокгоко (Бір.) [~~ңїхбон~~ Маң!
[сгорбл. изъ удодш. лс.]; мукгурін, муңґірін (Бір.) (Рдг.)
[~~гґбон~~ сгибаться ~~бїлбо~~ горбатый горбунъ]; гіңґаку (Лм.)
[см. гнутый, сутулов. сгорбленный, кривой] ччікі (Ur. Castr (кочка)
?гувсакі (Ur. Castr.) [кедар (Тм Castr.) [кедаг Бір. Castr.] кустов.
ківарін (Ur. Castr.) [Як! кылар Нек. Castr.] [? Маң! Castr. Зад! наклонный, косой, кривой]]
токčока (Нг. Sch.) [токčіка (Тюн) Sch.] [~~тїтбон~~ отпечатка делается ?] См.
изслѣдовать - ґінґіlä (Бір.) [См. письмо терпѣть]

изюбрь - [звер.] - дунго (Нер), дояагдаўін (Бір Ран), дўнун (Бір. Кут. Ап Хин?);
1. вообще (бе) - нумана (Бір. Бар Кут. Хин Ам. Нер.); комана (Нг. Sch.)[Бог. Хот.];
молодой (теленок) - нумакаткан (хин) кумакатчан (Нер.); овен' (мн.) [Рус!]
2. самец взрослый: - дуб (Кут. Бір. Ам. Хин) дук (Бір.), дубу; добу (Нер.), дубун (Бір) дубуйе (Нер.), бугу (Нг. Сах.) [Ф Ман!]
ср. бонч [бох ‖ бох Мон! Рус.] [Види Бур!]
3 самца - собон (Ап), сонбонон (Нер.)
онін (Ам. Бір. Кут.); он'ін (Хин) [Ф Ман!]
нер'ігачі (Бір) [беременная - нар'іганоті]
4. теленок (ж) - нар'ібаган (Ам) [от нар'іганоті]
нейр'іба (Бір.) [от года];
монбоў'ін (Ам. Бір) [по 2-му году];
с 2мя отростками: - ціртаў'ен (Бір.)
с 3мя отр...: - іламтаў'і (Бір.)
с 4мя отр...: - дібі'нтаў'і (Бір.)
с 5-ю отр...: - тунбантаў'і (Бір.)
имать - іноцо (Нер.); іка (Хин.) ікід (Тм.)
игра - тісе (Хин.), т'іні (Тм.), тіса (Кут) [тіса, т'ісен, кісе (Нг. Sch.) [турсо (о), тіхо тірукса (Тин) Sch.]; чібін (Лм.); тіруксса (Нер), тірукса (Ur. Castr.) [turesö Бур! Castr.][Ф Ман! икра] [türişun. Мон! Sch.]
игрек (ноги) - чіча (Мн) [чіча - Бур!] [?тегехі - см. нога: ниж. гимн.]; тітікі (Тм)
илить - кайласун (Бір.), кайлабун (Ам) [хайласу ‖ кайіласун Мон! Иетиş (тасг.) Руд.] [Ф Ман! взять, хватать] [см. "тянуть"]
или - кі (конг. suff.) (Нер.)
именно - унтебі (Бір.) см. истинно
именовать - гірбі, горбі, гірбі (Нер.), гярбт (Ur. Castr.). [см. называть, имя]
имущество (-ичное) - ибрі (Нер.) [Сf: воръ, воровать]
один (Хин.) [эд(н) ‖ эд, имущ-во Мон! Руд.] (женское) (см. скот) абаў (Ам.)
имѣть - [...ду бі...] (об.); любить: - аўат (Бір.)
нуждаю: - кодёкгі [ср... в том], баітала (Бір.)
[Ф нуждаюсь Ф употребляют. Ман!] [см. нуждаться]
имя - гірбі (Об.), гірбі (Тм) (Лм.), г'ірбі (Нер) гярбі (Ur. Castr.); гёлбі, гёрбі (Нг. Sch.), [гербу, гёрбі (Тм.), гёрбу (Кол.), гёлбу (Ое.), гёбу гёбі (Ог) Sch.][Ф Ман!]; имя давать: туда (Бір.)
Сов. Жейская ант'ун (Хин), с'акс'а (Бір) нурувб'ік, кіроган, умнулак, салдак (Нер.)
Сов. мужская: ааган (Мн.), катаду, ууіган (Хин.); тубувз'ін (Ам. сказ.); катас'ін [от катан - стол], індабу, індаган [от інда - шест на стене], чандан [от чанда - знать], урпа, г'етунга, моїдо [от моўўін] (Бір. имена существующие); чапнанякан, уруугган [от урувун]

унантувлан, ун'аптувлакан [от ун'антун], уівіган, тібдавуе, товеі, Саңоалдеі, індуган (Бір. имена из сказок) ламдаракан, мургень, кувадай каралту [от ? Мон!], іувеі, бовокої, бакі, ауівіан; алман'ін (от алман), дауркан [от даур] (Бір. имена из текстов)? [ідувгенаја ? сірабарен, Бір. Рец.] кіріг, катогуе, дафтевуе, гачевуе, согдавуе, гунтавуе, гучувуе, гуюдон, малук, саңбун', сіңірком (Нер. существ. имена)
[перечень не полный]
иней - іксан (Кут. Нер.), ексан (Хин.), сангувінін (Нер. Sch.)
иноходец - ц'іраw (Бір.) [Ф Ман! ? так больше переспросить что-нибудь] [Кирг! Норга Зах.]
[цоро ‖ цірова Мон! Руд.]
иной - унту (Бір. Нер.), унгту (Бір. Кут. Нер.)
инструмент - муз. - нонд'іwкоwн (Нер.)
ворган'г'ік (Нер.) [Рус! органчик], Курдавун (Ж) [см. орудие]
иссякать - гала (Хин.), габа (Кум. Бір. Ам.) гяба (Бір.) (Тм), гёлёді (Нг. Sch.) [гёба (Тм) Sch.]; галякта (Тм.), гялякта (Нер.), гябякта (Ur. Castr.), гёлёкто, гёлёкті (Нг. Sch.) [гябякта (Тин), гёлёктоно (От.), гёлёгурі (Gal.) Sch.];
- оленей, лошадей см. идти по....
- душу маленьку: - сусема (Бір.) [Ф Ман! удушить] баха (Нг. Sch.) [баһа (ка) (От.) Sch.] [испачкать]
- по следу (медведя, соболя) - нодокто, нодакта (Бір.)
- преследовать: - какабд, накабд (Бір. В. д.), (Бір. Кз.)
- счастья: - которгода, кясіjагяба (Бір) [Ман! счастье ж милость] ж [Ман! удача]
искра - осін'га (Хин. Нер.); упаткін (Ам.) гада (Бір.) [см. единица] [Ман!], осінгханга (Нг. Sch.)
искривленный - кябтяку (Тм.) см: [гнутый, изогнутый], оноді (Бір.).
искусство - пяса (Бір.) → см. дело.
искусственный - сілкан (Бір.) [Ф Ман! усовершенствованный] ердему (Бір.) [эрдем ‖ердем, искусство, мудрость Мон! Руд.] [Ф Ман!]; мерган, мерген (Бір.) [мербе ‖ терген Мон! Руд] [Ф Ман!]
см. умный, хитрый, мудрый
испачкать - бодоф (Мн). уребу (Бір.)
исполнять - ічк'е (Бір.) [Ф Ман! напрасно, не выполняй это!]
тубі (Хин) [так ... "тайгить"]
испортить - обдо - см. ломать; / [найлаше (от) Sch.] нају (Нг. Sch.)
испортный - обдофча (Бір.) [сломанный тяжело приходящий - см. ломать]; ору, ярума (об.) [плохой]; ядча (Нг. Sch.) [гнилой]; уктю (Нг. Sch.) [тухлый]; муньба (Лм.) [тухлый];
испортиться - тунч (Хин. Нер.) [см.
испражняться - амун (Кут. Хин. Нер), амона (Нг. Сах.

испражненія – см. говно, мога
испугать – урга (Мн.)
испугаться – оюн (Ur. Castr.)[? Ман! Castr. отпадает!!]
испытывать – турсі (Нер.), турсі (Ur. Castr.)[turśepep, Бур! Castr.]; г'енде (Бір.) [зіфбо Ман! ibid.]; ноло, коло (Ам.) [Як! пек. холā, холōн]
истекать (кровью) – аjo (Нер.)
истина – гĕн (Бір. Хим.). [cf. вѣра]
истинно – унтебі (Бір.)[ўнен‖ўнен действит. настоящ. Мон! Рид][бзіп Ман! истина правда]
истонь (руки) – сонн (Нер.)/ігон (Hr. Sch.)
источникъ (ключъ) – jукта (Нер.)[выход воды]
(теплый) арс'ін. (Бір.); зимой бьющий: – аттунна (Ам.); бован, бувак (Ur. Castr.) [bovak, buvak. Бур! Castr.]; кудук (Ur. Castr.) [инозем. пск.][xudek Бур! Castr.];[? ° Ман! кало-дезь]
истощаться – мобо, моо (Бір.)[Ман! о колодцах отступивших подпочв. водах]
ага (Бір. Хим.)[худеть, изнуряться]
ати (Нер.)[выходить, прекращ.]
истощать – оборо (Бір.)[? см. обдо][? Ман! старинное экскл. имя]
истощенный – ті́н'а (Ам.)[конь], оганьгу (Бір.)["сухой", худой]. тіннга, тіннъга (А) [не узнала!]
истратиться – owiбеі (Бір.)[деньги]
исходить – [см. вытекать – jу, выходить]
исцѣлить – цукал (Бір. Рел.)
исчерпать – манар (Бір. Хим., Нер.)[Ман! ibid.]
модан, тудан (Бір.)[пдр.)[сам кипятится];
ете, ата, ätä (Бір. Кум. Хим., Ам.)[кипеть]
убеl (Нер.)[сойти на нѣтъ – убе];
?сі (Ur. Castr.)?; ачав (Бур.)[на нѣтъ]
ихъний – нуньінін (Тм.)
ихъ – ноньгн'іман (Лм.)

кабанъ – торокі (Кум. Бір. Хим.)(Hr. Soh.)
(?т)(д)ороконо (Мн.), туналагді (Нер.)[отъ тукала – земля], іг'ікала (Нер.)[? какой]; jадан (Hr. Sch.); ulг'ан (Бір.)(Ох. жерт.)[Ман! свинья]; айдар (Бір.)(Ох. жерт.)[Ман! 4хлѣтний кабанъ]
1. самецъ: – старой съ клыками: – ат'і к'і (Кум) нірабі дорокон (Мн.)
меньше года: – нукучан (Кум), н'укакан (Хим.)
№2 му году: – сачар'і (Кум.); [Ман! 2годов. кабанъ]
по 3му году: – нованін (Кум.); кавакун (Нер.) [кабанъ старой самецъ сегодняшн. клык. Ман!]
2. Самка. мокоц'ін (Нер. Бар.); мєкєці (Кум. Хим.)[свинья, не опоросив. Ман!] [мзгці‖мегеці свинья опоросив. Рид. Мон!]; [гулін]
по 3му году: – гулін (Кум.),
асі дорокон (Мн.) ім [см. "козуля"]
кабарга – вообще и ♂ – мокчо (Хим. Нер.) мекган (Бір. Кум. Хим), муку (Ам.), бучан (Тм.) [Як! пек. бічан, макчіка (мончōкō)][* "козуля"]
утуво (Нер); ♂ гурбан (Бір. Хим. Ам. Нер. Бар.)[Мон! Бур!]
1. самка: – асучан (Нер.), р норе (Хим.), нам'і
1) от нонго (Ам)[см "линяет", "сирун"].

(Ам. – в дат. сл. ? Натіган); по 3му году: – гачарі (Бір.)
2. теленок: – (♂ и ♀?) ганачан (Нер.)(какой?)
по 2му году: – ефнāн (Ам.); суіекан (Бір.)[за молоч.]
(этого года: – н'аїосна (Ам.) сунє (Бір. р.)[за молоч.]
каблукъ – каблук (Мн.)[Рус!]; усугуі (Ur. Castr.)
[Ferse]
кадка – катка (Нер.)[Рус!], нурунгу (Мн)[для брожж. молока для аракі] [Мон! Бур!?]
кадыкъ – чалгама (Бір.)[?].
каждый – емавал (Бір. Хим. Нер. Бар.), емакан (Бір.); даркан; тан'і (Бір.)
тāмнін, тамг'і (Бір.); тікін (Нер.)
казенный – албан (Бір.)[алба(н)‖албан казна, казен. подать, сущ. Мон! Рид.][тюн Ман!] см. государ.
"казна" – у нацыя – см. замокъ
какой – ēма (Об.) тма (Борз.), емака (Бір. Нер.) емасунку (Бір.);
ēкун (Об.), екун, екон, ехун (Hr. Soh.); [ēкун, Тнун (Тип.) Soh.]; екунну (Бір.); [какой? имеющий сколько: екучі (Бір.)]
ай (Бір.)[Ман! какой? что вопрос, удивлен.]; awў, аў (Бір. – какой? имеется)
анті (Кум.)(Ur. Castr.)[каковъ, что за...][Ман!]
еца (Мн.)(Sn.ch.), іңгачін (какой?)(Хим.)
бур'і (рѣдко)(Хим. какой)[бўр Мон! вопр. ви какой]
какъ – он (Об.)(Тм.), ону (Тм.) бн (Ur. Castr.)
ондуван (Бір.); оj (Хим.); =[почему на какъ отрицат.];
аjі (Тм.)[как и.]
каєі (Бір.)[какъ такъ]; тєкїн (Бір.)[как это!]
какъ именно?.. ігдакат (Бір.)[їгет-эдакі Мон! (Ur. Castr.) как?]
как?: – еда, ева [почему, etc.], енучі (Бір.)
калуга – āцїн, āц'ен (Бір.); адїн (Бір. Кум.)(Хим. Нер.)
адін (Hr. Soh.)[азін (Hr.) agi (Gol.) Sch.][Ман! по-китайски дверь в амбар]
калбмъ – тур'і (Бір.), тōр'і (Нер.)[борт.]
тор'і (Бір. Нер.)[?? тїр‖тїру ?? проч. законъ Мон Рид.][Ман! Закон, обычай, правило]
табурахі таманні (Лм.)
каменъ – цоло, цово (Об.)(Hr. Soh.)[(Тип.)(Or.)(Goe) Sch.]; еңга, іңга (Бір. – на бор. мора) Рообще: еңа (Тм.), еңба (Лм.), іңа (Ur. Castr.)
мелкій – бург'іка (Нер.), сірг'і (Хим.)(щебень);
плоскій большой наплывъ: – капчака (Бір.);
грязила: – ц'елодон (Ам.)[у слова]; [см. также "краска"!!]
дрожжжанной: – ібгі іңна (Тм)
лекарств. (слабительной) – цовїатун'ін (Нер.)
почечный: абан (Бір. для спины); кїлгу (Тм)
кілга (Нер.) (Ur. Castr.)[см. брусок][Мон! ?]; [см. "почечно"
цоко (Хим.)[Ман! по-кайски; почка]:
каменистый – канъгай (Бір. Рел.), цологдо (Ам.); [почка, сопка]
каменный – цолото (Ам.); бурхат (Тм.);
капать – гургі (Нер. Бір. Хим); гург'е (Бір.)
?савда (Ur. Castr.)[fliessen];
капканъ – капкан (Мн.)[Рус!];
капля – хабда (Тм.)
капуста – нова, нова, нъъаја (Бір.)[Мон!?]
карась – сово (Ам.) собо (Тм.)[Як! пек. собо],

кāлı (Бір.), нāлтāбā, калтаҙа (Хин) нолетте (Нер.)
карманъ - нірі (Тм.) (смотр) карауулить - карауұ (Мн.) [Рус! смотр! Мон!]
стеречь - атаҳу (Бір.) (см. собака); гāтā - рā (Хин) (с глаз.);
глядеть впереди, etc васмотр.: - тунā (Бір.)
карауылшыкъ (пастухъ) - карауұцı'ін (Мн.)
карнъ - кōтı'хı'ін (Hr. Soh.) кōтікін (Hr. Soh.) [Кōтікін (Тин.), кōчі (Goe.) Soh.].
карты (играть.) - карті (Нер. Бар.), пай (Хин) [шāсн (читать)] пай 打牌 四 牌].
касаться - інкı' (Бір.)
катить - муканı'інкан (Нер.); маҙı' (Хин) (с бокуна на бок) - курбу (Бір.) курбо (Хин)
кафтанъ - (муж. дли охоты) - гı'ркусік (Нер) (без хлястика) - ірғачı'ік (Кум.); (дэтский)
дудı' (Тм.); вообще темı' (Тм)
маманский - самасı'ік (Бір. Нер.) самасік
Nb. [см. др. слова]: - костюмъ мат.
качать - головой - кивать - гı'екı'іва (Бір.)
[Маи! взмахи] ; люльку: - амуұ (Нер.)
омку (Хин); ребенка - бада (Тм.) (баюкать) [см. "баюкать"]
качаться - мой (Нер.), мōі (Хин);
пьяному: - тангı'рı'ка (Нер.), бембı'е - ldı'і, мōі (Хин.)
каша - луктей (Хин) (рисовая сыда бор. воды)
сумусун (Бір: набухать въ водѣ) [Маи! крупа]
[Маи! чистая, пшеничная, гостинцы] [рисовая, хлѣбова, полбяная]
кашель - сı'імкı'і (Об.), сімкı'ін (Ur. Castr.)
сı'імківі (Hr. Sch.) [сімкин (Тин.), сімпı'і (Or.)
сімбісі (Goe.) Sch.] ҽāні (Тм)
кашлять - сı'імкı' (Об.) (Ur. Castr.)
нı'імкі (Тм.)
квадратной - дурбаұцı'ін (Хин.) дөр-бөлұцı'ін (Хин) [Даур!] [дүрүұцын ‖ дүрбелцын квадр. четыруг. Мон! Руд.]
[См. "четырехугольный"]
квасить - [см. "кислить"] ітка (Hr. Castr.)
Кедровка - nucifraga cargocatactes - оңоло (Ам), оңолчаі (Тм.)
Кедровникъ (ползучій) - корі (Бір. Рел.)
кедръ - колдон (Бір.) нāңкта, нāңгала (Ам). [см. ель]
кета - salmo lagocephalus - кı'ēта (Бір.) [Маи!]; нāйба (Тм); евкун (Hr. Sch.); дава (Hr. Sch.) [дава (Goe.) Or.) Sch.] [ibid.] Маи! кета вялена
кивать - см. качать головой, кланяться (Нер.)
кипрейникъ - трава - аніkта (Ам.)
кипѣть - уй (Бір. Хин); уітна (Хин), уілі (Нер) хуіg (Тм) [Маи! кипѣть, клубиться]
ключъ зимою: - бобо = уй (Хин)
кипѣть шить: сіргі (Нер.); awур (Бір. [надѣть нарту]

уіу, ҥуіу (Hr. Soh.) [ҥуіу (Тин) хуіуzı (Or) ҧуіуру (Goe.) Soh.]
кипятить - уіу (Хин. Нер. Бір.), уівāрко (Нер.), уіō (Нер); ҥуіув, йіуву (Ам.) ҥуіу (Ur. Castr.)
кислый - цı'ісун (Бір.), цуіерігді (Бір.) зіуаігді (Hr. Soh.) [цоjерсі (Goe.) Soh.]
прокисшій - гісı'ілга (Хин.); куұіұі, куғірі (Ur. Castr.)
кисеть - каптурга (Бір. Хин. Кум. Нер. Бар.) каптура (Ам.); (Мон!?) [см. "мѣшокъ"]
монъза (Лт.), моңна (Тм) [Рус! тошно], мука (Тм.)
киснуть - см "киснуть"; мунұ (Hr.), ғісıелга (Hr. Castr.) ғі.
кисть - на жен. шапкѣ - нāлбı'і (Нер.) Бар.)
у олен. узды - арін (Нер. Бар.); на шнурѣ для косы: - монго (Хин.); рука: - нāла (Мн) см.
Китаецъ - кı'іtат (Нер.) [хіт(ā)т, хетат Бур! [кı'іtат Бур!] Hr. Castr. Бар.] Мон! Руд. (мит! тыт)]; нı'іканг (Бір. Кум) нı'акан (Хин.) [ніхāн китаец Мон! Руд.] [Маи!]; богдо (А.Х) (Ам.) [Кит. подданой] [Мон. форма] bogda! сильный
пōұтун, пōұтуе (Бір.) цуктуе (Кум.) [съ Кит! золотопромышл.] [см. = бродяга]; кı'іtай (Мн.) маньчу (Hr. Soh.) [маньчу (О.) Soh.] [китайцы и [кı'іtат Бур!] миджуры]; ірген (Бір.) [ірген, ірген ‖ ірген китаецъ Мон! Руд.] [черно народъ Маи!]
кичить - каптұрга (Бір. Кум. Хин.); дуронгі (Мн) (Бур! idid)
кишка - гамлı'і, боңкі (Лт.); кı'ігім (Нер.) (Тм.)
толстыя: - монаі монаі, момāне (Нер.) момонаі, мōмı'і (Кум); момāне (Мн.)
прямая - (Ам. Хин) - ңомı'і (Бір.)
слѣпая - ı (Ам.), міцкі (Тм.) оркін нонан (Тм): Мн. Об. (прямая) с.у.
тонкая - сівукта (Ам), сівукта (Бір. Кум.) (Ам. Хин, Бар. Нер); сівукта (Ur Castr.) сівукте (Hr. Sch.) [сівукте (Тин), хівта (Тан. Ост.) Sch.]
кить - калім (Hr. Sch.) [калı'та (Goe.) калета (Or.) Sch.] [Маи! зат!]
Кладь вьючная - см. "вьюкъ"
кланяться - мургу (Бір. Кум. Нер. Бар.) (Ur. Castr.) [въ ноги, молиться] [кивать (Нер.)] [мургу; мурбу ‖ мӱргу, молиться, поклон. Мон! Руд.] [mörgönör Бур! Castr.]; моргу (Хин. Нер.) [Маи!: - хенкілембı'і];
сојоло (Бір) слова, что значит сгнуть руки. [Sojolo: трясти. качать, прекл. падать. сгибать въ кулак]
Классъ - родства - см. "родство"
Класть - нā (Бір. Хин.), нам (Тм.), нā (Ur. Castr.) нō (Бір. Хин.), нōт (Нер.); нода (Ur. Castr.)
- класть убит. звѣря на спину (обычно) - намаw (Бір)
- класть въ амбаръ нāку (Бір.);
- таву, тāву, тāву (Ur. Castr.); товуji (Hr. Soh.) [мōгурі (Тин), мōуі (Or.) тōутбурі (Goe.) Sch.] [Маи!] [см. "положить"]
- ребенка: - бō (Нер.);
- огонь - дуру (Тм.); ‖ Вьюкъ на крестецъ лошади: - бұктур (Бір.);
- за пазуху: - ұwа, ұва (Бір.), авуе (Хин) (отъ awур);
- по порядку - едібу (Бір.)
- въ амбаръ: - саўва (Нер.) [см. "амбаръ"]
- сѣдло: - туко (Бір) см. сѣдлать
Клевать - гомкı'і (Хин. Нер.), конко (Бір Хин.) [тянуть носомъ, мордой] конно (Нер.) лошадь дѣлать носомъ [см. "опускать"]

клей — [какой?] - цавун (Ur. Castr.) [Бур! сава, Castr.], ун'кан (Тм.);
- изъ сухожк. лося: — інівун (Ам.)
- рыбій — умкан, уннкан (Ам.) камнун (Hr. Sch.) [камнун (Тим.), ... Камну (Or.) камду (Goe.) Sch.] [Ман! ...]
клейкій (прилипающій) - кабганат (Hr. Sch.)
клеши — ыііргі (Тм)
клещъ - (насѣкомое) — дакта́ (Бір.) та́кта (Кум.), очень плоскій, ходитъ задомъ: - унівіва (Бір.); глубоко сидящій: - тібір'іфкі (Бір.) [Ман! ... сильно глазъ]
кличка - оленьи - тогдіван, гомгоңбін, г'івбаңгін, а́вочагун, бубудікан, новоңбун, огдідівча, огдіван, оңбікан.
клопъ - древесный - н'окві (Ам.); домашній: - клопу (Нер.) [Рус!].
клонить (ко сну) — цуда (Бір.).
клыкъ — сурка (Хин), сурка́л (Нер. Хин) соjо (Мн.) [hoje - Бур!] [см. "зубъ"]
клѣтка - грудная - кянтірä (Мн.) (Мп. Ur. Castr.)
клювъ - оңокто (Бір. Бар. Ам. Кум. Хин) оңокто (Мн. Castr.), коноkто (Ur. Cast- он'о́кта (Нер.) [Ман! ... еще клювъ птицы]
клюква - töукте, тоахта, тукте (Hr. Sch.) [тевукті (Тим.), теуда (Тим. Sch. Оа.)]
клюшица - єб'ім (Мн.) [єбєм, Бур!]; угагі'ен (Хин.), тіру (Бір.); єлкєм (Тм.
ключъ - jанг'іккін (Hr. Sch.) ["jанг'іо (Goe. - крюгель); анаху (Hr. Sch.) [Goe. Or.] [... Ман! однодвѣчка ключъ]; кlуч'ка (Нер.) [Руе!]; см. ... (Кум.)
книга - д'ітіба (Бір.) дітеба, дітікі (Бір.) дімхо, дімухö (Hr. Sch.) [дімкö (Or.) дімхö (Goe.) Sch.] [дігін Мон! Рyg.] [dimik. Тюрк!] [Πιτακόν Грец!] [... Ман!] [см. "грамотность"]
кнутъ - бєрєгі (Хин. Нер.) бäрäгä (Ur. Castr.) нітрака (Hr Castr.) [см. "нагайка", „плеть"
княженика — ін'hімті (Тм) rubus arcticus
кобель - см. "собака"
кобыла — гак (Мн.), габ (Кум. Бір.), гäб, гоб (Хин.), гäк (Ur. Castr.), гол (Нер.), гамн'а (Бір.) [гѡ, гѡ, кw ‖ гегун, Мон! Рyg.] [... Ман! ... кличка]
кобылка — см. кузнечикъ.
кобыльникъ — замокъ для ... — Рансал (Бір.)
коварный - коїмаве (Бір.) [... Ман! ... см. "обманывать..."] [коварство?]; соңгсур (Бір.); кодові (Хин. о пещущемся изъ норы)
новать — даркала (Хин. Нер.) [даркан. кузнецъ Барг'ут!]; дапта (Нер.) [... Ман! ковать]; јат (Хин.); тауґау (Hr. Sch.) [тангурі (О.), тауґі (Or.) Sch.]; тауґівi (Hr. Sch.) [тауґіні (Or.) Sch.]
коверъ — Ам.? сокговун, сокгоwун (Бір. Кум. Хин) (изъ шкуръ козули, сайгаки) ("постель")
[мухол. подстилка: - т'еllах гадан (Лм.)] [Як! Нех. тallах - подстилка]

изъ бар. шкуры сшить дасєбун [и подстилку] (Хин.);
сöкстöун, сектевун (Hr. Sch.) [сöктöдру (Goe.) Sch.] [... Ман! подушка сидѣнья]; [сѡ ‖ сазу - ibid - гіркоwн, н'іркоун (Нер.) [Мон! Рyg. сидѣть]
изъ 2х шк. лося или изюбря — кулгалан (Нер.)
изъ 1 — калтарі (Ам.) [половина" см.
круглый — муроко (Нер.) [см. круглый]
? — дабіс (Нер.); [см. "подстилка"] "постель"]
на сѣдло: — токіна (Нер.) [отъ "сѣдло"?]
ковшъ — барікг'ікан (Кум.), онто (Нер.) куола́ (Лм); желѣзн.: — хєліткан (Тм.) укін, укан (Тм.), для плавки свинца - уңкуңкі (Кум.) * см. ложка разлив. (Хин.)
ковырялка (для трубки) - сіг'ікку (Кум.), чуківун (Хин) [?].
ковырять — сувг'і (Нер.), усакт т. к., коңкі (Хин.) клевать? копать.
когда — āва (Хин.) āві (Бір. Кум. Хин.) алі (Ur. Castr.) [алі гдѣ Бур! Castr.] [Мон! Рyg. äвтн ‖ авін-а кто? когда? что?] когда-нибудь: — авīwал (Ur. Castr.), авінгі (Бір.)
- когда: - окін (Ам. Нер.) окі (ōкін, ōкіду (Ur. Castr.); окін (Hr. Castr.) окуду, окіду (Бір); окінмал (Hr. Castr.)
- когда-нибудь; коңані (Хин.) [хеңѐ ‖ неңіје. Мон! Рyg. когда].
коготь — сардак'і (Бір. вообще); гобкі (Хин.)
медвѣдя: - бабак'і (Бір.), хаjалдін (Тм. и бѣлки.)
? онто (Лм.)
савар (Ur. Castr.) [sabar. Бур! Castr.]
осікта (см. когтистое!)
кое-что (etc) екур - екур (Бір.)
кожа — нанда (Хин. Нер. Бар. Мн.) (Ur. Castr.), нанна (Бір. Кум. Ам.), нана, нанда, см. шкура
нандран (Hr. Sch.) [нандра, нанда (Тим.) нанта (Goe), наса (Or.) Sch.] нāра (Хин.)*
- рогов слой кожи: - кавасун, кавагун (Ur. Castr.) [хавасо, кавагаң Бур! Castr.]
1. Кожа съ головы - м'ата (Хин.) [ср. мѣтла]
съ брюха — нєл (Бір.)
съ головы — куіка (Ur. Castr.) [хиіха Бур! Castr.] [... у зем. тыкать].
? откошо (Хин.) [Мон?]
2. Дымленая: — нанїндула (Лм); олгога (Лм), (сушеная)
выдубленная: — інга (Лм.),
ровдуга: — н'ечу (Лм.); поясокъ: н'ічалді (Тм.)
3. рабья: — сувгу (Ам.), сувгу (Нер.) совгу (Хин.)
коровья: — укукгу (Бір. Кум.)
лося необраб.: — бучукін (Кум.)
обработ., "половинка": — тна (Кум.)
Козули: — г'ідгакса (Кум.)
змѣи: — гокса, гогса (Бір. - людей, птицъ) [употребляемая змѣями, чтобы сбросить кожу etc.] [... Ман! ... обыкн. употр. ...] [... Ман! ... предварительно должно быть опалена]
4. прикрывъ сумку берест. на огнѣ: - омін (Нер.) подъ сѣдло мужск.: - кі'гі'ім (Нер.) [см. "кичить"] [см. "кичить"] → безъ шерсти ібага (Бір.) (Кум.)
Б: ножаный — нандама (Нер.) [... Ман! ... кожа съ ногъ оленя, мягкая]

коза — імаґан (Мн.)
козель — ман (Мн - вообще); імаґан (Нер.) (Мн?)
неизвестный: — тека (Мн.)
кастрированный — серка (Мн)
вообще: імаган (Ur. Castr.) [Ман! / Ман! горн. дикая коза]
дикий: кōрei (Ur. Castr.),
кōраі (Мн. Castr.) [кӯрē Бур! Castr.],
кавур (Ur. Castr.);
емаґан, емато (Бір.) [Ман! / Ман! козел]
імаґан (Нер.) Рус. [Мон! ovis jubata]
[іма (ґан) ‖ імаґан,
дикий баран!! см. "баран":
моңгнокон, = цолокчон (Ам.)
козлы — (у "запздки") — існа (Ам.)
козуля — вообще — гіфчон (Бір. Бар. Ам. Кут. Хин. Нер.), гіфуон (Мн.), гіхуан, гіфуан (Ur. Castr.);
- самец: — гура (Бір. Рел.), гураń (Бір. Хин. Ам. Нер. Бар.), гуран (Ur. Castr.) [гураң, Бур! Castr.] [Ман! гіjо Ман! Sp.]
по 3-му году — суjекчан (Бір.)
по 2-му году — сукѣ (Бір.) [или 2х лет?]
"ланской" — суjекчан (Ам.)
- самка: — кōраї (Ам. Хин. Нер.), онijаңiн (Бір.);
" 2х лет: — чачаріі (Бір.), суiнчаңiн (Бір.)
♂ и ♀ меньше года: — інңака (Нер.), інңіґан (Бір. Ам.); інңікан (Бір. Хин.)
колбаса, кровяная, — буjуруң (Ам.) (Нер.?)
колдун, — аґтах (Тм.) [Як! алтах, Нек!]
колесо, — кувесо́ (Мн.) [Рус!]
колода — така (н) (Бір. Ам. Нер. Бар.), таакан (Бір.)
колокольчик — коңбакта (Нер.), коңакта (Кум. Хин.) [см. ботало, звонокъ (буденный)]
[Ман! дин!дин! Ман! оном. Колокольце]
[у (напр.) шомайовъ].
гōран (Кум - у детей); гоңа (Тм.) [см. "звонокъ"] [какой?]
[коңгіван (Хин.) колок. у погади какъ "ботало"]
[кунгіван (Хин. - Ямыш. "ботало"] [кінгіван (Нер.) будет ужив. какъ "ботало"]
колотить — см. бить, стучать; кумкіу (Нер.) [полено, дерево]
колотушка — гіс (Нер.), гісавун (Бір.), гісівун (Хин.); гісівун (Мн. Castr.) [Ман! / слово]
[гізун. калот. Ман! Sp.];
тоібур (Ur. Castr.) [toibur, Бур! Castr.]
гебун (Ям.) гєнун (Тм.)
колоть — (колешь) — гіда (Об.) [в острое что-нибудь]
[гєда (Бір. и др.)]; - дрова — іва (Бір.); сукада (Нер.)
прокалывать: — аркіі (Бір. Хин. Нер.), ? хуч (Тм.)
колчан — нікібік (Ям.), гєнкін аката (Тм)
кобду (Ur. Castr.) [Ман! (лучше для крап. стрельбы)]
кольцо — унґанаптун (Бір. Кут. Хин.)
унґаптін (Нер.) унаканптун (Мн. Ur. Castr.)
ґунаканптун (Ur. Castr.); оңсахапун, уңґаканґун, уңакапун (Нр. Sch.) [хоңан (Бок)
іңаhантту (Or.) Sch.], ун'канін (Тм. Ям.)
- для сбр. пр. лука на б. тел. — ургаптун (Бір.)
ургантун (Кут)
- на женск. передник: — гілді (Нер.)
- у палатки: — гілдукан (Хин.)
- у пояса — соку (Кум.), кантгі (Хин.)
цаваңні (Бір. Нер.) [держалки];
- у сани — тāстібн (Ам.);
- у узды: — зōзаї (Мн.) [Бур!?]
вообще (петля и т.п.) — тоңбоко (Нер. - ящик)
ögdi (Hr. Sch.) [петля] ‖ удо́ (Кум.) [для привяз. дайрiмаң]
колено — аңган, ängön, öngэn (Бір.), аңґан (Мн.)
аңган'і, аңгн'ан (Кум.), äңäн (Мн Castr.)
käңän (Ur. Castr.); öңбон (Нер.);
оңгнäн (Хин.), оңґон (Мн.), оңгнэн (Бір.
öңґäн (Бір.); - нöнгön, öнгön (Hr. Sch.)
[нäнгäн (Тин.), пöінгö (Бок.), пöңö (0) Sch.]
— поколенные: — цаган (Бір.) [Ман!]
заван (Ur. Castr.);
место подъ колѣномъ: — ман'ім (Мн.)
[Бур! так'ім.].
кольбь — халіб (Тм.) [Рус!]
колыхаться — одірму (Бір.); ваңбур (Бір.) [не знаю!]
колыхень — тіліvун (Нер.); тіліvун (Хин.)
тінкоч'ін (Ям.) [для привяз. покрош. горит.]
командировать — такура (Бір.) [Ман! посылать ест.].
комарь: — монмакта́ (Нер), манмакта (Бір.)
н'анмакта (Нер.) нганмакта (Hr. Sch.)
[гармакта, гамата (Or.), гармакта (Бок.) Sch.]
[Ман! комарь];
бубутуна (Мн) [= Бур! ібід] бубутуна (Ur. Castr.)
гохомто (Hr. Sch.), кулін (Тм. Ям.)
олень — ohox (Тм) [Як! Олен.]
компания — адаксал; компанией идти: кандалді (Бір.) [составить об-во, стать согласным]
конек (горба) — с'ірбу (Кум.), тубубу (Бір.)
[Ман!] [горба от толстой, губатой, похож на барна]
конец — мундан, модан, мудан (Бір.) муйдан (Нер.)
[завершение]; - предмета: — тарі, кунін (?) (Бир.)
дуба (Ам.) [Ман! окончание, дно конца, верш. дер.]; токанін (Бір.)
[завершение]; секін (Бір.) [кончать нечто, все нечто] [Ман!?]
- конец чего-либо "совсем" — асікта (Мн.) [начало, первый кончик чего-нибудь]
- " веревки для обмотки горла: — булдурга (Мн.)
?? субурундун (Нер); ірі (Ur. Castr.) [iri, Бур! Castr.]
конец неб. брови в долину. — іта, ēта (Бір.)
" хребтины: — суöро, сурä (Бір.); суґара (Нер.); [? субарн'jен (Бір.)?].
въ конецъ концовъ — модандувоїмат, модандувї (Бір.)
конечно — тіцäвєл (Нер.) [вѣрно]
конный — муріі (Бір. Нер.) мурчєн (Бар. Нер.)
коновязь — мугдікан (Нер.) [отъ пень];
кага (Хин.) [хат ‖ када прикрепляй Мон! Рус]; ікдäр (Мн) [цірґі, Бур!].
конопля — контаха (Нр. Sch.) [хонтоха (Бок)
онокто (Or.) Sch.] [Ман!]

конусообразный – ʼїlдарін (Бір)
конусъ берест. для выварки бересты: – кунjувук (Ам) [т.е. кипятильникъ].
конфекты – алатка, алака (Нер.)
Кончать – ӓтӓ (Бір. Кум. Ам. Хин. Мн.), отӧ (Тм.) ӓтӓ (Ur. Mn. Castr.); ӧдӧ (Hr. Sch.) [ӧдӧho (Or) Sch.]; ӧтӧjӧн (Hr. Sch.) [Ман! беру вернадъ...], ете (Бір.) ‖прекратить‖ манаф (Бір. Хин. Нер. Мн.), танау (Hr. Sch.) [манадіха (Or.), маньеха (Gol.), ман'іха (О) Sch.] [исчерпать]]; ман (Бір. Хин.); тудан, тодан (Бір.) бутту (Бір.), бӯ (конайсы жизни) (Об.) унъга (Бір.) [прекратить]; секі (Бір.) ъбєє (Нер) [сойти на нет] [см. секін] ачав (Бір.) [сойти на нет]; ? од (Тм.)
Кончена – мундакон (Бір.)
копать – уєӓ (Бір. Нер.) ува (Бір.) ӯва (Нер.) ямку (Зарод. тизу) – ірбі (Нер.), конък'ё (Хин – ковырять, клевать)
копить – см. собирать.
копна – копна (Нер.) [Рус!]; комно (Ur. Castr.) ато, ату (Бір)
копнить – уру (Хин.) [собирать]
копоть – єlда (Нер.) [уголь], соломтаи? (Хин)
коптить – сірґ'ї́ву (Ам.) [коптить, мясо]
коптиться – сірґї́ (Ам.)
коптильня – сірґ'ївавун (Ам.) гєд, гедї (Тм.)
копье – ґїда (Бір. Кум. Хин), кїда (Нер.), гєда (Hr. Sch.) [гіда (Тм.) (Gol.) (Or.) Sch.] [Ман!]; ґ'їда, зіда (Ur Castr.) цєдї (Лм.) [зада Бур. Castr.]; [jіда? ‖ цїда Ман! Руд.] [Sch. provabley: Кит! зіа, *гіам G. 1171] [Як'нак ӱнъу]
малое: ← субгӓ, субга (Бір.) [питают на винт. кансе на собаку]
копыль (у парты) – будавсырга, будевєн (Лм.)
копыто – кончан (Нер.) конч'ін (Тм.), кончан (Hr. Sch.) [хохс, хохт ‖ – Ман! разд. коныто Руд.]
тураї (Ur. Castr.) [туган, Бур! Castr.]
урӯн (Кум. Хин.), урубун (Бір.); орун (Ам.) ** Здесь у оленей. и др. – ґ'імґ'єл (Нер.) ґ'імган (Хин.)
кора – см. "береста"; вообще: кӯра (Хин) кӑра (Бір.); орокі (Нер.), экбы (Лм.) угдаган (Ам.), огдакса (Hr. Sch.) [угдакса (Тм) хорракта (Gol.) Sch.] угдакса, удакса огдаксе (Hr. Sch.); єlакса (Hr. Sch.) [ілакса (Тм.), Тлакса (Or) Sch.]; ? ковшбінат (Бір) ? урӯт (Тм) [= хотырык. Як! Ален. хатырык (Лек)] ґрікта (Нер. – мясо оленье); дільґукса (Бір. – спец. слой березов. подкорья)
ледяная – умкан (Ur. Castr.) [Ман!]
кореец – гаоlі (Бір.) (Hr. Gol. Sch.) [гао-лі Кит! G. 5927 ана 6911] [гуїлі (н) ‖ гаоlі, Корея Ман! Руд.]; карейца (Мн.) [Рус!].

корень – (дерева, и опухание, плесень) – нїнтї (Бір. Кум.) Нер)
↓нінта (Hr. Sch.) [нінта (Тм) Sch.], лїнтї (Тм)
дерева: – ундӓґун (Ur. Castr.) [Ман!] дагаган (Ur. Castr.), дабаган, дабаґан (Castr.) (Тм.) и (Этно)
в тіканін (Бір), токонін, тӧхӧн (Hr. Sch.) [maha (Or.) Sch.] (и вытяжки)
гриба мусун (Бір.); рога: ӧлда (х)
корзина – плетеная – комтахан (Hr. Sch.) в кот. ловится рыба в "заездки" – увєjанько (Бір.)
коричневый – хутаґа (Тм.)
корма (у лод.) опорожки – ӧньго (Ам.).
кормить – цовукан (Бір.) (Тм.); растить, воспитывать: ірг (Об.), пасынка (пит. ежедневно кусочки) [цєбукан] уві (Хин. Нер.) [Ман! питать, кормить.]
– вскармл. растить: уја (Бір) [Ман! Растить вскармл. кормить]
– грудью укукжкана (Бір.) укукв (Нер. Бар.), укуву (Mn. Castr.);
– собаку – (сущ. рабой) gaban (Hr. Sch.) [galaуна (Or.), galорї (Gol.) Sch.];
– плохо (содержать плохо): dolґїm, дулґїм (Бір.)
– пасти – гӯвінӓ (Ur. Castr.)
кормиться – онько (Бір. Нер.), онькото (Ам.) (мучаться, голодать, – пастись), ӓтӓї (Ам. Мн. Сб.)*
корм ъ – онько (Кум. Бір. Нер. Бар. Ам.) оньково (Нер. ?lo?); хороший... аjанько (Бір. – аjа онько); наулї (Тм.) [какой?] [см пастись]; [см. мохг оленей]
коробиться – см загибаться; уґїравдан (Нер.)
коросъ (беременная) – ачєӓ (Бір.)
1. ачєса (Бір. Хин) – нед. для оленя. принадл. пищи
ачрсӓ (Хин.) – ibid.
авъа (Ам.) – [Зародыш], ачна (Ам.)
ачса (Ur. Castr.) – небольшой
ачсавда (Нер.) – нед. ларчик [Голост. гроб Ман!]
2. нед. цилиндрический: – для соли (Нер.) воды, мол. (Хин.)
кӯнґ'і, конґ'е (Ам. Хин. Нер.); конґ'е (Бір. Кум. Хин.)
конъїка (Нер); кӯнї (Ur. Castr.) [Ман! Глиняный ед. аленей. Сосуд для питья. цилиндр.]
3. мата (Хин.) [кругл. для чашек etc.],
матаґан (Хин) [для бурканч. кругов],
матар (Бір.) [кругл. для фарш. пищи];
[матаґ – подстилка Ман! Руд.] [Ман! опустить ездовых]
4. агацан (Мн) (?), агачан (Хин) [нед. жидк. и для сах. чая, крупа etc], аъа (Нер.) [обт. корней для собак, посуда etc.], ачакан (Бір.) (?), ачан (Бір.) [нед. жидк. для чая, крупа etc.] *
5. адамал (Бір. Кум.) [для пищи etc], адӓмал (Хин) [для бересты]
6. намїт (?), намїган (Бір.) [оленьей, косой и прямой], намїган (Нер.) [Из фанеры и круглой]
7. муругун (Ам.) [кругл. обш. корней и кор. пихт. задерж.], мӯругон (Хин.) [кругл. со ст. крышкой];
8 акан (Бір.) [общий, мелкий для бур, etc.], ачакан (Бір.) (?) анакан (Бір.) [мал. жидк. для выр. пересыпать etc.]
9 гуман (Нер.) [Кум – для скл. стопой, большой] уктукчук (Кум.) [для творога – мал. кожа, мешок, берест. отм. окто (порох)]; гуґлун (Нер.) для [illegible]

голубина, белый]; сäрäнкі (Нер)[вас уил.];
амурі (Нер.)[уличн. для пушки]; тороко́ (Нер)
[для "арчи" ет. чтобы большой][торо, тбро
Мон! Рид пол. кричн. горшочек, банка];
?укäк (Ur.Castr.)[ихек, ихик Castr. Бур!];
äбдора (Ur.), абдура (Tm. Castr.)[abdera
Бур! Castr.]; доктак (Ам.)[род портфель],
капіган (Хин)[для мелочи]; канта (Бір)
кантачіхан (Бір)[сосуд для детских дурн.]
додохон (Hr. Sch.)[?] кожа]; hачау (Hr. Soh.)
[пäча (Gol.) Soh.]; hыlік (Tm.) эпык
гаекы тынкон (Tm.)[кричн. дер для гашета]
муліңкі (Бір.)[цилиндр. для воды].
" плейсный для ловли корюш - ul'jaңko,
ul'ejaңko, ul'ejaңku (Бір)[см. корзина].
корова — укур (нрод. скотъ вообще)(Бір. Кут,
Хин. Нер Мн. Бар.) укур (Ur. Castr.) ḫукур
(Ur. Castr.)[ихег, ихиг, Бур!][üхүр ‖ üкер
Мон! Рид. корово, рог. скотъ];
ун'іган (Бір.) - корово д [üнē ‖ üніje(н)
Мон! Рид. корово][~~о.~~ Ман! дойная корова];
інак (Hr. Sch.); ехан (Hr. Sch.)[ехан (Gol.)
іна (Or.) Sch.][о Ман! бакъ]; нікін (Тм)
[Як! ынах (анах) Пен.]; о'ігода. гарп'el (Кут. Хин).
по 3му году — гунäц'ін (Мн.)[Мон!][root 3]
коровник — котон (Мн.)[см. загон] [Мон!
[см. двор (Ж.Г.)]
коромысло — уапца (Бір.).
корона (дерево) — тöдäн (Бір Хин)[см. конецъ]
лава (Бір.)[мисса! см. мисъ = лапгі].
коростель — гукгаца (Бір.)[скорой с Юлии. писали]:
короста (от рана) - jакто (Хин.); іäкта (Нер)
коростится — jокта (Хин)
короткий — урім, урімді (Нер.), урім (Ur.Castr.)
урімкун (Ur.Castr.), урумкун (Хин.), нор'ім (Тм.)
уjумкан (Hr. Sch.)[хурумі (Gol.), умі (Or.)Soh.]
пантіны (Лм.)[? кличка].
корпусъ — см. тушловище. ∫гä (нер) [Ам. - сокол]
коршунъ - гēк'ін (Бір.); гäкін (Ur.Castr.)[Ман! сокол и кол. воробьи. хищн.]
сікäчан (Ам.); цігнікун (Хин.); hawk тарагадi (Тм)
[Бур! тарбаг]; jен (Нер.)[см. Аспребъ, сокалъ];
корь — ілга, ілга (Бір.)[~~ілга~~ Ман! испанка оспа]
[ілъа, Ман! Sp.].
корыто — они; тöрсі (Нер.); курітка, далоңкі (Лм.)
коса — волосы — гозінаl (Мн у ого)[Бур! гозіба];
гäзäган, гäзäн, гäзігäн (Ma.Castr.)[Бур! дезеде (Castr.)]
ілга (Ам.Хин), ілгантін (Нер.)[ylга]; гімі-
бін (Бір - кидкое слово)[все з мусорчик!].
орудіе — кадудаm (Бір.), кадур (Нер.); оңіка-
дун (Нер.), кадур (Ur.Castr.)[~~ман~~ Ман! серпъ крив. коса]
[кадиг, Бур! Castr.].
косить (жать) - кадu (Нер) кодū (Хин) каді (Бір Хин.)
кан, кат (Бір.)[~~ман~~ Ман! жать косить]; косі (Ам)[Рус!].
косецъ — кадачін (Нер.)[мотающий косу!].
косой (на глаз) — кілан (Бір), кілаң (Хин)
ківлюкы (Нер) близко]; келар (Ma. Castr.), кіла-
рін (Ur.Castr.)[келаг. Бур! Castr.], [Як! калаг, Пен.]
[~~кіаг~~ Ман!]; гокоті (Нер.)[одномодуш]
костомъ (мам.) — ідöгä (Ur. Castr.), наїм'і (Тм)
намаңік (Лм.); ам'імаіl (Бар)[Ісса вытащ?]
[ам. кафтанъ]; †[cf. амімаї (Нер. Хин) ← Бапгун!]
костеръ — бук'еніа (Нер.)[знак. чтобы!].
кость — г'ірамдя (Нер. Бар. Хин.
г'ірамна (Бір. Кут (Ur. Castr.)
г'ерамна (Бір.)[иногд могила] [Ман!]
мусус' (Бір.)[Даур!]
плечевая: — олас (Нер)(?)
бедренная: — тук'і (Хин.): ? оман (Нер. Sch.)
кость козули: — гага (Бір.); прибрежная: — цаман (Мн)
панкота: — кэмі (Лм)[бивень][Як! муосъ Пен.]
?? іköjі, іхöjі, ікöрі (Hr. Soh.) ікöрі (Tm. Soh.]
ікрі (Тм.) амун (Лм.)[cf. Нг. Sch. Оман].
"косящий" - см. куга (1) (2)
котель — ікä (Нер. Ам. Хин. Бір.) ікa (Тм.)(Лм)
ікат (Кут. Бар.), ікакуя (Ам. большой котёл)
іха, іхö (Hr. Soh.)[ікa, іго (Tm.), ікo (Or.) Sch.]
іекä (Тм); [Бур! тюбо]
калан (Нер.) кавам (Ur. Castr.);
цілангі (Мн)[обход печи в нар. для арки];
кулва (Бір.)[печь и проч. печи].
который — авгу (Нер. Мн.)(Ur. Castr.), абгу (Ur. Castr.)
-по порядку — адіра (Бір.), адікі (Мн.)
кот — см. кошка.
качевать — нуlгі (Бір. Бар. Нер. Ам. Хин. Кут.), нуl-
гі (Ur. Castr.)[~~о. Ман!~~ перекатывать с места на место]
кочка (на бол.) — слуңкокун (Бір.), сомкокун (Хин.)
гонгонін (Нер.); жувудек (Ur. Castr.);
укурі (Ur. Castr.)[~~о Ман!~~ холмики кочка на бол.]
кочкарник (болото) — дэт гвірбын (Тм.)
кошка — кäка (Бір. - ніраі и аді); кот (Нер.)
кос'ка (Мн.); кöскö (Hr. Soh.)[кöскö (О)(Ur.)
кöксö [~~ман~~ Ман!] [- отъ кошка, кот, Рус!] <
- дикая: - обгіа (Нер.)
кошки — на ноги в Колоред. — тäка (Бір.)
[~~ман~~ Ман! держ. ходочка; ~~ходить~~ подкладывать шкварки]
[см. така (Нер.)].
кто — колмп - овіскокі (Нер.) и др. - овіскі (Нер.) suff
кравива — кöкүкта (Ur. Castr.).
красивый — аја (Об.), гојо (Хин. Нер.)[Хин. только о мужчине]
гонгі (Бір.)[Ман! Sp. гонé]; гаjавеї (Бір.
- Стодр. добрый, хороший] ајаманкан (Бір о
вещ. и хрящ. прилаг[ный]; гузjаі (Hr. Sch.), но-
гіmі (Hr. Sch.)[нодінгу (Тм.) Soh.].
красить — улакі (Нер.); буду (Хин.); он'а (Тм)
красная — давак (Ам.), давікса (Хин. Нер.);
давіка (Кут.), сінну (Нер.)[Рус! Синька], он'іга (Тм)
- красный камень: — давікса (Хин. Нер.),
давіка (Кут), даван, давук (Ам.)
- черный камень: — убувук (Ам.) кукубун (Ам)
(графитъ?); черная - jенда (Нер.)
- желтая (изъ корп олий) и (особ. травой) - дулку (Нер)
дулг'ікта (Нер.); уваківун (Нер. не красная-ли, или оранжевый?)
- синий камень: - сукусун (Нер)

Красный — уварін (Бір. Кум. хин.)(Ит. Castr.)
уларʼін (Нер. Бар. Мн), увата (хин.)
хулінн'а (Тм.), бунан'а (Лм.), хулајін,
холајін, holajін, кулајін, уварʼін (Hr. Sch.)
[уларін, холарін, куларін (Тим.)[xololiri (or.)Sch.]
[олāн ‖ улаган, Мин! Рид красный][ивāн Бур! Castr.]
[~~ивин~~ красно-бурый ~~бурый~~ красный Ман!]
[Як! кысыл Пек.] увāлі (Бір.) [мясо красное]. (Ит. Castr.)
краснить — уларга (Нер.), уварʼіно (хин)
оварга (Ит. Castr.); желтую: уларі (Нер.).
краснеться — выпятиться кр. — улалі (Нер.).
красота — јансе (Бір.) [~~Ман!~~ Ман!< Кит!
-янг - узы - Зах.]
красться — отиʼ злого чел. ургу (Бір.); кого про:
бей, бойі, бейі (Бір.); [подх. из центр. тела
отнеслись] → дулбуто (Бір.) [обманывать]
[~~добыто~~ Ман! глупый, бол. обманутый неосторожный]
Крахаль — утка — аңгаргало (Бір. Музі);
[дл. носа, имеет рану] — утін (Бір. Кум.).
край — (леса, берега, вещей, ед.) ʒапка (Бір.
Бар. Нер. Кум. Ам. Хин.), ʒапка (Тм.)(Ит. Castr.);
- водораздела (Верин) - нʼедаін (Бір.);
- тодан (Hr. Sch.)
- пашня (угол) - кормie, кормē (Ит. Castr.)
[Бур! кормоі Castr.]; земельный уч. —
кадʼі (Ит.) кāзі (Мн. Castr.).
- оленьи обойка: — далакʼі (Ам.)
по краю: — дискакʼі (Ам.).
Крайний — ʒапкаду (Нер.).
Кредитное обязательство — цāң (Бір.)
[цāң арамбé, Ман! Sp. ("пиши в книгу")
Кит! ~~Ц~~ цāң]
Кремень — бӯр (Кум. Хин.), бурӯ (Нер.),
кеда (Hr. Sch.); гакур (Тм. Лм.) [гакыр
(гокур.) Пек. Як!]. [бур - вообще камень
кастр. огонь.]
Кресало — ганде, кандʼі (Бір.) ганді
(Hr. Sch.) [ган - сталь Кит!] [? Ман! стол]
нӧкӧ, нӗк (Мн.) [Бур! кāта] [? ?]
[см. "огниво"].
Крестец — буктур (Бір.), бӯʒа (Мн.) [Бур! ibid]
?тондукан (Hr. Sch.), кагурі (Бір.) [часть туши и позвонок от. тазов]
[дӯкʼі (Бір. Кум.) дӧвӧхі (Hr. Sch.) деӯкі (Тм.)
[? тазов. ? кость Ман!] см. таз, зад]
Крестъ — крʼес (Нер.) мʼеwēн (Тм. -середина?)
Крещеный (по христ. обряду) — іiга (Бір.)
Кривляться (кого-что.) — монʼі (Хин.), ман-
магʼі (Нер.).
кривляться (ломаться) — говчӯрʼіканʼ (Нер.)
муктāнā (Бір.) [одевать, натягивать][см
ломаться, стодиться,]жеманничать]
Кривоногий — колʼінгін (Тм.)
кривой — мугнурʼін (Бір)[см. изогнутый, горбатый]
гіӯңаку (Лм), уӯкі (Ит. Castr.), покгіхӧ
(Hr. Sch.) [мукгі (or.) токго (Бог.) Sch.];
(по)кривой (линия) — (дуга) - амгʼі (Бір)
[См. изогнутый..

слепой на один глаз: — калтакан токор
(Бір.) кӧлтӧку (Тм.), го куті (Тм.) (слепышка)
[кāлтāзāі, Як! ослеп]
Кривливый — вʼева (Нер.).
критиковать — качʼіл [? Ман! ? ?]
кричать — орʼі (Мн. Нер.), орʼē (Бір. изобрю);
- голосить: — дівгаза, дівгарун (Бір.);
- звать — кобене, кōні (Бір.), кун (Хин.);
- при встрече, предупреждая.: — тонко (Нер.);
бей "якутай" (Ам.) - тонко (Хин.); кричать
(Нер.) тонко; тенкеjі (Hr. Sch.) [плакать];
- от страху — цавра (Бір. Вер. д.) завралі (Бір. Мин.);
кричать: тӧоро (Тм.), Конорʼі (Мн. Castr.),
полахіві (Hr. Sch.) (плакать),
бить тревогу — уйді (Хин.) [i.e. в раздраж.],
на помощь — айдӧла (Бір.),
медведю: — корг (Тм.),
быка — гуро (Нер.) [онот. гур!гур!],
изюбрю ♀ (самка): — каw (Жеин.); ♂: оре (Хин. Кёр.)
козулю — ков (Нер.), [см. "трубить"]
оленю — ен, (Тм),
лосю — нік, нікʼіфка (Хин.), нікі (Нер.);
выть, реветь: — бӯні, барнʼіра (Ит. Castr.)
Кровать — орон (Мн.), сʼіра (Мн. Castr.) [? Ман! ? постель, ложе]
кровь — сāксā (Бір. Нер.), санса (Хин.)
сӧксā, сāксā (Мн.)(Ит. Castr); сӧоксо, сӧксӧ,
сjӧксjӧ (Hr. Sch.) [сӧксӧ (Бог.)(О), Sch.] [сӧ-гі, Яж!]
[геох, бiг!] [сісы, Мон! Sch.] [~~кисы~~ Ман! кисы]
- сӯксā (Бір.) [идет сок]; хунзбел (Лм) хункал (Тм)
жертвенная: — аіга [аіга] сāкса (Бір. Нер.)
густая часть ея: — нӯңі (Мн) [нуңі Бур!]
менструальная: — очакʼі (Ам.), ичукі (К.Б.)
Кротъ — ?шуукан (Нер.); ?момон (Хин)
Крошить — цʼіг (Хин. Нер.);
Крошки — цікӧн (Hr. Sch.).
Круглый — тоңгурʼін, тиңгурʼін (Бір.)
тунгуjін (Нег. Sch.) [тӯгӯррӧн, Мон!
Руд. круглый, шаровидн.] [см. "гнуть"];
цилиндрич. — бумбо, бумбокочан,
бумборʼін (Бір.) [бумборӧн. Ах. Мон! Руд.
(напр. палка, круглый)] [и куполообразн.];
? букуl (Бір.);
муроlі (Хин.)
Кругом (вокруг) — муроlі (Нер.) туңгоlі [Б
Круг — дубукувдікʼі (Нер.), муро (Хин.
орко (Хин); на верху горы, родзкольца
— тōна (Мн.) [тōна, Бур!]
Кружиться — гʼікāр, гʼікір, гӧкӧр (Бір. и
окружность) [~~кружок~~ Ман! идут кругом окаймляют ж сторонки
[также крутиться голова]; гіргірім (Бір. - іbid)
орокко (Нер.), орол (Нер. Бір.), орцl, арцl (Бір.) [и кружится голова]
Кружить — оровіркан (Нер.),
Крутить — бамбовді (Бір. вертеть), муркʼі (
[см. вертеть, сверливать]; моркі (Хин) (сверлить)

[~~сохбох~~ ~~ӡӡӡ~~; ~~сохбох~~ обрезалась etc. Ман!]
ebraxari (Hr.Sch.) [ilrala (Тим.); iligana (Or) Sch.].

крутой — туктірі (Нер) [ef. тукті пологий]
крыша - ?лапура (Нер.), асані (Хин. Нер) асаңі (Бір), аңікі (Лм.); [Ими кошь крыша!]
докпіла (Хин.) дәктіған (Бір.) Castr.
galcmmi, galaŋyi (Ur.Castr.) [dali Бур.]
носа - сєlун (Нер.), сарвака, танаһип (Ur. Castr.) [тана, Бур. Castr.]
Крыса - см. мышь
Крыша - сивара на вос. ногах - дабі (Ам.)
өlбөн (Hr.Sch.) [өбөн, өlбөврі (Ор.)
өlбөт (покрыть) (Тим) Sch.] [ф. Ман: дом кр. лодки]
крошка - тамі (Нер.), для котла: - даїві (Бір) дом сум - дахе (Тм.); унтә, (Бір. Низ.д.)
окта (Бір. Вер. Обл.) - [грабо, гайчика]
крепкий - 1. бонгі (Хин. Нер.), бәкі (Ur.Castr.) денгі (Hr.Sch) [ӡ Ман!] [бөкө - Бур. Castr.] [бөхе, Мон! Sch.]
[бөхе бәгілдахө - Фрицъ. Мон! Руд.] - см. сильный;
2. букуң (Бір. Нер.), букуңгін (Бір.) [богатырь] [ӡ Ман! здоровяка];
3. ханкі (Нер. Хин); канні (Ам.) - [твердый] [стал твердый, крепкий Ман!] [Кит! ганг сталь]
4. катан (Бір. Нер.) [о тваб. водяной ек) редко твердый
қата (Мп. Castr.) [хатаw || катабу, твердый Руд. Мон!] [ӡ твердый, крепкий Ман!]
[хатан, Як! твердый орешек Пек.];
5. маңга (Бір. Нер.), маңа (Ur. Castr.), манга, мангаci; мәгді (Hr.Sch.) [манга (Тим) (Or.) (Gol.) Sch.] [manga, таа - Gil.!] [ӡ Ман!] [сильный, молодец]
6. манді (Ам.) [не хватающ.] [cf. манді, мані (Бір. Хин. Кит.)
моңу (Тм.); енгесі (Hr.Sch.)
масі [~~сильно~~ Ман! усиливалось]. [т. крепкий, воздух головы ремешок]
крепко — сєді, седі (Бір.) [Ман: ӡ] [напр. закрыть]; дуові (Бір.) [напр. спать];
агдун - букуң (Бір.) [~~твёрдо~~ Ман! падающий вторичный];
букуңі (Бір.); айңалдара (Хин.)
канкіт (Нер. - крепче).
крепость - норім (солидность) (Ип Castr.) [хорім, Бур. Castr.].
крючень — дм подв. котла двойной: - ганге (Ким.)
ганғу (Хин.); — одинарн. - оlөңкі (Бір. Кум.)
олдан (Тм.) [Як! олен.]; отуте (Бір.));
- гоко (Бір. для утраты питро"), гохо (для котла), хохө (Hr. Sch) [гоко (Or.), гохо (Gol)] [ӡ Ман! - коромысло, уплотня.]
[көхө - Як! для вытяж. вещей. Пек.]
- рабочий - дагға (Бір.), єlгу (Бір. Большой);
гәгә (Ur.Castr.) [degä, Бур! Castr.]; [Ман! ӡ большой котел. от загиб. для ручки (Бір. Хин.)
- унуте (Хин. Бір. Нер.) - дрел. для полки etc [= отуге]
? - рабочий: какөlі (Ur. Мп. Castr.) [~~Мон!~~ Мон! (Бір. Хин.)
- локоңкі (Мп.) [подпорка];
- для вынимания мяса из котла - м'акун (Тм.);
?! сіка (Hr. Sch.) [сіана (Or.) Sch.] (ручка);
гіңім (Тм.); лонкіка (Нер.) [якорь].
утерял: - гонодо (Нер)

крячва - утка - готулкі (Бір.) [см. марки, см. свинец]
кто — ні (Об.); ңгі (Нер) ңі (Hr. Sch.) [ңі (Or) Sch.]
ні (Тм) (Ur. Castr.), н'і (Ur. Castr.);
енун (Об.), ема (Бір.), гнун (Мп. Castr.), авгу (Нер.) [см. которой, какой]; ноңгнон (Лм).
кто-либо — н'імат ... (Нер.), н'івалкаі (Нер.) нівel (Хин.)
куда — іlа (Бір. Бар. Нер. Ам. Хин. Кит.); (Тм.), ілан (Нер.) іду (Ам.) [куда положить]; іртінгі (Хин.), іртінані (Ам.) [куда нам выйти].
куда ни... — ілавалті (Бір.); куда-нибудь: - іландула (Бір.), куда-нибудь - ілівал (Хин. Нер.)
куда: — ілаконен (Бір. Рел.).
кузнец - тавін (Ам.) [см мастер: тавін (Тм)].
тавін, тауґі (Hr. Sch.) [тавін (Тим.) Sch.];
дарнан (Хин. Нер.) [дарҳан, Барг.!];
моуан (Хин.) [ӡ Ман!] ѕ [Кит! му-изгнать] [мастер.]
н'ура (Нер.) [отец н'ур - сын ремня].
кузнечик — сіqсікун (Нер.), сєарсєкун (Бір.) сіксівун (Хин.), сіусікун (Бір.), сонсікін (Hr. Sch.), сінсі (Hr. Sch.) [сонсіні (Or.)]
[~~Мон!~~ Ман! кузнечик, кобылка,] [сэбсэхэри]
летающий: аткаlучкі (Бір.), дєбі-ліжкі сіусікун (Бір.);
мигающий цветок: — јаргіма (Бір) [мол. - золотой взрос. - Карим]
кузница — аулға (Hr. Sch.)
кукушка — кукуґ (Нер.) (Бір.) жукку (Бір.) конку (Хин), кәку (Мн), нөку (Hr. Sch.) (Gol.) (Or.) [кукін. Тим. Sch.] кукучан (Тм.) [~~Мон!~~ Мон!]
кукша [garrulus infanctus] — (сойка) - кукакі (Тм), оңголгун (Лм.), капку (Бір.)
кулак — салта (Нер.), solma (Ur. Castr.);
- нурга, нелга, наіга (Hr. Sch.) [нурка (Тим.) нуга (Or.) Sch.] [ӡ Ман!]; нідурга (Ur. Castr.) [nderga Бур! Castr.] [нідурга. Мон! Sch.]
норга (Бір.);
- гор. (Тм.), гоіга, гоігда (Hr. Sch.) [гбух - Gil.! Sch.]
- боңга, боңго (Хин.)
кулмирня — бом (Хин.) [около Хайлара]
кулик — дєкєлі (Нер.), ч'іңгнангун (Хин. Нер.) гукгоңо (Кум.), гокгомо (Бір.) [numensis arquata]
гувіт (Ам.), паңга (Лм.)
купаться — олбос, улбус, елбє (Бір.) елбє (Нер. Хин. Мн.); өlбөсі' (Hr. Sch) [älбәмі (Тим), өбөсі (Or.), өlбусі (Gol.! Sch.] [~~Мон!~~ Ман! купаться в реке] ~~älb~~ älбәсі (Ur. Castr.);
булга (Бір.) [см. "опять сидеть в холодной воде" - чистить см. "мыть" посуду etc.]
купец — майман (Бір.) [~~Мон!~~ Ман!] [майтә Мон! Руд.] ≈ [Кит! 買]; лаосел (Бір) [Кит!]
купец (Ам). [Рус!]. [↓ купец - китаец] [см. торговец]
купить — кугі (Мн), уні (Нер. Бір.) [и продукт: - обычно. товарами] [~~Мон!~~ Ман! продавать]
гаві (Лм.); см. "брать" га (Об.). гада (Hr. Sch.) etc.
курган — бурі (Тм.)

курдукъ (Як!) – ен гутаґіна (Тм.)
курить – сракі - нäр'і (Мн.)
табакъ: – ум (Мн.), ом, [умґаі] (Hr. Sch.)
[умім (Тм.), умі (Ог), омюрі (Cur.) Sch.] [Man!]
[там(ä)ба о... Мон! Рид. мить] ["пить"];
ім (Хин.);
кол (Лм.) коол (Тм.);
танк' (Хин.) тан' (Нер.) ["см. тянуть"];
тата (Хин.) [; тосма (Нер., кан (Нер.)
куриуа – куріца (Мн.) [Рус!]; канаґа (Бір.)
[Даур!]; нокун (Hr. Sch.) [нану (Ог) Sch.] [Man!].
курносый – (нос) - сопор'ін (Бір.), гогда (Хин.)
гономо (Нер.).
кірпичатка – елакі (Нер.) helaki (Ам), хелікі (Тм.);
авеган (Тм.), гаґгані (Лм.), ітто (Бір.) [Man! стрела курит.]
кусать – інті мона (Мн.), іктатана
(Ur. Castr.) (от ікта- грызть); кікі (Ам. - осетина);
кіт (Бур. Хин.) [хватать, о собаке]; конбі;
конді (Хин.). [см. "укусить"] [см. грать]
кусающийся (собака) – іктатакі (Hr. Castr.).
кусокъ – см. единица круглая (арчі); уйд (Тм.) [вырезка мяса]
кустарникъ – аґдіткура (Хин.) [для мед. целей]
автон (Hr. Sch. – на болоте); вепловый – бу́ба (Ам.)
горький (кустарн.) – тар (Ам. Бір. Нер. Бар.)
секта, сектаган (Ам. Хин. Нер. Бір. Кут.)
[см. таможня, стрижка, вошь, вербо] [с с'с с'с с'і]
[еланистый: – ітім (Нер.)]; октатикура (Ам.)
кухарка – ґайтімні (Нер.) [приготовитель]
кухня – дрова: – чаґан (Бір. Тм.); толпа, часть единица
г-ства – аґґі (Бір.); – масса міда (Бір.)
[Man! етиу фарс'і Man! Sp.] [Man! у несущая пищу]
[Man! стол, скамья] [см. часть, основа, масса, стать, вид]
кушать – см. поесть

лавка – найтана (Нер.), майтан (Бір.) [см. купец].
ладно! – сот (Нер.); öцан, öцаје (Бір.) öдан
(Бір. Хин.); елекон - евікін (Тм.); до. (Нер.) (Хин.)
[см. идти!, пусть, пускай, хочешь, можно]
ладонь – анґаґан (Бір. Рал.), öнґа (Бір.), ханда
(Ur. Castr.), ханці (Тм.) [ханга (Тин. Och), n'jainga
(Gol) Sch.]; aliґa (Мн), aliґa (Mn: Castr.) [aliґ
Бур!] [alaґa Бур! Castr.] [Man! ладонь]
[alaґä Мон! Sch.] [алäґ || алаґа Рид. Мон!]
hанга, ханга, анга (Hr. Sch.); [сут (Ur Castr.)
-Spanne [пядь?] [söt Бур! Castr.].
лама – ламä (Мн), lama (Ur. Castr.) [Бур!
lama, Castr.] [Man! Тиб!] [Man!].
лампа – іхöрö (Hr. Sch.) [(Gol.) (Or.)] (и свет)
lampronetie fischeri (птица) – далиґуjан (Лм.)
ланта – (шкура с ланта?) – öніл (Тм.), öса (Ur. Castr.)
ларчикъ – (для хранения Талисмана) – кéца (Бір.)
ласка (жив.) – мухутах (Тм.)
ласкать (ся) – тегсіlä, тегуcila (Бір.)
- гладить; бolila (Хин), балґа (Нер.), гун'ча
(Бір. - "упрашивать, упрашивать") дала (Бір. собаку); ілöі (Ur Castr.)
[ілвепер Бур. Castr.];
ласкаться – кіоті (Нер.); еікі (Хин.).
ласковый – (приятный) – ірімін (Нер.).
ласточка – косіма (Бір.) [стриж]
уіцціма (Бір.) [ориентир]
морская – ківєрка (Лм.).
латунь – гаґлы (см. "корица") (Ингуш) [гаоlы]; гöлі (Ur. Castr.)
лаять – гого (Бір.) (Ам. Нер.) (Ur. Castr.), гоболо (Нер.), гогод (Тм.)
гоу (Лм.) [собака Man' лаять]; гогоді (Hr. Sch.)
ун (Бір.) [говорить]; ґау (Hr. Sch.) [Man' собака всегда воет] гогі (Нер.)
лгать – уюкі (Бір. Нер.) олокім (Хин.)
уюкіті (Ur. Castr.), öлак (Тм.), олокеті,
уюкіті, олохі (Hr. Sch.), олокічін, олохічін,
олокочінда (Hr. Sch.);
хвастать: – бајарка (Нер.)
лгунъ – олок (Нер.)
лебедь – ухсі (Бір.) (Ur. Castr.); hухеі, хухсі, ухсе (Hr. Sch.) [ушші (Тим), кукуу (Бы)(Ог) Sch.] {оксі (Хин) (Ur. Castr.)
[нынкын - Бі!]; галка (Бір.); габ (Ам. Нер.)
хухі (Тм), хубі (Лм.) [отъ ухсі]
лебезить (хвалящийся) – авдаравма (Нер.)
легкий (по весу) – он'ом (Хин.), онім (Нер.), öн'ім
(Мн.), äнім (Ur. Castr.), öн'імнон (Мн), он'о-
мкун (Кут.), он'імкун (Ам.), ојомкун (Бір.
ујімкун (Тм.), ајімнун (Hr. Sch.) [айумкун
(Тим.), наінмі (Ог) Sch.]; öімнун (Тм.)
подвижной – галбон (Мн) (общ.); лошадь
зем. – кетар (кäтар) [ср. камара (Бір.)] (Хин.)
легкое (анат.) – аўта (Бір.), owma (Ам), офса (Нер.)
öфуа (Мн.), онтá (Хин.), äпуа (Ur. Castr.), аўтé (Бір.)
оуто (Hr. Sch.) [öдте (Тим), хöута, хöцу (Gol) Sch.]
[Ошіх || абусікі; ўтэх, Тмэх; Рид Мон!]
[Як'нек. тыңа] [собака Man!], гwті (Тм.)
ледъ – умўкса (Мн.), умубу (Ам.) умухсу (Ur. Castr.)
цука (Нер.), цухö, цухöн, цукö, зуке (Hr. Sch.)
[цуко (Тин.) (Gol.), зукö (Or.) Sch.] зука (Ur. Castr.),
[Бо Man!], бухні (Лм.), біхкі (Тм.);
камень (на пруд. - опасен, прозр. играет холодный)
- ісе - цолю (Бір.)
ледян. "сах. голово" (отъ неизвест.?) - байдарах (Лам.).
на стоит (покрыв) – заір (Ur. Castr.) [zair, Бур! Castr.]
лежать – укула (Бір Из. Дим.), угла (Вер. Бас. Бір.)
угла (Бір.), укло (Нер.) укла (Ам.), hугла,
хукла, укла (Hr. Sch.); hугла (Ur. Castr.),
укліуі (Hr. Sch.); лежать на спине: –
– онкан', умкон' (Нер.), таwла (Кут.);
лежать лицом вниз: – нумуктікаґі (Бір.)
на бок у опир. на локоть: – дäräвлаґа (Бір.)
дараівінга (Кут.); лицом вверх: уцкантікаґі (Бір.) (ухва)
того (Нер.) тобо (Бір.), тобі (Бір.) Man!
талба (Нер.) [лежать поперек] - [распорка]
?? деў (Лм.), дессі (Тм.).
лезвее – цоö (Хин.), ц'ëен (Нер.), цäjен (Бір.) [Man!]

ӯгг'і (мн); ножницы: - кантамар (Нер.)
субаран (Бір. повтрее?)
лента — шаман. г'ісä (Бір.) (флаг?); сутого (Нг. Sch - завязки); на шам. шапке - колбокку (Бір.); ibid - іргінді (Нег.); в хвосте лош.
опгун — дормосо (Бір.), лента и.т.д.
пая: - заздар (мн.) [Бур! ібыі];
подвеска шам ленты: - діксатосаіл (Нер.)
ленчик — дäнді (Нер.), дäнне [Ам] [ленью спдло]; кантä (Хин.) [хантал - Мон! доски уездла, Рус.]; хентыін эмгун (Тм.)
лепешка — ärул (Мн.) [изг гіван отверстие] [ärул бур!]; ӯбон (Бір. Нер.) уöна (Бір.).
лепетать - (пал. ушипеля говорить) - тумнä (Бір)
леска - нігрі (Тм.)
летать - gäзäl (Хин.), gäjilq, gäїlі, gäзіл (Бір.) gär (Нер.), добі (Бір.); gärіlі (Ur. Castr.), göнінтеjі, göігіен (Hr. Cast Sch.) [gäкqа, дохі (Тм.), gökgöчі (Gol.) Sch.] [Ман!] догдо (Бір.); дohі (Бір.); аргі (Нер.) (Хин.); дан' (Нер.)
летяга — миколай. - нетаргі (Тм) [Рус. лей...] см. белка
лживый - см. коварный
ливень - сікä (Бір.) [Ман! жму, тисну падаю, лью]
лизать - іла (Нер.), іlä (Ur. Castr.), далд (Тм.), ібі (Хин.) [ілі]!
липовый - єліqа (Бір.), куку (Бір. Хин. "голый")
липокль - (большой) - сугцана (Ам. Бір.); (е) зугзанда (Ur. Castr.), хоуцанді (Тм.) [--нно) [Salmo fluviatilis]; ? бультаqа (Кут.)
пестрый - бультаqар (Ам.);
маленький - цojo (Кут.)
??? майго (Нер.). - нєla (Ам) [Ман! см. "вылезать"]
линять
лиса - єріґда (Бір.)
липкий - тäпäма (Хин.) тäпатq (Нер.)
липнуть - тєрє (Хин.)
лисица - сулакі (Нер.) сулакі (Бір. Бар. Хин. Кут, Нер.), сулакі (мн) (Ur. Castr.), хулігаи (Тм.) кулакії (Ам.), colaki, colaxi, сулакі (Нг. Sch) [сулакі (or) coli, coloni (Gol.) Sch.] [Ман! горит, не лисица]; уli (Ам.); авата (Нг.) [Gol. Or.] Soh.]
- черная лисица; ibid - (для шапки бати) -
*цуцур (Бір.); лис. - крестовка - нöldагцан (Нг. Sch.).
лиственница - іräкта (Бір Нер. Бар. Ам. Кут.) іräкта (Мн), гräкта (Хин.), іракаг (Бір. Рел.) іräктä (Ur. Soh.); ijакта (Нг. Sch.)
- изогн. лист? - нівердай мат. для лукавства -
äкра (Ам), аніrä (Бір.), äксä (Нер. Бар.), нäкрі-äкса (Ям.); ; нєкета (Ям.) нäніта (Тм.); еста (Нг. Soh.) [ici (Or.), cici (Gol.) Soh.]. [Як! тут пек.]
листъ — авданда (Бар. Нер), авдапа (Бір.) абдапна (Кут.) (Нг. Soh.), абдара (Хин.) [абдада, абдакан, абдана, абдаса (Or.) Soh.]
!! кабдата Gol. (Тм.)

ибденрі (Ям.), ибдинди (Тм.), [об: Ман!];
- напг'ін (Мн.), напті (Мн. Castr.), напгі (Хин.) [напгі - Бур! Ман! Мон! лапчі (нарбгі; Чув)]
[парсе, парзиқин, Бур! Castr.], лапчі (Бір.) [= лапа]
нанім (Тм.); [зуб Ман! в кожа, в рыбы, в ремешке, в ремне]
- осиновой - оволган (Мн. Castr.) [иванап Бур! Soxt.]
- мясная: - арбукакта (Бір. из толапа, сплет сеть).
- лава (Бір) [мясо? верш. дерева?].
лить - оцку (Бір.), цуцу (об.), цуцкі (Тм.), цуцкэ (Пм) цумцу (Хин. Нер.); самцєу (Нер) [? : 3 :]
тібгу (Бір.) [надать, в д. смазать, тек]
лицо - даран (Бір. Кут.), дäра (Ам) (Бір), дäра (Хин. Ям.) [См. "кромка"]
дере (Мн) [дере (Бір.) [: Ман!] дäрö (Ur. Castr.) [: Ман!]
- уöгöвö, [стоя Ман!] дöгöl, дегеl, дерер, дере (Нег. Sch.) [дöрö (Тт.) дöкöl (Gol.), дögні (Or.) Sch.].
- emi, iemi (Тм);
сара (Хин), сіра (Бір. Рел); бäді (Б.) [выделено цветом и красиво отличается от слов]
бада (Хин - красивый), бада (Нер.) (Рел. жоф.)
[лицом вверх: ццканткакі (углаг... (Бір.)]
лихорадка - сівгінен (Нг. Soh.) [сівгівка (Тм. Soh.]
мыться(?) - сокру (Нер.) [см. фркать, фрызгать] (снегом тереть-ся)
лишний - улака (Хин), олоко (Нер.) [чужой?]
лобъ - отюцо (Тм.) (Мн. Castr.), отнаци (Ur. Castr.), отюто (Кут.) (Мн. Castr.), отюсо (Нер) атків (Тм.), отюпон (Нг. Sch) [отюп (Тм. Soh.]
- äja (Бір. Хин.) [лобн. кость], хöjö [Нг. Sch.] [nöjö (Gol.) Sch.]
ловкий - пайві (Бір.) [см. умный, мудрый] [Кит! пай.
ловить - Цава (Нер. Бар.) [ловить]; аццба (Нер.); [общий пад.] - äсä (w); при пол. укорот. ласса - урка (Ur. Castr.) [уркаtе (Ur. Castr.)] (Бір. Нер. - букв. "хватать")
рабу: - остроги: бата, бута, бота (Бір) [Ман!]; воздуш. рабу: - олдоццо (Нер.) оllота (Кут.) рыбы заездки: оllojo ка... (Хин) [и бр.; гарпун
пропусть - кандав (Нер.); и шалашь - буркат (Бір.); сито: - адыеді (Тт.)
баіна (Нг. Sch.); на крючок: - кокöліда (Ur. Sch.)
[Мон! Castr.].
ловушка — на собаку, зверька, зайца: - нуболисо (Ам.); [Як! пек. куйцыпан на ловушку]
- для крысы и зверюшки (на зайца etc.: - собо (Ам.) [Як! пек. сохсо]
- крысы и мелкие звери (на собаку): - оцоркон (Ам.);
- капканы улов. перелет. зайцами - моццге (Ам);
- лучок и палка: - гіркан (Ам.); [Як! пек. гаркін на горный]
- крысы и две ряда колышек. (для экскрем. лиса.): - ланцу (Бір.); ланго (Кут.);
- круглая: - ланцу (Ам.) [: Ман! предмет. падающий (по вертикали)]
- на собаку: - ланц (Нер.);
- крысы деревянный (на мелк. зверя): - пасс (Нер);
- на соболя: - сјан, сонну (Нг. Soh.);
- с мускусом: - бöі цухі (Нг. Soh.) [бöі - мускус цухі - сидеть];
?? алга (Ur. Кут. Castr.) [Ман! слишком фразами].
ловчий (небольшой) - гопюкон (Ам.)
лодка - оцгого (Нер.) [большая]; оцоуо (Ur. Castr.), омогін, оного (Нг. Sch.) [оного || оцбога Кыз. Мон! мал. лодка] [оуосо, Бур! Castr.] [оцого, Пек. Як!];

дат (Тм.) [Як! Алеш. дат];
"дать" (долбенка) — моңгогд (Віл.?),
моңго (Бір. Ам.), моңко (Ам.), монго (Hr. Sch.)
многовесельная: — гоңдун (Бір.);
? огда, угда (Hr. Sch.) [угда (Or.)(Gol.) Sch.];
? ельа (Лм.);
косящая лодка: — нанаңін тат. (Бір.)
? чавї (Хин.) [от чаw etc. "оторочка"]
ложное самосбрило: — кавгарук (Ам.)
аланга (Бір. с зацепкой);
рогатка — лош (Мн.), бормон (Ам.)
ложка — уңкан (Бір.), ун'кан (Лм. Тм.),
ункан (Hr. Sch.) [онкан, унакан (Тиш.),
хоңа, унга (Gol.), уніга (Or.) Sch.], укан
(Hr. Sch.) умкан (Ur. Castr.), омкан (Hr. Sch.)
* из тазов. кости медв. кобарги. (см. "ковш")
— бараңгї (Хин.). [большая, размешай.];
камбо, камјан (Hr. Sch.) [комбо (Тиш.)(Gol.) Sch.]
[комф Бїе!]. (улакгін (Лм. не ложка))
ложь — уlок (Нер.) (Ur. Castr.), уlокїкун (Бір.)
лоза — см. кустарники, тальник, ветла
локоть — їган (Бір. Кум.), іга (Хин.), їгон (Нер.)
іїган (Тм.), іеган (Тм.), іган, іга, їган (Hr. Sch.)
[іго (Or.) хуіга (Gol.) Sch.];
токонок (Мн.) [токонок. Бур!];
? локтевая кость? — н'ун'ї (Нер.) см. Ам. їкура.
ломаный — ругат. про горбатого: — муг-
цїрін (Бір.) [см. горбатый, кзивой,]
ломать — ӧбдӧ (ӧ) (Бір. Бай. Ам. Кум. Хин.)
обдӧ (Бір.), овдӧ (Нер.) [Ман. ломаю]
? солто (Хин.), унгав (Ам.) [ ] овдӧба (Нер.)
-ся: токсу (Бір. Рел.) [Ман! разламываюсь ровно.]
по суставам: туб'ау (Нер.) [дрожащ. мышца]
г'іку (Нер. — отломить); тукту (Жин. Бір.) [пере-
грызть: стопа, свой. руку]; ? кїпу (Ur. Castr.)
нокач, нокат (Тм.); [см. "сломать"]
ломаться — обдӧ (Мн. овцы), обдо (Бір. Кум. Хин.
Ам. Бай.); обдӧ (Бір.); авдӧ (Нер.); [Бур! emde-
пер, Castr.]; укга (Ам.) [cf. укга (Бір.) Ман! etc]
отнірга (Хин.); cf. посі (тж.) Нер.
посірга (Нер. Хин.) [пусірга (Бір.) Ман! пересекаться
[ломаться, пересекаться];
см. кривляться (жеманиться): говн'ар'ікан (Нер.)
ломить (ноги) —
лопата — ковдовун (Хин. Нер.); іманке (Нер.)
нӱрза (Мн.) [Бур! нурзак]; геу (Hr. Sch.) [(Gol.)]
[Ман! > Зан. Татар! гот] [Кит! ciao G. 1417]
ärівун (Ur. Castr.); ӧрӱн (Тм.), [спина]
лопатка (анат.) — ісак'і (Кум. Хин. Нер. Мн.)
ісакї (Ur. Castr.), ен'екі (Тм.); кӧндӧхо (Hr. Sch.)
лопнуть — посірга (Нер. Хин.), понірга (Ам.)
[cf посіпг. (Нер.), пусірга (Бір.) см. ломаться, Ман!
? он'ь (Хин)? — äбдä (Ur. Castr.); отубуро,
отурбур (Бір.) [проломиться]; інба (Нер.
треснуть); ulта (Бір.), ulтäрга (Нер.)
ulтерге (Хин.) [прорваться дыркой] [Ман! дыра
дырка]

гїка (Нер. Бір.) (Тум.) [нитка натянутая, стальной, стеклянный, прозрачный, — волокно.
"лопоть" — см. платье вообще в широком понятии.
лоснуть — г'ірсалпа (Нер.)
лось — бӧjун (Нер.) бojун (Hr. Sch.) [Gol.)(Or.)(Tum.) Sch.]
— вообще крупный зверь;
собственно: — токї (Хин. Ам. Кум. Нер. Бар.)
(Ur. Castr.) (Тм.) (Hr. Sch.) [Тиш.)(Or.)(Gol.) Sch.] [Ман!
моя взрослый] [mox — Бїе!] [moxi Mon! Sch.]
[mo (o) Sch.]; кандаба (Бір. Рел.) [Ман!
анам (Ам. Бір. Нер. Хин. Кум.) [Ман! о лосе
сохатый (Мн) [Рус!]; самка с маленьким теленком]
лукчїн (Ам. Нер.) — зимой, в весенний;
нїра (Ам.) — в кличке "гонобо", сушен;
— наманцан — с розов. рогами
— зрелый — гїран (Бір.);
— по 2-му году: — моннаба (Ам.);
— теленок 1 года и менее — нїнан (Ам.);
нєнан (Бір.), н'інан (Об.)
самка: онін (Бір. Кум. Нер.); онїн (Хин.)
єнін (Ам.) [Ман! самка лося]; нїнанан (Кум. Ам.)
[самка с теленком].
лось: гаўдакка (Лм.).
лохмоть — лотора (Бір.); [у нищего];
лохматый — бӱруг [Бур. bürüe Castr.] (Ur. Castr.).
лошадь — вообще — лурін (Об.), лурін (Ам.,
Кум. Хин. Бір.); лорін (Мн) (Ur. Castr.) олуруп (Тм.)
мојін, мурін (Hr. Castr. Sch.) [морін (Gol.), мурі, моjі
(Or.) Sch.] [морі(н), мӧр, мӧрі ‖ марін, Mon! Pyg.]
[Ман!];
лошадь в противоп. корол. — ачуj сун (Тм.)
мерин — учаг мурун (Тм.) и
[морін, мурін] (осн. знач.). акта (Бар. Ам. Мн.)
см. "жеребец", "кобыла". [вообще самец-самка]
— предназн. для дичи: онгун (Мн. Хин.),
онго (Бір. Кум.), лудіба (Нер.)
[оңон ‖ оңбон. Mon! Pyg.]
— охотн. терм. кагудї (Бір.) [здесь крепкий пушистый]
— удє — лошадь отвыкш. идтись под вьюк
жеребенок: — нӧкин (Бір. Кум.) ноңокон (Мн. Sol.)
— унукан (Нгр. Мн.) [Бур! unogan; Ur. Castr.] [Ман!];
— 1-года: — чаргєн (Бір.), чаргел (Кум.) [см. белка
дälкан (Мн. — имеет рязанск.);
— 2-х лет: — данан (Хин. Нер.); [Ман! здор. сам 2 г. 5 мес.]
[дäба ‖ даңаңан Mon! Pyg. двух годов. тер.];
— 3-х лет: — гуман (Мн. Бір. Кум.) [Ман! 3 от 3 сез.]
[гуна, гунä Mon! Pyg. мал. и олен под 3 год];
— 4-х лет: — дунан, дунгун (Бір.), дуно (Бір. Кум.)
[Ман! 4 г. самец-олень; Кирг.! 4 г. с. обрезан]
[дїнто ‖ дӱнен. Mon! бык, мал. 4 г. нет Pyg.];
— 5 лет — таңван (Кум.) [таw, таш, таңун
— пять Mon! Pyg.], ?? цоргокїу (Куш) [молодой?]
луг — ковор (Бір. Нер.), ковӧр (Бір. Хин. Нер.) [степь]
[хїдо ‖ кїдеге, Mon! Pyg.];
шерсть ок. рожд: — когокон, кувїла (Нер.)
оуа (Тм.) [ровный]; нугу [Ur. Castr.] [Ман! волосяной
[Бур! подо, пида Castr.] покров]

гові (Тм. Castr.) [Ман! правдат. болото].
луна (отдел.) – бурге (Бір.), бу́ɣга (Хим.)
бу́рга (Тм.) [Бур.: ibid], [бу́рге Ман! Нуг. устье реки.
[бо́ргэ Ман! перед. река].
у олен. седла – норон (Ам.) [верхн.!.)
лунь (отличие) – бе́р (Бір. Хим. Нер. Ам. Бар. Кут.), бори (Ам.) [Ман!]; берхан (Нг. Sch.) [бёри, бёji (Or.), бури (Gol.) Sch.]; бэ́ір (Тм.) бер (Ur. Castr.);
(растение) – енгукте (Hr. Sch.); сёдёі (Hr. Sch.) [cogei (Or.) судуі (Gol.) Sch.]
[судуі Нан! Sch.] [Ман!]
гаатар нуна (Тм.). еркылхан
нунъа (Лм.).
– мыши – зо́кта (Нп Castr.)
см. "сарана".
луна – бе́га (Тм.) бе́ɣа (Бір. Кут. Бар. Хим.)
(Нер.) бе́га (Нер.) (Ur. Castr.); бега, бjега
бjга (Hr. Sch.) [бега, бjга (Тм.), бэ́а (Or.) (Gol.) Sch.]
бэ́ɣы (Тм.) [Ман!] бе́ба (Нм.); елан,
лунный (ноги) – бегалтан ‖ ёлантмі (Лм.) [отпуда??]
лунь – (птица) – нэ́ңір'калбі́вун (Тм.)
мужина – колбшэн (Тм.)
лучше – до́ра, ...ja (Нер.) аргаja (Нер.
лучъ – тujан (Ur. Castr.) [Бур.! tujaŋ]
лучший – адату (Бір. – первый); ёлекин
[Ман! давало довольнат, сонт...].
лыжи – нінгла (Ам. Нер.); нінна (Хим.) (Hr. Sch.); кеңъа (Hr. Sch.);
сукcілga (Нер.), сукcілga (Hr. Sch.) сукcілgä
(Ur. Castr.) [Фин! суксі] [Ман!]
[сукшілga (Тм); сохселma, сохсілma (Gol.)
сjлmа (Olk), сjүлma (Or.) Sch.];
тангкі (Hr. Sch.); [лыжи, с дощечки для иск. по снегу, носить];
тарбаніma (Тм.) [обитый мехом];
хajhар (Тм.) (общ. имя) [Як! хajсар. Пек.]
[харцаja Пек. Як!] (арк.). [часть полозка (Or.)]
лысый – hатау (Hr. Sch.) [hото (Or.) хого (Gol.) Sch.]
[Ман! плешивый], бäркä (Ur. Castr.)
[Бур.! бірке Castr.]. [см. "плешивый"]
лысина – hато (Hr. Sch.). см. рысина.
лъвый – цаңін, дäңін (Хим.), цеіңіga (Бір.), (зägін (Ur. Castr.))
цігіңгу (Нер.), цобінбу (Ам.), цібіңзіga (Лм.);
– нéву (Бір. – дорога); зонта (Тм.) [зонтосе Бур.]
– оцову (Бір. левый на праз. фразза) NB.
[выр. гл. франц. образуется как в англ.]
лъзть – тутту (Хим. Нер.) [змея]; тукты (Бір. Кут. Ам. Хим.) [на дерево, на змею];
– подвигаться (вдоль): – бацвдуңі (Бір.)
– а щупкать – гокím (Бір.).
лъкарство – окто́ (Кут. Хим.) [порох] [Ман! дар порох мокшу]
добо (Нер.), окту (Бір.) о́м (Хим.) Нижн., ам (Кут.)
о́м (Нер.) [äм (äмн.) Як! Нем.]; бэгы (Тм.;
лъкарь (глагол) заналбан нінсі (Тм.)
тохсгі (Hr. Sch.) знать

лъняивый – долоңге (Нер.); дäні (Тм.) [заляо, бур!]
насін (Тм.) [насінг, Бур!]; дäң (Хим.) дäні (Тм.)
äнäлba (Ам.), сидтеуна (Тм.); adjакта (Нг. Sch.) [адиакта (Or.) Sch.] [ленивый]. дäні, дäнi (Ur. Castr.)
лъниться – дал (Тм.) [Ман!] з.
лъстница – ниvе (Бір.); тукатівун (Ам, Хим. Нер.); тактіун (Нер.) [Ман! стремянка, лесенка со ступ. на одном бревне].
лысть – ірäң (Ам.), ірäва, ірäвавусті (Нер.);
гаша: сібі (Ам. Хим. Нер.), Эгі (Лм.), хегі (Тм.)
сігі (Hr. Sch.);
? уктакон (Нер.), уктокан (Хим.) [см. кедальник]
осиновый: – уваkаң (Бір.)
тайга – (Бір.) jäң = [Нер.) – домец?]
? суцäнга (Нер.), дувäі (дерево?), хуjен (Hr. Sch.)
лист на пол. берест изгиб раки – хогго (Бір.)
[см. место]
ископаемый: – (не нефрит) – укгарі (Лм.)
лето – ц'уба (Хим. Кут.), цугані (Бір. Нер.
цубані (Бір. Нер.), цуані (Бір.), цугані (Тм.)
цуга, цjуга, цога, цова, цjува, дугані (Hr. Sch.) зугані (Ur. Castr.) цуа (Gol.), цjуа (Or.) Sch.]
[Ман!]; іревду (Лм.); дрючило: гекуг-
[Зип Бур!] гінін (Бір.); баро (барчі) (Ам. Бір.)
Castr. [на вопрос: – сколько лет?:] [по Кутрину: Як! [?]].
лытовать (провод. лето) – цугаіт (Хим.)
цуга (Нер.)
лысть – аі (Хим.), дiлісі (Нер.) даса (Бір.)
бојегдо (Бір. письменно, земной год. Рч.);
октогі в'і (Hr. Sch.) [Олногі (Or.) Sch.];
тохо (Hr. Sch.) (давать, интересно)
любозный – (обходит., вежлив.) – кунъдубуті (Ам.)
любить – аjа (Нер. Бір.) (Hr. Sch.) [ajanyi (Gol.),
ajapi (Or.) Sch.]; ajal (Об.) [ajay... (Hr. Sch.)]
– желаю пить: люблю: аңка (Бір. Кут. Хим.).
такта (Ur. Castr.) [maktanap Бур! Castr.]
майу (Тм.), дуца (Тм.), гуца (Лм.) [Ман! любит].
люди – ўлёр (Бір.) тебя (?)
с кем. я буду вступать в драку: аңгнакі (Бір. Кут.)
[см. народ.]. [люди моего племени].
люлька – омкё (Ам. Нер. Бар.) отка (Бір. Ам.)
äмкä (Тм.) (Ur. Castr.); [Ман! самолетная]
дуі (Hr. Sch.); бöбöуві (Hr. Sch.) [бöбöйцу (Gol.)]
? бука (Тм.); ; спец. часть. на лошади – ёвалдін (Кут.)
спец. присос. для пер. дитей на спине –
(пер. реки Ач.) – туро (Хим.)
лягать – суіна (Кут.), собуна (Хим.), сонбі (Нер.)
іпкулу (Тм.); паскаф) [Ман! и лягать искать Ман! бить зайц. ногами].
лягушка – öрöкі (Хим.), ерекі (Бір. Ам.) ерäкі (Кут.)
ерекі (Бір.) ерекі (Об. Бур. Тем.); öjохі (Hr. Sch.)
[öрокі (Тм.) Sch.] [Ман! дел. лдг.];
– вéра, wéра (Бір.) (на плотах. проф.?)
– зеленая: – гökерекі (Бір.);
– бацалакі (Нер.) дівганкі (Ur. Castr.) [Ман!]
бана (Тм.) [Як! бана, Пек.].
лямка – олешя – алмі (Лм.), lамкі (Тм.)

мазать — іму (Нер.Хин), умі (Кум. Нор) (смазывать смазка), бувга (Бір.)(коровье вымя с дойкой), сара (Бір Ам.)[коротким дуем], бодду (Бір.)[при дойке вымя выпяч.](тоже самое слово); буду (Ur.Cashr.)[дойка][budanap. Cashr. Бур!].

маленький — нічі (Мн.), нічікун (Кум. Бір.Хин.), нічукан, нічуккан, нучукан (Бір) ічікун (Хин.), нітикун (Hr.Sch.)(Ur.Cash) нітикумо (Hr. Sch.)[нітисун (Тим), ніче (Ог) нучі (Gal.) Sch.] — неб. разм.ирон, молодой, слабый [голос] etc.;
усагу (Ам.), увітіу (количество мн), увікан (Нер.); уві (Нер.) маленька, животное: — еркон (Мн.);
? кіja (Hr.Sch.)[кіра (Тим) Sch.];
кодіен (Тм.) кутван (Лм.).

малина — ін'амукта (Ам.), ігінтіутін (Тм)

мало — ас'ір, асір (Нер.), ачікун, ачікундако (Бір.); тубчі (рідко), тайгай (Бір.)[{Ман: тако}] осікун (Хин.); убукун (Ам.)[убэтэ ‖ убеі-тей Мон! неправильно! бядный[недостаток — недостаточно ет.Ман!]; уві, увікон (Нер.); убе (Нер.)[нитин)[Мон! угей, угэї ‖ угеі Рид.] садікун (Лм.); уві, ові (Ur.Cashr.); огі (Hr.Sch.)[ої, оїі (Gal.), уі (Or.) Sch.]; угдухо (Hr.Sch.)

мало-мало — мона-мона (Ам.); досор (Нер.)
мало-по малу: — умун-умунціін (Бір.)
по-маленьку: — аракун (Ам.Нер.Мн.)[Ман!]
аргат (Нер.Мн.); асеjакон, арайгаці (Нер) ацафкарціін (Бір.)
см. немного

мальчик — амалгі (Бар. Кум. Хин. Нер.) отолгі (Мн.)(Ur.Cashr.) ололгі (Лм.)[Ман в кут] [= сын; (Нер — жених?)]; амайгіган (Зим. Нер.)
уркан, уркакан (Бір. Кум. Хин.) — (сын)
— конгахан, коакан, куакан, ноахан (Hr.Sch) [см. "дитя", „ребенок"].

мандзкурь — маццу (Бір. Кум.)[Ман!]

манера — тэ (тє) (Бір)[способ, воспитание, образ] [теін ‖ из писем. тецін, там. т.е. Мон! Рид.] — комун (Бір.)[способ, состояние постоянное свойство, etc] [Ман! мора, чай. обряд, закон] (Ман! чужая свойственная)

манить (рукой) — манії (Мн.), ялкі (Ur.Cashr.) [Ман! махать рукой махать мягкой, пальцы][Рус!] (см. подзол.)

маска (модн. мал. — авагалдай (Мн.) тал. с кучк. и бисером) — гуракта (Бір.)

масло — тосун (Мн.)(Ur.Cashr.) тошун (Ur.Cashr.) [тобун. бур.!][запасаю заготовляю Ман!]
імуран (Мн. Cashr.); нама, ари, аji (Нер.Sch) [арін (Тим.) Sch.]; імдын, имдавкан (Тм.); нулнурун (Ам.) ‖ * [Як! арбі, Нех.]

масляный — імдавкан (Тм.)

масса — см. куча (Бір.) косяк?

мастер — муцуан (Бір.)[особ. плотн.][Ман! > Кит! му-зуань]; тавін (Тм.); ін дії (Тм.) по дереву

• мать — доцу[Ман! ыстэ] (ыстэ).
дойный (корова) — багдарін (Мн.) ‖ цісу (Бір.)

[игреневой: — гібдарін саидар (Ur.Cashr.), сарал (Ur.Cashr.)[sâral Бур!.Cashr.][Ман! сивый] [светло-чалый — тоже] см полос. нот. — буланый
"калюный": — кавук (Куг.) каурый: — конгор (Хин.Нер.) свитло-каурый: — кокоңгур (Мн.)
[Ман! светло-каурый] [Ман! каштан] [Бур. под'ухаун каурый]
жёлтый, соловый — сіерга (Бір.)[Ман! каштан] красный (корова) — уларін (Мн)
сивый, темный — цалдіб (Нер.)
сивый, голубой: — куку (Хин)[хохе см. хухе сив.гол.цв. сивый Мон! Рид] ‖ Ман!]
[см. вороной, рыжий, etc].

материя — бос'у (Хин)(Hr.Sch), дас'у (Бір), дадд дабіу (Куг); досо, досу (Нг.)[(Or.) Sch.][досо (Goe) Sch.] [дус ‖ бус, Мон! Рид]['βυβσος Greek! Др.Евр! bûss. Sch.]; [Ман!].
майкан (Бір. Куг.)[майка] для пеленки] [см. "пеленка"]

матка — сиренть. — цодінін (Ам.) майка (Нер.) [Рус!].

матка — анатом. — утіркун (Нер.), утубу (Хин.) [от уту → утэ — шапка] [утэх ‖ ўтугу. ф этногр. смыс. Мон! Рид.].
[?? тото кун ?? (Хин.)] (у животных)

мать — она (Мн.), онаї (Бір. Куг.), єна (Бір.) оно (Ам.), они (Нер. Бар.), антіл, ачан'а (Бір) іненні (Лм.-моя)[Ман!]; ана (Ur.Cashr.)
мать-отец — отіл (Нер.); [они (Об. кр. Мн.)] Рид.
мать ф. глаголах: они́н (Мн. Хин.)... [эм(э) ‖ еще Мон! оңін (Hr.Sch.)[öңі, öңе (Gal.), öнінгö (Or.) Sch.]?
онікан (Бір.) бійенму (Тм.) [іда — Як! нек.]
мать отца и матери: бабу (Мн)[Рус!?] — оно (Нер.); ада (Куг.);
? ? :— оңімöңінін (Hr.Sch.)
матери — коро тайте (Бір.)[Ман!
моей жены: — онокіні (Нм), аткіу (Лм.)
" жены моего мужа — найнетін (Куг)
[Ман! Sp. неіне][Мон! найнаї Рид.]
[Кит! 父母 父母 мать отца].
[См. др. слова]

махалка (от комар. etc):— абілкан (Ам.)[из хвоста россом.]; аранкі (Бір.) артукі (Хин.) [из лош. хвоста].

махать — звать: — алкі (Мн.); ? гал (Нер.); взмахнуть... — касі (Хин)[Ман! взмах. крылом];
рукой: — дауцун (Тм.);
от пасюком.: — артукі (Хин.)
мам. дубиной: — нілді (Хин.)
" на гнилушко: — довкі (Бір)

мачеха — [ор]оніран (Нер.) орінан (Хин.) öніран (Мн), äніран (Ur.Sch.) [ран — вместо] они (Хин.)[сам довест. малень].

мачеха — отец — батька (Нер.)

мачеха — мать — цово (Бір.), цобо (Бір Нер) [Ман! мужчина сирота, у кого нет матери] [цоw ‖ цоба — сиротать Мон! Рид.].
[См. др. слова: тужить, сиротать etc]

междометия: — см. "хорошо", "ладно"
1. утвердит. — ко!, оĭ (Нер.), га! (Бір.)
вопросит. — оĭ (Нер.)
вот! так! — гар! (Бір.), гі! (Хин.)
га! (Бір.)
возьми! — мă! (Об.) [Ман! Мон! Кит! etc.]
пить! кусай! — кен! (Бір.) [иуэду]
одобрения (там.) — чок! (Нер. Бар.)
2. птицы:
сорока — сак-сак! (Бір.) [сацʼіа]
гāкʼі — гак-гак! (Бір.)
тʼітиан: — зʼік-зʼік (Бір.)
3. от страха — тіс! (Нер.)
от того что кладут: тʼē! (Бір.)
все прямо! — тіқ! (Бір.)
огонь трещит: нір-нір-нір-нір! (Бір.)
тюкать! (пулей) — ōкур-чōкур!,
ӱкур-чōкур! (Бір.)
кат! кат! (выго) — бор-бор! (Бір.)
болтаешь — бултó-бултá (Бір.)
ломаешь. сирпаг — пур... пур... (Бір.)
? тор-тор (Бір.)
? сірсіқ-сарсақ!... дірдіқ-дардақ! (Бір.)
4. радости и удивления: орой (Бір. Нер.)
при испуге алодзʼево-татодзʼево! (Бір.)
от холода: — атоттоja-тототтоja (Бір.
сожаления: — карокаңте! (Бір.) [Ман! ?!]
удивления: гāвāтó! (Бір.) [ңаатоңаат]
удивлен. и скуга опоко! (Об.) [penis]
ругательные: обʼісс (Об.) [в основ. совр. дат. Бір. Кум.] ↔ онініс метке → обʼіс
метке (метку) [т.е. твоей матери
vulva]; амініс опоко (Об.) [твоего
отца penis].

медведица большая (созв.) — ілкун (Тм.);
довōжон, довобун, довобон (Бір.) [Даур!];
геоłан (Лм.) оwłан (Кум.) овłан (Ам.)
öгліʼн (Нер.); надан атіркал (Мн.) [переводя!]
" малая öгліпнан (Нер.) іңакіма (Ам.)
медведь — wāгана, вāгана (Бір.) [от этой
теей]; ургулікқан (Бір.) [черный]
турні (Бір.) [большой зверь в камнях, пещ.]
маніʼ (Нер.), нобал (Ам.), сатітар (Ам.)
абакакун (Ам.); соптаран (Ам.) [ис-
пражняющийся людьми"]; дерʼікан (Тум.)
кеңантіʼ (Лм.) нʼуґіна кеңаңті (Лм.
— черной медведь) , кукама (Нг. Sch.)
сāпуаку (Нг. Cast.); батур (Ам.) [см.
"герой"]. Маленький, бывает следующ.: — модуе (Бір.)
большой медведь: нʼонōко (Бір. Кум. Хин.)
[нохо гурос — Мон! Руд медведь].
собака. коңнорjō (Мн.) коңнорʼа (Мн. Cast.)
[Бур!]; [Бур! нара гуро] старик:
сагдікікан (Хин.). ātіркāн (Кум. Бір. Хин. Ам.)
ātіркаңга (Бір. Куй. Ам.), атірку (Нер.)
ātірку (Нг. Cast.); во время пролива сира (Бір.);
бакаja (Нг. Sch.) [бāкаja (Тм.) Sch.].

отець, дядя etc атʼікан (Куй.) (Нг. Cast.)
амаха (Нг. Sch.), аматʼікан (Нер. ♂).
самка: берʼін (Ам.) бʼерʼін (Бір.) [Ман! самец-самка]
сартáе (Хин.) онʼōкан (Нер.)
старуха ātірқан (Об. кроме Мн.);
растущие медв. — мол. — ātірқуткон (Нер.)
1 года: — утукоткқан (Бір.) утукан (Бір. Ам.)
[удэгэ ‖ ютеге медв. Мон! Руд.]
по 2му — убʼікоган (Хин.), бāркана (Ам.)
ojокон (Бір.);
по 3му: — ujокчан (Ам.), ujоіcан (Бір.)
мол. самец взр. — дтēлтар (Ам.).
медленный — арукун (Мн. Cast.), удаї (Нер.)
удаі (Нг. Sch.) [удʼі (Тм.) Sch.] [Мон! удāн
‖ удаңан. длинный, долго вр. Руд.];
олкі (Хин.).
мездра — úнгу (Тм.), аркан (Нг. Cast.) [apo, бур.]
мелить — муōсова (Бір.) [Ман! ?]
[Кит! мельница ма-цзи].
мелкий — каргі (Бір.) (Нг. Cast.) [Як! харга Пек. мелк.]
арба (.....), аіді (Нг. Sch.) = арбаі (Нг. Sch.) [харба
(Сое) Sch.], арбукан (Тм. Лм.).
мель — карāдігаі (Нг. Ман. Cast.) карацугаі (Нг. Даур.)
[Бур! Cast. — карāсагаі].
мельчать (ртом) — арба (Нер.) Бір.), āрба (Бір.)
арбі (Хин) [? арбе!], танту (Нер.)
[тāңбāн мелкий, немуд. Мон! Руд.].
мерзлый — іңікга (Тм.), іңікʼja (Лм.)
мерзнуть — замерзнуть — доцото (Бір. Хин. Нер.),
іктрā (Нг. Cast.); до (Нер.), гāкти (Нг. Cast.)
бāгī (Нг. Cast.) [Ман!].
мертвый — бӱгó, бӱдó (Нер.) бӱнó (Хин.)
кокан (Тм.).
месть — закор. и плохие — карач, карʼе,
кару (Бір.) [Ман! возмездие спиртного ет.]
мести — öсӱ, āсу (Бір.), в коре (Хин.), тілпа
(тальк!) (Бір.), вʼенікга (Нер.) [Рус!]; ат-
пуjі (Нг. Sch.) [апуjі (Ог.) Sch.]. [см. впитать]
метать (траву) — сʼілді (Нер.); — [бросить) —
ускында (Хин.); — копна — мʼета, мéтаї (Нер.)
тратить: — курана (Хин.), копна: — уру (Хин.)
метла — для посуды метлка — касʼіңку (Бір.
качеку (Хин!) [Ман! хашаку]; ☆ мести:
атпухі (Нг. Sch.) [апуңі (Ог.) Sch.].
мечь — малый селемā (Бір.), солемʼі (Бір.)
сāлāмā (Нг. Cast.) [Бур! селеме. Cast.] [Ман!]
селемā (Мн.);
шхон (Нг. Sch.) — [б. мечь] [Ман!] [Ман!]
чāңку (Бір.) — меч с изогн. лезвием
фигурн. клинком
мигать — хором (Тм.)
мизинец — см. палец тʼімчāн (Тм.)
мимо (прим) — āлуп (Бір.), ӯлуп (Нер.)
мирть — алгá (Бір.) [Ай! Ман!] [заимств. кит.]
мисуха — [fulica atra] — кʼектаван (Бір.);
миска (большая глиняная или мет. отвер.) — гаңку (Бір.),
гаңіңка (Бір. умал.) [Ман! миска "гань"].
мирть — см. "спокойствие"

міръ – весь – тіру (Бар Нер.), туру(?);
убда (Об кроме Тн.);
– мірз – пер. времени – гавбу (Бір.) [Мон! галаб ‖ галан ‖ залба < Санскр.! калра, Рид.]
– нижний: (справа) – сетофкі (Нер.); бўні (Бар. Бір. Жит. Кум.); бўно (Ам.); бун'іл (Бір. Нер.) [сірнуе (Бір.) – душа]; ела гурун (Бір.) [так долго буні, значит душа не возвращ.]
– нижний (земл.) – оргу бојен, ергін (Бір.)* (не земл.) – öргіскі, öргідунда (Нер.) (низкое или нижняя дунда) [= буні ? Бір.].
* [*среди духов: дарil, дребор.].
– верхний – уб'іла (Тн.), убіла (Ит. Сост.) убіllан (Бір.); убудунда, убутула (Бер. Бар.). [уб! + la + н. – новое понятие.].
младенец – авунон (Бір.) (Рел.)
младш енсивовать(?) – нокун (Ид) (Бір.)
младший – нокун (Мн. и Эт.); нівка (Бір.)
млечный путь – маніні окто, маіні окто (Бір. Кум.); дості октон (Ам.).
много – кета (Мн. Ам.), кете (Нер.), кäтä (Мн. Sch.); барган (Бір. Кум. Хин.), барта (Мн.); арбі (Бір.) [Даур!]; бöjjo (Лм.); малхун, малахон (Ит. Sch.) [molxo (Gol.) Sch.] [malho, molgo Gil!]; ||| бі'ітю (Нер.), г'еравнті, каравнті (Бір. Рел.); ärgi (Ит. Сост. – большой); андака (Бір. Маз. Э.) андача (Бір. Вер. Э.) · бä (или баран) (Бір.); мані (Бір. дорого, прекрасно), · со (Ам.) [весь?]
много раз: – кетера (Нер.) | уjін (Бір.) много, весь
многовато – кетекокун (Нер.)
многий – кäтä (кете) (Мн.), кäтäрä (Мн. Сост.); agiga (Ит. Sch.); сомо (Ам.) [от со] [Мон! сто множество!]
множество – маңгу, маңгу (Нер.)
могила – улäр [или á] (Бір.); муңга (в земле) Бір.) [Мон! Ман!] [муңган].
оңін (Тн.) [мать?]; г'іpамна (косить) (Бір.); курганю, в коргах, корт'ах (Ит Sch.). [горб, горбун, горит, косить пок. + коть вод. Мон!]
можжевельник – ерюк (Тн.); см. булгунский
мозг – головной – іргä (Об.), іргä (Ит. Сост.) [см. голова Мон] іго (Ит. Sch.); мені (Тн.);
спинной – урка (Бір.); [инстинкт Ман!]
костяной – уман (Об.) (Ит. Сост.) [Ман! кость, кость] умін (Тн.), уңбон (Лм.).
мозоль – дабар'ін (Бір. Хин.) дабарін (Нер.) [дёр ‖ дабарі сидо, сидина Мон! Рид.] [Ман!]
мокрый – уланкуи (Бір. Хин.); уланкун (Хин. Нер.) (Ит. Сост.) оланутjен (Ит. Сост.); улікга (Тн.) [улага Рид.]
молвить – ўлгў (Ам. Кум. Бір. Хин.) [ўлігер ‖ ўлігер, притча, рассказ. Рид. Мон!], [ўллўгўнäі – говорить Пек. Як!].
молитва – буачін (Бір., Рел.)
молиться – (кланяться) – тургу (Бір. Кум. Нер.) торгу (Хин. Нер.) [см. "кланяться"]; спрашивать (душу) – улгулага (Бір.); поти мол.: давіа (Бір.) [см. довга].

цовов (Нер.); дом. бурх. цукта (Бір. Рел.); кöнä (Мн. Сост.) [крестить, мол.]; ірга, ірге [крест слова мол., дать в сосед. мол.] [Ман! [illegible] спинной костяной спинной]
моллюскъ (двуст. бор. ракуш.) – такіра (Бір.) [отвор Ман! вид ракуш. раков.].
молния – *маңндіра [от малін] (Нер.); боро-карак (Ит. Сост.) [харан, Бур! Сост.] [Мон!] [Як! боруор. Сост.]; [гром] [Ман] сакілган (Ит. Сост.) [бакелдан Бур.] [Ман] [гаңылган. Як! Нек.!] [та-лі-гіанг, Јиč!] [сахлбай ‖ гакілган, молния Мон! Рид.]; малjан (Ит. Sch.). [см. ударить молнией] awgi (Лм), ауд'ір'і тоңун (Тм.)
молодецъ – кабга (Бір.) [Ман! отлично: Јеја каšа] ердету (Бір. Кум.) ордо'і [Ман!] (Нер.) [эрдем ‖ ердем Мон! Рид. мудрость] маңга (Бір. Нер.) [Ман!]
молодой – ц'алаw (Нер.), ц'алоw (Бір. Хин.) [цалаңуу, Мон! Рид. молодой]; загадр (Мн.) (Ит. Сост.) [залî, Бур! Сост.]; ädär (Ам.); нöті (Лм.), ніхті (Тм.), едеі (Ит. Sch.) {Омолгі ? (Ит. Sch.), нічікун (Кум. Бір. Хин. – "маленький"), нонокон (Бір.) [мол. ящерица] (говорят о старике).
молоки (рыбы) – ілäкта (Кум.), цо (Ит. Sch.) [цо (Тим) Sch.] (= miet).
молоко – укун (Ам. Нер.), окўн (Хин), укумні (Мн.), укін' (Лм.); су (Бір. Кум.) [ту, су ‖ су (н), Мон! Рид. молоко] [Ман!] [укумті (Ам)]; кўн' (Тм.); сбитое: käwal (Тм.) укумні (Мн. Сост.) [мол. молодое]; ўрах (Ит. Сост.) [пост теленка] [йгак. Сост. Бур!] айрак (Мн.) [мол. масса для кур. арака] [Бур!] ґага (Хин.) ["арца" мол. предмет]; äрца (Ит. Сост.) [äрца, Бур! Сост.] [Ман! кровь отдел. молоко] [См. грудь женская].
молотокъ – дер. для конопл. размат. – цанґінкі (Бір. – см. бить); мунґама (Бір.); кузнечный – сукагон (Нер.); бäлта (Ит. Сост.) [Бур! Сост. balta] [балта – зем. мол. Пек. Як!]
алука (Ит. Сост.) [Бур! алка Сост.] [Мон!]; алко, халка, хавка (Ит. Sch.) [халуна (ог.) налуа (Gol.)] [р'о-lou (*роли) Јиč] [Ман!]; халкі (Тм.) халкі (Лм.)
молоть – ніку (Ит. Сост.) [похопор Бур! Сост.].
молочный – укумні'іма (Нер.). [? Ман! отрезок шеи и спины]
молчаливой – тонго, тонгго (Хин.) [? Ман! отрезок шеи и спины]
сімута, сетута (Нер.).
молчать – сімуґа (Нер.): [Ман! прошлое время] [в то время]
моментъ – с'ігенду (Бір.) [Ман!]
г'іса (Бір.)
монголъ – монгол (Бір. Хин. Кум. Ам.) [Ман!] [монор ‖ монгол. Мон! Рид.]; моно (Ит. Сост.)
ужур (Мн.) [дауры и монг.]; богдохан (Мн.)
по монгольски говорить: монгбіім (Ам.

монахиня (буд.) — с'еваганца (тн)[Бур! ібід]
моргующийся — ҷіг'ір (хин).
моргать — умумна (хин), ургім (Нер.)→
~~Гнороситъ~~ ~~дрова~~ - ~~унок~~ (Бір.)[~~силка, бак~~ ~~палка~~]
→ан'ів'іл (Тм.)
морадушка (anas formosa) - ҷорбута (Лм.)
морам - см. мъюро (Мн.)
морда — рав. спасіть - мордо (Нер.), конҷыр (Кум.)
анаш. - дантту ? (Нег. Sch.)[muzzle ?][ухо?]
море — ля'ламу (хин. Нер.), лам (у) (Кум. хин. Нер.), lam, нам (Hr. Sch.)[наму, lamy, lam (Тт), намц (Or.)(Gol) Sch.][~~1~~ 3 Ман!]
на'мі (Лм.);
галай (Бір. хин. Кум.), galai (Ur. Castr.) [dlai, Бур! Castr.];[gälö; gele, gelē, mele
галö ‖ галаі, Мон! Pyg. нарс];
ҷайгал (Тт.)[Як! нек. ҷајагал, ҷајбал, ҷајхал, нек.]
морозить б - доңгнотто (Бір. Нер. Д., Кум, хин. Нер.)
мороз - ін'ін (Об.); іңін (Бір.) ін'ҷін (Хин. Ам) інгін (Hr Sch.); сильный мороз (период)
-турман (Бір.) - зимняя (Лм.) [ікко-і-з]
мостъ (мостки) - танавевун (Нер. Ам)
таҷукон (Нер.) тӱкон (Нер.), такавен (Ам - тесёмки на "запяжки"); тігдіан (Лм.) (через реку); Корга́ (Кум. перекл. мосёк); тігдіön (Hr. Sch.)[тіделан (Тт) Sch.].
така (Бір. Ам. Хин. Нер.) таакан (Бір.) [бревно].
мотать - голову - дергать - док'і (Мн)[докӣна Бур.]
нитки: - куҷ'і (Хин.).
мотовка - для молока - ҷулур (Тт.)[Бур!].
скалка - мотов. - уркувун (Нер.)
мохнатый - ?г'іногайкун (Нер.)
моховка (ягода) — гур'ід (Ам.)
мокъ - пасибица корим (оленей) — оңко (Ам. Нер.)
оңкі (Лм.); - олений: - лавкута (Бір. Нер.) лаукта (Hr. Sch.)[лав'екта, лабкта (Тт). лаукта (Or.) Sch.]; [лабкта, Пст. Як!].
- Зеленый: - лавбука (Нер.), лавбука (Ам)
- мокъ вдорисы! - на'мулва, на'толо (Бір.) намула, јамула (Hr. Sch.)[но пулма, на-пулма (Gol.) набуна (Or.) Sch.][~~1~~ 3 Ман!]
на'мілді (Тт.), на'талрі (Лм.) [~~1~~ 3 мох!]
мохъ сіліан (Нер.), замак (Ur. Castr.), купнун (Ur. Castr. moss, Moos)[Бур! хӧркӧн, Castr.]
ісем (Hr. Sch.) [Як. нјалыкта Пкм.]
мочa — г'ікäн (Мн), г'ікіон (Нер), г'ікі (хин) гінгін (Тт. Лм.), г'ікан (Бір. Кум.).
мочить — уван (Бір. Хин. Нер.)[~~1~~ 3 Ман. намачи-вать сало...]
уванкі (Ur. Castr.), деппо [Ur. Castr.) [дерпенер., Castr. Бур!]; уллаві (Hr. Sch.)
мочиться (ссать) — г'ікäн (Мн.) г'ікен (хин.) г'ікан (Бір. Нер.), ҷакäн (Бір.), т'ікана (Ur. Castr.)
[~~1~~ 3 Ман! ссать][~~1~~ 3 Мон!][Як! ік - моча, ікта - ссать Пек.]
["сікать" [Рус!]]

мочка (ушная) - ҷут'і, ҷуҷі (Мн. Castr.)
мочь — етте (Бір. Кум.), ата (Бір.) отті (Хин) камалді (Нер.) [~~бок~~ Ман! осилить].
мошка (комар) - ҷаргосун (Тт.)[ібід Бур!]
мунгікта, унгікта (Нер.), чукучукта (Куд) гокогнукта (Бір.).
мощный — отевун (Бір.) [см. "сильный", "большой"]
мочь - см. "сила"
мой — мін'і (об.) мінді (Бір.) (Тт.), мінні (Лм) [мін(і) ‖ міну, Мон! Pyg][~~1~~ 3 Ман!].
метить — гаціна (кіпчта) (Бір.) кіпчіа (Бір.)[~~2~~ 3 Ман! ~~бить~~ второго]
мудрый — ерделу (Бір.)[~~1~~ 3 Ман!][см. "мастерить" "знающий" "говорить"]
[эрдем ‖ ердем Мон. Pyg][~~1~~ 3 мудрость etc.]
- сура, сурä (Бір.)[Ман! ~~1~~ 3 мудрец! etc.].
- мерген (Бір.)[мербе ‖ мерген. Мон! Pyg. мудрый]
[~~1~~ 3 Ман!]; [мергän (Бір.)];
- уäуän (Ur. Castr.)[Бур! сесен Castr.][Мон!]
- оім'і (Ur. Castr.)[Бур. оітої Castr.]‖[см. "умный" "думать"]
мужчина — н'ірай (Бір. Кум.), ніраві (Мн) н'ерав'і (Ur. Castr.); н'ар'і (Тт.)[~~1~~ 3 Ман! ~~1~~ 3 мал. возр.]
[ні (Hr. Sch.)(Gol.)(Об)(Or) etc.][Бур! ere]
молодой — наі аската (Бір.)[от 15 до 20)
нокон (Кум. Бір.)["дитя, по старшие тоже называются до 17-ти лет"] ← ноноком (Бір.)
мужъ — аміркон (Нер. Мн.), äтіркäн (Бір. Хин. Кум. Бар. Ам.) öді (Бір. супруг); боҷі (Ам.), äзан (Мн.)(хозяин) ~~женатый~~
бієтіканну (Лм.); öді (Hr. Sch. - супруг)
сехі (Hr. Sch.);
дочери и мл. сестры: — науракан (Бір. Кум. Хин. Мн.)
курӧкӧн (Хин. Нер.)(Ur. Castr.)[хӱрген ‖ кӱрген Мон! Pyg. ібід < старшей сестры][Бур! хӱгеп]
старшей сестры: — авсе ~~таwсі~~, ауст'і (Бір.) ауст'і (Хин), авус (Нер. Ам.)[Дауг! авсе];
анаі (Кум - дядя, см. ур. сл.); [Бур! нод. хӱрі ду, хӱгеп]
кур'ека (Мн.), кураду (Ж.)[Ur. Castr.].
? база ? (Schrager) (Hr. Castr.). * {
мука — тälгäна (Нер.)(Ur Castr.)[Бур! Castr. talxan]
гол'ена (Бір.), г'ун (Мн.)[мука для очистки масла]; она (Hr. Sch.)[уна (Or.), уда (Gol.) Sch.]
[~~1~~ 3 Ман!]; бурдук (Тт.) бордок (Hr. Sch.)
[бурдук (Тт.) Hr. Sch.]; боідук (Hr. Sch.)
[богорсак Мон!][богорсот ‖ боборсаң пекинск Мон! Pyg.]; [боруок - колм!]
[Як. нек. бурдук]
мундушка (вата) - мунду (Тт) [Мон! ~~1~~ 3 хлопковая пыль фруктовых деревьев, листва и т.п. горохе etc.] Пек. Мунду Як. · [Phoxinus perenurus]
мундштучки (трубки) — ҷім (Хин).
муравей — ірік'та (Бір. Хин. Бар) ірікта (Нер.) м'ергольг'і (Ur. Castr.)[borgolden Бур!][~~1~~ 3 Ман!]
муравейник — ірік'кура (Хин.), ірнік (Нер.) гангакан (Бір.)
мускусъ кабарги testes — ултт (Нер.), онго (Хин.) кудрін'ҷар (Хин.) ← [Барг!]. ноңго (Ам.)[см. "струя"]
mustela sibirica — гольгіхі (Hr. Sch.)[гольгі (Gol.) гокгеі (Or.) Sch.].

* ~~ом~~ ун, оӱн, овун (Хин.) пука.

муха – дʲілкан (Хим.); дʲілкаган (Бір. Нер.), дʲеліkан (Тм.), дʲілкӧн, дʲіркӧн (Нт Sch) [дʲілкӧн (Тим.) Sch.], чілкан (Лм.); ілāсун (Мн.) (Тим. Castr.) ілāвун (Ит Castr.) баматана (Ит. Castr.) [batagana, Бур!] сінʲі (Хим) (?)

мучить б – (не кормить ее) суйа (Бір.) [Ман! 1 муч. 2 дня 3 до пяти недель]

мучиться – цобо (Бір. Нер.) [Ман!] гірку (Нер. при жидкой, самый, сам, обид. жидкой) [цоw ‖ цоба Тим. Рyg.] māсу (Ит. Castr.) [Як! Castr. māсіі] [отвратительно. Мон!]

мы – ду (Od) (Нт. Sch) (Ит. Тим. Castr.) [Тим. Gol. Or. o] [Ман!] до (Бір.); дуті (Лм.); муті (Тм.) [Як! дієігі Пек.] мīт (Ам. Кум. Бір. Хим.), мʲіті (Бір. Хим.), [узкое "ма"], мʲіті (Тм)

мыло – мы́ла (Тм.) [Рус!]; савубун (Нер.); цáнг (Хим.)

мыль – цалʲáвʲа (Бір.) цалва (Нер.), ціал (Бір.) [цалʲвʲáр (і) ‖ цалбарі, Мон! Рyg.]; цōн, цоон (Бір.), цон (Хим.)

мысокъ (вод. берега реки в реку) – кʲіраін (Нер.) кʲіраім (Хим.).

мыть – сʲілкі (Об. кр. Тим.) (Бір. Нер. Бар. Кум. Хим.) (Хим) сілкі (Лм.), сілкі (Тм.) (Ит. Castr.), сʲелкі (Бір.) (Нт. Sch.) [сʲелку, сілкугурі (Gol.) сікі (Or.) Sch.] – ав (Нер.); [Ман! мыть посуду] сʲалка, сōлкі (Хим.), келі (Тм.)

мыться – авукті, аукті (Нер.), āу (Тм.) буляку (Ам.) (стирать)

мычать – моро (Бір. Кум. Хим. Нер.), миро (Бір.) [Ман! мычание] [Кит! рогать, мычать крич. олень]

мышь – сіцері сінгöје (Нт. Sch.) [сінгöре (Gol) (O) (Or) Sch.] [Ман!] хіцірkан (Тм.), ы́цбірkан (Лм.); * ачʲікʲіган (Хим.), онʲукугаи (Нер.); Колобона (Ит.), кувугуна (Ит. Bosh.) [Бур! Castr. кивдина]

-летучая – кучіду (Ам. Нер.) нучīту (Хим.)

-горная (пищуха) [ladomys] – обукан (Тм.)

* [* гыцырікāн Як! Пек.]

медь – чірікта (Нер.), чірʲім (Лм.) сірʲі (Тм.) сірім (Тм.) [красная и желтая] [Ман! из Кор! Зах.] алтан (Ам.) [Нт. Sch.) (altan] [altan (Gol.) Sch.] (sheet-metal)

кровеная – гегʲін (Хим.) (Нт. Sch.) [гōгін (Тм) геонг (Gol.) Sch.] [Ман! ← гюань-зузы, Кит.] гʲēцʲін (Бір.); зет (Ит.), зāт (Ит. Castr.) [зез, Бур! Castr.]; [Мон! Рyg: цім, дім, дʲіg ‖ цеg; лпд] желтая [см. латунь]; гаоlі (Бір.) [гаўлі (Хим.) гōll (Ит.), гōlі (Ит. Castr.) [гуīlі (и) ‖ haolі - Корея, медь; Мон! Рyg.] [Кит! 高麗 Корея gao-li]

медная монета (ручная) – мунцун (Ит. Castr.)

мягкий – цот, цом (Бір.), цʲугі (Хим. Нер.), цʲугік (Хим), цого (Нт) (Нер.), дʲугам (Тм)

мягкий (цвету) – сіllарета (Бір.) (Рел.) [желтый, красный]

мера – дар (Бір. Хим.) (размах руки) [Ман! * русский глагол на вопрос. повелительное ед.]; gelim [Мон! Рyg. gelim ‖ алда gelim.] – половина объема. размах рук (Бір.); тонор (Бір. – большой размер) [мерка сажень] олда (Ит); кулина (Ит. Castr.) [в. под до мизинца] да (Нт. Sch - сажень) [дарʲекта (Тим). дар. да (Gol.) да (Or.) [дарі (Or.) мерить] Sch.]

сут (Бір.) [мал. жив. вид. нем. 9 лет]; ігā (Бір.) [от локтя до сгиба пальцев]; āнгá (Бір.) [четыре пальца вместе]; цʲіака (полет) (Бір.) [1, 2, 3 пальцу]

мера по диагонали: – цурʲі (Бір.)

мерка на пароло: – мʲерка (Кум! [Рус!];

мера времени, дней. – нулгенʲі (Лм.) [когда]

кāмдʲур, кāмзʲур (Ит. Castr.) [Бур! кемзир.] [Ман! мера вокруг]; [Як! Пек. кāм.].

мерить – непкā (Тм.) [Як! Пек. кāпкā]; gaji (Нт. Sch.) [gapi (Gol.) Sch.]; ili (Ит. Castr.).

местность (территория) – доцаңʲі (Лм.)

место вообще – бубa (Od.); jome (Бір.), ?пороко (Нер.) [цалподан, долембуа'ду (полевая мышь) Бір. Рел.]

– māсʲін (Бір) – удаленное от людей, тайга;

– aji, aje (Бір.) – дальнее;

– сарāн (Бір) рāн (Ам. Нер. Хим.) – глядное, удобное для стоянки [– Жительство и т. бубō (Бір. Кит. Хим.)

II – узкое реки – камніба (Нер.),

– реки и среднее камніба (Хим.) [Ман! узкий проход]

– между реки и протоки: – колтко (Хим.) = сʲіrgiла (Хим.) [Ман! между вещами] [серединка, середина]

– глубокие реки: – нʲелаʲіра (Бір.);

– округл. рекой глубо цунека (Бір.)

– " " и покр. мягк. голым. – іюго (Бір.) [Ман! указать, указ. одному среди] [Бур! из глаз, изнутри]

– берега, из песка и камня: – сунен (Бір)

– подг. объем. берега и горы – тāн [тіңан бубa → тіңамбуба → тāмбуба] Бір.

– на возвыш. берегу, об. сильно горо листное: – цунцука, цунцуко, цунцека (Бір)

– возвышенное, гладкое, боль хребта, мышцы: кума, кумаң, кумаік (Бір.) [кума (диал.) глядь]

– слегка возвыш. и гладкое: – чілчілкума (Бір.)

– пологое у самого перевала: – саца (Бір.)

III – удобное для пза на лошади (широкое) – тіңіка (Ам.)

– " " мягкое: цавралтаи (Ам.) [цавралсалан глагол]

– каменистое: – тса;

– гладкое (вогнутое): – сапсакан (Нер.);

– богатое пайменем и рыб: – шоіңгра (Ам.;

– горный лесистый: – намку (Вогул.) аjан (Кум.);

IV – от пресмыкающихся (ящер): – оңко (оңго) (Нер.)

– покр. маленьких: – сʲенталің (Ам.);

" " муравей, – ороң (Ам.)

кустарниковая мелк. и пр. – мар (Ам. Бір. Нер.)

" муравей, но несколько – мороңа (Лм.)

– большое в пайме – сајака (Бір. Кыз.) саїка (Бір.) (Вер.)

– мышистое: – лалбукʲің (Ам.);

– горное зап. реки. сосна, ольха и т. – цāгдан (Бір.) (кошка.)

– " нулура (Нер.) кулі, кудла (Ам.) [от хулі - горный];

– гор. негор. трава заросла новая: – кагдан (Бір.)

" трава горная и равнин. [Ман. сев. сух. трава серая зеленая]

новая: ібгу (Бір.) [лошади любят];

– на вас. хребтах покр. стелющ. кедровником и гольцовой растительности: – буарʲін (Бір.);

– порослее деревья или вместе и т. п. (опавш. листья) бургāгі (Бір.) [ср. бурган (Хим.)

V. в юрту: прямо от входа: малу (тн), малу (Ам. Бір. Кум. Нер. Бар.), маро (Хин.)
– на 90° от входа (шитэ-тэмэ-тэмэ) дё (Кум. Бір. Бар. Нер. Ам.); олдон (Хин.) [бока; сторона?];
– между дё и малу: – гонга (Бір.)*
~~– между дё и входом: гонгоё~~ [Ам. Нер. Бар.]
*[между дё и малу в франз.];
– справа и слева от малу: – нō (Бір);
оңгон (Хин.), эңган (Ам.)
– направо от входа – даронтаткі (тн.) [см. Запад] [Бур!] (левое плечо);
– налево от входа – ноонтаткі (тн.) [см. Восток] [Бур!] (пер. лисэйло);
– около сам. входа: – кажан (тн.) [самое плохое]
– для огня: – ноломтан (Ам.), голомтан (Ам.) голумта (тн) [см. "дух огня"!] голумта (Ur. Castr.) [Як! Castr. холумтан] [Мон! Castr.]
hol (Hr. Sch.) [пор. него]; в цитатах юрта: тонтон (Бір.) [огонь!]; "где голова"
– в головах: – gilgyaw (Бір.) [глагол?];
– за спиной, в юрте; и вообще "сзади": дiгiда (Бір)
– в ногах – алганiда (Бір.)
VI – для сна: ана (Бір.) [пойдем!]; áвун (Ам) [спящий]; ani
буга (тн.) [!] по-тунгусски!! [!] [Ман! сидение]
– для сидения: – тібікі (Нер. Бар.); орон (Лт.)
– для сидения, жительства, лежания: ōрō (Бір. Кум. Хин.) [Як! орон, кровать; орун – место; нек] [Ман! ᵈ сесть от руки место для сидения] [Мон! ор(н) ‖ орон. Рид.]
– на одной вес. и головой: – нeда (Бір)
– где рубить дрова около юрты: – jow (Бір.)
и убить зверя; и была ночевка – накуга/вун (Бір.)
– где можно сделать засаду: (на тропе) – См. место прое. пее дер. на откр. месте;
– где дерутся: – вавданкі (Бір.)
VII. анат: – тепа (Бір. – под колено!);
гāка (Бір.) [палка или?] "палка у кол. и пять. [под коленом? у человека?] [Ман! коган. накалыв.]
óлда (Хин) – откуда растет рог (корень?)
сāр (тн) – между лопатками [Бур! нāр]
VIII место куда попала пуля тускакон (Нер.) [Ман! случаться, попадать в что..].
лъсяць – дʼе, дʼа (Кум. Бір.) [только в соединении с названиями месяцев] [Мон! ᵈ]; [см. луна].
анедʼе, цодʼе, illамдʼе, дуjумдʼе, сунiчабʼе нубумбʼе, надамбʼе, ujумдʼе, чомдʼе, уjедʼе, чубумбʼе [солн. Ман!]; (Бір. Кум.);
(Ам): 1. токсунiч (морозы крепкие) [Як! тохеунiju, Пек.];
2. оломо. [Як! олунiju фыр. Пек.];
3. iчулунтутар (экскрементами дерутся) [Як! ibid. Пек.]
4 отija (варила трава: сок Тнг. сок Як!] бубустар (ледь снимается) [Як! мус (бус) устар. Пек.]
5. бобija (сопка корове задирается (рыжая)) [бас. Як! сосна, Пек.] [Як! нам_ыja, балак_оja Пек.]
9. бобiнi [Як! бāсiнji Пек.];
10. алiнi [Як! алынjы пек.];
11. сатiнi (Ам. [Як! сāттiнji пек.];
12. аксiннi [Як. ахсынjы пек.];
(Тм.): 1. хеjā – [макушка головы);
3. iчāн – [прол. рука, локоть];
4. дʼiвāн – [Запястье. пол. руки];
5 нeунiнi – 1 лишний лпе.
6. кулiн еланнi – 2 лишний лпе.
7. нуни "– 3 лишних лпе.
8. монтiаньi – 4 лишний лпе
10. ēурi мiрi – [левые плеч]
11 ēурi iчāн – [лев. руки локоть]
12 ēурi дʼiван – [лев. руки запястье]
13. ēурi унмi – [все пальц. лев. р.]
елан, еланмi (Лм.), елан (Тм.) между
лытыть – дорогу по дерев. – сова (Хин.),
уши животн. – сʼiрiw (Бір.); доронда (Хин) [тын! пол]
вообще: самаji (Нер.), самалкi (Ам.)
лытка – на ушах пов. iмā (Бір.); вообще: – самалкi (Ам.); тамага (Ur.) тамга (Ям. Cast.)
[тын! пол. пятка ест.]; на дерев. : цанцал (Ur. Cast.)
лыхъ кутетай – кūрга (Бір. Дум. Хин. Нер. Ам. Бар.)
оjурга (Ам.), кургi (Лм.) [Як! кӯрт, пек.] *
– эвфемизм: – монiдга (Нер. – мягкий?)
тунаконго (Ur. Sch.), тоганне (Ur. Sch.)
сун (Ur. Castr. – шуба? См.). [→ плохой, никчемный]
лышать – слышать. урбу (Бір.) урку (Нер.)
алгал (Нер.), öдi коссiкір. (Тм.).
лыпокъ – тулум (Нер.) толум (Мн.) [Бур! толум] [Мон! мягкий место для перекр. через рот]
утāкан (Кум. Нер.) утукан (Хин), угакан (Ur. Sch.)
[Мон! Рид. ōт, ōта ‖ уута, убуjа – мешок]
мал. мешок для спич. и т. под: – утукаган, утакаган (Хин)
? кантурга (Ur. Sch.) [хāвtаrда, хāвtаgан Мон! Sch.] [см. "кисеть"];
? hаhон (Ur. Sch.); угакаган [уга – носить] (Нер.)
пота [Ur. Castr.) [Бур! ūта Castr.]; сутаiн, сомаiн (Ur. Sch) [сумаа (Bol.)(O) Sch.] [sumal Мон!] [Мон! Ман! сума, сумко etc.];
– футляр для трубки, ножа etc.: танкý (Бір. Кум. Хин.) [Хин. для ножа, пули etc.] [Ман! мягкий чехол для трубки, хранения];
– больше для питья, из кожи дан.: – куди (Бір. Кум.);
– неб. мехов. для подбородка: – цiгiнiн (Тм.),
– для табака: – дамгирук (Кум) [см. "табак"];
– для огнив и пистр.: – кāдāрак (Нер.) [кедрак?];
– для трубки: – дайрiтапкu (Кум.) [см. "трубка"];
– кожан. корт. предм. для жид. (♀) и сыпуч. (♂) – кани (Бір. Кум.) [раб. кор. пятка Ман!];
– мехов. неб. портфель – адрéа (Кум.) [см. "корова"];
– для пульс. – Косаптун = mowверук (Кум.), моiрýк (Бір.);
– для котлов: – камiт (Нер); iкāц (Хин.) [из бурк. сита!!];
– для соли: – давасурук (Нер.); турукарук (Ам.) даусурук (Hr. Sch.) [см. "соль"];
– для спичек, трута, кремня: – сiлтiк (Ам. Нер.) сýпочка (Ам.) [Рус!]; сiлтiк (Hr. Sch.) [сiлту (Bol.),
– для трава и др. средств. вещ. удiкчан (Бір. Кум.) [см. "тютюн. мешок"] [от удiк?] [мягк. мешок]

cilri (O) Soh.], ҥilmik (Тм.);
шкура коза - сувгума (Нер.), сувгума (Ам.); нотахан, хатахан (Нг. Soh.) [хутана (Or), потага (Gol.) Soh.];
мягкий — дуйу (Нер.) (Ur. Castr.), дойо (Хин) [нажевой, пушистый, слабый (дерево-сырой)]; дуйундэркин (Хин.) нʼогому (Нер.) [нижний] [Ман! ндундэ]
- про собаку, кошку, волка — цуєлбурігді (Бір.) цʼєлбуєі (Бір.), цуєлбʼєлєі (Лм.);
-денерін (Бір.), могогді (Нг. Soh.);
- подушка - данаєі (Бір.). [см. "пустой"]
мялка - см. "орудие" для кожи
мясо — ӯлда (Мн) улда (Нер. Бар.), улей (Бір. Кум. Ам.), улле (Ам) улло (Бір.), улʼо (Хин.) улдä (Ur. Castr.) улö (Нг. Soh.) [улэра, улна, улре (Тм), улiксö (Gol.), укта (Or.) Soh.]; улді (Тм) улрі (Лм.) [Ман!]; улін... (Бір. Рел.)
сушеное мясо: кункура (Бір. Кум); улікта (Хин.) [Ман! и см. "сушить" Ман!]; норча (Тм)
толстое, порошок мяса: — тілі (Нер. Бар.)
мясокрасный - улаві (Бір.)
мять — талкі (Нер. кожу мнет.), шаві (Нер. давить); ган (Нер. трубу); моні (кожу) (Хин. Нер.); [Ман! пру, мну, натираю]
пʼєсне (Бір.) [нов. эпидист. →] [Ман!] [тонтай нгалы] [На!] [потираю мну, натираю]
мятель (см. "метель") - сурган (Ur. Castr.) [Ман! пурга мятель]
мять - (без конс. обратить) - паукse (Нер.)

набивать (трубку) - тай (Хин.)
набирать (людей) - гіку (Нер.); воду - сохо, соко (Нг. Soh.) [соконо (Or.) сопуєі (Gol.) ху ку... (Тм.) Soh.] [см. "идти" по водуетс]
наблюдать - ганд (Бір.); сеӈʼет (Хин.)
наборошник (со пауками) — цеӈенін (Лм.)<
набойка [смятая] на стыке, на лукн] - бубуші (Мн) [ср. Буг!].
наварь — супа - сіла, сілʼе (Бір.) [см.
наверху - см. верх - дісні (Ur. Castr.) [Ман! ділö]
наводить - (звезду по см. душ) - удурна (Бір. Рм).
наводнение - тӯда (Ur. Castr.) [см. "вода"].
навозный - нёналкан (Тм.) [см. "говно"].
навязывать - монбало (Нер.) [Ман! навяз. на нею].
наволок - (нем. роща в ложбине) - бурган (Хин.)
навострить (уши) — сʼека (Бір.) ["уши" сен]
навстречу - дантікакі; цуєлʼіцін (Бір.) [вторая]
навылет пробить — тов (Нер.) [Ман! и пробил и прошел навылет]
бöіла (Нер.).
навыше - ідін (Бір.); ... найти ... узнать - танда (Бір. Рем.)
навык — скотный - в прятье. конструк. - далда (Бір.) [долда II Пэн! Рид. тайно] [Ман! Загранье Запишет. застолье]
сайва (Нер.) [для охоты].
нагибать - нігі (Нер. Бір.) ніба, нібі (Бір.)
покачка (Нг. Beh. - нагнутый).

нагайка — дереге (Хин. Нер.), ... (Or.)
гічуба (Бір. Кум.), чучу (Кум.), ічуб, нітрака (Нг. Soh.). [см. "бить" - кнут]
наголовник (уздечки) - кöрака (Тм.) [см. ...]
наголенник — орму (Хин.), ормус, оромус (Ам. Кум) оротвсы (Бір.); турö (Тм.); гінун (Нер.) олобʼік (Ам. с шерстью); уйінча (Лм.).
надавливать — см. давить
> надзирать — см. "сидеть на чужой шее"
надобедать - хондінʼке (Тм.), ehimmangiro (Тм.) [фор-ст.]
надоедливый - буйо (Нер.).
надувать пузо — сігеєл (Бір.) [Ман! пугаю, пугаешь]. [см. "закрывать", "пугать"].
надувать — бурі, борі (Бір.) [см. "дать"].
надуться - ітäка, ітка (Ам. Бір.) [Ман!]
наіда (Ur. Castr.) [Мон! Castr.]
найда (Хин. Нер.).
Наживна - хамуйукин (Тм.). [ср. Ман. наживать, нажить]
наживать - уті (Ur. Castr.)
название родов: -
(Ам.) огдірія (Амур.), обгіhал (Ам.), кандігір (Ам.), Камукар (Амур.), будгуті (Амур.), солобон (Ам. Амур.) ганагʼір (Амур.); ӈбаӈбагір (Як. Ом.), мамугір (с кит. вместо), лаксикагір (Нер.) гукігагір, малукчер, мурдогір, нанкантгір, оцігір, буетогір; (Хин) [родное / заимств.] гавдака, налангʼен, бајаг р. Сунгорiс дулігір, дулівар, коӈгеда; [Хин.]; кіндігір [Хин.]
(Мн) дувäгат, кöнут, нам'ет (кара и сіра), самагім, гінгінут, бајагім; [Мн];
(Кум) уібагір, учатикан, гагдагір, говаір; [Кум];
(Кум. Бір.) гураір, маніагір [Кум.];
(Бір.) ганчір, маакагір, малчукл [малакур, малакучен], мокогір, дунаӈір [дунаір, дунäнкен], каргір [Бір.];
(Бір. Кум.) агікачагір (агікігагір. Бір.), кавчагір. ігачагір, бајагір, самагір [(мергенские)];
(Бір.) ніргір [Бутыл. от Даур. → Кит. рога];
(Нер. Бар.) гоцігір, оцігір, огдірар, сіӈбіркогір, ӈбоӈагір, ӈбаӈбагір, нанкаӈтчір, мукорір, малукчер, туругагір, буетогір, боркогір, амундуйавін, даӈалдгібар [(Зап. обл.)] кіндігір, лаксікагір, гібагір (ср. Нг. Soh.) самаіл (самагір.); самагір [(из Байк.)] (Лм.) тубі (?); (Тм.) тубінел, харá, дундікан, кайʼамі [посуда? рода?].
название тунгусов: евенкі (об.) öвонкі (Бір.) öвекікі (Хин) [евембу (Ам.) Тунг. евенкічен (Бір.) [см. "тунгус", "орочен"]
р. Ялч: — ялчен (Бір.); р. Зея — цічен (Бір.)
р. Гилч: — гінар (Хин.); р. Кумара - кумарʼен (Хин.)
упр. Бірар Амура — бʼірар (Бір. Хин.), бʼірарʼен (Бір.) людей по р. Бурее, живших в верхах Ам. сев. —
тäӈа (Бір.), теӈа (Бір.);

• кулдігір, кулдагір (Хин.).

народа живущ. по Амг. Амуру в XVII в.:-
кэ̄убэ (l) (Ам.);
негидальцы: - евкамбієнін (Нг. Sch.)
[евкам+бієнін. ? см.].
назваше рлкъ: — Амуръ: сі̄лнʼі (Ам —
ущелистая, узкая (рашна)) сі̄ркел (Бір.)
сі̄ркіл (Кум.); албазинск: етур (Кум.)
[?ётуре - смуглый, холодн.? или Дауг.?].
(Ам.): нувінда. (женское имя); інгалі
(мелкокаменистая); амуніʼа (озерная);
аннуннаі (полой бочки ключ); дувіста
(средний); гірамкіʼгі (горный грот); пучугі
(нашли гн. мясо); такаʼчі (холодная); нараґі
(холост. олень); надун (?);
(Бір.) олгокта (пересохла?); Дамбіра,
Усури: - усуркі; Зея - цʼі (Бір. Кум.)
(Нер.) маректа, (Хин.) марівка etc. —
(открытая куст.); соломкі (Хин.)
(Кум.) сʼвґакан, жаґакан, оцацкур,
сункоіт, камала, болкоіт [пушистый →
Кумар; р. Нанга - паньго; быть верн. гірбівах.
(Мн.) - борзʼі (р. Борзя)
Амгунь: - ӧмгун (Нер.); [хӧнгун (Бол)
Ман! хендин.]; Алдань - алдан (Тит.)
" урочищ, горозав. и т.п. - тʼе̄та (Кум.-позв.
гора близ р. Кумарки.), ородон (Кум. - урочище
на р. Кун.); ілаґі (Кум. позв. гора по Кумарчу.);
(Нер.) давіңксиін (Назв. сопки в пор. Кумарчи)
[от давіґке]; (Бір.) ґäл (сел. на бер. Амура
близ Айгуна, 178 в. от Сахал. — [Ман! хинский магазин]
(Бір.) унґіʼвін (позв. горы); мебевін (позв. горы.
кʼівера буа (Бір. - какое-то место)
> устр. Сахалина: - дуґі (Нг. Sch.) [дуі (Or.)].
называть — см. именовать: гірдʼі (Нер.)
гäрдʼі (Нг. Casth.); гірді (Хин.), гірді (Тт.)
назадъ* - гаскакʼі (Бір.), дакін (Мн.),
аманакʼі (Хин), атаскани (Мн.) амаскʼі
(Мн. надар и сплеръ); усківʼі (Нер.), уски (Nt Casth.).
назначать (дату) куда (Бір.) (с оборотом) в сторону: довко (Бір. Хин.)
напутственный - мутендову (Бір. Рел.) [Ман!]
наказать (ругать) - цакʼім (Нер.) алагу (Нер.)
накалить (до красна) - уваґі (Бір.)
наклонять ся - см. нагибаться; чукʼі (Ам.)
[голову вниз] [Ман! нага голову низко]
наковальня - дусі (Хин.), дідӧн (Нг. Sch.) [дірро
(Бол.), дӧросу (О) (Ог.) Sch.] [Край
наша — наковальня, Ман!].
наколоться (кого) - гонколо (Хин) [см.
Зафтимъ. Бір. - гонкоді].
наконецъ - пундандуккі (Бір.); унаканді (Бір.)
и др. см. конецъ.
Наконечникъ - трубки: - сітун (Кум.);
сигнала - [сані - наше] - гілбар (Бір.) [Ман!
сигнала самострела оксор (Дн.)
см. сигнала.
* аманскʼі (Бір.) (Нег. Sch.), аманакʼі (Бір.) [Ман!
amalla (Бір. Хин.) [Ман!];
amalli (Нер.)

нала̀дить — "поправить", исправить
наливать (воду) — пуді (Нер.)
налимъ — кутамаґ (Кум.)
сенган (Ам.) сэґан (Лм.) [солдан (Якут.)
хозяин (Тм.);
нынигак (Тм.).
намочить - улапта (Хин.) [см. мочить]
намотать [нить, ремень] — токтобу (Бір.)
[работать, утверждать, помогать, приспосабливать]
намъренный - зорі (Нг. Casth.) [зогон, Бур. Casth.]
нанимать - наймі (Нер.) [Руб!]; найм
туріенда (Бір.) [
арендн. плата. Ман!]; куцуну (Нг. Casth.)
[кӧлӧнӧвтӧр. Бур. Casth.]; гӯва (Бір.
работать) [Кит! гу-јен];
біліґкоіт (Нер. помогать).
наносить (ударъ) - одінму (Нер.);
ударъ ёстрам: - увґауві (Нг. Sch.).
нападать — (зверю на ч.) - укчу (Бір), тіп.
кана, дінкана (Нг. Casth.); тукєавава
Нер. - отчуждать убитаго? См.
напаивать: — улів (Нер.), отуґка (Хин.)
напересток — унʼіґаптун (Хин.), унʼат-
кун (Нер.), унʼаптун (Бір. Кум.), унікун
(Тм), унʼапін (Лм.), оңʼапун, оңаптун
(Нг. Sch.) [хоңаптун (Бол.) Sch.].
напиваться (до пьяна) — сӧктӧ (Бір. Кум.
Ам.) (Нг. Casth.) [Бур. soktum Casth.]
?набувъ (Тм.) [Не як!?]
напильникъ — тенук (Нер.)
ірабґа (Ам. Хин.) [ігі? - Як. Нен.].
напилы въ на дерево: — чінä (Бір.)
хул, хулун (Тм.).
наполнять — цолончʼі (Нер.), цалу
(Нг. Sch.) [Ман!]; [Бур! шаґдан, цаґдан Casth.]
мʼівтарʼамкан (Тм.)
наполнять — цоімалі (Нер. - цонмалі? См.)
направить — цубу (Бір.) [дорога Ман!]
енгга, [illegible] (Нг. Sch.) (мужч.?); сӯ (Нг. Casth.)
[Бур! Casth. Sӯкар].
направленіе в др.яз. - ім - цңтукакʼі (Бір.)
направо — дарон, дарогта (Нг. Casth. запад)
[Бар! barin Casth.] [см. "Запад". (Мн.)].
напротивъ — дарґінʼанун (Нер.) [на др. сторон]
напрасно — см. "безуспѣшно", „зря" „безрезультатно"
імікткіна (Нер.) орункудаї (Нер.) [утоло, утун-
ґаїді (Бір.); дімбіі (Нер.) [см. (Бір.) довбеї Ман!
байʼар (Хин.) бајаваґті (Бір. Ган.)
бай (Бір. зря по смыслу,)
напряжники - оңган (Бір.) [туго, дорога, прямой]
напѣвъ — (мотивъ) - іро (Бір.) [глагол? ировлять!]
?[Ман! ірӧґ Рид. благопожелание, предсказание]
нара (сокращ.) - куґан (Бір.) [от кāʼн Кит!]
накан, пакан (Нг. Sch.) [(Бол.)] [Ман! Ср. нāґан]
[Ман!].

нарвать (траву) - існа (Нер.)
народъ - уюн, уюр (Бір. Рш.+сказки)
тобо́ (нер.), тєҕа (Бір. эвенк: Зем.-не пл. користуєшься?); тайа (Ит. Cast. люд.
гурун (Бір.)[госуд. наєід][тєҕа гурун. - тушиуєш]Ёхо Ман! шєуд. пан! єк].
"нарочно" - жакатайте (Бір.) [ср. "не желал"]
нарта = ноита (Лм.), сьіргя (Тм.)[як! сьгарьа Нех.]. [см. сани]
наруэісу - туліські (Хин. Нер.)(Ит. Cast.)
тулісскокі (Нер.); тулла (Бір.) тулеіла
[Ман!]; тулеіла (Бір. Хин. Кум).
нарушіть - (см. "вин" "кровь" "пачкать"). тулгін (Бір)
тулін (Нер.); тулді (Бір.); богала (Ит. Sch.)
[боала (От.)(Бол.) Sch.] [от бога - "плохо"].
нарушеніе обычая (закона) - нібул (Тм.).
нарывъ - уксін (Ит. Cast.) [опухоль нарыв]
унін (Тм.).
нарєвать - авуі (Бір. Ам. Кум. Нер. Бар.) ⇒ авіі
овіі (Нер.) [Ман! пухнет.];
нагел. нарыву - јакта (Хин).
нарязка - на дно тестова самоварная - нурувун (Ам.); винтовки: - нінтіран (Бір. глагол? см.).
нарязывать - кусі (Ит. Cast.) [загружать, пихать]
нарязаться (оранжир) - танґула (Хин.)
гоjо (Хин. Нер.) [от Баргут']
насаживать (мясо на палку) см. вложить
локо (Об.)
насиліе - ґінон (Нер.)[Мон! Рдд. ґінё || ґінеге]
[см. "сила"].
насильно - єргалаті (Бір.) [1. Ман! 2. упрашивать 3. силой, 4. заставлять] {сила / Ман!}
[Мон! Рдд. эрхэ || ерке, сила, власть].
наскволь - ленуєне (Ит. Sch.)[см. "пилений"]
наскольк - ōкі (Кум. Бір. Нер. Бар.). {Ман!}
насльдованіе - сіранґа [подражающий, настойчивый] {?}
[сіранґала - по наследству].
наслъдешенный - (дзлитин) - сіраку (нагін)[см. "наследованіе"][Мон! Sp. сіраку]
не покол. в тюркетие - шалаґу (Бір.)
[Ман! Комплим. сыгай гагой, трехлетний ек.]
наслъдовать - тіьогора? (Нер.).
наступить - туска, тудокон (Нер.).
настеле - нёнкä (Бір.).
настигать - боко (Бір. Хин.) [доходить, Бір.].
насупротивъ - дєьätікакін, дантікакі (Бір.)
насыпь - перед берегом - бōьан (Бір.)
насыкать - кує'і (Ит. Cast.) см. "загружать"
наскомое - hаватāрі (Ам.); в игре: -
јон (Лм.) [бывает мелк. животн.].
настежь (сильно на что-нибудь) - ґігор (Бір.).
натереть (седло, мозоль) - - дабаріін (Хин. Нер.)
[Ман! седло натирает]; самка (Кум.)[позвон. - стирай, чтобы?]
наполнить (ветр. дым) - єнє (Бір.)
"натруска" см. порловщик. натуска (Нер.)[Рус!]

напоказъ - мурґіду (Нер.)
натягивать (вер. в чем-нибудь) - бара (Бір.)
- тетиву! - дабеі (Бір.); подтягивать
тагі (Нер.).
наушникъ - с'єптун (Бір.), сјантун (Ит. Sch.),
[сјантту (Бол.) Sch.][Ман! уши у шапки, наушники, наколенники тоже ек].
находить - бака (Хин. Бір. Нер. Кум.)
бōка (Мн.), бака (Ит. Cast.), бат (Тм.)
[Ман! найти, получать, брать, приобретать,] } разн.
овірі (Хин.), очала (Бір. Рш.) танда (Бір.) } знач.
находящійся - вызв потех. - очаву (Бір.) [чувствие]
начало (основаніе) - дасалсін, тібандун (Бір.). [уміласані (Нер.)[чего-то!]
начинаться - нано (Нер.), дєрєбу, дєрібу (Бір.)[Ман!]; исходу: - ду (Бір. Кр.) [ср. выходить, вытекать];
- мапу - зуса (Ит. Cast.)[зизапар. Бір.][зусалан - "имеющ. способность"].
начальникъ - см. "господинъ" [нојон.]
начельникъ - дєлбоні (Ам. Бір.), дєрбокі (Хин.) [Нер. Бар. часто олен. арг. !!] [эскимский].
халінчікан (Лм.) [для стариков].
начисто (совершенно) - курӱ - нурӱ (Бір.)
курӱ, (Бір.)[место где раньше что-нибудь];
полō (Бір.)[Ман! вместо на каша] [вместо на каша].
нашивка - на дам. карташ: -
на рукавах - іґантун (Бір.)[от іґа];
вниз - уксантун (Бір.)[от укса];
" брюках 3х2 от низ. - ашантун (Бір.);
" сзади с лентами (принадлежит) - іргів - ґан (Бір.)[от іргі];
не спина, хребет: - нірінтун (Кум.); [нірі?]
спереди: - онантун (Кум.)
[см. "орнамент"]
нашъ - мунні (Об.), мудні (Тм.), мутту (Тм.), бунні (Лм.);
мтні (Бір.) мїті (Нер.) [узкое].
наѣстися (до сыта) - уві, угі (Ит. Cast.)
[ир[упуан preterit.]; [Ман! до сыта пьян.]
не быть в состоянии: бă (Ам. Хин.) [не мочь];
отє (Хин.)[= етє]; онго (Бір.); унгно (Нер.);
не должать (вещи. ит.) - ō (Об), у (Нер. Sch.),
ӡ (Тм. Лм.) ["ö"(ш)]; ö (Хин. Бір. Ам.); ӧ (Нер. Sch.)
[Ман! не...];
- прекращать ек. - око (Нер.); } в смысле тот, другой
- делай! - оуі (Бір.) } ōсі, оhі
ӡ̄сі, ӡ̄hі косв. пр.
не имеет аппетита - (опять досталь) - єла (Бір.),
" пища на ногти: - ура (Мн.);
не знаю, нарочно: - гокатайте (Бір.) [Ман! • настроен, сердито, радостно]
не любить (жена) - сєл, сєл (Мн.), сіл (Бір.)
пишу: - hele (Лм.);
не мочь - амалді (Нер.) [а + малді], ґалда (Нер.)
[см. "не быть в состоянии"];
не нуждаться - ама (Нер. Sch.);

не хватать - ам. "недоставать".
не хотеть - ӧму (Ам); оглі (Ам. пер.)
неаккуратный - гаваку (Бір.) [нерасторопный, несообразительный]
небо - н'аңн'а (Бір. нер.), н'аңгна (Бір. Ам) н'амбалтан (Лм.);
бӧба (Бір), бога, бӧге (Hr. Sch.) бӧга (Hr. Castr.) [бӧа (Bal.) Sch.] → [богдо Моң! священный бог] и [бога - бог Спар. Перс! Sch.] [см. "мірӧ" etc.]; торгіксјо (Hr. Sch.)
нёбо - таңелаї, таңелеї (Hr. Castr.); горкакотаво, гуртактор, горкакта (Hr. Sch.).
невод - бӧга (Бір.) [Моң! сеть и ловля неводом]; муңха (Тм.) [Як! Пек. муңха].
неварёный - сӧргуі (Hr. Castr.).
негромко - асекан (Нер.).
недавний - іркан'ін (Бір.).
недавно - тугар (Hr. Castr.)
недоставать - абӧл (Бір Кут. Нер.) (Hr. Sch.) обӧе (Бір) [абӧлеґау, абӧлеі (Бьє) (Or.) Sch.]
[недостаток усталь фонтемо тк. Ман!]
недоволство - чукчӧ (Бір) [см. "злӧ", "болеть"]
недоуздок - нокто (Тн), ланто (Бір.) [Моң! Рид. лохто || ноңто] [Ман! лоңгтомбі Ман!] → заг. оп Кит! осёдлать
лун - тоу]?? нокто (Hr. Castr.) [Бур! нокто Castr.]
неделя - надананңзін (Лм.) [семь дней].
нежелый - густой - кучасун (Бір).
нездоровиться - понедуг * [Ман! тупой, глупый, непонятливый, непразумный]
незаметно! (для взгляда) - дӧлба (Бір) [Ман! тупой, глупый, непонятливый, непразумный]
незанятый - (свободный) улікі (Хин); порожний гулюга (Нер).
незнакомый - мата (Нер) агнакі (Нер) анвасі (Бір)
незначительный - (маленький) нігіліун (К.БХ)
незрелый - очалірда (Нер), ілнуктна (Hr. Sch.) тукай (Hr. Castr.) [Бур! tūkei Castr.].
незрячий - гокор (Бір.) [см. слепой].
неимение - ā (Бір. Борз.) (Нег. Sch.) и глагол!
неимущий - см. бедный
некрасивый - оцӧлі (Бір) [сдвинутый кривой, глупый]
некрутой - [широкий, пологий] - наран, нӧран (Бір).
некрепкий - унсігда (Бір) [слаб. табак, водка].
"неладный" - шакій, шакій, шакеї (Бір Хин) [см. "больной", "плохой"]
нельзя! - одіскорі (Нер.) (?) [нитіг!].
немедленно - одагаї āгі (Бір.) [удā || удаңан фило; удӧн || удаңан - длинный Моң! Рид.]; ӓрти (Тм. Hr. Castr.) [ертеі (Тм - скоро)]
немного (колич.) ніргій (Хин), ніуі (Hr. Castr.) (время) - нігі (Тм.), кіжур, нівур, кур (Бір.) см. "расстояние" [Даур!]; дітар (Ам), - подождй: - ендаксан (Бір)
неможется - тонда (Тм.) [см. болеть, тошнить]
ненавидеть - кірӧна (Бір.) [бросать Ман! бросать какой-нибудь]
ненастье - аңгас (Нер.)
необязательный - будукан (Кут.) см. "простой"
необдуманный (одежда) - гаваку (Бір.).
необузданный - содовбін (Хин.), нілгу (Нер.)
неосмотрительный см.? синг.: - непонимающий.

непонимающий - таңа (Бір.) [Моң! тәңңәй мелкий, неглубокий Рид.] или [тәңā || тану Рид. Моң! Ваш] ганā, гане, ганє (Бір. Нер.) [Ман! ? алмаз, драгоценный камень] [глупый, см. сообразительный], мукті (Hr. Sch.) [см. глупый] тәдәjугәї (Hr. Castr.) [Бур! теперь знаешь]
неполный - онтукі (Нер.)
непосредственно - јанаваттні (Бір)
неправда - увакгін (Лм.) [см. "ложь"]
неправо (о суде) - мерат'і (Тм.)
нерпа - нерпā (Нер) [см. "тюлень"].
несвязанный - amalгaj (Hr. Sch.) [агухо (Bal.) агухане (Or.) Sch.], догочау (Hr. Sch.).
несломанный - см. "упругий".
неспокойная мать - ам. скучать, беспокоиться
нести - отту (Тм.); - на спине: - уā (Бір) ендā, індā (Бір.); - тащить, поднимать: - дегдс (Бір.); - в подоле: - овурда (Бір), - на спине: - окто (Бір.); - с собой: - ӧікса (Тм.) - на спине ребенка: - д'іца (Бір.) на ремне - авада (жин.), алала, алла, аllа (Бір.) [Ман! нести на спине.]
- при ебле: - тесематт, тесатат [Бір.) [см. "тесу"]; на спине: - ч'ецца (Бір.);
- на спине: - тӧконні конюрудак. (Тм.)
- колоть (жив-ну) - ч'ірку (Бір.);
- на коромысле: - цамца (Бір.);
- яйца - умуктала (Hr. Castr.); н'ӱӱ (Тм.)
- печенень - ајанту (Бір.) ајарг'і (Ам.)
несчастный - см. "бедный" аңгаң... (Бір. Нер.)
нестатый - ӧдӧл (Hr. Sch.) [ӧдӧнӧ (Or.) хӧдӧгу (Bal.) Sch.]
неудача (на охоте, в жизни, личная ет.) - см. "неудачный": карагідукін (Бір.) [? кара + гі - дук - ін Сн.].
неудобный - дорога - ору (Бір. Кут. Хин. Вт.)
для укладки: - допомо (Нер.), обі кокта (Ам.) (не подходящий)
неуклюжий - см. глупый, худа, ходу (Нг. (Бір)
неуспех - малтуңгірі (Бір. Рев.)
нечистый - в рел. смы. - орума (Кут. Нер.);
- ездить - акінгу (Бір.), бӧзӓр (Тм.)
нечувствительный - (к холоду и голоду) - маканан (Бір.) см. замерзнуть
нечистоплотность (грязь и вши в волосах) - ачуке (Хин.).
ниггер - ілакат (Бір.) (синоним: оцідакаманан (Бір.)
ниже - ергеlі, ӧргеlі (Хин.), овгідадун (Ам.)
нижний - ергін (Бір.); оргу (Хин. Нер.); ӓрген (Бір.);
низкий - н'окта, нӧкта (Бір.), нӧктӧ (Hr. Sch.) [нӧктӧ (Or.) (O) (Bal.) Sch.] [о сопке и человеке вм.] [Ман!]; орг'ін (Нер.) (высокий); кутоконі (Лм.); нілуарін, ніуарін (Hr. Castr.), напtар (Hr. Castr.) [Бур! partar.].
низ - (основание клюва) - цабін (Кут.) [нижний] ергелін (Бір.); ісурін (Бір - одежда, штаны?)
никогда - ӧкіті, ӧсінкат, онідуккат (Бір.) аlікат (Хин.), октапbal (Нер.), ӧкінкат (Ам.).
никак - оңкат (Бір.). ? ӧнӧнін (Нер.)
никто - нікат (Ам.), нікӓт (Бір.), нікаїт (Ам) ёмајавал (Лм.); ассим. ӧкупакат (Ам.).

нитка — сіран (Бір. Ам)[шнурок от самошитого, пеших чувяк etc.], сіракта (Хин. - нитка пеньковая), сіракте (Бір.) сіракта (Кум. орнамент на рукав.) сіруkта (Хин)[разг. по сапогу. сапожн. и кожаная фиг. изделий типа] сіруkта (Хин. - жил. нитки); < тудэка (Ам.) тукан (Бір.) - [волос. накрка у самошитого etc.]; сулиў (Бір. Хин. Нед.)[см. "сухожилие"] танкіча (Тт.), тоңкоча (Лт.) танко, танко (Нг. Sch.)[тамуху Sch - to спіт. Мон!]; ңупён, хупен (Нг. Sch) [купё, кудо (Sol.) хупо (Or.) Sch.].

ничего — еґавал (Мн.); осевёґавол, эґкеґавой (Нер.)

ничто — кунґунтікакі (Бір.)

нищий — ағімбоґе, гебату (Бір.)[Ман! Бр.] [см. "бедный"].

но — да (Нер. Ам.). [Рус!?] (Go).

новость — сōніна (Мн.), авдур (Бір. Хин.)

новый — ōтокта (Лт), отакта (Нг. Sch.) [сделанный сам.]; откта (Нер.); іхін (Нг. Sch.)[іхōні (Or.) Sch.] Ман! ірка к'ін (Бір. недавний); аңті (Лт).

нога — алга, алган (Об.); бага (Бар.) (Ам. Sch.) (Нг. Sch.) налган (Ам.)(Нг Sch.) халган (Нг. Sch.) [халган, алган (Тт.), рабга (Sol.) Sch.], алгалйен (Бір. Рем.)[Ман! шаг, поступь]; [алхо Бур! Sch.][нога ген. жив. человека]; бокто̄са (Бір.) - передн. копеч. звёзд бōргі, [бōргіґі (полногат.)](Нг. Sch.)[бōргі -(Sol.)(Or.) Sch.][би-di-hö Jиč!] Ман! доогіл (Тт.)[нога ген. и жив.]. [задняя: бўт Як! Нек.]. [стопа: бōргілкан. (Нг. Sch.)] нижн. часть: - утарґа (Нер.)[Ман: нижн. с. нар. плюсна]; усубун (Мн. около пятки); урōба (Нг. Sch.) [Бур. ōрōлō Sch.]; тегехі (Нг. Sch.), ўідакі, тіґдакі (Нг. Sch.)[тіжіакі (Or.) Sch.]; нōбол (Нер.) - передний конец [см. "голень"]; заґаң'е (Нер.) заґаңа'а (Бір.) задней ноги нижн. часть (Нер) верх. часть (Бір)

ноговица — ґатін (Тт.)

ноготь — ос'ікта (Бір. Хин. Мн.)[Бр. осікта] ос'екта (Нер. Бар.), уб'ікта (Кум.), окто (Тт.) оікта, осікта (Нг. Sch.)[носікта (Or.) хо-сікта (Sol.) Sch.][у хомяка]; [Ман! когтить птицы] ? аңга (Кум), тінкōн (Нг. Sch.)[тінкасу (Тт.). тункон (Sol.), тіна (Or.) Sch.]

нож — кайчі (Бір. Кит. Хин.), кайт (Нер.) каітіі (Нг.) каіўі (Тт. Castr.)[Бур. Каіše, хаіši Castr.][нож Ман! инструм.]*; - кіптіі (Ам.), кіптіі (Тт. Лт.)[Як! Нек. кыптыі] хōптō, кепті (Нг. Sch.)[кіптіі (Тт.) Sch.]

* [Мон! хāгі ‖ Кајігі Рудн. ножницы]; хаңа (Нг. Sch.)[хаңал, хаңа (Sol.) хаңја (Or.) Sch.] [Ман! Бр. хаңа] [см. резать]

ноженки — онокі (Хин. Нер.), ōнōкі (Кум.) енōкі (Тт.) ёнакі (Нг. Sch.); інакі (Ам), енікі (Тт.) [Мон! онокгі ‖ онкéd : отр. рем. Рид.].

ножж — коно (Бар. Бір. Нер. Ам. Кум. Хин.)(Нг. Sch.) [Мон! хумбґа) ‖ кітубэ. конец Рид.] [Бур! хитаґа Sch.]. (Нг. Sch.)[коно (Тт.), кутъо (Sol.) кучіно (Or.) Sch.] [Ман!]; ўгґі, ўгґгі (Мн)(Бор.) уўі, умі (Мн. Castr.) (лезвие?). [Бур. хотаба, котаба]; сірка́н (Лт.), кіркан (Тт.). геікōл (Нг. Sch.) кривой нож: атрургдō (Нг. Sch) большой нож:

ноздря — ултёкан (дырка)(Бір), тотокін (Бір. ноздря: дыро. глубь), лупукта (Мн.) хаңарін (дыра)[Тт.) ?ілікса (Нер.)[Сопли!]

нора — jерду (Бір. Хин. - звериное.)[Ман!]; [?] сіі (Бір. - волчья нора); дунда (Хин.) [Ман! дом! Как! (Зах.) дунг - пещера, земл. полость], ігґен (Мн) [тарбаг. дыра, жил.] конде (Бір. Хин.) [и дыра тарбаг. etc.] [жил. на дороге] [См. "берлога", "гнездо"]. тукірі кjō (Бір.)

носилки, остинки: — пённа (Ам.)[мешать, чу-е] паңаго (Ам. Нер.)[см. антроп. инстр.]; [см. "доска"]; для людей к'ō (Бір.)[Ман! Бр. к'jō птица уз. ?].

носок — сарбакта (Кум.)[а не палец ноги?] удіро (Хин.); гайпка: - губурун (Кум.) [см. "дыра", "пупок"].

нос — онокто (Нер. Мн.)(Нг. Castr.), (Нг. Sch.), оңокто (Бір. Кум. Хин. Ам.) оңот (Тт. Лт), онгокто, онгохто (Нг. Sch.) ноңокта (Нг. Castr.)[Ман! клюв у птицы]; нос "слива" - моjорін (оңокто (Бір.))[Ман! тупой нос не выговорить]

ночевать — āңа (Мн. Бір. Кум.)(Нг. Castr.) āңба (Хин. Ам. Бір. Нер.), аңбіґін (Бір. Рем.) [аңаң - Бір.]; аңыґі (Тт.).

ночлег — аңбін (Лт.)[в сутки].

ночь — дōлбо (Мн.) (Нер.), долбо (Об. Кр.) (Мун. Тт.) (Бір. Хин.), долбой (Нг. Sch.)(Sol.) (Бір. Кум. Жук. Ам.)(Лт.)(Нг. Sch.)(Нг. Castr.) долбоні (Нер. Хин.)(Нг. Castr.)[добо (Or.) Sch.] долбі (Тт.), всю ночь - долботкок (Бір) конорді (Бір. Рем.)[хонок ‖ коноб Мун. Рид.][Ман! сутки]

ночью — долбо (Нг. Castr.), орнон (Нер.) далбіґіж (Тт.), аңбівун (Нер.)[в сутки ночевать]

нужда - кіріг (Кум. Хин. Мн.)[? керек. Тт.] [Мон! хеґегґіе ‖ керегле Рид. нуждаться] [Мон. херек ‖ керег для нужда. Рид.]. см. вещь.

нуждаться — керегла (Бір. Ким.) кāрāґго (Нг. Castr.), корекгі (Нер. - имеющий нужду)[см. нужда] öсінöсі (Нг. Sch.)[не иметь?]; манї (Хин. Нер.) баґтаба (Бір.) [Ман! употребляемость в речи] [см. нужда].

нужный — кайрамугді (Бір.)[см. нуждаться керегла]

нырец — урбажкі (Бір)[Муз. красноперка];

нырок — коксулі (Бір.)[самец "чомга" тарки];

нырять — удісі, урівані, ур (Нер.)[Ман! бросаться в воду нырять] іру, ірусін. (Хин.)

ныне — ан теперь

нъженой — см. "мягкий."
никогда — окідý (Нер.).
нъмой — jaba (Бір.) [ibid. Ман! Бр.] [Мон! Рид. jaвá ᵃ imtoї (Нер.).
нытыть (тупрашки "ныл.") таргі (Нер.)
таргé (Ам.).
нъсколько — адi (Бір.) [см. "сколько"].
нять — ýгэ (Мн. Нер. Бар.) угäї (Нг. Сазт.)
[Бур.! цдäї] [Мон! Рид. ýгeї, ...ýгé ‖ ýгei, нгэ]
уъé, уъэй (Мн. Нер. Бар.);
äгi (Бір. Кум.), äгiн (Ам. Хин.) ачча (Тм. Лм.)
[Ман!].
нюхать — нo (Бір.) унýй (Тм), нгошуй (Нг. Sch.)
нóху (собака) (Нг. Sch.). гургева (Бір. — собака);
окто (Нер.); унiмкан (Кум. — собака)
нiм'iчiнi (Ам. — собака);
табак: — порошколо (Тм.); тä (Хин.)
(нюхать табак) амта (Бір. Хин.)
[см. "пробовать"]
нянчить — окiв (Нер.), кутнi (Бір. Хин.)

оба — цýрi (Бір.).
обварить — ?агда (Нер.); нiлгi (Нер.)
обводить (вокруг вещи, руками, палкой)
ларкi (Бір.). (hлгi (Нг. Сазт.) синоним.
обдирать — іла (Бір.) [терять, лишаться]; iгi (Нг. Сазт.)
обдолить — санга (Хин.) [см. "обкуривать"?] ["дымить"]
обезьяна — мон'о (Хин. Бур) [хитрый, умный,
мошенник] [Ман!]
обернуть (вещь) — укул (Бір. Нер.) [Ман!]
ганал (Тм), окоч (Хин) [обязательно]
обернуться — атаза (Бір.) [см. "повернуться"]
обжечь — нулуко, нiлгi (Нер.) нiлгi (Хин), ускiту (Мн.)
обжора — занпакi (Нг.), кäлтадэк (Мн. Сазт.) (Old Prussian)
обида — моргiбун (Бір.)
обидеть — обiдi (Ам.), мое, байгiкiн (Тм.)
[см. "обманывать"] — айтира (Бір.) [Ман!]
обидеться — см. "сердиться".
обитатели (дома) — цуолорiн, цоолорiн (Бір.)
обкладывать — вiнкi (Хин. Нер.) [см. "загибать"].
обкуривать — нунiра (Нер.), санга (Хин.), санiза (Бір.)
["дымить"]; унцу (Бір. Рел.) [отä ‖ унтазан
Мон! Рид. дым]; гоцол (Нер.), санкiра (Хин.)
облизать [обтащить языком"]. [см. "длинный"], нософкан (Бір.)
(запасать опухать)
ослава — цунат (Бар. Нер.).
облако — тýксу (Бір. Хин. Бар. Нер.); туксу
(Нг. Sch.) (Ит. Сазт.) [см. тýкай] [Ман!];
[тоско (Ог.) тово ксо (Бал.) Бсн.]; тýгагiн (Тм.)
облачно — тýкуц (Ам.); тýкуciн (Ам);
облачный — тёгагiвiсан (Тм.).
облить — опоро (Нер.).
облизывать — гiв (Хин. Нер.).
облик — мурун, мурi (Бір.) [Ман! наружность, вид, облик, изображение]
[см. "вид"]

обманывать — цюкi (Бір. Хин. Нер.), кувер
(Бір. дать в заблуждение) [Ман!]
[см. "обидеть"] [Ман! давать в заблуждение] айтира (Бір.)
увек (Лм.) [см. "гнать", "врать"], цюбо (
обманывающая (лживая жена) — кojoлi (Хин.)
обманщик — см. "лгун", туокйук (Тм.) [Як! нек
тýок цäйдä обманывать].
обман — увек (Лм.) [см. "ложь"].
обмотка — кojiргiн (Бір.) (веревка)
обмотать [или "поднять перед"] — сацанкäja (Бір.
обмывать — унiв (Нер. — придать), зугäтi
(Нг. Сазт. — снимать?).
обнизить — (при стирке) — ергiна (Бір.).
обнимать — (ребенка, женщину) — кумна (Бір.)
кумнi (Хин.), кумнä (Бір. Хин.)
обовьючить — матовго, наман, (Бір.);
тöвуji (Нг. Sch.) [тöгурi (Тм.) töуi (Ог.)
тöумбурi (Бал.) Sch.] [Ман!]
ободранный — iвaрá (конь), iвäра (Бір. Рел.) [Ман! скромный, конь без седла]
ободь — бубна: — ун (Бір.) [Ман! бубен]
внешний обод колеса — сiм (Ам.); колесо
(шина) — сiтна (Мн.) [Рус!]; сидла лишний: —
кiра (Мн.) [Бур! кiра].
обонять — сацкта (Бір. Спар. слово)
[обон. сацкiро]; амта (см. "нюхать")
оборвать — см. оторвать [пусiрга]
оборотень — см. "недоуздок".
обоссать — в тех. значении — см. Засрать
обойка — обивки [для дверей продать] гý (Кум.)
обрабатывать кожу [кäдäрä] — кадäра (Хин.),
кäдäро (Нер.); [ý] — ý (Хин. Нер.);
болгаiрlä (Ит. Сазт.) [Бур! Ъulgair lanap. Сазт.]
землю — тер [тарé ‖ тарi — спать; тарä ‖
тарija(н) пашня Мон! Рид.] [Ман!]
образованный (умный) см. "доктор"
образ — цурун (Бір.) [см. "вид"] [Ман!]
какiн (Бір. сорт, способ) [Ман!]
жакить образом: [тöмт, майгiн (Бір.) → такими образом]
öн (об.); iгдакäт (Бір.) (убивается) [Мон! Рид. йгет здесь, нет]
>образоваться (со словами) — улгуто (Бір. Хин);
мiрiйца (Бір. Рел.); плохо (не кормится) — суйбат
(Бір.) [Ман! изнурялся; придётся изнуряться]
образование кн. фр. головку — Ояi (Бір. Хин. Кум.) [выбрать]
"обработать" (пригнать силой) — цолуфкан (Нер.).
обрадовать — гадi (Хин. Нер.); хонан (Тм);
авдi (Кум. — достал валенок).
>обрыв — ("упасть" стоящий на горе) — байга (Нер.)
бай (Бір.); падение с горы: — оврi (Нер.); эва (Лм.)
(берега?) — емкiр (Тм.) [см. "берег"]. укéикта (Нг. Сазт.)
обрезать — утнi, уктä (Бір.) [см. "порвать"]
гiрi (Ит. Сазт.) [см. "срезать"].
обслюнявить — нäлма (Бір.) [см. "укусить"]
обсуждать — iгкé (на собр. дела) (Бір.) [Ман!]

ноусі́lда, новс'е, кодсе́, консе́ (Бір.)
обсъждать – отоўі́лаву (Ат.); токо, (хин. Бір.) току (Бір. Нер.) туку (Бір.) [тох ‖ токо встреч. наклад Ман! Рус.] [~~отобок~~ Ман!] улиl (Бар.) [Ман! об: обсуждаю, обдумываю, размышляю]
обтирать – мпуч (Бір.) [см. обнаружить etc.]; а̄w, а̄ў (Бір.).
обувь – (Нер.) – туфли низкие мокрядь: [Ман! брезент, кор. нижняя часть сапога]; оло́ч'і, тосні (кусат полы с обутком); олот [перешитый с корич. низа]; оворі – муж. мягкая, кожаная; лугду зим. мех. короткая; кунура – об. мех. внутр.; [~~обок~~ Ман! женский меховой капюшон для лица и ушей]; отсіро [короткие обувь из лоскутов]; денкі́ – муж. короткая легкая; торголо – муж. длин. легкая;
– (Бір.) о́лоч'і – обувь вообще; гогур – она же и для покойников; денкі́ – дл. легкая орнаментир для аяга; ч'ікамі – кор. мех. вверх, муж.;
– (Хин) олоч'і – обувь вообще; ч'ікалй – кор. мягк. вверх муж.; денкі́ – вообщ. легк. (от барсуков); легкая длин. расшитая ♂ – торгото; унта – мягкая парусу; lучуле – длин. для ♂ и старух ♀;
– (Кум.) олоч'і (олот) – легкая обычная; унта – басок. мех. дырявая; ч'ічатті – до колена без передка (для ♂ и ♀)
– (Ат.) отгура́, оттор'і – зим. муж. ох. мех. парусу; кулпа́к – жен. дл. зелен.; олоч'і – легк. летн.; оңокто – сред. часть сапога, передняя часть и задн. между. овдопкун – боковая часть обуви;
– (Тм.) унты (?длинная); алачык (легкая летняя);
– (Мн.) ӱнта́ – длинная; унта (Лм.)
– (Нг. Зел.) онта, онгта, унта [унта (Тмн.) (Ог.), ота (Бол.) Зел.]; [оло[ула подошва] [Мон! Рус. [Ман! Бур! ила] [ӯлӑ] Ман! Бур!] (Ит.) – унта (Ит. Castr.); ~~ӯлӑ~~ [Бур! ила] [ӯлӑ] ~~ӯлӑ~~ ✱ см. подошва
обуздать – кадала (Бір.), таку (Бір. только ?)
обух – обу́к (Нер.); тір'інґн (Бір. ножа, топора) [Рус!] унсук (Ит.) унчук (Ит. Castr.) [~~Ман!~~ тупой край топора].
обхватить – окоч (хин. – обернуть).
обходительный – см. "любезный", "вежливый".
обходить – аг'і, аӈ'і (Нер.) (Нер (Ат.) [мягкая]; а̄ліwга (Бір.) (звірь если туда зашел, место: обойти, гора); оролі (Ит. Castr.) [окружать – umwenden]; токс'ела (Бір. рел.) [глаг. движ., etc.] [см. "объезжать"].
обход – то̄р'іхо (Лм.) [Бур! то̄ірде о̄с'е].
обществить – (отлучать) – іla (Бір.).
обшивка – мех. на обуви – ӯірнулӯ́ (Нер.); на платье – куво (Ит. Castr.) [Бур! хӧвӧ Castr.];
обшивать – кау (хин.). [см. "орнаментировать"]
обшарпать – см. обтирать
общее (вся вообще) – убор'е (Бір.) [Ман! вся вообще].
общий (со тобой) – мітні (Нер.) [ближе наш].

✱ [от Мон! олдун [орду].] [место: олд, удо etc.]

обычай – ко̄ль (Бір.) [Ман!]; доробон (Бір) доро (Бір.) [Ман! закон, обычай; ф. правило, причина]; јункјен (Бір. по обычаю) [~~Ман!~~ ф. начало, основание, происхождение Ман!] [~~Ман!~~ Ман! благо исполнение, законность] [см. "Закон"]
объединять – см. "соединять" (в круге)
объезжать – ова (Хин.) [см. "объходить"]
объяснение – ✱ гекакун (Бір. Рел.).
обязательно – ор'іннаку, ороннакун [Ман! Ср журнакуні].
овальный – оңоптікан'і тоңгурін (Бір.) тунгулі (Хин.) [см. тунгоді] [Ман! кривой; изогнутый, с загнутыми концами] голдо́рін (Бір.) [сгиб. овальная]
овод – іргакта (Ат.), іргакта (Бір. Ат. Кум. Хин. Нер. Бар.); іргакта (Нер.) [иногда вен: іргактó];
большой, мохнатый – гедеңекта (Бір.)
неб. черный – комгок'і, комгок'е (Бір.)
с белой гол. – н'аігда (Бір.)
большой, зеленый – о̄туле (Бір.).
овца – см. баран
оглобли – оглобі (Нер.) [Рус!].
оглупеть – та̄нара (Бір. Зел.)
оглушить – с'інті (Бір.);
оглушенный – дуну (Бір.) (ударом).
оглядываться – ата̄ (назад) (Бір. Хин.) осонгі (Нер.), сар'і (Нер. – оглядывать, высматр. елень назад.); ерукту (Ат.); ене (Тм.; туне (туна) [Бір. – посмотреть с, глядеть вперёд]
огненный – тонгукан (Тм.).
огниво – нокó, н'ікє (Нер.), н'окая (Хин.) нака (Ит. Castr.); модгі (Тм.) модéн (Лм.) [Як! Нек. хапат] [см. "кресало"].
огонь – тоңо (Об); тоо, туйо (Бір. Вер. дом.) тєго (Нер.), того (Ит. Castr.) (Нг. Зел.); [то (Ог.) тава (Бол.) (О) Зел.) [Ман!]; тону, тоно (Тм.); н'інӡ'іl (Лм) !! [Як! уот.]
– добывать – таңк', іlа̄ (Хин.)
огородить – кі́ӡңан (Бір.) [плетень?]
огораживаться – бат'і, баӡі (Ит. Castr.).
ограда – тулгіда̄, тургіда (Бір. см. "загородить").
жусі́lбур (Бір.) [~~Ман!~~ Ман! обороняться, обезопасить, охранять]
одежда – (вообще) – матіла (Нер.), матікса (Хин.) мітко (Ам.), мітні́ (Бір.) [Ман!] [Ман! Ср. отку]; ам'іта (Хин), ам'імай (Нер) [Бар гун!] абдý (Тм.);
– из конск. оленьей найам'і (Ам.), н'амасік (Нер. Бар.) [~~Ман!~~ Ман! подошва из оленьей кожи] [Бар. подошва].
– из мягкой кожи женск.: – торганді (Нер. Бар.)
– легкая кор. мех.: – курґ'і (Нер.)
– теплая женская: – курмук (Нер.) [хурме] кӱрме Мон! Рус.]; [см. "шуба"]
– мех. внутрь – (шуба) – сӱда (Ам.) [Рус!]; сун. (Тмн.)
– для зимней и взр. (кор. "надевать"): – кунӡгу (Ам.)

см. платье, "лопотать"

гамга (Бір. Хин. Нер.) - верх легк. мупс., халат, [Мон! Рид гамг (і) ‖ гамга рубашка] [Мон! исподняя рубашка]; Нуко (Ат. Хин. Нер.) - [купсел ‖ кубгала]; Аúр (Хин.) - китайский халат; Ютскан - ургуль; (Тм.).

Один — умун (Бір. Кут. Нер.), омун (Бір. Хин.) (Нг.Sch.), емун, емöн, омон (Нг.Sch.) [омукан, омун (Тим), ому (Gol.) Sch.] умін (Тут.Лат.), умулла (Бір.) [Ман! бі:] [ніг, ніге(н) Мон! Рид.] [бір. Як! нек.]. нзібей (Бір.) [Даур!]; один на другой: — оролто (Бір.).

Одинокий: — омункін (Ат. Хин. Бір. Нер.) омонін (Нер.), (отнакон (Бір.)

Один - один степень = умукканан, омукканан, ура (Бір.), умункон (Нер.) умукон (Ат.), умунін, öмунін (Бір.). апарá (Мн.) [сирота].

Одиночный — тінсі (Uncastr. einfach.).

По одному — умутул, умунті, омутул (Бір.) умуку (Кум.). [см. грамматі.]

Одинаково — умно (Хин. Нер.) умна (Бір. Хин.) умаканан (Бір. Ам.), оманалла (Бір.).

Однако — ласаканай (Хин) ... куні (Хин.) кун. [осікуні],

Одни и другие — ңалтен (Ам.).

Одноименный, тёзка — гірбіlах (Ам.).

Однополчанин, ровесник — кова (Бір.)

Одолеть — тірā (Бір.); ганді (Нер.)

Одолжить — обуі (Бір. о нал ртн: обу)

просить: одалжий — омбō (Бір.),

Одеваться — татів (Хин. Нер.), тавў, тавуакі (Ам.), татаф (Тм.), кулалафка (Хин.)

день одевания: тіwні (Бір.);

тэнэ-тэнэ ["одевай"] (Бір.) Ран

Одеваться — тетé (Кут. Нер.), тетто (Хин.) тет (Бір Кут Ам Хин.); те (Нер.); теч (Тм.) татіі (Бір. Кут. Ам. Хин.); тäті (Нг. Castr.) тöті (Нг. Sch.) [тöті (Тм.), тöпуно (Ог.) тотгі (Gol.) Sch.] [Мон! Ман!; Ман! Ор. от];

- нумала (в русском) (Хин.), кулмола (Нер.)

- дану (Нг. Castr.) [см. "шуба"];

- легко, чтобы быть готов. встретить зверя: цöпкöl (Бір.).

Одетый — татіггі (Хин. тагар), тітнагі (Ам.) татігін (Хин.).

Одело (и спальное белье) — улда (Нг Castr.) (1) (...) (Хин. Нер.), улла (Кут. Бір.), олда (Нг. Castr.), улло (Бір.), ўлурі (Лм.), нўлда (Нг. Castr.), нулді (Тм.), нўлла, ўлла (Ам.) хола, холо, улута (Нг. Sch.) [нулла, нўлда (Тим), нукта (Ог.) нулта (О) Sch.];

Ожерелье — капкапін'і (Лм.)

Осыпать — ор'іl (Нер пагин. добавить); орічін (Хин.)

ініргі (Бір.). [інерг...].

оживлять — ав (Хин.), інеіргіарка (Бір.) [сл. іну! - живой etc.].

озеро — ламу (Ам. Бір. Хин. Нер. Бар.) (Кут.) [=аму]; амур, амуркан (Бір Верх.), амуні (Хин. Бір. Нижн.), амун (Бір. Нг. Ам. Кит.) аноні (Бір. В.д.), аноткан (Нг. Sch.) [Ман! ор: озеро; нчур];

öвöjан (Нг. Sch.) [хövön (Gol.; Sch.];

нöр (Мн.) (Нг. Castr.) [Бур' пйг] [Мон! [Мон! нöр ‖ набур, Рид.];

туңбер (Лм.), тўннар, тёңдар (Тм.).

"Озноби ть" = отморозить

озябнуть — дöjі (Бір.), с'ілг'і (Нер.), донотто (Бір. Кун. Хин), донгото (Нер.).

оказаться (о чем вспомнить) — кар'евла (Ман!) (Бір.)

окно — окно (Нер.) [Яде!]; пенхыюын (Лм.) *туннук (Нг. Sch.) [тунук (Тим.) Sch.] [Як. Хин.: тўннук] пага, пана (Нг. Sch.) [пава (Ог.) (Ог. Gol.) Sch.] [пах біліак!] [Ман! ↺ открывается, закрывается, дышит] *[тўннўк Як! нек.].

около — аді (Бір.) [см. "сколько"]; істä (Бір.) [от іс - доходить] [Ман! около пятого]

округ — (ближний круг) — голо, гуло (Бір.) [Ман! ор: от пяти до семи:-] [гол ‖ 500л. Мон! Рид.].

окружать — орöлі (Хин.) (Нг. Castr.), нороєгі (Нг Castr.) середина, центр

{ магически отгонять: ларкі (? см. ласі) (Бір.); туңбу [*тоңбо..] (Бір.); [см. "крутить"] чікäр (Бір. - горшок etc.). [Ман! вдоль края, окружать etc.]

окружность — орголі (Хин.), тапор (Нг. Castr.).

окунь — кайго (Бір.) [Ман! рано фольклорно, в жизни длина, цвета, голову есть]; аліна (Тм.) [Як! Нп. алясар]. [? ↓ лещ] хайкуо.

Олень дикий — согцó (Ам. Нер. Бар.), омніб (Нер. "дикий"); дуцун (Тм. Лм.) хукан (Тм.) телюкъ ен'кен (Тм.); годовалый - моїка (Тм.) моїкаган (Тм.); молодой ♂ - хорой (Тм.)

Олень домашний — орöн (Ам. Нер. Бар.) (Тм.) (Нг. Castr.) (Нг. Sch.) [(Тим) (Ог.) (Gol.) Sch.] → оро] ojон (Нг. Sch.) [хорана, чукг!], олен (Мн.) Бар. [Рус!] [ор: фольклор Ман!] Самец: - сіру (Ам., Нер.), кор'бе (Тм) ор'ен (Тм.);

Самка: - н'алі (Ам Бар Нер.), н'аміган (Тм), н'амігаи (Лм.);

Теленокъ - до осени: — оңгнокон (Ам. Нер. Бар.) "от ½ года до осени - гонюку (Ам.)

♂ и ♀ до 1½ лет — једкам (Бар. Нер.) евкам (Ам.)

♂ после 2 х лет: - сагар! (Нер. Бар.) (Ам.)

♀ - мулгакан (Нер. Бар.)

♂ по 3 му году - іктäна (Нм.)

4 му - нобаркана (Ам.).

(Тут.) — родивш. доеком емкен, нонніхан?

годовалой - еўкан; по 2 му - іпіан [Ман! Зн. мат. пол не перевод.]

по 3 му. - нєркун; по 4 му. - апаркані;

по 5 му. - упнікан цуптак; ‖ емкен. (Лм.) мал.-дан англ

маньчжурск: - н'awlін ондат (Тм.)
холощеный - г'ілга (Ам. Бар. Нер.)(Ur.Castr.)
бплай для оран: - імік (Ам.). гілгä
оленях на... - учікілкан (Тм.).
олово - туңа (Лм.), туңі (Тм.), тоусін
[тоусја (Sol.-ингу) Sch.]; тагін (Hr. Sch.)
См. "свинец": [Як! Нек. хорбоцун]
[тубулга ‖ ібід Mon! Рид.] [олово Ман!]
ольха - дүкті (Тм.).
ольха - olга (Hr. Sch.).
оморочка - цаw (Ам. Бір. Кум.), цавʼі (Хин.)
[Ман! А бурсай лодка; легкий лодочка, душегубка]; моро -
гін (Бір.); кайцук (Ur. Castr.).
опыт - жеім (Тм.)
отбивки - см. помочи.
она и онъ - нуңан (Мн.)(Ur. Castr.) нуан (Бір.)
нуңьан (Нум. Ам. Нер. Бар.), наңін (Тм.),
нубон (Лм.), нонган, ноган (Hr. Sch.)
[нунган, ногон (Тин.), нуан (Or. Sol.) Sch.];
та (Бір. Хин.)[тотъ etc]. тай (Бір. Кум.
Хин.) тарі (Хин.), таі, тар. (Hr. Sch.)
[Mon! тер(е) ‖ тере тотъ, онъ Рид.] [Ман!]
[тотъ, та etc.] [Як! Нек. ол, анара]
тавар (Мн. ест. близко) [Як! Нен. тотъ: кінї]
они, онъ - нуартін (Нер.) нуңьартін
(Ам. Нер. Бар.), ноңортін (Тм.), наңьор-
тон (Лм.); та (Бір. Хин.)[тъ, они].
опалить - лургʼів (Нер.), бургʼі (Нер.)
Куінаlä (Ur. Castr.) [хиіхʼаланар, Бур!]
опасность (страх? болезнь) нъолофсі (Нер.)
ңьолудсі (Нер.).
опуриться - турга (Хин. фиал.), дабда -
га (Бір.) (о теле.); [отпрыгнуться, силу
страшит] - атура, отура (Бір.)
опоганиться (стать нечист. прощат. etc.)
бозарä (Мн.)
опоганенная - (пост. сост. умершия) бозар (Тм.)
опоздать - аманді (Нер. Бар.), ңаду (Тм.)
опозоренная быть - саjі (Hr. Sch. не азнается)
[см. "стыдиться"]
опоясаться - бусуло (Нер.), улуба (Жин.)
улубä (Ur. Castr.) [Ман!] ["пояс".]
опрятный (чистый) - ачука (Нер.)
гіңгне (Бір. Рел.) [Ман!]
[см. "чистый"]
опростать - уккі (Тм.) [освободить].
опрокинуть - кумті (Нер.)(Тм.), кумурі
(Ur. Castr.)[Бур! котегпер. Castr.].
опрокинуться (нарн') - нуркуна (Нер.)
опустить - аjі (Бір. Нер.) [погрузить]; лошадь!
алда (Мн.), в воду: - німдʼін (Ам.); голову: -
наба (Бір.), ноңьуга (Нер - стыдить?)
опустить ся - іноjоч (Hr. Sch.)
опускание - канкор (Ur Castr.) Mon!
опухать - овул (Нер.) [ов(е)гің ‖ ебегтіңь Рид.]
см.: [обо (Г) трогать. Мин Рид.]

опухоль - камагі (Ur. Castr.)[распухание]
тіріkта (Нер.)
опоясаться (дагот) - сäравʼі (Бір. Рел.)
[опоясывающий "опущение"].
опять - нʼан (Бір. Нер. Бар.)(Ам.), нʼангам (Ам.)
наньбун (Нер.), мітірі (Хин.) (модальное)
дакі (Ur. Castr.) [дакі Бур! Castr.] [опять Ман!]
Орель - дургут (Мн.); тӯр (Бір. Хин.) [Ман! большой, старый];
[желтоносый], мурі (Ur. Castr.); кіранг (Ам.); кіrʼен (Нер.)
гуні (Тм.), ыjік (Лм.).
орлань - гʼенаган (Бір)
орнаментировать - іңьасага (Нер. Бар.)
нäдʼевä (Ur. Castr.)
орнамент на олен. волосе - іңьасан (Нер. Бар)
ілга (Бір. Кум. - нагр. орн.) [Ман! Sp. ілга]
- глазной воск - ecari ілга (Бір.);
- свастика - амсакан дєбі, самаңі jеваңі
ілга (Бір.); спирь тигра - лаңда ула (Бір.)
- ⊙⊙ - нʼанцан (Кум.); свастика в круге
на мольбе - деліксан (Бір. Ам.)
- на сумахе олен. волосе - онʼо (Ам.); моріmін (Нер.)
- на обувь: - ормуц (Хин.);
- на одежде (мелкая и нарт.) - торгадан (Нер.)
- на мастерке - іруптін (Нер.)
- узкая полоса на кисетике - сірінʼар (Нер.)
волосе обшивка одежда и обувь: - моңьавдаптін (Нер.)
[Ман! обшивка, отворот из парчи etc.];
- метал. укр. на платье: - удін (Hr. Sch.);
- сзади рогат. у шаман. косы.: нірінтиун (Кум.);
- орнамент на разрезе сбоку кафтана
cilnä, салга (Бір.), салпа (Хин.), Celna (Кум.)
[Ман! разрез на халате] [Мон! салāтē ‖ салаңа-таі
раздвоенной; салал ‖ салаңала разветвленный Рид.]?
(См. у кроманцев.)
орокъ [ел О. сахал.] - ламбуенін (Hr. Sch.);
орочень - орочʼен (Мн.) [Бур! орочʼенгут
назв. местн. заним. какими-либо народом],
орочʼен (Жут. Хин. Нер.) ← орочʼен! [т.е. территория?]
[назв. Кум. Хин. и Нерч.] Ман! дагур.]
орудие (для обр. конск. - деревян. изогнутая - кідра (Лм.)
кодäра, кадäра (Хин.) кадара (Ам.) (дерев.)
кäдäра (Нер.); мокäдäра (Кум.) - дерев.
зубчатка; [Ман! зубчатой резьбы] [дерев. обр. с зубцами]
модавун (дер. с резьбой) (Хин. Нер.)
- мялка - бритво из кости - талкі (Нер.)
талківун (Жин), [Ман! мялка, скребок]
ібід - каківун (Ам.) [см. "скоблить"]
- длин. жел. (как хирургич.) остроге: нулівун (Ам.),
- круглые, зуб. диск. в дер. палке: - ӯ (Ам. Хин. Нер.).
Оружие (вообще) хол (Мн.) [Бур! єlдап, єlдäбеj]
аӯрі, авурі (Бір.) [оружие вообще; оружие, отнятое у врага! Ман!]
орех дерево - сісʼкʼамкура (Бір.) сіскаjу (Бір.)
(какое дерево?); [Ман! лещинный орех]
кіркі (Hr. Sch.) [кірукі (Тим.) кірлі ((sol)-Sch.]
грецкий орех шк. - асімна (Hr. Sch.)

орѣхъ плодъ -- с'і'сік (Бір лещина), ? кедр. ? кедровий кор'єкта (Бір.)[Ман! з чищеним ядром] нѝанта (Нер какао?).

орѣховка (nucifaga coryacatactes) - онголо́ (Бір).

оса - цувукту (Ам), цигукма (Нер) чуку - кту (Кум); кадагана (Ur. Castr.) [Бул! Кетедене, Biene Castr.]

осадки (кофе, сыр, крупа etc.) - н'о́кта (Бір.).

освободить упні (Тм.), 'алдара (Нер) отпустить - тін' (Бір.Нер.). ті (А.Й.)

освѣдомляться ? кундува (Бір) тщательно спросить, наводить справки, узнать - т'ер (Бір)

осѣкать солидол - гарпа (Бір.)[смазать сапоги?] турку (Бір.)[скользить мягким]

осень - бало (Тм, Кум, Бір. Ам. Хим. Вч.)(Ur. Sch.)[Tm)(Or.) Gol.) Sch.], бо́ла (Тм.) бо́лоні (Бір. Нер.), болоні' (Тм.); бо́лоні, бо́лоқі, балані (Ur. Castr.), бо́лорі (Бір.)[Ман! отлог]; тонніані (Тм.)[Як! нж. кўсўн].

осетеръ - тана (Нер.); аці'ркан (Бір.) кондохо, кундуку (Ur. Sch.)[конгдо (Or.), конгдо (О), конгоро (Gol.) Sch. Кундуку (Тм.) Sch.] н'ірбу, кірібу (Бір.)[Ман! ? нижняя губа, подбородок]

осилить - атўна (Бір.); тірā (Бір.) см. "здоровый"

осина - улан (Нер.), улонка (Бір.); ole сон (Ur. Castr.) [Бур! улâзо Castr.]; хулдан (Ur. Sch.) [holo, holoгдан, хулдан (Тм.), хулу (Or.), nolo (Gol.) Sch.]; [Тюн! Sch. уljасун][Ман! отлог]. ? улака?

Осмлокъ - зомогол (Ur. Castr.)[Бур: zотодое Castr.]

оскорбить - ljагіji (Ur. Sch.), туjа (Ur. Sch.) [тўра (Тм.) Sch.][Ман! оскорбить матом, ругать]; zjаігаji (Ur. Sch.)[gjаргарі (Тм.) Sch.]; с'іпгіjагау[Ur. Sch. offended][Ман! невоспитанный, грязный человек]; см. "ругать" дп "обидеть"

оскорбляться - ся - када (Ur. Castr.)

оскудѣвать - моро (Бір.)[Ман! кончаться, оскудевать, бедность]. jада (Бір.) см. "бедность".

осѣсть - ēсаці (Нер).

осматривать - герна (Бір.), іга (Нер.)

осматриваться - вдали кругом - карā (Бір.)[хар ‖ кара Тюн! Рид. смотреть вдаль; харагда ‖ карабда видеть] [Отлог Ман! внимательно, караулить];

- сейчас: - ерукту (Ам.)

Основаніе - н'інт (а) (Бір. Кум. Нер.)[подошва и т.под.]

осока - пантерелен (Нер.)(?)

оспа - амін (Кум), ілга (Бір)[Ман! ? оспа коза] [ергден гріматін - злая болезнь](Тм.)

оставлять - ватись - амāна, амāту (Бір. Кум. Ам. Хим), аман' (Ur. Sch.), āмāнā (Ur. Castr.) ома, Омо, (Бір. etc), ома (Ur. Sch.), еман (Тм.); - дута (Бір. Хим.), дото, дома, дата (Бір.)[Тюн! Рид. принять дутā ‖ дутаба];

-ся - сула (Ам. Кум.)(Ur. Castr.), сулан (Ам. Кум) аула, сулан (Нер.), сола (Ur. Castr.)

- бонна в четашках: улан, уланка (Бір.)[Ман! оставаться, оставшиеся] см. дать

порожнено - болдуліа, кекелді, бардамдаї (Нер.) (Тюн)

аракун (Ur. Sch.), елкеці (Хим.).]

оставаться - мучуси (Нер. вернуться?), бінд (Нер. гость), algara (Нер.), уріда (Хим. оставить) бокс'елде (Бір. Sch.); нбао - позволить. (в Ur. Sch.) - ся - тіні (Ur. Sch. to let, to leave); ātuy или г'ілāтuy (Бір.); уlan (Б.)[гость в машине]

остановить - ілідакаш (Бір. Нер. Вч.), ebeby (Ам. последний) - лишать сознания); ілів (Нер. лишать), остановиться - ілка (Хим.), на дневку: - іні (Хим. Нер.); на время - токто [Ман! утверждаться, останавливаться]. [? елина (Бір.) ?]; іl (Бір. Хим. Нер.)[см. стоять]

остатокъ - подъ чабигда (Бір.)[голова - хвост]. после варки аракі - āруа, г'ілам (Тм.)

остовъ (корма брюш.) - у'у'кіjан (Нер.) чукка (Ам.).

острее (острый край ножа) - субāран (Бір.)

зāга (Ur. Castr.)?[; Ман!]?

островъ - дунаган (Бір.)[Ur. Sch.][буксаган, бокага, бохаган, богаган)(Тм)(Sch.); [боасја (Gol.), буага (Or. Sch.]; букган (Ам.), бур (Тм.), [отіб (Хим.) ?] арал (Тм), сéктаб (Нер - куда отправился?) коуо (Ur. Castr.)

остроге - к'ірамні (Об) [безр. ежек. здоровый].

острый - отір (Бір. Хим. Нер.), отāр (Тм.) отір (см.) āмāр (Ur. Castr.), імір. (Тм.); ēмір (Ам) с'ілемкон (узкий, хрупкий) (Бір.)[с'ілім (Хим.] ч'ејалгін (Бір. - острый хрупкий дождь)[? Ман!]

остудить - чапу lг'і, jапу lг'і. (Нер.)

остывать - тунг'е (Нер.), г'ілі (Хим.)[г'ілігді (Хим.)]

ось - гол (телеги) (Тм.)

осѣдлать - см. "ехать", "ездить" чу (Об.)

отбросить - āнтўдā (Тм. Castr.)[см. "выбросить"]

отбивать (руки сторону) чайабу[Ман! вам отступить, отодвинуться, расступиться]

отбросить - с'іптуl (Бір.)[см. "сорь" - грязный].

отважный - см. "мудрый", "ердеу (Б., Ю.) "смелый", "храбрый"

отвагъ (на мяса) - г'ета (Бір. - съ гущей Tawlan); лало (Нер.) = сіла (Кут. Нер.)

отверстие - анба, анга (Кут. Бір. Нер. - см. "рот") [трубка для спиртных, etc.], лунука (Тм.)[и дыра]; печное - гулцір (Бір.)[Ман! дым.]; в пом. косн. для дыма - оони, они (Бір.); лѣтнее - гунгурлін, гунгурлан (Бір. - дыра на крыше, через нее выходит дым из земли, чтобы); могильное (см.) - г'іканді (Нер.)[см. "могила"].

отводить (больного) - суга (а, ā, у)(Бір. см. подымать пару, воду черпать,)

отвозъ барана шапану за ша-ъ дорга (Тм.)

отворачиваться (не глядеть) - ліберджалін (Бір.)

отворить см. открыть

отвязать - нўк (Тм.)[см. "развязать"]

отгонять - адеба, адоба (дыма)[Бір.)

отгребать (лопатой) - ер (Тм.)

отдать - бург'і (Бір)(назад); уjу (Бір.) уjов (Кут.) [отд. Залогом]; сами пробуется сородичами: - німагі (Бір. Нер. Ам.), н'імат (Тм.); толмаца (Бір. Ре

Отдыхать - атурā (Бір. Тм.)(Ur. Sch.) ётура,

аморі (Бір.) [Ман!] [Бур! amorпар. Castr.]
– отд. дуалась на вышказ. дер. при числ. – лаjеца (Бір.)
[?гірані (Нер.)] хот (Тм.), ерга (Бір.) «магай!
[хибоч Ман! остановись. перестань!];
деікіjі (Нег. Castr.); [сколько: берешь? зовешь? –
кігі (Нер.)] [сколько: ? äуäмкі (Ur. Castr. –
– äуä (Тм.) – считать]. (часть ½, ⅓ etc.)
отдалить – дорё (Бір. cf. дорід. Тм.), укча (мясо)
(Кум. хим); кові (Нер.) [ср. колé (Нер.)];
сабу (Ur. Castr.) [Бур! salепар. Castr.].
отдалиться – äксä (Ur. Castr.) [см. разйти, уехать]
отдельно – ерекелта (Ам.) ерекіе (Бір.)
отец – амі (Бір. Бар. Кум. хим. Ам. Нер.) (Лм.)
(Нг. (Тм.) Sch.); амін (Бір.) (Тм.) (Нг. Sch.)
аmä (Тм. Castr.) ama (Ur. Castr.) [Col. Or.] Sch.]
амін'і (Лм.), аmmіl (Нер.) аmmel (Ібір.)
[Ман! {], амаї (Кум.)
– отца: – адамá (Кум.), дedаї (Тм.) [Бур! g'eду]
мой: – б'ік'ебау, чужой табірін кебау (Лм.)
см. бабушка: [нет слов!];
– матери: – коројаја (Бір.) "родство".
гусін (Ur. Тм. Castr.), g'egaї (Тм.)
– мужа – отк'і (Ам.), к'еба (Лм.)
– жены: кадум (Кум. хим. Нер.) [хадм | кадам (Бір. хим.)
родство по жене; хадм ажа – чужая жена Ман! Руд.]
кадім (Бір. Хим.) [кадім атінін, окінін (Бір.)]
кадамін (Бір.); к'інне (Ам.) [Як! Пек. кынна]
кугум [= кукан] (Бір.); амаї (Кум. или двоюр.)
– см. "родство" "бабушка"
отказать – сеl (Тм. Бір.) [лишу в покое];
дälzä (Ur. Castr.); [самостоятельно] → дäрсä (Ur. Castr.)
[Бур! depsenep, Castr.]
отказаться – отга (Нер.)
откормить – ? ngalgadга (Нер.) ? ейибе
открыть – наі, наjі (Бір.) [Ман! { Ман! Sj.]
ні (Нер. сына) [Ur. Sch.) [ні (Тм.). ніхö (Or.)]
[Мон! не(г) ехуй Sch.]; kälга (Ur. Castr.); (*)
рот: – ама, амга (Кум. Бір. хим.); аuzа (Тм.)
ангаjі (Ur. Sch.);
бурі (хим.), görбö (Ur. Sch.) [gördöly (Bul.) Sch.].
отнапсывать [– äзä (Ur. Castr.)] (Лм.)
откуда – ілак (Бір.), ідук (об.) ірг'ім (Нер.)
(Ur. Castr.), ірг'іjі (хим.), ідука (Нер.), ілік'і (Бір.)
откудошний – ілаці (Бір.). ілаці
отличаться – ан'гуг'і (Бір.)
отломить (кусочек, кусочек) – г'іка (Бір. Нер.) (Тм.)
отморозить – кулду (Тм.), боб'і (Нер.)
отнимать – тіссі (Нер.), тіjі, тіуі (Бір.)
т'ііта (Тм.); бультіна (хим.)
отнынь – одúк/гäск'і (Бір), осітноні (Нер.)
откуда всюду – ?ürен (хим.) [нет!]; опорінбі (Нер.)
оторвать – пусірга (кричит) (Бір.) [Ман! са.
тіндір (Бір.) посіра (Нер. хим.) → прилипло с.
г'ікі (Тм.); посі (m/f) (Нер.). мясо молотый с.]
оторогать käg'elä (Ur. Castr.).

отойти – см. отъехать · дурела (Бір.).
отплата – кару (Ібір.) каро (Бір.) [Ман!]
отплатить – карё, кару – [зло за зло, добро за доброе]
palgi (Бір.) [Ман! спасибо, Бурят]
отправиться – jаб (Кум. Бір.) [см. уходить]
[jаб, jaw, jan | jабу – идти Мон! Руд.]
гүргёl (Бір.) [сказать] [Ман. отправиться]
отпустить (коня) – тё (Ам. хим), тён (Бір), тіні (N.S.) (
тёдä (Бір. хим. Кум.); тёда (Бір.); тёз (Бір.) [см. выпустить]
тён' (Бір. Нер.); тіна (Ur. Castr.), тёгүна (Бір.)
т'іін (Тм.) | jабука (Бір.) [см. отправиться]
– алда (Бір. Нер. – увольнять), молочу (Ur. Sch.).
отрезвлять (ся) – гäтä (Ur. Castr.).
отросток (рога) – g'уолтун (Нер.); шаран (хим.)
шалан (Бір. Кум.).
отрубить (голову) – оңгісі (Нер.)
отрыгнуть – пулахеі'і, nalахіjö (Ur. Sch.)
отрезать – туjабу (Нер.), оґі (Тм.) | ого'і (Ur. Castr.); отделить: укча (Кум. хим.); кові (хим.)
[см. "отделить"]
отряхнуть – ентi (Тм.) ["стряхнуть"].
отставать – тантö (хим.).
отсыреть (стену, ткань) – уаїlабу (Бір.) [Ман!]
отсутствовать – догда (Бір. Рел.)
отсутствующий | будущий | и телов. – олол (Тм.)
[молодец!]
отсыпать – газ (Бір. Хим.) [отрезать отрезать ей]
отсоветовать – дедбі (Тм.). [кутко (Нер.)
отсыкать – ого (Нер.) [см. "отрезать"];
гаnга (хим.) [ranг'і | radг'і рубить Мон! Руд.]
[см. "рубить", "резать"].
отсюда – ірг'іці, одункоl (Бір.) одук (об.)
ödук (Тм.).
оттого – см. потому, поэтому
оттуда – маюг'ім, (Тм. Нер.), ніан оні (Тм.)
оттянуть – кölу (Ur. Castr.) [Бур! хүлнар]
отчим – [abzieher] аміpän (Нер. хим.) (Ur. Castr.)
отец – гäск'і (потом как суф.) (Бір. Хим. Нер.).
охапка – (дров) ц'аґан (Бір.) стопа (книга)
ано, аnu (Бір.)
охотиться – см. "промышлять".
бöjу (об.), бäjу (Ur. Castr.); бойт (Ur. Sch.);
пищкомп на кор. расст. – бöjус (Нер. Бір.);
? маді (Ur. Castr.);
и на работу (хим.) бöjу;
рано утром: – тімакта (Бір.);
на олень – орондостен (Нер.)
на соболя – малâмі (m/f) (Нер.)
[на лошади?] (ехать) – ілбаö (Ur. Castr.)
на рысях – нондоло (Нер.); на полном ск. –
сонтов (Нер.); на рысях в телеге (поле)
пагем'і (Нер.); на полном – бунта (Нер.);
[на работу? или домой?] – оңноі (Хим.) [пришел] "пришел"
Охотник – бäjункіф (Ur. Castr.), малан
беjі (Лм.), малін беі (Тм.) [см "промышленник"].
[Як! Пек. булгут, булгут].

охотно – залірті (Ur. Castr.).
охранять – караву́ (Нер.) караву́лда (Пт.) [тон! Ing. харўл ‖ карабул], → [Рус!];
гадагала (Кир. не собака); (О дупах) – нарата, карта (Бір.) [Ман! покрова-тайдашка берет.]
(от зо дупк) – адеба (Бір.);
ўтўца (Бір.) (Охр. место тюдо шкило не стал) ötöy (Hr. Sch.) [ätäyрä (Тт.)
ötурі (Gol.), ötöуі (Or.) Sch.].
накуаі (Hr. Sch.) [накуері (Тит) Sch.]
охрипнуть – сіре (Нер.)
охта – рожа- ribes dicuscha Fisch. – орбат (Тт.)
очаль – ноні (Hr. Sch.), он'іңгдаттін (Лт.) (вчерашн.)
очень – аї (Тт.) (ноні ничто?!) см. "весьма".
очищать – ч'ілгу (Нер.), тас (Тт.);
от гол. писать: – уба (Мт.), ару́ка (Бір. Кн.)
очки (тридцат.) саранг'і (Бір.) [сарбачі ‖ сарагі Mon! Ing. навтех для ключей на цепочке] [Ман! сенег, зачем забрало, козырек для запр. глаз.]
мім'ігін (Лт.);
г'іїмім (Тт.).
ошибаться – онго (Нер.) [оддо (Нер.)], öнгö (Hr. Sch.) [erdexї Mon! Sch.] [Ман! обманывать, привлечь за нос ее.]
ощипывать (птицу) – ісс (Нер.) [Ман! стрижешь, сбрасывай шерсть перед, лошади чат волосы.]
ощущать – мўда (Бір. Нер.)
см. "чуять" [Mon! Ман!].
ощущение – см "чутье"

падать – тик (і) (Об), тікі (Ur. Castr.) (Hr. Sch.), онка (Хин.) [ан(а) ‖ уна, надать Mon! Ing.]; тібгу (Hr. Sch.) [тібгі, тігбуі (Gol.) тібуі (Or.) Sch.]. [Ман! ...], тіг (Б.), тіг (Т)
падение (руки, кровли) – обрі (Нер.).
палатка – шапан (Бір.) [Ман! → зак. сн кит! цаң пэн] [нед. пол. прей. комаров];
майкам (Бір. Кут. Хин.) [Mon! Ing. механ (тхан, мёхан) ‖ маjікам] [Ман! палатка] [Бір. кут. и найдуіз для прохл., палатки]
оток (Ur. Castr.) (юрта!) [Бур! otok. Castr.].
палашь – ганчі (Бір.) [вен. стекла] [см. "рубить"].
палка – мо (Об.) (Тт.) [см. "дерево"]; см. "посох"
шест для опыт. олиров: – гаун (Ам. Кут.) ? (Hr. Sch.) [гау (ог) Sch.] [Hick.]; опора, к. м. б. заложи [см. "заложа"] ў (Бір.); – к. вешалка одно на плечо, чтоб не стал – хандун (Тт.);
– педагог. – дуракан (Хин.); для палатки: – майкантон (Хин.); с отверстием для горлышка трубы: – унівдівун (Кут.); сіргала (Бір. – п. ві ударить в слово мать ему); ігда вересі (Бір.) [к кому привязав, что? при чем.].
палочка – для выдав. листка: анако (Хин.) [Ман! опускать, книгу, тетрадь...]
тесемка для удерж. ствола самострела – ігк'і (Бір.) ігк'е (Бф.); устар: – чотобос (Ам.).
кнут. для пар: – серну, с'ерну, сарну (Бір.)

палка (Тт.), карнуках (Кут.), санкі (Hr. Sch.) [собрі (Gol.), сабу (О), сјарai (Or.) сапу (Or.) гарну (Тит.) Sch.] [Mon! сабка, Sch.] [Ман! ...]
палец – унаван (Мн.) (Ж. пт. Castr.); нукакан (Ur. Castr.); ун'ака (Бір. Кут. Хин.); унукуган (Нер.); хоңаханг, оңаханг, уңаханг [Hr. Sch.] [унака (Or.) Sch.]; гаjатькі (Hr. Sch.).
наір (Лт.), кajалді (Тт.)
– полный ногт: – сербакі (Бір.);
– палец из кулака: – марбасан (Кут.);
– большой – урувун, ургун (Бір.), урўн (Бір. Кут.), урувун (Бір.), орубун (Хин.), урубун (Тт.), уругун (Ur. Castr.); хојогон, курјугун (Hr. Sch.) [хонго (Or.) пўрў (Gol.) Sch.], хірігін (Тт.), ҳітен (Лт.) [Бур! erkê, erxe Castr.]; [Mon! ерхі (‖ ерікеі), хорў Ing.] [Mon! Sch. хўрўгўн – палец] [Ман! ...]; * ‖ курубун
– указательный – ун'јакан (Бір.) ун'ікан (Кут.) унікан (Тт.);
– средний – долоу (Хин.), дулубу (Кут. Нер.), долбуакан (Тт.), дулекін (Тт), долгоу, долгу (Hr. Sch.); [Mon! долоw (чуть 2 ногт. пал. Ing.];
– безымянный: – гаранкі (Кут. Сев.), гіранкі (Бір.);
– мизинец: – гім'ікі (Бір.), гім'ікган (Хин.), гім'ікгі (Кут.); гімкаган (Hr. Sch.), уенкуу, утўкуган (Нер.)
пальма – утнюн (Нер.); уткан (Бір. Ам.); н'онта (Лт.); öткан (Тт.).
"пантовать" – чукаман (Нер.) см. "промышл."
"панты" – см. "рога" пзюбря.
пара – ціуро (Нер.) [Ман!]; куломан (Бір.) [халко, колко ‖ колбоба связь, соедин. Ing.]; [Ман! гена, драка] [Ман! сговариваться на какое-нибудь дело, парочка] (Hr. Sch.) [тāje (Or.) Sch.];
парень – см. тугрилка мол. нуркан (Тт.)
парить – онув (Нер.);
парить ся (в бане) – бала, бал (Ам.).
парнишка – см. "дитя", "ребенок"; утакан (Бір. Ам.). (Нер.) ојонкіісну [стюардесса]
пароть (плоть для перетр.) – том (Хин.), томно (Хин.), томо (Нер.) см. "плоть"
пароход – гона (Бір.) (амурский пароход).
парус – öбöбö (Hr. Sch.) [öбöнö (Or.) Sch.], комі'і (Hr. Sch.) [komoli, кумуli (Gol.) кумуli (Or.) Sch.] [Ман! рогож. кара повной нам. из рас. кап.]
паршивой – сіктан (Hr. Sch.) [глагол?].
паршивить – ос'і (Нер. "гадиться").
парша – ілакага (Нер.)
пар – ауг (Бір.) [от рыбы, зимой, кит. вода etc.]
сугдун (Бір. – выпить, пив. гость угощать etc.)
сувгін (Ur. Castr.) [... воздух, дыхание Ман!].
пастбище – оңко (Or.) [для лошадей – трава; для оленей – мох] [см. "кормить"] [Ман! пастбище, выгон]
пасти – адула (Бір. – гнать палкой сильно);

оцюю (Нер.); пасти (Нер.)[Рус!]; караул (Мн.) [см."караулить"]; эwгі (Тм.).
пастись - оцюто (Ам.), оцюко (Бір. Нер.); на ходу пасти - гірку (Мн.) [ходить по стаду пасти].
пастухъ - адуларе дојо (Бір), раулуін (Мн.), ғуғіғім (Тм.), карулуін (Nr. Cast.) [см."караулить"]
пасть - нанбі (Мн.), см."ротъ".
"пазно" (ок. 3² для сват. и осен.) - убалабін (Ам)
паукъ - атакі (об.). ‖ онцусіғгаі(?) (Хин.)
паутина - agil (Нер.) (agi) [см."сѣть"]
пахать - [см."возд. пашу землю"]; наді (Бір)
[Ман! новь, отпрежь.]; пака (Нер.) [Рус!],
[Ман! ноль]; марі (Nr. Cast.) [см."сплять"].{
пахнуть (неприят.) - ulgipa (Бір Рел.)[мясом!]
пахнуть - см."запахъ", „вонять" ісу (Мн. - кислым или сильно для араки), мая (Тм.).
пашня - теірган (Бір.) [см."пахать", „воздѣлать"]
[тарі ‖ тарija (Н) Рyд. Мин! тарijан "пашенка"]
[Ман! пашня, пашенка]. см."хлѣбъ"
пачка - до, дуба (Бір.) доа, дуа (Бір.) да
[докуні - пачка книг. сталей]; [Ман! или Ман! Бр.]
dalla (Бір.)
пачкать - осінка (Нер.), тукала, талба (Хин.)
додоф, уредu (Бір.) [см."испачкать"].
пай - обу (Бір. - и пере. пожитки: дом). [awa ‖ jaba Мен! Рyд. голова, ответ] [Ман! отвод головой см.].
пень - лугдекан (Бір. Хин.)[Ман! пень сильно дерево-дуп.] [см."вместилище"] тугдäкöн (Nr. Castr.).
репз - опото (Мн. Нер. Бор.), апата (Nr. Castr.)
опоко (Бір. Кум. Хин.), пузоксан (Нер.), обé (Ам.).
пепелъ - ulanma (Бір. Кум. [и "несгораемые!"] Хин. Ам.), уläфтöн, нуläртä (Nr. Castr.)
хуlантан, нulöптöн, halyптан (Нr. Sch.),
[хуlöптö (Or.) пуцкöтöн (Gul.) Sch.][Ман! [отъ 'улан' - оставаться]; хöно (Нr. Sch.)
нuгорого (Нер.) (пепел от земляной) [см. Вм. кув. гумн. печь.] [см. "Зола"].
первоначально - gäгі, gäгей (Бір.)[Ман! из начала, сначала, издавна]
первый - (см."один") - апа (Бір.)[см."сначала"]
ногу (Нr. Sch.)[нонгон (Тин. Uch) Sch.].
[Ман! ·ніген Sch.].
Пердеть - мукö (Хин. Тн. Нер. Бäр.?), мука (Кум. Ам.); мука (Nr. Sch.)
перебить "крало" domdi, далбі (Нер.) см. "ранить"
переваливать · хребет см. "переходить", "перевал"
перевалъ - даван (Нер.)[дawä ‖ дadaga, Мон! Рyд] [Ман!], оно (Мн.); огдана (Бір) - [нов. перев. сторона отъ кот. идет. мол. рядом]
перевозить - гнать лодку - agaldu, ägaldu, öдöldu, egaldu (Бір.), egel : ägäl (Нер.)
перевозъ (место) - см."свобода" (мостки, пристань)
переводчикъ - тuнсі (Бір.)[Мон! Рyд. тuнсні] [Ман! ? перс.][Кит! тuцнi 通士][G. 12994-9990 Sch.]; тuнгсе (Нr. Soh.)[см."толмачъ"].

переворачивать - укус (Бір. Нер.) [„перевернуть" наизнанку]
переворачиваться - уlкуlчі (Нер.), гuнбу - догі (Нер.) [см. "ворошить"].
переворачиваться - уlкуlчі (Нер.), гuнбу - рос (Бір.)["катиться"]; курбу [Бір. Хин.] см. "катиться" Ман!] ? о воду на болот.
переговорить - токтобу (Бір.) см. "помогать", закончить перегов.. [Ман!] [противоположное, противоположный путь, отношение тж.]
перегородить отжу, отсюда куда см. "загородить" нä и кан (Бір.) [Ман!].
перегрузить - гагgil (Ам.).
передать - написать другому тö (Мн.)[Бур! тöна]; написал: - uвугатбу (Бір.) [увезти дом]
передник - урупгuн (Ам. Кит. Нер.), käлангі, käлангі (Бір.), бäггі (Тм.) [Як! бäгны пан.]
женский: - бäсäнгі (Бір.) [сб. басаптин. Хакн!]
удіканпгuн (Ам), ніl (Нер.). [?] нєлікін (Тм.) наlакін (Лм.).
детский - сілуканчі (Мн.)
передний - шулагу (Мн.), шулеву, шувау
ноло ю (Вар. Кал.), шулі ва (Бір) шулі ва (Бір Хин.)
шулагаи (Ам.), шілубу, шувау (Хин.) [Ман! [отъ пер. стороны, бывшей впереди Ман!]; зува (Nr. Castr.).
-ноги :- нöбі (Ам.)
передразнивать - мон'і (Хин.), монпагі (Нер) (см. обезьяна)
передъ - шулгідаду (Бір.), зуласкі (Мн.) шіlу (Тм.), зуllо (Нr. Sch.) [зувä (Тн.) шулö (Gol) Sch.]. [см. передний, назад, (устар.)]
перекладина - дерев. очага - анон, онон (Нер.); убіkон (Хин. Нер.); уlкі (на отворот) - (Кит.)(Ам.).
перекочевывать - шугу (Нер.)[Ман! ? дрова].
перелетать (куры) - дегде (Бір.), догдо (Бір) [прыгать вашe]. [Ман! - дягнуть (Нер.) подпрыгнуть, отпрыгнуть, отпрыгу ск.]
перенести - шуву (Нер).
переночевать - добона (Бір.) [см. "ночевать"].
переплыть - міса (Бір. Нер.).
перепелъ - бєдєнє (Бір.)*, ковердокі (Жер.){
переправляться - міса (Бір. Нер.), дау (Нr. Sch.) [дав (Тм.), дауна (Or), даурі (Вив) Sch.];
[Ман! ? перепл. через реку].
переровъ - сігдіва (Nr. Castr).
пересохать - olго (см. "сохнуть") (Бір. ок.)
пересохший - олгон (Бір) [Ман! ?].
переставать болѣть - уlіlу (Нер.)[отъ уlє]
переступъ - майвар, майвір (Бір.)
переплыть [реку в лодке] - agal, ägäl (Бір.) [см. "переходить"].
перетапливать (масло с мукой для очистки) - кайла (Мн.).
перетягивать - зугу (Nr. Castr.).
переходить - через перевал - дава (Хин. Нер. Мн.) [см. "перевал"] - через Кіракін (тоже перевал) - кіракіно (Нер.); - вбродъ - agal, ägäl (Бір.) пäда (Nr. Castr.) [Ман! ? переправу, переезжали];

одо (Нер); недородье ржку – hеgеl (Ам.)
(ögal, agal: Ам); по посту – такала (Хин.);
? agal (Борз.); даң* (Мн.); уріlа (Ur. Sch. Castr.)
[ufelnam Бур! Castr.]; ржку – хіттінін
(Тм.); етів (Нер.) *[Бур! гаркум].
перечислять – дайаї (Бір.) [или: считать?]
переходить – окті (Нер.).
перо – нүрпкта (птицы!) (Нер.), іңбікта (Нер.)
эүіт (Тм.); дäктіlä, jетура (Ur. Castr.)
jетутъ (Ur. Sch.). [Ман! ~~нүрпкта~~];
перхоть – арна (Нер.).
перчатка – кокоlдо (Нер.), кокоlло (Бір. Ам.
ек), кокоlро (Тм.), нерчатка (Ам.) [Рус!].
кохоlо (Hr. Sch.), кокоlдо (Тм. Castr.),
коколда (Ur. Castr.). [см. "рукоlица"]
пластырь – см. "масть";
нёрірін (Бір. пожасаўй. = тигр), нёр
пестрый; марекпа (Ам. – пестрый,
пестрот. куспіарн.); гокур (Бір. взбалтать
– олиц. разг., птицы); гогуку (Нер. олешадь);
уокур (Ur. Castr.) [Бур! côхог] [Ман!
нуріта (Нер.); боуді (Тм.);
нуктукан (Нер. – олень).
†пессеть – кырба (Ям.) кырса (Тм.) [Як!
пек. кырса].
песокъ – сірубі (Нер.), сірг'і (Ам. хин.), сірук
сёрук (Ur. Castr.); сіргі, сеігі, сеjүн,
кеган (Hr. Sch.) [шілуктан (Sobon.), сіру (Gol) Sch.]
[шіlо-но jйč!] [Мон! elesün Sch.];
п'есок (Тм.) [Рус!]; каір (Ur. Castr.)
[Мон!]; туравауча (Нер.); – кочий:
кун'тік (Лм.).
петля – укрюк – урка (Бір.) урка (Ur. Castr.)
? [урга ‖ урба укрюк (аркан) Мон! Рид.] [Ман!
петля на шесте]?; арга (Бір. – на собаке);
сабґі (Бір.) [для вьючки – Даур. способ); санкін
(Ам.) [пешец на "ногах"]; – стоп – ёна (Ам –
глаз); на пеньке: – тоңоло (Бір.); тоңбоl-
до (Хин.); для удавки: – анкі'вун (Нер.);
сплать петлю: – уркана (Бір.)
печалиться – м'ергат (Тм.); н'іптү (Бір.)
печальный – см. грустный – меігеіjі (Hr. Sch.)
[мёргёр'і (Тим.) Sch.].
печать – дороn (Бір.) [ ]; темгету
(Бір.) [Мон! Рид. темдек ‖ темдег знак, печать];
[Ман!]; gällää (Тм.).
печень – äліган (Мн) (Ur. Castr.) [äліба Бур!]
[elgeң, еведен Бур. Castr.]; іліңен (Нер.)
[ilге ‖ еліген, Мон! Рид.];
– äкін (Хин Бір. Нум.), нäкін (Ам.), хакін (Hr. Sch.);
[ңакін (Тим.) ңакі (Gol.) Sch.]; хäкін (Тм.), ба-
кін (Лм.) [Ман! – печень].
печь – п'ечь (Мн.) [Рус!]; осок (Hr. Sch.) [ohok (Тим.) Sch.]
– в земле: – jорко уліка (Нер.).
глагол: по отн. в земле: – gалга (Хин. Бір.); gälга, gелга.

хлеб: – буда, бала (ячный) (Бір.), кіlmріңг (Нер.)
[см. мука].
печься (см. "заботиться") – кіга (Бір.)
[Мон! Рид. хеціjе, кігіjе стараться];
[Ман!]; исклам. междометие: бöүгәү
(Бір. Рш.)
пешня – дубуңкі (Тм.), дубаңкі (Лм.).
пещера – саңбар (Нер. Кум.), сазар (Ur. Castr.)
[Ман! дыра, скважина, проталина, отверстие]; топокін
(Бір.) топока (Кум) [дыра, угл. иногда погреб].
пловунъ, пловець – [тот кто плавит] –
іманкі (Хин.); Карон (Бір.)
пикетчикъ (полиц. поставлен на границе) и воинское:
карон (Бір.) [Ман!].
пила – ӯвуч, ӯн (Нер.), ууbун (Бір.), ōон (Хин.)
[ху (Or.); хувен (Тим.) Sch]; ногда (Hr. Sch.)
[Ман! пила]; кірō (Ur. Castr.) [Бур! кічō]
[хумнакіт (Лм.); нумнакім (Тм.);
пилить – ӯ (Бір. Кум.) ӯвуч (Нер.)
ōо (Хин) [Ман!]; кірōда (Ur.
Castr.) [Бур! kirōdaät Castr.]; хоуна (Тм.)
pinus pumilo – долбукта (?), долгет (Тм.)
писать – доку, дуко (Нер.), дукуңба (Лм.)
дукі (Hr. Sch.); ңіjуі (Hr. Sch.) [ніржуі (Or.),
ніrӯрі (Gol.) Sch.] [Ман!]
плесью – дуңівун (Hr. Sch.); ңасіган (Бір.) [Ман!
[Як! сурук. пек.]. "пища"
питание – см. "еда". ңопта (Бір.) ңоптіла (Нер.);
питать – нов. пиру. ремешка – уді (Нер. Хин.) (Hr. Sch.)
(воспитывать) ірг (Бір. Кум. Хин. Ам.). [Ман!
(Нер. Бар.).
пить – ум (Мн) (Бір.), умі (Ur. Castr.), імі (Мн. Castr.)
уму (Ам.) (Нер.) [жаждать?], jум (Нер.); ом,
ум (Hr. Sch.) [умі (Or.); оміурі (Gal.) Sch.]
[Ман!]; воду – муjум (Бір.)
[муjа ум] – с.ш.; – спиртное – аржіlлу (Хин.)
сракіда (Нер.); – гай – гаіmті (Ам.); гаjаlу (Хин.)
сеlу, сіlу (Hr. Sch.), хелій (Тм.) кіlуд (Лм.)
кол (Тм.); колда (ji) (Hr. Sch.).
пихта – ңаңта (Бір.).
пища – ңопта, ңабда (питание) (Бір), ңаптіlан (Нер.)
ңакта (Бір. Хин.) [см "проко" "еда"];
дільга (Бір.) [Ман! зерно, ячмень, хлеба, запасы, пищи]
омітмік (Тм.); полупереварен. пищев. отход моңку (Тм.)
ковоlін (Бір. "карги"); кунӱсӱн (Бір.) [сн. кунā-
сун. нож.] [Мон! хӱнес, жӱнс ‖ жӱнесун привязать Рид.].
пищеводъ – дільган (Бір.) (Hist. Sch.) дjелга,
дelга, дільга (Hr. Sch.) [дільга (Gal.) (Or.) Sch.]
[Ман! горло, дых. и пищевод.]; кајаджкі (Ам.).
[кафка (Нер.)].
"пищуха" "свая" – мургӱсун (Кум.).
плавникъ – рыбий – спинной – сарда (Кум.) сӓрді,
сӓрдä (Ur. Castr.) [Бур! serbē]; сардан (Бір.);
лапчарін (Нер.), пузыри (Тм.): лапчаlіс (Нер.)
↓ [см. лапта]

плавунчик - phalarope - нуріалан (Лм.)
плавать - соңо (Об.) (Ir. Castr.) [иногда соңго], соңбо (нер.), соңго (Hr. Sch.) [сенгоі (Or.) сонго-ури (Gol.) Sch.], хоң (Тм.) [Монгол Ман!]; полахібі (Hr. Sch.); жаловаться - malamirgi (Hr. Sch.); приплывать, - іскаңо (Бір.) [см. "жаловаться" - (нер.) нуңгу → Ман!]
плата - таман (Hr. Sch.) [(Тим.) (Gol.) Sch.]
платать - тама (Хин. нер.) (Hr. Sch.) (Ir. Castr.) там (Тм.) [нитка у Ман!]
платок - сіва (Бір.) [женск. плат.; ісч чаще кося; выходной ...]
уамда (Ir. Castr.) [Бур! самьа Castr.];
плат (нер.), блат (Тм.) [Рус!].
платье - тамі (Бір. Кум. 17т. дин.), тіпкі (Бір.), тамига (Hr. Castr.), тöгаңга (Hr. Sch.) [тöтіга (Тим.), тöму (Gol.) Sch.] [Монг Ман!] [см. "одежда" ...лопать"]
пластинка - кость. чем раскалывал для стрелу за кот. прикрывал спер. олень - гілбаун (Ам. нер.); бубдурга (Бір. Кум.) [тоже для украшений]
[плетка - см. "кнут", "нагайка"
плевать - туміні (нер.) тумінуй (нер.), тумуна (Кум.), тумміна (Ir. Castr.), тумо (Бір.) томо, тумуу (Hr. Sch.) [тупінаі (Or.) тапенеу (Gol.) Sch.] [Кит! ти-то G.11394, 8003] похаркивать гуңга (Бір.) [Ман! Монг рвать быть ключат etc. по Ман. Ср. сплевывать, поплевывать].
плевок - тумін, томін (Ir. Castr.).
плести - уңді (сыть) (нер.) [шить]; гуру (Ir. Castr.) [Бур! дигенäр Castr.] [Монг Ман!];
?[путо для лош. [ілакса ті] (Кум)]
plestes nivalis - цалталіқ'і (Тм.) [окучаг?]
плетенка - для вещей из ремня или волокна - цäвуг (Бір. Кум.), для жидкости - кор'і (Хин. Кум.); для дичи, сушки рыбы etc. - гівун (Кум Бір.)
плечо - м'ірга (Бір. Кум Хин. Нер.), міро (и Castr.) [Бур! тöгö, Castr.]; міір, м'ір' (Тм.) мjö, мірö (Hr. Sch.) [міjö (Or.), мірі (Gol.) Sch.] [Turk! тüгä Sch.] [Монг! Рид. міуг // міуруи]; [Як! сарап Нек.].
плоский - капшака, капшаңа (Бір.) [Монг! капшаңай / капшаңай плоский] Ман! [Монг Ман! плоский нож, камень [длинный плоский] etc.] наібаудгі (Тм.), хаибаудгі (Ам) [Як! нек. капшаңай]; красивая посуда, широкий елпар (Бір.) плоский.
плоскогорье - одокгі (Бір.) [по сред. течению: плоскогорье:].
плоть - с'ем'ена (Тм.) [Рус!].
плотник - уранг'і (Нер.) [Ман! Рид. урäн // уран].
плотно - сед'і (Бір.) [см. "крепко"].
плоть - толу, толо (нер.) том (Ам) ?томно (Хин.); томугор (Нер.). ерам (Бір.)
плохо - оро, уса (Нер.), оруу (Кум. Бір. Ам. Хин.)
плохой - оруу (Бір. Хин. Кум. Ам. Мн.), оруу (Мн) аруу (Ir. Castr.)

** (см. танцевать)
орума (Нер. Кум.) (Борз.) → орума, арума (Ir. Castr.). [в физ. и мор. отношении];
- цокоі (Нер.), цаніі (Бір.), ценіі (Бір.) цакіі (Бір. Хин.); [в физ. отн. нравственном].
- цадаганка (Бір. Рел.).
- само (Нер. злой ч.) [само! самому бедующему спасителю] Ман! Рид.
- побутьві (Лм.) [Як! нек. мöкуцук - плохо].
плуг - äнцаса (Бір.)
плыть - (по воде) - аја (Бір.), äjäна (Ir. Castr.) небе (нер.); піксамі (нер.), уе (Тм.) санга (Hr. Sch.); купаться и плавать - елбе (Хин. Нер.) [см. "купайся" [Ман!] → Монг].
плывущий - білдан (Бір.) [не обыденное];
тарака (Бір - плохой, сопка без лесов) (плохой слово); бäрка (Ir. Castr.) [Бур! Castr. бірке - плохой]; hamay, hamo (Hr. Sch.) [homo (Or.) хомо (Gol.) Sch. плохая] [Монг Ман!] хабата (Тм. - плывущий).
Плясать - ікäн (Бір. и удм. вотяко нінъан) ікон (нер.), хеі хäї (Тм.). **
поблизости - см. "вблизи"
побудить - см. "одолеть"
побояться - см. "бояться"; опасаться урду (Мн.)
поварёнка - гаїм'інні (нер.), уюрі, уюра (Бір.) [см. "варить"]; туагін, туагік (Бір.) [присмотр. за артельн. кухней.] [см. Ман! поспевать, подгорать, пекусь.] [см. "смотреть" Ман]
поведение - порядок повед. - табун (Бір.) [см. "дисциплина", Ман!].
повернуть - цалара (нер.); укос'іна (Бір.); - ветры вдоль - см. "наполнить", "завернуть". ене (Бір.) рел.; толню (Ir. Castr. вращать) [Бур! томотап Castr.]; ?кату (Ir. Castr. - вмещать?) [Бур! калнап Castr.].
повернуться - куг'і (нер.); атаңа (Бір.)* [см. обернуться]; укус (Бір. нер. направление, ориентация)
повернусь - еркуг'і (нер.), ојоёітен (нер.)
повиноваться - сінж'і (нер.). [Ман!]
повод см. "дило", "забото" туругун (Бір.).
- для лошади - ч'ілуба (Мн.), чілуба (Нер.), g'ilyga (Ir. Castr.), g'il'a (Бір.), gilyba (Кум. Хин.) gilo'a, gilo'a (Бір.); [Бур! delô Castr.] [Бур! ото чало (Ир.)]; [Монг!]
- : мн. поводья - усі (Бір. Кум. Хин.) усі (нер.) yhi (Ам), усі [Hr. Sch.] [усі, уші (Тм.) Sch.] [Or) усі] [Монг! тесьма, лента, шнур] ["ремень", "веревка"]
- сілбур (Бір. Хин.) [Монг! Рид. солчур // чулбучур шнур, "шнурок"]; бутуор (Мн.) [бутто чало Бур!] нёну (Тм. вожжи) [Як! Олен.].
поворот - дарі ск'і (Нер.).
повторить - ? доло (Нер.) "опасаться".
повторить - іпäйка (Ам. Бір.) [повернуться, кататься]
повысить - улга (Нер.), loko (Ir. Castr.), нок. (Тм.) см. "высать". "повесить"

погаснуть (гаснет) (Рел.-гераз.) дужара (Тм.).
погаснуть – хіу. (Тм.).
погибнуть – см. "умирать", етє (Нер.) ётє (Нер.)
погладывать – см. осматривать – эрукту (Ам.)
погода – бога (См. небо) (Hr. Sch.), majon (Hr. Sch.)
[токо (Bol.) mod(Or) Sch.] [охотбок Мат! плохая погода]
см "ведро"
погонять – см "гнать"
погорбить – моновда (Нер.) [уничтожительная].
погревать – см. "хоронить".
погретушки (на ком. луга) – гіргіwвам (Бір.)
погружать – аді (Бір. Нер.) [Нер. – потопить?]
сіжу (Hr. Bosh.) [Бур.: зашопар.].
подавать – см. "подносить"
"податься" – см. "удалиться" дуюцє (Бір.)
подбородок – цоіс (Нер.), цій (Хин.), цяб' цєб (Бір.), цейус (Тм.), Фаханг (Hr. Sch.).
подвернуться – онірга (Нер.).
подвернуть – оніргафка (Нер.).
подвигаться – infix? – -га (Бір.)
подвалить – гіна (Кут. Ам.) [см. "скулить"].
подвесить – см. "вынуть", "подвесить"
локо (Бір. Хин. Кут. Ам.), локо (Нер. Бар. Тм.) [Мат!]
локоді (Hr. Sch.) [lohoho (Or.) lokoyjpi (Bol.)]
~ котелок на огонь – овон (Бір) [отъ обон]
подвязка для ожид – олдан (Нер. Бар.), оllo (Ам)
обон, оболъ (Бір. Кут.); колмацкі, серегом: – сенан (Нер. Бар.) [отъ сен-ухо]; [Мон! Рyg. сӯхё ‖ сӱjі не. серёзн]; изъ козын. конат – копіван (Нер на давасурук) (Ам. – по мацкі).
изъ перстня кольцо: – онгачкін (Ам.).
подглядывать – сінкі (Бір.) [Мат! [подсматривать", "смотреть укромно"].
подгибать (ноги на лошади, – спинной?) – токово (Нер.) (Хин.).
подданой – імаl (Бір. ркит?).
подженка – іну (Бір.), нуві (Нер.) [см. "жена"].
подзовать (издали) – елкі (Тм.).
подкрадываться – см. "красться"; нюрта (Нер.) нйрту (Тм.).
подкова – така (Нер.) [Мат! дерев. подкова.]
подковывать – танатав (Нер.) такала (Хин.)
мінкіні (Хин.) [Мат! подковывать].
подставить (руки) – ёркі (Хин.), елкі (Бір.) [Мат! подставить подстав. руки] [см. "ставить"].
[Мат! отн форма].
подошва – оцонкі (Бір.) огоні (Hr. Sch.) (Тм. Зав. Castr.) огоні (Hr. Castr.) [Мат! назад. часть подошвы];
сугу (Hr. Castr.) [Бур! зидзи, Castr.] [Мон! сугу, Sch.]
подымать (лошади стр.) см. "задавить", мірі (Нер.)
подносить – (пищу) – тукім (Бір.); кундуло (Нер.) см. "угощать" "подавать"
[тукім (Бір. Верд), тукік (Бір. Кижд. диал.)] [Бір. Мат! оказ. чести. угощать кого.] [Мат! подавать блюдо поч. гостю, подносить]
[см. "поднимать"]

поднятьшапку – убін (Хин.), убір (Хин.), убір (Бір. Нер.), убі (Бір. Нер.), уба (Ам.), уг, уб, ун, уді, убр [от убір] (Бір.), ук'е (Бір.)
[поднимать на кого, – о ловушку, помогать спасать, учить] угі (Hr. Sch.); [от убі]
– догдо, дёгдё, дегде (Бір.), дегде (Нер.), дягдё (Hr. Sch.) [подн. при пахоте] [Мат! возвращаться подниматься] [Мон! Рyg дегде – подъем, начало];
– доб'і, дяjі (Бір.) [Мат! хлопать птицы ет.];
– тукі (Хин Бір.) тук'е (Бір.) [Мон! [ротіs – Хин.] [поднять ся после долгого лежания].
токсо (Бір. Рел.); токо нон (Тм.);
– одушнам', ціцяхам (Бір.), оілде (Нер) [начать ся подниматься];
[не отн уб! → уді ет.?].
– ростить тулгу (Бір.) [растягивать]; на пригорке тоже видно зверя. тулдуна (Бір.) [ед. тулдаз] (осенн. перья);
– ск. годящий: – дендю..., дердю... (Бір. Рел.)
[Мон! Рyg. дер – подъем]. ; – отъ сна – [см "встать"],
– тукті (Hr. Sch.) [ползти?] ;
– ниверя – єву (Бір.); кать на кроп., плохо надда (Бір.) [Мат! плохо, только крайним];
? тагіді (Нер.); діно (Нер.);
– Рел. ск пойти, прин. черпнуть (воду, песок...) ... согдур, сугда, ё, у, є) (Бір.) [Мат! порог ет.] принимать черпать;
– глаза вверх: – бултор (Хин.); курочка: анга (Нер.)
подобно – верховно что – адаві (Бір. Кут. Хин. Рп.) одаві (Ам.) [Мат!]; мітар (Ам.) [см. мітір.]
подобной – суff.: – начін (Бір.) начін, нгачін (Нер.) [Мон! Рyg. інг(ё)н, інгг – такой, так. образом]; [Мат! аңгачінна (Бір. весь именно такой); [тот самый именно такой ет.]
јома (Бір.) [такой] [Мат! весь, полный ет.]
інгачін (Хин. такой). [см. "такой", "токъ"]
подобрать – ісі (Рп. Castr.). см. "сушить"
подогревать (обувь немного) – ісі (Бір.) [ёлін (Тм.) сушить],
пододвигать – жуску (Бір. Нер.) [см. "подталкивать" "посылать" (вперед)] [Нер. "подтолкнуть"].
подол – авур, овур (Бір.), корме (Рп.) [см. "пола"].
подорожник – сильный – ійік чукачан (Лм.).
подошва ноги – акдакі (Бір.), акдікі (Нер) нані (Hr. Sch.) [хакдіні (Or.) Sch.], улла, ула (Рп.) [Бур. ібід] [Як! общ. уллун, уллунах Нек.] * ула (и.с.)
– обуви: – ороё, орнінті (Нер.) нера, бера (Ам.); изъ "калоша" – бамік (Ам); прочитай: – нажабата (Ам.); [ыхы] ехе (Тм.); ехел (Лм.). [она оса?] * [ола, оло ‖ ула Мон! Рyg. подошва]
подпруга – олут (Рп. Нер.), олёт (Кут.) [Бур! ёлут]; [олоң Бур. Castr.]; улом (Бір.);
– олень: тіңбаттун (Ам. Нер.), тіңінтн (Тм.) гіңгечін (Лм.); матор (Рп.) [Бур! матор]
– подпр. задняя; [Мат! изъ Мон! Зап. олом.]
подсвечник – оінкун одні (Тм.) [легче стать].
подпилок – ірга (Бір.) (Лм.) ірга (Бір.) ірёго (Нер) [ігі Як. Нек.]; нетук (Тм.)

подпрыгивать (вломаться) – camalgi (Нер.)
подставить (подпереть) – н'інпі (Бір.).
подставка (пол. для подпер. бутыли) – дабана* (Тм.); для чашек – девєєвлан (Бір.)
для вышей в пятн – гончаке (Хин.); для стирки и руки – сінаку (Бір.), сунаку (Кум)[Тюн! подпорка] подпирать, подпираться].
подслушивать – см. "подглядывать".
подстерегать – єтєв, отов (Бір.) [тамаиг человек; жена мужа;] [подождать].
подстилка – из бар. тук. с шерстью – см. "ковер"
дайєвун (Жин.); инкл. tellax гадан (Лм.)
подсыхать (рана) – катарда (Нер.)[см. "сохнуть"]
подталкивать – цуцку (Бір.)[в спину на плеч].
подтягиваться – уркое (Нер.); ср. – mali (Нер.)
подушка – тіру (Об.) [Hr. Sch.)(Тм. Бон), тірју, тіју, тіјунун, тінун (Hr. Бон.) [тіронну (Ю)Ог), гіріпну, гінну (Бое.) Бел.] [Тюн! на плечо подушка] [тохон Тюн! на подушке]; тіру (Тм. Лм.) [дер дере подушка];
съедобная – талбак (Тм.); тобонці (Кум) [тохон тохон поднимать Тюн! Рус.] Тюн! [встать] тібінгду (Жин.); [вздыр. спинная стул. подушки – довс'ен (Бір.)[Тюн! Рус. денсе денсё – кож. покрыш. на спинке.; подушка на спд.].
уніндін (Тм.)
подхвостинка (похвед) – кудурга (Нер.), кодурга (Бір.) кадурго (Кум.)[Тюн. Рус. кодурбэ кудурба. подкл. ремень] [Тюн. ізм.].
подходить – см. "приходить"; агібу, огібу (Бір) – быть в пору: – дагта (Бір.), шукі, шукє; "подходить" (Зол.) – авірі (Бір.)
подходящий (гимнаст) см. "избранный"
подъ – єргєін (Бір.); оргіндун (Нер.)["сзади низ"] рєдун, норадун (Ан.); дуолін (Бір.) вздыр.
подъем – крутой пагуу – нєта (Ам), іділ тяжёл – напгака (Ам.); все бер ртом: тороко (Бір.); рукой: – убірідка (Ам.).
пожарь – (мясо) шогді (Нер.)
позавчера – гаугу тіпіва (Бір.), нінін гаугу (Тм.)
позади – см. "сзади"
позвонок – ўца (Мн.) [костный стр. сустава]
позвоночный столб – дарма, дарата (Бір.) дарата (Об.) [Тюн: поленица, крест сер] [поленица (Нер.)] [класть туши]
поздно – орей (Мн.) орої (Hr. Castr.) [в вр. знач.].
? удаўје (Hr. Sch.) [ударах, удауја, удан (Тм. [уда(г)ан. Тюн! Бон.].
поздний – ölnö (Нн Бон.)
поздравлять – (сай вагоц)
? позже – ? утала (Hr. Sch.), ініпак (Тм.) іўім'ак (Лм.)
показание – см. "грех", "раскаяние"
показать – іг'авно, іг'ав (Нер.) іг'адкан (Бір. Нер.), ігєукані (Hr. Sch.)[ігєукапарі (Тм) Sch.]

нуні (Нер.); .. штуку – five eleven – одака (Бір.) [говорит только]. нунім (Тм) [пальцем].
показаться – ігєву (Бір.), оні (Нер.)
покатость – олодно (Нер.). [бок].
покинуть – см "оставить", "бросить" отан
отан, отон (Бір).
поклажа – ініў (Тм.) см: "вьюки",
поколотые – рыр чиновничьи jaco (Бір.) [Тюн! Рус. jac‖jасун колоть, колол покрыть]
покорить – см. осилить
покрывало – капгак (Hr. Castr.) [Бур! кардак.] намагдан (Бір.) [в холод.].
покровительствовать – см. "охранять"
покрывать – кот (Мн.) [Бур! кочі] (лошадь); елбє (Мн); бутя (Hr. Castr.) [Бур! budenep.]; ногюбі, огого (Нер.); чтобы себя – чаківа (Ам); дас (Hr. Sch.)[дас (Тм.), дасіна (Ог.) дасіеурі (Бел.) Sch.][затылок Тюн! крышу, тесать]; сунну (Нер.) сливки (жить) – бурі (Бір.)[Тюн! Рус. бурогодзаимствование заимствовать]; Комплим: – нунгто (Бір.), Нер. красить – даївіл (Бір.); облаками, тучами: тужсуда (Нер.).
покрытый – тавніма (Нер.), данілкан (Тм.).
покрышка (для корыта) – беркешлая: – тінса (Кум. Хин. Нер.) тіба (Ам)[ь і ? Ман! плавать край. берест.]; Земля: – ölун (Бір. Кум) єлун (Ам.); на козуле: гіфса (Кум.), унокбн (Нер.) нунакан (Ам.); унанкі (Ам) (нижн. верх. корит) – убул (Нер.) (колотый) ачурун (Тм.); данкур (Мн.) бочка – тюрга (Мн.), мал. кур. вылета на верху – бутолга [Бур! урін]; даур (Мн.) [Бел. вся котёлка] на дер. гвозди ол. стула – ніато (Нер.); на сумах члены – таміптін (Ам.)
? комтан (Hr. Sch.) [Нунта (Ог.) Sch.][ср. по краям куцто (Бір.)]; [задняя нога: ельгін (Ам).
покупатель – гад'анін (Hr. Sch.)
покупать – маїта (Хин.) [см. "купить"].
пола – g'ilбір (Жан) [край халата] [Ман! ½ зимней камлеи. ½ из бар. кожи. оленьего меха]
полдень – інандулін (Мн.) інёндулін (Бір.) іманговін (Hr. Castr.) [сінанзіндулін].
поле (сухое) – Кумор (Нер.) [? Кумар?].
ползти – м'іркї (Бір.)(Hr. Castr.) [Бур! тилкенер. Castr.] ліхівї (Hr. Sch.) [Тюн! тюлхі хй] [Ман! ползать на животе]; [ёкрадаться, ползя на животе] sch. ту (Жин) [см. ползать на животе]
полировать – лўлі (Бір.); ірёгё (Hr Castr.).
полуевский – см. "пикенчинский"
полка – для пороха – єл сєптун (Нер.); для вещей: – долконон (Нер. Sch.) [дёлкён (Тм.) Sch.].
полно – цалум (Бір. Нер.), цалатіт (Нер. говорит) [ср. полный]; пін (Бір.) [Ман! досыта-сыта].
полночь – долбодулін (Об.) [долбонд.. (Бір.) долбонг.-д.] (Ам.)
полный – цалум (Бір. Нер.) (Hr. Sch.) [Бел.) Sch.] шолом (Кум.), залум (Нн Castr.); зіалум (Hr. Sch.) [цjалум (Ог.) Sch.]. Ман! ½ полный];
тёнгёён (Hr. Sch.)[упитай]; мілтіра (Тм.)
полные руки – бутуф (Нг. Castr.)[Тюн! ½ быть], бутёф (ibid.); уруу (Нг. Castr. – приговорка).

половина – налтська (Мн), кавтака [Даур.: кавтоза] (Бір. Нер.)(Ur. Castr.)(Hr. Sch.)[кавта (Sol.) Sch.]; контро, контобо (Бір.)[Ман! сом вишлина] дулін (Об.) дōлі (Бір.), долінду́н (Hr. Sch.) [середина – половина]; [см. "середина"].

половодье – тўда (Бір.)[в ручи; море].

полог ій – (хребет) – найан, нájан (Бір.).

полог ъ – запятне. ölбўка (Тм.).

положить – тоwу (Бір.), таву (Нер.) тові (Тм.); нода (Бір. Хин. Нер.); нама (Нер.); но (Тм); нáа (Тм); на (Hr. Sch.)[пáка (Ar.) Sch.]

за-пазуху – туга (Тм.); жировое вещество:- ітну (Мн); голову на подушку: – дірунва [ду; Ман!]; на спину: дарна (Бір.); ребенка в люльку: дā (Бір.).[см."класть на,но]

полоз (саней) – полона (Нер.)[Рус!]; сідах (Тм. нарты)[Як! Пек. сидāх]; нóньоган (Лм).

полоса (косая) см жар. жив. сев. – (куат) – нав – дар (Нер.)[удавка, боа-констр.]; войлока внизу юрта – найанґі (Тм).

пороговый – м'ерірін (Бір.)[см."перестрой"].

полотенце – унку (Бір.)

полумесяц (задн. лапки подвески) – отуптін (Нер.)

полусгнивъ – дур (Бір. порісш. кусей арн.); дōjін (Бір.)

получать – таманта ?(Нер.) адуана (Ur. Castr.)

полынь – суїга (Бір. – расш. на сей аргам етпойн.[см."трава" сказал, сей. эрилиш ал.]) [Ман! ; ; ;]

полынья (морская) – намбі'к'а (Лм.)

колъ – из сайва пердей – сіктібан (Ам.); соктонґін (Бір.) [Рус!] тоста, та (Hr. Sch.); пол (Нер.)[Рус!]; ilga (Бір. в черте, оградке)[Мон! ilge Rpg. нагр]; налан (Hr. Sch.)[nala (Bol)(O)(Or.) Sch.] Ман! [nal – Gilyak!]

полизать – гірантада (Кум.)[какой-то обряд с костями];

полынки – онкора (Бір.)[угощение, "жертва"].

помаленьку – алканан'ца (Бір.)["понемногу" см. "мало" ет.].

помнить – бутā (Нер.), сівā (Бір. безпокоить)

помогать – бала, долo (Нер.), бубöт (Hr. Sch.) [бöбöгімбé (Bol.), бöбöгіно (Or.) Sch.]?[Ман! готовый]?[Мон! Rpg. белің ‖ белен, көмектес]; – отгонять духъ – адеба, адоба (Бір.); – "поднимай" – убір (Бір. Нер.) → ūр (Бір.) [по нач.? глотка "кричи."] – тўучім (Тм.); аісіла (Бір.)[Ман!] – шаману нный шарім (Ам.) – тусала (Тм.), тусалā (Ur. Castr.)[Бур. tosalнар Сам.] [Як! пек. тусалас][Ман! ~~отвезти~~ приносить пользу].

помоги (отвязать посуду) суора, сура, сора (Бір.)[помощь; короткое дно сетей; прошлый год Ман!].

помощник – пуракі (Лм.)[?sternó:arius?].

помощь – далкон (Нер.)[для хранения] [см. амбар].

помощница – (шамана) – шарґі (Бір. Ам.)[Ман! пом. помощница]

помощь – уса (Бір.).

понемногу – елканаңці, елеканці (Бір.)[Ман! сова, гуйе см] н'ан'ікукан (Тм.).

понимание – (ум) – укāн) (Ur. Mn Castr.), залі (Ur. Castr.)

понимать – гуру (Бір.)[см. "знать"]; уїдо (Ам.) öіңо (Тм.)[Як! пек. öігö]; otoli (Hr. Sch.)[(Bol) Sch.].

мете (Кум. Хин. горский тат.)[Мон! Rpg. мэг-мэт. ‖ мете – знать][мете убе – прямое знач. из Пик.!][cf. "гуять", "знать"].

понятливый – теllан (Нер.)

попадать – в цель нā, нō (Бір Хин.), тыркі (Ur. Castr.) нажкан (Бір.), нафкан (Нер.), нāн (Ам.), нама (Нер.), нáука (Тм.);

напалеть: – тоw (Нер.)[Ман!]

в обув: – оло (Нер.); дойти, пилать попасть: – топтега (Бір.); в петлю, рвать в "загозку": табо (Бір. Нер.)[Ман!]; пихре угли – ергіна (Бір "обжигать"); на спину: мытдя: дā (Бір.); ногой (вышу) – ту (Нер.).

поперекъ – евенкі (Лм.); äвункі (Мн. Castr.), äмніні (Мн. Castr.)

поперечина – кундуланґі (Мн. – на тōрун) [см. "местница"]

поплавокъ – палочки у сети – котоюс (Ам.) ? öлбö е'ім. (Hr. Sch.).

потолокъ – налтакан, калтака (Бір.) [Даур!]

пополамъ – голонóн (Бір.)[Sitta canadensis].

поползень – см. "лезть", "наладить".

поправить – даса (Бір. Хин.)[дуян], зана, заса (Ur. Castr.) уду (Нер.)[налад.]; → шакі (Нер.)

попъ – поп (Нер.)[Рус!](Мн); абабі:т (Тм.) [Пек. Як! абабыт].

порей (трава? Steppenlauch.) – маңсчун (Ur. Castr.) [Бур! Castr. mangun]; трава (будущ.) – осöка (Мн.)[Бур! ibid]. [см."трава"].

порогъ – юрта – досурга (Мн.)[Бур! дахург] дасурга (Ur. Castr.), дусулга (Бір. Рел.) ?[Ман!]; культір (Нер.); дoного (Ur. Castr.) [Бур! bonoga Castr.]; каменный (утка) – кāрі (Бір.). [от! кā].

пороть (шва) – оңіґі (Нер.) = оңікі (Нер.) (см. "рогожа")

похоронщица – куте́ (Кум.), хосїа (Хин.).

порохъ – окто́ [см. "мягкий"]; цїава (Нер.) (Бар.); порох (Лм.) дорах (Тм → Як! дуорах пек.) [Рус!].

портить – авді (Хин. Нер.)[см. "испортить"]

порченый – авдімма (Хин.), авдіргіго (Нер.)

порт – см. тихг... – таутöлгі (Hr. Sch.).

порезать – укта, уктє (Бір.)

порядок – см. "устраивать", "ритуал"

посадить – тєну (Бір.)[Ман!][Мон! Rpg. täwi посадивший] талді посаженый]; тібідзкан (Бір. Ам.), тібідр (Мн.) на ковер: – соктоw, сактаw (Бір.)[см."ковер"] сзади на мягкое – сундоw (Бір.)[см. сундала] Ман! Мон! бöті на коровуу: – обоф (Мн.).

посередине – довіндусін (Hr. Sch.)[см. "середина"].

посланный – єсїгї (Бір. Рел.).

посланец – єлґікун (Нер.); кöгґекі (Бір.)[Ман!] [см. "работник!"] [посол] невольно, принудительно

послать — генеҙэнан (Хин. и др.);
за кѣмъ или чѣмъ — уңгна (Хин. Бір),
уңі (Мн.) уні (Ur. Castr.), унгіма (Нер. Sch.)
[унгчау (Тм.), угуі (Gol.) Sch.] [Ман! ...]
ум, умчо (Нер.) (Бар.)
звѣря духу — ңулку, ңубур, ңувур (Бір. Ман!)
навстрѣчу — даnту (Бір.); посланца:
елңіку (Нер. см. "посланецъ"); письмо: — [Ман! ...]
ңасі (Бір.) [писать письмо ... и послать] Ман.
послушный — (см. "добрый") бäрäм (Бір.)
"смирный", "спокойный"].

посль — см. "затѣмъ" [mag... ama... mali...]
magункоl, magуккаl (Бір.).
— завтра — чаугу (Хин. и др.) [см. "завтра"]
послѣдъ — бавукта (Нер.) [...]
посохъ — mijавун (Бір. Бар. Нер.) [Ман! посохъ для стариковъ]
(для оленей ... — Нер. Бар.)
(для ... и стариковъ — Бір.)
mijäвун (Ur. Castr.); miwун (Тм.) [для верх. ѣзды.]
посѣщать — см. "волочиться" - ірі (Бір.).
постель — соктоn·ун (Бір. и др.) gадңеі (Бір.)
ногаі (Бір.) [Кит! [рап?]
к'агікі (Тм.); аран (Hr. plank-bed Sch.).
постоянно — неібэн, наібен (Бір.) [Даур! неібен] [Ман! ... ровный, одинаковый]; ацтаба,
антабата (Бір.); ереӡір (Ат. Нер.), содáр (Бір.)
гāч'еі (Бір.) [Ман! ... постоянно] [см. первый]
[см. "всегда"] ... безвыходно.

поступать (такъ именно) — тубі (Хин.).
посуда — mибі (Нер. вообще), ніnmi (Нер.),
alік, alін'і (Тм.), mirä (Ur. Castr.) [Ман! ... вообще]
mirö (Hr. Sch.); омон (Hr. Sch.) [omo (Ol.) (Gol.) Sch.]
...пос. — конзохон (Hr. Sch.); торукā (Ur. Castr.)
[Бур! torxo Castr.]. [Конзjo (Or.) Sch.].
посылка — еlчі (Нер.) [см. "послать", "послан..."]
уңксамgі (Нер.) [см. посолать — Ман! ...].
посѣтить — ірку, ерку (Бір) [см. "зайти"]
gарані (Нер.).
потаскушка — см. "блядь".
потерять — (потерять сознаніе) — öбöрö (Бір.);
следъ ...: сокорко (Нер.), āмāна (Бір. Кум.
Хин. Ат.) (Нер. Sch.); (бросать ..., etc.) — сокюу (Нер.)
— быть потеряннымъ — амаму (Бір. Кум. Хин. Ат.).
потникъ — токум (Нер.) (Ur. Castr.) [Бур! tokum Castr.]
тоңӯ (Бір. Кум. Хин.); токō (Бір. Хин.) (изъ ...)
[Мон! Рyg. тохом ‖ током, потникъ] [Ман! ...]
покр. на сѣдло, чепраки]; gаgосеrá (Бір.) (подъ сѣдло)
[Ман! gynme ‖ gebice (деwсе) подстилка; деwсхір ...].
подъ олен. сѣдло ilgавун (Нер.).
потолокъ — паталока (Нер.) [Рус!].
потому — см. оттого, поэтому вмѣстѣ.
потрохъ — ңуlgу (Бір. Рел.) [сердце, легк. ...].
зуlgу (Мн.) (ibid.); вообще: gó (Мн.) [cf. Ман!]
[см. "внутренности"] [потрохъ, внутре... etc.]
потрошить, см. "свѣжевать".

потъ — нöстен (Нер.), нāhін (Ur.), нāсін (Mn. Castr.)
[Ман! ...], ңасінг (Hr. Sch.) [нöсінгі (Gol.)
ңöсенгі (O), ңāсангі (Or.) Sch.]
потѣть — наңіна (Кум. Ат.), ~~насанті~~.
нāhіна (Ur. Castr.), ңасангі (Hr. Sch.) [см. "потъ"].
хокуl (Тм.) [жарко...]. нöсса (Нер.),
похаживать — бојуч (Нер.) [вокругъ ...].
похлѣбъ — см. "подхвостникъ"
похитить — еlбу, olбу, älбу (Бір.)
похлебка — сіlа (Кум. Нер.) [см. "мясной отваръ" "супъ"]
(бода ...)
походить — ур, урі (Нер.), ура (Ат.), урі (Бір.)
урö (Бір.).
походный — урілgі, урulgі (Нер.).
похороны — ... но (класть) (Нер.) ...
почва — тур (Бір. Кум. Хин.), јорко (Нер.)
он'јаң (Лм.). [см. "земля"].
почему — он (Од) (как?), оі (Хин.); эgа, іgа (Бір.) (Од.)
ēgа (Hr. Sch.), екуна (Бір.); еlі (Нер.)
почемъ — аgіңі (Мн.) [отъ аgі]; аg'і (Тм.);
аgемаl (Ям.).
почитать — (стариковъ) — gоl (Нер. ...);
— вообще и ... стариковъ кар'еllā (Бір.).
почка — анатом. — босокто (Бір.), бобокто (Бір. Кум.).
бокото́ (Ат.), боxmі (Тм.); боrокто (Нер.)
босокто (Борз.); буmmуl'а (Лм.); [Ман! ...]
бōра (Мн.) [Бур! бōре] [Як! hеn. бӱöр]
— вербы — качікакта (Кум.) [бојетā... босокто (O) Sch.]
— вообще растеній: — мучікта (Бір.)
почти — см. едва, еле... с'еран (Бір.).
поймать — куңгна (Бір.). орка (Н.С.) [укрюком]
пойти — еgе (Нер.).
покатиться — гӱргеl (Бір.).
поэтому — [см. "оттого", "потому"] — тагуві (Бір.)
появляться — ју (Од.) [см. "выходить", "вы..."
"вставать" ... etc.]
поясница — нуrgік'і (Кум.), gарама (Нер.)
[Ман! ...] [см. "спина"]; һ'ер'і (Тм.).
поясъ — умуl (Бір. Хин.) (Ur. Castr.), омоl (Nr. Sch.)
[omoli, умаli (Gol.) ууу (Or.) Sch.]; охотничій: —
— ус'і (Бір. Хин. Кум.); [Ман! ~~...~~];
— бусö (Нер. Мн.) бусä (Nr. Castr.) [см. "матерія"];
[Бур! Castr. bụse, böhö];
— соggоnтун (Ат.); кан'антун (Хин.) (широкій);
һöікі (Hr. Sch. ...); каlбу (Hr. Sch.) [(Тин.)];
јеңӡін (Лм.) іңін (Тм.). [см. кушакъ].
правда — см. "именно", "действительно", "вѣрно" —
на вопросъ: јаргін (Бір.) [Ман! ~~...~~ вѣрно-ли?, правда-ли?]
утвердит.: — älңа, еlма, älmammі (Бір.);
унтебі (Бір.) [ӱнен ‖ ӱнен истинно, действительно. Мон! Руд.]
[Ман! ~~...~~ истина, правда]; аңіт (Я.) [...]
правило — јосо (Хин.) [см. "законъ"] см. "обычай", "законъ".
правильно — аіңітка (Бір.);
поступать — таңgа, тіңа (...) (Бір. Рел.)
правильный — тіңа (Бір. Рел.) см. "вѣрный".

править – ене, іне, енелда (Бір. лодкой, людьми ев.), лофкт – олорго (Бір.)
цені (Бір.)(Рел.) і дівавра (Бір. – лошадью) [см. "поводья"]
правый – анн (Хин), аніда (Бір.)(Нег. бен)
ангу (Ам. Нер.)(Нег. бен.)[ангја (Бол.)(Во)
анда (от.)(Во) бен.], анзу (Бад.), анзіда (Лт.)
правая сторона – (Запад) – даронтā (Тт)
[Бур! даронтāті]; – дорога – дізівун (Бір).
праздный – быть ... на ерга (Бір.)[Ман! отдыхать, перерыв, будет]
[см. "отдыхать"].
предавать [в состоянии пистолы] – тосу,
тöсу (Бір.)[Ман! заставлять кого-нибудь].
превосходить – алі, рі (Бір.)
превращать – коґеіфкан (Бір.)[кого-что]
превращаться – обол, обалє (Бір.)[Ман! превращать, перевод. что]
гґінгла (Бір.)[по-нан: 1000 – 10.000 л.]
[Кит! чень-глє]; ibid. дуруїда-
сарі (Бір.);
кувівга (Нер. – ломану)[Ман! изменить в лучш., перестроиться, превращаться]
мунта (Бір. рел. животная)
німґан (Бір.) німґан (Нер.)[заманить, превращаться]
превыше – геначі (Бір.)[ге(н)+ачі].
предки (давно умершие) – ацор буні (Бір.), другой, пять
уіцга (Бір. – древний); обоно (Ам.)[дети];
[Як! пен. öбўгä, törўт äсä][тон! Рид]
ужук | едуге – про-про бабушку, папу, отца].
предотвратить – дабі (Нг. Сам.); овулда (Бір. рел.)
предплечье – уарбо (Пн.)[Бур! ібід].
предполагать (думать) – шуан (Бір.); око (Лт.)
[см. вспом. глаг. будавї оком (Пн)].
предсказывать – тулну ва (Нг. Сам.); іро (Бір.)
[см. "петь", "благополучать"].
предчувствие (?) (смерти?) ["война"?] – бувені (с) (Бір.)
прежде – н'ову (Бір. Хин.), нонон (Ам. Нер.)[Ман! прежде]
[Ман! упреждать, отдать вперед];цўеlä (Тт.)
прежний – н'ову, н'ово (Бір.); н'опті (Бір. Нер.)[ранний]
новутаві (Бір. Рел.); по-прежнему образуют:
дурунцівіть (Бір.) [см. "образец", "вид"].
прекратиться – єтє, отє (Нер.), [кдъ ö не делать].
прекратить – уцга (Бір.)[прервать, кончить]. ö (ов.).
прелестный (о вещах и зрении) – ajамакан (Бір.)
[см. "красивый"].
предполагать ["расчитать?"](думать) – тосе (Бір.)
[ср. расчитать тосї (Нер.)].
преступление – уїle (Бір.)[плохой уїle öран.]
преследовать – боко (ов.), ада (Ам.), на-
калда (Бір.) лакалда (Бір. Вер. д.); ребенка,
гнаться ев. цугда (Бір. Рел.).
[см. "бить", "гнать", "догонять"].
преуменьшать – считать себя маленьк. –
шїлкан (Бір.)(Рел.) <
прибавить – нама (Бір.) [нама (Пн.) [см. увеличивать?
наложить (Нер.)] [Ман! буд.]
тра (Нер.); hāву (Нг. Сх.), haw (Нг. Сев.) haw (Тт.)
привлизить – дагалідакан (Нер.) ||[хан (Тт) Сев.]

привлизиться – цабай (мн) – дабамаґ (Нер.), кандя (Бір.)(лодки)[Ман!; см. "приглашать"]
[взаимно – "сойтись"] турбалдівда (Нер.)
прибывать (вода) – муда (Бір.), мудо (Нер.)
улусінму (Нер.)[или обрушив берегу]Ман! обруш. берегу или сам упал
привезти – гадґу (Куп. Нер); *
* отов (Куп. Нер.)[см. "доставлять"]
привыкать (учить) – матіба (Нер.). △
△> привітствие – ункчанї; говорі (Лт.), дахалдер (Нг. Сев.)
привязать – уї (Бір. Нер.)[тон! Рид. уї ‖ уја]
△ – ка дрову: – голофко (Ам. олень).
привязанный – уїчін (Тт.).
△> пригонять – таксіті (Нер.).
пригорок – кубдуку (Бір.)[в норе соболя];
кунгур (Бір. рел.). [Якут. – инjй – приток]
△> приданое – ині (Ам = половина торі) △
△> признать (взаимно) – маїівді (Бір.), тан
△ (Бір.)(узнать)[Ман! признать кого в лицо, узнать]; различимый
признаваемый – гурупта (Бір.)[видимый ев.].
приказывать – маґґіт гу (Тт.)["говорить"].△
прикладъ (ружья) – лос (Нер.)[Рус! ложе]
авіка (Ам.), далатґі (Мн.).
прикрытие – [от. завтра, головка] – амбіва –
дар (Бір.).
прикрепить – [приклеить][будущ. кг гробу] –
локтöwга (Бір.)
[приглашивать – дагаланö (т/т) (Нер.)[загала+но]]
прилежный – коґун (Ам)[? каба? (Бір.)?].
прилетать – ау, оу, оwу (Бір.) аwу (Бір.)
[см. "спускаться"].
△> принадлежность (чьим.) – укöптун (Бір. Куп.)
принести – утуц (Тт); жертву: – кунä –
△ суна (Мн)[см. "жертвовать"] см. "нести".
△> принять (жертву Рел.) – аjол, алі *;
△ гівбал (Бір.)[Ман! эплаю возвращение, приношение, подношение]
*[Ман! прошу. Ман! алі ме гакал](Бір.).
приоткрыть – лаңґісна (Нер.)
△> припрыгать (общий-свой) – дафсакі – дафсакäкі;
давіїса – кандавеї; дäвґі-дäвґі-давґідаї;
гäjел-гäjел-га-га; гаја-гаја; гаwкґіраңі-га-га;
(бајукґеї)² – бајукґеjуја (Бір.); ірі-увäна; цацакуїла (Бір.)
[свой счет: – гуаң-го-гу-со-даї;
" дарі. – долбор-кадо; огдіхаңа-огдіхäңа;
" адар: – адар-одін-цор;
" кадар долбор: – долборjо-долбор;
" кадар: – кадаї-хаңа – кадаї-хєңа; кадар-
– кангґер; дауса-дауґсер;
" карол: – (кау-кау-каої)²;
" ніргір: – кіц – кіцґір-уја;
" ламалаїґєн: – ламаї хаңа;
" нäцгґän: – нäцґäї хаңа; △
дуніёду – (гајамеї)ⁿ..... (Бір.)]
разное нам. – докґіла – докдокої; деунеу-деуні;
дергє-дергаву; гаjукачін-гаjукаї (Хин.)
[список неполон. См. [Нер. Бар.] и далее
к тесту кадубдар (Бір.)

"присматриваючий (за більшими) - іг'ерăї (Бір.).
приставать - (на берегу) - анґі (Ам.).
приставать (штиун „сєвєн'у") - дуо̆на (Бір.)
[ф. Ман! пристать тиун]. [см. до].
приносить (?) - уабалґіґі (Нер.), дăрăктам (Тм.)
приходить - ни-туру- - тургу (Бір.) рел.,
- ім (Тм.); омо (Ам.); стрілять: - алєґу (Бір.)
улу (Нер. звірю); єсвєн'у спуск. єрґі (Бір.) в.
[„упасти, забиратися - тугу горою].
причина - по причині того: тăрґіцарін (Нер.)
[царін (Нер. Бар.) цалін (Бір. Кум. етс)[ф. Ман!].
причинять - зло - коронов (Нер.)[см. зла];
мурґіду (Бір)[ф. Ман! давать причуды, очищать, скрывать]
-неудовольствие: - кăва (Бір.)[завидовать, досадовать]
причудливый - јано (Бір.)[ф. Ман!]
пришивать - тулґу (Нер.).
приятель - см. "друг"; геу (Лт.)
.добавление отъ * *"привезти"
привезти - одов (Нер.); ömугу (Ит. Castr.);
певчему: - ујав (Бір.).
привязать - mатi (Ит. Castr.)[Ман!]
привыкши (сзади у шам.) - јајанку (Бір.).
привязать - ує, ујіт (Бір.) ує (Бір. Мн);
лотадь - сої (Нер.)
пригибаться - ндзісі (Нер.).
приглашать - суеі; сöеі (Бір.) [Ман!]; калкі
(Бір. -вести)[ф. Ман!] калкіе
придавить - тіра (Бір. Хин. Нер.).
приданое - сурувук (Нер.), сурук (Бір.)
нјуґјкўлкан тардїн (Тм.);[ям! ўрўң хаба сўрўк]
- невеста ею наблюсть: ауркам (Бір).
[Мон! сурі‖сăзурі "склад посуды на зимнике
молоко Руд.]; [Мон! сўрўк (о). Кошёра расклад.
ложишать перед фамил. в отнош. певсів Руд] [Буро'. Под. сўрўк - забыл]
придвигать - овісн'іто (Нер.). см. "обнять".
прижать (ласк.) [гред. или дз) - кулина (Бір.).
признать - такі (Ит. Castr.); савуґ (Бір.), гуруґ (Бір)
[см. "знать", "понимать"].
приказать - ологу (Нер.), ōфка (Нер.)[заставл. слать.].
принята (в тундре) - неудік (Лт.).
принести - жертву - сарā (Бір. Ам.) "мазать";
булга (Бір.)[см. "купаться" „лизать"] бōду (Бір.)
периодически: - гуңгна (Бір.); говорить
приданое - аурка (Бір.) см. "приданое"
- омду (Нер.), ömугу (Ит. Sch.); хінаjі (Ит. Sch,
[хінарі (Тим.) Soh.]; нгöно (Ит. Sch.)[нгалрі
(Тим.) Soh.]; гаңґ (Бір. Ам. Нер. - обратно см. "вернуть"]
принимать (з)серт ву) - сугда (Бір.)[см. "подни-
мать"][ф. Ман! ет...]; булга (Бір. см. "принесить")
сереме (Бір.)[ф. Ман! губительный, вызывать], сјеф (Бір.)
принуждать - тамулā (Ит. Castr.) опю (Нер.)
притвор - бāлā [Бур. balaqap]; см. приказать
єсвєн сунусун - суївасуја;
" сēру - (сēрў)^3;
" малу - саңкіравеї-саравеї;

черга - ца-цаї, ца-цае; (Бір.);
толкан - ја-ге, гобон-тункага (Хин.)
кукку! (Хин. Мн. Бір. Нер. Бар.).]
танцевальный: (намбур)^2; (нанда)^2, (харца)^2,
(нєгаї)^2, (нóлга)^2. (Бір) ; олонїја (Нер).
припасы съестн. - кунусун, цабда [см. "пища",
"провіант"]["еда", "харчи"]
присасываться губами - см. "целоваться"
прислуживать - тукі (Бір.)[см. "подносить, подавать"]
приспособление для перев. детей євбалцїн (Кум.)
приходить - омо (Бір. Хин. Ам. Кум.), єме (Нер. Тин. Бар.)
ömö (Хин) (Ит. Sooth.), äмä (Ит. Castr.), ем (Тм.), емці
ірі (Ит. Castr.)[прид. хат раз, стать]; іјі (Ит. Soh.) (Лт.)
[ірі (Тин.) (Бол.) Soh.][і-lö Jиč!][ірехў Мон! Soh.]
- к себя сєлā, сєла (Бір.) [цуб (Бір.)]?
- сєвєн'у - оргі (Бір.)[см. єргі], савла, омо (Бір.).
приступиться - гокон' (Нер);
приучить - гокоwн (Нер).
причалить - (идти близь берега) см "приблизиться"
канда, кандā (Бір.)[близко - кангі Ман!]
см. выше "причина"
пробить - лопунтіяко (Нер) [ф. Ару].
пробовать - см. "испытывать" - коло, гєнде.
турсі; öрокто (Нер);
амта (Бір. Хин.) (Ит. Soh.) (Тм.), амті (Лт.);
[амта (Бол.)] аммаjі (Ит. Soh.). [амса‖амса
Мон! Руд. вкусить, нравиться] [Як! нем. Amsai]
[Ман! испытывать, пробовать].
провиснуть - нукăсун (Нер.) нунусун (Бір.)
[Мон! хўнес, хўнс ‖ кўнесун Руд. провисать]
коволін (Бір.); öтöла (Ит. Soh.); см.
["пища" „еда" „калоши"] „припасы"
провалиться (через ... или лопнуть?) - омубуро (Бір.)
проводник - гаўаі бџі (Лт.)
провожать - ово.рко, овö.рко, оц.рко, ава.рко
омц.рка (Бір.); урка (Бір. "дверить"), самні,
мамагі, білі (Нер.); - напутствовать - гусіц
(Бір. Рем.)[ф. Ман! любить, желать]
проворный - ундā (Нер.).
проглотить - нітъа (Бір. Хин.), см. "глотать"
прогнать - ірасі (Ам.) см. "гнать"
продать - уні (Бір. Нум. Хин Нер. Тин.)(Ит. Castr.)
(Тм.); унєја (Нер. Бар. Ам.); унаја (Нер.) [ф. Ман!]
унўја (Ит. Castr.) [Мон! Руд. ўлна ўн(е)‖ўне]
[ун'ідміаг (Тм.) уніт'ат. га... (Лт.]
маіма, наїма, маїмалю (Нер.) [Мон! см. "торговля"]
хода (Нх. Sch.) [Ман! торговать, продавать.]
продолжать - тава (Хин), акса, акаі (Бір.) [поддерживать, длить.]
продувать - топомрак (Ам.)
продукты (осота) - бакалкаро (Нер.) см. "находить"
продумывать - муjі (Бір.) [см "думать"]
продырявить - - ўетā (Бір.) см. "колоть"
прозрачный - ңāрін, ңаарін (Бір.), ңаріе.
ңборі (Нер.), ңорін (Хин.), н'ārін, н'аарін (Тм)
ңгерін (Лт.).

проиграть (в карта) – алда (Мн), дабді, хутір. (Тт.) [Як! нек. сӱттӓр.]
произносить (слова молитва) – см. "молиться"
производить – тӓв (Нер. знать, создав); та ірга (Бір.)
(Бір.) [Ман! вызвать, произвести, ест.] (вымышлять)
бан'ӣбу (Бір. – родить) [Ман!
происходить – ноно (Нер. начинаться).
происходящий – сукеӓ'і (Бір. Рем.) [идущий, сукса-прич.]
происшествие – гайкавді (Нер.) [удивление!].
проколоть – ӓрк'і (Бір. Хин. Нер.) [буровить ест]
пролить – (воду) – пултуву (Нер.); [ломать-оттірґі (Нер)] утку (Ит. Сазт.) унчу вбі (Тт.) [см. "лить"].
пролъзть – угду (Нер.).
промахнуться – ендє (Нер.) ?
промежуток (времени) – с'ігденду (Бір.)
с'ігдіӓ, сігдіа (Ит. Сазт.) [см. "время" "момент" Ман!?] [см. "пространство"]
промежность (ночь гл. и ж.ш.) – ӓва (Мн.) ?
промелькнуть – іт'ісад'і (Нер.) [?і гіса бі]
промоӣчить – уланка, ула (Нер.) [см. "мокнуть", "мочить"]
промышлять – см. "охотиться" – ?
бой̃ъгоо (Нер.), дарӣ'ӗта (Бір.), допов (Нер.)
манъба (Нер.) [?]; ганчі (Нер.); годӱі (Лт.);
бултана (Тт.) [Як! нек. булта] булу (Тт. – промысел). [см. "охотник"];
– за "панталы" – чукатан' (Нер.);
– медведя в берлоге – бг'і (Нер);
– белку за "пищать" – бокгомо (Нер.) [см. "пищать"]
– на короткое разст. – аңг'інас (Нер) (на кого)
– вечером – с'іксана (Лт.), с'іксаміжта (Бір.)
пронизывать – лупун (Нер.) [см. "дыра"]
[Ман! глуб. в шубе, посвозь...].
"пропой" нетъя см. "свадьба"
пропустить [без внимания] – дзула (Бір.)
(остановить, видеть) [Ман! ібід].
пропасть – єлъ (Нер.), бер'ін (Тт.), ілоча (Нер.)
сама собою – меда (Бір.) см. "гибнуть", "уничтожить"
[Ман! уничтож. пропад. сам. соб.].
прорваться – омурбур (Бір.), ултӓрга (Нер.)
ӱлітєрґє (Хин.). [см. "лопаться", "ломаться"]
прорубать (лед) – огні (Нер.).
прорубь – для воды: – муліқім (Бір.); катда, ірно (Нер.); хегін, негін (Тт); сӣн (Бір.) [Ман! прорубь]
проръзаться зуб. – ӆув (Нер.).
просить – голо (Нер.), говоро (Нер.), гӧлӧді (Ит. Бол.)
гӓлӓ (Ит. Сазт.), гала (Нер. покалить);
[с'ібда (Бір. Хин. Куп. Нер.) [спрашивать, говорить]
** ірам'і (Хин.); ондо, ор'ӣл (Нер.); [улгу (Бір. Хин.) – молить]; калді (Бір.) [склон. лесного, просить]
[Ман! отбирать, желать, клянчить];
(Бір. Рем.) ⇒ голі, амга ("рот"), ӆалбу, аӣда (перед. – главная прислуга).
[Мон! Руд. ӆалчӓрі ~ ӆалбарі – молить, упрашивать].

просыпаться – сӓрі (Мн.), сєрє (Мн.), сєрє (Бір.)
сеӣу (Ит. Сазт.); [сӓрі (Тт.) Sch.],
ӆеє, мері (Бір.), мэал (Тт.);
сєӓ, сєӓ (Бір.); см. приходить в себя
аңі, гурду (Нер.). см. "будить"
просо (Кит.) – ӆакта (Хин. Бір); ӆакта [Нг Sch.] [ӆ'акта (Ог.) ӆекта (Бол.) Sch.]
простой (порожний) – косӱн (Бір.) [по-тюркски] [Мон! Вуд. хӧсн ‖ кобосун, пустой, без дела-слов]
простой – будукан (Кут.) (без вины)
н'ілгу (Нер.) [неоправданно]. [см. пустой]
простокваша – простокіша (Мн.) [Ит.!].
просторный – єңго (Нер.)
пространство [между палками и вообще с. либо ограниц.] ēса (Мн.) [см. "промежуток", "промежуточек"].
простреливать – тоw (Нер.) [Мон! Ф. творительный, пользуется пособием] [см. "попасть" "попадать"].
простудиться – с'єңкан' (Бір.).
протаскивать (через) – ірусі (Мн.) (Нер.) [см. ірі]
протекать (флягa) – гуг'ір (Тт.)
протереть – соткі, самкі (Нер.) см. "износить"
противъ – јӓкӓґла (Ит. Сазт.).
протянуть – ӱ (Бір.) убу (Нер.).
протока – куріја (Куп.)
протолкнуть (через) – г'інчі (Бір. Хин. Нер.)
протрезвиться – толуро (Нер.)
прохлада – серӱн (Бір.) [Мон. Руд серун, серӧн, серебон ‖ серігун, прохлада, ...ной].
проходить (через) – адєӏ (Бір. пространство) [сл. переходить?]; нарєн (Хин.) ? есеті (Нг. Sch.) [ісіпаме (ог.) ісімбӗ (Бол.) Sch.] [Ман! кончить, пусто, подлить] [Ман! прочесть, тонкий, мимо.]
прочь! – mala! (ог.) [Ман! [туда!].
прошлогодний – тіңгарі'ні (Хин.) тіңгаріңга (Бір.)
прошайте! – мендумӓ'га (Нер.) ӓдаканъ'і ест. (Бір. Куп.)
проръхать – ілтан' (Нер.) [?].
проясняться [погода] – галӓ'ан (Кут.) [Ман. ?] ілда (Нер.) [Мон! Руд. ілерхеї – ясный, очищать] [Ман! прояснять, очищать]
ілӓртӗ – прояснивать Руд. [Ман! заря занимается]
prunus padus – інгӧктӧ (Нг. Sch.)
прутья (для связал. жердей горна) – ӱінтін (Нер. Бар.) [главное?].
прятать – (h в сторону скакущий) укті (ог.) [отсюда прятать].
ӆ'ік'ӣ (Бір. Куп.); ӓткан' (Бір.) (скакать)
на кого, о ком – гопкору, ӆопкору (Нер.)
хач, туһан (тюрк... др.-т.) (Тт.); [→ гельтюк?]
прыскать (водой) – пучӱ (Бір.) [Ман! [кашлять, харкать, отплевать]]
прядь – копого (Нер.) [глагол?].
прялка – інн'ука (Тт.) [для упряжи].
прямо – нареч.: мінтікӧк'і (Нер. Бар. и др.)
непосредственно: – јакаватті (Бір.), імандар, ган'ӧ (Бір.); точно: – таң! [Ман! [прямой, правый]]
моwlo (Бір. ?); (Ит. Сазт.) → ан, нам, сіӏун
сӓкӓ, уӓкӓ [Бур! беке, секе Сазт.].

прямой – ӈгугна (Нер.) ӈуні (Тм.) нгунна (Нг.Soh.), [нгуге(Тнм)Soh.]; тоӈно (Иг. Caohr.) [Ман! прямой.]
čilun (Иг. Caohr.);
дорога (направление) – оӈган (Бір.)
прясть – ēрє (Тм.) [Бур! ерепем.]; ārä (Иг. Caohr.) [Бур! ēгепер Caohr.] [вечер пом.]
прятать – ӈаја (Хин. Нер.), ӈаі (Бір.) (Тм.)
[діхо (Нг. Soh.) [доkагу (Туи) Soh.]; Заја (Иг. Caohr.).
кунтю, кунту (Бір.) [складывать]; кагав, дікірука (Нер.)
прятаться – дініні (Ам.), ӈаjака (?) (Нер.)
бодöрä, бедере (Бір.) [Ман! бросить пошли]
птица (белка) – gäbi (Бір.) (Иг. Caohr.),
gobi (Ам. Нер. Бар. Мн.), göri (Нг. Soh.), geгі (Тм.) géгі (Лм.) gebi (Нер. Бір.);
– мал. крип. нар. Вруні – гок'ilu (Бір.);
– бекасс. – г'ік'ілі (Бір.);
– мышь дворн. – тодок (Мн.) [tödok Бур.];
– трясогузка – г'ігаку (Ам.) Нер. [Ж. Ман!];
– стрижж – гäлгую (Бір.);
– длинноус. ловить рыбу ӈjочкубы: мудуje (Бір.), гінака
– пол. птица мол. (самец) – буеідік'і (Нер.);
– сова (белая) [глуп.?] – сауа (Бір.)
– мелкі разные – г'інначан (Нер.), г'ітка, г'іітко (Бір.), г'інака (Бір), геукан (Нг. Soh.), г'ідчакан г'ідкан (Ам) [Ж Ман!]; г'ідкан (Нер.) гукучан (Тм.);
?? ганӡгаку (Ам.), кулада (Нер.)
– мифол. – девкандей (Бір.) [большая, полтовец].
изобр. на шам. косм. – совбар дєбі (Бір.)
пугать – ӈголодко, ӈгалаеідка (Нер. Бар.)
ӈäвадкäна (Бір.) [см. "бояться"];
крикнуть – вайда (Бір.); звать и галить кол. – ургa (Тм.);
пугаться – овом*, замна [Ман! ? Caohr.]
пуговица – тобгі (Хин. Нер.), тобгі (Бір, Бр. Хин.), топгі, топгу і (Иг. Caohr.) [Бур! torèe] [Мон! Руд. төпш ‖ тобгі пуговица] [Як! гопгу];
– тохо (Нг. Soh.) [тогохо (Тнм.) тіохо (Боє) тоho (Or.) Soh.]; іменде, іменда (Тм.) іменрі (Лм.), іману (Нг. Soh.) [іманӡу (Тм) Soh.].
пузырек (неб. вместит. водочное) – добайкоllo (Бір.)?
пузырь мочевой – удік (Хин. Нер.), ууік (Бір. Кут.) уока (Тм) (Иг. Caohr.) [Бур! сіха] [Бур! уöка] доkан (Нг. Soh.); удінін (Тм.).
желтый – сі (Тм.)
рыжий – сілуктан (Бір.), тібан (Кут.)
? – галбан (Лм.).
пульс – маjін, єрга судала (Бір.)
пуля – пулен (Ам.) пúла (Тм.) [Нер! пула – снимать] [Рус!].
пупок – чунӡурун (Бір. Кут.) чутуру (Бір.) чутура (Нер.), чубурін (Ам.), ччӡуру (Тм.) т'ӡӡурä (Иг. Caohr.) [Ман! пупок, живот]
пурга – н'jонты (Тм.), бурхун (Тм.), еден (Лм.)
[см. осадки] [Ж Ман! мятель] [Ж буран] [см. второй дождь]

пускать кровь – кана (Ин Caohr.) – вам.: хакін нейуканіні (Тм.)
пустой – кöсун (Бір.) [Мон! Руд. хöсн ‖ кобосун] [не содержащий], кöнон (Иг. Caohr.) [Бур! хöнон] [?] ентікга (Тм.) [?]; ууг, ӯг (Бір. – "просто", от слова, незанятой) [Ман! Caohr. вакий ни пред. спрашив.] кукwасун (Бір. пешкой), öнгтукін (Нг. Soh.) [Ман! пустой, порожний].
пусть! – öдан (Бір. Хин.), оӈаје (Бір.), ӈанакані (Нер.) [см. идет! ладно!]
путанный – г'ілга (Ам. Бір.)
путать, мешать – гурöіla (Бір.) [Мон! Руд. гур, плести, заплетать] [ним горwан... ‖ бурбан пре.]
туса (Иг. Caohr.) [передний план] [Бур! tusanар.]
сіgel (Бір.) [Ман! путаю] [?? отн
седі – закрытый (Бір.)];
путаться (за..) – узел (Бір.) волосы (Бір Ам) г'ілга
путешествовать – гірку (об.) [см. дорога]
путь – солнца – коклон (Нер.); душевн – ӈугу (Бір.) [Ман!]; дпиеmbit ӈугу (Бір.) [Ман! Ср. шöбун – дорога душев.]; jопкан (Бір.) → охотника идущего конц. неб. крыши и т. в данную вышедшего]; сокращенный путь – тропа на гору рукн: – дєбі (Бір.) [см. "дорога", "тропа"]
путы (стреножить (для лош.) – тусä (Нер.) (Иг Caohr.) т'уса (Иг. Caohr.) [Бур! tuša Caohr.] [на передн. ноги]
mol (Хин.), т'ідар (Иг. Caohr.) – треногa [Ман! Треног] [Мон! tuša Soh.] [см. "путать"]; тусан (Нг. Soh.).
пух – ӯпчу (Хин.) [жив. и птицы].
пучеж (солома и прут. для указ. табу) – тарга (Бір.) [Ж см. з окна]
Под кий. можно взять кий. палочн. – Текан (Бір.)
пушистый – сурум'і (Хин.) см. "мягкий", "мягкий".
пчела – сороптун (Нер.) [? сарантун'] (Нер.)
зугänак (Иг.), зугуї (Мн. Caohr.) [Бур! зидê]
пожечь – н'ігалді (Тм.)
пылить – тангна (Бір. Вер. Д.), таугна (Бір. Киз. Д.) [тунгаить] таннаінін (Н.Б.)
пыль – тúкова (Нер.); төріl (Бір.) [ef to-p'el тан] [Мон! Руд тосн ‖ тобосун пам].
пырнуть – [острым] гіда (Ор.) г'еда (Бір.) см. "копье".
пьявец – обовун (Нер.), ікалін бе і (Тм.)
пьяна – кöсу (выпивка и попадки) (Бір), кöсун, конун (Иг. Caohr.) [Бур! кöнöп]; хоісо (Нг. Soh.) [хоjекса (бол.) Soh.] [Мон! Руд. хöс ‖ кўгесу]
– гавікса (Нер.)
пьянится (видн) – сіllä (Бір.).
пьянка (на мол.) [слизки?] урупу (Иг. Caohr.) [Ман! Ж с мон! (Зах!) урумэ]
пьеня – обовда (Нер.), ӈаӈан (Ам.) ікан (Тм.), іхам. – ікан (Нг. Soh.); маманская – цар (Ам.) [Ж Ман! вместо Бур! ман.]
пьтух – п'ітух (Мн.) [Рус!] [см. "курица"].

пять (мом.) - аріївa (хан), гісана (мом. приятель) (Бір. Хин. "знакомый"); цава (Кут.) *давла, довва (Бір Ре), цара, царі [Ман! в будущ. время]; *томанду *йиситься воюще обо (Нер.), дієгура (Нер "голосать") цанда (Бір.) занда (Ит. Castr.), іна-ji (Hr. Sch.) [інаі (Or.), ікарі (Тм.) Sch.]; дорова (Ит Castr.) [dulnap. Бур!] птиця - коцінā (Ит. Castr. bitter звонить)

пъший - јадякан (Мн.) (Нер. Бір. Кут) пьяшкомъ - јадякан (Нер. Бір. Кут.) јадякан - мал (Нер.), јанкаи (Ит. Castr.) [Ман. идти] [Бур! јавадан - пешком Castr.] [Мон! Рид.] см. "идти"; пулме (Hr. Sch.) халгін (Тум. Лат.) [от нога]. (comfort.)

пьянuца - аракін'га (Нег.) [напиться] пьяный - сокто (Бір. Кут. Хин.) (Hr. Sch.) сокто (Нер.) (Hr. Sch.) [сокотоw (Or.) сокгоха (Gol.) Sch.] [Мон! сокта(г)у Sch.] [Ман!]; хуwуlча (Тм.) бубовча (Лм.) [сумасшедший] [Як! імірік].

пьянить - сокто (Бір. Ид.)

пядь - сум (Ит. Castr.) [Бур! söm Castr.].

пятизарядка (ружье) - тунъатак (Нер) [Б]

пятиться - атасківа (Бір.) [см. "назад"].

пятка - нінті (Бір. нїнъті (Тм.) агдакі (Кут.) агдікі (Бір) [и подошва?] гуруган (Нер.); усубуї (Мн.) [Бур! усубу] єоцогні (Hr. Sch. каблук? heel) - сирпля: - сані (Бір.) [оперенная приспособление. гівбор.]

пять - тоцъа (Мн.), тунъа (Бір. Ам Кут. Хин. Бар. Нер), тунъан (Лм.) тунїн (Тм.), тоца (Ит. Castr.), тонга тоцга (Hr. Sch.) [тунга (Or.) тоцга (Gol.) тунца (О) Sch.] [Ман! тоғо] [Мон! тап ||taw(y)(н) Рид.] [діас Як! Нек.].

пятьдесять - тунъгаї (Кут. Бір.), тунъаці (Мн.)

пятый - тунъагї (Бір.) [анол. Ман!]

работа - уївда (Нер.), гірбі (Бір.), ава (Нер. - дело) х'інаргін (Лм.)

работать - гірбі (об.); гербa, гіріді (Бір.) ава (Нер. - делать), навалі (Ит. Castr.) [Як! хаппа, нек] ноwні (Тм.); галанта (Нер. искать работа. розумовать).

работникъ - гірбагін (Нер.) гірбаїн (Ит. Castr.) навапні (Ит. Castr.), хавапу (Hr. Sch.) [Як! нек. хаппагзбім] ?? утакан, кайта .... (Тм.); такурогї (Бір.) [Ман! слушать, работать] косіка (Бір адаптация) [Ман! переделываться адаптировать] лауgї (Hr. Sch.) [лаозін (Gol.) лауzје (Or.) Sch.] [Кит! лао-zі-ні - мастер. в работе.; лаоцін - ит. кит. долго живет в долг работник] [Сля. Ман!]

работяга - концун (Ам.) [см. "удалой"].

рабъ - бо (Бір.) [Ман! раб, сидеть].

равно - все... адиї (Мн Бір) (ут. Хин.) [Ман!]

равновъсие - тапак (Бір).

равный - танкї (Ит. Castr.) [Як! нем. тан, таңнах] [Мон!] [см. "прямой"].

ради - цалін (Бір), царін (Нер. Бар.), зарін (Ит. Sch.) [Ман!] [стоя. после как и в Ман!]; ради? - екцунан (Бір.) цавен (Бір.)

радоватся - ъзомпо (Нер.), ургун'ч (Бір.) [Ман! радость Ман! - поздравлять радоваться] öрӱлді (Тм.) [Як! нем. ӱöрӱ] ‖ урунуа (Мн. Castr.) чухö (тарау) [Hr. Sch. - rejoice).

радостный - н'jалі (Нер.); цан (Hr. Sch.)

радость - ургундā (Бір.) [Ман!]; совiң (Ит. Castr.)

радуга - серун (Нер.), с'ёру, с'ёрā (Бір.) [поясн. "пояс"]

разбить - (сломать) - овдіргі (Нер.); кости - ганті (Нер); неприятеля - сундабу (Бір.) Ман! избивать, разбивать]

разбросать - туран (Бір.) [Ман! валяться на земле, сыпать, бросать в воду]

разбудить - мölli (Hr. Sch.) сёрёв (проснуться). [Тим] стаёі, Sch.].

разводить (огонь) - ноцо (Ит. Castr.) [Бур! посо пор.] ela (Ит. Castr. греть, кормить?).

разворачивать (открывать) - нач, нажі (Бір.), ні (Нер.) [см. "открывать" Мон! Ман!].

развлечение - ургундā (Бір.) [см. "радость"].

развъ - ?тіцаw (Нер.)

развязать - цук (Бір. Нер), цукі, цуку (Ит. Castr.) нӱк, нук (Тм.);

-ся - бульту (Нер. разделиться? разболтаться)

разгибать - цала (Нег.) [колено; сустав]

разгибаться - гугна (Нер.)

разговаривать - ковс'ё (Бір.) ковс'ё [см. "совещаться", "судить"]; укчан (Тм.).

разгром - дацан (Бір.) [см. "война" Ман! Кит!]

разгромить - (нед. ртом дорогу пыль.) - дівгір (Бір. Кут. Хин.)

раздавить - капту (сломать), копургі (Бір.)

раздирать - нукта (Ит) укта (Тм. Castr.) кацеру (Ит. Castr. разобрать?) [Ман! растягивать, растирать]

раздражать - анучі, ану (Ит. Sch.) кородапкана (Ит. Castr.) [Ман! огорчать злобить]

раздражаться - кородоцо (Бір.) [Ман! злость]

раздражение - кімун (Бір.) [См. "злость", "борьба" Ман! мышцы, напай.] айр (Бір.) [см. "злоба", "нарт"].

раздуваться - увунсіту (Нер.) [ув. дуть]

раздвигать - цук (Бір.) [бросать тарауг].

раздвинуть - ковї (Хин. Бір.), ковї (Ит. Castr.) [см. ковё (Нер.) (Бад.)]; укча (Кут. Хин.) [см. двинуть"]; кёірт' (Ит. Castr.) [Бур! keršenät]

дорід, парід (Тм.) дойіді (Hr. Sch.) [дорі (Тп) доре (Gol.) Sch.] > NB. см. стр. 74

разливаться (реки) - луго (Нер.) [см. "вода"

различимый (видный) - гуруnта (Бір.)

разлагать, думать - додо (Бір. Хин.) [см. "думать"].

размыть - уромпо (Нер).
размягчать - ӄуӈу (Нер) [через ковкий].
разница - нунгтунгтпо (Mn Sch.) [см. другой]
разный - ѐва (бір) [Ман! ; аітан (Бір) [Ман!];
аітен, аітен
алла кагін, ѐлла кагін, олла кайін (Бір)
[Ман! ;] [разной сорт, всякий с.].
см. 73 >разделиться - ӌат, ӌет, ӌит (Бір)
нуӈа (Ur. Cash.); салу (Тм); (ормам) ӌулда (Бір.); буро (Бір [Ман! разойтись, расходиться, отдельно] разойтись); пăсʼтӏі (Ur. Cash.) см. "расходиться"
разовьючить - атӏга (Нер), атьалга (Хим) = [ать + га взять].
разорванный - тіӏірага (Нер) [см. "рваный"]
разорять - цогор (Нер) ["ладить"];
разрушать - вайкі - дайла (Бір.) [Ман! [весь дом]
[Мон! дайлалг - Rus. состязаться]
обдо (Кум Ам Бір Хим), овдобо (Нер)
[см. "ломать" Ман! есть].
разрывать - (снимать) - сʼімка (Хим.), на нитки
(текалӧ (Хим), ӓндаванда (Бір), тіӧкат (Тм)
разрываться - (лопнуть) - похʼірга (Ам) [см. "посірга]
ӌанла, ӌаала (Бір.); токуро (Нер);
[auftrennen] ӓза (Ur Cash).
разрезать - уктӧй (Бір общ. прост.); зогӌгу (Ur. Cash.)
[Бур! зогпар, Cash.].
разрез (на пушке убит. зв. гриз кот. снимается
шкура) - торгадантӏін (Хим) [или это гага?].
разсадить - (дерут дяпсі) - ӌіеӏірка, ӌіеӌаба (Бір)
[см. "разъединить"].
разсѣкать — ӈьорʼіӏ (Нер.) ӈарʼіӏ (Бір).
разсѣять [перед ...-ом - іӈалтінта (Ам.) ѐрдѐ (Бір. Кум.)
разсказчикъ — нітнакалан (Нер.)
разсказывать - нітнанʼ (Нер); сообщ - ӌнгуга
(Нер.); доклад. - алта (Бір) [Ман! разсказ алан алалбі]
опис.-рассказ. - боркоӌо (Бір. Рел.) [Сюж!
разсказ - нітнакаӈн (Нер), тӧӌунгу, тӧӌуӈ
(Hr. Sch.) [телбиг (Тип. Obd.), тӧӌунгу (О), тӧ-
ліӈгу (Bol.), тӧӌунгі (Or.) Boh.]; тоӈьолкон
ʒнʼоптіва (Бір. ʒистора, сйгарет.)
разставаться — ураӈі (Нер. ; ілінду (Нер
разстегивать - напталӧ, бӌӌкунтас (Нер)
разсыпать — см. "сыпать" салан (Нер)
оӌӌкӌьдін (Тм.).
разсыпаться - бурʼіре (Нер.)
разсѣдлать - тіӌкӌьгу (Нер) [см. тоже Ман! Мон!]
амал (Бір) [см. "разовьючить"].
разъ - данкур. (Ur. Cash.) [см. "данкур"] [Бур!
данкур Cash.]; ѐтгарʼі (Бір.) [Ман! ед. одинаков одно что]
разъединять - см. "разсадить"
разъяриться (на зверя) - см. "прояриться"
ракета - пӌцан (Бір.) [Кит!]
ракита - см. ивица
рань - канчʼімкʼі (Бір.), канчіжкʼі (Бір.)
канчʼгонʼі (Нер.) ["канчʼі" - глагол].
сжимается в с.

гівенек, гівонок (Hr Sch.).
ракушка - кѐтта (Ам); чукіта (Ур.)
[см. "моллюски"].
рана - ӯ (Нер), уӌа, нуӌа (Ur. Tm Cash.), хун (Тм.)
уӌо, нуӌо, хуӌс (Her Sch.) [нуӌа (Or.) нуӌо Boh]
[Ман! [(кратный жертв) гурту фрукт]], гӌоӌовун (Нер Бір)
нʼіра (Бір Кер.), ӌара (Бір Кит.).
ранить - гӌоӌовун (Бір Ам Нер.) [Ман! фигурально в смысле поражения в несчастье]
рано - домдʼі, дамбʼі (Нер. - перейти, кроме) [Ман! рано, чтобы сделать.]
ѐрта (Тм); ӧрта (Нер) ӓртӓ (Ur Cash)
[ӓрдӓ чтоб] [Мон! ɜрт(е) ‖ ерте Чуу ранний]
дазік, дарʼік (Hr. Sch.) [дағінар, дазікар
(Тм.), дақіко (Or.) Sch.]; нʼобор (Лт)
раньше — прежде - нонон (Ам. Нер.), нонов
(Ам.) [Ман! [впереди, прежде, ранее, ранний]
нокун (Тм) ; [нʼопті (Бір. Нер.) ранний]
нʼову (Бір. Хим.) нʼово (Бір.); цʼуӌа (Лт.)
нʼовуталі (Бір.) [см. "прежде" "впереди"] ӧлер (Ам. - в летнем платье)
ранний - нопты (Бір. Нер) [см. "прежний"].
раскапывать (когда чего-либо) - малту (Нер)
[Ман! [серебряная грязь...] .
раскаиваться (с чувством?) - ӌӌуӌі (Нер.)
раскаяние - нігуӌ, нугуӌ [Бур! пидуӌ Cash.]
[см. "грехи"].
раскоряченный (о пер. расст. ногами) - ӓнӓбатокі (Ам.)
раскрывать [(рот)] → туруп (Тм.), лангі (к) (Нер.)
расписываться (при оформлении р.) - іӈбасага (Нер.)
распороть - (живот укололи?) - убу (Нер.)
распространить - (разлить?) - муӌтуӌі (Ur. Cash.)
распускать (волос) - лаӌсу (Нер.).
распутать - цʼігалка (Нер.).
распутье - ӧваӌе, = ӌівгір (Бір), пачалан
[от пача - происх. гл. вред.]; Зх дорог: -
ӌаліса (Бір. Низ. д.), ӌаріса (Бір. Вер. д.).
распухать - пучалі (Бір.) [глаг.?]; кана (Тм.)
ӈабалі (Ur Cash. - подумать)
расчесаться - волосы - дӌгікта (Хим),
волосы, вырвать на верху лысый, перевяз. держась, на
перевал ӈтайга - цркасік (Бір);
для откусывать - ганга (Нер).
расти - сӓрі [Бур! serener Cash.]; ісаіву, härgili (Ur. Cash.)
растирать - хікӏі (Hr. Sch.) [хікірі (Тим.) Boh.].
растить - дерево - хіӌ (Тм.) [см. "воспитывать
растить" кормить": ӌіа, ірг, ӌаліга, ӌнӌр.].
расчищать - дайла (Бір) [См. "разрушать"].
расходиться - разделяться - ӌіат, ӌіет, ӌіа (Бір.)
нӌіа (Ur. Cash.), ӌіалді (Нер); бӌкӌ —, [разойтись]
пага (Бір.) [см. драка], свадьба] etc. [Ман! [разойтись]
расчищать - (снег для ауга) - ерї (Бір) [Ман! [снег с земли]
(место [в воду?]) - аматӌ (Бір); [чистить] - [ ]
-тосі (Нер).
расшибиться - бӌкӌуӌі (Нер.).

расшивать – см. "отпарогать" "kāg'alə (Ur.Castr.).
расщепить – gälkі (Ur.Castr.).
рашпель – канí (Ам.).
рвить – токо, тöко (Нер.) тöдö, (Нер.)
таrд (Бір. хам. тäндыш, рвали зуби);
лунту (Нер.) кунту (Хин) [вирвати;
рвати: – тöдорага, тöкöвöго (Нер).
: блевать [см. "блевать"].
родить (зам) – уванда (Бір.).
рожавить – цеїмі, цеєту (Бір), сöнту (Хин.)
сунту (Нер)
рисавый – сунтуга (Нер)
рисать – інгіл, іньіл (Бір) [о конях]; іньгасі
(Ам.); іньілі (Мм), ніньілі (Ur.Castr.) [Ман!
– дудукі (Кум.), дуджкі (Бір.) [– слепой
рисать] [Мон! Руд. дубур ‖ дуубар..
? нгдал. звуки, кричать];
– мійан (Нер);
– кіна (Вм.); кēнā (Ur.Cast.) гєнь (Тм.).
ребенокъ [см. "дитя"]; кунъакан (об.)
кунъакан (Хин. Нер. Кум.) [Нер. – о];
кунъна (Тм.); Куна (Мм. Castr.);
– ута (Бір. Кум. Хин. Нер.); ута (Бір. Кум.)
утанка (нер.); нутö, нуте (Нер. Sch.);
[хуту (Тм.), нітö (Or.) піктö (Gol.) Sch.]
ребро – офтіла (Ам. Мм.), офтіло (Нер),
отміла (Кум. Бір.), онтіла (Хин), äптіла (Ur.)
äфтіла (Мм. Castr.), öптілö (Hr. Sch.); [öуту-
лö (Or.) хöуріла (Gol.) Sch.] [Ман! ребра
öбöлла (Тм.);
верхнее: – аньазан (Мм); туксеїбі (Нер.)
нижнее: – субігон (Нер.), сувін, сувєн (Ur.
Castr.) [Бур! sувê Castr.]. ‖ кäнтірä (Мд Castr.)
резонъ – см. "смыслъ" [см. грудн. клетка спина]
ремень – усі (мн.ч.); усі (Мм. Ur.Castr.);
усі (Hr. Sch.) [Ман. ремень писаный];
– ала (Бір. Кум. Нер.) (Ам?); [cf. ala (Hr. Sch.)];
[äлганні – Даур!]; [для пастуха; черен ножа];
– ін (Нер у папаго), інівун (Нер.); нін (Ам. у рушья)
– сіімкун (Кум.) [вообще]; Олгун (Hr. Sch. – вообще?);
– свободной (жен?) гурім (Нер.);
– у шюлки – буедіівун (Нер.);
– обуви – гіlі (Кум.);
– ружья – ургапчі (Мм.);
– сбруи – ганзук (Тм.);
– стремени – бсур (Мм.); дураканцы (Кум.);
– для скрепл. полушка со стременем – чігува
надан (Кум.);
– передника: – цакаптун (Нер.) [ср. воротник];
– шейный у узды – цаціван (Бір.) [от цац?];
– плетеной для подвяз. вещей – цірум (Кум);
– мал. къ вещи. сумам: – сусксівун (Нер.)
– нагольн. къ ослу – тавацгі (Нер);
– для оленя и для зав. сумъ: – таптін (Нер.);
– для подвяз. ребенка къ матери: – туру (Кум.)
[Ман! порпунея, рем. для подв. ребенка]

– привязав. кольца передника: – міріптун (Нер.)
– рем. у шапки (у отца) – уцгівун (Нер) [ср. оцгун (Hr. Sch.)]
– у'ідар (Ur.Castr.) [для связ. пут, пер. пол и задних ног]
[ср. Ман! ? .];
рисъ – нєцгі (Хин.); канду (Бір.) [Ман! ? рисана корова].
рисовать – [на тал. косе:] – сінкудо (Нер) [сікрачо];
ритуалъ (чистран. по ритуалу) – іч'к'ей (Бір.) [Ман! ? чистран по ритуалу]
ровдуга – нүвäнді (Тм.).
ровесникъ – кова (Бір); кожо (Бір.)
ровный – тöнг (Hr. Sch.) "прямой см.
[тöнгіn'ана (Or.) Sch.].
рогъ: – ігі, ігє, та, іja (Бір.), Ija (Ам), ijä (Ur.Castr.)
ijö (Hr. Sch) [ijö (Or.) Sch. хуjö (Gol.) Sch.] [Ман! ?
– барана горная: – куja (Тм.);
– "панты" – нунту, понту (Хин), маіа (Мм.)
тазна (Тм.) [мусс як! нек.]; чука (Нер.).
родинка – dелга (Бір) [dєєга?]
родить – dалді (Бір. Хин. Нер.) [Бір. о людях];
дана (Хин.; найти); нірайвä (Ur. Castr)
[Ман! сесть в лодку];
іvе (Бір. Хин. увидеть);
родиться – dалді (Hr. Sch.) [dалда (Тм.)
dалуіха (Gol.) dарg'ihaже (Or.) Sch.]
dалдукан (Тм.); jў (Ur. Castr.) [волны]
іга (Бір. Нер.); іcaw (Бір. о людях).
родникъ – бўкта (Нер.).
родственникъ – тон'і (Нер. свой, близкий)
далді (Бір. Нер.) (Ur. Castr.), тван (Нер.)
чалоу (Тм.); [по отцу и невестиному]
– недавно умершіе: – іледі буні (Бір.);
– со стороны матери (отца и мат. деда: –
кон'гібі, кун'гі (бі) [Ман!] = нацїл,
наца (Бір.) [говорит женщина о своей
большой сородичи.];
– по муж. линіи: – туруl (Ur. Castr.) [Бур!
tцгel Castr.].
родство – класса:
6-ой млад.: – уjанан, уjанга (Бір.) [чей?]
4-ой : – домон'го (Бір.); [Ман!]
3-й " : – домдло (Бір.) – [Ман!]
2-ой : – омдло (Бір.) [Ман!]
омöлі (Дарьин.) ["внучка": см.];
?
мой акаиоку, акінноkун (Бір.), акуноген
[мой (род.-брат)]; и акгнаді (Бір.);
акунар (Бір. – братья и сестры); етцеу
[друг. братья];
1-ой старшій: – єгіенор (Бір.) [Ман! егіңе ‖
егіге – отецъ Рид.] [Ман! мл. брат отца]
аrдам'інор (Бір. брат отца старше его);
2-ой старшій: – ама, амакаї (Бір.) (Бір. Кум. Нер.)
[см. "отецъ"]; [Ман!];
jaja (Бір. Хим. Кум.) [Мон! jeje, jэjэ, jöjö Рид.]
[Кит!] [Ман!]
3-й старшій – адатаї (Кум.); ?? маіте (Бір.)
4-ой " утаді (Бір. Кум. Хин) [Кит!]
[женщина о подчиненном предмете].

родъ = хала (Жин.), хаla (Hr. Sch.) [(Or.) (Goe) Sch.]
кала (Бір. Кут), кāla (Ам.) [Ман!]
- тукун, токун (Бір.) [Ман!];
- отоб (Нер. Бар.), оток (Мн) [экзотизм. единица]
ежень - отук (Тм.) [Мон! Рид. оток // отоб]
- каменный резец - Jасаль (Мн) [Мон! Рид. Jас // Jасун (уменьш.) кочан, початок];
- сорт: - церґі (Бір.) [Ман!]. [Мон! Рид цірхе // церге - ряд, разряд, категорія];
качін (Бір.) [Ман!] [см. "сорт"].
"рассекатель" - [см. "вертел" для жар.]
рожки для ветвей - алган (Мн.) [см. "сошка"];
для жердей алга - алан (Бір.)
рожок детский - угґі, угжі, огжі (Ит. Castr.) [Бур! угґі, угжі Castr.];
для гороха: - хоте (Жин); нагруска (Нер.) [Рус!] [см. "гороховница".].
розга каменная - орого (Нер. Бар.);
долоб, долог (Бір.); ібаб (Ам.).
роса - сівікеа (Тм. Бір.); сівікса (Нер.)
сівенеа (Нер.), сівакса (Ит. Castr.) [Ман! роса]
росомаха - абалиан (Ам.) [см. абілкан]; кöлтеткан (Тм.); онакі (Лм.) [Як! нек. сіагон].
рота - [воен. Ман. дны.] - нірґу (Бір) [Ман!]
рот - амбá, алгá (Кум. Бір. Нер.) [по. сапожн.]
алга (Hr. Sch.); [амжга (Gol.) аmma (Or) Sch.]
амбá (Бір.); амбі (Лм.), амті (Тм.)
амжа (Ит. Castr.) [Ман! анга] [Мон Рид. амжаllамабаі удила] [Сф. губа]
рубаха - рубаха (Тм.) [Руе!]; пактамі (Hr. Sch.) [пальто?]
рубеть (грам.) - іжа (Ит. Castr.).
рубить - дрова! - мöва (Нер. Кут), мöл(і) (Бір.);
сукä (Жин. "топорить"); - доску, дрова - іва (Бір.)
алґі (Мн.); ганґі (Бір.), ганга (Жин), гікі (Тм) [Ман! рубить, рязрать]; ноні (Ит. Castr. - тесать).
rubus arcticus - (см. "княженика") ін'нітті (Тм.).
ругательство [см. "мерзавец"] [
уходите! убирайтесь!: арікалґуі!, арірґулґа! (Мн.) [говорят покидая к.-либ. в раздражении].
ругать - см. "браниться": олонігн' (Нер), нігі (Жин); [спорить] → мусо (Нер.); вавā, валā (Нер.)
лабіма [Ам.]; бомас (Мн.). (наргуло (Бр.))
ругаться - царга (Ам); царган(да) (Тм.) [Як! нек. ацыарбалас]; в грубой форме: - укчо (Бір.); спорить укс'іса (Нер.);
нус'ілді (Жин); малцалді (диспутировать) [Бір.];
(вороть); нінзі, нінзілді (Ит. Castr.); кара (сердиться) (Бір) [Мон! хартē // каратаі Рид. недоброжелат. недобрый]
ружье - но (Мн.) но, нуо (Ит. Castr.); пöктрöун (Нер. Бар.); пäктірä (Ит. Castr.), пöктіравун (Ит. Sch.); тыутыропбон (Лм), пантыр'аун (Аянс. Тим.); нунда (Тм.) [не Як!]
м'енґän (Бір.), м'ікчан (Жин.) [Ман!]
вінт'ерка (Тм) [Рус!].

рука - нāлґ (Мн) (Ит. Castr.), кāла (Ам. Бір. Кут.) (Ит. Castr.), нгаla (Hr. Sch.) [нгала (Gol) (Or) Sch.]; н'алі (Тм. Лм), гала (Нер.); [Мон! гар, бар. Рид.] [Ман!] [Як! нек. харан (хара)].
ручавица - ноколло (Бір. Кут Жин) (Ам?).
бöлаї (Мн.) [Бур' ibid.]; [см. "перчатка"]; конолгр (Лм.)
рукав - ūкса (Нер.); укеа (Жин.), ūкса (Ит. Castr.), уксö (Hr. Sch.) [уксö (Or.), хуаксö (Gol.) хоксö (Gol) Sch.] [Ман!]; окін (Тм.)
рукоятка - осін (Мн.) öсін (Hr. Sch) [хöшін (Тп.), рöсі (Gol.) Sch.] [Ман!]; ечені (Тм.) [Мон! ім // есі, сеш Рид.]; сіна (Нг. Sch.) [сіака (Or.) Sch.];
камень скребок: - ло хогаї (Тм.); удочки (?) мамчін (Тм.); .. колотушки ударн. орудие: кірам (Ам.).
рулевой - енгґаді бöjо (Hr. Sch) [інкіганді (Or.) Sch.]
руль - еöуl (Hr. Sch.) [еjеуе (Gol.) ejey (Or.) Sch.] см. "весло"
румяна - фендарі (Бір.) [ ] [дереjа фендарі (Бір.)] [Кит! фань - краснеть].
русский - луґа (Кут. Ам. Нер.), лöґаль (Бір.) лöґа (Мн), лот. -ин.), бўуґа (Ит. Castr.) [бўуа Бур! Castr.], лöґа (Ит. Sch.) [луча (Or.) loga (Gol.) Sch.]; н'ўґі (Тм.), н'ўга (Лм.) [Кит! lo-sa; o-lo-ssй]; [Ман! Sp. логаль] [Мон! лöсы - Рид.] [Ман!] [см. Зах!] [Як! нек. нуґга, луґга, уґга].
" женщина - луганжу (Ам), луганнізін (Нер.) логан'і аміркан (Мн).
по-русски: - луґадім (Ам.), вогнаубі (Жин) нґугадаґін (Лм.).
рыба - óлда (Мн), олдо (Нер. Бар.) (Ит. Castr.); öллö (Бір. Кут. Ам. Жин.), олді (Тм Лм.), олда, олдо, олö (Hr. Sch.);
1. - чубака: - санасун (Кут.), дару (Бір.);
- мякоть мал. - ламбаган (Кут);
- мякоть (какая?) - ланґутта (Кут.);
- Salmon thymallus - кадара (Ит. Castr.) [Бур! хадеран, хадаран Castr.] [Ман!] [харіуся];
- карась: - хангу, ханґу (Hr. Sch.) [хангу (Gol.) (Or.) (O.) Sch.]
- красноперка - сокгада (Бір.) [Ман!]
- гальян - гуннукан (Ам.)
- сиг островной - укў (Лм)
2. сунасун (Кут.) [в Амуре в ряде харіуса]; jора (Кут.) [в ряде кижа]; коутне (Кут. цлата, абагда (Кут - какая-то неб. рыба); кöцкуру (Кут. рабо ♂); атіцку (Кут. рабо ♀); сенá (Бір. в ряде само 3/4 длина); догдур (Бір. реки Амгуни, в Амуре); торгосун (Бір. мол. рабо); моцгорцуна (Ам. мол. пестрый краснея рабо);

maly (Нер. ея тайменя);
качіма (Hr Sch.)[kaч'amka (Gol)(Or) Sch.];
дакі (Hr. Sch.)[daki (Tm.)Sch.];
кайтäгä (Tm. Castr.)[Mon!][crucian.]
3. мелкая рыбешка - ыäлбé (Бір.);
amarge (Кут); накакі, нурі (Тм.)
рыбья молодь -неінічан (Тм.)
4 кваченая муньі олрі (Лт)
сушеная для собаки -дабаун (Hr.Sch.)
[dalon (Gol) daloy (or) Sch.]. [См. назв. разн. рыб.]
рыбный - (нож рыбы) ɵоцгро (Ат.);
ɵлдожун (нер.)[рыба].
рыгать - гікорі (Нер.).
ржжей - церга (Тт), царда (Кут. Бір.), цордо
(Нер.) цордц (Нер.), збрдä (Hr. Castr.) [Бур!
zerde Castr.][Man!]; [см. "масть"]
волка: цамда (Нер)
рыжеватый - катарагі, котар (Бір.)[Man!
хетрцl ‖ катарібул зоол. щуп рыжеват Рцз.]
хатр ‖ натарі рыжий Рцз.).
рысь - [шкура] легкая:- арка (Бір.) тонкі (Нер)
[не шалом!].
рысь - (Felis lynx) - нондо (Нер.)(Hr.Castr.)
нонно (Ат.); найдамі (Тт);
- мідjакі (Кут. Бір), тугзе, мідjо (Hr.Sch.)
[тäбjакé (Тн) гідjакі (Or), тугза,
тудjа (Gol.) Sch.];
- кундjівіла (Hr. Sch.)[Man!]
[Mon! шілуе ‖ сілубусун Рцз.][Як! пек. ідäдäр, йдс]
рыть - (землю передн. ногами, ударяя ею) -
malma (Бір. хим. Кут.) (Hr. Castr.)[Бур! maltanap.]
рагать - і (Нер.), ɵäста (самец)(Бір.), ɵакаре
(медведь) (Бір.), ɵаркіра (Hr.Castr.)→см. ватъ
рыка - ɵіра (Бір. Кут. Ат. хим. Нер. Бар.), ɵера (Ат.)
ɵіран (Борз.), ɵіра (Hr.Castr.), ɵеja, ɵijахан (Hr.Sch.)
[ɵijака (Or) ɵіра, ɵера (Gol.) Sch.] Man!];
1.- гōл (Мн)[Бур! Mon! гол];
- мангу, мангун, мантy (Hr.Sch.)[мангу,
мангбу (Gol.), мангу (O.) Sch.];
- окат (Тт. Пт.) [Як. пек. öрüс, üрäх]
2. мал. рогом - ɵерäхгам (Тт.); надс - улда (Ат.);
с лугом - цопкон (Ат.) [дорожка идущая вдоль рощи до вершины]
мол. рожки, прическа "лесенкой" - ɵопкам (Бір.)["см. "пудъ"]
пестрый, разноцветный - марекма (Ат.);
мал. рога - оцін ігет (Тт.);
[подающую обувь, прилив. тел. конец: - оскін (Бір.)
[один оскакі - волк]; амасаар (Неизв. Дон.);
степная - äві (Нер. хим) ;
мясная - сельні (Нер.) ;
прилаг. мал. "рассошина" - дацалдін (Нер.);
рыдкий - цóлго (Нер.) ;; умімінокеja? (Нер.) ;.
рыдко - умнакар (Нер.); умнäкöр (Hr. Castr.).
рызать - мінд (Нер.), міна (Бір хим.)(Hr. Sch.)
[мінä(Тт) ев]; мінаі (Hr. Castr.); мугліл (Нер)
керга (Hr. Castr.)[Mon!]; нонгні (Hr.Sch)
[хонгніха (Or.) Sch.]; гікі (Лт.) [cf. Сидеть]

нож(ницы): - кагі (ла) (Хим), кайчіла (Бір.)
[см. "ножницы"] [Mon!]
рыбець (долото) см гохаун (Hr. Sch.)[гіуку (Or.)Sch.].
роспись - сарамúктó (Хим), сармікта (Hr.Sch.)
сарімукто (Кут.), нарітта (Тт.)
[см. "бровь" (Мн. пер. Бір)(Hr.Sch) [Mon!][Man!]
[Mon! сортс ‖ сормоосун рисунка Рцз.]
? [Man ? зонтъ?]; [Як! пек. калалан];
- кірімкі (Ат.), кірітту (Лт.);
äніткä (Hr. Castr.)[Augenlied][Бур! нітка]
[Бур! öнiткäн].
рыть (глагол.) - турäн (Ат.); угур (Бір.)
[см. "слово"]
рыщать - гуматчірі (Нер.)[ищет?]
рюмка - гомо (Бір.). ‖ ɓаргі (Бір.) держащий
рядина - нікта (Нер.).
рядой - таса (Бір.) [Man!][Кит!
ма-цэл])
рядчинъ - інкі (Бір.), інкі (Кут), інцкі (Хин),
тіцкі (Нер.), інцкіган (Ат), хінінкі (Тт.).
рядомъ - дарäн (Нер.) [Mon! дарä ‖ дарабä
выгода, один за другим. Рцз.]; ... деіéін (Ат.)
(Бір. suff деі-éі accus + pronct.); (см "близко")
рядъ -[дергі (Бір.) дергі (Хин) ? [Man!
цергі (Бір.)[Mon! цірхе ‖ церге ряд, разрез
Рцз][Man! , ряд, позвонок]. [см. "спина"]

сабля - сéлімел (Нер.)[см. "мечъ"].
саврасый - кила (Hr. Castr.) [Man!]
садиться - (см. "сидеть");
на лошадь - ук (Тт.)["подняться"]; на олень -
у (Тт.) = дадy (Тт.); солнцу - тік (Od.)["падать"]
[Man!]; птица прямо на дерево: -
дуа (Бір.)["до"][Man!]; *[Бур! тöрд]
солнцу тегé (Нер) [см. "сидеть"];
угдо (Нер)[ук или уб + дабä до].
сажа - елда (Нер. угол); кō (Тт.), іцун
(Hr. Castr.) [Бур! ічен, ічен Castr.] ; нокс'а,
нукс'а (Hr. Sch.)[н'укс'а (Or.) н'ūксö (Gol-
пале, dast.) Sch.], нūкса (Hr. Castr.),
сажень (мерка. разм. руки) -[см. "пядь"].
сазанъ - мурго (Мн. Бір.).
salmo -. gibbosus: - окојо, охојо (Hr.Sch.)[око (Gol) Sch.];
taimen: - саханан, сакапан (Hr.Sch.)[сана-
на (Or.)Sch.]; [Ян! сакана рыба вкусная].
thymallus: - нейу (Hr. Sch.) [нерру (Тт.) Sch.].
сало - см. "жиръ"
самецъ - нірав'і (Мн.), нірай (Бір. Кут.), нејаві
[Hr. Sch.) [нарі (Тт.) Sch.]; мухöлі (Hr. Sch. -
male ?)[не penis ?]; нехозяйственный: азірга (Мн.)[хозяйственный]
{ птицъ: - анна (Бір. - глух. теперь. курица).
холостяцкий (вообще): - äкта (Мн.)[Зик, холостяцкая]
вкусное: - нáмігам (Лт.), körба (Лт).
[См. разл. жив. и птицъ].
[Мн! Man!] äкта, азірга ...

салика — асі (об) [-Ам. "жіноча"]; птиць. анан (Бір) ані (Ам.)

самостріль — пага (на собаці) (Нер).

сало — монокон (Нер. Хим); мōнокōн (Хим) ман (Тм), манї (Бір. Ам), мантукан (Бір. Кн.) манäкäн (Ur. Castr.);

бōjo (Hr. Sch.) [Мон! бїје // деје Рдг. сало тапіо] [Ман! ?]

сани — толгокї (Тм.) (Нер.), tolgoкi, tolгохі (Hr. Sch.) [тукі (ор.) тугі (о) токі (Bol) Sch.] [Gilyak! тӯ] [Бур! сергам] тєрга (Ur. Castr.) [Бур! čarga Castr.]; см. карта

зäк (Ur. Castr.); нед. для пер. упряжи салāска (Ам.) [Рус!]

"саранка" — сāранā (Тм); абдаңа (Кум.?) ңōкта (Ам.) [Бур! monїco].

сахаръ — сакар (Нер.) [Рус!]; сатāн (Бір. Хим), сата (Hr. Sch.) [сјата (Bol) (or) Sch.] [Ман! ?] [Кит! ša-tang G. 9624 - 10773] зам! кит!

сбить (юрту втаптом) — давар (Тм.)

сбросить — (сидока коню) — дулгїде (Тм) [Бур! долгінаң]; козку, платье — ата (Бір.) дулгодо (Нер.)

сбегать сй — гукчін' (Нер.).

свадьба — курім (Нер.) корӯм (Хим.) куру (Хим) [Мон! хӧрім, хӧр'м // кӱрім. свадьба Рдг.] [курім барцут! ?] [Ман! ?пиршество] [в кит. свадьба!];

сāва (Нер.) сāрін (Бір. Хим. Кум.) — свад. пиршество [Ман! ?]; хунтіцн (Тм.) — венчание. [Як! Пек. свадьба курум, урӯ].

свадебовать — курїмда (Нер.).

свалиться — тик (Об.) [см. "падать"], кувгїрг (Бір. о лошади зверями).

сварливый — мусоцаркї (Нер.) [см. "мусо ругать"].

сватать — моңара (Бір.), магарї, маңбарі (Нер.)

сват — куда (Бір. Кум. Нер.) [о" рода моей жены] кадатнар (Бір.), куда (Ur. Castr.) [Бур! xuda Castr.] [см. кадамін]; [Мон! Рдг. Хутт // куда вать, свйсй [ход(ӧ), ходба! // куда родств. мужа по о"мени Мон! Рдг.]; ходобо (Бір. говор. мещ. сов. дд) [Ман. взаимная помощь, помощь]; — садун (Бір.) [Мон! садан // садун — приятель Рдг.] [Ман! ?]; [гов. между собою о" о"]; — цангїомї (Бір.) [см. кот. пора взять] [Даур] [Ман! Sp.]; — кудаку (Кум.) [дд родня откуда я взял жену].

сверлить — сїлгї (Бір.) [см. "бурав", буравить].

свернуть — мукї (сигару) [см. "крутить" "вить" "вертеть"; Ман!]; укуві (Тм) нукуві (Ur. Castr.) ["сложить"], укуе (Бір.) (свертывать) [см. укуе (і.)]

свертокъ — укувча (Бір.) [укуленні дӧдун]

сверху — совгідадун (Бір.), совгіра (Бір. одинн. теперь будет сверху по тел.) [по телеиіи. р.]; ододун (Ам.). [см. верхъ, верхний] [Ман! по тел.]

сверёкъ — гураңцїн (Бір) Ман! ? [горный зверь с рогом] марӯі (Тм) марпіе (Ur. Castr.) [Бур! tarca Castr.].

свинецъ — пула (Нер.) [Рус!]; тобока (Тм.) [см. "олово"] сїмїнес (Тм), свїнец (Ям.) [Рус!]; тӯза (Ur. Castr.); магін, тугін, туза (Hr. Sch.) [тоца (Bol.) такгі (Or.) Sch.] [Бйдан! tač] Ман! [свинец] [см. "олово"]

свинья — таман (Бір.) [калмык. дорога] [Ман. {остров вошь вошь дорога}] чушка (Нер.); тукabarga (Ur. Castr.) [см. "грязь"]; оргін (Hr. Sch.) [оргі (о) оңгjан, уңгja] [Ман! ?]

свистеть — кїкї (Кум.), кїїкан (Тм.) [свистеть] кїкä (Ur. Castr.) [Мон! хісхар [г.] Рдг. свистать]; — гїїкорїгї (Нер.), губуна (Нер.); в груди: ңекїнту (Бір. — грудь). [см. марка]

свинъ — готулї (Бір.) (см. "утка") (о") [ң-марки].

свозить — кїрукта (Нер.).

сворачиваться — укуліж (Бір.) [см. "свернуть"].

свой — маңі, манї (Бір. Ам.), монї (Нер. и близкий родственник)

свободный (Бір.) — сāра (Бір.) [Ман! ? [знакомый, свободный, знающий, опытный]]

свежевать — [см. "снимать"] [ік (Кит) і (Нер.) синн. шкуру, или стрелять?].

нунта (Ам.), мілгі (Нем.), нухі (Hr. Sch.) нунтӧувї (Hr. Sch.).

свой — нїмакїн (Нер.).

считать — ңарїл, ңаре, ңарїн (Бір.) ңарїл (Тм); *іна (Бір.), інäрäн (Ur. Castr.) [*іна алтмар (Бір. — как много считать)? — інаңі? деш?].

съесть — іланту т/г (Нер.) [см. іла, ілäна]

съехаться — алда (Бір.), олдонг', елдань', ілдан' (Бір.); [нгаісі (Hr. Sch.)] [Як! Пек. кильїсін]

светлый — отт. вещ. цвета — ңарїн (Бір.) [ледяной, прозрачный] [про глаза]; Ман! [блестящий, светящийся]; [Ман! [светлый, белый]] нгаісі (Hr. Sch.) [нгарїсін (Тм.) Sch.]; кєлтамін (Hr. Sch.) [Ildali ()]

свет — ңгерїн (Тм.).

свет — ңгерїн (Тм), гїldali (Бір) [Ман! ? [белый, ясный, день]] кєлтамін (Ur. Sch.)

свеча — цула (Нер.) зула (Ur. Castr.) ла (Бір.) [Кит! 臘臺 ла-тай] [Мон! ла-те и Кит! Рдг.] [Ман! Sp. ла]; [Кит! свеча ла-тай] ценцан, денцан (Бір.) [Мон! день свеча Рдг.] куцї (Бір.) [Хитт. куркит. св.] [Мон! хӯцї // кӱцї Рдг.] [Ман! Sp. ajen x'jen.]

іхӧрӧ (Ur. Sch.) [іхӧрӧ (Bol) (Or.) Sch.]. [свеча, лампа.]

связать привязать — уї (Бір. Нер.), уjїlga (Бір.) уjу (Ur. Castr.) [Бір! цӯпер Castr.] [Мон! Рдг. уї // уja привязывать] уїгін (Тм. — привязанный);

— єркä (Тм), аркa (Бір), орке [Нер] єркє (Бір. Ам. Кум. Хим); нїркa (Ам.); äркä (Тм.) нäркä Ur. Castr.); [см. "крепкий"]

— скрутить: — буки (Бір.) буг (Бір. Кнз. д.);

— бōнъ (Бір. Верх. д.) [свивать сухожилия.]

— пугäjaka (Бір.) [Кит! пу-гай]

связка — двуя полов. вещ. мяса, — налю, нама (Бір.) [см. "вещь", "груз"].

"святo" — соннін (Нер.)

священникъ — пōпъ (Ям.) [см. попъ]. [Рус!].

сгибать — тунң'е, тунңе (Бір.) [по суставам]; нäңäркäнä (Ur. Castr.); латара (Хим) [дерево]

сговариваться — гунта т/г (Нер.)

(Mong. mandi)
* ? [Tibeto-Burma => mo(ö) + Indo-Chinese => nün, nö]; Lumbu pi6, Li-hia

?сгребать – ңʼа (Хин) [см "собирать"](сзно)
сдвинутый – (непрасн.) – оңӧӧ (Бір.Хинскнив.)
сдирать – ігі (Ur. Castr.); нгво (хин).
[см. "драть"].
"сдурѣть" – "сходить" с ума
сделать – спасибо – мода (хин.); совершать –
комдо (нер.), [см. "делать"];
уоко (бір.), правильно поступить: – тіңа.
танда (бір.Ям.); – пятно – урканна (бір.)
[см. "пятно"] [Мон! ургa ‖ урба укрюк/каркас]
сдѣлаться – ӧчі, ӧгʼе (Бір.).
сегодня – ӧсінаң (Мн), осіткон (Нер), äсі,
äсінаң (Ur. Castr.), ӧсʼі (Мн.); [осі+інең і]
– даңікір (Тм.);
– єрнеӈʼі, єннеӈʼі (Бір) [єрі інең і]; єрен
іннікін (Тм.), еріжні ӡу (Лт.)
селезенка – ділкʼін (Бір. Куп. Ам. Хин.); діл-
кʼін (Нер. Мн. Бар.), дäлкʼін (Ur. Castr.) [Ман!]
[Мон! деӈ ‖ деңгуу ең Рyд] [Бур! delun]
? маракін (Хин). [Як. Пен. тäл].
семь – надäн (Об), надан (Ur. Castr.) (Нг. бон)
[(Бое) бон] [нада (Ог.) бон.] [Ман!] нодін (Тм.)
надін (Лт.); седьмой надачі (Бір.) [Ман!]
семидесятый наданцар (Нер. Ам.);
[семеро – наданін (Бір.).]
семья – цу (Кут. Нер Бір. Хин. Бар. Ам.) цʼо (Мн) (Бір.)
цунга (Бір. чужой) [Якʼнек. ціä дом жилище]
[см. "домъ"]; аңу цу (Бір.) [дом от фомы]
дойбун (Бір. только в отдал. знач.) [Ман!]
нyвгʼі (Нг. Sch.) [когда. един.!];
гäрган (Мн. Castr.), кеіген (Нг. Sch.) [керген
(Тем) Sch.] [Ман!], бyлä (Ur. Castr.)
[Бур! byle].
сердить – [см. "раздражать"] – кородапкäна (Ur. Castr.)
сердиться – кородоіноі (Бір.) кородоl (Нер.)
корода (Мн.) кородо (Ur. Castr.) [Ман!]
[Мон! хорӧс ‖ корос Рyд]
– кара (Бір.) [см. "ругаться"]
– кімулів (Нер.), кімула (Бір.) [Ман!]
– тіку (Нер.), тумна (Бір. Ям.) [и кричав. голосом]
– панʼч (Бір. Хин Кут.) [Ман!]
сердиться на гимн. комнор (Нер.); сердиться и
много (худо) говорить гʼегда (Бір. Ям.);
дӧнхада (Нг. Sch.); херіл (Тм.).
сердитый – [см. "злой"] – мʼеву (Нер. см. "сердце"),
кікувідзкі (Нер.) жорон (Нер) [мʼеванкусун (Нер);
[см. "сердиться"]; кӧуко (Нг. Sch.). зyрy (Ur. Castr.).
[Мон! хӧртē – сердитый Рyд.]
сердце – мēван (Бір. Ам. Нер. Мн.), мēан (Кут.)
мевам (Нер. Бар.), мäван, мēван (Ur. Castr.)
меван (Нг. Sch.) [мjово (Ог.) (Бол.) Sch.] [Ман!]
р. [Ман!] нäтен – сердечник, внутрен.] [сердце
седуевина (дерево) – усука (Нер).
серуелл – доові (Бір. см. "внутрен") [до]
серебро – маңбін (Нер.), мөңгөн (Лт.), мöнгун (Нг. Sch.)
[см "деньги"]. * *

серебряный – мöнгумö (Нг. Sch.).
середина – дулін (об – Мн.) (Ur. Castr.), дулекакі (Бір.-
самая середина); дōбл (Бір.); добін (Ur. Castr.)
(Нг. Sch.) [дова (бы) Sch.] [Ман!];
унгон, уңгон (Бір.) [ножки];
сігдіе (Нер.) [см. сігдендy (Бір) сігділа (Хин)].
– гóбін (Бір.) (гребень, сарад. хребта, линия хребтов.
дающая плечевостей хребта, спины) [cf. Мн! – Мон!?]
[средина линии поведения] [см. "гребень"]
[голдс] болда – нак. в серед. Мон! Рyд]
серéдь – сенан (Нер. ....)
сенан (Мн.) сēкан (Ur. Castr.), ңенан (Лт.)
ңеакан (Тм) [ойин какой-то отдых] (Тем.); секан,
селдун (Ur. Castr.) ? селдоун.
сестра – сестра – аңгнелін, окунар (Бір.)
[ңонат (Нер. Sch.), хонадіу, унадін
[хунаді (Ог.) пбндаді (о) пондазӱ (Бол.) Sch.
видимо: "дѣдушка". С.Ш.]
1. младшая – нокy (Хин. Бір. Ам. Кут.), ңокун (Мн.)
нукун (Хин. Нер. Бар.), нуко (Мн.) näку,
näкун (Ur. Castr.), нyгy (Тм.) [Ман!]
2. старшая: – äкʼін (Бір.), окʼі (Хин. Бір. Нер.)
окʼін (Мн) ӧнай, ӧгӧга, ӧгдєка (Мн.); ӧкʼі (Бір);
окä (Кум.), äкä (Ur. Castr.) [Ман!]
эгту (Тм.);
3. старшая отца: – аняка, ӧняка (Бір.);
ст. сестра мужа: – аняі (Ам. Нер.);
мл. сес. м. отца – неінē (Бір.) [Ман! = Кит! Мон!]
мл. сес м. матери – нäдгу (Бір.) [см. "брать"]
сейчас – асікакінті (Хин) [см. "теперь", "потом"]
тäсін (Бір.) = тäсен (Бір.) [Даур!] [и старше!]
тʼікі (Лм.).
сжатый – горами рука – убікта (Ам) [Бесогры]
сжать – глаза – нʼімдін (Хин. Нер.); кулаком
то (Хин); [см. "защемить"] (кап, кані).
сзади – [ama root] (Об.); амаргіцʼін (Бір.) [сзади];
амаргідадун (Бір. и на сзади); [Ман!]
амардадукунтан (Бір. Нер. дом); [Ман!]
амакäкатан (Бір. низ. дом);
амардадун (Бір); [Ман!]
амасківі (Нер.) амарду (Нер); сзади идущий –
амарʼіда (Нер.); [Ман!]
амарду (Бар.); сзади (образ.) впереди идущий амäсар (Бір);
амалла (Бір. Хин), амалла (Нер.) амалві (Бір.)
амаӧігу, амаіва (Ur. Castr.) амаскі (Мн Castr.)
[сзади]; амарду (Ur. Castr.); амайла, амеіла
(Нг. Sch) [амайла (Ог.) Sch.];
сӧлду (Ur. Castr.);
гаңіцін (Нер.) редун (Нер.); местосзади: дiңідо (Бр).
"сиверъ" (нем. сильный холодный, борей.) – імнун (Ам)
ару (Мн.) [см. "сторона"].
сивый – доро (Кут. Нер.) [см. "мыслить"].
сила (сила) – јарса (Кут.).
сигара (круг. табачка листов) – мурке (Хин.).
[см. "крутить"].

[см "стул" "скамья"].

сидеть — тебелган (Кур. Ат.)[Ман: ? Сидеть];
дандан (Бір.)[Кит! дань.дан.]; тебені (Нер.)
сидеть — тебет (Тн.)(Лт.): тебе, тобо (Хин.)
тебо́ [(об)-тн], тәйа, теко, тебе́ (Бір.)
тебе, тебет (Лт.), тегет (Тт.)[Ман! ?
теке, то́о (Бір.) то (Нг.Sch)[möhö (Or.)
тöру (Бел.) Sch.]
(Тёплый хлеб)
убіга (Нер.), ун (Кут.), угу (Нг. Castr.)
[?іванские - жилой?] (Бі. Рел.)
[см."садиться"
- на коротких: гауган'ган' (Нер.)
гомгота (Бір.);
- по-турецки — давіґіва (Тн.) гомголдіг (Бір)
- подогн. под себя ноги (для кормл.): - сидан'га (Бір)
- на листе "гоца" — гоца (Бір.)
- соболю в нарт — кöнö, коно (Бір.).
[см."спрятаться"].
сила — тінан (Нер.)(Нг. Castr.)[Бур! дінең]
[насилие] гінон (Нер.)[Ман! гінё‖гінеге,
величина, сила, мощь Рид.];
-кочúн, кучúн (Бір.), кучі (Тн), кусун (Нг.Sch.)
[кусун (Or.)(Бел.) Sch.][Ман!][Тюр! Руд:
хігін‖кігі, хігун - сила; хугір‖кігур
надорваться, лишиться силы ...] [Тюр! хіsій (Sch)]
- значение, сила - тогі (Бір.) тоогаї (Бір.)
[Ман! (ей кий! (Зах) то-изо) гори, вчев, благ.]
- средства майор. - тандансін (Бір.)[Кит!?]
- в магах - бүлла (Ат.); [Кит! Ман! Бр. јін]
? енгі (Лт.); Силою: јен јенгі (Бір.)[Даур! јең]
сильно [— см."весьма"]. манді (Хин.Бір.)[Ман!
оруні (Бір. - совершенно, худо, разсерд.-ид)
буюу (Бір. - совершенно).
сильный — тангга (Бір.), тандо (Нер.)[Ман!
дтевун (Бір.)[см."мочь"]["осилить"];
енні (Тн.); бүкү (Бір.Нер.Тн.), бокі (Хин.Нер.)
бүкүгі (Нер.)[Ман!]; бүнүгі (Нер
символ [Знак символ.: сложе. рука подн. до
плеча и опр. вниз.] гакор (Бір. Уран.).
синий — кукурін (Хин. Нор. Лт.), кукума (Хин.Нер.)
кукү (Нг Castr.)[Бур! көкө]; [и "зеленый"];
гурерін, гуру, гурґірін (Ат.)[и "зеленый"];
- готурін (Бір.)[зеленый, но тогда синий];
- гулбіна (Тн), гулбана (Лт.)[и "зеленый"];
- ганґін (Бір.)[бел зелен]; ґігнаји (Нг. Sch. blue)?
[красный с.-зел.?]
- горін (Бір.)[е.g. небо]
светло синий — кігурґін (Юкаг.)
укігамда (Тн.) [Як! нек. күöх синий].
синеть (тучи?) - улнусса (Нер).
спать (крепко) - лудуса (Нер.)
сирота — анаґанакан (Ам.), анаґа́ (Тн.)
анаґан (Нг. Castr.)[Ман! анаку чуї]
[Бур! öнöсін, öнöүең Cast]
сито - чавуг (Бір. Кут.), сайлавун (Ам.)
лата (Бір.)[Кит!?]
сказать - см. "говорить"

скалка — үлігір, үлöгір (Бір.)[Мон! үлгер‖үлигер
Рид. раскалка, прибой]; німкан (Тт. Лт.); чучу
(Бір.)[Ман!][ф. Ман! Sp. чучу].
сказочник — німкачін (Тт.).
сказать — гургел, гүргöл (Бір.)[на кета],
(толкору (Нер Бир)
сказнуть: - укті (Бір. Хин. Кут. Ат. Нер.)→[мягко
плашм. зв.), укіл (Нер), чікіл (Бір. Кут.),
аппка, ätпка, атёкан (Бір.).
скала — кадар (Бір. Нер)(Тут. Лам)[Мон! Рид.
хад‖када скала][Ман!] када (Нг. Sch.)
[кадар (Бел.) нада (Or.) Sch]; [гладкая скала].
скала со спины. пушеными: кедер (Бір.)[Ман!
[Ман! опуст. ее зуб. зубами]
[см."орудие"].
отвесная над водой — күрба (Ам.);
камень — чіпчіл (Нг. Castr.);
отвесная у реки, где нет. мар. - кандалга (Бір.);
? ојосінда (Нер.)[ојо вершина?];
скалить зубы (собака, соболь) — іс (Бір.)[Бур.][істаң]
скамья — для ночей жертв тебенкі (Нер.)
[см."сидьмье"].
скатный (домашн.) - [в прикл. конец.]. дадда (Бір.)
[Ман! ? запрятанное][дадда‖ только Мон! Рид.]
[см. "навесь"].
сквозь — луну, лун, луґу (Бір.) луну (Нг. Castr.)
[Ман! внутрь, глубоко, насквозь];
голно (Бір.); пос (Нг. Sch.)(through).
складной — (нож) - капгіма (Нер.)[см сорваться раск.]
складывать — (вещи) - капкал (Нер.)[см. капі]
складываться — тікалма, лда (Кут.).
слизь (тина) — нірана (Бір.); на поверхн. слизь -
- дакчіка (Бір.) [см. "сторона"]
скобель — увавун (Ам.); гучун (Тт.Лт.), для коры
кочай (Лт.) [см."орудие"]. см."скребок".
скоблить — мадґі (Нг. Castr.)[Ман! скоблить
[осі (Бір. отн.) чесать, драть] осі (Нг. Sch.) мездру]
[хогісі (Or.) Sch.] [этим ? ножом] [см."скрести"]
сноровка — хабордок (Тт.)
сноровитый - гачун (Тт.) ?
скользить — дадда (Нер.) дадгако (Нор.) дадгага (Тт.)
дöдо (Бір.)[Бур! кölгöду]; дакарі (Тт.)
сіруна, солуорі (Нг. Castr.)[Бур! solzепар Castr.]
Скольз. лучом - туркү (Бір.). (кайгу (Нг. Sch.)
скользкий — дадгаґі, догот (Нер.), dalgara (Тт. Castr.)
нелгон (Нг. Castr.)[и гладкий]. agi
сколько — agi (об)(Нг. Sch.)(Лт.) (Тт. Нг. Castr.)
agi (Тт.); [Ман!][хаду (Бел) Sch.][Мон! Рид. хедүй
кедун, кедуі сколько]; агіґен (Бір.) agiрö (Нер.)
[сколькой?]; [см. "почему", "около"];
[вот сколько (этого) - ерба (Кут.)]; асуга (Нер.)
асун (Нг. Sch.).
скорлупа — (яйца) - (ореха) ојо (Ам); орехо: -
бококто (Нг. Castr.)[см. "орех", "шишка"].
скоро — (см. быстр) - гамар (Нг. Castr.);(см рано)
ерті (Тт.), ärти (Тт.), ертіл (Нг. Castr.), ердат (Кур.)
[в мир. время], тургун, богургун, умухкіат (Лт.)
[Як! нек. тüрґäннік] [Як! тел сотүру]
см."быстрый", "скорый",
"в свое время".

турган (Тм.), тургa (Ur Castr.) [Бур! тыгдын Castr.] Ман! (скоро) (быстрый, быстрина).
скорый — см. "быстрый".
скорее — масін (Бір.) [Дауд!] [Ман! ?] [Ман! ?]
турган (Тм) [см. скоро, быстрый] [адівабі (Бір.)]
скотъ — домашн. — адасун (Бір.) [см. "адун"],
укур (Бір Кум. Хим. Мн Нер.) [см "корова"]
абдӯ (Ам.) (Ur. Castr.) абдо (Тм).
скотина (ругат.) адусун (Бір.), адасун
скрадываться — см — "красться",
скребокъ — см. скобель — чучун (Ам,
Хим. Нер.) [спец. зубо на ручке]; черваш (Тм).
скрести — осі (Тм. Castr.); кісӯ (Ur. Castr.) (сбивать);
[см. "тесать", "скоблить"].
скривиться — кімнірг'і (Нер.)
скрипка — кӯр (Ur. Castr.) [Ман! ?] [Бур! хиг]
[и баловаться] кий скрипка: тӧнгкоре (Hr. Sch.)
[тӧнгкӧре (О) Sch.] Ман! ? [Это стр. бол. гитар. чашка и струны].
скрываться. — сомда (Нер.) енечіржон (Нер.)
ургу (Бір. от злого человека, или зверя!).
скрыпеть — канькі (Хим.) [Ман! ?? каппашбі
произносить местоим.] [см. "крыпкий"].
скрыня — (лёгкий ящик) — тіңгіван (Бір.);
дума ск. мягких тряп — дінтін (Нер.); двери
(в гимнах) нуламонтін (Нер.).
скулить — (подражать собаке) гіңа (Ам. Кум.).
скупой — бі'ігана (Нер.), комоко (Кум.), "ест. зависимой"
ісакі (Ur. Castr.) [Бур! (ісігē) ішігē Castr.].
скучать — зон' (Тм.); мерга (Бір.) [см. думать]
[Ман! ? вопросительно] [см. "тяжкий"]; alice, alici (Бір)
(безпокойный).
скучно — енеї (Нер.)
слабый — см. "некрепкий", „короткий"
— о вещи, мол. ск.: — jambu (Нер.), унсігда (Бір.)
— силою — оңаң (Ам. "глаг.?"); валуві (Нер.); сула (Ur. Castr.)
* [Ман! ?] [Бур! sula]; *[слабый, робкий, и применяется].
— голосъ — урункун (Бір.) [уруткун (Хим. - короткий)];
нучукан (Бір.)
— о дереве (кости) — дуіу (Нер.), дојо (Хим) [см. "мягкий", "нездоровый"].
славить — конјо (Нер.) [см. "хвалить"].
сладкій — ӓлӓ (Нер.) алаӡі (Ам.), аладун (Нер.)
дальді (Ur. Castr.), дальдіне (Тм.), нутігді,
нунеґді (Бір.). [см. "вкусный"]
слега — голорко (Нер.) [см. "жердь"].
слегка — елеканні (Бір.) [см. "понемногу", "помаленьку"].
слеза — нʼамукта (Бір.); інʼамуктан (Нер.) ?
словить — увгу [Бір. Кум. Ам. Хим.) [см. "говорить"].
слово — увгӯр (Бір.) (Ur. Castr.), гувура, гукта (Нер.)
[см. "речь", "говорить"] [Ман! ?]; нӧсӧ (Hr. Sch.) [(Gul) Sh.]
[Ман! ? произнося слова; разгов. вопр. мимо ст.] [хӧсӧ]
сложить — [свалить] чадуна (Бір. ср.)
сложный (состоящ. из разн. частей) (плохо мот.) дуңіґір (Бір)
сломать — см. "ломать", токсона (Нер.);
[окові (Ам.); бутана (Нер.); ӧбдӧ (Мн); гіна (Бір. Нер.)
ноко (Тм;
* см. "строить"

чіні (Тм), чіба (Бір) ["преступить"]; учаналбі (Тм)
(и) ңаңуңча (Лм.); нантту (Бір — "позволить")
сломаться — ӧбдов (Мн.).
слонъ — сӧван (Бір. твердый из Пасмы Зовы Сев.)
[Ман! ? сила]
случай — тауліін (Бір. Вер.Д.), тӧтіін (Бдр. Низ.Д.)
[в таком случае]; пек. случай: — чхарачідукн
(Бір.) (ел).
случиться? — уктту (Ur. Castr.) см. "выпадать" [Бур! Ман!]
слушать — golgi, golge, gulga (Бір) (Нер.)
слушать — golgi (Бір. Кум.) (Ur. Castr.), golga (Мн)
долді (Тм) (Тм. Лм.) yolge, golgi (Hr. Sch.)
[golgiха (бле) Sch.] [Ман! ?]; golri (Кум. Нер.)
golrra (Нер.); галді (Тм.)
слъдовать — за кем. сурy (Хим. Нер.), нурy
(Ам.) [см. "уходить"].
слъдующій — іјēскі (Нер.) [сзади].
слъдъ — уңа (Бір. Кум. Хим. Ам.), уңан (Бар. Нер.)
уңі (Тур. Лм.); тукса (Нер.) ? и узаоза (Ur. Castr.)
— ближайшая зим — одомі (Бір).
слъзть (с лошади) — awў, ује (Бір.); урі (Тм)
мі'г (Тм.). [см. "спускаться"]
слъпой — ёсака (Нер.); гокор (Бір.), сокор, сокоті
(Ur. Castr.) [Бур! sохор Castr.] [Як! нек. токор],
— гомга (Бір.) [при ослепшей глазо];
— dali (Бір.) (Нег. Sch.), nali (Хим.), балікат (Тм.)
[dali (бле) (Or) (Тм.) Sch.]; [Мон! dalai Sch.] Ман! ?
слюна — ңалікса (Бір); тумін (Нер.)
слюнявочка (пек. передн. для ребенка) ңаліптун (Бір.).
слизывать — улі (Кум. Нер.) [см. "лизать"];
смерть — дудере (Бір.), дулдан (Нер) (глагол?)
смерть — собі (Тм), согі, сугі (Ur. Castr.) см.
см. "вихрь" [Ман! ?].
смирной — номокон (Тм.), нумік (Тм), нукак
бӧја (Лм), номохон (Hr. Sch.) [номук (Тун) номуху (бле)
Sch.] [Ман! ? номхон] [Мон! ? номоханSch.]
[Мон! ? номоган || номокан крепкий]
бірам (Ам.) [бірім (Бір.)!]; тандо (Бір.) (про
человека) [см. "тихий", „спокойный"] умирай
смола — сілту (Нер.) [Чернобыль] нӯңка (Нер.) [застывшая];
нӯңа, (Ur. Castr.), бокі (Тм. Castr.)
уавіркай (Ur. Castr.) [dabеrkай Бур!].
смородина — черная — ібаліkта (Ам.) ібіліkта;
(Нер.); могві (Тм); тампукта (Нер.);
— ? ігілті (Тм.)
сморкаться — ібіна (Ur. Castr.) [см. "сопли"]
смотреть — іга, іга, ігс, ігі (Бір. Нер.), іуа (Тм)
іуӓ (Ur. Castr.), ігіһ, іт (Тм.); [Ман! ? следующий]
"глотать" — есаго (Нер.). есалта (Бір.) ; [Ман!]
(Бір) "подглядывать" — сіпкі [Ман! ? впереди. наблюдать.]
"смотреть на вдк." — гер. (Бір) ?
"глядеть" таңді; осматривать что-нибудь, отыскивать
карӓ [Мон! хар || кара смотреть внутрь Рус.] [Ман! ? в самую пещеру]

последовать. ґінґіва (Бір.) оглядываться назад
ата (Бір.-Хин.); глядь, теперь, как будто:
тyні, тіyна, тyне (Бір.); смотреть при-
край глаза рукой как козырьком: дарміда (Бір.)
оглядаться: -ар'і (Нер.); ' оңґін' (Нер.);
[? соковарду ?(Бір. Ре.); см. "советоваться".
слушать Слышать -г'ен (Бір.Хин), ґеңґна (Бір. Ре.)
[см. "истина" "pesohs" "правда"].
смелый - ємергун (Нер.) [см. "герой" "храбрый"
емьхь - ірговдон (Ur. Castr.). "мудрый" "чувство" (Нер.)]
смышленой - ін'амуґді (Нер.).
слиґяться - ін'а (Ам. Бір. Кум. Нер. Бар.)
ін'анті, інікті (Хин); інен (Лм.), ієін (Тм.)
ІНӧЄ [інохӧе] (Нг. Sch. Х інӧктyрі (Gol.) Sch.)
[Мон! інэ, інӧ ‖ініje Рyд. сливаться] [Ман!
інäктä (Ur. Castr.) [Бур! ітіпер] [сливаться
косіңна (Ur. Castr. - путаница);
ірогдо (Ur) ірогді (Mn. Castr.);
саw (Нер.) [более тесный].
снаружи - тyлґіда, тyлґім (Нер.), тyлґіңґі (Бір.)
[Ман!]. [см. вить, нарядный]
сначала - аґтаду (Бір. - первый); елекес. (Ам.),
елекое (Нер.) [ялякäс (Он.)]; н'оvу (Бір. Хин.), н'оwо (Бір.)
[прежде, раньше]; нӧгу, ногун (Ur. Castr.)
нонон (Нг. Sch.).
снизу - оңґ'ім (Ам.); оңґіґіґіґін (Нер.).
снимать (шкуру) [см. "свежевать"]; і, іві
(Нер.) ік (Кум. Бір), ікгна (Нер.); [можно?]
[ілä] іlе (Бір. знать); ообе, ообе, еобе (Бір.);
таґан', тан' (Бір.) (снимать); конкоl (Тм.),
атіl (Тм.); тотсyрі (Нер.)
-жиры: - ононґін (Нер.);
-кору: - ykва (Нер.), ук (Тм.) [такие конкоl];
-со спины: - оwyсга (Бір.);
ma, тоvу (Ам) [снимать кожу etc.].
снова - мімірі (Хин), мімір (Бір. Кум.), мімар (Ам.),
[см. "такъ", „тоже" „такой" „подобный"];
дакі (Ur. Castr.) [см. "опять"]
снопъ - ано, ану (Бір.) [см. "копна", „охапка"].
снѣжить - емана (Бір.).
снѣгъ - емана (Бір.), імаңда (Хин), эманда (Нер.)
емарі (Лм.) ‖эманда (Тм.), імаңда (Ur. Castr.)
емана [імаңдра, емандра (Тм.) хімана (Gol.)
імаса (Or.) Sch.] емана, імаңі, еманда (Нг. Sch.);
- сынъ снѣговой: - ӧlда, уlда (Бір.);
н'ӧкпа (Бір. осадки вообще); кок (Ur. Castr.)
[снег на дороге? Schnee auf den Bauernäckern.]
[Ман!];
собака - н'інакіін (Кум. Бар. Бір. Нер. (Хин) Нгг.)
ңінакіін (Ам. Бір.); інакіін (Mn.) (Mn Castr.);
інäкііn (Бір.) Вер.З.); нан (Тм.), ңjіңо (Лм.) н'ін (Тм.)
[Ман!], - сука - сyка (Mn.) [Рус!];
- кобель - сім (Бір.); н'ін кӧр'да (Тм.)
- общий термин - амука (Бір.); [см. сука]
- кит. соб. - даліін нінакі (Хин);
еналіін, енахі, ніна, іна, нгепакіін
нгінахін (Нг. Sch.) [інакіін (Or.) Sch.]

-передняя - н'jурyт (Лм.); [Ман! нох ‖ нокаі, Рyд.)
[Як! нек. быт.]; [інда (о) (Gol.), інакін (Or.)]
[Ян! іну Sch.]; [yіn-täh-hüng-jиč]. [Сf. Gilyak]
собачка (игрш.) - існопка (Mn.) [Рус! "скобка").
собирать - ягоду: - тівла, тавы [говно" (Нер.),
таyl (Хин); теуlі (Тм.); конец (ног); (кончать) -
_урyву (Хим. Нер.); слово. - ча (Хим "скребать");
_коре (Хим. Нер.) [копать]; посуду: ґ'ікалы (Бір.) [мыть,
мыльный!]; вещи в кучу: іпіба (Нер.); в кучу:
урбу (Бір. плавучий); приготовление (солдат) -:
бавка (Бір.) [Ман!]; дарґ' (Бір. [Ман!]
разбирать, принимать: - добyлду (Бір. Ре.);
?? тара (Нер.); чак (Тм.); комуі (Нг. Sch.);
суб'і (Хим); орyпна (Бір. Ре. ?);
под собирай: - ігі. (Mn Castr.).
собираться в путь: - чукеру (Нер.) калпа (Нер.)
[Ман!]; ?: укун (Бір.); на охоту:
умігіlді (Тм.).
собаль - н'ака (Бір. Кум. Ам.), н'око (Нер. Бар.)
сӓгӓдр, сагäр (Ur. Castr.); сӧгӧб, сӧгӧ, сӧр (Нг. Sch.);
[сово (Тм.), сӧдрӧ, сӧбу (Сор.) Sch.] Ман!] [Як! нек.
охотн. терм. гіlіjе, ўчä (спутн.) (Бір.). кіс, сарба]
[ср. пушной]
собраніе - суглан (Бар. Нер.), угlан (Ur. Castr.)
[Бур! суглаң Castr.]; утчау (Нг Sch. совещание)
[Мон! тогlä (н) ‖ чyблаңан Рyд. собрание],
[Як! сyгулäн, нек.]. [Рус! "сугланъ" местн. падеж].
собственникъ - см. "хозяинъ".
собственный - таңgіlаl (Бір.).
событие (бывалый) - ґаіта (Бір.) [Ман!].
сова - уңулгін (Тм.), оксаjі (Нг. Sch.) [уксара
(Gol.) (Or.) Sch.]; блад - хахла (Ам.) [Як!
хайчалы вып.] [Як! нек. моңугу, тäкчігрä, ...
Уральск. - хаххан];
улуl (Ам.), улій (Нер. фамилия?).
совершать - барда (Нер.) [= делать"].
совершенно - уптан (Нг. Sch.) [entirely сразу?]; госралі (Нг. Sch.)
[entirely]; аґ'ікункан (Бір. вовсе, совсем); пінъ (Бір.)
[см. "полно"].
совокупляются - марілді (Бір.) [Даур!]; току (Хин.)
мукутат (Хим. - изм. терм. совокупл.); [Ман!]
аса (Mn. говорить о"), асаlду (Мн. - [спаривание
исполнить о Bull. взаимность!!].
совѣстливъ - унäґікан (Бір. Ре.); букувал, букуl-
ван (Бір.); ґаім (Нер.).
совѣститься - акса (Бір.) [нрав. психозн. отношение]
[стыдиться"]
совѣтоваться - гумо, гуматна (Нер.);
новсе, корсе (Бір.) [= судиться] ковсе (Бір.)
коусіlдо (Бір.); совеmаї (Нер.); [нjубела (Тм.)
[Як! сyдälä, нек.]. (совещаться)
совѣтъ - ковсен (Бір.) [= суд].
соглашаться - уро, ура, цокіла (Нер.) [Ман!]
согнутый - покгіхо (Нг. Sch.) [мокро (Gol.) Sch.] [Ман!]
[см. "гнуть" etc.
соединить (два конца исправл.) - сіра (Бір.) [Ман!]
см. "подвязать". [прикрепить, удлинить
сшить...]

соединяться (прилагать) ювіві, авуві,
-ювоі (Бір) [см ово приговорка]
сожалеть - сомго.ді (Бір) [Ман! ф. выражение сожаления]
сожительствовать — (дочка живут в чужой семье)
гамш (Ит. Castr) [Бур! деннъеер Castr].
-нургакі (Бір) [Ман!]
создаётся — после - чанаракта (Ам),
надан унат (Кум), нбілуон (Тм) [Як! нек
ўргал], орюна - маңгі (Ам) [Як! нек. ўс мандгі];
[Як! пер. ўс мандгі]; - Ренулус в Сл.
1,73): нінакін (Бір - свами) объекта;
Піада: - айдар ніёін (Бір какаіаи гимосы);
после видно зим на 10 13. или 3-х земля - горбіру (Бір)
[непонятно: см Мелвтдицы Бал. и Мал.]

создавать - творить - та (Бір), таов (Нер.)
[Ман! ф. выпуск. в чув. знач., присм. 3го ребенка. ед.]
сокол - кіргуі (Бір. меньше сокола, любимая птица
мелк. хищная); га (Ам.); г'енан (Тм), г'екон (Лм.)
г'анін (Тм.) «см. ястреб»
сокъ - от мор. кана осина - сўкса (Бір.); французск.
глюк - гуксбн (Нер); древнеиск. вокал
дівгуксса (Мн), дівгуксу (Ит. Castr.)
солдатъ - гова, гоо, гува (Бір.) [Ман!
соленый - аратарі (Нер.), каргі (Бір.);
турукагі (Ам.).
солить - давасу (Хин. Нер.) (Тм. Castr.) [Ман!
туста (Тм.) іттуста (Тм.) [см. соль]
[Як! пек. тўстă солить].
солнце — дівагá (Бір. Кум.), дівага (Нер.),
девагá (Тм.), дівагă (Ит. Castr.); девага (Ит. Sch.)
- сівун (Хин); сінун (Ам), сіун, сун (Ит. Sch.)
[сонгун шівун (Тм.), сівун, сіун (Бол.), сіу (от.) Sch.]
[Ман!];
- нівтін (Тм.) нівтін (Лм.).
"солнцегекъ см. "сторона" "хребет, гора"
соловей - кувдувді, кувдукі (Нер.)
солома (стно) - [пор сокотонун] - сёкста (Бір.)
[см. "кость", "прутик", "кусай"]
"солонецъ" — тăла (Бір. Кум. Тим. Бол.) [Ман! Бур.
хоцірохун тала солнцев. степь] [Ман!
[Ман! таl, талă (ДБ.) степь,
ровница; таl ‖ тала, голый, смерть Рцд.]
кудір (Бір), кудур (Кум), кудгу (Ам) Ман!
[Ман! Зах! хоцір.].
солоница - холонъкіа (Тм.).
солонъ - солобо (Ам.) [от лопасов!] [Мон! солозо,
солоб ‖ солонбо. Рцд.] Ман! [б.м. от
сол ... Корол. Рцд. Ж.М.Р.; Sor. or. Man].
соль - давасун (Хит Нер.), давусун (Тм. Ит. Castr.)
даусун, даукесун, туе (Ит. Sch.) [дакссу (от.)
даусун (Бол.) Sch.] [Ман!] [Assyrian dabtan]
[Бур! dabasa, dabahan Castr.]; [Мон! dabusun]
турука (Ам.), туе (Тм.) [Як! туе нек.]
катаган (Бір. Кум.) ? [Мон! хат ‖ ката

-соlі (Лм.) [Рус!];
пустак (Ит. Sch.) [сильная жара].
солнцеватся - сагапга (Ит. Sch.) [караул (Гл) Sch]
сонъ - дакі (Бір.); морго (Хин).
сонъ - толкін (Бір) (Ит Castr.) (Ит. Sch.) [Ман!
[см тулкін].
соображать - цон (Бір Хин нер.) ["думать", "представлять"]
сообразительный - ердеу (Бір.) [см. "глубокий"]
сопка - тікеікă (Нер.) урă, ура ["гора", "холм"]
(Бір. Нер.); балă (Ам. Кум.) [см. "гора", "холм"]
сопли - тёікса (Бір. Нер), ікіксă (Ит. Castr.).
сопровождать - удă (Ит. Castr.) [Бур! удеиер]
[Ман! ф. "провожать, спутник."] [см. "провожать"].
сопротивляться - аталі (Нер)
сосать - сібінă (Мн.).
соревноваться [стараться лучше сделать]: -
атагерві (Бір. Рец.).
сорока — сацігa (Бір.) [сацiа женск. прилагат.]
сăдігa, сăзігa (Ит. Castr.) [Ман!]
сорокъ - дібіцар (Нер. бар?), дігемер (Лм.),
дăкі (Бір. Кум. Хин), дăкі (Бір.) [Ман! 40];
дугін (Мн) дубін (Ит. Castr.) [Ман! дугі (н), 40;
дўш ‖ дўгін 40. Рцд.]
сортъ - цергі, кегін (Бір.) см. "обжать", "родить"
[Ман! сорт] Ман!] [Мон! цёркеі
‖ цергé - род, разряд, качество, Рцд.] [Мон! понятие
уже есть Ман!).
соръ - токта, токтіродча (Нер.), сіптуб (Бір.)
[см. "отбросы", "грязный"] [? брезгливый]
сосать - укў (Бір. Нер) уко (Бір.) (вар. бзе)
окў (Кум.), укў (Ит. Castr.); охо-гау (Ит. Sch.)
[см. "молоко" "грудь"];
- мама (Кум. Хин.), маңта (Хин);
- сімца (Бір. Рец.) [плоть нн.];
- огзі, угді (Ит. Castr.) [saugen].
сосна — цăгда (Нер.), цагда (Ам. Бір. Нер)
цогдо (Кум.), цагда, цагді (Ит. Sch.) [цагда (Бол. Мал.)
загда (Ит. Castr.), цалді (Тм.) [Ман! сосна, хвойное дерево];
- тоңгноңоголо (Лм.) [?];
низкорослая сосна: болбукта (Тм).
составить (общество) - кандавді (Бір.) [Ман! составить общество, главой назначить];
огібу, агібу (Бір.) [стать вместе, подружиться].
сосудъ кровеносный - содасун (Мн), судасун ?
[Замер. картошки? см. "эсила" маїін ?
судасун (Тм. Ит. Castr.) [Ман!] [Бур! Sudaso]
умікта (Нер.);
жертвенный, ладосовраз. - моңгоро (Бір.) [см. "лодка"];
[Даур! ілă]; ілă (Бір. Кум.) → тарелка, блюдо
длинная гошка - нінă (Тм.) [см. блюдо, галушка].
сосъдъ — нїпокілві (Нер.); аданкі (Бір.) [Ман! сыпучий сосредний],
аїл (Мн) [ēl, el ‖ ajil, имеет, состоит Рцд. Пион!];
німăк (Ит. Castr.) ні max (Ит. Sch.) [німанка (от.) Sch.]
сотый - наматкун (Нер.).
соха - см. "плуг" äнцасо (Бір.).
сохраниться - [см. "уцелеть"].

сохранять – kadagala (Нер.) [?];
tesu, tosu (Бір.) [сохранять, беречь, хранить]; гатна (Ur. Castr.) [Бур! gatnapap] [Маш! сшить, сметать]
сохнуть – alго (Кум. Бір.), олго (Мн.) [cf. olгi (Ам. Нер)], olгi (Тм.), olго (Ur. Castr.) [olгi – сушить Ur. Castr.] [Маш! сохну, высыхаю] катара (Нер) [Бур! хат ‖ ката засохать Рцс.] іккірго (Нер.)? [Маш! сохну, высыхаю] :- засыхать]
"сошка – алган (Мн.); одāнкі (Кум.), и [см. подставка] удаңкі (Кум.) [от одā – стоять] [см. дид. стойка]
спасать – аї (Нер.) аїсі (Бір.) [Маш! помогать, спасать, защищать и т.д.]
спасибо – єлекін (Мн. Бір. Хин.) (Нер) → єлекон, єлекін (Мн) ["довольно"] [Маш! см. Бога, достаточно!] [?спасибо кит! байон аґі (Бур. Рел.) ?! [? Маш! благодарность. etc.].
спать – ас'ін, асін' (Мн.), āсін (Бір. Кум.) (Мн. Castr.), ā (Нер.), ahi (Ам.) āhina (Ur. Castr.) ā (Бір.), aci, ac (Хин), āci (Бір.) (Ur. Sch.) [cf. di+ci]; doldo (Кум.) [на спящего] [aсina]
хотеть: – ama (Ам.), amaд'у (Нер.) цуда (Бір.);
с инф. глагола: – цорокотто (Нер. "вырвать");
спать: – тукалі (Мн.), угвах (Тм.) [см. "лежать"].
спереди – зулегім (Мн), цулгідаду (Бір.) [см. юга, перед].
сперва – малін, мäлін (Бір.).
спина – согдондо (Нер.) согдонно (Кум. Ам.) согдондо, согдонда (Ur. Castr.); [и позвоночник] аркан (Мн. Бір.) (у животн. тоже!); кантара (Ам.), контіра (Кум. Ам.), кантіра (Ам); дарма, дāрāрда (Бір. Кум. Ur. Хин. Нер.) [Маш! поленица, крепость] [поленица? лоб хребет, тыква]; нєрї (Тм.) нірї (Тм.) [Мон! норō, ōрӯ ‖ нуру, нірубан. Г. нірӯ; Чук. спина., хребет]
спинка (люльки) – ороптун (Нер) [см. "шапка"].
спиртной напит. – аjакі, ajахі (Ам бол.) [см "водка"] [аjакі (бол.) (ог.) бол.] [Arah! araq] [Мон! арахі]
спихнуть – цуруцу (Ам) см. "толкать", "пихать" бол.
спичка – іспічка (Тм) [Рус!].
спокойно – "безмятежно" – [Маш! ← Кит.!] нан-сен (Бір.)
спокойный – (о лош. мод.) – нолокон (Нер.) (Ur. Castr.) [Мн! нологан ‖ нолокан крепкий, добрый Рцс.] [Бур! потодоп Castr.] [Маш! крепкий, смирный] [см. "смирный"].
спокойствие – мир – тайпін (Бір.) [Маш!]
спорить – убучулді (Нер.), унімалді (Бір.) мольмалді (Бір.) тусо, укссіса (Нер.) кусілді (Хин.) (ругаться) ругаться тіуамāті (Ur. Sch.) [Маш! спорить, ругаться]
способный – сурā нцуга (Бір.) [Маш! сметливый, умный] [арт] тумкун (Ur. Sch.) см. "умный", "мирный".
способ – [см. средство] арка (Нер.) [Маш!]
спотыкаться – будурі (Мн), будуц (Бір.) * судур (Ам. Хин. Нер.); тайавц (Ам.) нєлун (Тм).
Справа акідадун (Бір.).

спросить – cilda (a=o) (Бір. Хин. Кум. Нер.); цвгулю (Бір. Хин.) ["словить"]; сура (Мн.) суравц (Нер.) [Мон! сурхі дя- спрашивать Рцс.]; ? [Маш! англ. ask, нем. fragen, франц. question, исп. pregunta] и [Маш! говорить, разговаривать] ? [см. "просить, "говорить", "сказать" etc.]
спрятать – тавц (Нер. только); єркакі (Бір. только: в прятках); цаjі (Бір.) цаjа (Нер. Хин) ["скрыться"] [цялитцяц "он спит"] цаjа (Ur. Sch.) [цajaxa (or) zajam (Тм) Sch.].
спрятаться – в разных словах: кöнö, коно (Бір. – см. сидеть в норе); коргога (Ur. Castr.) [Бур! коргоденам Castr.].
спустить – тетцвц – äна, анна (Бір.) [см. "толкнуть"]; куропка: – тіломуко (Нер.) хвост в прыгу – аjі (Бір.).
спускаться – об, увіці (Нер.) [см. "спуск"]; ow: овц uwц, оӯ, [oje, ojo] awӯ, ауц (Бір. см. низко, см. нога etc.]; [спускаться – (низко) [Маш!] ?] нєскіно (Нер.); дӯгцц, аласкіна дӯгцц (Нер.)
спотыкающийся*, [запнуться ?] гулсакі (Ur. Castr.).
спуск – рврі (Нер.) [обрыв, падение – от "спускающийся"]
спутаться – угаф (цц) (Ам.) [ругаться].
спать – ірі́ (Нер.), ірī (Ur. Castr.). [см. іро]
спешить – амаргі (Кум.), амаріру (Нер.); бāндā (Бір.); олінцці, олінчан' (Нер) [Маш!] jāра (Ur. Castr.) [Бур! jāранап] [спешить, работать, стараться] [см. торопиться]. єлінг.. (Б.)
средства – арка (Нер.) [см. "способ"], пасā (Бір.) [см. "дело", "умное", "искусство"].
сразу – сразу (Мн.) [Рус!], умнап (Ам), опнап (Бір.) [от умун, опун «одно»].
срать – см. "испражняться".
средний – дулгу (Бір) дулубу (Нер. Бір), дулукін (Тм) [Мон! дулоw(ӯ)р – указат. 2-ым пальцем] [Маш! Ниже-].
срезать – гірї (Ur. Castr.) [см. отрезать].
ссать – см. "мочиться". см. дрочить, онанировать
ссориться – цобоім (Бір – в смысле мужа и жены):
ставить – тавц (Ам.), тав, таw (Нер.) [Маш! ставить, сооружать] товц (Бір.), тāвц (Ur. Castr.); ілцц (Бір.), ілівц (Ur. Castr.) [на Маш!] іцан' (Нер.); утверждать – аjонгон (Бір.); но, нā (Бір. Хин.) – [см. Бір. под, ложить etc.]; перф. прошед. ставить – цуц (Бір.) Рел. прерву: – цубур, цувур (Бір.); (Рел. перф.); «туру» – турга, торо, торга (Бір.) [Маш! перфект, состояние] [Маш! тарга тавтцбі с.ш.]
поместить – galга, gälка (Бір. Нер); знать: – саталкі (Ам.), сувц (Хин.); подставку для стирания: – сіцакула (Бір.); мыть: огон' (Нер),
стадо – тассера (Нер.) [cf тасс (Хин.)] [Маш!].

(·) ацуӣ, ацо (Бір) [Cf. Ман!].
сталь – каман (Бір.) [Ман! ? стальн.] [Ман! ? ст кит!]
ган (Nr. Sch.) [га (Or.) ган (Gol.) Sch.] [Кит! G. 5903]; болот (Нер.) bolom (Ur. Castr.) [Бур! bolot, Castr.]
становиться – длаашсэ: – ō (Об.) (Тм.)
нінка (Бір), гене (Нер), тамл: – тепа (Бір)
старался, вложил (о энергии) – гоңгна, гаңі-на (Бір.) [от Кит! гоң] = бутцу (Бір.);
стойбищами – урӧ, уро (Бір.), урен' (Хин)) < [Cf. уріӈ]; [Як! Нек. ураса лайн. борей. горе]; длинным: – гоном (Бір.) [дни весной] [см. длинной];
тонким: – талурігіка (Нер.);
на мель: – табара (Нер.) [см. "спать"];
пол: – долбо (Ам. Бір.) [см. "спать" Кум.];
на долго: – ҷакі (Бір.), амарігіл (Нер);
выше: – гугдомі (Бір);
на колени: см. "клониться" и мjахура (Nr. Sch.) [mjахуранко (Or.) mjахурану (Gol.) [mie-ки-ли Ич] [Мон! mörхöхö Sch] [Ман! ~~тохбо~~] [Бур! Н'ікура (Бір.) (Кум. Бір.)
старичок – атірқан (Мн.) атірқон (Нер.) Бар. ↓ ш. ätірқän (Nr. Castr.), ätірқän (Бір.), етікан (Тм.);
атака, атікан, утагі (Бір.) [см. родство] утагі (Бір. Кум. Хин. – более поздняя миграция)
сагда (Бір. сагді – старый); сагданакан (Бір.) Сагдан! (Нер. прежде старики тоже) [см. "Старый"]
старостна – дарубa (Нер. Бар.) [darоидна – титул в пис. назв. чин. хан. (1225) Cordier "H.ла Chine т. II. p. 822 n.4] [Мон! дарулҳ ч – блюд, печать Руд.] дарлаб, дарлбо]; касінда (Бір.) [Ман! ?]
старуха – см. жена – атірқан (Nr. Castr.) [муж ::] атікан (Тм.); сагда (Бір.) [см. "старый"]; утäка (Бір. 4ей. класс родств.); обонiор (Ам.) [Живущий сз, мн. только старики] [Як! Нек. старый, старий?: – обонjор]
стареть (о мужчине) – акін (Бір); (о женщине) – окін (Бір.).
старший – акiн (Мн.) [см. от ака]; огдiнга (Бір. Нер. Кум.), огдонга (Хин) [большой]; тамада (Бір. "старший") [Ман! ? от [старший] – [много областн. названий etc.].
старый – сагді (об.) (Nr. Sch.) (Ur. Castr.), баӯдӣ (Лам.) каудi (Тм.) [Ман! ?];
– множество: – аӡiлмі (Мн.). аjiлмі (Бір. "много"), аrілмі (Nr. Castr.);
– древний, редко множ. (Кум. Хин.): – гороллмі (Бір. Кум. Хин. Ам. Нер. Бар.), гдолмі (Nr. Sch.) [гоолмі (Or.), горолгі (Gol.) Sch.];
– ірбäт (Тм. Лам.) [сов. старый] [äрга Як! Нек. ветхий]
стариться – сагдан (Бір Нер.), сагдана (Ur. Castr.) [Ман! ?]; горолмі (Хин – изменяться); хаӯдін (Тм.);

↑ старайся – бутцу (Бір.).
о привыч. смысл. [заставлять, принуждать, заниматься]
↑ старайся – бодуна (Нер.)
ствол – моні (Nr. Sch.) [моні (Gol.) (Or.) Sch.].
стебель – (от лодж.) – нӯкта (Ам.).
стегать – см. "бить" – ҷанігі (Бір.)
"стегно" – аwо (Бір.)
стекло – стiекло (Нер.) [Рус!]; ҫіl, сіl (Ur. Castr.) [Бур! sil] [Тибет! ཤེལ་]; гу (Бір.) [Даур! [Эй! Ман! нерюсть [бе лай непрозрачный стекло.]] [Ман! ? стекло лат → бō-li сяткэ Кит!] [Як! Нек. час]
стелить – сäкä (Бір.), сäнтä (Ur. Castr.) [сäкто?] Ман! ? [ ] стелить.
стелька – наӡтірал (Ам.).
стена – новор (Бір. Нер), ковосіл (Нер.); каjі (Ам.), тала (Мн.) [Мон! талай, тал дБ. стен. тал ‖ тала смотрю, гляжу Руд.]
аг'тдӯ (Ur. Castr.). ковірскі.... (Хин.)
стереться (зубами, ногу) сл. "запутаться",
стеречь – каравц (Нер.) [Мон! харул ‖ карабул Руд. карауль]; собако – чугі'іт (Хин.)
модун (Хин. от "дуплб"); [см. "окраина"] → ӣтаwӯ (Бір.) ӧтӧу (Ur. Sch.) [ӧтоурі (Gol.) ӧтӧуі (Or.) äтäу (Тим.) Sch.].
стерхь – Grus leucogeranus – кігік (Тм.) [Як! кыталак нек.].
стискивать – см. "зажимать" или – кантi (Бір. Хин. Нер.)
стихать (по ветру) – сіікіргі (Нер.).
сто – наманӡі (Мн.), намāдӡі (Ur. Castr.) = намāзі (Ur. Castr.); нāманӡі (Ам. Бір. Мнр. Ббр. ...)
нама, намц (Nr. Sch.) [тангун – число (Тм.) Sch.] тангц (Nr. Sch.) [таңгц (Gol.) Sch.] [Ман! ?] [см. "число"]; нāмадӡі (Нер. Бар.), нāма (Тм.) лам.
столб – дабāна (Ам.); тоболга (Бір. и пол. звёзд); торо, тцру (Бір. Кум.) (при ходьбе); при цепке скота тоже индей (Бір.) [Ман! Ур імдé от Кит!]; половн. столб: – дарāма (Бір. Кум. Нер. Бар. Ам. Хин.).
столь – тук'ін (Ur. Castr.). [* Як! Нек. бабана]
стол – "стол" (Нер.) [Рус!]; сірā (Бір.) [Даур!] [Мон! шир ‖ сірэ ‖ сірегe(н) стол, престол Руд.]; дӧрӧ (Nr. Sch.) [дӧрӧ (Gol.) (Or.) Sch.] [Ман! ?] олдукса (Nr. Sch.) = олдоска [олдоксо (Тим.) дэско Sch.], дцт (Nr. Sch.) (стол и блюдо); столь с ножками: цігінні (Ам.).
стонать – ніңга (Нер.).
стопа – халгін (Тм.) см. "нога"
сторона – ергі (Бір.) [Ман! ? стор. лев.]; гун (Ам.) [эта – ергун; та... таргун] (Ам.); одна сторона – калтан (Кум. – см. "половина"); по сторонам: – обдонтікакі (Кум.) левая: цуін дӧргӧ (Nr. Sch.);
1. эта сторона: – даргі, дарге (Бір. Нер. Хин.); терегун (Бір.) дардайцін (Бір.); даргіскі, даргіла (Ur. Castr.) [Ман! ?]
2. эта сторона: – овгідадун (Тм.), овідабі (Хин.) овудадун (Бір.); овда лін (Бір.); ädгідӧду (Nr. Castr.) ау, айдадцін (Бір.); ерегун (Бір.

- гол. "прав." стор. хребта - дого (Бір.), досого (Бір. хин. Нер.); ср. "сидеть"
- на ногах обр. стор хребта: - антада (Бір Кут хин. Рт.); алга (Нер. Бар.); ала (Бір.); ункур (Мн.).

сторониться - найла (Мн.) ["уклониться"]
стоянка ср. "сутки"
стоять - іл (Бір. Хин. Нер.) [сф. ілірка, "ставить", "становиться" etc.], ел (Тм.) ела (Лм.) ілгема, ілама (Бір.), іді (Ит. Castr.) [Ман!], еді (Нг. Sch.) [elegypi (Gol) Sch.];
- тогот (Бір. глаг., инфин.);
- иртой кор. врем: - іл (Бір.);
- на стоянке иртей: - уртін (Нер. Хин.), урі (Ам);
- иртей прошедш. врем: - тана (Бір.);
- иртыть: - цунгів (Нер.);
- таборным дымом (иртей или ягель) - оворгім оваргім (Бір.),
- на колышке нікура (Бір.) [ср. "сталкивать"]

стойбище - урілен (Хин. Нер.) [из. гурі], урідан (Бір. Нид. Д.), урадан (Бір. Кор. Дол.) [сами были в стойбище]; отог (Нер.) [Як! нек. отту - стоять, становиться]; зимнее: - тугадєн (Ит. Castr.).

стойка - дєкаган (Ам.) [ср. "навес", "амбар" etc.]
стойло (для скота) - істайка (Мн.).
страдать - гірку (Нер.) - [ср. "идти", "ходить", "мучиться" etc. "похоть"]; цово (Бір. Рел.); суїла (Бір.) [ср. "болеть"] (от головы); от ран: короно (Хин.); маhу (Ит. Castr.).
странно - дороттну (Бір.) [Ман! ухудшит. смысла]
странный - карі (Ит. Castr.) [чужой].
странник - нобай (Ам. Бирам).
стрекоза - гідалафкі (Нер.).
стрелять - дурокі (Нер. Мн.), дурака (Бір. Кут.) дурякі (Ит. Castr.), дурякі (Нт. Castr.) [Бур! durö]; [Ман! Castr. ?] [Мон! дурэ ‖ дюрере Рид.].
стрижник - гунчуву (Кут.). [ср. "дух", "зло"].
стричь - ус (Нер.), ус (Ам.), канда (Бір. Хин.). [кандга, канда (Хин.)].
стругать - кандга (Нер.) [ср. стругать, "вертать"]
сігі (Ам. для коз. шлей).
стружки - сєкта (Ам) (Хин.) [от. талошки от строжки для коз. шлей] [Хин. - талошки];
аурі (Нг. Sch.) [для мяса]; хеурі (Тм.); для огня - ергєпа (Лм.).
струна - келгаhун, кілгасун (Нг. Castr.) [Бур! kelgahan Castr.].
струя кагал. [ср. "лужа"] - нокго (Ам.)
стрела - лукі (Ам. Нер.) (Ит. Castr.) лухі (Нг. Sch.) [лукіі (Or) Sch.] [Gilyark! лух - палочка] [Юкагір! локіл] [Ман! о первой палках. стрелах] нір (Бір. Кут. Хин.) [Ман!]; нура (Лм.) нір (Бір.) [Ман! стрела и тетива на одном конце]; гарпа (Бір.) [Ман!]; аката (Тм.), ?покторо (Нг. Sch.) ? [ср. "туркс"] нір (Ам.) вместо стрелы; нір (Нер. Бар.) - на крупного зверя;

нірган (Бір.) - на стрелу;
нір (Ит. Castr.) - зрел. стрелы; гаіл (Нер.)
вместо - гірда (l) (Бір.) [Ман!]
нед. зрел. - заво (Ит. Castr.);
смыслы. - гада нірні (Бір.);
кончик - гілбегрі (Бір.);
двоин. на конце - нгакамагді (Ам.) [Ман!]
зрел. на запах - дулга (Ам.)
боевая двойная - бадар (Ам.)
конч. тупая - тенга (Нер.) [Ман.]
оперение зр. (для разн. перьев) - ігамасік (Нер.);
смыслы.: - ропогдо (Нер)
разд. ср. лесн. писарев. - нарго (Нер.) [Ман!]
смыслы. на птицу: - ума (Нер.) [Мол!]
для разрез. кишек: - сіламаді (Нер.) [тупая стрела]
тупая - топоко (Нер).
накончн. зрел. сидр. - калуна (Ит. Castr.) [Ман! тупая стр. для стрельбы на дичь].

"стрелка" (слияние двух рек) - арбун (Бір.)
стрелять - ода (Бір. Хин. Ам. Кум), одакан (Бір.), нода, ода (Ам.), нодя (Ит. Castr.);
- поктран' (Нер.), нокгірä (Нг. Sch.), пяктірäна (Ит. Castr.);
- гарпа (Бір. Нер.) (Ит. Castr.) [Нер. натягивать тетиву лука] гапгані (Нг. Sch. из лука) [гарпаі (Gol) hana (Or.) Sch.]. [Мон! харбурэху Sch.] [Ман! стрелять] ? ? [Ман! стрелять гарпой.]
- німкі (Тм. Лм.), намкі (Тм.), немкі (Тм.);
- луко (Нер.) [от луки] (от лука);
- тіскон' (Нер.) [бить!];
- тілкан' (Бір.) - выстрелить двумя поперечными палками
- пала (Бір.) - в упор [Тм. Бурем. - стрелять вблизи].

студеный - ср. "холодный" омуре (Ам.).
студить - гілілді (Хин.).
стужа - гілді, гілді (Нер.) ср. "холод" [гілігді].
стул - тоуку (Нг. Sch.) [Ман!], тікінкі (Ам) ср. "сидение" „скамейка"; [тоуку (Gol.) (Or.) Sch.]
стучать - туча (Нер.) [Ман!].
стучать - аjадкан (Бір.) [ср. "бить"].
стучать - коцко (Бір. Хин.) ["колотить" „тыкать"] конго, кумку, кунгку [куро?] (Нер.), ектау (Тм)
стыдиться - нонгуча (Нер. опускать голову) алуа (Бір. Нер.) [Ман!] alza, halza (Ит. Castr.) [algigamakavi [сильно не стыдно] (Бір.); неперс. - ("ломаться") - "жеманничать"] муктяна (Бір.).
стыдливый - алуамугда (Бір.). [ср. стыдно, мудо]
стыдно - дерē (Бір.) [мудо!] [Ман!]
стыть - (стынуть, быть) овдон (об), овдор (Ам. - остыть; ср. амбара); кора (Бір.); данкур (Бір. Хин.) [стынуть, остыть, холод, дым] [сравн. "ржи"] [Ман!] [Мон! дамхяр ‖ дабкур. двойной Рид.];
* коjіга, коріка (Нг. Sch.) [Мон! хюрjе Sch.]
стягивать (сдавливать, душить?) аткі (Ит. Castr.) [festbinden].

сугробъ – ?гуіур (Нер.)?
судить – (дуку) кошс'е (Бір.) ковс'е (Бір.)
іксо (Кум.)[?Нер.?] совʼєтаї (Нер.)[Рус.!]
судомойка – (глот.) сівкіра (молодий) (Бір.)
[см. "вьючить"].
судорга (сводить...ог) – обгін (Бір.) [ж.мог.
один орган].
судъ (у духа) ковсʼєн, кавсен (Бір.)[см.
"совѣсть"].
сука – укоган (Нер.), укаган (Бір.)
нʼамкан (ніна) (Нум.).
сукровица – бойуксаї(ун), бойуку (дуку) (Бір.).
сума – інмік (Ам) інʼмік (Нер Бар.)(олень)
берест. на лоц. – каміт (Бір. Хим.);
кишечная – моцгір (Хим.), мєцгір (Кум. Хим.)
олень тертʼі (Лм), керук (Тм.)
беременная – нуткаїч (Тм.) (Лм.).
сумасшедший – горі (Нер.); обычно: – хōду; кōду (Бір.).
сумеречный – мєцсʼєн (Бір.),
супруги (о и ж) – гусʼінар (Бір. Кам.) [у нонтінген
в смысле "супруги" обычно] ?[Ман! ж. мужчина,
мужское население]
[хійсе-, хöсу- ‖ кійсе желать, любить. Рус ? [Нон!
ст.]
супъ – сіла (Нер. Кум.), сʼіла (Бір. Хим.)[Ман!]
сіра (Хим.); лалó (Нер.); тамамʼі (Ит. Cast.).
сурокъ – гāмік, мадічча (Тм.) [см. "тарбаган"]
[Як! Кек. тарбаған (тарбаған)].
суставъ – ӱја (Лм.) [позвонки] [циколлико?].
сушки – утувча (Нер.), коноб (Жим.) [Нон!
Рус. хонок ‖ коноб].
сутулый – покгоко, мукгурʼін (Бір.) [см.
"гнутый" "изогнутый", "горбатый".] мурдова (Ам.)
морорін (Бір.)[см. гнутся Морго (Нер.).
[Ман! ж. поворотить извилина, изгиб,].[* о животных]
сухожилие – суму (Бір. Хим. Нер.) (Ит. Cast.)
сумму, сунгму (Нт. Sch.)[сумкі, сумуł (Gol.) Sch.]
[Ман. Бір. жила, сухож. нерв] [Нер. "нитки"]
ночь – сʼігді, кдільван (Нер.);
кнешечный: – нʼанї (Бір.);
пальцев – удōрі (Лм.) [Бур! ібід]
шейная – ца (Ит. Cast.).
сухой – олгокʼін (Бір. Кум. Хим.)(Нт. Sch.), олгохін
(Нт. Sch.)[холгука (Gol.) Sch.], олгōкун (Ит. Лм. Cast.),
олго (Нер.) [Ман! ж. сухой, горький вой] [см.
"сушить"]; олго (Лм) olгі (Тм.);
– ілін (Тм.), ілін (Лм.);
– тощий :– сʼірула (Кум.), турумкаї (Ит.)
[Бур! turunxai Cast.] [Ман! ж. тощий
исхудать]
! чаланга (Кум.), тіннга (Ам.). ! тінна
погода: – галга аја (Хим.)["ветер", "погода"].
сучить – сучун (Нер.)[см. "сучащийся, нитки"];
тамко (Лм.) тонко (Бір.) [Ман! ж. скользящий, нить,
сучащаяся нить!]
сушить – олгʼі (Ам. Нер.)(Нт. Sch.) ж. сушить, сушить!
олгʼі (Лм), äлго, олго, єлго (Бар.), олго (Лм)
улгʼі (Бір. Кум. Хим.); улгʼе (Бір.) [Ман! ж.
ді (Ман. Сур.)(Бар.)іле (молоть) (Бір.);]

каліа (Лм.) [Бур! ката.] [Нон! хат ‖ ката Рус. заимств.
[Як. Кек. хатарбылсін];
аву (Нт. Cast.), telliji (Нт. Sch.)
[см. "сохнуть"] ["сухой"].
сфера ближ. фуза – гоlo (В.г.)[см. "окружъ"] Ман!
схватиться – аскулаваді (Бір.); лактулма (Нер.)
[см. "хватать"].
сходить-(с ума): – гєрєн (Бір.) коіра (Лм.)
[Бур. кєірā]; на плиз: – убєл (Нер.)
[искренивать].
сцепиться (рогами) – учавʉ, угаф (Ам.).
[см. "спутаться"].
счастье – [на охоте, удачная еда] – цїа, аја цїа,
цїагі (Бір.) [Ман! ж. "фортуна", "часть"]; [нежелание счастье, участь]<
– пургун (Бір.) [Ман. Сур.]; [Нон! Рyд. цїан | чаја аʒай счастье]
– кутур, котуран, котурі (Бір.) куту,
коту (Нт. Cast.) [Ман! ж. счастье];
– кāсі (Бір.) кöсі (Нт. Sch.)[(Gol.)(Ог.) Sch.]
[Ман! ж. милость, любовь, желание, удача] [хешік Нон! Sch.]
[Нон! хеч(і)к ‖ кесіг Рyд. счастье];
– маʒін (Бір. Нер.) маʒін (Бір.), маʒін (Ам.)
[см. "душа"]; [по очень]; [Тип? помощь?]
– кові (Нт.) куві (Лм.) (Cast.)[Бур! хобі-theil]
купуја (Нер.)
счастливый – кутуті (Нт Cast.).
считать – тан (Нер.), таң (Бір. Нф.)
таң (Тм), тангі (Нт. Sch.)[тангіха (Ог.)
тауну (Gol.) Sch.]; [см. „число", "сто"]
– тоlo (Нт. Cast.)[Бур! tōlonap Cast.][Ман!]
– калу-ла (Бір.)[хемџе ‖ кемџје [в числе, среди, счет]
Нон! Рyд. мыра.][Ман! ж. мера, измерять]
– считать за... : – ӯн (Бір.) [думать], считать]
сынъ – см. "ребенокъ", "мальчикъ".
аналгі (Лм.) ололго (Лм.
экму (Лм.) старший сын, эмуеу (Лм.) двур. сын.
тутев (Нт. Sch.)[утто (Тп.) хутту (Тим. Океп.) Sch.]
– много сына и дочери: – толюла (Бір.)[Ман! Sp.
таюла – внук]; внучка (Лм.)[Рус!];
– мой стар. сестра: – ца (Кум.);
– сестра: – јувна (Ам.) јувча (Нер. Бар.)
– мою брата [см. и мл.] цуї (Бір. Кум. Хим.)[Ман!
цӧ ‖ цїге Рyд млад. сын] сестра][Ман! ж. сын]
[Кипп! ж. -ці];
– сын моей сестры (ж р): – адай (Кум.);
– мою брата цїалі (Лм.) [Бур.!][уіеli?] Ит. Нем.
– "общая сына: – матаку (Лм.).
[неясн. дополнить: см "Этн. Тунг. Заб."]
спать – ганґ (Кум.)
спаться – ур'о (Лм.), орк'і (Нер.) кубурна (Бір.)
сырой (мясо) эпіжка (Тм.), эпік'ја (Лм);
– непропеч. – тукаї (Нт. Cast.) [Бур! tūnei Cast.].
сытый – уб'ілча (Нер.), цалуттін (Тм.)["полный"]
сычугъ – (телят. кишки ел.) тотсанаї (Ам. Хим.)
(см "кишки").
сычъ – гоок'і (Бір.), інтілгун (Ам. Нер.), умускан (Ам.)
[см. "филин", "сова"]; майванґч (Лм.)[Бур! ібід]

съ'ездить – амаскі' (Хим.Тм.), донобо (Куп), уёс (Лт.) [Як! нек. хоту]; амаргі (Бір.)
 см. зат.: – баронамаскі' (Тм.);
 см. вет.: – зонамаскі (Тм.);
 см. сіяние – олрі зуен, намналтін дурр'ін (Лт.);
 с сиверк: – амаргідадуш (Бір.) [Нам!]
съездить – шуко (Бір.), нам.(Тум.); моко (Б.Х.) ідаву (Нер.). [см. "объехать", "объездить"]. [см. "класть", „напустить"].
съедло – омобоі (Бір. Кум. Хим.), омобен (Ам.Нер.), омогогі, ömögagі (Нез.), емебен (Бар.) емгун (Тм.Лт.), ämägän (Нг. Castr.), омōl (Бір.) [Бур! емēl Castr.]; [Нам! эмэl (эмōl)‖ емегел - Рид. сидло];
 – отобон (Тм.); [? омобон ?]
 – нама (Нг. Sch.) [нама (Тм.) Sch.];
 – олум. (?) (Куп.)
 – вочное и вежье оленье: – логоко (Нер. Бар.).
съедой – бурул (Хим.) бурулка (Нер.) [Нам! бōрал – студен, Рид.] [см. "чалый"]
съедять – бурul (Нер). см. масть
свекла – ганч'і (Бір.). [палаш'] [см. "редька"].
сено – бордō (Тм.) (Нг. Castr.), ордэкта [итого] (Нг. Castr.), орат (Тм.) [Як. нек. от стиа]
синица – с'ілнік (Тм.) [Рус!]
сыра (самородная) – ковlан (Бір)
серый – убкер'ін (Бід), куйсан (Бід.) [Дауд!]
 кукурін (Вім. - (синий) - малая корова), бора (Тм.) [Нам! см. студей борал св. Рид.]; кую'і (Нг. Sch.) [кур'і (Ог) (Бол.) Sch.].
сесть см. "садиться", „подниться"
 пошла она: – ойудскан' через: уйудскан' (Бір.) [через - тоже слово ōn]. (Нг. Castr.)
сеть – agil (Ам.) (Нг. Sch.) agi (Нер. Бадр.)
 agil (Тм.Лт.); ? [ ] [Нам! sch.].
 gargali, gargale (Нг. Sch.) [gargali (Ог) (Бол.) Sch.]
 сеть их вятвей (тонкая - веревка) – на (Ам.)
сзъ – онгі (Нер.)
сзять – марді (Бід. нер.) (Нг. Castr.), мер (Бід.) [Нам!] [Нам! марē ‖ мар' Рид. см., марēа ‖ мариа (ч.) пашня]
 уві (Бір.) [пример?]
сюда – ēвā (Бір.), евā (Ам.), эдэ, эl (Лт.);
 овöскі (Тм.), овоскі' (Ам. Бір.), аваскі (Нг. Sch.) [öвöскі (Ог.) Sch.], äväскі (Нг. Castr.);
 іткакі (Бір.), ärткі (Нг. Castr.) ертыкі (Тм.)
с этой горы – малімідук (Ам.)
сладкий – чонтрі (Бір.) [см. гада]

табакерка – дим. от таб доскан (Бір.), холтон (Лт.)
таскать – тамакі (нер.), тамга (Бір. Куп.),
 тошка (Хим) [Нам! тамза ‖ тамак'і Нам! Рид]
 тебек (Туп Ам.) [Рус!] [Як! нек. табах - Рус!]

данга (Нг. Sch.) [ganhy, ganhi (Бг.)
 дамахі, дамхі (Бол.) Sch.] [Нам!] [Рогина.
 герой Пальчиков и Кит!] [Ки Lucifer.].
 нюхать табак: – нöбкна (Нер.) [см. "бить"]
табачница – уjакан (Нг. Sch.) [уjöко (Бол.) Sch.].
табу – тарга (Бід. тур. бол. «нужно выполнить в знак табу») [Нам!];
 jама (Бід.) [в др. говорах: дом, где покойник, чт. гробн.]
 [jамка Нам! Ср.]; [см. "нечистый"].
 гālерда (Бід) [см. «вещи» которые могут съесть]
 гālенді (Бід) [акт. глагол гālерда].
табунщ – адубун (Тм.) адубун (Нг Castr.)
 [Бур: adūtun Castr.], адавун (Нер.)
 адун (Бід) [Нам!]; [см. "стадо"];
 кабашки: уні (Бід.)
тавро см. "метка" „печать. – дорон (Бір.) [Нам!].
тагать – для антар. арака – тöлга (Тм.).
тазовая кость – дүкі (Тм.), довокі (Хим)
 дувүкі (Нер.) дунукелен (Нр.) дүкі (Бід. Куп.)
 [Нам! - таз. кость, тк. задн. проходе] [Бур! хōзі]
таз – кит. – тутнун (Бід) [Кит!].
также – suff. дат (Ам.); нан (Бір. Ам. Чер) [ila (Куп.)? (с этого?)]
 нан, нанун (Нг. Castr.); также как: – мінір (Ам.); тоже как ... моксокко (Бір.)
 тинсунку, ...ої (Бід.) (Хим.) [см. "отец", подобно, "образец" etc.]; тіканні (Бід.).
такой – suff качік, ндагін. (Ам Хим. Бір.);
 унері (Бір. «подобный»), оцірді (Бір.), удрувківі (Бір. также стоит); текандокун (Бір.);
 тарганін (Тм.) танднагін (Хим.), індагін (Бір.)
 ангагін (Бід.); [Нам! індг(е)ч, індг так, так. нр. Рид.]
 эрдін (Тм. - о людях), товар, тарі (Бід. Нер.)
 дома (Бір.) [Нам! вещ. плохой сост.] метер (Бір. Кум.) [см. "подобный"]
так – боскиш. ā, ті (Хим. да: бывало), тікан (Бід. Куп.), тікада (Бід.), танді (Бір. Кел);
 – туб'і, тоді (Нер.); тугі (Нг. Castr.);
 – іпарті, танун, талім (Нер.), тарні (Бід.
  тарінел, тарі (Тм.); метер. (см. "такой")
 – тіган, ерділвалті (Бід.);
 – добавим! там! – дайті (Хим.);
 – āнді, öндгнан (Бір. "вот именно, так „так")
 – ālма, елма, ältätті (Бід.) [фактически так!].
таксировать – добай (Бір.) [Нам!]
тальник – см. "верба", „лоза", „кустарник" "прутик" сēкта (Бір. Хим. Нер.), сēкта-кан (Нер.) сēкта, Секта (Инвон.) [сjакта (Ог), сукту (Бол.) Sch.]; теетті (тēні) (Лт.)
 бургасан (Хим) [Нам! дорга - лва Рид.]
 [Нам! ивняк] [Нам! , вер. дерево,].
тамга – тālā (Об) (), талагур (Тм.) тала (Лт.); тагу (Бір.) (Нг. Sch.) [гагу (Бол.) Sch.]
 гаскі (Нг. Sch.), гайгага (Тм.);
 тар, таггіддат (Бід.), тöрі (Тм),
 ілела (Бір.).
танцевать – кругом – нүдгé (Хим). [Нам! нарті, нірга ‖ найір (Ба), древнейший старинный] [Бур! нет. Весной сгоняют в кучу и жгут то, что осталось от зимы]
 іканін (Бір)

тарбаганъ – тарбакан (Тт.) тарбакó (Хим.)
тадагá (Лт.), тадіга (Тт.); [Як. Нек.
тайрбабан], тартабан] гāмік (Тт.)
молод. тунцýлä (Мн.);
♂ – бóрк'е (Мн); ♀ – окóцä (Мн).
тащить – (волочить, тянуть, везти на чем-л. etc.) –
ірy (Тт.), ірíл, ірí (Бір.),
прям: гā, нода (Бур.);
тащиться – дергс (Бір.);
возм. нам ся сотні – убā, угa (Нер.);
ертаг (Тт);
ланда (Бір.) [тащить в гибели о животных]. [Як! Нек.]
таять – ýнäн (Ит. Castr.) [Ман!], уйгí (Нер.) [Ир, ýл.]
тайга – јан (Бір.), дунда (Нер.) јангí – тангí (Бір.)
таймень – цóйі (Бар. Нер. Хим. Кут. Ам.);
зайі (Ит. Castr.) цеlі, цäйі, (Бір.); цеlі (Тт.)
ункóн' (Лт), кувдуча (Хим.), чéрболта (Мн.).
[Як. Нек. бíл]
тайно – цолум, цóлум (Нер.), кулкан! (Бір.)
тварь (домаш.) – цака (Бір. "вещь")
твердый – тоцорін (Бір.), маннí (Тт.) ката
[Ман!] [хатан – Як! Нек. женщ.]
творогъ – гонуті (Тт.).
твой – сíцi (Бір.), еíнí (Бар. Нер. Кут. Хим. Ам.) (с')
[Ман!] [Ит! чíн(·) ‖ чíні, чíну; шíні Г. Рд.]
[нíнці (Тум. Лт.) [по ол. "его"]
теза (хим! ден. един.) – теса (Хим), тéза (Кут.)
тезка – гірб'íлах (Ам.)
теленокъ – см. "корова", "бычокъ";
тукучан (Нер) тукудцāн, тукуцан (Ит. Castr.)
токуцан (Мн. имеет 6 тем. инс.) [Ман!]
имеет 1го года – бараккан (Тт.);
1го года – бóрорр (Мт.); по 2му году – касéрак (Мт.)
♂ годовалый – цган (Нер.), ♂ 3х лет. – гуманцар (Мт)
[см. бычок – цар.]
телиться – балді (Ит. Castr.) [см. "родить"].
теплúга – тäрга (Ан.) терга (Бір. Нер.),
тергä (Нер.), тäргó (Ит. Castr.) [Бур! tergе, teregе Castr.] [Дауг! терга]; [Ман!]
[Мон! тэргэ ‖ терге теплúга Рд.] [ ]
[Як. Нек. снарбá, сацыцы].
теплю – хатірке (Тт.) хатірогін (Лт.)
[Як! Нек. харацца]
теплокарий (кол. инс.) – сāw)дар (Кут.)
теплота – актíра (Нер. Ам.) хатірогін (Лт.).
теплый – актарді (Бір.) – бугдурíн (Бір.) [вся
жёлтая]; канкара (Бір. ед. ног.) [кан ‖ кара?
[Мон! кара ‖ хара Рд. черный], кöцнорін (Ит. Castr.)
коґнорін. (нам. діал. – черный и чёлтый ось!)
теплúть (дно) – актíра (Нер.), накгíрал (Лт.)
бóрор (Ам.) [см.
тепля – тунбýлук (Бір.)
теперь – осí, осі (Бія Кут. Хим. Ам.) [с'. с']] аsí (Бір.)
осікакін (Бія хим.); отíla (Ам.), осíла (Нер.);
цеíткон (Нер.), отíткäн (Ам.), асíкакíтнал (Бір.
(только что); осíгíнкін (Бір. только что);
осікакíнтні (Хим)
öсі (Нг. Sch.) [äцці (Тт.) öсі (Gol.) (Or.) Sch.]
оскуно (Бр.); нунцун (Нер.), бердар (Бір.); тíні (Лт.)
ädунна (Нг. Castr.); мíіікі, марíкім (Тт.) [Ам. нанц].
тепло – дулі (Нер.) [Мон! Рд. долабан ‖ дулабакан]; тамур (Лт.), нокуі, нокнíн (Тт.).
теплый – нама (Нт), нáма (Ат. Нер.). нама
(Нг. Castr.), нáматман (Нер.);
весьма тепл.: – нáмайці одíн (Бір.)
булíгді (Бр.), булен, булді (Нг. Castr.) [Бур! биlен Castr.] [Ман! тепловатый, теплый];
дулнíн (Тт.), накгасі (Нг. Sch.) [накгасä (Ог.) рокгíгі (Gol.) Sch.].
терется – ýрі (Нг. Castr.); Терäвцуккан (Ам.); Teh (Тт).
теребить – ірк'íl (Бір.) (Рм.) [от мякины].
терпеть – танг'í (?) (Нер); кíрі (Бір.)
[Ман! сдерживать].
терять – сокорí (Нер), бýлтурга (Бір.)
[развязать?], б'áрі (Тт.).
теряться – б'éрі (Тт.).
тесло – чокнíвун (Ам.).
testes – муд'é (Мт.) [Нус!]; бульгуб (Мт)
[Бур! іbга]; бульдукý, бульдігокі (Хим).
бульдуча (олень), бíльдубíl (ол. и жн.) (Нер.)
тетерев – тобован (Кут.) тегевö (Хим.)
тебäван (Бір.); бурбук'і (Нер.) бурбукí (Нг. Castr.);
куртуjак (Ам.); [Як! Нек. куртуjак]
тет ♀ – цуцí (Бір.), уркíгон (Нер), ердíбіс,
ердíбäс (Ам) [Як! Нек. ärдäбäс].
тетива (лука) – íl, íл, íл (Кут. Бір. Ам. Нер.)
íl (Нг. Castr.) [Ман!]; нуба нетман (Лт.).
течь – äjä (Мн.), ечнé (Об.) – Рм.; – падать – тíбіу (Бір.)
протекать – ечнé (Бір.) [давать течь]; äjä (Бір)
тигръ – лаву (Кут.), ланда, лаңда (Бір.)
[ст Кит!]; тíр'íр'ін (Бір. – "полосатый", "пестрый")
калаңа (Бір. от кала.); тасíбa (Хим.) [Ман!]
тихий – доjуjа (Нер. Бар.) [хвз. предмет].
тихо – сисекам (Нер. – неторопл.); бардадай
(Нер осторож.);
тише – арукуц (Мт. "по маленьку"), орчу
тянуть – нäнаlі (Лт.). "тащить"
то – [..., то... – е, э (Бір.) [Ман!].
товарищъ см. "другъ" – анда (Мт.); ца (Ам. – компаньон по очкам); äдíl (Бір.) [участв. одной
фирмы]; нукíн (Бір.) [Ман! Зак. ст Кит! хо-ри]
оцбо, огол (Нер.); кані (Лт) нäцäі, аца (Нг. Castr.)
товаръ – бара (Мт), тавар (Тт.) [Нус!];
äт (Нг. Castr.) [Бур! et Castr.].
тогда – тадук (Ам. Бір.) тадукал, тíадукоб,
тадукí, та (Suff.) [Ман!]
[одуні?], окíду (Бір.), тарні (Бір.); тuлгí (Нер.)
талі (Нер.) толíнні (Ам.); тäлі (Нг. Castr.)
тоже – ацíкі (Нер.)
толкать – ана (Мт. Бір.); анна (Бір.) (Нг. Sch.)
ана (Нг. Castr.) [Ман!]; аннуу (Нер. Хим.)
цуцкуу (Бір. Рм.); звать на чьто-л. дуэль:
(участвовать) [↓ Нер. – подписаться]; цуцуц, ...ло (Ам.).

толковать – см "обсуждать" [концілда (Бір.)
толокнянка – кунцут (Тм.).
толочь – нідду (Тм.).
толпиться – ібгіма (Нер) [см. "гнать"]
толстый – дірам (Кум. Бір. Нер. Пт Бар.) (Hr. Castr.)
дірамтен (Хин), дірамен (Нер.), дійам (Hr. Sch.)
[дєраме (Bol.) дірам (Тум) Sch.], Черум (Тм.)
бодіран (Лт.) [Маш!] ;
бодун (Бір. Ун); унтхурі (Hr. Castr.);
бургу (Кут. Бір. Хин. Нер.) – жирный;
тарігун (Хин.) [Пон! тарбн || тарбуи Рдд.]
толченый (мясо) – нідудуца (Тм.).
только – арай (Ап. Нер.); арантї (Бір.),
аїкїкїнт (Бір.) [одно. одно ед.]; йркан. (Тм.)
йртіл (Hr. Castr.); умукун, елекєја (Нер.).
тóбка (Тм) [Рус!]; теїла (Бір.) [Маш!]
толкиться (хлебом) – чобо (стряхать, e.g. лишнее из житницы.) (Нер. Бір.) [Пон! чоw || чобд]
тонкий – номкон (Нер.), номкун (Бір.) (Кут.),
номококун (Бір.), нöмкун (Тм) (Hr. Sch.) [нöмі
(Bol.) (Or.) Sch.], нїокун (Лм.), намкун (Hr. Castr.)
[Пон! німеган. Sch.] [Бур! пїтедеп Castr.]
[Маш! Sp. нїнкен, нїнкекен] Вик.]
тонуть – ојо (Нер.), сує (Бір.), чапа (Ам.)
топить – дуру (Тм.); ела (Hr. Castr. – разг. сл.).
тополь – тонкий – hулугдан (Ам.), тонкий: – hул (Ам.)
[дулі (Хин.)] суногдо (Нер. Sch.), уўрін (Hr. Castr.)
бурган (Тм); каїлаһан (Hr. Castr. [Бур! каїлаһан] Sch. Tr.
[см. "ильм"].
тоторигче – гōго (Нер.).
торопать – сукä (Тм.), сукé (Нер.), сука, сукö (Ам.)
сухö (Hr. Sch.) [сїукö (Or.) сурö, сукö (Bol.) Sch.]
[Маш!] [Пон! тухе || сїуке Рдд.] [Пон! sїихе Вдн.]
[Бїлуак! тух Sch.] [Як! нек., сїј, ё.]
тóбар (Тм.) [Рус!]; ңјані (Лм.)
топтать – тука (½) (Нер.).
топь – см. "болото" – Сєвар (Ам.) [Пон!].
торговец – аміђін (Тм.) [см. "купец"] [Як! нек. амїдсїм]
торговля – см "купец?", „лавка".
тормозить – для сов самсей каурі, каурїкї (Hr. Sch.)
[каурі, каурїкї (Bol.) (Or.) Sch.] [Бїлуак! кауг. son.].
торокси – ганїцука (Кум), ганїцорка (Хин.).
торопиться – (о ком) јорä (Лм.); авінгу (Бір.)
едéї (Тм.); чтоб торопился [объект] токда (Лм.).
тороть (наприм: лёд) – халгада (Ам.) [Як. нек. тороцун].
тосковать – Єнє (Нер.) [инь?].
тощ – тар (Бір. Кут.) (Hr. Castr.), тарі (Лм.) (Лм. Castr.)
тара (Тм. Castr.), тавар (Тм.) (Hr. Castr.) [?? Вр. Кд.?];
[äрі (Hr. Castr.] [Пон! тер(е) || тере Рдд.] Маш [ ]
[Як! нек. ол, анара тепп].
точило – кїїга (Нер) [Маш!]; лєкє (Бір)
[„брусок, камень" см.]; тоуїло (Лм.) [Рус!].
точить – локода (Хин), лахадар (Бір.),
кїїгіmі, кїїгїді (Нер.); Гей (Тм.) кїїгäда (Hr. Castr.).
[Маш!].

** адиїа (Тм) [ ]
(ударение)
[кїїгїмкун (Т) точный вычисл]

* ожидаемое: кара [см. "ожидать, "смотреть"]

точно – каакалді (Бір. Нер.).
точить – кїрана (точильщик, точильный камень) [Маш!]
тощий – јада (Бір.) [јадуў/јададу нищенствующий Пон! Рдд.]
[; Маш! отощавший, отощавший артиц] ; торцўпкаї (Лм) (Hr. Castr.)
[см. тонк., тонк., мясн.] [Бур! торолкаї]; [Маш!] **
ңўмаї Фчудаці (Тм.) [Як! слово глаз] сїруда (Бір.)
трава – чўка (Нер. Вар.) (Hr. Sch.), чöка (Бір.) (Hr. Sch.)
чöка (Пн), чўка (Hr. Castr.) [Бїлуак! чокkрс] [жеваная]
1. – орöкто (сухая и зел.) (Бір. Нер. Вар. Хин. Ат. Кут.) (Пн. Сев.)
ојокто, [ајакта!]? (Hr. Sch.) [орокто, каікта (Тм.)
2. – öкто (Or.) пајакта (Bol.)] Маш: [ ] haimi (Лм.)
(Бір. Нер.) – трава сух. и собрав; [ср. haimiя
3. – нöкєкта (Бір.) [диалект. ... нем. нем. ... нем. нем. ... нем. нем.] неöча (Тм.)
4. – парей – бїсуо (Ат.) [см. порей"];
– вилка сена. трава – боткожта (Ат.) (черепица.);
– плоский (дудка) – каңбукта (Ат.);
– для мел. рыб. сети. – іңїтцўдубун (Хин);
– плоский – [около прямой поверхности] – суўгак (Бір.);
– длин. ровный (палка, нож, замок) – сівак (Бар. Нер.)
– синдесмол: – кумбї (Бір.); кірє (Бір. земляной);
логонуза (Бір); каңгуло (Хин. сущ. на
зиму, варенец, кусок мяса Ор. – нечистый.)
– винтовая гай – дїмїівун (Ат.).
тратить – овї (Бір.) [тарлїть] [. ојў ...].
трауур, [трауур. платье] – сєн, сїна (Бір.) [Маш!]
треснуть – нöлчуl (Нер.), пасїна (Нер. – слышно) [ ]
трещина – саңгар (Hr. Castr.) [дора]; мäгзі, мадї
(Hr. Sch.); прорыв – іркö (Нер.); јавар (Бір. – в
замп, в лёд); халтаку (Тм), намкатікун (Лм.
в лыс. лёд.); [см. "дора"
трехголбной – іган кїріїї (Бір. – в вершинах);
гурбаңцїн (Лм. вообще кривая, угол, кол. прим-
мающий одна).
третий – ілатку (Хин.); ілаткун (Нер), іла-
гі (Бір.) [Маш!]; еїтєп (Ат – перевод на Рус).
треск – нöлчо (Нер.)
треснуть – іңза (Нер.); хаур (Тм.) [Як! нек. хаїин].
тресно чь – гїдур (Пн) [Бур! ібід], гокома' (Хин.)
гурбїїан (Бір.) [Пон! Рдд. гопран .. || гурбан. прим.].
требовать – гала (ср. искать); намігалам (Тм.).
треножить – гурвїїа (Бір.) [Пон! Рдд. гур – (гонять) ? заплетать].
три – іган (об.), іган (об.), іган (Hr. Castr.) (Hr. Sch.)
єлан (Hr. Sch.) [(Bol.) Sch.] [єла (Or.) Sch.] [Маш!].
елїн, (Ам), Єлан (Лм); прийка: – ілакгна (Бір);
прикидка: – іланку (Нер.), іlара (Бір.);
по-трое – іланал (Хин. Нер.)
перезимовать – іланцар (Нер. Вар.), іланцї (Hr. Castr.)
еланмер (Лм.); готїн (Бір. Кут. Хин.), гочїн (Пн.)
гутїн (Пн) гуўїн (Hr. Castr.) [Маш!] [Пон! Рдд.
гошїн || бучїн – во].
трогать – валбу (Нер.); гїраку (Пн); алтам (Тм.)
тропа – см. "дорога", "путь" оца (Hr. Sch.) (см. синдр):
ада (Hr. Sch.).

** халацга (Кут.) тїннга, тїнкга (Ам.) [см. тонкий сухой пенящийся]
*** сост. ущелья – гїсу (Пн.)

тростникъ – кувосок гл (Бір.) [Мон! Рид. – халто // Кулусун прочитано], ковосун. [см. "камыш", вас. "трава" для покрыш. чашки шатра]

трубка живот – тирубэ (Кит.) [Рус!]; коман (Нг. Sch.) [kuba (Gol.) Sch.] Ман!]; гона (Н. Сах.) [Cf. в науке] для оленей: – орёвун (Бір. жин. нар.) [used внимательно]; отгоwлан (Бір.) [крепкая в тонку].

трубить – орё (Нар. Хин.); тіка (Ит. Coastr.).

трубка – дайрі (Бір. Куп.); дай (Хин.), дай (Нг. Sch.) [дай (Gol.) (Or.) Sch.] [Кит! dai 6 10550] [Ман! Sp. дай] [Ман!]; чубучук, трубка (Нн.) [Рус!]; ганса (Ит. Сах.) [Бур! gansa] [Як! нек. хамсо] канна (Тм.), хандза (Лм.); горло (Кит.) [гасить трубки, куда клад. табак. – серебр. или оловян.].

трубчатая кость – см. "кость".

трудно – мані (Бір.) мані дяркан (Бір. Вл.)

трудовой – на пъп бутанділяр (Ад.) [см. "тяжелый"]

трудолюбивый дадуңу (Нар.).

трудом св... – арай, ярай (Бір. Ам.) [см. "едва", "только"]

трусливый см. "боязливый" ңболокі (Нар.)

трутъ – ўlo (Нн.) ulo (Ит. Coastr.) [Бур! ўla]; hiltu (Тм.) [краск. чтоб. для выд. кож.] [краска]

труха пыл. кор. дерев. – нунму (Ам.) [сгнившая].

трясогузка (г) [вытесняя.] – тюрга (Нар.) [Мон! Рид. тюрга (н) // ! шиж.]; гірсамда [на рал. вильах].

трясти — (вытрясать) – іңбуса (Нар.); отн нам: – гіlв (Хин. Нар.); сільгі (Нг. Sch.) [сіргунді (Gol.), сільңунді (О), сігінеі (Or.) хілганрем (Тм. Осh.) [Мон! šilgeхй Sch.] [Ман!]; сяксуру (Ит. Coastr.) [Ман! ? пилить, пресать, мерзнуть, пощадить]

трястись – гігірā (Лм.) сільгін [дрожать и шить] (Бір. Куп.) [отн холода] (Нар.).

туда – тарогі кі (Бір. Бар. Нн.); тарогі какі (Хин. Бір.); часкі (Нг. Sch.); öвöскі (Нг. Sch.) [äвäскі (Тп.) öвöсе (Or.) Sch.]; mala, ila (Об.) [см: "куда", "где", "там"].

туловище – конкіра (Нар.).

туманить – таулма (нын. дівл.), тангна (нар. дол.) (Бір.)

туманъ – тамнакса (Бір. Нар.) (Ит. Coastr.) (Нг. Sch.) (О) [тамнахса, тамнака, тамна (Gol.), тамна (Or.) Sch.] тамназа (Ам.) [Ман! подниматься, повеситься]; тяман (Хин.) [тяма]. тюнгусъ – евенкі (Нн.); [порода] äвонкі (Ит. Coastr.); овонкі (Бір. Куп.); евенкі (Бір.); евенкі (Ам.); евенкі (Нар. Бар.); енен (Тм.); евенкі (Тит. Кит. Бар.); [см. "название"]; ♀ – евакун (Ам.) говорить по тунг. – эудаган (Тм.), евэдім (Ам); тонуё (Ам.) [Як! нек. тонус]; мургір (Нар.) [конная тунг. зав. Оки]; тюрген (Бар.) тега (Бір. без тунг. олени Вл. Оки); хатнаган (Хин.) [наз. зав. Тунг.] [Бур!]

бірарґен, ганґен, кумарґен, гінґен, ганґен, ңіґен, наунґен, etc. разн. порогов. чувства.

нівол (Нг. Sch.) [кірол, кітор (Gol.) кітэ (Or.) [кіл – будьте!] [кіен, Ман! Бур] [Кит: кивін] (жен) [Як! нек. Туман см. "облако"]

тупой – дан (Нар.), даані (Тм.), моко (Лтн) (Ит. Coastr.) [Ман!] [тупой нож] < см. шилай

[Бур! тохо Coastr.]; цонно (Бір. нож, подобн. ножу (м) ств), бапта, бапне (Бір. о предмет. туп.)

тупица – тюко (Лтн.); дапта (Нар.).

тупрпанч – нāвада (Куп.); нöлгудга (Лм.) нöнтіук (Лтн.) [сам.?] – speetabilis.

тутъ – см. "здесь"; тадудам (Ам.) [на этом месте, вещ. что], одý (об.), ела (Бір.).

тухлый – катага (Нар.), тудза (Лтн.) укто (Нг. Sch.) [см. "испортился"].

тухнуть (гаснуть) – сів (Нар.); испорт.: – тупуң (Хин. Нар.) см. "испортиться", "вонять".

туча – туксö (Хин.), тüксу (Бір. Хин.) (Нар. туманно) [Мон!]

тугнуй – см. "жирный", "толстый"

туша – пер. гасить. – гілбá (Бір.); каңтіра (Бір. Козырм); гаснет так тем фонарь – (электр.) нāгда (Бір. Хин.) [сним. позвон. Хин.].

тушить – сі (Нар.) [см. "заливать"]; пуґ (Бір.) [см. "дуть"] [Мон!]

ты – сі (ći) (об) (Нг. Sch.) [сі, ші, хі (Тм.) сі (Gol.) (Or.) (О) Sch.] [Ман!] [Мон! ші // гі Рид.]. ні (Тм. Лм.).

тянуть см. "тащить". толкать глагол: – курі (Нар.), толком тіміні (Ит. Coastr.) [Бур! сіткепер Coastr.]; коңко (Бір. Хин.) [см. "тащить", "волочить"]

тысяча – міңган (Нн), менга (Бір. Куп.), міңан (Ит. Coastr.), менган (Нг. Sch.) [Мон! міңган // міңбан Рид.] [Ман!] ['Turk! ming];

цаңгінāма (Лм.); тыһанга (Тм.) [Як! нек. тысынча] – [Рус!]

тыло – бојо (Нн.); ілдä (Ит. Coastr.), бäjä (Ит. Coastr.) [Бур! бäjä] [Ман!]

тынь – сімгу(н) (Бір.), сімгун (Нар.), сімңун (Ит.) сімңун (Нн. Coastr.) (Ман!) [тишина, место, где тихо, спокойно] – каңбан, кацан (Бір.) [Рев. антоним. повтор. от удил. косн. отн.] См: "вместе мало"

тьесина – кончін (кадаг) [см. "долина", "ущелье"]

тьесный – тіjó (Нар.).

тяжелый – ургö, урга, ургä (Нар. Бір.), ургä (Ит. Coastr.) уігörgі (Нг. Sch.) [худ'гö (Gol.) Sch.] [Ман!] ургі (Лм.), ульгі (Тм.); тощий: – байбаї (Нг. Sch.) [(Or.) Sch.]; на пузи – бутандіяр (Ам.); вздух: – дуксун (Бір.)

тянуть – ітā (Нн.), тāн (Бір. Хин. Нн.) (Тм.) (Нг. Sch.), (Ит. Coastr.) → тāна [тян! tam // tam(a) Рид. тащит] [Бур! таманом. Coastr.] [Ман! тянуть (в кассе), сильн. магн. поля, поляризация]; уіі (Нг. Sch.); сунгі (Нар. Хин.), сунгга (Бір.) [Мон! сунё // сунija – потягивать Рид.] [Ман! тянет, тянется, тянется] ніркуматъ (Бір.) [в сторону]; ерун (Нн. Coastr.) [ziehen]; і (Лм).

тюлень – нерпе (Лн.) гекасе, кота, куна (Hr. Sch.) [см. "нерпа"].

удирать – токол'ника: – сіні (Бір.)? [Маш!]. [толкать, пихать]
ігана (Бір. – украшающий) (Рыб);
удирайся – генні! (Лн.).
убить – ва (об) (Ит. Сааһ.) (Hr. Sch.) [waha (от.)
вару (бол.) Sch.) [Маш!]; вара (Бір.) [варі? Тим. Sch.]
ваді (Hr. Sch.);
ма (Тм.); оркі (Нер.); едер (Тм.) [ода?]
добыть – нарда (Хим. Нер.), нарда (б) (ä) (Бір. Нер.)
находить зверя – дака (см. "находить");
вести привести кому: – міре (мерд?) (Бір.)
уронить: – дултана (Лм.) [мелтода];
класть – ге хвабі (Hr. Sch.) гедан!, гідабаурі (Hr. Sch.)
ерамолить: – дарі ву (Бір.)
оттаять, теряться [сдать, бояться] – конде (Бір.) [мелтода, мелтода].
убывать (вода) – ярда, ерба (Бір.) [см. "вода"].
убегать – упкіс (Нер.) от об-ка, нож дд – місо (Нер.)
[Маш! укатить, отойти, откатиться] ; діго (Нер.); дурела (Бір.) [см. отходить, откатить]; сууа (Ит. Сааһ.) [Маш! укалбі]; дурулец (Бір. Рел.)
[Мош! разбегаться] [Мош! борун отдалиться, отдаляться в сторону]
[Сш. Зай.:] приходящий в движение

увалень – ілінін (Нер.).
увеличивать (число) – мінна (Бір.) [см. "умножать"].
нама (Ит. Сааһ.) [Бур! петепер Сааһ.] [Маш!]
увеличиваться – кетел (Нер.), огдел (Нер.), огдімар (Нер.)
увидеть – впервые, узнать обокеjакун? (Бір. Рел.)
увидеться – ігалді (Лм.), данадді (Об!) [см. "встретиться"]
уводить – алду, ялду (Хим., Бір.), еглі (Нер.)
елду, олду (Бір.) [см. "взять", "похитить"]
увозить – олду (Бір. Хим.); генев (Бір. Кут. Нер.)
увы! – оса (Hr. Sch.) [оркі (Бол.), оке (От.) Sch.].
углубление – тіпокін (Бір. Кут.) [от тіпоко] [см. пещера].
уговаривать – тадула (Бір.) [Маш!] [см. успокоить]; ккалді (Бір.) [см. просить] [Маш!] [заискивать, хотеть, вкрадываться в доверие]
угол – елда (Нер.) ёлла (Бір. Лм.), ёла (Хим.), елді (Тм.) елда (Ит. Сааһ.), елёу (Ит. Sch.) [jалма, хjалма, jалві (Бол.) jала, ijакма (От.) Sch.], гату (Лм.) [Як! Нех. гох].
уголь – угол (Нер.) [Рус!], но (Бір. употребляется вообще) чакон (Hr. Sch.), [уголка (Ит. Sch. – уголь и удавка).
угощать – дусі, чантіївда, кундулё (подносить) (Нер.) уц (от тыкать, "кормить") (Бір.) [Маш!].
угощение – чантіївапіаут (Нер.); дм (пищи) окова (Бір.).
угрожать – занут (Ит. Сааһ.) [Бур! запапар Сааһ.].
удавиться – анкі (Бір. Нер.). [ ] см. "душить"
удавь – тавчан (Бір.) [Маш!] чавчан (Бір.).
удалой – концун (Лм.) [см. "прилетевший", "работящий"]

емергун (Бір.) [см. "ездить"]; ідам (Бір. о пешех. работ.) [Маш!] [см. "весна", "силач"]; со (Хим.)
удаляться – горол (Нер.).
ударить – солту (Хим. Нер.) салту (Нер.) [cf. солто];
дукма (Ит. Sch.); алтесен (Нер.);
кокко (Бір. Хим. Нер.) [ёлочка"... морфи "ничтожно маленький"]; тері (где) (Бір.)
– ся – јокара (Нер.);
бараб. дерево (магия. пчс) – чантпа (Бір.) [Маш!] [толкать, пихать. Зай. от кит! фа]
пугало: – мургудо (Лм.);
палка: – моjен (Бір.);
кулачный – чорда (Тм),
по лицу – сасакала (Хим.);
молния – тавіпно (Бір.) тавін' (Нер.) [см "молния"].
удивительной – кайкатугдё, гайкатугді (Бір.) [см. "удивляться"];
авдонга (Бір.) [Маш!] удивительно
удивляться – гайка (Бір. Лм.) (Ит. Сааһ.) [Бур! дайханат Сааһ.] [Мош! гяхакда || бajікада больше удивит. Рид.] [Маш! гайканбі] [расширенные глаза; человек, пришедший издалека]
сосі (Hr. Sch.).
удилище – согокпа (Hr. Sch.) [?].
удить (рыбу) – гіпіч (Тм.).
удлинять – гонімур (Нер.).
удод – (ирира ерарс) – добовцін (Бір.).
удобный – цокінкан (Нер.).
удовольствие – см. радость" совпз (Ит. Сааһ.) [Freude].
удочка – улака (Бір.). удочка (Нер.) [Рус!].
ужасный – хо (Тм.) [злой] [Як! нех. сўдях, кісі].
узда – олешя (на нога) – дірбік'ін (Нер. Бір.);
утінні (Лм.), отоні (Тм.), энмірін (Тм. Лпі) эні (Лм.);
ломад. – кадал (Бір. Кут. Хим.), ікадал. др (Нер. Мн) (Ит. Сааһ.) [Маш!] [Бур. казар Сааһ.] [Мош! хацяр || кацабор Рид.].
узел – монмосанді (Нер. глаг. ?); уїдіп (Тм.), [ ] (цІЕ) (Бір.) (для обуви, шляпы и головы), цанціп (Б)
узкий – міjо (Нер.) мїja, міja (Ит Мн. Сааһ.); [тесный]; сівім (Хим) сівм (Ит. Сааһ.), сівумкан (Нег. Sch.); докун (Кут.); номкун (Бір. Кут.) [см тонкий].
узнать – пан (Бір.), такі (Ит. Сааһ.) [Маш!] [признать]; сапу (Бір.) [от са].
указать – дорну: – нугні (Нер.); сірда (Нер.); сівба (Ит. Сааһ. дорну.) [? спросить'].
укладывать (кому) – дірпу [сё] (Нер.) [см "класть", положить].
уклониться – адаца (Нер. Хим. Мн.) [см. "просить" в смысле "отказать"]
цайла (Лм.) [о вещи, не отвечающей назначению]; тукса (Бір. Хим. Нер.) [см. "мыть"] [укол. от дрожи].
укоть – убцата (Нер).
укоротить – урутцо (Хим), урімур (Нер.) урімціра (Ит. Сааһ.).

украсть – см "воровать".
украшаться – јанс'ела (Бір)[Ман:]
украшение – бојјоје (Нер) [? бојјое ?],
цуцкура, цікура (Нер) [на шубе],
цаса (Бір. сер на тех, шапке!; моцбі (Ма)
[для чар и брошки с крыш.], конуа (Тм) [для чар
вышит ?цві и конфет], на сопле. (Ма)[Бур']
моба (кант и юрт), моцбіуда (на одежде),
бәдеа (на кофте и платье). [см "орнамент вышит"].
украшение – амбіладаа (Бір).
укротить – нукуць (Ман Хам). [см "кусать"]
уксусный – оцоткінів (Нер), ідніеі, кекапап (Тм)
улица – ўцца (Тм)[Ман'], гіе (Бір)[Нер Ат]
улусъ – улус (Тм)[Як! тех. улус].
улучшить – нова (Нг. Сам.). [см "новый"]
улаживаться – ініе (Бір) см "соглашаться"
умещаться – о
умереть – ду (Кум. Бір Ат Хам. Нер. Бар)
(Нг. Сам); дуда (Бір), дудо (Нг Сам)[ду -
дімбе (бол) зов.][Ман:].дудо (Бір)
[Як! тех. дум];
угоіо (Нер) [Ман' ўкў|ўку Руд.]; сом;
усло (Нер); кока (Тм).
умножать – міпа (Бір) [см "увеличивать"].
умный – сура, сураңцага (Бір.)[Ман:]
(см. мудрый); моңіо (Бір)[Ман:][см.
паївіі (Бір) [см. мудрый][Ким' паі][сильный],
тырнеуи (Нг. Зах.)[сметливый], гулпві (Нер)
[укаі (Тм.
уколоть – говоро, голо (Нер).
укъ – ука (Тм). укай (Н.С.) [тон' Руд. оха (охакать)] <
умываться – уба (Хам)
уловлять – сіліқап (Бір)[Ман:]
[сеть с ячеей: снасть чт...]; лөргөп (см. мудрый).
уметь – епіб (Бір Кум.)["мочь"], гуру (Бір.) [см. "понимать" Ман'].
умиротворяться – лаја (Бір.) [Ман:].
упавшее дерево – нігірілдо (Нер).
упасть – мік, міб' (Бір), мir (Тм.); мінгна (Бір).
– назад: – оңқапі (Нер); – ко мне на перед
– ног: – будурі (Тм).
упитанный – бургу (Бір Хам. Кум Нер)
[см. "жирный", "полный"].
плыть – укпі (Ма) [см. "плавать в воде"].
управитель – см. "князь" мөгөмө (Нг. Зах)
[тегенер (Тм. Ман) Зах.]
правитель – јапуц (Бір. Кум. Хам)[Ман:]
[Тон! јапц|јапуц Руд] [Ким: ja пеп.].
правлять – бупо (Нер).
рекать – сақа чаңкі (Бір Ам.).
ранить – см. "вонзить" – кацса (Бір.)
рядом сабака: – ало (Нг. Зах.)[ало (Ог), хало (бол.
зн.)?[Бідуат! хал]?[не ало – немец!]; муліqо (Нер)
самый – кадаф, кадау (Нг Сам.).
искать – сумо (Нер).
изнывать – мігірідка (Бір)[Ман:]
[тяжело, утомительно].

ураса – нерпў ўу (Тм) [см "хижник"].
уронить – тікідака (Бір Нер), тіпукап (Тм).
установить – токтобу (Бір)[см "останавливать"][Ман:
устать дерц, дору (Нер), дір (Ам);
– моқо, моо (Бір)[см "чувствовать", "ноги гудят"
[Ман:], гацгіе (Кум.); абді (Тм)
ада (Ман)(Ит. б ег.)[Бур' есепер Сам.];
– ўцц (Ма.)[Бур' ово][см "приставка глагола"]
устраивать свад пиру сарінтіе (Бір)?
[см "свадьба"]
устье – дабаа (Нер) дага (Нг Сам); дапту
[Бір Кум] ,дапто (Хам); ақпан (Бам
налдін (Тм).
усы – гуракта (см борода) (об – Ам).
утес – мор. по мор – байга (Нер), дај (Бір).
утаивать – нороко (Нер).
утка – нікі, нікі (Ма), нікі (Ам), некі (Тм)
нікі (Нг. Сам.) [Ман:]; дорі (Нер/Бір)
самец – гуткіна (Нер);
[Кит.яп. мал. – ілтакуган (Кум.):
•пейор. мал., •ласкат. – дорбокі (Кум),
•ген. пол., •агрессивн. – алгуган (Кум);
•спорт. сравн. остроты – сігуі (Кум);
•старость – мунакін (Кум);
•старый, немощн. по мал дет. зол. писюн – тортпак (Кум);
•от спорт. мышц. : – гопцуна (Кум.);
•игрок» : – гікуган (Кум);
•лиц. крас. пластр. врач-терапевт»: – укацба (Кум)
•плодов., длинноносый, (об. кошке) – коптоц (Кум);
ср. розн. тол. кроет; ног гарп; обув. мл. : – ковцаңба (Кум.)
•касатый – консоц (Кум.) (Кум);
краснол, поздн. зол. ряду: – утін (Бір Кум.);
•шилох.» ♀: – коксуві (Бір);
свищ ♀: – гопцулі (Бір.);
♀ спорт. мышц – тарлі (Бір. Жум.)[Ит. Сам.][Ман:]
•гимнастка» : – вергіган (Бір.); [по Кауз];
касатая : – дорбокі (Бір.); [по Кауз.];
краснол длинноклювый – ақгаргаво (Бір.)[по Кауз];
•очень остроног. ; •рано оперивш., оперив и крыл. –
•чистая – уқі (Бір.);
крякво – гопцулі (Бір.);(по Кауз);
(по Кауз)
пеганка сорочек., Podiceps griseig. : – курцикікі (Бір);
морянка (Harelda glacialis): – аллді (Ма);
пеликанская – миінобон (Ман.);
•большая – ганбат (Ма.).
утаптывать – батпка (Нер.) [см. "мять"].
утонуть – сінаца (Нер.); лудде (ішкі)(Хам)
[см "тонуть"]...
утоптать – ок (Нер).
утро – тіпапца, тіпапца (Ма), тіпапі (Нер)
тім'інін (Бір); тіқілпапі (Ам.) тіқілпік (Ма)
дақалпапа (Ам – •утром); бадікір (Тм. •ниже).
[см. "день"].
утыкать – тоwlä (Бір).
упрашивать (за •ешь.) – гірку (Бір.) [•просить за •ду].

ухо – с'ен (мн. Бір Кут. Нер), сен (Нер. Хин. Ам.) сен (Ит. Сазт.) сін, сен (Ит Сазт.); сен (Нг. Sch.) [с'ян (Бнв) сjö (Ог.) Sch.] [Мон! Рид сенці] сенні дуко] [Ман]; шан (Ит. Сазт.)
хорот (Лм.) хорут (Тм.) [Як! Нек. кулгах].
уходить – суру (Хин. Нер), ўру, ўуру (Ам.) jaбу (Бір, Кут) [Мон! Рид. jaб, jaг, jaн ‖ jaбу] [Ман! ходить; пішов куд.]
[см. "пішк." ?, "відправляйтесь" etc.];
єнє (Мн.); іусі (Бір); іне, іне (Бір.)
ццур (бір уходить по нар. думі, писати, малювати) Рел.;
думать на 7 "дем" – jу (Бір.) [Ман!];
сєвен'у: – gilä (gєlä (Бір.); [диалект. jaбу];
раздел. мн. сеем.: – jуєдä (Бір.);
заставить уйти: – іпнасі (Нер.)
ухудшаться – ургунді (Бір) [усилит. болеть].
уцыпать – урга (Хин).
участвовать – ада, адагаме (Бір) [Жить вместе ст.] Ман! [пример. пример учить.].
ученый – уäрахалкан (Лм.) [Як! Нек. ўäрäхтäх].
учитель – маманъ – седу (Бір.) [Ман! [пустой стол Кит! ши-фу] [Зат. -учитель];
учить – тäт (Об) [Ман! ;
татіда (Нер. – тріпать) ; таміга (Ит. Сазт.)
путкун (Тм); тарка (Бір. е.g. писать);
тан (Бір. тануть "слова") [к учиться].
ушедший – jадга (Бір.) [см. уходить].
уливаться – сонтаі (Нер.).
ушко – ведра: – с'енкан (Нер.); топора: – уңі (острие) (Ит. Сазт.) [Ман!] [Бур! уңі Сазт. – острое]
иголное: – сувäң, сöн (Ит. Сазт.) [см. "ухо"].
ущелье – кантґін (кадар) (Бір.) [см. долина узк., плотина); сієкі (Нер.) сієкікон (Нер.) [см. "узкий"].
ущерб (луп.) – кöлтґа (Тм.) [калтака? толстый]

фазанъ – коргó (о ё) (Бір.) [по Пуз.]; дзунзкан (Бір.)? [Ман! пухл. тяжёл.] ?
фамильно (не в тонь) – іманґії (Нер.).
фанза – гєґуңу (Бір.) [новая отдельн. дом для гостей, приезжих [Амур!]; кєту (Бір.) [Бокова] Ман.];
землянка: – укдун (Бір.) [Ман!].
[см. "жилище"].
фигей – см "вырезка" цґін (Ам.) "сын"
фигинъ – гара (Нер.); ункуґ (Ам.) [см. "сова"];
монтата, пунтäтакан (Бір.)
фитиль – неңе (Бір.) [нужда]; нурукун (Ам.).
[см. русское Лм.]
фіолетовый – тиутигунін (Тм)
форель – salmo fenok – согдана, согдjана (Нг. Sch.)
манма (Нг. Sch. – trout); нäjба (Тм.) [от красн. мыс.].
франтъ – "французъ" – гоjомсун (Нер.).
фруктъ – туб'іре (Бір.) [вообще] [Ман!]
ягода – тöкта (Бір. Нер.).
футляръ – єнєкі (önökі) [для стекла] [т.е. фут. для кисти докпон (Бір., т.е. "голова");
подушка]; текунукі (Бір. от "класть "текну");
топку (Кут.) [Мон! тäнчі ‖ тäлбіга Рид.], [Ман! [пустая машина].
фыркать – нґілґіна (Нер. о лош.); тібі (Ам. о лош.); туруґ (Кут.); тургі (Нер.)
[Ман! [сосед. пристает; [не] фыркать]

халюный – см. "мастить", "калюной" – кавґун (Тм.).
хань – кан (Бар Нер. Бір. etc.) [см. "харь"]; оцан (хозяин; имеющий нар. хоз. "харь, хань]
єцан (Бір.) [Мон! єцєн ‖ єцен Ид. хоз. "харь, хань]
[єцієлє ‖ єцеле [свойственный Рид Мон!] Ман! [харь, хань]
хапать – алпа (Кут. Бір. Хин.) см. "взять", "брать"
харіусъ – кадара (Бір. Кут); нґерүган (Нер.) нöріга (Тм.); нірґу (Ам.) [Ам. завтра тушёные!!]
харги – кіунґусун (Бір), кунäсуя (Нер.) [Мон!] ковосін (Бір.) см. "птица", "провалиться" "трещина; пятаница".
хватить – kanjali (Нг. Sch.); [на Як!] гуцан (Тм.) <
хвастать – бсуарка (Нер.) [см. "врать"] хока (Тм.);
хвастунъ – нокат бії (Тм.).
хватать – аскуда (Бір.), аскоа (Хин.); орка; (Ит. Сазт.); чіркo (Нер.); єткуда (Бір птица когтями); кікі (ст.) (Нер.); умірі (Нер.); лакпра (Нер.); сäпкäнä (Ит. Сазт.); больше достат. : – істацка (Бір.) [см. "достаточ."]
хворостъ – дєкста (Ит. Сазт.) [см. кусп. валяж "сл."] [bits of brushwood].
"хвостить" – верт. знач? – ірґі (Бір.).
хвостъ – іргаґін (Нер.), ірґі (н) (Кут. Бір. Ам. Кут), ірґі (Лм.) ірґіґін (Бір.) (Рел) → ірґіjа (Бір.) Рел; ijгі, ігі (Нг. Sch.) [ігі (Ог.) Sch.];
суґ (Ит. Сазт.) [Бур! sûg];
рабий –: ланга (Кут. Нер.); [см. "плавник"] ? хоуці (Тм.) [Як! Нек. кутурук.].
хвоя – чґба (Бір.); дєкта (Ам.).
хитрость – арга (Тм) [см. средство "[Ман!]
хитрый – аргаґі (Тм.); коло (Нер) [Ман! [с умн. значений: ловкий, сильн., умн.];
сонсур (Бір. см. "коварный") ← коґмавні (танца) [Ман! [ловкий, обманщ. пират etc.]
сілкан (Бір.) [см. умный] [Ман!].
хлам – см. вещи старые – цудаґі (Нер) [см. цудаї, Тм. хлам]
хлопать (в ладоши, вепмен.) – сäсала (Бір.).
хлопотать – малтанкі (Бір.) Рел. [см. "пользоваться"].
хлеб – тарґіван (Нер.) [см. "пользоваться", "нашим" Мон!] кґілтре (Нер.) [пеш. и на корню] см. "мука", "мелко"
ходить см. "идти", "бродить" – jалда (Бір. – по сопкам); взад и вперед: – ґівґа (Бір.); гєркі (Тм.) [см. гірку "взлезать"]; доґу (Нр.) [похож. вост. дзянгоз].
хозяин – [см. "дух"] ["хан"] [.. царь", "старый" etc.] оцан (Бір. Кут. Ам.), оцон (Нер.), єцан (Бір.) [Мон! см. хань] [Ман! см. хань]; одінін (Хин.);

данцадуї (Бір совершен.) [Кит! цай-гуї-ч'і]
мӧгӧмӧ (Нг. Sch.) [мегемер (Тим. Uch.) Sch.]
бӧгін (Нег. Sch.) [см. "барин" Ам.] ?{[Ман! ?i]
[begile Inč!] [Мон! dexi] [Turk! bäk, bäi]
[from Chinese bo * bek G.9340] } Sch.
пакгін (Нг. Sch.) [Ман! } ← Кит! рио(k)-si
G.9372, 9992.] [пакшні } (О)(Or.), пакші (Ок) Sch.]
[см. "высший" ск.];
цулкан бінін (Тм.) [? назем. гнёзд.]
холмъ - ілäкан (Тм. Ит.) цäкуäкäк, данцанцун (Нг. Sch.)
холодно ?сальгір, гілдікакун (Нег), інʼані (Лм)
[інʼін см. "холод"] [дара?]
холодный - енуре, енуребі (Ам - студёный);
гілгді (Бір. Кум.); kelge (Тм. Castr.);
гелеєї (Яку) (Нг. Sch хал. буда); нінні (Тм).
холодъ - інʼін (Тм. Бір. Кум. Хин.), іцін (Нг. Castr.) (Бір.)
іцінні (Тм); hemyріʒін (Ам.); гілді,
гілді (Нег.); älmalda (Нег хол. пол. зак. солнц).
холощеный - акта (Бір. Ам. Тм.) [Ман! }].
хорекъ - солонцго (Ам. Нег.), соволцко (Бір.),
сʼolгʼі (Бір.), coolгї (Бір.); куренакá (Бір. небольш. хорёк)
[Ман! }].
хоринецъ - корʼі (Нег.) Бар.).
хоронить - см. "погребать в землю: бува (Бір хин);
ема (Тм.), буна (Бір.) умунʼам (Нг Sch.) [іма -
рет (Тм. Uch.), улуіві (Or.) хумурі (Gol.) хумі (О) Sch.]
[Ман! ~~бӧбӧн~~ зар. в землю];
в подземелье (пойти) - алаʒам (Бір.).
хороший - ада (Об.) [Нг. Sch.) [(Or.)(Gol.) Sch.] (Ит. Castr.);
аjама (Бір. Кум) (Ит Castr.); аї (Тм.) аїкан (Нг. Sch.);
нака (Ит Castr.); аінті (Тм); ебгі (Тм. Лт.)
[умный]; гаjавеї (Бір) [аjа - хорошо дух, здоров, живой ч).
хорошее (существ.) - аjс (Бір.) аjа (Тат. диал.) [см. "добро"].
хорошо! - аjаці (Бір.); аjаканʼчі (Бір. Кум. Ам) →
→ [при приказе]; сот! (Нег.); öцан! (медленно) (Бір.);
даjокан (Хин), бірtаjа (Нег.). ↘ оцан!
хотѣть - нʼjака (Бір.), нʼікі (Ям);
предполагат: - око (Тм); эjа (Тм)
думаю: - цуан (Хин); [см. "желать"]
рабреуъ - кабá (Бір.) [Ман! }] [Монг: "аjа кабй"]
работать - ердету (Бір.) [Мон! Рид. эрдем ‖ ердет
мудрость, искусство,] [Ман! }].
ханшть - анка (Тт.) (Нег.); заказ. имя: - бӯг (Нег.).
хапать - коркіlla (Бір. Тм.) [в сеть]; ліггні (Нег.).
ребенъ - gʼігін (Бір. Хин), цʼедін (Бір.), цʼенгалцін (Бір. Кит.)
даваган (Тм.); [~~ребёнок~~ хребет = ухаживать = глядеть] іläкан (Нг. Sch.)
сравн. хриб.: - ілі (Бір. Ам.) [край (вост. берега], ніlакан (Нг. Sch.)
больш. хриб. : - гугдаканін (Бір. Кит.) *
малс. хриб.: аlеба, аліго (Бір.); ← домовит.
неб. хриб.: - алікаган (Нег.), сӯрä (Бір.) [см. сӯрä]
умдар (Нег.); (сопка, гора) - ури (Нег. Бір.) ура (Бір. Ам.);
гипот. хребет: - согдондо (Тм.), іцʼіра (Бір)
тать - докоlom (Бір. Хин. Нег.), докоlона
Нг. Sch.), докоlомї (Нг. Sch.) [докоlомї (Тм) Sch.].
ноглай (Тм.). [Ман! } хромой].

хромой - доколо (Бір), доколок (Нг. Castr.) (Кит. ...)
[дохоlо (Gol.) гӧболі (Or.) Sch.] [Ман!]
[Бур! dokolon Castr.] [Мон! dogolang]
дегландін (Тм.), тулгі (Бір); лавдака
(Бір.) [хромой от ушиба ноги, бол. бедр. кости ск.]
хрусталь - голбо (Нег.).
хрящъ - буксá, буксёа (Бір. и косогорный);
буксо (Нг. Sch.) [буксӧ (Gol.)(Or.) Sch.] Ман! }.]
мунцӧрсӧн (Нг. Castr.) [Бур! mögörsö Castr.].
худой ("пустой") - jaga (Бір.), тюрӯмкаї (Тм) [Бур!]
тінä (Ам.), оганцгу (Бір) [см. "истощенный"]
"сухой"]; канäві (Тм) [Мон! Монг!].
худгть - тукалараї (Нег.); усада (Нег)
мӧгда (Нег.) [болеть] [изнурять]; ача (Бір.
Хин) [изнур. истощ. отощавать]; чудаї (Тм);
катна (худобный сопутств. мёд болезнь, обессиливать)
(Бір. Кут. Хин. Нег.) [Ман! хат ‖ катна Рид.]
[Ман! } заболел кашель].
хлупсе? - дорогику (Нег.) [дорого - мучит].

цапля - кäравуан (Тм), сʼі бін (Нег.) [см. журавль]
цапнуть - умірі (Нег.).
царапать - осіка (Нег.) [см. "резать"];
мäзі (Тм.) [о коже царап. - оцарапанный. кожа].
царица - канчгі, канціка (Нег.) [Мон! Рид.
хаітän ‖ катун супруга]
царствовать - канта (Нег.) [ст "царь"]
царь - кан (Нег. Бар.) [Мон! Рид. каган, хан]
[Ман! }]; кän (Ит. Castr.) [Кан (Бір. Кум.)?]
оцан (Бір. Кум. Ам.) ецан (Бір.) [Ман! }]
[Ман! ецен ‖ сцен влад. государь, царь, князь].
нӱлтін іражы (Тм.) [Як! Нек цырäхтäцы].
цветокъ - балдгакта (Нег.) улакгтіка (Нег.)
ілга (Бір.) ["кость", "кровь"] ілга (Бір.) [Ман! }]
[Ман! Ср. ілъа];
цäцäк (Ит. Castr.) [Бур! сісек (цицек) Castr.];
желтый вроде тона, отдающий: - гоlowго (Бір.)
цвѣтъ - бого, богу (Бір) [Ман!] [внешний цвет]
gʼісу (Кун.) цісу (Бір.) [Як! тип. цӱсӱн (gʼӱсӱн)]
церковь - цӯні (Тм.) → танара [перел. с як! →
нек. танара цейтä]; севан рук,
сӧвӧхірук (Нг. Sch.).
цикль (годовой) - ціl (Бір.) [Мон! ціl ‖ ціл. год. Рид.].
цинковка - (для двери на ветлах) - уркантцун (Хин)
[урка - дверь, вход]
цыплться - гокоіґі (Нег.).
цыловать - нука (Тм.), нʼу (Нег.), нʼукан
(Бір.), нʼокан (Хин) [Ман! совокупность от пять. и выше сотни]
гӧрӧнӧ (Нт Sch.);
?миллион? гунʼна (Бір.)
цыльный, цывлый - бутцунä (Тм) [Як! нек. бӱтцӱн]
бүкцвцін (Бір - см. такой диалект.) [Ман! } спотыкл]
мӧнгулӧн (Нг. Sch.); бунъа, бӱтцӱн (Лм.);
бунні (Тм.).

гъна – таман (Ir. Castr.) [см. "дорого"]. см. "дорогой"
гънить – тананта (Нер.) [иначе. этну].
гънтяйть – см. "уговорить" (табуна).
гънь – нодоргун (Мн. Castr.); гінд'і (Ir. Castr.) [Бур! дінзе Castr.]; Зулзіхан (Ir. Sch.). [g ulg'i (Gol.), g'urg'iha (Or.) Sch.]

галой – бурук (Хин. Нер.) [см. "следы" "..гиндой"] [Мон! маи!]
гасовня – нарго (Ir. Sch.) [хорошо (Gol.) Sch.]
гасто – josop (Ir. Castr.).
гасті – арґі (Бір. гио-гио) [см. "толпа"] [Ман! Sp. ему фарсі]; одy (Ir. Sch.) [Одо (Gol.), убу (Or.) Sch.] [Мон! ході] [Ман! ф. гиеий просить маи] äнä (Ir. Castr.); [elmin - гиеи ниер. иратн).
гастый? сандана (Нер. гисиый?).
гашка – ābə (Тм.) ага, нага (Ir. Castr.) [Бур! ajaga Castr.]; гацінка (Бір.) [Даур!] гацунко (Бір.); гаскі (Тм.) [Рус!]; деривати: таксе (Нер.), таксі (Ir. Castr.) [Бур! таксі Castr.]; tēca (Бір.) [ibid. Ман! Sp]; тацгурі (Хин); мал. гашко: – тīly (Хин.); большая: – нінна (Лм.); умн. гашка ніна (Тм.) [cf. ніна (Хин.) дождь] колпачок: – тої (Мн) [Бур! ibid]; інгнакан (Хин); бʼілōкі, бʼілаукіе (Бір.).
гаша – изг хвоіи. молодяшника – нєкірʼіŋ (Бір.)
гай – гʼаї (Бір. Кум. Хин. Ам. Бар. Нер.) (Ir. Sch.) [(Gol.)(Or.)(Tm.)Sch.] цаї (Ir. Castr.) [Ман!] [Мон! гʼа] [Кит! 茶 га];
пить гай: гајалу (Хин);
приготовл. гаім (Ам. Нер.).
гайка – амгате (Кур. Бір.) амгате (Бір.) бадара (Нер.); омнатʼі (Тм.); кулар (Лм.). [? тацура? Хин. гашко?]; сіуксу (Кум.) [Ман!]
сар (Ir. Castr.) [Мон! ? сокол?] [гашка мокн.
гайникъ – гāку (Бір. Кум), гāка (Хин) Ман!] нулгʼінкон, нʼулгʼімнʼо (Нер.), нунгʼіл (Нер.); копжук (Ам. – копеек); урум (Ам. не младший) гайник (Тм.) [Рус!]. [Як! Пек. ӱрӱң гаінык]. ран. зовсем. гал
гелка (у мошаун) – кукусін (Кум.).
головъкъ (отд) боjа (Об), боjа (Бір. Ам. Нер.), бєjе, боjі, бíle (Бір.) бонó (Нер.); бєji (Лм.) бєї (Тм.) суйдасун (Бір.)(Рел.). [Ман!] [Мон!] [см. "сам", "тыло"].
человъческий – бріенгі (Бір.) [Ман!].
челюсть – цеŋ, цаб (Бір.), ціб (Хин), цоіб (Нер.) зек (Мн.); сʼе (Нер.); гекан, гехан (Ir. Sch.) [гіака (Or.) Sch.]; кеча (Тм.) кече (Лм.) [сынах Як! нех.]
цапура – ardea alba – начāк (i, e, a) (Бір. Кум. Ам.).
червь – кулікан (но зимн.) (Бір. Кум. Хин. Нер.) (Ir. Castr.) (Ir. Sch.); песочный: – сірґʼідіка (Ам.) кулікан
зарод. мушь: – цнїl (Тм.) мягкая

черезъ – тур (Бір.); барда (зо..) (Бір.), одопок (*) (Нер.); коксо (Нер.); нāптä (Ir. Castr.).
черемуха – дерево: – інʼакта (Кум), інʼамкура (Бір. Хин. Кум.); ягода: – інбікта (Ам.), турікта (Нер.); черемха (Тм.).
черенокъ (почка) – онін (Кум), осінін (Хин. Нер.) [см.
черепаха – кавіла (вообще) (Бір.) [Ман!]
черень – делі (Лм.); іжірін дел (Тм.)
черника – усагу арча (Ам.), коңгнорін арча (Ам.); gʼікто (Ir. Sch.) [gʼікто (Or.) Sch.].
чернить – оңбʼі (Нер.); коңнокʼі (Ir. Castr.).
черный – коңгнорін (Кум. Ам. Бір. Хин.); коңнорʼін (Тм), конгнојін (Ir. Sch.), комнојін, конгнорін (Нг. Sch.); комномо (Нер.); нʼілгінʼа (Лм.), еланнʼа (Тм.) ельвгінʼа (Тм.); коңгнома (Ам. редко, Хин. самый темный)
черныть – коңгнорко (Ir. Castr.) (Нер.); коріла (Хин) [карама (Бір. сегодня) [Мон! Ман! кара сегодня]. [кара?];
чесаться – осі (т) (Нер.)(Мн. Castr.), охʼі (Ам.) охі (Тм.), охʼіmam (Ам.), аді (Кум.); усī (Бір.) (зудится): – утӯна (Бір.), утуні (Ir. Castr.); гребешок: – ігді (Бір. Хин. Нер.), ігда (Бір.) ігді (Ir. Castr.), ергі (Ir. Sch.), ед (Тм.) [Ман.] [см. "зудиться", "скребет"]
чеснокъ – гуңур (Ir. Castr.) [Бур! гōгоl Castr.].
чесотка – охі (Ам.); отіоханен (Ir. Sch.) [утуно (Or.) Sch.]. отнимать
четвъртъ – калтанані калтака (Мн) [см. "половина"];
мера: – таңгор (Бір.), тогор (Ir. Castr.) тō (Ir. Castr.) [Ман!].
четвертый – дібʼірʼі (Бір. Кум.), дібʼітін (Ам.).
четыре – дібʼін (Об), дігін (Ir. Castr.) дігін (Ir. Sch.) [дуін (Gol.) Sch.] дуjін (Ir. Sch.) [мон! дурп ‖ дурре(н) Yng.] [Ман!]
четыреждъ: – дібʼіра (Бф. Кум. Хин.);
по четыре: дібʼітал (Нер.); чет. дня: – дібʼіда (Нер.) дігін (Лм.) дʼігін (Тм.)
четыреугольникъ – дібʼітман (Хин) [острого].
четырехугольный – дурбалцін (Бір.) [Даур!] дербелцін (Хин) [см. "квадратный"] [Мон!]
чехолъ (для ружья и вообще) – мосік (Кум.) (Ir. Sch.); мегунъжкі (Бір.) [см. "спутляръ"].
чечетка – бедена (Бір.) [бäдäнä?].
чешуя – доборбуо (Ir. Castr.); окʼікто (Ir. Sch.) [осікта, окірса (Тм.), хöсікто (Gol.) Sch.] [Ман!]; ыхкын (Тм.).
чубарый – цокур (Мн) [см. "масть"] см. стр. 97
чубукъ – болоко (Кум. Хин.); чубук (Тм.) [Рус!]; сорӯл (Ir. Castr.) [Бур! sorûl].
чугунный – нарей (Бір.) [Даур! ibid. первое слышено]
чудесный – алдоңга (Бір.) [см. удивит.] Ман!
чужой – мата, агнакі, анбакі (Нер.) [(этот неизвестный, не свой)] испанский вариант

чунча – халаба ( ) [як! нек. чунча].
чулки – васа (Бір.), васа (хин) [из матрій]
[Ман!] Кит! ва-цзи];
мыховая : – докпон (Бір. Кум.) докчо́н (Хин)
докпон (Нг. Sch.) [докто (Gol. Or.) Sch.]
дуотін (Лм); [Якіцун катінда]
? катінга (Тм); оімапун (Ur. Castr.) [Бур!
оітапоп Castr.].
чумбурь см "повод" [Мон!] сілбур (Бір. Хин)
чуть чуть-было, едва – галача, гелā (Бір.)
арей (Нер.); чуть не кяптар (Бір.) [см. "едва"].
[Ман!]
чутье – модай (нер.) [см. "гадать"].
чуять – мода (Бір. Нер.), мöдö (Бір.), модут (Хин.)
[Мон! мед-, майп // чеде Рид.] [мöдӱл // тедегул
моде [Ман!] [см. "нюхать", "слышать, слушать, думать"]
унгä (Бір.) [слышать запах]; сереме (Бір.) "позволять
вашей, принимать"] [Ман!]; [слышать, чувствовать];
дать почуять себя – модоздака (Бір.).
что – ē (Ма. Бір. Нер.), ēнун (Od) (Ur. Castr.)
что-нибудь: ējaвel (Бір.) ēвалтi (Бір.) екунавал
(Ам.); ēкар-нїкар (Хин); что из: – Тр'і (Ur. Castr.),
что-то: – ēрунтавца (Кум.); Ēнді (Нер.)
јакукан, екукана (Бір.). екі (Лм).

>на стр. 96 »

чинить – санцана (Бір.), сабана (Хин), санган
(Нер.); нукӱ (Ur. Castr.); вінні (Ur. Castr.);
пост. глагол: – нетет (Хин.)
вообще – нолос' (Кум.);
чиновникъ – нојон (Бір. Кум. Хин. Нер. Мн.) [Мон!
Рид. ноін // нојан]; огдінга (Бір. Нер. Кум.);
бобін (Ам). [буд. "набатный"]
чинъ (Манджур.) – кавáн (Бір. Кум. Хин.),
хафен (Бір.) [Мон! хаган Рид.] [Ман!];
цанцун (Бір.) [Ман!]; сеута (Бір.)
[чаган по-монг.]; цаган (Бір. Кум. Хин.) Мон!]
чистилка (для "запяжки") – ігдіцун (Ам.) ігдівун
чистить – тосі (Нер.) тесі (Б.), тäсі (Ur. Castr.)
[e.g. зарослі тропы]; Ер'і (сильн.) (Бір.) [Ман!]
[Ман!]; ірасла (Ur. Sch.) [ірасіта (Тп.) Sch.];
шілгу (Нер.);
хотеть, нуждаться: – какса (Бір.); мечта – аман (Бір.)
[см. "желать", "ожидать",];
умел чистить отатунга (Бір.);
нечаянно (рел. смысл), от души: – арука (Бір.)
чистый – арӯн (Мн.), аруи, арон (Бір.) (Рел.)
арончаніні [вар. аро:...] (Бір.) (Рел.); арівун (Ur.)
арун (Мн. Castr.) [Бур! арин. Castr.];
ірас (Ur. Sch.) [ікас (Тп.) Sch.];
бовгу (Бір. Рел.); нӱлдеку (Лм.);
арука (Нер.) ("отличный");
јавакчан (Кум.)
быть правым: – mala (Бір.) [Ман! стоять, оставаться, думать от души и нечаянно.]
гладкий: – дуцара (Нер.) [гладкий, ровный, спокойный, невинный].
гінгне (Бір.) (Рел.) [Ман!
чистый – тацгні (Хин); тебо (Нер.), тані (Ur. Castr.

mоlо (Ur. Castr.) ("считать") [Бур. tolonap] [Ман
чисать – ескіні (Кум.) есні (Ам.), [считать
іксана (Бір.), ечні (Тм.), ескін (Ur. Sch.) Ман!
[öскін (Тм.), јахсосе (Gol.) јаксунеі (Or.) Sch.]
бойцо (Бір.); наіта (Ur. Castr.) [най [Gait] [Ман
↑ .....] : р

шагать – гіран (Бір. Нер.), гіранаісі (Нер.),
герана (Ur. Castr.); ачеуда (Бір.) Мн.
шаг гірасікта (Бір. – мера); геран (Ur. Castr.)
шалашь – кӱмі (Бір. Кум.) (чильфорт); саргу –
какта (Бір. Рл. – мостик) (из чего чистят шалашь);
буроко (Бір.) [из сух. прутьев чая приготовл. для ловли
рыбы] [Ман!]; [Мон! Рид. буробо // бӱркеге –
закрывать, затыкать] [бӱкіер // бӱркер [прилипать от нерп. арака]
[см. "атаранить" от нерп. арака]; [23 корова
шалить – см. "играть" – мäкуг (Тм.) орєста (Нер.).
шалун – монгопун (Ur. Sch.) [монгопту (Or.)
монгопто (Or.) Sch.].
шамашить – сама (Ам.), самца (Бір.)
[Мон!], самалда (Мн); гісана (Бір.
Хин) [пить по-шамански] [от "колотушка"]
хамал (Тм.) хамандаві (Лм.);
німбан (Бір.), німбан (Нер.), німба (Ам),
намбана (Хин), німцана (Ur. Castr.);
нінцаца (Бір. [Ки.]; [хлебосол, [гадат. болезнь] Ман!
нанцаці (Ur. Castr.) [гадат. болезнь] [спящий]
моісеца (Бір.) Нер. [говорить шаманить о сне]
шаманка – ідакон (Мн.) (Ur. Castr.)
[Мон!]; одакон, одокон (Нер.), одобан
(Ам) [як! нек. удабан] [ідакон, Лм. Castr.]
шаманская женщина. см. "кафтан", "шапка" etc.
укоптун (Бір. Кум) [нитка для шитья, платья, плавания –
[тянуться: на грудь или спину ?;].
шаманство – вера: 1) (где нам. вытекает)
– келбеца (Бір. глаг.) (Рел.); 2) при чтении
вместо: ігдар (Бір.); 3) убіскі (Нер. Бар.)
"верить"; 4) оргіскі (Нер. Бар.) верить, ергäві
(Мн) – верить; 5) дарон цӱласкі (Мн.) [ссорить. убійство].
6) нонэї говор (Мн) [если слуг. убивает собаку или человека:]
шаманъ – сапан (Od) (Ur. Castr.) (Ur. Sch.)
[шата (Or.) (Gol.) Sch.], хаман (Тм.), нанан (Лм)
[Ман!] [от Srt! Тохар.!] [sramana, Srt!] [Тох!
samana ч Mir. Skr.]; [см. "душа"].
нордоцарідкі (нер. – тихо сказать);
довеї (Бір.) [когда в него душа вселяется] [шаман. учит.]
[см. учитель шам.] седгу (Бір.)];
дуланчка (Ам.) [назв. шам. кот. передается].
шапка – авун (Мн. Ам.) (Ur. Sch.), āвц (Бар.),
āвӱн (Ur. Castr.), āwun (Мн.), āwн (Нер. Бір.)
āун (Бір. Кум. Нер.), awїн (Тм.)]anu (Ur. Sch.)
[аду, апу (Gol.) авунг (Gol.) Sch.];
шам.-ка – орончун (Нер.), г'ева́ (Бір.)
? куратві (Лм.). нагал. – кöрäка (Тм.);
отнош. ся рел. кат. – норогдо (Ам.); от шапка

сл гол. козуми ств мēта, мēтка (Бр.)
круглая лопатка – тōрулга (Мн) [Бур! тōронгі].
шарудъ (и полетише) - пунгну (Нг. Sch.) [пунгну (Бик), понгко (Ог.) Sch.] [Ман!].
шататься (от ослаб) - гівда (Бір.); унігді (в полном "бол пьяный"); вестиб умбалка (Нер.)
"шатунъ" – сл. "безд пленник" - танул (Мн.)
шашки – игра - банді (Кум.) [Ман!]
шевелить – курбо (Нер), моксоб (Нер)
- "играть" в мистические. інзуса (Нер.)
и возд действ. на духовн.
шевелиться дергаться - гурге (Тм.)
хāун (Тм.).
шевелять – укоч (Нер.); усāгāдā (Нг. Cash.)
уолодау (Нг. Sch.). [см. "брезгать"]
шелестеть - сугісá (Нер.) [см. "шуметь"].
шелкъ – сідесу (Бір.) [Даур! сідесун]; утасун (Нер.); солко (Тм.) [Як! нек. солко];
joхан (Нг. Sch.) joха (Бик) jуха (Ог.) Sch.] [Ман!]
шептать – сумкоч (Нер.); дунксіл (Бір. рел. "говорить" dasselbe).
шерсть – індакта (Бір.) інакта (Нер.), ендакта (Нг. Sch.) [ін]акта (Ог.), хіндакта (Бик.) сіндакта (Бик. Sch.)
[см. "перо", "пухл"] ендбат' (Лм.) [Ман! , пухі]
хулын (Тм.); оленная: – туіун (Лм.)
?налвес (Бір. Рел.) [перемен-ли?].
шерстяной – гавакту (Бір.) [см. "грязный", "неубитый", "неактированный"]
шесть – нúбун (Бір. Кум. Ам. Хин), нúнгбун (Нер. Бар.), нунгун (Нг. Sch.) [нунгун (Бик) (Тм.), нунгу (Ог.) Sch.] нúнбан (Лм.), нúнін (Тм.), [ ]
[Ман!] [сам нінгу (Ман!) the ter, the incorrect. Sch. ??]. нукбун (Мн.)
[эккіу (Лм.)??] нúнун, нукун (Нг. Cast.).
шестой – нúбугі (Бір.)
шестьдесять - нúбуні (Бір.)
шесть – сурку (Бір. для скотол. мест); міндукан (Нер вообще), тіжун (Тм. для укажд. самцов) [см. "посох"].
шерсть фигур. (с 1893 г.) ібгіда (Бір.) [Ман!].
- вым знам. вещи, в пер.: гусеіда (Бір. Кум) [Ман!]
шея – нікіінма (Ам. Нер.), нікімна (Бір. Мн. Кум.) (Нг. Cast.) (Нг. Sch.) нікін (Тм.) [Ман!]
спахі (Нг. Sch.) [neck.] [Ранняя] [Cast. → den Korp stützen.]
шило – сілгівун (Нер.), сілговун, сілгонгсілгевун; сілгуні (Вер. Я.) (Бір.), сілгун (Лм.) хелíун (Тм.)
шиповникъ – сунтіла (Лм.).
шипѣть – сіргі (Нер. см. "кипеть")
ширшина – канта (Нер.) по шир. – окумкакі (Бір.).
широкий – аван (Бір. Хин); кантата (Нер.)
ургун (Мн. ориг.) (Лм. Cast.) [Бур! ergun auf Blatten Dingen!], аңа, наңа (Нг. Cast.);
кетті халбаці (Тм.); албін (Нг. Sch.) [Тим.) albin Sch.].
шить – улі (Бір.), улічан (Нг. Sch.) [уті (Ог.) улбі (Бик) Sch.] [Ман!]; сер (Бір.) [Ман!]

дала (Нер.); dalgi (Нг. Sch.), торгага (Нер.) [ср. тогга]; следует: – тумала (Нер.); по корн - сіл (Бір.); сапаи, ст. к сріпі (Нер.).
шишка – (хвойн. дер.) – бокто (Нер.) бокото (Ам.) бокото (Нг. Sch.) [бохто (Бик) Sch.]
гурíка (ориг.) (Хин.).
шкура – сл. гол. разн. орис оса (Хин Нер), она (Ам), обíл (Лм), ibid весен. мед: нсвкіірса (Нер); ibid зимн. мед ногарса (Нер), ibid. зимн. мед: тубірса (Нер);
лошадиная – шурікса (Кум.);
роги – тіднакíкса (Бір.); [см. рога];
червяк – нíококсо (Хин.);
сл голова дик. средн. разм. (заяц, кисть) мēта (Бір.);
зимняя (волк, медв., кисть) – дубунчі (Бір.);
весенняя ( ) – кíеда (Бір.);
летняя ( ) – губанчі (Бір.);
осенняя ( ) – кірá (Бір.);
сл. верхн. ч. поз лосиная – дабаган (Ам) нижн. – нíунбі (Ам.) [см. локт. кисть Нер.]; [детская] барания нурбуксо (Бір.);
нама (Ам.) [кот. с шея доски сидя олен.];
олень для убíскі – гōрі (Нер. Бар.) [Ман!];
от самца зверя: – ібíідан (Нер.);
олень для погребений – коíлуган (Нер);
нанрі (Лм. – волчье), нílгарі палиді [отдельная хлопка шкуры от остат.];
шилкъ не кожи: – іja (Нер. Бар.); gilan-тúн (Ам. – домаш. животн).
шмель – кíкісí (Кум.); чúнту (Бір. "Оса"!).
шнуръ – нитка, бич. для самопалов (Бір.) – сíран (Бір. Ам) (Ам) ременный для самозаряж. [Ман! нитка, тонкая нитка, etc.];
сíдім (Бір.) [по кет. идеям Севен] [?? Ман! – верев. бичев. по кет. предл. лодк. плетью];
шелковый: – утарун. (Нг. Cast.) [Бур! utahan]
для хвоста: – ілгантін (Хин.).
шовъ – улірін (Бір.), улдім (Нер. см. улді).
шомполъ – сомпур (Нер.) [Рус!].
шпилька – сíпку (Бір.) [Ман! длинная шпилька – обычно нет наконечн.]
шрамъ – дарганí (Нер.); сорбí (Мн. Cast.) [Мон!].
штаны – öркí (Кум. Нер.) öркí (Бур.) ерке (Нер.), еркí (Бір.) эркі (Лм.);
естан (Тм.) [Рус!];
штанина одна – úлга (Нер.).
штопоръ – сурупкан (Нер.) [отн Рус! "шуруп"].
штормъ – маугадін (Нг. Sch.).
штриховать – зуру (Нг. Cast.) [Бур! зогопар].
штучка – см. "тварь", "вещь" цака (Бір.).
шуба – сун (Хин. Нер. Бір. вер. я.); сíка (Хин. мех. верхняя); Сун (Нг. Sch.); – коно (Нер.) куно?
саптік (Лм.) [см. "одежда"] [Як! нек. сон]
"шуга" – івакса (Кум.) [весен. и осенн.].
шуметь – глагол имп jowcí (Бір. Рел.), gілгага (Бір. отн "шелест"); брюзжать: jанбуса (Нер);
чúгі (Лм. Cast.) [Ман! , кашлять]; говер (Нер)

нірг'і (Бір.) [см."грешный"] [нергі, - нірга ‖ найір(ба) тюрк. сёстр. Тюл' Рудн.].
сугісо (Нер) [слегка шипеть, "шелестеть"].
шумя - нöлго (Нер) [см. "пресекъ"] [см. "лягушки."].
шутить - тон'о (Кум. "обязанность"); [см. "кривляться"]; доторо (Нер.) [см. играть."]; ові (Бір. Хин. Ам. Нер.) [см. "играть"]; косіңна (Ит. Castr.) [см. "смеяться"].

щебетанье - тураф (Бір.) туран (Ам.)
щедрый - булан (Нер).
щека - ечан. (Нер.), іч'і (Лм.) ан'ган (Бір. Кут.) [и рабя]; ануан (Ит. Castr.); елдікін (Тюл.)
у рабя: кäнсан (Кут.).
щекотать - н'ümукo (Нер.), німі (Тм.).
щелкать - зубами: - кік'кäір (Нер.) [кікторі тас'ілча [Нер.] [Тюл! ... : нюхать. щелкать!]
языком: - таккакан' (Нер.).
щель - магз'і, targ'і (Ит. Castr.).
щенокъ - кайїкан (Бір.) [Тм.], кайїкатькан (Нер. кат'ікан (Ит.) кацїкан (Лт. Castr.) кайіхан (Ит. Sch.)
щепотка - тєкан (Бір. столько сколько можно взять кит. пальцами лба); новокöлöм (Нер.).
щепчина (колбасы) - ініікта (Нер.).
щетка (для чистки) - їінкї (Хин).
щетка (березов., т.е: употр. в качестве) - ццургаї (Тм) [Як! нек. ццурзаї].
щиколотка - üjja (Лт. сдвоен?); ajц (Лм) [см. в. тат. ajу]. [Бур! сеґаї].
щипать - h'emik'em (Тм),
щипцы - ajургд (Бір.), еєргї (Лм.), äjüргä (Ит. Castr.);
- кончур (Хин. Нер. [illegible], гончур (Ит. Castr.) [Бур! дорčиг Castr.]; тат. щипцы: їґеву (Бір);
- канґ'івун (Ам) [см. "зажимать"].;
- зафсар (Ит. Castr.) [Бур! zapsar Castr.];
- [illegible] увурбї (Лт. Castr.) [Бур! öбербе]. см. клещи.
щука - гончота (Хин), гончуто (Кут), гокчотун (Бір.);
- сордоң (Ам), сордоң (Тм.) [Як! нек. сордоң];
- гїіручеї, гїірукай (Нер.), вурукай (Ит.) [Тат! ...] у'ерукай (Лт. Castr.) [Бур! сиґхаи Castr.]
- куї'ұjан, коіуан (Ит. Castr.) [кцуё (Ом.) гуґ'ён (Бик.) Sch.].
щупать - т'ем'і (Тм.).

въда - цобда, цабда, цотта (Бір.) цоттіван, цаттіван (Нер).
въдкий - см. "горький" готтігді (Бір.)
въсть - цоб (Бір. Ам. Нер), цот (Бір. Нер. Хин.), ц'еöу (Бір.), зан'і, зот (Лм.), цан (Нер. Бір.) цад (Бір), ц'ін, ц'єб (Тм.) g'in, g'oй, цідіg (Лт.) цö, [цорґі (Бик) Sch.], g'єн (Ит. Sch.) [Тат! ...];
въсть хитрая - цатцун (Лм.) цатцуг (Нер.) вара (Бір.) [см. "сказать"].
зан (Ит. Castr.).

в полдня: - дірцт (Нер.) (пятница?);
сутки - сівä (Бір);
с трудом (или сомнением): - булбо (Бір.).
въхать - на конях верх. лцрдо (Ам.) лцрінакга (Нер);
- ?ялдä, äлдä - в экипаже (Лт. Ит. Castr.);
?. нагна (Ит. Castr.);
- цур (Тм.) [см. сцр въ. пол.];
- бадц (Тюлм.) [на сан., нарте, верх. и т.д.].
- галопом: катара (Ит. Castr.) [Бур! катерара, катернан Castr.]; тцрга (Хин.) [Тюл! тцрген ‖ тüрген скоро, быстро Рудн.] [Як! нек. тüрґän скорость, тüрґänцік - скоро] [Тат! ... быстрый, быстро, быстро ...].
- на санях - долго (Нер.), тілгадо (Нер.)
- галопом обычн. - нісу (Нер.)
- за мукой продукт. идет весной: - осоколо (Кц.)
- выюг - іті'ґ (Нер);
- вдвоем на лошади: - сцндала (Бір.) [Тюл! сцндüл ‖ сцндабцл Рудн. тат. сундасы] [Тат! ...].

этнография - бöта (и описание) - сочинение (Ит. Castr.) [Бур! bôta, Castr.].
этакий - ергайін (Тм. Бір. ек...)
этот - ере, ер'і, ері (Об.), ері (Тм.) [Тат! ...]
этот-ли - ентцце. (Бір.); вот и этот - Такар (Лм.).
эхо - цвган (Бір. верх. Ман.); овгакін (Бір. низ. Діал.)
эхом отражаться - цвгама (Хин.)
цвган (Бір.) [не удал ?]

ночь - ццлоскі (Хин. Нер.), ццлгі (Бір.) зуласкі (Лт.) [в ночи ццлгіт (Бір)]; [Тат! ... вчера, на ночь ек.]. [Бур! орöкте]; халгіда (Лм.)
ноч.-зан. - дарен зцласкі (Лт.) [Як! нек. собцку]
ноч.-вчер. - зонзцласкі (Лт. [См. Pelliot нов.].
ноктюрн - цуктні (Лм.)
нокола - јукола (Лм.)
ножница - ас'ікан (Бір.) (от ц) [Тат! ...]
норма - см. "желание" (анга (перев.) зöц (Лт), зо (МА) (выражение - Бур! гєр.]; ун'ан (Лм.) (инак.)
католическая - чорон (Бір.) (анга);
мытница - павазін'а (Нер. [и остальн.]);
большая - авгінаа (Лит.?) гвлан (Хин.);
отдельная анга - маакан (Бір);
якутская (по дост. и обыч.) - жо ун'ан (Лт.);
урасса - ельгін ун'ан (Лм.);
плохая: - ццлгілаї (Нер);
северная: - ікір (Бір.);
арестантский костюм: - цукка (Ам.), цукгамі (Бік.)
цук'ійан (Нер.) [см: "арестовать"];
порода с лош. и длин. ("конская грива"): - нцвгі (Бір. Ам.);
от горы.: - цугґіт (Нер.) ["под гору"];
см. "шалаш", "палатка", "дом".

Я – бі (об) (Hr Sch.)(Ur. Mn Castr.) (Лм.) [(Gre.)(Or.) Sch.] [Мап! Я]; [по ken nadeyu ain мін]. [Non! рядд. бі ‖ бі ; бід ‖ бідe – мы][Як! нек. мін] [бі!ал, бі!ал Бу. Рол.];
ін!] м. hil (Тм.) [сколько?];
яблоко – (дерево) молімкура (Бір.); женск. плод: лобікта (или „варенички"?), мобікта (Бір.).
ягненокъ – курбу (Кум.) [Мон! хўрўн, хурдг ‖ хўрўб, хўрбе ягненок Руд.]; курхан (Ur. Castr.).
ягода – іпакта (Ам. Бичи); імікта (Ам. Бочи) [пер. брусника]; токта (пер.) [Бір.: крапкина]; [на одной веточке много ягод, семь, семь): ?] → Байдіка (Ам.).
ядрышко (орѣха) – гамін (пер.).
ядъ – „сырокишка", „зло" – корон (пер.) [Мап! Мон!].
языкъ (анат.) – іні (Бір. Кум.) Инд.) (Ur. Castr.), інгі, інні, інн! (Hr. Sch.), іні (Тм.) ігні (Лм.) [Мап!]
ін'і (пер. Бар.). [будуга іні (Тм.) сухой язык].
ячникъ (?) – (числодъ?) – бальжта (пер.).
якорь – лонкіка (пер.); габгі (Hr. Sch.) [габді (Gre), габі (Or.) Sch.] [Бійуак! габх.]. [см. "крюкъ"].
якутъ – joko (Ам. Бір.), jako (Бір. пер.), joxo (Hr. Sch.) [joko (Тм.) (Or.) (Gol.) Sch.]; гільга (Лм.) н'ока, нёка (Тм.) [Як! нек. саха].
по-якутски jakodim (пер.), м'ілгадаган (Лм.).
Яма – лопока (пер.) [см. „дорога"]; оп'і (Бір.); уваґа (Бір.); в рѣкѣ: – сунґтар (Ам.) [см. „щука"]; на гл. шоссе: – гонп'е (Бір.) шахта – гондохо (Hr. Sch.) [гонгдо (Gol.) Sch.].
японецъ – japon (Лм.) [Рус!]; с'есан [Hr. Sch.) [сіса (Gol.) шіша (Or.) Sch.] [Бійуак! сізем] [Ainu! шісам Sch.] Сф. См. госен!!].
ярникъ – октаткура (Ам.) [см. "кустарникъ"]
ярмарка – бальдор (пер. Бар.), чугунак (Тм.) [Як! нек. чарбан – [от Рус!?)].
ясакъ – ч'евакун (Тм.).
ясень – м'ікман (Hr. Sch.) [м'ікта (Or.) Sch.]; holo, hologdan (Ur. Castr.) [Мап! осина].
ясновидящій, ясновидецъ – Гран (Ам.).
ясный – [новъ синь горін (Бір.) (Ren.); уілмар (Ur. Castr.) нандала (Ur. Castr.); нантілман (Тм.).
ятребъ – ігін (пер.), ігаган (Бір. Хин.), ігаґаан (Mn. Castr.), hігагау (Hr. Sch.) [гіого (Or.) нігу (Gol.) Sch.];
гекган (пер. ? Хин.), к'екаґан (Бір.) [отец? и отч. кошка, стая]
кіргур (Бір.) [по Пузан]; сігаган (Ам.)
напр. по утке: – нікімалдівун (Ам.) [см. "утка"];
на орокі: – оромівун (Ам.) [см. "глухарь"];
"хилит пауґіль" пестрый: – цогдокон (Хин.);
бурый мал. пестрый (лунь?) – аліакан (Бір.);
? ялie (Ur. Castr.) [Бур! – elеä Castr.];
– Haliaëtes albicilla – огусіхан, гусікан, гузікан (Hr. Sch.) [гусікан, гус (Тм.), гусі (Gol.) Sch.].
– бороной (Ам.) [меньше кури. дикий пер. мясо] [Бур! боро кор'ін, бороной]

Яуеркуа – їсеа (Бір. Кум.).
Яшикъ – абдура (Ям.) [Бур! канза]; гусаґ (Бір.) [Кит! гуї-за]; јапікан (пер.) [Рус!]; бўно (Лм.) – (?) [см. ларчикъ]
Яйцеобразный, яйцеподобный – умуктадіін (пер.); мукгар'ір (Ам.).
Яйцо – умўкта (Бір. Ам. Пер.) (Ur. Castr.) Мн.) опокта, отукта (Бір.); опаокта (Hr. Sch.), [умукта (Or.) Sch.] [Мон! ömdögen Sch] [Мап!] умта (Лм.) умні (Тм.) [Як! нек. сынўт].

Кончил 14 марта настоящ. месяца 1926.

стр. 1. > август - см. названіе мѣсяцевъ.
[Бур! под. дол. - амбаръ на ногахъ]
? [Бур. п. зереш]
< [Бур! под. урга]
> багульникъ - см. богульникъ

стр. 2. </cf. жердь (н) палба]

стр. 3 | см. "герой" etc.

стр. 9. > возмужать - см. стать взрослымъ
[боjо (ло) нерг.] < барг. (Бір. Ам.) [сколько барчі мѣтъ?] [См. "годъ", "мѣто"]

ъ. тāка (н) (Бір.) таакан (Бір) 2кит.
мостки;

- пень, сгнившее дерево, куда вмѣщаютъ дуги: мугдєкан (Бір. Хин.) [см. "пень"]

стр. 14. глупый - мукті (Нг. Sch.) [Модохо (Gol.) Муддуфу (о) Sch] [Мон! тохо (g) а Sch.]

тінкӧн (H.S.) [тункон (Gol.) тіпа (Or.) S] [cf. колышекъ тінкоч'ін (л.)

15 ● Я:

стр. 15 > голодный - омуттін (Тм.) [Ман! голодать, мучаться;]

стр. 17 [Як! Пек. кір, кäрбä] [Бур! Подг. кэрэхӯ]

> грушевое см. дерево

стр. 18 > грушевое аліта (Бір) [Мон! Рyд. аліта ‖ аліта - яблоня] черный орѣшникъ: асімна (Нег. Sch)

< двигаться [infix ! ??] га (Бір.)

< двѣ тысячи - jор тіс'он'га (Лм)
двѣсти - jорн'ата (Лм.)

стр. 19 < [Бур! под. ута (б.т. ал.х) утy (нч), утахан (х.т) длинный] [тн! Рyд. удäн ‖ удабан - длинный]

< [Мон! Рyд. аjа ‖ аjа пріятный, пріятность] [Як. Пек. аjы - добрый]

стр. 20 < [кавбаjӯ (Т.) плоскій]

стр. 24 < äсі, асі (И.С.)

стр. 25 мӯгдä (Ur. Cast) [отъ Ф P. Adam]
< hерtау чу (Тт.) - ураса.

> забрать (въ руку). Навасіkта (Бір) (Рел. т.) [отъ нава - братъ]

стр. 26 < тучь горою: - аку (Бір) См. приходить (стрѣлы)
[Як! Пек. кäлä бӧі]

стр. 27 < кам. запруда для рыбы олдьомотбар (Нер)

стр. 30 < [Јиč! Sh i - lö]

стр. 33. > Китай - богдо (Ur. Cast.)
< кі'г'ім (н)

стр. 34 ж [Бур. под. - нарахун, etc.]

стр. 36. см. жить, питаться.

стр. 37 < [топ! Рyд. хэпікэ (хэ̀чікэ) кошка - Ман!]
< gedige (Dahur Tm.)
< (мазать [cf. (Б)ур бодж]

стр. 38 > кромѣ, см. внѣ
кроткій, см. смирный
< н'урма (Нер.), н'урму (Т.)

стр. 40 > курчавый - наксамокур (Нер.)

стр. 41. > ловля (рыбы способъ) олдомотбар (Нер.)
[запруда]

* [тан! жооф. шкура черной лисицы]

стр. 42. { [Мон! Рyд ахта ‖ абта морина, холощ. конь]
[Ман! Кит! бej-зі [бэй-изэ]]
{ хесак'і (Нг. Sch) [хізjак'і (Or.) піза (о) [Ман! холощ. мерин] [по Зел!

стр. 43. < бан (Нер.) [тупой, ленивый?).

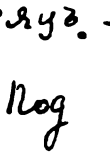
стр. 44. сā(w)дар (Кум.) темнокарій, темно-сѣро-карій (какъ лось)
голубой - кукурӯн (Нер. Хин.) лошади];
сивый - боро (Кум. Нер) [? Ман!
каурый - кон, ор (Ur. Castr.) ·
рыжій - н'арда (Кум.) [? [? Ман! свѣтло-карій]

Бір.) ? Ман!] = н'арда (Бір) Бур! Castr.
н'ерга (Мн.) (зäрдä (Ur. Cast. [zêrde
чордо чорду (Нер.); [Мон. Рyд. зӧрт ‖ чорду
пестрый: чогуку (Нер); въ яблокахъ
(про рыбу, птицу, лошадь - чокур (Бір)
Ман! ~~лошад~~ пестрый въ яблокахъ
олень нуктукан (Бар., Нер.)
? пѣгій сарäл (Бір) [Ман. ж - сиво-жемчужная шерсть
пѣганый [свѣтло пѣгій [алар (Кум.) Бір.
алак (Мн) [Бур!]; [Ман.]
свѣтло пѣгій (Ur. Cast) ібід куля̀ (Кум.)
Мон! Рyд.
хол ‖ кула - гнѣдой, со свѣтлой гривой и хвостомъ

{ мать моего мужа: упеу (Лм.);
" моей жены; кадуи (Кум. Мон! Рyд. хаом ‖
‖ Кадам родство по женѣ;] [Як. Пек хотын, хатын - свекровь]

{ алкі, äлкі (Ur. Castr) [см. знакъ рукой]

стр. 44 < масть гуварый - цо́кур (Мн)
черный - корова конъно́рін (Мн.)
гадый, гнъздой, сѣдой бурул (Хин)(Нер) [Ман! бурый]
[бо̄рал - сѣдой Мон. Рудн.] Ман. корова, баран

[[Ман. гадая лошадь.]

стр. 45 отъ бубна и шам. кост: јавургѐгду (Бір.) (Рел)
отъ подвысок. шам. кост. јафе́ево, јафсѐво (Бір.) (Рел.)
* [отъ Як.! Пек. аба - отецъ]

стр. 46 [malinq'іра ? С. Широк.]
{ іргі (Бір) [натеръ мозоль (о человѣкѣ)

стр. 47 < [Мон! Руд. бач'‖ бача, свояк мужья двух сестеръ между собою.
> мочевое отверстіе у ♂ и ♀ ґіканді (Нер)

стр. 48 < [Як! Пек. алтан; красная: ҳäс ҳäс алтан; желтая ҷӧс алтан]

стр. 49 > мѣсяцъ 2ой мі́р (Тм) [плечо]
> мѣсяцъ 9ый - унма (Тм) [тыльная часть руки]
*[Бур! Под хӧргӧ, хӧрхӧ]

стр. 50 * см. голенище (И.С.)
назадъ — см. обратно
< ч'іґінін (Тм.)

стр. 51 > названіе г. Хайлара гѐ (Хин.)
< інїл (Тм.)

стр. 53 * дувба, довба - охотничья терминология для всякаго звѣря.

стр. 54. < ijèhe іеда (Нер. Sch.) [іреге, ірäга (Т.) Sch., сіру (Gol.)

стр. 55 > обонъ - тавї (Мн.) гдѣ путники приносятъ жертвы
> обратно - ӯскі (Н.) (Ur. Cast.)
> обрубокъ [дерева для кухон. нуждъ] ф'ін, кї (Бір)
< обрывъ [выс. край берега] - ілі (Бір) ілі (Ам) емкір (Тм) [см. "берегъ"]
> обвалиться (берегу) улусінму (Нер.) | Мэнг. свалившійся обрушивающійся, о прибывшей водѣ

57 < окружать (людямъ, челов.) кур (Бір)

стр. 58 > органчикъ - курґавун (Хин) кондіwкоwн, ворганчикъ (Нер)

стр. 59 > особенный - јако (Б,р) [мн] [см. причудливый]

стр. 60 < [тиндаҳji (Or. Sch.) [to let, to leave тіні (Н) выпускать
< отецъ жены: кадум (Ur. Cast.) [Бур Cast. kadem, kadum äkä]
* cf. ворота калга (Бір)
> охота (короткая) ан, ґамаркї (Бір)

стр. 61 > панцырь (изъ кости и дерева) - colgi (Нер. Бар) тін, ґаптун (Ам.) [см. оленья пол пруга и "грудь"]
< палка (для сниманія шкуры) торґадантін (Хин.)

стр. 62. { [будене. О. перепелка Мон! Руд.]
< [Мон! агāłчі ‖ абалчі; атбалчі Д. Е. паукі]
< пахать - gälкі (Ur. Castr)

стр. 63. питаться - ämäi (Ur. Castr) ämäji (Мон. Castr) см. жить, кормиться

стр. 64 > плодиться - бавgі (Нер) См. "жить", "родить" etc.

стр. 66 < поле подъ земледѣ. см. пашня

стр. 67 > "посвященіе" (шамана) смотръ духамъ умна (Бір) глаг. см. "жертвовать"

стр. 68 < посохъ (женскій н'орін (Лм.)

стр. 69 < [Ман! Руд. Нал, нäлāхан (Б. Уох) ч'ālхан (Г.Д. Б.Б.) (маленькій]

стр. 70 > приготавлять чай - чаі (Ам. Бір. Нер.) см. "чай"]
< кунäсуна (принести жертву) (Мон)
< принести - умч (Тм.)
v арат (Бір) рѣз.

стр. 72 < птица - гечетка - бедєнä (Бір) [ночная? сычъ?] он, гоґгун (Бір)

стр. 75 < родил: теру́ (Бр. Н.) [тіру (Бр)]

стр. 77 [Ман! Руд. гома Г шаман ‖ гама. Ср. Кат. 茶碗 (кружка, чашка · чаван?

< [Ман! аміла]

стр. 78 сарана Yilim mortagor
> сверчать - см блестѣть, вспыхивать

стр. 77 < медвѣжье: бувто (Ам.)

стр. 82. < бардам (Бср. бардама (Н.) бойкій і барда (Х) см. Ман! Татарское Русское

стр. 83 < созвѣздіе [въ Ю. полушаріи на 120° отъ плеядъ и Мл. пути, близъ Морочіи (Бір)
бојо осекта (Бір) ? морочін (Бір) [глодка]

стр. 84. * [Бур! Под. гхураха (Т. б. ал.) спрашивать]

< [см. кусі, кубі, кусівді, кусівду etc.]

< Ман! споткнуться на передн. ноги. будбури.

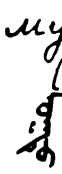
стр. 85 < тōру (Мн.) [во время шаманства жердь съ перекл.] [Бур. торон]

стр. 87 < [Мон! Руд. Кіан, кјан ‖ Најабан, счастье]

стр. 89 < * Мон! Руд. бүлібен, бүліген – теплый]
[Мон! Руд. бүлэн, бөлэн, бүліген, теплый слегка остывший]

> тесть – еккіу (Лм.)
< мāсін (Б.) [вообще мѣста удаленныя отъ людей]

стр. 90 < [Мон! Руд. будун ‖ бүдүгун – толстый]

стр. 91 < мукті [Hr. Sch) [Modoxo (G.) мудуфу (O) S.] [ти! S. тохо(д)а] [т! S.] : [тупой, глупый

стр. 92. < чан, гір (Б) Узелъ для обозначенія цикла мѣтъ [веревочн. замѣтки]

* ф. обходительный (А.); поперечная перекладена (М) освѣдомлять [Бур. Под. күндүлэхү – угощать]

стр. 93 < ‖ ухабан – улiг etc.] [Бур. Под. ухан (х. б. хал. т)]

стр. 94 < кон'jo(чо)н см. славить

стр. 95 < цилиндрический – см. круглый
< інгін (Hr. Sch)
> храбрый см. "смѣлый" "отважный
* широкій, плоскій, боковой хребтикъ
Спар = нāјāн (Бір)

стр 96 * ачодо [переходить] [ср. бродъ etc.]
[Ман! Руд аїба ‖ ајаба – чаша чашка плоская] см. коробъ аба etc.

стр. 97 > число – тангу (Нер) [и множество], тангу (Нер. Sch.) [тангун (Т), тангу (G) S.] [т! число и сто
< [Ман! обыграть
обчислить
обохонъ – омовеніе
балгобурэ

Примѣчаніе!

Словари Гунгусско-Русскій, какъ и Русско-Тунгусскій имѣютъ на лѣвой сторонѣ книги пропущенныя слова. Для удобства фотографированія эти слова я переписала на отдѣльные листы, здѣсь приложенные

Слова на Манджурскомъ, Монгольскомъ и Китайскомъ языкахъ я не могла переписать; подлежащихъ надо будетъ включить въ эти листы. Для облегченія этой работы на этомъ листкѣ я обозначила страницы, гдѣ эти пропуски встрѣчаются.

Е. Широкогорова

Пекинъ, 1 Іюня 1943

早稲田大学図書館

早稲田大学図書館